

وَقَدْ قَاتَلَ فِي سَبِيلِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ
وَقَدْ قَاتَلَ فِي سَبِيلِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ

بِإِذْنِ إِيَّاهُ وَبِإِذْنِ إِيَّاهُ
بِإِذْنِ إِيَّاهُ وَبِإِذْنِ إِيَّاهُ

المسألة
وَالْمَسْأَلَةُ
وَالْمَسْأَلَةُ

١٥٦٩
١٣٣١ هـ

كَمْ مِنْ ضَيْفٍ وَفَرٍّ عَالِمٍ رَكَعًا وَاقِفًا
كَمْ مِنْ ضَيْفٍ وَفَرٍّ عَالِمٍ رَكَعًا وَاقِفًا

وَمِنْ كَثِيرٍ مِنْ كَثِيرٍ وَاقِفًا
وَمِنْ كَثِيرٍ مِنْ كَثِيرٍ وَاقِفًا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اے شربت درد تو دوائے دل ما	آشوب بلائے تو عطاءئے دل ما
از نامہ حمد تو شفائے دل ما	وہ نام جیب تو صفائے دل ما

حضرت صوبہ لال و شکور نے زوالِ عفت عیاشیہ و کابینہ بیکانہ در کتاب کریم و کلام لازم التکریم زمرہ ہلاک سیدگان میدان محبت و مننت کشیدگان معرکہ مشقت را بدین خطاب و لنواز معزز و سرفراز ساختہ کہ وکتبکم و ہر آیت ہائے آریائیم شام العین با شما معاہدہ آریائندگان میکنیم اگر چہ بیچ حال شہر یا پوشیدہ نیست اما خواہیم کہ عیال کا دوبارہ کس پر محک امتحان ظاہر کرد و و علیہا بداند کہ کہ ام نقد اخلاص از خلاص ابتلا پاک و بے غش بیرون آید

فرد خوش بود کہ محک تجرید آید بمیان تمام سیر روئے شود و ہر کہ در غش با شہ و آریائیش الہی بچند نوع و برین آیت واقع شدہ یعنی من انشوقت بچہ از ترس کہ تن خوف الہی باشد یا بچہ و عثمان و الجحوم و بکر سنگی کہ آن قحط است و تنگی معاش یا روزہ داشتن و کفہ من اموالی و نقصان بعضی مالمات باراج حاوتات یا اخراج زکوٰۃ و صدقات و الا نفس و نقصان و نقصان آن بیماری باشد و ضعف و عجز و یا احتیاج و مینوالی و القہرات و نقصان و مینوالی و محصولات آبغات ارضی و سماوی یا مرگ فرزندان کہ بیوہ بلغ و دلتور و شتی چراغ بصیرت و شہرہا ماور و پدر و کثیر الصلہ و بشارت و ہر کسندگان را کہ درین بلیات طریقہ شکیبائی پیش آر و سوم جوہر و خزع و شکایت فرو گذارند جام محنت خورد و دوم تر جز برای و فاقہ دم تر نشد خوش بسوزند و بر بلا چون خود کہ از ایشان برون آید

اکنون بن دین صابران کہ استحقاق بشارت دارند آئند کہ الہی و فرمان بادشاہی را

چون بر سر ایشان رام صلیبہ آفتے و لیتے و نکلتے و افیتے قالوا گویند از روئے اخلاص بطریق
اختصاص کہ انشاء اللہ بد رستیا یا از ان خداوندیم و کبند بندگی اور در بندیم پس ہر چہ از خواجہ بہ بندہ رسد
و از مالک بر ملک و افق گرد و جز تسلیم و رضا و انقیاد و حکم قضا چارہ نباشد و انرا اکیہ و ماسوئے مجازات
و مکافات او کہ جحوت باز گردند گانیم یعنی رجوع ما بحضرت او خواہد بود و او جزائے بسزا فرما خور
کردار با ما خواہد رسانید اگر بحکم او خوردند یا شیم مستوجب ثواب ابدی گردیم و اگر از آنچه مراد است
تحریم مستحق عذاب مخلد شویم **ف** سر قبول باید نہا و گردن طوع
کہ ہر چہ جا کہ عا دل کند ہمہ وادست بہ مضمون این آیت وافی ہدایت شہرست بآنکہ
بلا محکم نقد عالمیان و معیار خیر بہ احوال آدمیان است تا ہر کہ دعویٰ محبت کند نقد حال او را در پوئہ بلا
و کوہ غنا آتش استخوان و ابتلا بگذراند اگر از غش ہوائے نفس فی ظل آرزوے طبع خبیس پاک و پاکیزہ است
از خلاص آزمائش خالص بیرون مے آید و ضرب عنایت چہرہ او را در وار الضرب ہدایت بسکہ قبول
بیاراید اگر غشوش و معیوب است و در بیان فراق بہت خنق موسوم شدہ مرد و دایر گرد و دور
یکے از کتب سماوی مذکور است کہ مَن یبکی اذا حُبْتُ نُصِبْتُ عَلَیْهِ الْبَلَاءُ یعنی ہر کہ دعویٰ دوستی
خدا کند و بدست ارادت حلقہ در محبت زند یا ہر کہ حق سبحانہ و تعالیٰ او را خلعت محبوبیت پوشاند یا
جرعہ مقبولیت نوشاند باران بلا از ابر محنت و غنایا پے بر فرق او ریزان گرد و شادی و بہجت و
آسائش و راحت تمامی از روے گریزان شود **اَلْبَلَاءُ لِلَّذِي احْبَبَ كَاللَّهِمَّ صَلِّ عَلَى رَجُلٍ اَبْرَجَ لَامٍ وَ**
شَوَى مَحْوًى بَرِيْنٍ نَوَالٍ آورہ ہمیت دوستی چون زر بلا چون آتش است و زر خالص و دل آتش
خوش است و از فحوائے کلمات سابقہ چنان بچیتہ نفہم در مے آید کہ بلا استوجہ الیہ لاست و محنت
متعلق با رب محبت ہر جا کہ بنائے محبت نہا و اندورے از محنت در و کشادہ اند و در ہر میان کہ کوا
ولا برا فراختہ اند فوج بلا را ملازم آن پائے علم ساختہ اند ہر کہ راحی سبحانہ و دست او را بلا مبتلا
ساز و بچمن بخشن گرداند و مؤید این حدیث حضرت رسالت پناہی است صلواتہ اللہ وسلامہ علیہم
اَسْجَاكَ فَرَمُوهُ اِنَّ اللَّهَ اِذَا احْبَبَ قَوْمًا بَلَّاهُمْ بِرُسُلِكَ خدا تیجا لے چون تو مے را دوست او
لشکر بلا و اندوہ را بر ایشان گمارد و مقرر است کہ محنت باندازہ محبت بود و بلا بقا را و لا نا زل شود
ہر کہ در راہ دوستی حق از ہمہ رہروان و پیش بود ہر آئینہ مشقت و بلیت و نیز از سہ شہر و ہمیت
ہر کہ از وفق محبت بیشتر پسنداش از زخم محنت بیشتر و از حضرت سید کائنات علیہ السلام
و اکمل التجیات سوال کردند کہ ای التماس کنشی بلا کہ کدام طایفہ از مردمان محبت نراند از دوستی ملا

یعنی بلائے کد ام گروہ از آدمیان سخت تر و دلسوز تر است و محنت کد کم زمره از اصناف انسان صعب
و غم نه و تر فرمود که آنکه بشیاء پیغمبران که محرم حرم رسالت و محرم حریم حالات اند بلای ایشان
سخت تر از بلائے همه بشر است و محنتی که متوجه روزگار ایشان باشد از همه محنتها بیشتر شد کد کد
پس از ایشان بلائے جمعی که مانند تر باشد بدیشان در سلوک سبیل محبت و قوت براسرار معرفت نیز
صعب باشد قاکا کد کد پس آنرا که اشبه باشند بدین جماعت فیرین قیاس هر که بنگاه قرب بقرب
باشد بلا و عنائے او باشد و صعب باشد **نقطه** هر که درین نزد مقرب تر است + جام بلا بیشتر
میدهند + و آنکه زود بر نظر خاص یافت + دل غمناک و جگرش میزند + بلا نه شربت شیرین است که
اطفال طریقت را دهند بلکه قند نه بر لال است که بر دست بالغان راه نهند کد از مشایخ طریقت بیشتر
چیت و دنی خوردن بیکه عادت ماست + رطلی که گران تر است آن شربت ماست + و از نیجاست
که هر بار بلا که گران تر است بر دلهاست مبارک انبیا نهاده اند و هر تحفه محنتی که قوی تر است برائے او بیاورد
اصفا فرستاده و در روح الارواح آفریده که هر که ارجاء صدیقان و قدر نگاهمجان میباید بیکدم بمراد خود
بر نیاید گرفت و یکدم باز روزه دل بر نیاید آورد **نقطه** عاشق باشی تر از بون باید بود + و در نه زده
عشق برون باید بود + و در راه ایستاده او هزار هزار دل کباب است و از کشاکش محنت و بلائے او
هزار هزار وید و پرآب و در باد و باران کشته است بجزر تا فتاده و در بر زاده سوخته است از سطوات
کبریا جان داده تن کد ام ولی است که نه کد آتش بلائے او است و دل کد ام تنی است که نه نشاء
نیز تداست او آخر نظر کن بجزر کد ام صفی و نوره فوج نجی و در آتش اند خن خلیل حلیل و قمریان
ساختن اسمعیل نبیل که پی یعقوب و ربیت الاحزان و یلیه یوسف و رجاء و زندان و شبانی و سرگردانی
موسه اکیم و بیماری و بے تیاری ایوب تقیم و آذر تنگنا نذر برفرق ذکر یا مظلوم و تیغ زهر آب و دود پر
حلق سحیح المعصوم و الم لب و دندان سرور انبیا صلی الله علیه و آله و سلم و جگر پاره پاره حمزه سید الشهدا
رضی الله عنه و محنت اهل بیت رسالت صلی الله علیه و آله و سلم و مصیبت خانواده عصمت و طهارت و
سرشک و در آلودن و تولد عذرا رضی الله عنها و فرق خون آلود علی مرتضی کرم الله وجهه و لب زهر حشید
نور دیده زهر رضی الله عنه و غمناک بخون آغشته شهید کربلا رضی الله عنه و دیگر احوال بلا کشان
از این محنت رسد بندگان عالی همت همه با جان غم اندازد + رکانون غم و الم ستر یا سوخته رماقی

عالم ز بلائے او حشت لده ایست	دین محنت و عجم نصیب هر دل تنده ایست
بر جاکه نگاه می کنند در مره	دل خون شده غم زده سوخته

اسے عزیز و در راہ پیچ نبی آن مقدار خار بلانہ نچند کہ در راہ سید شہر صلوات اللہ علیہ وآلہ وسلم و بر فرق پیچ
 پیغامبران مقدار گرد و محنت نہ چنبد نہ کہ بر سر آن سرور چنانچہ درین بنی فرمود کہ ما اؤذی بنی امیہ مثل ما
 اؤذی بنی امیہ پیغامبران سے رنجانیدہ نشد مانند آنکہ من رنجانیدہ شدم و بہین بہت با اہل بیت بر پیچ
 پیغامبران جفا کردہ نہ کہ با اہل بیت خواجہ عالم صلوات اللہ علیہ وآلہ وسلم و از جملہ واقعہ شہداء کہ بلاست
 کہ پیچ ویدہ بدین گونہ مصیبتی در خاکدان و نیانیدہ و پیچ گوشتی از ان نوع بیست و پیچ زبانی از پیچ
 زبانے نشینہ رباعی تا و ہرست واقعہ زین صعب تر ندید + ہر کس نہر شنید کسش با خبر ندید +
 ہشتم زمانہ بردن چرخ قصبہ + پڑ سوز تر ز حال شبیر و شبیر ندید + امام باقری رحمۃ اللہ علیہ در کتاب مرآت
 الجنان آورده کہ ابن عبد البر از حسن بصری قدس سرہ نقل کرد کہ در واقعہ کربلا شازدہ کس از اہل
 بیت بیابی عبد اللہ الحسین رضی اللہ عنہ شہادت چشیدہ نہ کہ در ان روز بر روئے زمین ایشان را
 شہید و نظیر نمود و در مصابح التلاوب مذکورست کہ کعب الا جبار رحمۃ اللہ علیہ روزی اہل مدینہ را از تلاطم
 و فتنہ ہما کہ در کتابہا خواندہ بود خبر میداد و اشارتے سخن گفت عظیم ترین واقعہ و بزرگترین طغیان حسین
 خواہد بود و چنان خواندہ ام کہ آنروز کہ حسین رضی اللہ عنہ را شہید کنند بہشت آسمان خون بگریختند یا
 ایا الحق نشنیدہ ایم کہ آسمان برائے کس خون گریستہ باشد گفت و نیکو کہ ان قتل الحسین
 امر عظیم و کبریا بر شامہ رستیکہ کشتن حسین رضی اللہ عنہ بزرگ کائے موجب امرے ست و فرزند
 خاتم پیغامبران ست و سبط رسول آخر الزمان ست ریحانہ سید رسولان ست پسر سید اولیاست چچم
 آل عباس است نور ویدہ فاطمہ زہرست بدان خدا یکہ جان کعب بدست است کہ چہین خواندہ ام کہ آن روز
 کہ ویرا شہید کنند گروہے از فرشتگان بر سر روئے وے بایستند و دیگر نیز با قیامت کہ ہرگز از گریہ
 باز نہ ایستند و در ہر شب آوینہ ہفتاد و نہر از فرشتہ فرو آیند و بر سر قبرے زاری کنند و چون بآمد شود
 بصواع طاعت خود باز روند اہل آسمان اورا ابو عبد اللہ المقتول خوانند و فرشتگان زمین ابو عبد
 اللہ بوج گریزند فرشتگان دریا حسین مظلوم خوانند ملائکہ ہوا حسین شہید گویند و ہوا
 بر قتل حسین ارض و سما میگرمند + از عرش علی النابشرے میگرمند + ماہی و آب و مرغ در روئے ہوا
 در ماتم شاہ کربلا میگرمند + و گریہ درین ماتم موجب حصول رضائے ربانی و سبب حصول بریاض
 جاودانی ست چنانچہ در آثار آردہ کہ من یحیی الحسین او تباکی او تجبت لک الجنۃ یعنی ہر کہ بر
 حسین رضی اللہ عنہ گریہ و رات تکلف بر گریہ دارد و منرا ورا باشد کہ اورا بہشت برند شیخ جابر اللہ علامہ میفرماید
 کہ ہر کہ بر حسین گریہ بہشت ملا ورا واجب شود و ہر کہ خود را گریان فرمائید جبکم من قستہ بقوم قہو

علامہ

مہتمم در وعدہ و حببت کہ آنجست و داخل ست امام عی بنجاری آوردہ کہ لے عزت خاک کر بلا خاکے
 ست کہ و ران خاک تخم شہدا و شہادت اند و آب از دیدہ و دوستان و بہادران طلبید کہ حق بکنی علی
 انجسین پس ہر کہ از جوئیاری دیدہ آبے خاک کر بلا فرستہ ہر آئینہ تخم سعادتی کہ در محبت اہل شہادت گشت
 باشد در مزرعہ رضا باب ویدہ فی پرورش یابد و چون از منزل الدنیا کمزری عتہ اخلاص و بیرون و
 محصول آن نسیم جنت و نسیم بہجت خواہر بود کہ و حببت کہ آنجست و بر لے اینست کہ جمعی از محبتان
 اہل بیت ہر سال کہ ماہ محرم در آید صیبت شہداران از ماہ سازند و تعزیت و لا و حضرت رسالت صلی اللہ علیہ
 وآلہ وسلم پر و از زندہ را و لہا بر آتش حیرت بریان گرد و ویدہ از غایت خست گریان شود عیبت
 زانندہ این ماتم جائگسل و روان گرد و از دیدہ خون دل و اخبار قتل شہدا کہ در کتب مسطور و تذکرہ ست
 تکرار نمایند و باب ویدہ غبار مال از صفحہ سیمہ بردایند و ہر کتابے کہ درین باب نوشتہ اند اگر چہ زیور
 حکایت شہدا احوالی ست اما از سمت جامعیت فضایل بطین و تفصیل احوال ایشان عالی ست بدین
 جهت اشارت عالی از عالی حضرت سلطنت تربت نقابت نفیبت ولایت مرتبت شاہزادہ اعظم
 نقاد و ملوک الامم آفتاب تابان فلک بختیاری ماہ و خشان سپہر شہریاری شرف العزۃ النبویۃ غر القریۃ
 العلویۃ الخصوص بالنسب المحنتی و المحض بالنسب الحسینی دار لے جمشید مخیر فریدون فرخورد شہید نظر
 خلاصہ اولاد سلاطین نامدار نقادہ و خاد و خواقین عالیہ قدر شہر و و ہمدہ برقی علی مرقی العلی
 و بنورہ انکشف و یاجیر الرومی + شاہ ملک خوے فلک آستان + گلین نہ روضہ مینوستان +
 سرور مد رایت بہرام جاہ + صفدر محمدرایت گردون نیاہ + داور عادل دل عالی نسب +
 والی کافی کف والاحب + رفیع قدرے کہ از قلع سدرہ مناقب اعتلاے عتبہ مناصب و مریش
 در مرتبہ الیت کہ نہ سیاح و ہم دوراندیش پیر امن سر اوقات شش آن تواند گشت و نہ سبح عقل
 روشن رلے کہ و ساعل دریائے بیان شہد از آن تواند گشت **فصل** ہم پایہ قدر او از ان بیش ست
 کہ تو ائمہ اوئے آن گردان + بلکہ تو ان بصد ہزار زبان + عشر اوصاف آن بیان کردن
 قرۃ باصرہ سیادت و نقابت طرۃ ماصیہ سلطنت و نجابت عیبت سر و گلزار است یثقلین +
 قرۃ العین خواجہ کوہین + مستفیض من مباح فیض اللہ مرشد الدولۃ و المملتہ والدین عیبت شہر
 سید مرزا لازالت سماء سلطنتہ بکواکب النظامۃ و الجمال مرتبہ و آیات بہتہ علی صفات الکیانیات بالدولۃ
 و الکمال بتبیینہ کہ باوجود علو نسب و سیادت چنانچہ شہد از آن در آخر کتاب مسطور خواہد شد سپہر مرتبت در
 نسبت سلطنت نیز از شہد است غم ہم سیادت در نسب ہم شہریاری در حسب + شرف صدور یافت کہ

این فقیر حقیر حسین الکاشفی آید اللہ بالطف الخفی تبالیف نسخه جامع که حالات اہل بلا از انبیاء
وصفیاء و شهداء و سایر باب بتلا و احوال آل عبا بر سبیل تفصیل در وے مسطور و مذکور بود داشت غافل نماید
و از ایات عزیزی آنچه ضروری الذکر باشد مع ترجمه یا روا کند و از منظومات فارسی آنچه مناسب اذعان
اہل زمان بود در رشتہ بیان کشتہ مقتومی در آئین سخن رانی بگو شد سخن را کسوتی از نو پوشید
بتکثیر نو کند نقد کہیں را بر زیورهای یاد سخن را اگر چه این کینہ بے بضاعت استحقاق این معنی شد
و بواسطہ کبر سن و مواعیک رایت فصاحت در میدان بلاغت بر مینوائست افراشت فابا چون اتشال
فرمان عظیم الشان آنحضرت از لوازم بود بر ترتیب این نسخه کہ بہ روضۃ الشہداء موسوم است متغافل
نمود و برده باب و خاتمہ مرتب گردانید و فہرست ابواب این بہت باب اول در ابتلائے بعضی از
انبیاء علی نبینا و علیہم الصلوٰۃ والسلام باب دوم در جملہ قریش با حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وسلم
و شہادت حمزہ و جعفر طیار رضی اللہ عنہما باب سوم در وفات حضرت سید المرسلین علیہ افضل صلوٰۃ
المصلین باب چهارم در حالات حضرت فاطمہ زہرا رضی اللہ عنہا از وقت ولادت تا زبان وفات
باب پنجم در اخبار مرتضیٰ علی کرم اللہ وجہہ از زمان ولادت تا شہادت باب ششم
در بیان فضایل امام حسن رضی اللہ عنہ و بعضی از احوال و ولادت تا شہادت باب ہفتم
در مناقب امام حسین رضی اللہ عنہ از ولادت وے و احوالش بعد از وفات برادر باب ہشتم
در شہادت مسلم بن عقیل بن ابیطالب قتل بعثت از فرزندان او باب نہم در رسیدن امام حسین رضی اللہ
عنہ بکربلا و محاربه نمودن با اعدا و شہادت آنحضرت و اولاد و اقربا و سایر شہداء رضی اللہ عنہم باب دہم
در وقایع کہ بعد از حرب کربلا بر اہل بیت واقع شدہ و عقوبت مخالفان کہ مباشر آن حرب شدند و خاتمہ
و مذکور اولاد و بطین و سلسلہ نسب بعضی از ایشان آمید بعبایت ربانی و اثنی ست کہ در تمام این رسالہ
مدتوفیق بارزانی وارد و برکات این روایات و حکایات بروزگار دولت انجام حضرت شانہ زادہ عالی مقام
ابد اللہ تعالیٰ الی قیام الساعۃ و ساقیہ القیام و صل گرداند و عامۃ مسلمانان و کافراہل ایمان را از خواندن
و توشیح این کتاب مشوبست بحیاب کرامت کند و ہو الکرم الوہاب باب اول در ابتلائے جمعی
از انبیاء علی نبینا و علیہم الصلوٰۃ والسلام نخست ابو البشر آدم صلی علیہ السلام
آز و رک آب و خاک ہم زودہ اند بر طینت آدم رقم غم زودہ اند و خالی نبود آدمی از درد و بلا کین
حضرت اولین بر آدم زودہ اند بہنوژ آدم صلی اللہ علیہ السلام کہ عدم بعضی و جو و نیادہ بود کہ ملائکہ زبان
طعن بر آدمیان بگشاودند و بعضا و خونریزی ایشان گواہی دادند و بعد از آنکہ غرانیل حکم ملک جلیل

از جمله این که زمین یک قبضه خاک بر دوش داشته و لیلان بر بخت حق سجانده قطعه سحاب پاک را بر بالاس
آن قبضه خاک بداشت و چنین تعیین فرمود که چهل روز بر آن خاک بیار و سپس هیچ نوع سایه از سر آن بر ندارد
آن سحاب بفرمان ربه لاریا بی و نه صباح از رویه اندوه آب برداشته بر خاک آوده و بارید تا آن
خاک آب غم و غنا گل شد و قطره خاک آدم را با آب غم نخل ساختند پس در و در و دلا را با انتر رساختند
و روز چهارم از بحر شادی آب بر گرفتند قطره چند بر آن خاک افشانیدند گویا کثرت بهوم و غموم آدمیان و
قلبت نشاک و انبساط ایشان بدین سبب است چنانچه فرموده اند **میت** بے حکمت غریب حدیث عجیب
نیست شادی یک زمان و غم جاودان ماه و چون روح در قالب آدم و میمند و از روی تعقل میجوید
ملایک گشت و قرار از بهار میوه بیا فریده مونس روزگار می ساختند فرمان در رسیده که ای
آدم اسکن اینست و در **میت** است که ساکن شود و زوجه تو در بهشت و بخورید از میوه های که خوردنی
بسیار بهر جا که خواستید و از هر گونه لباس بپوشید از هر لون طعام نوشید و گردخت گندم یا انگور یا
کافور یا شبنم هر چه دید و شنید و علم و رسته بود است در وسط فردوس جامع ثمرات لطیفه مطبوخات
طیبه و دیگر از وی بخور و در یک بداند که پس آدم و حوا از بهشت ادم گرفته و ابلیس بر خصال
ایشان شک برده و سینه طاف و در مار به بهشت در آمد و انواع حیل و وسوسه پیش آورد و میگویند
در مرغ آدم و حوا از قریب و از نا شجر و منبیه تناول فرمودند و لشکر باری بر بدیشان نهاد و آدم سلطان
و اهل ملک بهشت بود متوجه تاج عزت و لیس مجد که است غلمان در دلدان پیش آدم در مقام
خدمت رضوان و حوران به نسبت حوا و پادشاه از دست بعد از آن شجره فی الحال تاج شرف و قیال
از ذوق ایشان در افتاد و حوا و لیس بهشت از بدین ایشان به بخت بر نهاند و بحال خود فرو نگرستند
و از غایت حسرت و فرادی از از از دیگر بهتر از جانب بهر دست که میخواستند از ایشان دور میزدند
و از هیچ برگ و تنه نمی یافتند آدم از حالت بر بگی بهر طرف میگردید و در پس بهر دست بهر مان شیه
خطاب آبی در رسید که آفرینت عتی یا آدم از امیر گری می آید آدم در جواب گفت بل خدایا
میت از شرم گناه خود سرگشته اند و چه میگویند و چه میگویند که منم که گریختن از حضرت تو ممکن نیست **میت**
کجا روم که بخیر از دست پناه ندارم و چنانچه مستانه لطفت گریزگاه ندارم و عاقبت بدگر بخیر خود را میوشانید
و فرمان رسید که از بهشت بیرون روید آدم دست حوا گرفتار و بیرون بهشت روید و بیرون نهادند و مردم
آدم در غمت میگردید که شاید شب غم را بجا می آید و آن در بسته را میفتا که پدید آید از هیچ جانب
را بچه می آید و پیشام میزد و چون آدم خواست که از بهشت بیرون آید کار را بسم الله الرحمن الرحیم

برزبانش جاری شد جبرئیل گفت ای آدم که بزرگ گشتی زمانه باش شاید که از افق غیب ملحه بخانه
 درختان گرد و دراز مطلع گرم کوکب خلاصه طلوع کند خطاب آمد که ای جبرئیل بگذاز تا برود جبرئیل گفت
 الهی ترا باسم الرحمن و رحیم خوانده چو بشود که بر سر رحمت کنی ملک تعالی فرمود که مرا رحمت کم نیست و از رحمت
 که درون طلال و ندم نه افتاد اگر امر و زبر بر سر رحمت کنم بر یک تن رحمت کرده باش تا فردا بگفته
 آدم روئے به بهشت نهد و برادرش را عیسی از فرزندان و سه یار و سه انگار برایشان رحمت کنم تا رحمت
 رحمت من آتشکار اگر دور و دور محقق آورد که آدم را بدان سبب از بهشت بدرخواستند که با عشق
 در آویخت و عشق را و دارالملام باید نه دارالسلام عشق خواستگار را بل ملاست ست عقل چو پاک
 راحت و سلامت بیست است که مورد عشق کیش با ملاست و یاد و گدازد عشق و بر خوشن سلامت
 یکم از اکابر از روی تامل فرموده که آن شجره که آدم ممنوع شد از نزدیک شدن بدان نهال محبت
 بود و فی نفس الامر آنرا هم از بر سر آدم کاشته بودند که میخواستند و سبب نبی از آن را بگویند
 و در لال محبوبی بود که حسن و جمال بدان کمال میباید یا تحریص و ترغیب طالب بدان که آن انسان محروم
 علی مکاتیب طبیعت آدمی تقاضای آن میکند که از هر چه او را نمیخواست بر طلب آن بفرماید و
 بگویند که اگر نبی بدان متعلق نشد آدم را از استیلا مرادات نفس و تکمال لذات آن پروا نداشت پس او
 محبت نبود چه محبت غنی و دجانی است و آنکه به تربیت اشتغال کند فراغت پرورش آدم
 نیاز و پس حکم شد که آدم اگر آسایش میطلبی نیک به بهشت بخور و یا شام و گرد شجره محبت گردان
 یا تجلیات محبت و محبت از جای نعمت گاران نباشی بر نفس خود زبر که نوش محبت بے نیش بلیت نیست محبت
 محبت توانمند و بلا و دلاست از زمان قنوجی عاشقان از بلا صدر راحت است که محبت شیر
 محبت است به عشق چون دعوای جفا و دیدن گواه چون گوشت نیست دعوای تند تپاه و هر که دعوای
 محبت سازد که دعوای خود باز کرد و از سلطان الحارین قدس سره منقول است که محبت
 از وجود آدم عشق و محبت مظهر است و چون ملائکه را استحقاق منظریت آن نبود و در هیچ
 خلوت و گوشه و فراغت و غنود تا وید به طاعت و منظمه عبادت العیس و ملائکه ملکوت افشا و عشق خواست
 تاوست و در کمروا صلت میزند سلطان غیرت بانگ برکوز که حرفین تناس باش عشق دیگر یار و حجاب
 نجیب نیست و در بر و چون و ملک و رست تا و قیام که آدم از کتف و خمیه بیفتاده شد و در عشق را در
 صورت شجره تنهید و دم نمود و والد جمال او شد خواست که چنانجا با و عقد وصال بند و گفتند این محبتی در
 سر است که در تنه نیاید بشر این کاغذانه دل مستعد و کائنات و در بهشت متاع محبت یافت

نیت از رحمت بهشت کار نشاید بگریزد از این راه عشق و تیا بکار آید - **رابعی**

لے برادر عاشقی را در و باید و در کو + بر سر کوئے محبت مرد باید مرد کو + چندان زین ذکر و قوه چند ازین فکر
نفرمان آتشین و پهر مانے زرد کو + پس آدم بولے محبت از قضاے بهشت به تنگمانے دنیا آمد و از
ساعت سلامت روئے بکرواب سلامت نهاد و از گلشن فرح متوج گلشن طرح شد و از محبت انجارتان
نقست میل ساخت و از دروه سخت بجنین محنت و از قوام تیرت روئے با دیه غربت آورد
و رکات کلفت را بر در جات انم اعنت اختیار کرد و قدم از صومعه شاد کامی بیرون نهاد و ساکن غمگ
بدنامی شد زیرا که عشق و نیکنامی با یکدیگر است نیاید عیث ربانکف بد که تن در دهم بدنه نامی +
که نام یک در آئین عاشقان رنگ است + الفقه چون صدائے احتیاطی افتد مبارکه حکم شد که همه
فروردید از بهشت بد نیاید ان محل آدم دست خوا گرفته گفت بیایا برویم که نوبت معزولی سیر
محنت غریبی و یکسی پیش آید رابعی برخیز که وقت افتراق است امروز + با محنت و درد اتفاق است
امروزه لے و دیر نه وصال ویدی بکینه خون بار که نوبت فراق است امروزه چمن که آدم و خوا یا یک دیگر
روان شد و جبرئیل آمد که لے آدم حکم چنین است که دست خوا بداری و دامن موصلت و از دست
باز آری که هر یک را بجانب دیگر مبادیرفت پس آدم دست خوا بگذاشت و هر یک را بطرف
آوردند آدم میگرفت و میگفت و آخر نگاه خوا فریاد میکرد و میگفت و آخر نگاه مادران محبت او و فرود
در غربت آدم گرفت خوا بیگیت شد و ایشان یکدیگر را گم کردند ازین ازان خبر که کجا میرود و نه آن را ازین
به وقت که کجاست بر نذا آدم بسره کوه سمرندیب افتاد و خوا بر ساحل دریائے هند و موضع که آن آند
گویند فرود آمد آدم و دست سال بر سر کوه سمرندیب میگرفت بن عباس بنی اند خدا گفته که آدم
برگاه بهشت آید و کشته شودش شد و نه از بهشت که بر آئے خدا و بهشت جبرئیل میاشد و دست بر سر آدم فرود
آید و در بهشت که جبرئیل دم زانوی کن غریب است و چون حسب ائیل خواست که برو آدم گفت
ربان یکریاش که غم جان با تو گویم و در فرزند و خود بر تو تو آدم و چون حسب ائیل غم رفتن کرد
و در بهشت آید است که چنان بناید که هر خان موارا بر و رحم آید و چندان بگریخته که جو بهار
آب چشم از روان است که هر روز که چشم باز حالت جیاد و چندانکه چشم کار کند اشک
و خوا بر ساحل جد و میگرفت و ناله وزاری میکرد و روز که آدم از جبرئیل پرسید که لے برادر قادی
گفت یرنگه دنیا که فراق تو میگرد و از حال تو هیچ خبر نداشت و آدم بے بوش شد و جبرئیل سر دران خود
آورد و نگاه و ان دیهوشی میگرد که تو بر کتله در بانشه میگرد و میگرد و جبرئیل آدم آید

دوست من آدم و آنکه موس و همد آجائیم انت ام شبعاک آیا اگر سنده تو یا سیری آلا یس انت
 ام غریبان آیا بر منته یا پوشیده انکلم انت ام یقظان آیا و خوابی یا بیداری آدم خواب است که
 جالبش و بدناگاه بهوش آمد و خروش و فغان و گرفت جبرئیل گفت ای آدم ترا چه شد آدم صورت و
 باز منوره چنان از روی در و بجزو شید که جبرئیل بناله در آمد و مناجات کرد که الهی برین دو غریبه ماند
 رحم کن خطاب رسید که آدم را بشارت ده که نزدیک آن رسید که شب فراق بسرید و ماه مراد از مشرق بمید
 بر آید **بیت** نسیم باد صبا و شمع آگهی آورد که روز محنت غم رو بگو تپی آورد و آنکه حق سبحانه
 توبه آدم قبول کرد و علماء را و آن باب سخن بسیار است یک از حقیقان فرموده که سبب بول توبه آدم
 سه چیز بود حیا و بکا و دعا اما حیا بشاید بر آدم غالب بود که شهر بن جوشب حمت الله گفته که چون آدم
 بنزین آمد سی صد سال سر بالا نکرده و آسمان تنگسیت از شرمساری ایستاده و بختی بود که در اخبار
 آمده که اگر جمع کنند گریه تمامی اهل دنیا و نسبت دهند بکائنه و او دنیا علی السلام هنوز گریه و او بیشتر
 و اگر بکائنه اهل عالم و بکائنه و او دنیا نسبت گریه فوج نیکو بکائنه فوج علیه السلام از آنها زیاده بود
 و اگر گریه مجموع عالمیان با گریه فوج خود او جمع کنند بکائنه آدم علیه السلام از همه بیش باشد و عیون
 الرضا آورده که آب دیده آدم علیه السلام چون سیله بیرون می آمد از دیده راست او مانند آب و جله
 و از چشم چپ او مثل آب فرات و در دست که آدم و در دست و دست سال چندان باران حسرت از ابرو
 بر زمین انداخت بارید که در خواره مبارک او دو جوئے پدید آمد و از آب چشم می چشمه باران شد
 مرغان هوا از آن آب دیده آدم میخورد و بایکدیگر میگفتند این چه خوش آبست که ما فوشتن ازین آب
 خورده ایم آدم گمان بر او که مرغان این سخن از روی طعنه و افسوس میگویند آب سر و اول پیر و رد
 بر آورد و زار زار بنالید و گفت باز خدا با حال من بد بخار سپرد و کار من بدان مرتبه انجامید که مرغان
 آب دیده من سخر می کنند آخر آب چشم گناهکار را چه مرزه خواهد بود و خطاب رسید که ای صغی دل خوش دار
 که مرغان راست میگویند هیچ جوهری نفیس تر از آب دیده نیانند نیافریده ایم **مشغولی**
 گوهری پس کران به اشک است + سبب آبروئے عاشک است + گریه بیکان کران مشغولی +
 اشک بزی کنی گریه یانی + ابر تا گریه بر چمن نکند + غنچه هم خست + بر سر نکند +
 اما دعائے او آن بود که تشفع کرد و حضرت رسالت صلی الله علیه و آله سلم گفت یا رب بحق محمد صلی الله
 علیه و آله وسلم اهل بیت محمد صلی الله علیه و آله وسلم که توبه مرا بشارت قبول برسان حق سبحانه پرسید که ای
 آدم تو محمد صلی الله علیه و آله وسلم چگونه شست و ختمی گفت الهی بر سابق و ترتیب امی الوایا با اسم سامعی تو

قرین دیدم دانستم که گرامی ترین آفریدگان بحضرت نوا می تواند بود پس چون آدم بحضرت قیام علی
 علیه آله و سلم استخفاف نمود و توبه و توبل قبول رسید بشوئی چو آدم کرد و روزه دل نباشد
 شقیق آدم آمد و برایش کز اول شنبه بگذشتنش بود و نه آخر توبه بین خرمشش بود و دیگر عمر
 آدم رفت بود که قایل بایست و صورت این قصه بسبب احوال چنان است که بعد از انصال
 آدم بخود و محالست ایشان بایکدیگر و آیت توبت حاکم گشت و هر یک پیوسته و دخترش آورد
 و چون بزرگ میشدند آدم علیه السلام جاریه یک لیل را بفنام لیل دیگر میداد و دختر که با قایل داده بود و لیل
 نام داشت و در غایت حسن بود و روزه در شان داشت و موی مشک افشان نظر روی چگونگی
 روزه روزه چو آفتاب بود و چگونگی هر حلقه بختیاب و توام بایست و لیل و امیکلف تند و او
 چندان جمال نداشت چون محمد بلوغ رسیدند آدم علیه السلام لیل را با قایل تهر کرد و او قلیما را بایست
 اختصاص داد و قایل ازین حکم با نود گشت خواهر زن اجل است و این در رحم بوده او بمن اولی است
 آدم فرمود که حکم الهی برین جمیع عرض و دریافت ما درین پیچ اختیار نیست مصراع حکم او و حکم
 قرآن و نیم قایل مسلم نداشت گفت تو بایست آدم من دوست تر میداری لاجرم آنچه خوبتر است
 بدو میداری آدم علیه السلام فرمود که اگر سخن من باور نمیداری هر یک از شما قربان کنی یا آنچه میتوانی
 قربان هر که مقبول گردد و قلیما از آن دبا شد بایست که مسفتد و او بدو بره فرید که بغایت دوست میداشت و او
 و بر سر کوهی نهاد و نیت کرد که اگر قربان من قبول نکرد و ترک قلیما کنم و قایل صاحب مرغ بود و دوست
 گندم ضیعت کم دانه بیاورد و در همان موضع نهاد و با خود گفت که اگر این قربانی مقبول نشود یا نه من
 از خواهر خود باز دارم پس آتش سفید بنی دو دوازده آسمان فرو داد و گو مسفتد را بخورد و از قربانی قایل
 در گذشت و بخورون آن ملتفت نگشت قایل را آتش خشم بکشت حال آمد و دو دود و صد و بیست
 او را تیره کرده که بقتل برادر برست و در کینگاه انتقام شلیت همین که آدم غربت زیارت بیت
 المعمور فرمود قایل فرصت یافت و برآمد آمد بایست آنجا در خواب بود سنگی برداشت و بر بایست
 فرو کوفت چنانچه مغزش بریشان شد و پست خود برادر برادر این که کافر گریه کافر گریه
 و چون بایست شد قایل نداشت که باو سخن کند او را در جامه پیچیده و در پشت کشیده و
 بر بیابان نهاد و چهل روز در پشت گرفته بهر طرف میگشت و نمیدانست که چه چاره سازد و آتش لاله
 روزی دید که زلعه بمنهار و چنگال خود حفره کرد و در خاک و زراغ مرده بیاورد و در آن حفره نهاد و
 خاک بر آن پاشید آن زراغ پوشیده گشت قایل نیز بهمان طریق بایست او را خاک کرد و باز میان قوم

آدم با چون آدم علیہ السلام از زیارت حرم مراجعت فرمود فرزند ان همه باستقبال شے آمدند مگر بائیل
 و آدم بائیل البیاد و سنہ تر می داشت چون بولسے بود باروے چون ماه و دو کیسوے سیا
 داشت و حق سبحانه اور صورتے خوش و سیرتے دلکش از زانی داشتہ بود و بیچ بیک اولاد آدم
 بحال و کمال شے برابر نبودندے **پیش روے** تو ہمہ صورت بر دیوار ندہ تینین صورت و
 معنی کف واری دارند و منور شیت علیہ السلام متولد شدہ بود و در خبر آہ کہ اہل اولاد آدم شیت
 بود و چون نور محمدی صلوات اللہ و سلامہ علیہ از بشرہ اولامح و از جبین مبین اوساط بود و قصہ چون
 آدم با بیل را بدیدہ جستجوئے او استخال فرمود از ہر کہ خیر وے پر سیکہ بیچ نشان ندادندے و
 گفتے کہ چند روز شدہ کہ پیدا نیست تدانیم کہ کجارتہ و بیچہ کار مشغول است آدم ہفت شبانہ رو
 کوہ و صحرا بقدم طلبے پیچود و در تحقیق حال با بیل جسدہ تمام و ہر سیکہ لاکلام نمید و زبان حالش
 بدین مقال ترمذ و بیت شب من یہ شہ از غم من کجات جویم ہشت روز از حیران گزار دعات جویم ہشت روز و توحہ دید کہ ہر یک از این
 و میگوید یا ابتاہ النیات لے پر زبیر گوار فریاد من را آدم از آن حال از خواب در آمد و در گوش در گرفتہ بہوش شد چون
 با توحہ آمد جبرئیل را وید پر سر بالین نے شستہ گفت آبرا در از حال با بیل بیچ خبر واری کہ حالے اورا
 در خواب دیدہ ام چون مظلومان استغاثہ میکرد و چون بیچارگان فریاد رس میطلبید جبرئیل گنت یا
 آدم حضرت عزت میدفرماید کہ اعظم اجرک بزرگ با و مروت و ورین مصیبت بدانکہ قابیل با بیل بہشت
 و او فریاد میکرد و النیات میگنت و کس بفریاد او نغے رسید اکنون ہمان فریاد ست کہ از زیر زمین ظاہر
 میشود و فرماے قیامت نہ فریاد کنان یمر عہہ گاہ در آید آدم فریاد گرفت و کہ یہ آغاز کرد و گفت لے
 برادر خاک اورا میں نامے جبرئیل آدم را بسر قبر با بیل برد و آدم خاک از وے دور کرد و با بیل را وید سر کوفتہ
 و تمام اعطائے او بخون آخستہ روے مبارک در روے وے مالید و میگفت و احسہ تہ و ابتاہ و
 غریبہ و اگر بتاہ نفسی آن شکل و آن شمایل زیبائے او ویرغ + و زیر خاک قامت و بالا او ویرغ +
 ستر با پائے نازک و نغز و لطیف بود + و زیر زمین نہفتہ سر و پائے او ویرغ + آدم چہہ انکہ بگریست کہ
 فرشتگان ہفت آسمان بگریہ در آمدند و گفتند یا خدا یا آدم دو سہ روز از گریستن آسودہ بود اکنون
 باز گریان شد و اطاعت گریستن وے نیست خطابت کہ اے آدم در مصیبت صبر کن کہ مر و صابران
 بے نہایت است و ماحکم کرویم کہ نصف عذاب و فرخ تہما قر قابیل را باشد از بزرگے استخاف افتاد
 کہ ہمہ اہل اسلام متفق اند بر آنکہ حضرت سالت علی اللہ علیہ آلد و سلم از آدم صفی افضل داشت و مستگا
 قائل فرزند آدم را بہین مقدار عذاب نفر شدہ آیات قائل فرزند مصطفی و جگر گوشہ سر بانیا را اصلی اللہ

بائیل

علیہ وآلہ وسلم چکونہ خواہد بود و در صحیفہ رضویہ کہ احادیث آن مسند بحضرت سلطان خراسان علی موسیٰ الرضا
رضی اللہ عنہ است و آنحضرت از آبائے کرام عظام خود نقل فرمودہ مذکورست کہ قاتل حسین و ترابوتے پند
از آتش و شجرہائے آتشین بردست دپائے او بر سبتہ داز و نقتنے سے آید کہ اہل دوزخ از وجہ اپنا ہر سبتہ
از شدت آن تن و چگونہ چنین نباشد منزلے ظالمیکہ تیغ آب وادہ بر حلق آب وادہ شاہزادہ ہند و
کہ بوسہ گاہ مصطفیٰ بنو موسیٰ علیہ السلام بچرخ کبریا آرزوہ گردانہ در کتاب ستر الغریبیا آورده کہ روز قحطی
زہر اجہت شاہزادگان گرفتار و ممتہ بود و بدیشان پوشانید و ایشانرا بحضرت رسالت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
فرستاد چون بخدمت رسیدند و ایشانرا در کنار گرفت و دید کہ گریان پلہر حسین ضعیفست و گردن ویر
خندہ دارد و در حال تکمیر اکتفا دختے دید گرداگرد گردن و پدید آمدہ پر دل مبارک و گران بدین الحال حیرت
حاضر شد و گفت ای سید برین متفاد خط کہ برگردن حسین دیدی دل مبارک تو متاثر شدہ روزے باشد
کہ بغیر بچرخستم بہین موضع را بریدہ سر بسایش از بدن جدا سازند این سخن خواجہ عالم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
را در گریہ آورد و چگونہ کس درین محبت نگریز و درین واقعہ بسوز دل نہا کہ نظر در جہان زمین صعب تر
ہرگز بلائے کس ندیدہ دل شکن تر زین عزا ہرگز نعرائے کس ندیدہ تا زبے آبی گل باغ غنی پر مرده شدہ و در
سرستان بزم برگ و تولائے کس ندیدہ + بتلائے انبیاء و اولیاء بسیار بود و ملک عالم از میان ابتلائے کس
ندیدہ چشم گردون چون نگرید چونکہ در دوران او چون بلائے کربلا کرب بلائے کس ندیدہ + در سحر و ہر تا
شدہ رسم ماتم آشکارا ہرچہ دشت کربلا ماتم ہرے کس ندیدہ و از جملہ انبیاء و اعلیٰ نبینا و علیہ الصلوٰۃ والسلام
بلاہائے عظیم پیش آمدہ صد و پنجاہ سال جفاائے قوم سیکند و شربت ہرگز و بلا از جام حنہ و عذاب چشید
یکدم نایزہ بلا خش و در ابلاغ پیام ربانی تسکین نیافت و لحظہ از راہ دعوت حقانی عنان بر تافت و تکرار و
کہ سہ قرن خلق را بخدا میخواند و اہل ہر قرن قریب بہ صد سال تقاضا شدہ چون ایشانرا مرگائے فرزندان
ایشانرا دعوت کرے و حق تعالیٰ اورا آواز سے دادہ بود کہ ہر گاہ آغاز دعوت فرمودے ہرگز از امت او بود
آواز از لبش نہ بزم و خلوت ایشانرا نصیحت فرمودے و ہم باشکارا ملامت مینویسے و ایشانرا شک بر
مینزد و دستخواہنہائے پہلوئے مبارکش در ہم شک تندے و گاہ بودے کہ چندان شک بر و افکندہ
کہ در میان شک پنهان گشتے و قوم گفتندے کہ او گشتہ شدہ خاطر جمع کردے و شب جبرئیل علیہ السلام بیاہ
و شکہا از دے دور کرے و بر باقر خود بر بالیدے ہمہ جہت پھلے او درست گشتے و صبح بآہن شران
قوم درآمدے و گفتے قولوا لا الہ الا اللہ تفلحوا یعنی بگوئید لا الہ الا اللہ تا شکاری یا بید باز آن
شکریان درست جفا بر دے کشادہ سے قیتر از از اجہت عالم دل آن بزرگوار بر کمان آشکار و استکبار

نہادندے و آنحضرت قضا را برضا استقبالی نمودہ سپید و روشنی کرد و در میان بلا ہا گو ناگون خوش
تسلیم پوشیدہ چہ یقین میداشت کہ بلیت بدین عظمت است از ان بلا بدوستان دادہ و در آنوقت
سبب طرد و غفلت است چہ آن بدشمنان فرستادہ را با عی و دستہ با ستین و لا آشنا بود و کہ در آن
دنیا جدا بود و آنجا کہ غفلت است ہمہ فوق در احت است و آنجا کہ عشق است بلا ہا بلا بود و آوردند
کہ پدران کو و کان خود را بر و گرفتہ بیاورند و نوح علیہ السلام را بوی نمودہ گفتند کہ ای پسر این
مرد دیوانہ است گنجاہر گز فغان گرد و نیری دین بخان پیوہد کہ میگید و گوش نگذاری پدر ان ما ویرا
جناہر کردہ و ما ہم غار داشت و میبایستیم تو نیز بایکہ برین طریق عمل کنی و بسبح و جہد و ذکر و دعا و سخن
او را بسبح قبول نشوئی روزی ہر شے پسر خود را بروش گرفتہ و نوح علیہ السلام آمدہ وصیت میکرد
پس گفت ای پسر شاید کہ مرا پیش از انکہ این وصیت بجائے آرام مرگ دریا بدو از دولت ایندے و سے
محو و ما ہم مرزین نہ پدر و برادرین نہاد و پسرک شگے برداشت و بجانب نوح علیہ السلام گفتد و سر
مسارک وے شکست و خون بر روی مبارکش فرو دید نوح علیہ السلام آن خون پاک کرد و گفت
و کانی متعلقہ فانتصر لے پروردگار من بدینگو نہ مطلوب تو شد و بدینکمال قہر خدا گرفتار کشتم
یاری کن و مرا و ریاب مصرع رحمت کن ای رحیم کہ وقت ترجم است بعد ازین صوت حق سبحانہ
فرمود تا نوح علیہ السلام شنی بساعت و اہل خود را بکشتی در آورد و طوفان عذاب پیدا آمد اہل عالم را کہ
گشتند و کشتی شش ماہ بر روی آب ماند و تمام زمین طوف کرد و در کثر الغرایب آوردہ کہ کشتی
نوح بر روی آب گرد عالم میگشت چون نوبت جریان او بزین کہ بلا رسد کشتی از بنار فر و ماندہ
ہما بخا توقف نمود نوح علیہ السلام منایات کرد کہ الہی این چہ جائے است و حکمت و توقف چیست
در رسید کہ این بلای است کہ کشتی متعلق اهل کشتی سفینہ نوح اینجا در گرداب خون غرق
خواہ شد و اخبار آمدہ کہ چون شانہ اوہ حسین از مدینہ سورہ بیرون آمدہ عزیمت کردہ نمود و اورا دست
بود ہفت سالہ و بخت بر بخوری کہ اورا عارض شدہ بود و توانست کہ با خود ہمراہ بر و در خانہ ام المومنین
و سلمہ رضی اللہ عنہا بگذاشت و آن دختر در ان خانہ میبود و او را تقصص حال پدر میبود و مادر ان سنا
کہ شانہ اوہ را شہید کرد و نہ کلانگی بیاد و پروبال خود را و خون حسین رضی اللہ عنہ را بیدہ پرواز کنان بہر
تا بیدہ رسید و پرویا و خانہ ام سلمہ شست قضا را و دختر حسین رضی اللہ عنہ از خانہ با خود آورد و نظرش
بر ان کلخ خون آلود افتاد و دست دراز کرد و متعہ عصمت از فرق مبارک و کشید و فریاد بر آورد کہ
و اکشاہ و احینناہ و احینناہ محذرات حجرات ہمہ شہید و گفتند لے دختر ترا چہ افتاد و

سبب این خروش و افغان چیست و قمر حسین رضی الله عنه اشارت بدیوار کرد و گفت بدین طالع
خون آلوده نگرید کل غصه صاحب خمر کشتی نوح بوده اینجا خمر کشتی اهل بیت آورده و چنان بینماید که
سقیفه مثل اهل بیتی کشتی سقیفه نوح امروز در غراب خون فروخته است فریاد از عورت اهل بیت
برآمد خبر بام سلمه رسید برخاست و نزدیک قمر حسین رضی الله عنه آمد و او را تسلی میداد و میگفت ای دختر
این واقعه که تو میگوئی نشانه هست قدرت خاک که بپایش من هست و در شیشه مضبوط ساخته ام و بعد
برگوارت صلی الله علیه آله و سلم فرموده که هرگاه خون فرزندم حسین برین خاک ریخته این خاک که نو داری
برنگ خون گردد و درین خبر علما را اقبال است قاضی عیاض در شفا آورده که حضرت پینا میر صلی الله علیه آله
و سلم خبر داد بکشتن حسین در طفت و طفت زمین کردار اگر میزدیدست مبارک خود خاک بردن آورده فرمود
که دنیا مضبوط خواهد بود نگاه حسین برین خاک خواهد بود و امام باقری در مرآت الجنان آورده که امام احمد حنبل
در سند خود از ابی بن الکاف رضی الله عنه نقل میکند که شنیدم که بر سر باب مکمل است بدرجعه حضرت رسالت
صلی الله علیه آله و سلم آمد و اجازت و آمدن طلحیدر سپید عالم صلی الله علیه آله و سلم او را شرف ایازت ازانی
فرمود ام سلمه رضی الله عنها امر کرد که در خانه را در بندنایک بر مادر بنیاد ام سلمه خواست که در بندد و حسین رضی الله
عنه بر سید خواست که حجره را بدام سلمه رضی الله عنها او را نشاند و حسین رضی الله عنه جست خود را درون
حجره افکند و نزدیک خبر برگوار آورد و دست بگردانید و در آورده و در دوش گردانید حضرت بر میرفت فرود
آمد پاک الحجاب گفت یا رسول الله این پسر دوست میداری گفت نعم آری او را دوست میدارم آن
ملک گفت ای سیدم و و باشد که جمعی از اوست تو او را بقتل رسانند و شربت شهادت بچشاند و اگر میخواهی
بتوانیم آن حکمانه که و سه در آنجا مقبول خواهد شد پس دست بیاورد و مقدار گل سرخ بچندت رسانست
صلى الله عليه آله و سلم فرمود ام سلمه رضی الله عنها آنرا گرفت و در شیشه کرده نگاه میداد و چون قتل حسین رضی الله
عنه واقع شد خون مبارکش بر آن خاک خشتید آن نگار بر آن شیشه بچون خشتید و در شهادت النبوة آورده
ام سلمه رضی الله عنها گفت شبی رسول الله و سلمه علیه ز خانه من بیرون رفت و دیوار زلزل و درازان آمد
ز و لیدر دمو و عمار آلوده و تیره و در دستش گرفته گفت یا رسول الله این چه حالت است که بر تو شهادت بچشم فرمود
که اشوب مرا بپوشی بدو شاعر عراق که آنرا بلبل گویند و با من قتل حسین رخ دیده از زبان من شنودند و
من خال خرناسه ایشان را بر حیدم و بر دوشم این است و در دست من از دست مبارک کشته و کشتی این را
بستان و بگردان من از اشتهم خاکه بود پس آنرا در شیشه کردم و شیشه تمامه چشم چون بپس بر فراق
بیرون رفت آن شیشه را بر روزی بر روی من آوردیم و نگاه میکردیم و میگفتند روزی در دوشم بر کرد که نگاه کردیم

آن خاک در آن شیشه خون پاره گشته بود و اینست که او را شنید کرده اند روی گوید که چون دختر حسین بن علی
عنه اضطراب میکردم سلمه آن شیشه را بیرون آورد و آن خاک که خون گشته بود مشاهده کرد و در خروش
از ابل بیت برآمد و حسین میگفت یا ابتکاه مرا غریب و تنها گذارستی و بدست مفاقت رایت معیبت
برافراستی نظم آه این چه حالت است که عالم خراب شد و بحر لال آل منهدم شد و سر و زبونان
ولایت زیاده و کبریا سر بر آسمان هدایت خراب شد چون دره بنیقر از انجم که کربلا بیت الوبال که کربلا افتاد
از یاد کربلا دل بابتیاری گشت و زول غایتی که با کباب شد و روس چنانکه بوسه که منتظر بدست و خاک
شد قناده و از خون خضاب شد و دیگر از بنیامیران ابراهیم خلیل صلوات الله و سلامه علیه چندین بلامتلا شد
زیر که نام دوستی داشت و درین کارخانه شور محبت بے سوز محنت نباشد حق سبحانه هرگاه بنده را بشفقت
بلای بنوازد و دل او را منظور نظر عنایت نهایت خود سازد و تادیرشش بلامتلا چنان دمان گردد که دیگر
در بخشش نعمت و راحت یک از اکابر دین فرمود و سخن تفخیم بالکافرا و فرح خاک و مسروریشویم بلامتلا
کما یفرح اهل الدنیا بالذخیم همچنانکه اهل دنیا بفرح و مسروریشویم و مسروریشویم بلامتلا است که
آئینه دل از غبار هوا مصفا و از زنگار مشهور و با سواد مجلی میگردد و محنت کمال الجواهر است که دیده
بصیرت بدور و روشنی میاید و بختیکه مبتلا بمشاهده جمال حضرت بتلی میامیشود و معاینه می بیند که بلا از دست
و میداند که هر چه از دست بنایت زیاده و نیکوست نظر طریق عشق جانان جز بلامتلا نیست زمانه بے بلا
بودن روانیت با اگر صدمه زخم از و بر جا نهم آید و چو تیر از گشت و آید خطا نیست و از جمله ابتلاست
خیل یک آن بود که او را در آتش انداختند و در آتیا آمده است که چون آتش نمرود بالا گرفت ابراهیم را بر
منجنیق نهاده خواستند که در آتش اندازند و فریاد از فرشتگان برخواست زمین و آسمان و طغیور و وحوش
بگریه و زاری و عرش و سکنه گریه آغاز گریستن کردند و ملائکه گفتند یا خدا یا از شرق تا غرب عالم همین یک
آدمی است که ترا بوجدانیت می شناسد اکنون بخوانند که او را بسوزانند و استوری و دنا ویران و دگاری
کنیم خطاب رسید که بنبر و یکا و در وید اگر از شما دو طلبه مدد و معاون و بانشید اول ملک الیراح بیاور و بر خیال
سلام کرد و ابراهیم جواب داد و گفت تو چه کسی که بر بیچارگان و بیکیسان سلام میکنی گفت من فرشته ام
موسل بر باد آمده ام تا زنده و هم اگر فرمانی لشکر باور ام کنم تا تمام حیرت آتش ابرو دارند و در خانه های
نمرودیان افگند و ابدان و اتسعه ایشان را بدان آتش حشر قیامت سازند ابراهیم گفت بختو ابراهیم که درین
حال پناه جز بملک تعالی ابرم ملک السحاب بیاورد که خیال همه بر ما محکوم فرمان کنند اگر منی بگویم تا
قطرت بران حیرت افتاد و بانگ ناله آن آتش افروخته را فرود نشاند ابراهیم گفت مهم خود را بقی

و گذارنده ام و چشم از دو گاری این و آن برداشته ملک الحیال رسید و گفت ای پدر ملت و صاحب ملت
 حکم فرمائی تا کو بهر کس بابل را بر سر غرو دیان فرو دارم و همه را در زیر کوه سپاه باند بست کنم ایبراهیم گفت
 بنیخوایم که غیر حق را در غم من در خلع باشد ملک الارض پیش آمد که ای خلیل حلیل طبقات زمین با من
 منت اجازت و دوازدهمین بابل آگویم تا همه غم و دیان را فرو بردا و گفت خنوا بیستی و یکین جیتی
 بگذارید مرا دوست من تا هر چه خواهد بین یکید نظر ما کار خود بیار گرامی گذار شستم اگر زنده ساز دار بکشند
 رائے رائے دوست و در آخر همه جبرائیل را بیاورد بختی که ایبراهیم از بنجین جدا شده بود و خطیر
 آتش نزدیک رسیده و نعره زد که ای خلیل حلیل ملک من حاجت میباید حاجت داری ایبراهیم
 گفت امّا ای ملک فلا حاجت دارم ما بتو تمام جبرائیل گفت که بیا کس که حاجت داری بخواب ایبراهیم
 جواب داد که علمت بحالی حبشی من بنو الی و انشتن احوال مرا از رسول باز میدار و یعنی چون او
 میداند چویم و چون بے خواستن مرا میباید چه جویم نیست ارباب حاتم و زبان سوال نیست
 در حضرت کریم تقاضا چه حاجت است آورد و اندک چون جبرائیل با فے گفت که چرا با آنکس که حاجت
 داری نمیگویی گفت چون دوست و دوست را سوختن خواهد رسیدن و نیست همان ساعت خطاب
 رسید که چون دوست مرا دوست را نخواهد سوختن نه نیست و بعضی گفته اند که ایبراهیم در جواب
 جبرائیل گفت که مرا هیچ خواهی فایده نفس در کایت نیست و از نار غم و شکایتی نه از اوت اراوت
 اوست یفعل الله ما یشاء و یجزم فیما یرید از حق تعالی خطاب خطاب و شد که ای آتش
 چون خلیل از طبیعت خود بیرون آمد تو هم طبع خود را بگذار بیا تا در کونی بردا و سلمه اعلیٰ ابراهیم
 ای آتش بر ایبراهیم سر و دلباست شوهر که در بلای دوست بطریق تسلیم و آید بر نیه از کوره محنت خالص و
 سلیم بر آید ریاضی از پنج دوست بهر که قربان گردد و شک نیست که بایک تا پس جان گردد و در آتش اگر قدم
 نهاد از سر حدیث آن آتش سوزنده گلستان گردد و با تملای دیگر فوج اسمعیل بود و حق سبحانه و تعالی
 تنزل از قصه و نوح اسمعیل و فرمانبرداری خلیل خبر میداد و میگویی ای ملک که گفتوا لک الله المبین این
 بلائی بود و بود او و میباید بود و بنایت پیدا تا مجسمان راه و مقربان درگاه مادر شده که دعوی محبت ترک
 جا و جلال و در باختن خرد و مال مقرر و پیشرفت نظم خو نیز بود همیشه در کشور ما و توانا بود و در
 ساغر ما داری سر ما گرد و در راه بر باد و دوست شدیم و توانداری سر ما و در اختیار آمد که روزی که
 از شکار باز گشته بود از انار غبار شکارگاه گرد و بر گل رخسار آتش نشسته را از تاب آفتاب تابان بپوشید
 آشفته حضرت خلیل بر سر راه بود چون نظرش بر اسمعیل افتاد و حساسه دید چون گل شکفته و عدایه مشاهده کرد

تا بنده تر از ماه و دو هفته بیت رخصت چنانکه ز نور شید ماه نتوان ساخت + خطه چنانکه ز مشک سیاه نتوان
ساخت + مهر پیدی از طبع بشری در حرکت آمده غیرت الهی سلسله محبت را بنیر متحرک ساخت صراع
چون محبت رخ نمود اسباب محبت ساز کرد + چون شب درآمد ابراهیم بعد از وظیفه عبادت بطریق عادت سر بر
بالین نهاد و خواب بسر برد اگر ندان که غلیل و حوئے محبت نامکینی و مهر فرزند در دل خود راه میدهدی آخر ندانسته
که بیت گرامش با بغیر و رنگ و بر حجاب کاینات آتش باریم + غلیل اگر کشنده وصال مانی بر خیزد جوئے
گلوائی فرزند دل بند یاب و شسته نیز غرقه نخون ساز بیت داری سر یوسف بر از هر چه عز نیست +
کین سخندیس از دست بریدن نتوان یافت + ابراهیم از سطوت آن خواب بیتان خطاب بیدار
شد و علی الصباح با جره را که مادر غلیل بود گفت بر خیز و فرزندت را استخوان و خفته طایر بهوشان کن و در
بیمبانی دوست میرم خانه چشمش را بر سر سیاه کن که جواری دعوت سر او دست بر آید و بزرگویش که
کحل الجواهر دیدمانی اولی الالباص است چشم امید بر آه انتظار دارد و نگین مشکینش را تا به که خدیم ضیافت
خانه دوست حلقه حلقه است و ماه بخواه تا شانه آن سبیل عنبر بر سر ارادت بر خط متناهد و انداز قطعه
شانه کن مرغول لفس از گلاب + گرد فشان از رخ چون آفتاب + اندک را پیش کن بسیار کن + هر چه
بتوانی بده در کار کن + با جره جامه نو در فرزند از جند در پوشانید و رو و مویش شسته و شبانه کرده بپوشید
و بپوشید و گفت ای جان مادر نمیدانم که ترا کدام مجمع میبرد اما از گیسو تو بوی پریشانی فراق میشنوم معلوم
ندارم که ترا کدام میبازد و دعوت میکنند اما در دل بریان خود و خواب بگر کبابی بنیم لطفی بران من لطف
بکن برین دیده گریان مر و دل کباب است بر خوان کسان همان مر و + چو تو کردی غم از تنم جان
میرود و از تنم تا بر نیاید جان من ای جان مر و + ابراهیم با جره را گفت کار و سه در سینه بپارتا با خود میرم
با جره گفت یا خلیل ای پوخته میبانی و اسطه پیوند مواصلت و دوستان باشد و کار و آلت قطعیت
و هجران است آنجا بچه کاراید و سواره ضیافت را بطه و لکشائی و وسیله را مائی مستعدان بود و بر سبب
تعب و بند و زندان است از برون او چه بند و چه شای خلیل فرمود که شاید قربانی باید کرد و بجهت کار و روزن
قربانی کردن شکل پس خلیل و اوایل با جره را دواغ کرده از خانه بیرون آمد و از بیست و پیرس را خبر شد با خود
گفت وقت آنست که بکسی سازم که بنیاد و خاندان نماند تا بر اندازم پس با خود تامل کرد که زمانه از دست
شکستنی است و دران بجانب فرزندان باطل ترا و دل بوسه و پروانه شاید تو غم که کاره بسیارم
پس ای پوخته پیر و نیر و با جره آمد و گفت ای با جره هیچ میبانی که خلیل سمعیل را کجا بگفتند جانی
دوست میرم پس گفت ای غافل و ابراهیم را گناه رخسار او بر خیم خاخر آید از خواب را دید و سبیل با باب

اور اور دم تیغ بزم تیغ خون خضاب کند ہجرہ گفت اسے پیر خرف شدہ عجب اگر تو ابلیس باشی پس
خیل و پیہرے چون اسٹیل چگونہ دلش دین کہ پیوہ رسید نہاں تھا و خود را کہ نو بارہ باغ خلعت و غلہ ست
بوستان ملت است بر خاک ہلاک اندازد گفت اسے ہاجرہ و مرغلے او آنت کہ خواب بیدہ و حضرت
اوہ چنین فرمودہ کہ فرزند را در راہ با قربان کن از دوسے اتمال ابن فرمان کن ہاجرہ گفت خلیل دروغ
نگوید و چون فرمان رب العالمین بدین صورت ظاہر شدہ باشد نہاں جان ہاجرہ و فرزندش فدائے فرمان
حضرت خلیل باد طبع ما تیم و یک زبان در جہان آنہم فدائے دوست و وزیر چہ بہت اندر جہان
ما را رضا دوست ابلیس ان ہاجرہ کو نمید شد نیز و خلیل آمد و گفت اگر اسٹیم نہاں جان کن تو بران کمان ابرو
اسٹیل مے ستر و میخوای کہ اور چون تیر تراب باب خون آلو و بر خاک افکنی و شمع تابان ابن چراغ و دو
نبوت و روشنی دیدہ اہل فوت را کہ ہزار رخ روح مضطرب چنانہ جمال او مید تیغ سرشاری و برین باب تائے
کن و برین کار فکرے فرطے طبعیت باغبان اگر سر خوش تن خواہی بریدہ اہل از بے رقی جو بیارند شہ
کن + ابراہیم دانست کہ ابن شیطان ست خیر ستناوہ بر کمان لاجول نہادہ جانب کا ٹکٹہ پس
بر ان منتر چہ نشد گفت اسے ابراہیم خواب کہ تو دیدہ شیطان ست اگر نہتی توانی چوں کہ تمایل تاحی فرمایہ
ابراہیم گفت تو شیطان و ترا بر اینیاد ست نہاں خواب من حافی ست امر کہ دوست فرمودہ ست کہ کھنکھ
نہائی ست و ن خبر بفرما خبر داری چارہ ندانم ابلیس گفت اسے خلیل آخر تر اہل اجازت مید کہ بدست خویش چنین
فرزندے را ملاک کنی ابراہیم ہر آتش غضب اشتعال آگفت اسے مرو و مظر و در اندک کہ مر و آتش ناخوش
سے افکن زہر جبرئیل کہ بدو کہ فرمان در گاہست باز مایش خواست کہ غمان تو کل زمام تو سل از طریق
توجہ بحضرت دوست گردانہ سخن او بدول من فرزند تو کہ تائیں من را نہ گمان کن ہی خواہی کہ با فرو سخن
آتش سرکش فراق فرزند را از راہ پیری توانی بجلال و ابجلا کہ اگر در از مشرق تا مغرب فرزند باشت و
فرمان آہی در رسد کہ ہمہ را بدست خود کنش فی الحال آستین برآزم و ہر بار تیغ بید تیغ و تیغ باک ندام
زیرا کہ جز رضائے دوست مرا و دل خاطر من نیست طبعیت و تعمیر را نمیکنی یعنی از دوست کس را سرو
عالم را بدشن وہ کہ مارا دوست بس پس ابلیس خستہ از وسوسہ خلیل حلال مجرم ماندہ پیش اسٹیل آمد و گفت
اسے غیظ گشتان رسالت اسے میوہ بستان عزت و جلالت برچ میدانی کہ پدر ترا کیجا میر و گفت ہمہ جانی
دوستے میر و گفت غلط کردی ہمہ جانی نمیر و قہر بانی میر و بدست دیدن نمیر و بفریدن میر و میگود خداوند کہ فرزند
ندارد خواب گرد و سر پر دہ کیر بانی اگر دیدن نیارد مراد خواب گنہ کہ فرزند را قربان کن اسٹیل گفت اگر تیرے تیرے اگر فرمان حضرت
قدیم و قدیم الالک علی کبریت نہاں اہل اسٹیل از خلیل با طبعیت و تعمیر را نمیکنی یعنی از دوست کس را سرو

ابلیس گفت ای پسر ترا نخل تیغ تیز نباشد تنیگر کن و از پیش پدر گیر بیا بیل گشت ازین سخن در گذر که من سر
از قرآن حق نیچم و رخ از اہم پدر نمیتابم چیت تمام سر ز فرماش اگر تیغ زند ہر دم مرا عید از زمان
باشد کہ قرآن شش گردم ای پسر نابالغ ندانستہ کہ حکم جلیل است روح من است و فرمان جلیل سرمایہ فتح و
فتوح من رباعی دلداری من گفت کہ خونست بزم گفت شرف من بہت است از ان بگزیرم یک جان بود
ہزار جان بایستہ تا میکشی و بارو کہ میخیزم ابلیس بار دیگر میانداختا کہ کرد و ابراہیم مقدار را راہ و پیش بود
اسماعیل آنفرہ زد کہ ای پدر این پیر گاہ مرا بچہ میدار و خلیل گفت ای فرزند ان ابلیس و سیاہ و بدترین
سگان این درگاہست شگے چند در کار او کن کہ سگ مایہ آشوب جنگ و منراے حضرت مہربہ سنگ
اسماعیل شگے چند بران خاکسار انداخت آن سگ بزم را سنگسار ساخت گفت ابلیس ترا دیدن
حضرت گفتند سر نہ گردن کشیدی لاہرم طوق دادا عبدک گفتی در گردن تو افتاد و امیگوئید سہر یاز اگر
گردن تہم سہا و کہ گردن جان من از طوق شوق انا کان صاویق الوعدی محمد مماند حال حاضر صرخ ماسہر
تسلیم نہا و ہم تا تقدیر چہیت اما چون پدر و پسر ہمین رسیدند ابراہیم نشست و اسحاق و یسحاق و یسحاق و یسحاق
و کار و کسب از آستین بیرون آورده و در پیش نهاد و گفت آفرزند تو سیدانی کہ تہل قرینہ آتہی بے تحمل ملاو
کہ بیت نامتناہی میسر نشو و تناول شہد تقابستہ تجر زہر بلا دست نہ بدون مدیست کہ کمر و تقاسبات
بر بستہ ام و بر صمد صبر شکیبائی صدد و درود و نور محنت اذیت نشسته ای سچ بلا بدین ابتلا نمیرسد کہ در اہم
مخودہ اند کہ دل غ فراق چو تو فرزندے بر دل بریان ہم ترا بزخم تیغ بے درمان قربان فرمان کہم طہیت
چگونہ صبر کسے بر فراق یار کند و زبان خویش بریدن کہ اختیار کند اسماعیل از روئے و خوشی و طوعیت گفت
یا اباستال مکتوم اے پدر یزید گوار کن بچہ ترا فرمودہ اند و بجا آرا چہ ترا و نوبتہ اند کہ پدر اہل را بدل باشد
و حضرت جلیل رابل نیت فرزند را عرض ممکن است و حضرت عزت را عرضے فی حضرت عزت فرمان کرد
و از اسحاق و اسحاق آن کردن و از تو کہ خلیل تیغ کشیدن و قربان کردن آید اگر بعد ازین گوئید کہ ابراہیم بر آ
فرمان حق پسر اورا بختابن نیز خواہن گفت کہ اسحاق را در راہ رخصائے اورا در بخت چیت مرا سرت
کہ خواہم خدائے پائے تو کردن قبول کن کہ جزین پایہ دست گاہ ندارم ابراہیم گفت کہ ای فرزند چہ صبر
واری کہ بجائے آرم گفت آری دارم و صہیت از من قبول کن اہل اند کہ وقت کشش دست و پائے مرا بہ بند
ابراہیم گفت ای پسر نزدیک خداوند میروی خرج میبگنی گفت ایدر جہنم بیا بیا این چہیت بہجت دو معنی
ست یکے آنکہ زخم کار و فلا چون بدن شقیف دم فیض من سہم باد کہ دست و پا زہر و صورت تر و
واضطر ابے بے اختیار از من در وجود آید و بدین حرکت نام من انبیریدہ صابرین پیرن کند دوم آنکہ التزام

حرمست تو برین واجب است شاید که در وقت اضطراب است و جانم تو بخون من آلوده شود و بدین به ادنی
از جمله ارباب عقوق و عییان گردم وصیت گفتی که بریزم از تو خون با سکه نیست و زان میترسم که وصیت
آلوده شود و ابراهیم این وصیت را قبول کرد و گفت و دیگر چه وصیت داری ایل گفت وصیت دیگر آنست
که در وقت قربان آروم من بجاک نیاز نمی آورم و برین وصیت نیز و پیش از آنکه کرده ام یک آنکه حضرت عزت
خواری و زاری بنده گان دوست بهار و در پیشگاه گرد آورده و جانیان خاک فرسوز را بنزدیک قدرت است
چون مرا بدین حال بیند برین حرمست فرماید دیگر آنکه تعلیق خاطر بدین محبت فرزندان بسیار است میترسم
که در وقت راندن نظر تو بر من افتد و سلسله مهر و شفقت پدید آید و در فرمان حضرت
عزت تاخیر رود آن تاخیر نیز تقصیر باشد ابراهیم را بدین حالت رقت آمد و گفت این وصیت را نیز
قبول گردم وصیت سوم که ام است ایل گفت یا خلیل ای منم که چون بخانه باز روی ما و فراق
دیده و ما بجزه ایجران کشیده چون مرا بجزه تو بیند بر من به جوشد و از غصه بخورشید و دل آواز زاری کند
و از سوز سینه حرارت بکار غمره زند و خواست من آنست که با سکه شوی کنی و سخن سخت نگوی که فراق
فرزندان برادران بغایت محسوس باشد و از بلاط و درباری فریادی و ابرای تکلیف تسلی بر دل
بکشتنی سلام من بوسه سانی و میگوئی که ایل گفت ما و فراق کن و در فراق من صبور باش که خدا
تعالی اصابه ایل را دوست میدارد و ای ما و در هرگز این که بچانه باز در من بیانی انگشت خوار خون آلوده من بجای
یاد کنی و بر هر بگذرد که و بر خزانده شاید فریادی از سر قامت نه و بجا که استکان بر اندیشی اسه ما و
فرزند مستمند پیدا تو خورده بود و بخت و طاعت است تو این که زنده از من خاک قدم بازدار و زیارت مرا از خاک
عاطف و نگذار قطع بر سر خاک نشین ای شمع و در من بین و در فراق شکب گرم و آه سرخ من بدین
جام حسرت نوره و دانه خشت بالین کرده ام و نازنینان و فراق خواب خوردن برین آه پدیدم بخت
محله و دوستان کشتب از من سلام برسان و بگو که ایل از شما تفرقه نموده که هر چه جامع شوید از پریشانی و
تهانی این غریب منزل خاک بجا خیمه فراموش کنید و در هر مجلس شمع طریقه و زیاده این کشته شمع بلا
و خون ریخته میدان اتیان با شک و ایس با داری و نظر بر شما یاد که چون با و بیماری گذره و تانگی گل خندان
مرا با و کنید چون قدس و سهری جلوه کند در ایشان نازش هم و ترانان مرا با و کنید و ابراهیم این وصیت را
نیز قبول کرده بدل قوی دست و پا به پیشانی بر پشت تروشن از لایق برادر فغان از ملائکه عالم بالا برخاست
بلایت علاقه و کینه خضر اقامه و ولول و رقتیه می یافت و در مشنگان بنظر آید و ایستاده میباید که تند و بر
حالت پیر و سپهر قتل و کشتن و تسمیه ایشان میباید که تند و میگفت یارب چه بزرگ بنده ایست ابراهیم که او را برایش

تو در آتش انگشت برو باک نه داشت و اکنون بر آتش تو در راه رحمتش تو پسر قربان می کند و هیچ غم ندارد و حق
 سبحانه با ایشان خطاب کرد که او را از آنست خلعت پوشانید و ای پسران من بخت نوشانی نهاده گشتان منجبت از
 غارتها و محنت غالی نیست بر پا می آید هر که با عشق مادر آید و از غم و آفتابان پیر می شود و در بر و صد هزار
 تیغ کشیم و بکند سر و دانه گریز و آتش و دهانه که بر آید و تیغ تیغ چنان است که بیست نهاده و با یک شبیه
 دانه از پوست و گوشت و درگ و پشه ببرد و بر آید و خنوب شده کار و از دست بیفتد و بقدرت باری تعالی
 آن کار و یار و سخن آمد که ای پسران من خدایه چشم ما بر آن خنوب که یافتمانی یا لفظ طبع خلیل ما بر پیرین میفرماید و
 انجیل میخوانی و ملک خلیل از پیرین مرا بر میدار و در من آن میگویم که خدا اینخواهد بپشت اگر تسبیح عالم بکند
 زحاک و نه در گشتا نخواهد شد و در آیه که است که فرشته گان و پیران را مستجاب بود و در این وقت
 تیر می نمود و میگفتند آیا بر آید و سخن از دست که فرزند خدا میگوید که این سخن از دست که برضای خود جان
 و در میان زبان عبارت خلیل میگفت بپای خود می فرزند و در این وقت که فرزند و در این وقت که فرزند و در این وقت
 و بلسان اشارت خلیل میفرمود که من سخن از دست که جان عزیز و در راه و بیایم که پدر ترا و دیگر فرزند هست
 اگر من بر دم تو بیدار کنم پروازی و با هر وقت که در ساری مرا بیندیشی بدستش می آید و باک
 بخندارم اما چنان خلیل میفرمود که در وقت من از هر دو خواهرم که ناگفته را از ابراهیم و بحسب کشته
 بر میدارم و ناخواسته را از ابراهیم و خلیل و در این وقت که جبرئیل بر او فرمود ابراهیم را بگو که قد صدقت الودیک
 بدستیکه خواب خود را در دست کردی و شش طاهر را بر داری بجا آوردی ابراهیم کار و از دست
 نهاده و تیر و از آیت او که جبرئیل در بر میسر و گوشتش از بهشت بیاورد و گفت که خلیل بزرگوار و اے
 صاحب قدم و فدا و حضرت عزت سلام میسر و میگوید که برو عت خلعت بپوشان و از آن فرزند گواه گذرانیدی
 دست و پاهای فرزند و بلند را از بند کشا که دست و پاهای و از آن تسبیح را بر چوب عجزی ابراهیم پاهای گوشت
 بدست و دست فرزند کشا و گفت که فرزند و لین جبرئیل سلام ملک خلیل بنوا و ده میگوید که دست فرمود
 که ای خلیل بر تیغ با سکه صابیر کردی و در تسبیح و اطاعت بپای دست و پاهای و دست عابد و هر چه مرا دست
 بزرگان از تاصله عطا و در من و عا که تو بر خلیل دست برداشت و بنیازی تمام گفت با خدا یا هر که را
 از دست پندار که از زبان جفا و از دست و سلام و عا که تو بر خلیل دست برداشت و بنیازی تمام گفت با خدا یا هر که را
 باشد گناه او را بین سخن جوابی که ای خلیل و ای پسران من خدایه چشم ما بر آن خنوب که یافتمانی یا لفظ طبع خلیل ما بر پیرین میفرماید و
 را در کار تو که دریم و در این وقت که جبرئیل بر او فرمود ابراهیم را بگو که قد صدقت الودیک
 تو در دم مستجاب و عا بپای از او باشد و تیر و از آیه که است که فرزند و در این وقت که جبرئیل بر او فرمود ابراهیم را بگو که قد صدقت الودیک

و سبب نزول این سوره علمائے تفسیر اقوال سنّت قوی چند بیان کرده اند و جمله و نه نادر آورده که این سوره
 یوسف جهت تسلی حضرت رسالت صلی الله علیه و آله و سلم نازل شده بعد از استماع و تهنیت حسین و این وجه
 بهمان عبارات نام زاده بانه که تغییر و اینجا بخت تحریر بر سر آورده و صحایف آثار و لطایف اخبار نوشته اند که
 روزی سید سادات و مشایخ جمیع سعادات سر حیدر و فسر کائنات شاه بیت قصیده موجودات علیها الصلا
 و اکمل التیات نشسته بود و حسن و حسین را بر کنار نشاند و در عالم خوشتر ازین چه باشد مقصود و در کنار و قاصدا از ان
 میان بر کنار و در کجاست موج زده بود و در شب افروز بر ساحل افتاده آنروز آفتاب ماه از یک برج میافت و
 قیامت نمانده بر و جمیع الشمس و القمر مشاهده میرفت ندانم تا کنان حضرت غایب راعدن گویم که بر دور
 و مرجان بود و آنرا چمن خوانم که پر گل و ریحان بود اگر عدن گویم پر در و مرجان رواست بخونج منزه
 اللؤلؤ و المارحان مراد من و حسین اند اگر چمن خوانم پر گل و ریحان سناست همدانجا کائناتی من
 النبی سید عالم صلی الله علیه و آله و سلم گاه لب لب بر لب حسن من نهاده و گاه روی بر روی حسین میاید که ناگاه
 بهرمان که جبرئیل امین در رسید و خطاب بآلارباب رسانید که انجیهم ما آیا حسن و حسین را دوست میداری
 خواجیه فرمود که آری و گاه که از آنجا که دوست ندارم و دیار دیگر اند و در و شانی بهر آنکه و در و فرزند را حبیب
 اند و در و جگر گوشه و لب و اند جبرئیل فرمود که ای دوست که ام را دوست تر میداری خواجیه فرمود که ای برادر هر دو در
 یک صدف اند هر دو بدر یک آسمان شرف اند هر دو پاسبان یکت بنده اند هر دو با و بان یک سینه اند هر دو سر و
 یک باغ اند هر دو پر تو یک چراغ اند هر دو گوهر یک صبح اند هر دو اختر یک صبح اند هر دو شگوفه یک شاخ اند هر دو
 برگزیده یک کاخ اند هر دو جگر گوشه رسول اند هر دو توشه دل قبول اند هر دو شبل اسد اند هر دو سبط رسول اند
 اندیا فی جبرئیل هر دو را دوست میدارم جبرئیل گفت ای سید ملک جلیل میگوید که ای حبیب من آگاه نه
 از آنکه یک را ازین دو فرزند را حبیب تو بر هر قهر از یاد آرند و یک را تیغ بیدار سر بردارند خواجیه چون از جبرئیل
 قصه زهر حسن و عقیقه قهر حسین بشنید فرمود که من کفعل یهو کجا جگر گوشگان من این میرحمی که کند
 و ننگس این جفا در روز فرزندان من که افکند جبرئیل گفت جمیع از است تو و گر و به هم از اهل بیت تو بهتر
 صلی الله علیه و آله و سلم فرمود و انی یقول بی آیا این جماعت بمن ایمان آرند و یک جگر گوشه شفا عتی
 و بشاعت من امید دارند و یقولون که وای فرزندان مرا بکشند و جگر گوشگان مرا بکشند بلا در کشند
 گفت ای بکشند و از ارشان بکشند و سرشان بپاشند و بر دارند و قطره آلبه طاق نشسته ایشان در ریخ دارند
 خواجیه فرمود که ای جبرئیل است من هیچ جرم من را شربت زهر چشاند و چه گناه حسین مرا بیا و خیر ایدار سر
 بنفشان جبرئیل گفت ای بیچاره این خیاست را و اندوبی هیچ خطائے از جو و جفا چیست فرمود که از

ماه تابان چه گناه دارد که سگان کاهانی در رویش دلوله و علاقه میکنند از گل پاکیزه روئے چه در وجود
آمده است که در کوزه گلاب گراقتش می انگشت عاشقوی مه فتاندوز سگ عمو کند + هر که خلقت
خود می تند + بهتر عالم صلی الله علیه و آله وسلم از جنای است گریان شد عیار از آب خردان بر رو آینه دل
مبارکش است جبرائیل از برای خورشید می دل خواج صلی الله علیه و آله وسلم پیغام رسانید که نکت قصص
علیکم الف قصص از سماء عصاة است عجب دارد و از واقعه برادران یوسف بر اندیش اگر اینها
پاکر اند آنها برادران بودند اگر اینها چه خبر اند آنها از نسج پیغمبران بودند پس قصه یوسف بانی قلبیه دل حضرت
مصطفی صلی الله علیه و آله وسلم و آرایش خاطر بلاکتان که میا نازل شده و حجاب نبوتش را نیز همین گفته اند ریاضی
اصل این قصه چو در دوش من است + موجب زوکیا و حزن است + حسش گفت خداوند که او + در تسلی حسین و
حسن است + و اقبال بانی این قصه دو نوع است یکی آنچه یعقوب بیان دارد در مفارقت و یکی آنچه یوسف در
چاه و زندان کشید از محنت بلیت از هر یک دو سکه سبیل اقتضا گرفته میشود و او را اندک یعقوب علی
بنیاد علیه الصلوة و السلام دوازده سپرد داشت یوسف را از همه دوست تر داشت و نظر تربیت تقویت محال
او گذاشته زیرا که هم سجلیه جمال گراشته بود و هم بهر ایر کمال پیراسته صورتش از کمال متنی خیر میراد و جمال منیش در
آئینه صورت جلوه میکرد و طبیعت صورتش به پیغمبر و جبران متنی میشود + تا چه متنی لطیفی تو که اینست صورتش +
برادران را ازین جهت نگاه میداد بر آئینه دل نشسته بود و در قلم اشک غیرت بر لوح سینه ایشان نقش بسته تا
وقتیکه یوسف در خواب دید که آفتاب ماه و یازده ستاره از آسمان فرو آمد و او را سی کرد و بدین واقعه با
پدر نظر میکرد و برادران شنیدند و حسد ایشان را که باز دیاد تها و خواستند تا خیال یوسف را از دل یعقوب بگویند و سودا
او از سر پدر بکسی بگویند از پدر در خواست نمودند که یوسف را با ایشان هجر افروشد و بعضی تمام یعقوب علیه السلام
در آن مقام آوردند که بدین معنی رضا داد و بفرمود تا یوسف را با آنها بپوشانیدند و بنوعی که طریق آن زمان بود
برآوردند و زبان قصا میگفت که آرایش بر آتش و سال با بیدار و روز و فرق است آرایش کچه کار آید طبیعت
گذشت روز وصال رسید شام فراق + مبادا هیچ دلی مبتلا بلام فراق + الف قصه یعقوب یوسف ابابیر و برادران
و فرمود که بروید و بیرون دروازه کنعان در زیر شجره الودع توقف کنید تا من بشم و شجره الودع درختی بود که
هر که بسفر رفت یا بدان او را آنجا وداع کردند و خوشی و دودستان بدان محل می شایه رفتند گو یا پیغمبران
شجره باب اندوه پرورش یافته بود و شاخ در گش و در هوای محنت و بلا نشو و نما پذیرفته طبیعت نهاده کاشت
و بتوان محبت و زین دل + تنش و در و برش اندوه بخش خون شاش غم + پس ازین بفرمان پدر از شهر بیرون
آمده در سایه آن درخت قرار گرفتند و یعقوب جامه لیش بپوشید و عمامه هم از لیشم بافته بر فرق مبارک

انہا و بیان بر بستہ و عصا و دست گرفتہ بیے بدر ازہ اور چون ہرگز تم ہو کہ یعقوب ہمشایخہ فرزندان رود
 ہر کہ آن صورت مشاہدہ نمود و تحریب تجیرے افروہ از سر کار و حقیقت حال پنجیز نو و زبان حال یعقوب
 این نغمہ و امینہ نمود و جز گوش ہوش یوسف نے شنود ریاعی میان بقرم سفر بستہ و بر سر راہت نشین
 دیدہ من سیر و کہ راہ بگیرد و کہ دوع بگیرد چنانچہ سہل بخیر و شب فراق کیوم چنانکہ ماہ بگیرد و اما چون نغمہ
 فرزندان بر یعقوب افتاد از جائے بر بستہ و دست و پا کے ہو سبہ ند یعقوب یک سیج کہم التفات نکرد و یوسف را
 در برگرفت و در بر ویش انہا و گفت اے فرزندان مرا منور و ارید کہ از دوسے پدر و جد پیشنوم و از دیدن و دیدار
 دے مطلقا سہر غیشنوم بیت چہ حسن ست این کہ ہر روزم رش را صد نظر بنیم + ہنوزم آرزو باشد کہ یکبار
 و کہ بنیم + پس گفت اے یوسف اے روشنائی دیدہ پدر اگر توانستے ترا برگردان گرفتہ بروے و باز آدروے
 اما پدرت نصیحت و تحف و منتظر بیدار شرفیت ز بہار شب و صبح را ناشی دل دیدہ پدر را بناخن فراق محرابی
 یابنی کو بقیۃ اللیلۃ لا حترت اے پسر اگر امشب و صبح امانی و باز نیائی بیہم آست کہ از آتش فراق
 بسوزم و ہزار شعلہ جانسوز و کانون بیدنہ برافروزم یوسف ایشتم ختم کرد و ایشتم پائے پدر بوسہ و پدر بر سر
 مبارکش برداشت و پیشانی نورانیش ہو سید و گفت اے قرۃ العین زمانہ مرا در کنار گیر و ساعتی در نعل من
 قرار گیر اللیلۃ جلی کہ داند کہ فردا بر سر ماچہ نوشتہ اند و نہال حال ما بدست تقدیر در کد ام و اوسی کشتہ اند
 بیت نگاہار زبائے زمام شتی وصل کہ سحر حادثہ ہار کا نہارہ پیدائیت اے یوسف ترا چہا صیت میکنم
 و صیتہاے پدر بشنو و نصیب العین خاطر و بغیر میر خود دار اول یا بئی لا تنس اللہ بکلی حال اے فرزندان
 خدا اے را بر سیج حال فراموش کن دور ہر کار کہ باشی ذکر افریدگار را از زبان دل خویش دور ہر کار کہ سیج
 قربتے در سفر و ہمیشہ در حضر برابر ذکر و شکر ادنیست و و م و اذ اذ قعت فی بیکتہ فانتحن باللہ
 اگر بلایے درانی و عاقبت از تو کرانہ گیر و ہم یاری از فضل خداے جوئی کہ ہر کہ سر شستہ تدبیر از دست بیاو
 اگر چیکہ جبل المتین کرم او نذر زود از پائے دور اید سیوم و اکثر من قول حبیبی اللہ و نعیم او کیل
 و این کلمہ بسیار گوئی کہ جدت خلیل را کہ در آتش نے از ختمند این کلمہ گفتہ ضرر شر و غم و دے از دے منفع شر و
 و و د آن آتش بچہ عصمتش رسید و صیت آخرین یا بئی لا تنس فی اے پسر مرا فراموش کن فارقی
 لا اساک پس بدستیکہ من ترا فراموش نخواہم کرد و تا سہیل خون جگر خانہ دل با خراب نسا زو ساکن بکندہ
 سینہ ام سودائے وصال تو خواہم بود تا دست محنت بکلا باندہ لوح دیدہ را بشوینتش اوراق پردہاے چشم
 خیال جمال تو بپیت باہر تو در خاک فرو خواہد شد + با عشق تو سہر نہ خاک بر خواہد کرد - آدروہ اند کہ یوسف
 را خواہرسے بود و بیانا نام دران ساعت کہ برادران و پدر میرفتند از خستہ بود نا گاہ و خواب دید کہ وہر گز یوسف

را از کنار پیر و در بودند از بیم آن واقعه از خواب در جست و پرسید که یوسف کجاست گفت با برادران بصحرای
رفت گشت پدر اجازت فرمود گفتند آه دختر گفت آه قصداً کار خود کرد و قدر بفرق یوسف و دوازده سال
آورد پس بر پادشاه بر مته رویه بردارده بنام او تا بر دست و دل رخ رسید پدر را و دید که یوسف در میان
او نیز سیاه و در پائین یوسف افتاده و مقتدره سر بر گرفته و گردن انگشت از عذرت برادر چنان انگار که
من یکم پرستام مرا بخود بهتر تا بر کجای دل کنی من آن خاک بین را بجای آب و بزم و چون آب
نوشی بر پائین خاسته هر دو دست زیر جام دارم اگر طعام باید بخت من به منم هیچ کنم و اگر لا بد بگیری ای خورشید
فلک خربی و ای که هر صدمه بختی زینهار تا روی دل این عاجزه بچاره را بدو فراق سیاه ساز می و در کجای
این صغیر را با تشبیه ان نسوزی یوسف را بخوان خواهر بگریه در آرد و یعقوب از یکجا نایب میگردد و یوسف
از یک طرفه اشک میریزد و دنیا از یک گوشه بینالد و میراد و درین محل اطلاق آسمانها را و باز نهاده
بودند و حورا، عینا الیتاده و مقربان و خوش و روحانیان و در خوش و زبان حکم از بی یوسف است یعقوب
تواز مفارقت بکشی میزاری و از فراق چهل ساله خبر ندانی پس یوسف پدر و خواهر را و ادع کرد و میست
میگفتان مه و دایم دوستان خویش را نهاده و دایم میترسیدند پائین ریش را برادران و در راه نهادند
و یعقوب آواز داد که من از اینجا باز پیشتر نخواهم رفت تا شما باز آید و در ویل گفت توا همه اولاد من بزرگتری
یوسف را بتو سپارم زینهار که از حال او غافل نشوی و اعتماد بر دیگر برادران کنی و ویل قبول کرد و روی
براه آورد و اما چون قدری چند و در شدند یعقوب آواز داد که آهسته روید که خلیف و من گیر حیران
گریبان دل گرفته بتقاضای جان بیل بنیاید عیبت یک قدم آهسته تر نزن تا نکه بر دل می نبی ایکشن
آهسته تر و زانکه با جان میروی ایشان میرفتند آن پیر بزرگوار بر اثر ایشان آهسته آهسته قدم
میزود و هر قدر که آهسته آهسته میبارید و هر چه آهسته آهسته بر میخیزد عیبت میرود آن ماه من از بی دلی
مید و انغم در پیش گلگون اشک آورده اند که چون برادران قدری چند رفتند و نزدیک بود که از نظر غایب
گردند یعقوب آهسته زد و گفت ای فرزندان یوسف مرا باز آید تا یکبار دیگرش به بنیم یوسف را پیش پدر آورد
در برش گرفت و گفت ای عزیز پدر راه برداشتی و مرا و فراق بگذاشتی عیبت رفتی و بر دل از غم عشق
تو داغ ماند و اشتیاقی زلفه توام در دل خماند یوسف پدر را تشبیه او و باز گردانید یعقوب مرا بجهت نمود
بزرگداشت و ادع رسید از هر شانه آواز الفراق الفراق شنید و داشت که در پرده غیب رگ دیگر آیمخته
از ویرانه دیگر اینچنین تا فرزندان و نظر پدر یوسف را از یکدیگر میزد و در دوش و بر گردن بلکه بر فرق سر می
نهاد و عشق و اینچنین پرتا می نمودند و نزدیک بر پدرش میزد و ندانست که آن بر سر دوشش گرفته

گه این تنگ اندر آغوشش گرفته چو پادروان صحرانهاوند بر دوست جفاکاری کشادند و زووش
 مرحمت بارش فکندند میان قاره و خارش فکندند پس آن یعقوب چون از نظر پدر غایب شدند یوسف
 را بر زمین افکندند که چند بار تو کشیم و شربت رشک تو چشم پیاده روان شود و پیش امید یوسف بگریه
 درآمد که ای برادران عزیز چه کردم که با من این خوار می کنید و مرا پیاده میبرید و اینها گفتند آکھا حسب رویا
 کا ذبہ آفتاب و ماه که ترا سجده کردند از ایشان و خود از این برادر تو رسیده یوسف قدری چند فرستاد و از ده گشت
 و برین فعلیش کیست از ترس آن خان پائے برهنه بر خار و خار روان شد شب پست کت پائے که میبودش زنگ
 تنگ و زخم خار و گشت گل زنگ و نزد یک هر برادر که دوید و پیاپی بر روی کت پائے و برانده از آن
 هر برادر که در آید بخت گریانش گرفته و دور افکند و گفتی بخاری هر که را دامن کشید به پیزاری
 گریانش درید و به هر که را دامن پاشد و بخت بر سر او پانها و به برین متوالش در صحرای امید و امید
 تا وقتی که آفتاب از نفع گرفت و هوا چون سینه یعقوب سوزناک شد تشنگی بر یوسف غلبه کرد و بر روی
 آورد که ای برادر تو از همه بزرگتری بهم مرا بر سر خاله و بهم برادری پدر مرا تو سپرد و جهات من بپوشد که مرسته
 تو کرد و تو بپائے بزرگی کن و بر خوروی من رحم نمائ و من بپائے التفات نکرد و پیاپی بر خور و از کش
 چنان زد که برگ کش چون نبغشته بود و شد زو و تشون آمد که شربت مراده که از تشنگی جانم بلب سجد و تا
 می آب و شرم و خور از با دایه عطش فرتر کشم و آن شربت بود که یعقوب از بهر یوسف قدری آب افکند
 شیر بهم آمیخته بود و در آنجا ریخته و شمعون سپرده که هنوز از وین لب یوسف بجای شیر می آید و اطاقت
 تشنگی نخواهد بود چون تشنه شود و از این شربت شربت بچشان چون یوسف از شمعون آب طلبید شمعون
 هر چه در شربت بود بر زمین ریخت و آن آب شیر با فاک بر آید بخت آن شربت بچاک و او و بدان پاک داد
 حسین را نیز و آن یوسف افتاده بود و آنجا که بکیشان میکشید و یوسف از خوشی آن بچ میدید این
 جماعت آب بر خاک میخیزند و برادر نمیدادند آن جفا کاران بر لب فرات سگاز ایملرب میبایختند و شیر
 بچکان همیشه امارت و کرامت را با تشنگی میبویختند و شمعون سوز دل مبارک لب تشنگان پیرس و از آن
 ریگها که فرش بیابان کربلاست و در خون ناب غرق لب تشنه حسین و علیست آید که در کان کربلا
 او جان سپرده تشنه و مار از روی شوق و جان تشنه محبت سلطان کربلاست و القصد یوسف
 گفت ای شمعون این آب را چرا ریختی گفت مادریه آن داریم که خون از حلق تو بریزیم چه بجای آنست
 که آب در حلق تو بریزیم تو تشنه ای ما بخون تو تشنه ایم یوسف چون حدیث کشتن تشنه بر خود بلرزید و
 از بیم جان آب نان خر و موش کرد و در آن محل یوسف را از تشنگی کام و زبان چنان لاله آتش بار شده بود و حدقه

چون ویدہ نگر کسی آب گرتہ بیطاقت شد و او پائے در افتادہ آغاز نالہ کرد و مثنوی چو شد نو مید از ایشان نالہ
 برداشت از خون ویدہ بر رخ لاله میکاشت کہے در خون کہ در خاک سے خفت و زانودہ دل صبر
 پاک سے گفت و کجائی سے پیرا آخر کجائی و ز حال من چنین غافل چہائی و آیا یعقوب کجا بودی کہ تا فرزند خود
 را ویدی پائے از رفتن آبلہ کردہ و روئے از پیاپی برادران کوشتہ ایام طفلی صلی اللہ علیہ وآلہ
 وسلم کجا بودی تا جگر گوشہ خود را مشاہدہ کردی لب آبدار از تشنگی خشک شد و ز سارہ چون گفتار بر خیم
 فخر عرق خون گشتہ مخدرات حجرات عصمت از سو حسرت او و کربت غربت خود در خر و ش آمدہ و ویاکے
 فتنہ و غوغا برائے استیصال آل عباد و جوش آمدہ لفظ یارسول اللہ بر آواز روضہ پاکیزہ سر تا بہ بینی آید
 و آتش در زمین کربلاست و یارسول اللہ گذر فرما بہشت اگر بلا خود تو میدانی کہ خاک کربلا کرب و بلاست و
 جہنم شکن حسین آغشته اندر خاک و خون و اینچہ محتسب است یارب اینچہ اندوہ و غناست و اما چون یوسف
 را قصد برادران محقق شد روئے بقبلہ دعا آورد و گفت ای خداوندیکہ جد پدیرم را از ضرر شر آتش نمرود
 خلاص ادوی و پدیرم را مژدہ و باز کننا علیہ و علی السحاق فرستادی بر پدیرم من رحمت کن
 و مرا از کشتن نجات دہ یہود اگر این مناجات استماع کرد عرق اتوت در حرکت آمد عرق مروت بر جنبش
 نشست روئے بہ یوسف کرد کہ لب برادر دل فارغ دار کہ تا جان در زمین است نگذاہم کہ کسے بجان تو
 قصد کند مصرع در رسد کار بجان از سر جان بر خیزم و برادران چون دیدند کہ یہود ا یوسف را و زہر دامن
 حمایت خود چاہے و او دست تقدیری در آستین ادب کشیدہ از سر کشتن او در گذشتند و آجہ عوانی عوانہ
 فی عیاکبت الحیبت و رلے ایشان بران قرار گرفت کہ ویرا در چاہے افکنند و بر سر فرسخے کنعان چاہے بود
 عمیق و از طریق جادہ دور افتادہ اور بسیران چاہے کشیدند یوسف چنگ در دامن ہر یک یک میزد و فایدہ نمی
 کرد گاہ بزرگی پدیر گاہ خوردنی خود را شفیع سے آورد و سود نمیداشت از ابر ویدہ آب حسرت سے بارید
 اما از زمین بہت برادران گیاه و فانیست نیم آہ از گلشن لہش میدید و لہے در روضہ شفت ایشان
 غنچہ ہر نغے شگفت یوسف در پائے ایشان سے افتاد و بزبان حال مضمون این سخن دایمہ و قلم
 یاران غم خورد کہ بے یار مانده ام و در خارزار ہجر گرفتار مانده ام و یاری و ہمید کرد و او در کشتہ ام و رحمت
 کنید کرد غم او زار مانده ام و یوسف چون دید کہ او سران بیدار و در نیگد زہر و بنظر رحمت بحال نزار او سے
 نگارند فرمود کہ مہلت دہیتا و در کحت نماز گذارم گفتند تو نماز گذاردن چہ دانی گفت آخر ہیجا بہر زادہ ام و
 و یا پدیر یا در محراب طاعت بر پائے ایستادہ ام یہود و برادران را در خواست کرد تا یوسف را بگذشت
 دوست از گریبان او باز داشتند تا دو کحت نماز گذارد و بعد از نماز روئے بر خاک نہاد و گفت خدایا

خود را تو سپردہ ایم و زمام مہم خود بقبضہ تقدیر تو باز دادیم بیت ما بندہ ایم و مصلحت ما رضاے
تست و خواہی بخشش و خواہ بکش رائے قسمت و چون از مناجات فارغ شدہ برادران گفتند پیر
بیرون کن گفتند یہاں ہر مات زندہ را عورت بیاید و مردہ بے کنش نہ شاید پیر بہن بگذا رید اگر میرم
بے کفن نہ باشم و اگر نیم ستر عورتے باشد گفتند البتہ پیر بہن بیرون کن غرض ایشان آن بود کہ پیر بہن
خون آلودہ پیش پدر بر نہد و گویند اورا اگر از ہم بدرید و اینک پیر بہن خون آلودہ گواہ حال ست
یوسف بدو دست گریبان گرفتہ بود و ایشان بقبضت دست و دور کردند و پیر بہن از سرش بر کشیدند
و رسن ہر میان او بستہ بچاہ فرو گذاشتند فطمہ میانش را کہ بودے موئے مانند + بپیشین رسان و دادند
پیوند کشیدند از بدن پیر بہن او + چو گل از غنچہ عریان شد تن او + فرو آویختند آنکہ بچاہش + بچاہ خدا
از نیمہ ریش + پتیس کہ یوسف را برادران بچاہ فرو گذاشتند گفت اے برادران ہر چہ کردنی بود کردید
و ہر چہ خواستید از جفا بجائے آور و بدین شمارا نصیحت میکنم بگوش جان بشنوید و از سخن
بیرون مروید گفتند چہ نصیحت میکنی گفت آن میگویم کہ پدرم را نیکو دارید و جانب او فرو گذارید و چنان
مسازید کہ او داند کہ شما با من چہ کردید کہ اگر بداند بر شما خشم را و دشمارا عقوبت کن اگر شمارا قوت آنست
کہ با من جفا کنی مرا طاقت آن نیست کہ شما بقبضت پدرم را بنیدر و بل ازین سخن روگردم کشید و کار و بر و رسن
پیر بدیوسف در نیمہ راہ چاہ بود کہ رسن بریدہ شد یوسف گفت کہ دین کہ دیدار پدر ناویدہ رشتہ امید از
زندگی منقطع شد و در تنگ چاہ فنا افتاد و دل از جان برداشت و خود را بجای سخن و گذشتند از رسیدن خبر
کہ اذین عیشی دریاب بندہ مرا جبرئیل یک پریدن از سدرہ اقلتی بمیانہ چاہ رسید یوسف را
و رہوا گرفت یوسف بہوش شدہ بود آہستہ آہستہ اورا بتنگ چاہ رسانید و بر بالائے شگہ خوابانید خطا
آمد کہ لے جبرئیل از جامہ ہائے بہشت بر و رو کو پوشان و از شر بہائے انہار نہت اورا بنوشان و سر اورا
بر و وار و اندر کنار و نہ و بر یا فر خود را در جراتہائے مال تا بہتر گرد و چون بہوش باز آمد و سر خود را و کتا رید پدر دید
بوسے بر سان و یگوائے بیچ غم مخور کہ تا تر ابرائے تحت جاہ آفریدہ ایم نہ برائے تحت چاہ جبرئیل گفت
آہی اجازت دہ تا خود را بصورت یعقوب بوسے نایم تا زانے بلن تسلی یابد فرمان خداوند رسید کہ چنان
کن جبرئیل بصورت یعقوب بر آمدہ سر یوسف بر کنار تھا و یوسف بہوش باز آمد و سر خود را و کتا رید پدر دید
بر جست و نہر و دوست و گردن روح الامین کرد و فریاد بر کشید کہ یا ابتکا کہ کجا بودی کہ برادران بہن
جفا کردند و مرا از خدمت توجہ کردند و ترا نیز بفراتی من مبتلا کردند مرا و پائے بر نہ و بر یا بان مہلک و دانیدند
و آنچه انہ جور و ستم مکن بود من رسانیدند آب نان از من باز داشتند مرا اگر نہ داشتند بخسارہ مرا نہ فرم

طباخ پر خون کردند گیسو مرا بجاک و خون بر آمیختن پیر لبه که تو بدست خود در من پوشیده بودی از سرم
 بر کشیدند من خواری بر میافتم لب تنه که بیدادی بیشترم زنده سرنگونم بچاه و آویختند لبه پر در رو کین
 نگر و زخم طباخچه بین در پشت و پهلوی من نگر و اثر جراحت و لاشکران یوسف این میگفت و از دیوار پائے
 چاه آواز ناله آمد و جبرائیل امین و شیری و ملائکه میگفتند آخر جبرائیل بی طاقت شد و گفت ای یوسف من
 یعقوب بنیتم روح الامیم فرستاده رب العالمین پس سلام الکی بدو رسانید و فرود نهاده و نجات گوش پوش
 او فرود خواند و خواست که تمام خود رو و مقبره از حضرت عزت و رسید که ای جبرائیل در سه روز دیگر درنگ چاه
 قرار گیر و سر یوسف در کنایه که غریب است تنها از یار و دو یار و افتاده و دل بر کریت غریب و حرکت فرقت
 نهاده و عیبت نه او را مونس نه غمگسای نه غمخوار نه دلای نه یار نه آورده اند که فرزندان یعقوب
 آن شب بگنجان رفتند و یعقوب همه روز بانظار یوسف و زیر شجره الوعر نشسته بود با خواهر یوسف
 سخن شوق خود در پیوسته نماز شام در آمد و اثر آمدن فرزندان پیدا نشد و دو روز نهاد و یعقوب بر آن عیبت
 آمد نماز شام و بنیاد بکار من ای دلای دیده پاس دار که خوابت حرام شد و یعقوب گفت ای دلای یار و اوست
 راجه شد که دیر آمدند و سبب چیست که ماه رخسار یوسف من از مطلق وصال طالع نمیشود و شمع جمالش
 چرا کلیه تاریک فراق ای ابو اسح انوار خود روشنی نمی بخشد ای خیر از تحمل مفارقت یوسف و تصور مهاجرت
 او آتش حسرت در التهاب آمده و سفینه آرام و قرار در گرداب اضطراب افتاده و عیبت یارب چه شد امروز
 که آن ماه نیامد جان رفت از تن آن بنت دلخواه نیامد و دنیا پیر را تسلی میداد و انواع سببها و عذر ها ترتیب
 میکرد و القصه یعقوب شب هم آنجا بسپرد و بیدار و بیدار و بر پشت نهانند که بران صبح مشرف بودند شست
 و دختر از نزدیک خود نبشاند و دیده بر راه فرزندان نهاد و عیبت من منتظرم که یار از راه رسد جان فزوده
 و هم که یار ناگاه رسد اینجا فرزندان یعقوب شب در سر رمه بودند و خواب برایشان غلبه کرد و پیو داد خواب
 نمیشد چون دید که برادران در خواب افتند فرصت غنیمت یافت و تنها بسپرد چاه شافت آواز داد که ای خجی
 یوسف ای دلای برادر من یوسف ای خجی ای بنت که صیبت آیا تو زنده درین چاه یا مرده یوسف گفت تو کیستی
 که از حال بچهارگان میپرسی از غریبان و یکسان یا و یکینی گفت منم برادر تو پیو دای برادر و بچهارگان برابر
 حال تو چیست یوسف گریان شد که ای برادر چون بود حال کی که از کنار مهر پدر جدا بود و تنگ چاه در صند
 فوت و فنا بود و تن برهنه بلب تشنه بشکم گرسنه بل خسته نه مونس نه یار نه پیر نه غمگسای نه بر
 روی زمین از زنگان و نه در زیر زمین و نه در میان زمین بود از دور و دل یوسف در خروش آمد و بر خردی و غری
 و یکینی ای بسیار بگریست یوسف از فقر چاه آواز داد که برادر وقت و صیبت است نه هنگامه تنگ

یہود گفت چه وصیت داری یوسف گفت وصیت من آنست کہ چون نماز شام با برادران بخانہ روید از
 بیکی من بر اندیشید و بوقت طعام خوردن از گشتی من یاد آرید و چون بامداد سرازیر بالین بروی شستن جامہ
 پوشید از بر تنگی من فراموش نکنید و در وقت شادی و جمیعت کہ با ہم گفتگو کنیند تنہائی و پریشانی
 مرا بخاطر گذرانید میست چو در میان مراد آوری دست امیر روز عہد صحبت ما در میانہ یاد آرید و چہ بہیت
 این وصیت بوصیت شہید کربلا کہ در نوبت آخر کہ بمیدان میرفت فرزندار جہند خود زین لعاب دین را طلبید
 و در کنار گرفت و گفت ای عزیز پدر و ای غریب پدر و ای یتیم پدر بعد از من ایضا الحان است جدتم و
 دوستم از ان پدر و مادرم بگو کہ حسین شمار اسلام رسانیدہ و فرمود کہ یاران و ہواداران ہر جا کہ ذکر
 غریبیش شود یا از غریبی و بیکی من یاد آرید و بہر وقت کہ شہیدے از نام برید شہادت پیش خاطر داری چون
 شربت آبے نوشید از تشنگی جگر تقصیدہ و خشکی لب زبان من فراموش نکنید لفظی چون آب خوش خوردی بہت
 کنیند یاد از سوز سینه و جگر خون چکان من و در جوئے دیدہ چشمہ خونین روان کنیند از بہر آب روان ہجو
 روان من از دامن عمامہ خورشید بر زمین آدم کہ غرق گشت بخون طلیسان من و القصر ہو و از سوز
 آن وصیت خروش بر شہید و او مرد بلند آواز بود آواز بگوش برادران رسید جہت بندہ را ترا آواز روان شدند
 چون رسیدند دیدند کہ بر سر چاہ شستہ و میگردید گفتند ای ہو و او چہ میگری گفت بر حال این غریب آوارہ
 بیچارہ میگردیم و چگونہ نگریم لفظی آہم از دیدہ روانست و خیال قدا و پیچہ سر و لیست دران آب روان ہویت
 زلفش از دست بردا و ہم وز دل خوان بچکیدہ کوئی آن زلف کے بود بجان پیوستہ برادران ہو و از حالت
 کردند سنگ بر سر چاہ نہادہ روئے یکنعان آوردند و پیراہن یوسف را بخون گوسفندے آلودہ ساختہ با خود
 بردند تا دیوگرے بود کہ بچوالی آن پشتہ رسیدند کہ یعقوب بران بالا بود ہمہ روز انتظار برودہ و دیدہ ترحم
 بر راہ نہادہ ناگاہ گرے دران رو ہوا پیداشد یعقوب دختر را گفت این چہ کردست گفت عجیب نہ کہ
 برادران من سے آئینہ گفت نیکو بگر کہ ایشان ہستند یا نے و تیرا دگر گیت لرزہ بر اعضائے و افتاد یعقوب
 پرسید ای دختر ترا چہ رسید گفت لے پدر برادران سے آئینہ و یوسف با ایشان نیست یعقوب باز استماع
 این خبر آہے سوز ناک از جگر بر کشید و گفت ایشان آوارہ تا بالا سے این پشتہ بیانید و بناغہ نہ کہ لے
 اینا سے یعقوب بیامید کہ پدر بزرگوار شایان است و انتظار شما چون فرزندان بہتہ کہ پدر ایشان آنجا است
 از لطن وادی دست بردند و چون صبح کاؤب گریان چاک اند و چون خروس سحری خروشن آوردند کہ
 و آجیبناہ و آکاہ و ایوسفاہ یعقوب گفت لے دختر این چہ فریاد است لے آید دین چہ پیغہ است
 کہ رگ خون از دیدہ میکشاید این چہ شور است کہ از شیر آن آتش شجرت در کافون سینہ سے فروزد و این چہ

خروش است که از اجتماع آن آب حسرت از غوره دیده میریزد و قطعه موج زن می بینم از هر دیده طوفان
میرسد و گوشه از هر لب صدای مانتی اهل عالم را می دهم چه حال افتاده است و این قدر دادم که در هر رشته
کار طایفه دنیا گوش فرود داشت از مضمون فریاد حضرت یعقوب اخبر داد معارف آن طایفه این خبر میر
از پای در قناده لوسون رفت و دنیا غره بزده که بر لوران اشتبا بدیدر پیر خود را دید باید که حال او
دیگر کون شد و غمان از کف اختیار یا بیرون شد ایشان شتاب کنان بر سپیدند و پدر را به اسخا دیدند
فریاد از نهاد ایشان بر آمد و سبیل بدید و سر پدر در کنار گرفت دست بر آن مبارکش و اثر نفس بدید و خروش
بر کشید و بداد گفت ای برادران این چه بود که با خود کردید پدر رضایع ساختید برادر را بپناه انداختید زبان طاعت
خلق بر خود دراز کردید و برای تعزین آشنا و بیگانه بر خود باز کردید پرده خود بدست خود بدیدید بدست
پیوند خویش به تیغ قطعبیت بریدید پس غره زنان فریاد کنان پدر را بر داشتند و جانانه بودند یعقوب همچنان
بی هوش بود تا صبح صادق بدید و نیم سحر گاهی از هر لب لطف الهی بوزید یعقوب شیم باز کرد و گفت و وحش من
کو ایشان پیران خون آلود و در دست گرفته حدیث گرگ در میان آوردند باز یعقوب بی هوش شده و خرنه
بالین آمد گر باین گریان دست بر فرق مبارک می نهاده غره وادیده و او صد بکناه بر کشید قطره از آب
دیده او بر چهره اسرار پدید دیده باز کرد و گفت ایمن آنامن کجا می گفتند در منزل گرامت و مقرر سعادت
خو میان فرزندان و خیرت خود گفت یوسف من اینجا است گفتند فرزندان دیگر هستند گفت چه حال
همیت گل بنفشه همه است یا نیست چه سود است شکر لب من در کنار نیست چه سود و القه یعقوب در
فراق یوسف چندان آه کرد که همه فرشتگان بفریاد آمدند گفتند ای یوسف را بد و باز ده و یا یعقوب خاموش
کردن یا مارا اجازت ده تا بدینار ویم و یا یعقوب در آه و ناله و نفرت کنیم هر بار او یعقوب بجزایرون آمد
و بر جالی کنعان میگفت و میگفت یا یحیی ای فرزندان و بلند من یا قزوه عیسی ای نور دیده رمد و دیده من
یا ثمره قزوه ای میوه باغ دل پر داغ من یا فلک کبکی ای گوشه جگر خون شده من
فی ای یکر طوک آیت از در کدام چاه انداخته اند یا یی سیف قتلک آیت از کدام تیغ هلاک ساخته
فی ای مجروح قتلک آیت از در کدام دریا بغرقاب افتادند یا یی اذنی دفنک در کدام بقعه
از زمین بر آید دفن تو قبر کنده اند گشته دران وادیهامی گشت و آب حسرت از دیده می بارید و
لسون که آتش در گند افلاک ز میز ارید جبرائیل در رسید که ای یعقوب ای کیمت بیگانه است
ای که گشته فرشتگان آسمان را بگریه خود بگریانیدی و مقدسان ملا علی را بناله و راوردی یعقوب جواب
داد که ای جبرائیل چکنم که فکریم همیت جان غم فرسودارم چون تالم آه آه در آلودارم چون تالم آه آه

القصة یعقوب ورفیق یوسف چندان بگریست که چشمش سفید شد چنانچه حق سبحانه فرمود و ابیت
صَبَّحًا وَآخِرًا آمَدَهُ كَهَامُ زَيْنِ الْعَابِدِينَ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بَعْدَ زَوَاقِعِهِ كَرِيًّا بَسِيرًا مِثْلَهُ
یا ابنِ سُلَیْمٍ سَبَّحَ بِسَبِّهِ مِثْلَهُ وَآخِرًا بِسَبِّهِ مِثْلَهُ تَوَمَّيْتُ سِجِّی كَمَا یَا رَأْفَتُ
دارید یعقوب پیغامبر خدا بود و دوازده پسر داشت یکی از آنها از نظر او غایب شد چندان بگریست که
چشم او خال پذیر شد مگر که پیش نظر من پدر بزرگوارم را برادران من عمام و پسران عمام و خویشان و دوستان
و متعلقان من شهید کرده باشند چگونه نگریم در فراق یک کسی آنقدر اگر که بیرون واقع است در مفارقت نهما
و دوتن شهید حال چگونه باشد رباعی بے درد فراق در جهان کیت یگو + بدتر ز فراق و جهان
چیت یگو + ما را گویند در فراقش نگر می + آن کیت که در فراق نگریت یگو + و یگو ابتلائے یوسف
ذی بندگی بود که چون یوسف از چاه خلاص یافت برادران را خبر شد بیامند و در کوه و غنیمت مذکر ابن بند
خانه زادماست و از ما گر خیمه بود او را کجا یافتند و بعد از گفتگو بے بسیار بهقه در دم قلبش بغیر وقتش بشرط
آنکه غل در گردش نهند و دست و پایش در زنجیر کشند که گریز پاست و او را برهنه و گرسنه و تشنه دارند که
غلام متحیر و سرکش است تا رم گرو یوسف و برادران میبید و سخنان غصه میرایشان بے شنید سامان
سخن گفتن بے وقوف راز نهفتن بے پیمت این طرفه گفتم که ما را بشکفت بے رنگ تو ان نمود
یوسف نهفت + مالک که یوسف را خریدیده بود بکسان خود گفت تا غل در زنجیر حاضر کرد و یوسف را که چشم بر
غل در زنجیر افتاد و فغان برداشت مالک گفت بے غلام منظر آب کن بندهگان گریز یار از ذل غل و تشویر زنجیر
چاره نیست یوسف گفت که من نازین غل در زنجیر بفتان آمده ام از ان حالت یاد کردم که ملک تعالی
زبانیه دوزخ را فرماید که بگیر بیان بنده عاصی او غل برگردون و گنهد که گردن از طوق خدمت ما بچیده است
پایش در زنجیر کشید که قدم از دایره فرمان ما بیرون نهاده است مالک ازین گفتار متحیر شد آهسته
بند گفت بے غلام من ترا در نظر خواجگان تو بند میکنم دل خوش دار که چون ازیشان برگذریم بنداز
پائے غل از گردن تو برداریم پس در حضور برادران بیست ز آهن بند بر سیمش نهاند - برگردن طوق
تسلیمش نهاند + پلاس که نهانش پوشانیدند و انواع و عید و تهدیدش بشنوا نیدند فرزندان یعقوب
خاطر جمع کرده روئے بکنعان نهاند یوسف دیگر باره گریه آغاز کرد - مالک گفت بے غلام میرا خطرتان
بینامی و در صبر سکون بر خود نمیکشائی گفت بے مالک تحمل فراق ندارم مراد ستوری و تاب و مفرشتگان
خود را به سیم و ایشان را پدر و کنه مالک گفت بے غلام من ازیشان اثر نهرو ختمه بے نسبت
تو مشا به نکرده ام و خبر نترست و حشمت از تو چیزی بے دیگر ازیشان در نیافته ام ترا چه غنیمت که بدیشان

باشندان غلام سنگدل باید که این محنت بشوئی معاملات من است که این ساعت طپانچه بر روی این غلام
 عمری زدم و او آب در دیده بگردانید و بدرد دل نماند و تقارن این حال این صورت واقع شد مالک گفت
 ای غلام سبب این بی ادبی چه بود گفت او خود را از شتر پنداخته بود و دایره گنجین داشت مالک گفت
 این نامشقول بنیاد که کسی باغل و زنجیر تواند گرفت پس پیش یوسف آمد گفت آجوان قصد گنجین
 داری گفت آمالک من سستیر و پائے گزین دارم خجاک ماورم رسیدم صبر تحمل از من میدهد شد رشته
 طاقتم به تیغ اضطراب بریده گشت ماورم هرگز اندیشه نکرده بود که من باغل و زنجیر بر سر خاکش خواهم رسید
 یاد داغ بندگی بر رخ جگر گوشه افروخته شد چون قیور بر او دیدم به اختیار خود را از مالک گرفتم و در انداختم
 غم دل باو میگفتم قصد عصه خود بر میخواندم که این غلام بیاد و بی جتنه طپانچه بر روی من و من نفرین کنم
 بهین بود که آس از دل پرورد بر او دم کار و انیان بگریه درآمده آغاز نضرع و زاری کردند که ای
 جوان عالیشان این گرو که بر اینکجه فرو نشان یوسف بهوا نگریست لب بچیناید فی الحال باد
 بیار بید و بهوا صافی شد مالک این حال مشاهده کرد و زمان بفرمود تا غل از گرو و بنیاد و بست پائے
 یوسف برداشتند و جا بهائے نیکو پوشانیده بر راحله تیر و ش نشانند یوسف قبر ماور وید کل نداشت
 و از گریه و زاری و هیچ دقیقه فرو نگذاشت ایامی را تا حجره رسالت و مولات حمله ولایت دروشت کرد با چون
 سر پائے بی تن شهید بر سر تیر و دیده باشند و تنهائے بی سر ایشان خجاک خون آغشته مشاهده کرده شدند
 حالا از گریه و زاری و ناله و بیقراری ایشان چگونه باشد - او و ده اند که بعد از شهادت حسین و اولاد و اصحاب
 شے عمر سعد بفرمود تا سر پائے کشتگان بر سر نیزه کردند و تنهائے ایشان در خاک میدان فدا شده بگذراندند
 و حکم کرد تا حرم حسین و خواهران و دخترانش را بران حربگاه بگذرانند چون خانوان تنق عصمت و پرورگان
 سراق طهارت و عفت بمیدان حرب رسیدند و آن تنهائے بی سر را دیدند به اختیار ناله برداشتند و ولای
 افغان بجانب قبر حاضر برافراشتند زینب که خواهر حسین و دختر فاطمه زهرا بود فریاد برکشید که ای خجاک
 ای جد نمر گوار و ای سید مادر هک حسینک بالعراق این حسین تو که درین صحر اسرشن باز بریدند
 و پرده حرمش ابدست و قاحت در دیده مرقل بالبال ماع این نور دیده تست که بدن مبارکش که
 بر کنار تو پرورش یافته بود در خاک خون فدا شده منقطع از اعضا این ریخته باغ نبوت است که اعضا
 ویراپاره ساخته اند و ای گوید که از گفتار زینب به لشکریان میگفتند و سرشک خچین از دیده میباریدند
 ای عزیز و دشمنان از حال شهید و پنج آل عبا گریه می آید اگر دوستان و محبان و ماتم و مصیبت ایشان
 بگریزی و حج غریب نیست غزل ای یقی بود درین مه از کار است بر عترت نبی است که است

لے دوستان نہان کیشیدہ سوزناک	کاہر زمان غم و سپید اگر سین	پیران بادقار و جوانان جس را
لازم بود بران شہر بزرگ رایتین	عین صفاست متغیرہ داران عہدا	در ماتم خدیجہ کبرے گریستن
محض وفاست ہر و جبینان عصر را	برخوت نور و دیدہ زہرا گریستن	حوران ز بہر فاطمہ آغاز کردہ
بر غرقہ ہائے جنت ما و اگر رایتین	ماور بود و جد و پدر روز ماتمش	باید بجائے ابن سہ ما را گریستن
بے نالہ و خروش مہاشید یک نفس	فانع حیرا شویر بہ تنہا گریستن	ایستادہ دیگر یوسف آباد بود

بہر ان رنج زندان بود و در وقتیکہ عزیز یوسف را بخیرید و زلیخا پالستہ دام عشق او شد ہر چند جیلہ سے انکسبت تو است کہ یوسف را بقیہ نفس دہو اگر داند و زنان و مردان مصر زبان ملامت بر زلیخا یکشاوند چون عشق او مجازی بود و تحمل ملامت نہاشت با وجود آن ہمہ و بد بے شوق و طوطیہ عشق چون کار بہ ہمت رسید با آنکہ وہ گم نگار بود بہمت بہ یوسف حوالہ کرد و گفت از من عجبے نبودہ عیب از جانب یوسف ظہور نہوہ و بدین بسندہ نکر و گفت بزندان کشتم تا حکایت بہمت شکایت ملامت از من دفع شود آیا نمیدانست کہ ملامت نمک خوان عاشقان است بطیبت این کوئے طاعتت پیران بلا اگر مدوامی بدین کوئے و آقا القصہ چون زبان مردم و عرض زلیخا دراز شد و از ہر جانب ملامت بر در آو باز شد آہنگ را بچو اند و گفت بہر گران بساز و سلسلہ محکم ترتیب کن تا بروست و پانچ این غلام عبری نیمہ دروزے چندش در زندان پوشمال ہم آہنگ را کہ نظر بردست و پائے یوسف افتاد و گفت لے ملکہ و تور دست طاقت بند گران و قوت رنج زندان نہاد و زلیخا یا ناکہ بر دوز کہ برد رحم میکنی و بر زندانیان رحم نیست آہنگر بند و زنجیر ترتیب داد و بروست و پائے یوسف نہاد و زلیخا فرمود کہ اورا باند و سلسلہ برستورے نشانند و در بازانہ مصر بگردانند و سنادی زنند کہ ہر کہ در حرم عزیز خیانت کند من لے او نیست و خود جامہ مجہول پوشیدہ بیامد و بر سر راہ یوسف بایستاد تا او چو ہوا بد گفت پس یوسف را بر مرکب سوار کرد و دوست برگردن بستہ و بند گران بر پائے نہاد و یوسف بنا لید کہ آہی تو از سر عالم آگاہی از غم پدر با مالہ و فغانم و از جفائے برادران و در عزیت سرگردانم و بر سر پائے گرفتار بند و زندانم تراست تنہا نہ بجزرت تو چارہ نیکدام قطع نہ کرد و خدا یا اسیر حیرانم شکستہ طالع دل آزرده و پریشانم و تو یار باش کہ یاری ز کس بخنیم تو چارہ سکا ز کہ چارہ غیبہ نام بارگاہ تو آرد و ام رخ امید و بفضل خویش کہ و امید و اگر دامنم چہر امیل آمد کہ لے یوسف از بند زنجیر غم مخور کہ مصر ع سلسلہ بندست و شیراز را بگردن زیورست و زینہار کہ از تنہائے جس اندیشہ کنی و از جفائے قہر زانو و نخوری کہ نزول در زد و ایامے سخن موجب طراوت ریاحین ریاض دولت خواہد بود و چہ حل احر در تنہائے نکہت جان پرور کسب میکنی و مشک از قرار استکی ناوہ شامہ عطر ک تربیبا قطع

نکد

سنگنائے گوشہ زندان ترا میفراید رتبه عز و شرف قیمت گوسر از آن باشد کہ او پرورش باید بر زندان حضرت
 امانے یوسف از اینجا آمدہ است و بر اہل گذار تو نشسته تا نظارہ کند کہ تو چگونه جبرع خواہی کرد و اگر برائے
 خلاص خود شیف خواہی آورد و نہ ہارے یوسف تاروے ترش کنی و گرہ برابر و نرنی و سہل ز پیش بخاری
 و چپ راست و پیش تنگ ری خندان باش و تقسیم کنان و خود را بان میار کہ ترا از گستانان بر زندان
 میسر نہ تامن آن زندان را بر تو چنان کہم کہ ہزار گستان بسلام آستان خانہ زندان تو آید قیمت مخور
 غم کہ چون جابر زندان کنی ہزاروے خود آزا گستان کنی چون یوسف از دہ سرے غریب جانب باز
 بر بند صد ہزار زن و مرد و نظارہ بیرون آمدند مردان سنگ بر سینہ میزدند زنان موسے بناخن میخراشیدند و خروش
 از اہل صحر ہر آمدہ بود یکے میگفت مظلوم ست و بیچارہ یکے میگفت محروم ست و آوارہ یکے غرہ میزد کہ آہ
 از دردین غریب کنانی یکے نالہ میکرد کہ صلیح ازین سیر زندانی آن فریاد میکرد کہ اینچہ بے رحمی دل زاری ست
 آن طلعتہ میزد کہ این چہ بیدار و مستم کار است گرفتہ را کہ دست حوران زیباروے بلعے حمال او و وحیرت
 باطلوق چکار دستے را کہ گردن و لہر ان شکیں موسے و آرزوے آن مفید قید حیرت ست یہ بند و زنجیر چہ
 نسبت ہر کرا نظر بر جمال یوسف افتادے فی الحال دیوانہ و شیفنہ عشق کشتہ دل از دست بردارے و زبان
 حال بدین نغمہ ترنم گشتے عیت بزنجیر اچہ سیداری رقیب آن سرود لچو را ہزار زنجیر میاید کہ من لو
 ام اورا راوی گوید کہ چون یوسف برابر زنجیر سید بر زبان منادی جاری شد کہ کَلَّا اُغْلَاہُ
 صَنِ كَيْتَايْنِ اَيْنِ غَلَاہُ ست کنانی عمیری زبان وَالْعَزِيزُ عَلَيْكَ غَضَبَانٌ و غریزہ مصر بر خوشمناک
 ست و از دنبال و بیژیل آمد کہ لے یوسف جواب منادی باز دہ و گو کَلَّا اُغْلَاہُ مِّنْ غَضَبِ الرَّحْمٰنِ
 این خواری بہتر ست از غضب بابائی دَمَحَصِيَّتِ النَّيَّانِ و این نافرمانی خوبتر باشد از عصبان
 سبحانی وَ دَخُلِ النَّيَّانَ وَ رَسِيْدِنِ بَاتِلِ سَوْرَانِ وَ سَيَاكِبِلِ الْقَطْرَانِ و پوشیدن لباس قطران تا ما
 یکمال قدرت آواز ترا گوش زنجار ساینم و چکس دیگر از اہل مصر شنوند حضرت یوسف جواب از اینجا شنید و
 بر خود چسپید و بر فراست بجانہ باز آمد و پیغام فرستاد و یا میر زندان کہ این غلام را در چاک سنگ تیرہ باز دار و
 و آب و نان اورا باز گیر و یوسف را بر زندان آوردند و ہفت سال زندندان باند شب روز سیر گیت تا
 تجدید زندانیان بہ تنگ آمدند گفتند لے غلام برو ز گریہ میکنی و شب خاموش میباش تا مار آرام شبے باشد
 یا شب میگری و روز بیارم تا مار آسائے بود زنجار ازین حال اخبار نمودند بفرمودہ و ما و زندان ہونہ
 خالی کردند و در سچہ بر شراع عام ساختند و حکم کرد تا یوسف را و پیش آن روز نہ نیشاندند تا بدیدن مردم مشغول
 شدہ گریہ نکردند و زندانیان را آرامے پدید آید قصدا روز نہ بر شراع کنعان واقع شدہ بود و چون شب شد

یوسف در پیش آن روزنه بنشیند آغاز کرد به کرب و بهر آنکه که از طرف کنعان و زید سے زبان حال
از یعقوب پرسید و هر نیکی که بظرف کنعان رفت پیغام در و خود فرستاد یوسف بیا نظاره کن ای
با و حال زار مرا و حال زار خیر و آساز را در این شب شصت و دو دیدم بر راه انتظار نهاده ناگاه شبی در راه
پدید آمد و آن پنهان بود که اعرابی بر شتر سوار در آنجا است که بر او باد پیر و دوشتر سوار زید و یکتید و بطرف
زندان میرفت اعرابی او را میفرمود و در راه او میپرسید و او میگوید که این قصه اعرابی به تنگ آمده پیاپی شتر
روان از دست او در کشیده بسوسه دیوار زندان رفت و در پیش روزنه که یوسف آنجا بود ایستاد و بزبان فصیح
بر یوسف سلام کرد و گفت ای حسن چمن خوبی و ای گلشن یقینی از کنعان بعصر آمده بودم و حالا از بعض
بکنعان میروم بدان پیوسته زود میخای و ای و بر لایه فراق دیدم الم کشیده هیچ خبر
میفرستی یوسف چون نام پدر و ذکر کنعان شنید خروش و فریاد برداشت زار زار بگریست یوسف باز با و
صحیح یوسف گفت ای آرد و در کعبه لیسان نفس از در فغان می آید و ناگاه اعرابی اندیشه شتر بر سید
با عصا کشیده و خواست که بر شتر ندر زمین او را گرفت تا نیمه ساق اعرابی زو ماند یوسف آواز داد که یا
ایضا اعرابی زلفه نباش تا با تو سخن گویم اعرابی گفت من ایستاده ام و زمین خود را نمیگذارد و تو چه میپرسی
گفت من این میخواهم از کعبه آئی گفت از کنعان یوسف پرسید که شتر تو در کعبه چراگاه میبود
گفت در صراحی آل یعقوب چیده و آساز چشمه ساکنان چشیده یوسف فرمود که بر زمین کنعان میسج
در شسته دانی که آنرا دوازده شلخ بود و یک از آن شلخها که شتر و اکنون چند سال است تا به آن و شتر
و فراق شلخ خود میاند و حال آن شجر در آرزوی فرج خود روزگار میگذراند اعرابی گفت اینکه تو میگوئی صورت
حال یعقوب پیغام برست که دوازده پسر داشت یک از آن دوازده غائب شد و او در دست و فراق او میگذرید
و میزد و بر سر چهار راه خانه ساخته و بیت الاحزان نام نهاده و هر که از آن راهها میگذرد و حال گم شده خود
میپرسد و کس از نام و نشان او خبر نمیدهد بر یا عی ای زار گم شده خود نشان نمییابم و دلم بشدت زکفت و دلتان
نمییابم مرا جهان بچه کار آید ای مسلمانان هر چه آنچه میطلبم در جهان نمییابم یوسف ایستاد و از اتمام این خبر
در بر و در و افرو گفت ای اعرابی از اینجا بفرم کجا داری گفت بیا و دیدم که متاع مناسب اینجا فریده ام آنرا
بفرستم و بعد از آن کنعان روم یوسف فرمود که درین معامله چند سود طرح داری گفت صد روم یوسف گفت
یا تو تکیه بگویم که بیست هزار دینار در روم از اینجا باز کرد و بکنعان روم چون شب و را بیدیدان بیت الاحزان
رو بگو ای پیغامبر خدا من سولم از غریبان و مجبوران و زندانیان و آنوقت که دردت بنایت رسیده
باشد و سوز فراق به نهایت انجامیده دست نیاز بجز دست بی نیاز بر آید و آرد و چنانچه از تو فراموش

نموده ایم تو نیز از مافروش کن اعرابی گفت چه نام داری گفت مرا دوستوری نام گفتن نیست اما دروگمن
نگاه کن و صفت و جلالت من بروی دل ثبت نمائے و حرف حرف از صفت رو و کوه بر صفحہ خیال برقم زن
ازین علامت آن پیر صاحب کرامت انبر غلے و اگر از خالے که بر رخساره راه رست دایم خبر پیر سید گوان
مظلوم محرم گفت که آن نقطه بر را بگذر آب دیده افتاده بود از بسکه در فراق تو مصحح غم جگر من زبیده بر
رخ پا بود و آن خال محو شد مصحح حال من این است و خواہ بود حالا انجین اے اعرابی سلام من غریب
و پیام من اسیر بدان پیر برسان تراز شادی که بدل اور سدر کت لب یار رو خواہد نمود اے اعرابی چون صحبت
کده یعقوب ایسی چندان صبر کن کہ پائے از شب بگذرد و تو غلے تنگامہ دنیا فرو نشیند نفس حیوانی رخت
حراس از بساط استیناس بر چید و یعقوب از نور و غیش نارغ گردد و بدر کلبه اور و بگو اکتلام علیک
ایضا اکتلام سلام بر تو باد اے خورنده عنہائے و آدم من الخربیش المکرم و ان غریب مبتلا با نوح ہم
غم و بگو آن مظلوم میگردد که از خدمت تو محروم ماند ام از گریه و ناله نیا سوده ام و نا جمال تهنه نیم بر بساط رحمت
و فرارش آسایش و فراغت نشینم اے اعرابی بیا و این با قوت قیمتی از من بستان از یعقوب ہم دعا که
میخواهی و در خواہ کہ دعائے آن پیر در دوزخ و گاه خداوند مستجاب است اعرابی گفت اے جوان چگونه پیش
تو ایم کہ مرا زمین گرفتہ یوسف گفت کہ اندیشہ درون شتر از دل بیرون کن تا بدین آردا کند و این شتر را مرغان
کہ او را از حال آن کرد ب بیت الاخران خبر داد و مرا از من بخیبر گردانید **بیت** گفتم خبر تو پرسم از باد صبا +
با یوست تو بود و خبر کرد مرا اعرابی گفت از شتر و گداز بیدم فی الحال پایش از زمین برآمد نزد یوسف و دیدیم از
شمار رویش نشانها کہ میبایست ہمہ بدید و یا قوتنا از دست مبارکش فرار گرفته راه کنان برگرفت یوسف
از عقب اعرابی سے ٹکریست و زار میگاریست و میگفت یا کیت داخل کن لیکن فی کاشکے راجیل مرا
نزدائے تناول من در ورطہ چنین غمے نیفتاد **بیت** چون پی تو خواست بود مرا کاشکے ہم گزیند و سے
وزاد و نزدائے اے اعرابی بکنان آمد و صبر کرد تا مقدر اے از شب بگذشت بدید بیت الاخران آمد و گفت
اَللّٰهُمَّ عَلَیْكَ بِاَنْتَ اَللّٰهُ یَعْقُوبُ رَا اِذَا نَدَا رَحْمَةً بِدَل سَعِدَ جَرَسَتْ اِذَا خَافَ سِیْرُوْنَ اَمَد و گفت
عَلَیْكَ اَللّٰهُمَّ بِاَنْتَ اَللّٰهُ چو کسی و از کجائے آئی گفت پیغایے آورده ام **بیت** مر حبا قاصد فرخ پیے
فرخندہ پیام خبر مقدم چپہ خبر یا که گجاء کہ ام رسول گستی و پیام کہ داری گفت من رسول غریبانم و یک
مجو را تم و قاصد زندانیا تم از زمین مصر سے ایم و تمام قصه بازگفت یعقوب چون آن حکایت سماع کنو فرما
بر آور و کہ اگر تو رسول غریبانی من نیز در فراق غریبانم و اگر تو سفیر مجورانی من نیز سوخته آتش سحرانم
و اگر تو فرستاده زندانیان من نیز سائل بیت الاخرانم اے اعرابی فرود آمدی کہ زبان برے وصال بشما

میرسد شریعہ اور وی کہ بدان گرہ حسرت از دل یکشاید بخود گالی چہ بخوابی گفت یا نبی اتانچہ مقصود بود
از بختہ ام از تو فتح و علمے دارم یعقوب گشت الہی سگارت مرگ برین بنبدہ آسان گردان شہر اعرابی
بفریاد آمد کہ سببین پیغام من بودہ ام و اعرابی را بدتر ندان من راہ نمودہ ام و در گردان این رسالت مرا
نیز شرکت بہست طمع دعا میدارم یعقوب فرمود کہ الہی این شہر اناقہ ساز از ناقہاے بہشت اعرابی گفت
لے برگزیدہ ندانے آن غریب ندانی را نیز دعا گوئی گفت اللہم اطلقہ عنہ خذ یا اور از ان بند خلاصی
وہ وصیلہ یادگار شد و اورا بخویشان او پیوستگی گرامت فرمے کہ عزیز پیوستن بخویشان پیایہ رحمت
ست و جدا ماندن از ایشان سرمایہ حسرت یکجہ و حال شہید کہ بلا نظر کن کہ یکیک از اقر با دوستانش در نظر
شریعت سے شربت ہلک میخشد و در شہادت بہ تیغ مفارقت میسر بیند تا وقتیکہ آنحضرت غریب
در میدان کر بلا با ناز ہر طرف کہ نگاہ میکرد نہ پایہ میبید و نہ دل اے نہ منوے میافت نہ نمکس از ایلان
از جہنم و برادران بلند و خویشان ہریان و فرزندان لستان یاد میکرد و آہ سوزناک از سینہ گرم برے آورد
ویر رفتن دوستان و غریبان و تنہا ماندن خود حسرت میخورد و نظم ہزار بیت کہ یاران بنشین
در پنج نالکہ حریفان نازنین فرستند با باغ عمر شگفتہ چند روزہ چو گل و دیزین چمن ہر دو ہما آتشین رفتند
بے سعادت صاحب دلان کہ باغم و در و در بہر بستند و چو رفتند بہرین فتنہ آورده اند چون سین و تنہا ماند
منجات کہ در شعر الہی حشر مہم و مافیہ قیل و قیل اللطف معہ و ما و حیث الہ خدا یا ماندہ ام تنہا
و سرگردان بکار خود و بحسرت گشتہ گشتہ دور از یاد و یاد خود و اہل بیت رسالت و محلات حجرات طہارت و
جلالت چون سخن شناسد و گشتہ شد و تنہائی و بکسی و غریبی و چیرانی اورا بدیدند و دو محنت از دل ہائے ایشان
کہ آمد و آتش غم در بان آن یاکیزگان افتاد و ختر حسین چہرہ بخون لے آلود کہ و آبتاہ خواہش
جامہ حیرت بدست حسرت چاک میزد کہ و آختاہ حرم تشرش میالید کہ درینا گل خسار این گلشن ولایت از
شاهسار چاہ و خواہر حیرت فروز و بلندش زمین العابدین نیز اید کہ منوس کہ دست روزگار خدا و عبادت بی بر طرفین و خواہر حیرت زماہ جلالہ
را با وجود قسارت بر حال و خلوان رحم ہے آمد و جهان سخت دل ابا ان ہمہ میر جی بران مجروحان دل میبوزد فلک زبان حسرت میگفت
چیت و احسرت کہ زشتہ و دلت گسستہ شد و پشت اہل قیام صیبت خیمہ شدہ زمین از رویان مال میکہ کہ بیت تو غناگر کہ ہر بیت
میکنہ بہ یاد بین کہ عالم خدا می کند حسین اہل بیت اتالی میدو و بصر میفرمود کہ کلید و رنجبات ست
بہمت ایکہ ہستی از حوادث در جہج و عبر کن الصبر مفرح الفرج اما سرگردانی منوے کلیم و رنجبتن او از فرعون
لیم و آزار را یافتن از قوم خویش و شنیدن سخنان ناملایم از کم و بیش اشتہارے تمام دارد و فرار شاہزادہ
حسین از جنگلے حکام شام و ہجو ماندن از زیارت عہد بزگوار خود و علی الصلوٰۃ و السلام و سرگردانی در

که با او متباد شدن از یوقانی است با نوع کرب بلا در محل خود ازین کتاب ثم تحریر دست تحریر خود یاد رفت
 مصحح سخن گفته و هر نکته مقامی دارد و دیگر از پیان بر علی بنیا و عظیم الصلوة و السلام علیه ایوب مشهور است
 و جبر و دران بلا بر همه زبانها نکر آنکه لشکر نعمت که در رسد و گاه بگریه و گاه بکاف و آید طایفه سپاه محنت که بریا
 زاده شتایان جوید و در آنجا نزول فرماید دنیا داران شمار لغت سور و زور است او دستان بهر دین شمار از حجت
 و ستور خوشتر است و یک از کتب سکا وی مسطور است که اے فرزندان آدم بدینکه آسمان خزینة فرشتگان است و بهشت خزینة
 حور و نملان است دریا جائے در مائے آید راست کوه سعدین کوه برائے باقیست مقدار است مسینها احرار مغربین است
 قدیم است و کما دوتان بن خزینة اندوه و غم است در با شکر است و نل شکسته را دوست ارم که آید نل شکسته را
 قلو بهم در محنت چوم اندوه است و من اندوه گیران بتمام محبت فرو ارم که ربا محی هر که دارد و راه و در
 در راه و سوز او بر حال او باشد گواه اگر دوائے وصل دیداید است در خواه و در خواه و در خواه و در خواه
 ایوب صبور علی بنیا و علیه السلام پیش از محنت چهل سال در نعمت بسر برده بود و دوازده پسر رسید
 داشت و چهار صد غلام شعبان و ساربانان خوشتر است بودند هر یک بار مده گو سفند ان
 قطار شتر و چهل باغ و بوستان بودش همه با درختان رسیده سیوه دار و درخت خیریل این نر و س آید که
 ایوب مدتی شد که در نعمت بگذرانی حالا حکم شده است که حال او منقلب گرد و نعمت بخت تبدیل شود و تو نگر
 بر و در ویشی بیاید ندرستی رخت بند و بیایی در ملک و جودت خزینة ند ایوب فرمود که بلکه نبود چون مضائے
 دوست این است مانن بقصد دارد او یکم هر چه آید دوست چون مطلوب است انبایت غایت بیاید و تکیه است
 و بیست یکان آید که آید ز دوست دوست و بر عاشقان سوخته باران رحمت است ایوب که منظر بلا
 تا روزی نماز بایاد او گزارد و بود و پشت بچرا بخت باز نهاد تا سرانجامش و عذرا بفرمود که ناگاه فریاد
 از در رسید بر آمد و بهتر شبانان از در آمد که اے ایوب سپی از کوه درآمد و تو می در مایه بریا فرو آمد و ششبان
 و دین حکایت بود که یک از ساربانان در رسید که یابنی الله سحری پیدا شد که اگر بکوه زده سحر ساخته و اگر
 بر خورشید و زید سحر اگر بر شتران و زید و همه اهلک کرد و با جوان بیاید جامه چاک کرد که اے ایوب
 صاعقه پدید آمد و تمام درختان را سوخت ایوب بن سخنان می شنید و ذکر حق بر زبان میزد که آه ایوب
 فرزندان در آمد سنگ بر سینه زنان و نوحه کنان که پیغام خبر اے یازده پسر است و خانه برادر منترهانی
 رفعت بودند سقطت خانه بر ایشان فرو آمد یعنی القمه و در مان و یعنی انکاسه دوست فرو افتد همرا
 غبار فتنار چهر حیات نشست حریفانه ناله و گریه خواست که بر ایوب آید ایوب خود را در یافت و بگوید
 در افراد و گفت بلکه نیست چون او را دارم همه چیز دارم همیشه اگر میسر نیاشد نه بدیانه یعنی بهیچان

تاریخ ایوب علیه السلام

تو دارم ہمہ دارم و گرم بسج نباید چون مال منال فرزند ان رفتند انواع بیماری دیواروں سے ہوئے اور وہ
 تاد خبر آمدہ کہ چہار ہزار گرم در بدن مبارک او جائے کر و اعضائے شریف از بخور و دزدان بلاست بخون
 آورده رخنہ در دیوار قالب و انگشت و جردل زبان سبب عضو دیگر بسامت نما کر دین آن ہنگام دل و زبان
 وے کر دہ اوتوب فریاد بر آورو کہ اِنِّیْ مَسْتَقِی الْقَضَیَّ بَدْرَسْتِیْکُم اے میرے سدا این لشکر طلسم جسم من شکستہ
 صبر میکردم اکنون قصد فناء محبت و خربہ معرفت تو داند کہ دل است و چو ایند کہ آفرایج کشد و زبان را
 کہ دست آفران مناجات است داعیہ کردہ اند کہ از گفتگوئے بر طرف سازند جسے فرما دانت ارحم الراحمین
 و تو مہر ان تر مہر ثانی بیست دل مخزن ہرست و زبان جائے شفاء دین ہر دوا زان است رحمتے فرما حق
 سبحانہ و تھامے بر اوتوب بخشیدہ و آنچه از حقے گرفته بود باضاعت آن ہوئے از زانی داشت اسے عزیز چہار
 ہزار گرم در نہاد اوتوب بود بر الم آن صبر میکرد شاہ کربلا نیست و دو ہزار تیغ بر آن و نیزہ جانتان و
 جان شکار و تیر سینہ گذار و الہ وجود و با وجودش کردہ بودند بہان سپر صبر در روکش سیرۃ زہر شکیبائی پوشیدہ
 ثنائید و از ہیکل استقامت نکر و پناہ جز بجزرت است نہر و مناجات میکرد کہ دیک احکم خدا یا حکم کن بینی و
 دین توئی میان من و میان قوم من فلکن کونئی و کونئی کہ ایشان یعنی کوفیان باسن دروغ
 گفتند کہ بیاد من بسخن ایشان آدم پس مرا فرو گذار استند و حرمت جدم مصطفیٰ صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم
 و پدر مرخصی و مادرم فاطمہ زہرا گاہ انداشتندے بیم کہ سپر وقاحت شوق جہنمی در پیش روئے آورده اند و
 شمشیر قطیعت و بیری حوالہ سینہ بے کینہہ ماکرہ از یونانی کوفیان مصرع چندان قبح در و چشیدم
 کہ سپرس و از جیبائی شامیان مصرع چندان الم و غصہ کشیدم کہ سپرس حالاً بجز صبر چارہ ندادم و کار
 خود را بحق سبحانہ تعالیٰ میگذا ردم محبت من نگویم جز بحق حال دل افکار خود و کار از ان دوست با او
 میگذا ردم کار خود و از حجلہ انبیا ابتلائے یحییٰ و زکریا اشتہائے تمام دارد آورده اند چون و کرایا حق
 سبحانہ مناجات کر دیکہ اَلْحَمْدُ لِمَنْ مِّنْ قُوَّتِ کَرَمِیْ پیری بر من مستولی شد فُضِّلَ بی فَن لَّکَ نَدَّ
 و لَیْسَ بَیْ شَیْءٍ پیر جنش مرا از نزدیک خود فرزندے کہ تو او را دوست داری و او ترا دوست دارد حق تعالیٰ
 او را فرزند و ادبیکے نام و یحییٰ بنایت خدا ترس بود حق سبحانہ و تعالیٰ او را و کو کی علم و حکمت از زانی فرمودہ
 آورده اند کہ در وقتے کہ سہ سالہ بود و کو دکان محلہ بدرخانہ ذکر یا نہند و آواز دادند کہ اے یحییٰ از خانہ بیرون
 آئے تا بازی کنیم ہم از درون خانہ جواب داد کہ مَالِی الْعَبْدُ خَلْفَتَا مَابِلَیْے بازی آفریدہ نشدہ ایم و بخت
 لغو و لہو و لعب بدین عالم نیادہ ایم و یحییٰ از رقت قلبی و وقت غیبی خدا ترسی بود کہ چون از احوال قیامت
 چیزے استماع کرے فی الحال انش مضطرب شد و رخ روشن در ہنر از آہے از لباس ہا بہ پلاست قناعت

یہ سبب است
 کہ چہار ہزار
 گرم در بدن
 مبارک او
 جائے کر

غموره بود و از طعام هایتان خشک لبند کرده **نظم** از پی شوق و ذکر حق بار بار و در دو عالم دل مزبانے بس +
 در طعام و لباس این جهان ماکهته دلقه و نیم آنے بس + در چهار سالگی تو ریت را حفظ کرده بود و در ده سالگی
 بر جمله احکام شرع و قنوت یافته با چنیزین رتبت و چنین قدر و منزلت چندان گریته بود که گوشت پوست
 از زشاره بسیارش فور رختنه چنان گس و کج و آخوان مانده بود و بس مادرش از شفقت و دیار ره پشیمیه
 بر تر آب دیده و سه نهاده بود و هر لحظه آنرا بر داشت و بمغشش و باز با جانے نهاد و روزی که گفت الهی
 فرست منم که سر و سینه باشد این فرزند سرور از سینه من بیرون بر و لب بک طلب کردم که دلم را
 از تشنای بود این جگر گوشه دل غمناک بر چایم نهاد و یک تخیل گریه و ناله او ندارم خطاب مید که تو از من فرزند
 ولی طلبیدی و صفت اولیا گریستن و نالیدن باشد بلکه بار خمت کشیدن باشد آن روز که بساط محبت بگشودند
 و علم شوق در عالم عشق بر پای کردند همه مرادها و راحتها را آتش زدند و تخم حسرت و ناامیدی بر زمین دل
 انبیاء اولیا و راه روان راه خدا بپاشیدند و آب اندوه و باران بلا پرورش دادند بنائے راه محبت بر ضررت
 قهرست و غداے نیکان عاشقان شربت زهره و کربا بنور کجائی باش تا پست از تیغ جبار سلوک
 نازنین بنهند و ترا از فرق تا قدم باره مستم بدو نیم باز برند میان محبت و رند و بلا را بقدم رضا استقبال
 نمائے و باور و ماور ساخته و گیز نام در مان **نظم** چون خدا دل خستگی در و میخواند تو خسته را مرهم مسد
 در و در و مان کن + آتش او بر زمان جان دگر بخشد ترا + با چنیزین آتش حدیث خسته چو ان مکن + انصفت
 خوف کجایی بمر تبه بود که در محاسب که حاضر بود سه فور یا از غفویات الهی کلمه گفته و جز شرع انوار رحمت نامتناهی
 نکرے چو یحیی را قوت استماع آیات خوف و وعید ربانی بود و اگر از ان باب شمه رشید اگر که بهیلاکت
 نزدیک رسید روزی و کربا به بالسه منبر بر آمد و از چپ رست نگاه کرد و یحیی را ندید و یحیی خود و بس تنوے
 نشسته بود و کلیه و رنود و چپ چون یحیی نظر فری در نیاید سخن از وعید الهی را فکند و گفت در و درخ کو به
 مست از آتش نام آن غضبان چو چلیس از آنجا نذر و مگر با گریستن از خوف خدا لے یحیی که این کلمه شنید بر حبت
 و کلیم از و درش بیفتاد و قدم از مسجد بیرون نهاد و فریاد میکرد که **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** و دخل غصان و آئے بر
 آنکس که غضبان جائے و این کوه نفسان باوئے و بود نعره میزد و ناله میکرد تا از شهر بیرون
 رفت و کربا از منبر فرود آمد و بخانه رفت مادر یحیی را گفت من ندانستم که پست در مسجد است یک شمه از
 وعید بیان کردم او سر و پای بر نهاده مسجد بیرون رفت شنیدم که رو بجهت نهاد و است بیایا از پی او بریم
 میاد که از یخودی در جائے آفت از عقب پسر روان شدند و سه شبانه روز کوه و دشت و صحرا بقدم طلب
 به پیوند رسید چو جاش یحیی ندیدند و خبر او نشنیدند **نظم** ای کلین حدیقه جانها کجا شدی به پنهان در چشم

بیل بیل چراش دی، صباخ رفتہ چارم بٹ بائے پیر سید مذکر کیجئے ایسی خبر داری گفت نے اور
 چہ افکارہ است گفت از خوف خدا ہے سرور پادشہ از شہر بیرون آمد و واسطہ شبانہ روز است کہ اور
 میطلبیم کیسے خبر سے اثر سے ازو یافتہ ایم شبان گفت من ہم اور اندیدہ ام نامہ شب است کہ ازین کو فائدہ
 زاری بیرون سے آید کہ گوشت دان من بسبب آن مال از او بازماندہ گوش بران مال زیادہ آسازد ویدہ سازند
 بیست از سوز و زحمت یار آنچنان بنالم زار کہ بہر بٹشود آن مال و خر و ش آید و کر ماگفت اس نشان مال
 کیجئے است پدر مادر و سبب انظر نامہ زادند و در برید کیجئے زادید و گشتہ سبب و فائدہ و چندان گشتہ کہ خاک کجیہ کار و از کجیہ
 گل شدہ و اور شست و سر کیجئے ازین خاک و گل برداشتہ بر کنار زادہ کیجئے ویدہ بر ہم داشت خیال کہ کو مال الموت من تبصیر و
 آورہ گفتند از ایل پیر پیر و مادر پیر و چند نامان کہ از پیشانی محلے محل کم و شتوئی ایشان بدست ارم مادرش خر و ش مکہ لے جان مادر
 عزرائیل نیست و دست کیجئے ویدہ باز کرد مادر و پیر جہت خواہست کہ بگزیر و مادرش استبان مبارک
 در دست گرفت و گشت کیجئے پیر مست شہر کی ازین استبان خر و د کہ با من بخانہ آئی و یہ حالت و کرمانیہ سبب
 و بمبالو تمام کیجئے را بخانہ آوردند و سبب شبانہ روز بود کہ کیجئے طعام بخوردہ بود و قدر سے آتش حدس شستہ
 کیجئے قدر سے تناول نمود و بیل خوابی نمود و خواب ویدہ کہ آئندہ بیاد گفت کیجئے مار غنہ بیان افراموش
 کردی کہ سیر خوردی و بچہ کیجئے بیدار شد و جہت و بار و بصر انہاد و کیجئے معصوم کہ در مدت عمر گناہ نکرده
 بود و اندیشہ گناہت بخاطر نیارورہ باوجودین مال از خوف ذوالجلال **مصحح** از سویہ چوسے شد و از مال چو
 تاسے آوردہ اند کہ در عزرائیل و بار و ساری ندانند چنانچہ ایل محشر شتہ زندہ بخت اول ہزار مذکر اسے
 محشر شدہ و پیر یا کاشائید و تقارہ کیستہ تا پیر بید کیان بندہ مارا کہ ہرگز گناہ نکرده است و ندانند شیدہ مردمان
 نگاہ کنند نہ کیجئے را بین کہ میباید و اگر از ان ہمہ تر حالت سر مشیال گفتند و دیگر بارہ ہزار مذکر کہ قاصد
 است و شفقہ الکصاد کہ شتہ ایل محشر دید و فرود خواہانید ہم مردان و ہم زنان کہ در شریعہ خدا میباید
 عا باک از انکہ کاست و را کہ نامان چشیدہ پیر بہر نہ است ایشان محرمینا سبب است کہ فاطمہ
 نہ ہر ایر محشر بہر صحت برآید کہ هیچ پس انان است بیان ان نباشد پیر بہر بر او خوش بردوش راست انگذہ
 یا شتہ و پیر جن خون آلود و سبب پیر و خوش چوبہ یا شتہ خون آلود و در دست گرفتہ روئے بہر شش آوردہ
 چنان بد و بخت و شد کہ را بیکہ در آیدہ انبیا الکر سبب اور افتد و چون در ہشت گریہ آغاز کنند و فاطمہ رضی
 دست فرافسند از تو ہم خر و ش نہ دگر یا کہی واد من بہر و بخت با من رس جہر نما خر و ش انان پیش سید
 عالم کیجئے شتہ شتہ از تو ہم آیدہ پیر و اول انہ و غنہ غنہ بر خر و ش آیدہ یا نرق خون آلود یا نہ پیر آلود و دریا سبب
 تہا زاری را تو دیکہ است کہ در خر و ش را اگر نابی خاطر غنہ است سبب عالم سبب است غنہ آیدہ آلہ و کم از من و در آیدہ

عرش آید و گوید ای فاطمہ و ای نور ویدہ فرزند پسندیدہ سے دوست پر اسے عزیز پدر امر و روز فریاد رسین
ست نہ روز فریاد برکشیدن امر و روز نو اخترن ست نہ روز که اخترن امر و روز بر دوا شستن ست نہ روز
فر و که شستن من مظلومان را شفاعت میکنم و تو خطا ما را شفاعت میکنی فاطمہ گوید ای پدر چہم پیر من خون آلود
حیدر من میم جگر میوزد و در اعنه زهر آلود حسن منم نگر و دلم کباب میشود سید فرماید کہ ای جان پدر پیر من
خون آلود بر دار و بگو خدا یا نجی خون بنی حق رحیم حسین کہ ہر کہ فرزند ان مراد دوست دہشتہ و تخم محبت
ایشان در غر عنہ دل یکاشته و از واقعه ایشان بلول کشته و در مصیبت ایشان گریستہ گناہ اور این سخن بجان
پدر کہ بہ نزد یک ترا زور و بیم نہار نہار و درویش مفلس عاصی کہیں اہلدار بابتہ اند و در انتظارا نشسته آنجا
رویم تو جامہ خون آلود در دست گیر تا من کیسوںے خال آلود بر کف نہم تو بادل خستہ نالہ میکن تا من ندان
شکستہ شفاعت میکنم تا بود کہ رحم الراحمین بر بیچارگان و گناہگار ان است من جنت کند نصیب از کرم عذر
گناہ عاصیان خواہد بخش و هیچ است از زمینان عذر خواہے کس ندیدہ مجرمان آرزو سوںے و گریش روستے
امید از اندک و عالم ازین بہتر نیابے کس ندیدہ اما قتل نیچے را سبب ان بود کہ ملکسان نامان لائے بود و آن
زن از شوہر اول و خسرے داشت بغایت جمیلہ و خود پیرتہ بود و بیخو است کہ دختر خود را بشوہر خود و ہر ملک
درین باب با نیچے اشارت کرد و بخی فرمود کہ دختر تو حرام ست ملک کے کہین معنی گرفت و ان زانیہ فاجرہ
ازین صورت بر تنجید و صبر کرد تا روز یکہ ملک ست بخود بود و دختر را بر آستینہ نظر او بجلود در آورد ملک قصہ
و دختر کو زلف گفت این صورت میسر نشود تا نیچے را نکشی چہ شیر بہائے دختر من ہر نیچے است ملک شستن
نیچے اشارت نمود و علمائے وقت را خبر شد گفتند اگر قطرہ از خون نیچے بہ زمین ریزد و دیگر گناہ نہ دید ملک خبر کرد
کہ تا مشر اوطشت بر من و آن خون را در چاہہ ریزند پس کسان بطلبت نیچے فرستادند و کسے از مقرر بان
ملک گفت کہ پرش متجارب الدعوات ست اول و قبل باید رسانید تا یک شمرہ فرزند خود دعائے بد کنند ملک
حکم کرد کہ بدین موجب عمل کنی یا کہ ان ملک بخانہ زکریا در آمدند پدر و سپردن تا بود نیچے را از پہلوئے
بکشتید و بر بستند و قہقہ زکریا کرد و داد و اندیش ایشان فرار کرد و جتے و خقبہ روان شدند و گر و چہ نیچے
را بدر قصر ملک بردند آنہا کہ در قفائے زکریا بودند بوسے نزدیک سید زکریا بی طاقت شدند در ان موضع درخت
بودند اشارت بدان درخت کرد و شکافند شد و زکریا بدرون و کرد آمد بلیس گوشہ روانے زکریا گرفت پیر
درخت بداشت درخت فراہم آمد و کفار در رسیدند و البلیس البصورت پیرے دیدند و پرسیدند کہ بدین
مرے پیش پیش ای میرفت کجا شد البلیس ایشان را لالشت کرد و بوسے و گفت ان مرد و درون این درخت
و گوشہ روان نشان بدیشان نمود و گفتند ای پیر اور ایچہ تری از میان درخت پیر و ان ہم گفت اور ایچہ

بیرون می آید گفتند برائے آنکه اور بالاک کنیم شیطان گفت ہم اینجا نیز ہلاک میتوان کرد و تسلیم داد تا بارہ
 دوسرے ہفت روزہ و بر سر درخت نہادہ خواہند کہ بدو نیم سیر انداز سرفات عینی شائے بکر یار رسید کہ آن تالی
 تے کنی کہ نامت از جریدہ صابران محو کنیم اگر دشمنانست از سرفات وجود بیرون کنند اور جگرہ شہو بکند از ہم
 پس چون بارہ بفرق ترک یار رسید گفت خدا یا نہ از شر کہ خون من بر سر کہ تہمت محبت تو میر زندہ است
 بحر عشق تو مارا اگر کشند چاہک نہ از شر کہ بایں شہید عشق تو ایم جبر کرد و آہے نکردان وقت اور ابرو
 نیم بر بند اگر کسی از سوال کرے کہ چہ خواہی از اجرائے ذرات و لغزات عشق برائے کہ آن میجو اہم
 کہ تا قیامت این بارہ میر تند و بد و باز میر بند و دیگر بارہ پیوید بیکند کہ ہر کہ لذت بلایا بدین پیچ محنت و شکتی
 ندوے بر تابد را عی در بلا لذتے ست نہانی نہا پیشہ کے کجا داد و انداد و آنکہ لذت بلا در یافتن احوال
 بہتر از دوا داند اما جسے کہ سیکے را بہ نزدیک ملک بروند چون بدر بار گاہ رسیدند فرمان در رسید کہ ہم دور
 بیرون بقل سائید و سوار بیا رید آن سنگینان جفا کار سیکے معصوم مظلوم را بیاورند و سر مبارک و را
 در شکستے بر بند و نونے کہ دران طشت جمع شد در چاہے رختند آن خون دکان چاہہ خوش آمد و جنی بجا
 سخت نصرا بلی یا طبطوس و می از ایشان گاشتن تا مقتاد ہزار کس از گردہ نئی اسیران کشت تا خون عینی از
 خوش فرو نشست در شواہ از امام زین العابدین نقل کردہ کہ در وقت توجہ بکوفہ و سیح مترے فرو نیایم
 و کوچ نکردیم گر امیر المؤمنین حسین و کرت سیکے بن زکریا کردہ باشند بیک روز فرمود کہ از خواری و بے اعتباری
 دنیا آنست کہ ستر سیکے بن زکریا علیہا السلام بزنے نایکار از نایکاران بنی اسرائیل بدین فرستادند و عبیدین
 جبیل زابن عباس را وایت کردہ است کہ وے گفت کہ بر رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم وحی آمد کہ بہت قتل سیکے
 بن زکریا مقتاد ہزار کس اکتیم و برائے فرزند تو دوبار مقتاد ہزار کس را بکشیم و در روایتے دیگر است کہ بر
 خون جبکہ گوشہ رسول علیہا الصلوٰۃ والسلام نہاد و بار مقتاد ہزار کس بکشیم و چہین بود آنچه بخار بن ابی عبیدہ
 نقلی و سبب بن قحط خرمی و ابراہیم اشتر نخعی و مقتاد و سہ تن کہ خروج کردند ہر یک از ایشان چندین
 شامی و کوفی را از یزیدیان کشتند و در آخر صاحب الدخوت الدولہ ابو مسلم مرزوی چندین مروانی را ہلاک
 کرد و دو دستیصال از تختہ مروانیان بر آورد و حضرت فاطماتی صاحب قرانی قطب سلطنتہ الدنیا والدین امیر
 تیمور گورگان کہ جد اعلیٰ حضرت سلطنت پناہی نشدی ست بطریقہ انتقام با نالی شام صورتے پیش برو کہ
 رقم آن بر صفحہ روزگار بسیار سطور خواہد بود و چنانچہ در تاریخ آن حضرت مذکور است ابن شامہ اوہ عالی مقدار را
 نیز خدات و دہشت بہت بلند و نہت از چند برہان انتقام مصروف ست و عمان عنایت بصوب دفع
 جسے از یقیہ و تہمت آن ظالم مظلوف ست مصرع میر بادش این دولت بتوفیق خداوندی اور عیون رضا

خبر سے یہ اور فرمود کہ مضمونش مشہورست از آنکہ ہمدی آل محمد صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم و ذرئہ قلمہ حسین بن علی
خوہر سائید پس ہنوز انتقام این خون باقی ست تا خروج ہمدی سے عزیز دہائے ستان از خیال این سخن سابق
رختہ و روستہ دارد کہ خبر کیہ ترا دولست نیست و سینہاے و ستان از از ریشہ این واقعہ پایلہ جراتی یافتہ کہ
بزنگاہ آنرا ہم شغلے نہ میت اینجا زخم ست کہ خبر نالہ اندام مرہم ہون چہ و دست کہ خبر کیہ ندارد و ربان
عظم اللہ اجدد کافر و قنا شفاعت حق و محمد بن سید الکونین علیہ و علیٰ علیہ و آلہ و صحبہ
صلوات اللہ علیہم و آلہم و سلم و جفاے قریش و سایر کفار با حضرت
سیدار از صلوات اللہ علیہم و آلہم و سلم و شہادت حمزہ و جعفر طیار حضرت سالت صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم
میسر باید کہ آن عظیم انجمن آید مع عظیم البلاء بدستیکہ بزرگی جزا مترتب بر بزرگی بلاست ہر کربلائے او
عظیم تر تھمہ جزاے او ہم تر ہر کربلائے او زخم تیغ عنایتش تر مرہم راحت جزا حقش از دار الشفاے عطا
بیشتر از عزیزی کہ از نظرات عواطف ربانی و فتوحات مہلب بجائی آنست کہ بندہ را بشراف محبت خود
بنواز و پروتوالتفات از مطلع میکشیم بر دل بجعلے انداز و نوشتہ دوستی آن بندہ ابتلاست اہل سنت
بلیات و امتحان بضر و بحدی از بیات کجی معاذ رازی قدس سرہ و زناجات خود میگفت آہی ہر کہ از
اہل دنیا کسے را دوست دارد و خواہد کہ اورا نوازش نماید ابواب نعمت و راحت بر او بکشاید و تو ہر کہ دوست
داری خواہی کہ با انواع بلا مبتلا سازی و با آتش محنت و عذابگذاری باران شقت بر و بارانی و غبار عسرت
و ملال بر فرق احوال و افشانی ہائے آواز داد کہ ندانستہ کہ نصیب و ستان با آتش جانسوز ست ہر چہ
ما از کمان قصاصنا و کسے کہ وز ہر کہ را دوست داریم عساکر تو ایب مصایب برو گماریم تا آئے تو جہاد از مخلوق
بر گردانیدہ بسوئے خود آری ہم تا چون متوجہ حضرت ماشو و محرم خلوتختہ اسطر کہ بر باشد و چون از ساغر عجبش
جرعہ بدہیم فی الحال نام ولایت برو نہیں رہا عی بابا بر کسے عطا کنیم + تاکہ نامش را ولایت کنیم +
این بلاگوں ہنوز نیست + بابہر کس گہ عطا کنیم + پس نباید دانست کہ عنت ازین رو محض راحت ست
و نکتہ بدین جہین دولت و دشواری فرمود و مشکوکی اسخ گنج آمد کہ راحتہا در دست + منفر تازہ شد
جو بخر اشید پوست + ظاہر کار تو ویران میکنہ + لیک خائے را گلستان میکنہ + پس یاضت + بجان شو
مشری + بذر بلا مال + نہ با جان بری + دور بعضے از کتب ساوی آید کہ لے آدمی چون راہ بلا بر تو کشاد شود
واس باب رنج و محنت برائے تو زاد گردد و فقر کجاست + پس روشن ساز چشم خود را و شادمان شو کہ آن طبع
انجیاست کہ بتو میثامند و ابواب فتوح اولیاست کہ ہائے تو میکشاید و چون محقق شد کہ سلسلہ کسبیل
بلاصفت انبیا و رفعت اولیاست و ہر چہ کہ بلا بزرگتر ست عطا بیشتر ست این نکتہ نیز تحقیق باید

کرد که از جمله انبیاء پیغمبر نبی آن مقدار جفا کشید که حضرت مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم کشید و از زمره صفیاء
 پیغمبر صغری را آن محنت و بلا نرسید که پیغامبر را رسید اگر خرقه پدید کشید بر آن خجسته قهری بود و اگر نقمیه میخواند
 در آن تعبیه زهری بود و زبان قاتل مصطفوی باشارت مآو ذی نبی مثل مآو ذی نبی فی الله
 میکرد و بیست کاخچه مادییم از جور و جفا با کس نمیدید و آنچه با خود در بیم از سر بلا با کس نخورد و آن نه بلا بود
 که زکریا را بار باره بر دیوار بریدند و آن نه محنت بود که سحیح را پیش سر و دشتند بلا و محنت این است که بر ما
 سختند ما را بر این آسمان و زمین مقدم ساختند تمام ملمات ایشان پرست اهتمام با باز داند مصیبت است
 را بر دهن شفاعت با بستند ما میرسد و من الکلیل فی صحبت بد و شبها بر خیز و سخن مفسدان است
 بعضی رسان بعضی خفتگان فرارش غفلت تو بیداری کش بجای غافلان عشرتخانه راحت تو آشک
 از دیده ببار اکنون کارهای کا بلان ما را بیاید که در هذر مجرمان ما را میباید خواست از یک طوط کار و دستان
 بیاید ساخت از یک جانب آزار و دشمنان بیاید کشید گاه ما را بر سندان تو سید نشانند و گاه باستانه جفای
 اوجیل فرستند گاه بشیر و نذیر و سراج منیر لقب بدین نگاه شاعر و سحر و مجنون نام نهند گاه قلعه خیمه بدست
 یک از ملازمان با کشاید گاه دندان مایه سنگ ناگرویدگان بشکنند این همه بر آن است تا بر عالمیان
 روشن گرد و که درین راه دریا با طغیان موج است آتشهای عداوت اشتعال است اگر کسی بزرگ این راه دارد
 و آید اگر نه زحمت شود و در و در و قطعه راه عشق او که کسیر بلاست و در و در و در و فنا اندر فناست
 قالی مطلق شود از خوشتر هر کس که طالب این کیاست و اول شخصه بلا که بدان حضرت فرستاد
 آن بود که پیش از پیش برداشته تا ناز پدر نه بیند و بر کنار مهر او نه نشیند هنوز آنحضرت و در شکم در
 بود که پدرش وفات کرد و غمی بر دل مبارکش نهادند و در خبر آمد که در آن وقت الیکه و یار تیم خوانند و برور و
 تیمی او شرک از دید بافتنند بیست گیتی چه شد که در تقسیم بیش باشد بهای تقسیم و حق تعالی با
 نایب خطاب کرد که اگر چه حبیب من تقیم است اما من نگارم علی و حافظ و وکیل و یار شایسته صلوات فرستید
 و او را مبارک و امید چون سید عالم صلی الله علیه و آله و سلم شش سالگی بریوش نیز وفات کرد و دوباره همت
 تیمی بان حضرت کشیدند بیست چون در اگر تقسیم شد بیش بود بهای او نه خرد و قرن نه در تقسیم را بها
 آورده اند که چون آنحضرت شش ساله شد مادرش اوما بدمینه بر دوزیارت پدرش عبدان که آنجا وفات یافته
 بود و در وقت مراجعت با او رسید مادرش بیمار شد و در سه رسول صلی الله علیه و آله و سلم بر بالین او نشست
 و در سه او میگفت و بر تنهای و غربت و یکی خود میگفت بیست سخت و شوار است تنها ماندن از
 دلدار و با که گویم حال تنها ماندن شوار و غم و آینه خاتون بیوش توانا گاه بیوش با آگاه و بر و رسول صلی

اے علیہ السلام نگرست دیدہ اشک لودار اوید و آہ درو آلودار شنیدنی چندی برائے تسلی فرزند و لبنت خود
 بر خواند و این ابیات از انجمله است شمع یارک اللہ فیک من غلام + ان حکم ما ابصرک فی المنام +
 فانت مبعوث الی الاکام + من عین ذی الجلال واکرام + یعنی خداے برکت و ہدایت کے
 پس اگر من آنچہ در خواب دیدہ ام دوبارہ تو دوازہ گشت غیبی شنیدہ راست و درست است پس تو پیغمبر پرانجمن
 بسوئے آدمیان از نزدیک خداوند جہان آید از ان گفت اے پیغمبر زندہ میرندہ است و ہر نوے کہنگی
 پذیرندہ ہر کہ از کتم عدم قدم بر بساط وجود نہاد نہایت کار او آنست کہ شجرہ ال و شجرہ اجل بریدہ شود و
 ہر کہ در محفل زندگانی شربت باطلات حیات چشیدہ غایت ہمہ فائز است کہ زہر مرگات مالت بچش قطع
 دین سرے مصیبت کہ عین ماتم نیست + لے کجاست کہ زہر کتبہ زخم نیست + لباس عمر ناکو سوتے ست
 یک چہ سود + کہ استین بقاش از و ہم معلوم نیست + اہلے پس اگر من میرم ذکر من زندہ خواہد بود و نام من
 از صفی روزگار خوشخواہد شد زیرا کہ چون تو پاکیزہ نہاے زادہ ام و مانند تو نیکو کارے یا و کار گذار شتم پس
 زندہ است کہ از تبارش + مانند خلفے برادگارش + مرویت کہ چون آمنہ خاتون وفات کرد و او از
 نوہ جن مے آمد کہ برو میگفتند و میگفتند شمع تنگی الفتاة الذیۃ + امینتر + امر دسول اللہ
 ذی الستکینتہ + یعنی ہمہ کہیم بہر این زن نیکو شمار + و او بہ پیشروین پرورد صاحب وقار +
 و چون آنحضرت ہشت سالہ شد جدش عبدالمطلب کہ کافل ہم ہے بود وفات کرد و او را العمش ابو طالب
 سپرد و بعد از بیست سالگی پنج سال شبانی میگردد و در بیست و پنج سالگی خدیجہ خاتون راضی اسد عنہا بنحو است
 و در چہل سالگی وحی بدو فرو آمد و در چہل و سہ سالگی آغاز وحوت کرد و وہ سال و در کہ از اہل کفر و ضلال انواع بے
 ادبی و سفاہت و اصناف ضرر و مشقت دید و کشید و اولاد و میان دو ہمسایہ خانہ داشت کہ بدترین دشمنان
 بودند یکے ابو لہب یکے عقبہ بن ابی معیط و در لال الصفا آوردہ کہ در اول حال آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم دو جابر
 جابر بود و دو خلیفہ ضمیر و دو دین خود کامہ و دو یار نام سچہ نامہ دو ہمسایہ گران سایہ و وزیران کار بے
 سر پایہ شب و روز در ایندئے آنحضرت کو شہ پندے و خوش جنفاے ہے پوشیدندے انواع ارواۃ الواسعہ
 بیاد و ندے دور رکذر ان پاک پرانگندہ کردندے تا شاید کہ دین پاک و بدانہا آلودہ گرد و دور یعنی تفاسیر
 آمدہ کہ جمیل کن زن ابو لہب بود و زہر پاشتہ ہائے خار و دستہاے خاک جمع کر دے و شب آرد و کویر سر
 راہ پیغامبر صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم ریختے تا خاکسے در دیش آویز و یاد پائے مبارکش فلما آنحضرت صلی اللہ علیہ
 وآلہ وسلم کہ نیاز بیرون آئے آنہار از سر راہ برگرفتے و بر طریق ملائمت ملاطفت گفتے اینچہ نوع ہمسایگی
 ست کہ با من میکنید یعنی مے رحمت ندورہ تو خوار و یا ہمہ چون گل شکفتہ بو رخ و ستان تو طالع

بن عبد اللہ گوید وید و اسلام بسوق مجاز قسم ہے کہ بکے بازار ہائے عرب سرور اویدم حلقہ سرخ پوش
 بزبان فصیح و بیان ملیح میگفت و تَوَلَّوْا اِلَیْکُمْ اَللّٰهُ فَتَقَبَّلُوْا اِلَیْکُمْ شَہَادَاتِ تَارِسْتِکَای یا
 ویکے راویدم برپے او میرفت و میگفت سخن این شہنویہ کہ اور و رخ گوشت ننگ برکے انداخت چنانکہ پشت و
 کعبہ اور اخونین کردہ بود من پر سیدم کہ اینہا چہ کسانند یکے گفت آن جوان کہ لباس سخن دار و تو قریشی
 صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم کہ خلق را بخدائے آسمان دعوت میکند و آنکہ در عقب او ننگ برکے انداخت و تارِسْتِکَای
 تخم کے ابو لہب بہت و اکثر ضلالت قریش درین قضیہ بالبولہب متفق بودند و ہر کس کہ در موسم و غیر موسم
 حج آئے اور از صحبت سرور عالم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم شہنویہ میکردند و از مکہ با کشتی میروند و سخنان
 مختلف و باب آنحضرت صلوات اللہ و سلامہ علیہ میگفتند گاہ ریاض السحر نسبت میدادند و گاہ شاعر میگفتند کہ
 نفسوب کہانت بہشت تندر و وقتے نام مجنون برکے نہادند و سید رسول ازین احوال غبار ملال بر خاطر
 منشت و حضرت ذوالجلال پائے سلیمان کامل و آیتہاے فرستاد و محتاج آنکہ ایچ پیغامبرے بقو
 نفرستادیم الا کہ معاندان قوم اور اسامہ و یوانہ گفتند و آن پیغامبران بر جہانے قوم تحمل میفرمودند و طریق
 مصدا برست بقدم اجتناب دے پیوند فاضلہ کجا صابر اولوا العزم پس تو ہم شکیبائی و در زحمتا بنشین
 رسولوا العزم و زبیدند پس ہر چند حاضر اروا اید از ان قوم و غایب حضرت سید ثبات قدم نے و زبید مصدا
 بتو دہ ترک و غوت سخن فرمود و پست از ثبات خود امین نکند خوش آمد کہ جو رہ بر سر کوسے توازی پائے طلب قسم
 و در روضۃ الاحیاء آورده کہ عروۃ الزہیر از عبد اللہ بن جعفر بن عاص پرسید کہ از ان ایذا ہا کہ تو دیدی کہ قریش
 بحضرت پیغامبر صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم رسانیدند کہ ہم زیادہ تر بود و گفتند رو کاثران قریش و ہجر جمع شدہ
 بودند و من آنجا حاضر نمودم سخن سے در میان آوردند و گفتند زیدیم ہا ہرگز خود را کہ صبر کردہ باشیم بر ہیچ امر
 مثل صبرے کہ نمایم بر آنچہ ازین مرد یعنی محمد کا میرسد عاقلان ما را سببہ شہر و پدران ما را دشنام داد و بار
 عیب گفت و جماعت ما را متفرق ساخت و سب آئند نمود و باین بہمہ و پراگنداشتہ ایم و ہیچ نیگوئیم درین سخن
 بودند کہ تا گاہ سید عالم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم ہجرہ در آمد و استلام رکن بجائے آورد و بطواف خانہ مشغول
 شد و چون در شانے طواف برایشان بگذشت و برایشان اعتراض رسانیدند و سخن سخت گفتند چنانچہ اثر
 کہ امین آنرا در رو آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم مشاہدہ کردم و طواف دوم و سوم نیز مثل آن گفتند و تو
 سوم آن سرور را ببین تا و فرمود کہ بشنویاے گروہ قریش بخدائے کعبان محمد و قبضہ قدرت اوست کہ آوردم
 برائے شما و چہ یعنی اگر سخن بران شہنویہ و متابعت ما نمایند ہیچ کہ سفند نیغ برگوئے شما خواہم نہاد و شما را خواہم
 کشت پندارید کہ ازینکاسن را بیکان بیرون خواہید شد چون آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم ابن سخن

بگفت گویا کلوئے ہمہ ایشان بگرفت و لرزه بر اعضائے ایشان افتاد و بعد از آن بتبلیق درآمدند و آنکس
 که پیش ازین در سب و طعن او ہمہ زیادت بود ویرا تسکین میداد و بہر متعین کلام و نرم ترین سخن و میگفت یا
 ابا القاسم باز کرد و براہ خود و بر بخدا کہ تو جہول نیستی یعنی در کار خود و انائی و ہر چہ میکنی از روئے دانش است
 پس رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم باز گشت و طواف خود تمام کرد و روزے دیگر بجان جماعت زمان محل جمع شدند
 و من بای ایشان بودم بعضے با بعضے گفتند آن ہمہ دیروز طعن و سب محمد بن عبد الوہاب چون بر ما ظاہر شد و ما را شناس
 و او بیچ نتوانستیم گفت و خاموش شدیم چنانچہ کوئی زبانہائے مانگ شہد بود و بیچ بود کہ ما کردیم اگر این
 نوبت ویرا یا ہم و اینم کہ باسے چہ باید کرد و درین سخن بودند کہ حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم سید شد و طواف
 خانہ آغاز کرد چون ویرا ویدند از غایت عین و غیظ کہ داشتند ہمہ یکبار بر سر آنحضرت رختند و گفتند توئی
 کہ در حق ما و بتان با سخنان میگویی فرمود کہ آئے منم کہ آنہا گفتند و میگویم حرفے را ویدم گوشہ ردای ویرا
 گرفت و در گردن آنحضرت پیچید چنانچہ راہ نفس بر او تنگ شد ابو بکر صدیق رضی اللہ عنہ حاضر بود و فریاد
 برآورد و در گردن افتاد و میگفت آیا میکشیدم ویرا کہ میگوید پروردگار من اسد دست و معجز ہائے روشن بشما
 ینہاید آن قوم دست از پیغمبر صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بداشتند و روئے ابو بکر صدیق رضی اللہ عنہ اند و ریش ویرا
 گرفتند و چندان بر او زدند کہ سرش شکستہ شد آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم مثل این جنابا میدیدین
 نوع عذاب میکشید و میدانتست کہ بلا از کتاب شکیبائی را بسببے کلی است رنج و عذابا شرت مصابرت را
 موجبے اصلی و بواوی خفص خفص را با قدم صبر پیوند نتج زواید فواید ثواب است و در بواوی بلایا و رزایا
 ثبات قدم پیوند مشعر عواید اقتراب بدرگاہ رب الارباب **مصرع** وَلِلّٰهِ فِي صَمِيْنِ الْبَلَايَا كَطَائِفِ
 عِلْمِ بَرِ غَضَبِ نَهَانِ ذَوْنِهَا وَ شَادِہِا سَتِ بِسَاطِیْفِہِ کہ در ضمن نام او یہا است + ابن عباس آوردہ
 کہ قریش اتفاق کردند بر آنکہ این بار کہ محمد را بنہیم اور از ندہ نگذاریم و ہر چہ وجہ دست لڑقتل او باز نداریم
 فاطمہ رضی اللہ عنہا شد بخداست پدرا آمد قطرات عیارت بر صفحات و جہات روان کردہ عیبت بر جہرہ خویش اشک
 کلگون میرخت و خون جگرش ز دیدہ بیرون میرخت حضرت کہ فاطمہ را گریان دید فرمود **مَا يَكِيْلُ**
 اے جان پدر ترا چہ چیز بگریہ آوردہ است و موجب گریستن چہ چیز شدہ است فاطمہ گفت یا ابتاہ اے
 پدر بزرگوار اِنَّ الْقُوَّةَ عِنْدَ اَعْلٰی اَنْ يَّبْقُوْا بِدِیْنِہِ کہ دوستی کہ قوم عزم جزم کردہ اند بر کشتن تو و ہر کس غضب
 خود از خون تو با خود تخمیر نمودہ اند حضرت فرمود کہ یا ک دار قدسے آب ببار تا سلاح الْوُصُوْءِ سَکَلَا حُ
 الْمُوْمِنِ در پوشم و زرہ عصمت نماز در بر افکنم پس وضوئے تمام بساخت و قدم مسجد الحرام نهاد و آن گروہ از
 بیبت و چشم کشادہ بلکہ از مہابت او دیدہ بر ہم نہادند و خواجه عالم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم قبضہ سنگریزہ بر

گفت و در روایتان انداخت و گفت شہادت الوجہ یعنی زشت باور و پھائے شمار بیکس از ان کرد
نیامد الا در روز بدر کشت شد و چنان در ضلالت بہ نادانانہ الموقدہ رفت و در روز القاشیر
ابو جہل و عقبہ و شیبہ ابی امیہ و عمارہ را دعائے بدر و ہر کور و عاتنام پر و ہر کشتہ شدند و روز بدر دست
انصار و بنی ہلاک گشتند و قصہ محاربان کر بلا ہم چنین بود کہ از ان بیت و در ہزار کوفی و شامی کہ با حسین
روز عاشورا در آمد از ان لشکر یک کس زندہ مانده بود و چہ آنہا کہ مقابلہ نمودند و چہ آنہا کہ سپاہی لشکر بودند و چو کہ
چنین نباشد کہ حسین فروریدہ مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم و فرزند پندیدہ مرتضیٰ جو شہ جگر تنول عذرا
و برادر با جان بر ابر حین صفا بود و در کثر الغریب از ابو جعفر ہاشمی نقل کردہ است از ابو عبد اللہ قاضی بصرہ
کہ اشنائے دیدم نابینا گفتم تو پیش ازین دنیا بودی و دیدم ہائے قوروشن و چشم ترا چہ شد گفت ایہا القاضی
من و لشکر سپریا بودم بکربلا چون واقعہ پایلہ واقع شد و بطن خود با و کشتہ شے نماز خفتن بگذارد و دم و تکلیف
گفتم خواب بر من غلبہ کرد و در واقعہ دیدم کہ یکے پیامد و گفت اجابت کن رسول خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
من در عقبہ گروان شدم تا بخندمت آنحضرت صلوٰۃ اللہ و سلامہ علیہ رحیم دیدم کہ در مسجد پیش محراب
نشستہ است نہ اتم کہ مسجد آنحضرت است یا مسجد دیگر و برین دیوار او صحابہ کبار نشستہ اند و بر حوائی
ایشان مردم بسیار ایستادہ و بن را دیدم در پیش آنحضرت بنانور آمدہ و جامہ خون آلود پوشیدہ و آہستہ
با خود سخن میگویی و یک یک از کشتہ گان حسین و اولاد و اخوان اقر با و اصحاب ویرا آوردند و حضرت راست
صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم سیر باید از روی غضب اقصیٰ بویہ بالسیف و آخر قوہ بالناد اورا بشیر نزد یارانش سوختند
شیر برایشان نیزند و چون شیر بر یکے زوندے آتش بجستہ و در کافہ تابوختہ باز زندہ شد و باز شیر بر روی
زوندے من چون ان حال مشاہدہ کردم تہریدم و از جائے خود جہت و نزدیک حضرت رسول اکرم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
گفتم السلام علیک یا رسول اللہ آنحضرت نظرے از روی ہیبت بر من انداخت و جواب سلام من باز ندا و ساعتے
کرد و گفت یا عبد اللہ حرمت مرا فرود گذشتی و ادب من نگاہ شدتی عزت مرا بکشتی و از رسالت
من یا نکردی و از غضب من نہ اندیشیدی گفتم یا رسول اللہ بخدائے کہ شمشیر در رو بچ یک از حسین و
اصحاب او کشیدم و بدنیزہ و طعنہ بر اچ یک نزوم و گیر و زار گاہے نہ انداختم ہمین بود کہ از لشکر خصم و دم
و نظارہ میکردم فرمود کہ راست میگویی شمشیر نزدی و نیزہ ز سانییدی و تیر نیکنندی و لکن گفتے
السوداد و لیکن سپاہی لشکر بودی و تکتیر سو او خصمان بینودی بیا نزدیک من آئے چون پیشتر فرستم
طشتے دیدم پراز خون نزدیک و نہادہ گفت این خون گویہ من است پس مید از ان برداشت و بر شہ
من کشید و از ہول ان بیدار شدم نابینا بودم قاضی گفت ہا کس این عقوبت و نیاست و کہ دانکہ فرولے

قیامت با تو چه خواهد کرد و قسم بر روز واقعه لے ظالم خدا ناترس بیابا بر بین که چپا کرده بجای
 حسین خداست حاکم و دعوے گرسنه بیغایم بر چگونہ میدہی انصاف لاجرے حسین و روا بود که بخاک و
 بخون کنی غرقه و رخ منور و گیسوئے مشکائے حسین و آدمیم بقیۃ النبایے حضرت رسالت صلی اللہ علیہ و
 آلہ وسلم محمد با حق رحمت گوید که کفار بیب حمایت ابوطالب بر حضرت پیغمبر صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم دست
 نداشتند و کبار صحابہ را نیز بواسطہ حمایت قوم و قبیلہ ایشان ایذا نمینویستند کرد پس هر جا عجز و فقر
 که او را قبیلہ و عشیرہ بود میدیدند تعذیب و اشتغال میکردند بعضے را گیرنگی و تشنگی عذاب کردند و
 بعضے را زره پوشانیدہ و آفتاب باز داشتند و میزدند کہ بیامیزد از دین محمد برگردد و از حلالہ امیر بن
 خلف بلال حبشی را هر روز بر بطحائے مکہ بر کوہ او را بر سہ در میان ریگ گرم بخوابانید و سنگ آفتاب گرم شدہ
 را بر سینه و نہائے و گفتے لے سیاہ از دین محمد برگردد و بلالت عثمان ایمان آرد بلال گفتے احکاً احکاً
 خدا لے بختارے پرستم و چنین صہیب جناب عامر بن نفیر و شباه ایشان را با انواع عقوبت تعذیب
 میدادند و آن فارسان میدان دین و راہروان طریقی یقین کن بلا ہار الیہم رضا استقبال منی و دند و
 میگفتند بلا عطا است پس از عطا نالیدن خطاست مجاہدہ بدان صقیل آئینہ جان ست و خرابی آب گل
 سبب مہموری خاتہ دل ریای می بر سرخ کہ از حضرت جانان آید و رنگ غم از آئینہ جان نزواید و گر راہ
 سلامتیش بہ بند و لیکن صد و زکر است خوش بکشاید و الفصحہ کار بدان کشید و ہم بدان بخامد و ست
 بقتل مومنان برکشادند و خرمن عمر بدر و ما و عمار یا سر را بباد ہلاکت بر وادند بعضہ و رت جمعے کثیر از اصحاب با شمار
 و اجازت حضرت سید اجباب صلوات اللہ و سلامہ علیہ بجانب حبشہ ہجرت نمودند چون بدان رسول اللہ صلی اللہ
 علیہ و آلہ وسلم کہ شدند کفار و را از آن حضرت صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم پیش سعی کردند روزے سید عالم صلی اللہ علیہ و
 وسلم بجانب مقبرہ جیحون میرفت گذرش بر جمعے از صنادید عرب افتخ شد چون ابو جہل و عدی بن حمرہ و امثال
 ایشان کہ بر سر آن راہ نشسته بودند چون خواجہ را دیدند بایدائے او برخاستند و از سخنان ناخوش ہج باقی نگذاشتند
 آن حضرت صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم حکم و اذا خاککم جہنم انجا کھلوا و قالوا السلامہا سر مبارک در پیش اختند بہ محاولہ
 و متقا و از ایشان بگذشت و در موضعی از گورستان بلول و مخزون بنیست ابو جہل بیامد و چنانچہ بقول فتی
 آن حضرت را آرزوہ بود و فعل شنیع نیز متصدی از ارادہ چنانچہ بسے از زن و مرد بران مطلع شدند و
 در آن محل عم او حمزہ و دشکار بود و قضا را سر روز بود کہ در کوہ و صحرا گشتہ و شکالے بدست نیاوردہ گر سہ و
 تشہ و شرم آلودید و ازہ مکہ و را کہ نیکر عبد اللہ بن عبد العزیز گفت آن حمزہ تر اشکار سچہ کار آید و
 ابن عارکجا بری کہ با برادر ازادہ تو کردند آنچه کردند حمزہ از بن سحر متغیر شد لے مجال استفسار انداشت بحسنائے

خود آمد و طعام طلبید ز نش سفره بمید اخذ طعناے که داشت حاضر ساخت حمزه نگاه کرد و بن خود را گریان دید
گفت چرا میگری جواب داد که ای ابا عماره چگونه نگریم که یتیم را از یتیمان شما بکلی رخصی را از رخصیان شما که
این جغارا و اندازد که با نور دیده باشم و سر و سینه بجمد الطالب واقع شد حمزه گفت روشن تر بگو گفت چگویم
آنچه ابو جهل با برادر زاده تو محمد صلی الله علیه و آله و سلم کرد حمزه گفت چه حال عارض شد و چه صورت تو قیوم پذیرفت
آن عماره گفت ای سید ابو جهل یا جمعه از سفها و در گرفتند و چندان نروند که از پیشانی مبارکش خون روان
شد و ماه رخسارش که آفتاب از رخسار آن سیوز و بر زمین آمدند حمزه گفت او بلاه عجبش ابو طالب کجا بود گفت
بشعب خود رفته بود و گوشت میچرانید و ازین حال خبر نداشت گفت ابو لهب آنجا نبود گفت آن سنگدل
بیجا صلی الله علیه و آله و سلم گفت بزرگوار نبشید این ساحر کذاب را گفت عباس کجا بود گفت عباس همچو
پروانه که گرد بر گرد شمع گرد و بر حوالی آن حضرت میگردید و فریاد میکرد که رحم کنید بر سید خود و کسی از آن پنجتنان
بسخن و التفات نیکو حمزه زار زار بگریست و با آنکه از سر روز باز طعام و شراب بخورده بود از سر سفره برخاست
و گفت طعام و شراب بخور و حرام ساختم تا غایتی که از آزارنده فرزند برادر خود انتقام نكشم پس بطلب رسول
صلی الله علیه و آله و سلم روان شد و در مسجد الحرام نشان داد و چون بجمه درآمد آن حضرت را صلی الله علیه و آله و سلم دید
در پیش خانه که بنشینسته و سر برافراشته حمزه نزدیک آمد و گفت اَللّٰهُمَّ عَلَیْكَ یَا اَبَتِیْ
برادر زاده اینک عم تو آمد تا او را روشن بستاند حضرت سلاک گوهر از صورت دیده و در خجسته آمد سر و از دل
پرور و بر آورد و گفت بگذر ای پسر که نه پدر دار و نه برادر و نه عم دار و نه یار و نه مونس نه دلداری نه ترحم
نه غمگسائی نه ناصرنه مددگار نه نصیحت آه کاند زمانه محرم نیست ای پسر چکس از حال من غم نیست + دم
نیارم زدن ز سوز و رزون که کسم غمگسار بجمه نیست + دور و مندی و خصم بسیارست + هیچ چیز از بلا مرا
کم نیست + حمزه گریان و دغریوان شده سوگند بیات غمگسار کرد که ای فرزند من بر آن حضرت تو آمده ام
حضرت صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که حتی آن خدا که مرا بر سالت بخشنده است که اگر بشنید از بار و بار
از مشرکان خاکسار براری و برائے حمایت من مقاتله نمائی تا خود را بخون برآلانی ترا از درگاه حق سبحانه
جز وری نیفراید و از آن محاربه کارزار بیخ نکشاید بگر بحدایت حق در سالت من اقرانی ای عم اگر میخواهی
که مرا شربت لطفی و می و مرقم راحت بجز احتیال پیش من نبی بگوئی لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ
حمزه گفت ای جان عم اگر من این کلمه بگویم تو خود میبخشی میثوی گفت آری رضائے من خوشنودی خداست
و ایسته بدین کلمه است حمزه کلمه شهادت بخواند و بعد از آن از مسجد بیرون آمد با انتقام ابو جهل روان
شد چون بدزدانه ابو جهل رسید بنشینسته بود و بیست و سه از اشرف عرب با او بودند و کمانه در دست حمزه

بود بے محابا بر سر او چہل زویا نغمہ سرش بشکست و خون روان شد و گفت تو محمد را انذا میکنی و دست نام
میدہی یکے از ان قوم برخاست کہ ای باغمار غضب آلودہ ساعتی صبر کن تا آخر پشیمان نشوی حمزہ گفت چرا
پشیمان شوم من گواہی میدہم کہ خدا یکبست و محمد صلی اللہ علیہ آلہ وسلم رسول اوست بخن و ازین ملت باز نیگرم
و ازین قول رو نیگر و انم طلبت کشادہ دیش چو در راہ شتو میایم ہمہ سچ حال ازین راہ رو نمیایم + قریش
کہ این سخن شنودند در غم و ملال میفرودند و دین را قوتے و سلام را غرتے پدید آمدند و دین اوقات عمر خطاب
رضی اللہ عنہ اشرف اسلام در یافت آن صورت نیز مدد و تقویت انوشیث مسلمانان شایا چون کفار دیدند
کہ اسلام روز بروز قوت میگیرد و کار آنحضرت رونق مے پذیرد یعنی وحسدا ایشان زیادہ شد و انہیہ ہال آنحضرت
نمودہ با او طالب مجادلہ بسیار کردند و ہمہ را بر محار بہ و مقاتلہ قرار دادند باو طالب بنو ہاشم و بنو مطلب را
جمع کرد و در محافظت آنحضرت صلی اللہ علیہ آلہ وسلم اتفاق نمودند و مودان و غیرہ ایشان ہمہ چہ بودند الا ابو
اہب کہ با ایشان متفق نشد و بعد ما کہ این قوم بر لغت قتال قریش نمودند شنب العطالہ در آمدند با کوچ و بنہ
خود و حضرت رسالت اہلی اللہ علیہ آلہ وسلم پاس بانی مینمودند و قریش عہد کردند کہ بآن طایفہ مخالفت
و منا کحت و مکالمہ نکنند و سچ چیز بدیشان نفروشد و نخرند و اگر کسے از شعب بجهت ہمے پیرو آمد مے
ادرا بر وند و آید اگر وندے و در موسم تم کہ بیرون مے آمدند نیگنداشتند کہ کسے چہرے بدیشان فرو شد سہ سال
برین بنوال در ان شعب گرفتار بودند تا کار با عنظر ارسید و شبہا از گریہ و زاری اطفال ضعیفائے اہل شعب
مردم مکہ در خواب میفرستند و بعد سہ سال کہ حق سبحانہ ایشانرا خلاصی اوز شعب بیرون آمد و بعد از شہادت ما
و بیست و یک روز ابو طالب فات یافت حضرت صلی اللہ علیہ آلہ وسلم از فوت او بسیار ملول و محزون گشت
بعد از ان بسہ روز یک ماہ و پنج روز خدیجہ کبرے در گذشت و در خبرست کہ سید عالم صلی اللہ علیہ آلہ وسلم بوقت
رحلت خدیجہ بچہ ظاہرہ درآمد خدیجہ از شہادت مرصن شکایت میکرد و خواجہ بکر بیت اورا دعا میفر گفت و فرمود
کہ اے خدیجہ بہشت مشتاق دیدار است خدیجہ گفت یا رسول اللہ من از مرگ باک نام دے بے بر فراق است از صحبت
تو حسرت میخورم بیت زمرگ بہم ندارم دے از ان ترسم کہ من میم و تو جان و گران باشی + یا رسول اللہ
من از دختران خود خاطر جمع کردہ ام چہ ہر یک سافے و تخان ہوانے دارند اما قاطمہ من بہوز سر نجائے ندار
و اورا بتو مے سپارم و توقع میدارم کہ دست شفقت از سر او براندازی و ہمہ اورا بخود متکفل شدہ بدیگرے
نگذاری حضرت صلی اللہ علیہ آلہ وسلم بحضور قاطمہ را طلبید و در گرفت و گفت قاطمہ پادہ جگر من ست اما
چون قاطمہ نامہ بزرگوار خود را در سکر است دید فریاد بر کشید و در روی مادر میالید و زار زار در مفارقت و
مینالید و چگونہ از فراق کسے نالہ نکند و از سوز ہجران فخرہ چو وانہ ترند بے مفارقت و دوستان بنا صبر را

برے انداز و دود و دھواں روزگار یا زمانہ گناہ تیرہ میساز و نظم روزگار ساخت چون شب
تیرہ آن ماہ از فراق چند نایم از فراق آہ از فراق آگہند از ماہ تابا ہی کہ ہر شب میرود آب
چشم تابا ہی آہ ماہ از فراق در کتاب سلیکات امام ابو جعفر و ترجمہ الدنکوست کہ چون خدیجہ جاتون
را رضی اللہ عنہا عمر بیان رسید و دانست کہ وقت حیل است یہ سید عالم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود کہ یاد رکھو
وہ پیش من بیشین تا دیدار آخرین توبہ بنیم و شوق آتائے ترا تو شہ راہ آخرت سازم و زبان نیاز و دل غم آخرین
عرض کنم حضرت صلوات اللہ وسلامہ علیہ پیش و نہشت خدیجہ گفت یا رسول اللہ عمر و خدمت
تو بسر بروم و حال و حال یک اہل آمد و من میروم و ملتئم من آنست کہ در قیامت مرا باز جوئی و سخن من یا
حق بجانہ گوئی و مرا در خواست کنی و ہم من لشاعت راست کنی اگر و خدمت تقصیرے از من در وجود آمدہ
باشد عفو فرمائی و مرا بخل کن و دیگر فاطمہ من خود دوست و مادر میانہ ویرانگی و داری آسنگاہ گفت کلمہ بزرگ
باتو مینویسم گفت با فاطمہ بیگویم تا بعضی شمار ساند سید عالم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم گریان از سر بالین سے
برخاست و بجرم درآمد و استلام کن بجائے آورد و بطواف خانہ مشغول شدہ و فاطمہ پیش او نہشت
خدیجہ گفت او خرد پرت ایگوئی کہ ما درم میگویی کہ چون من در گذرم و داسے مبارک خود را کہ بوقت نزول
وحی بر فرقہ جاییوں مے انداختی کفن من کن باشد کہ سیرت آن خدا سے بر من جست کہ فاطمہ یاد و این سخن
را بعضی ساند ہر عالم گریان شد و رد و الفاظہ داد کہ برو بادت بنامے تادل مے خوش شود فی الحال حبس میل
امین در رسید کہ یا محمد خدا تعالی ترا سلام میرساند و میگویی تو روانے خود نگہ دار کہ خدیجہ آنچه داشت در راہ ما
فدا کرد کفن سے بر کرم ماست تا او را لباس ارم خود پوشیدہ گردانیم و از بہشت پاکیزہ شربت کفن و ہفتیم
اگر این نقل صحبت رسد رسال کفن و از بہشت یکے از خصایص و باشد رضی اللہ عنہا و بوفات او حضرت
خواجہ عالم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بنایت تمام شد ریاعی جان در عذابا نہ کہ آرام دل نمازد و دل از عالم بہشت
کہ مطلوب جان بر رفت اکنون چہ حاصل از نفس تنگ روزگار کان طوطی شکر شکن از بوستان بر رفت
آوردہ اند کہ بعد از موت ابو طالب فوت خدیجہ قریش دست طیفان از آستین عروان بیرون کردند و ہر چہ
از جفا بیخواستند بہ نسبت سید عالم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بجائے آوردند و ہم بدان رسید کہ آنحضرت صلوات
اللہ وسلامہ علیہ و رکبہ توانست بود بجانب طایف رفت آنجا نیز از سفارے قوم آزار ہا عظیم یافتہ باز
بکہ آمد حاصل آنکہ وہ سال حبیب ملک متعال در مکہ جفائے اہل کفر و ضلال یکا شیتا امر الہی ہجرت در رسید
و چون بمیدانہ تشریف فرمود آنجا نیز یہود کمر عداوت بر بستند و منافقان در کین گاہ حیلہ و کینہ بستند و
مشترکان و عبیدہ ہنام دزد و مخار بہ و مقاتلہ اہل اسلام درآمدند و حرب اہل کہ حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

ومان حاضر و غزوه بدرست دوران غزا ازل بیت آنحضرت پسر عم محمد عبیدہ بن حارث بن عبدالمطلب شہادت
 شہادت چشیدہ و او مرد کهن سال بود و او را شیخ الہاجرین میگفتند و حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم او را بسیار
 دوست میداشت اول کسی کہ رسول خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم برائے او لوبدست مبارک بود و دست او بود صورت
 شہادت و چنانست کہ چون ہر دو لشکر برسد چاہ بد صفت برکشیدند و علم ہا برپای کردند لشکر کفار نہصد و
 پنجاه مرد جنگی بودند و صد اسپ و مقتصد شتر و میان ایشان بود و بیشتر ایشان سلاح و کشتند و لشکر اسلام صد
 و پنجاه نفر بودند اکثر ایشان بے سلاح و در میان ایشان ہفتاد و شتر بود و دو اسب و شش زہد و شش شمشیر بعد از
 تسویہ صفین سہ کس از کفار بمیان میدان درآمدند و مبارز طلبیدند یکے عقبہ بن ربیعہ دوم شیبہ برادر اسوم
 ولید پسر عقبہ از لشکر اسلام سہ جوان انصاری و برابر ایشان رفتند ایشان پرسیدند کہ شما چہ کسانید گفتند ما
 از انصاری ہما ہما زان قریش گفتند از شما کار سہ نیست ما زبائے اعمام خود میطلبیم و یکے از ایشان ندا کرد کہ اے
 محمد از کفائے ما برائے ما بیرون فرست حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود کہ اے عقبہ اے حمزہ اے علی شامبیدہ
 ایشان روید این سہ مرد و اندو این سہ شجاع فرزادہ و میان آن سہ وین یگانہ درآمدند و عبیدہ مرد دیر بود
 و در مقابلہ عقبہ نست کہ او سہم مرد سال یافتہ بود و حمزہ میان سال و نیم شیبہ شد کہ او نیز در سہ کس بولست بود و علی
 کہ جوان بود و برابر ولید آمد کہ نو خاستہ و نور سیدہ بود علی و حمزہ و ہر دو غنیم خود را بقتل رسانیدند و عبیدہ یکے پیرا
 مجروح ساختند عقبہ زخم بر ساق عبیدہ زد کہ استخوانش بشکافت و مغز بیرون آمد و عبیدہ از پا در قضا و حمزہ و علی
 کہ چنان دیدند و کعبہ افتادہ و دیرایہ تیغ بگذرانیدند و عبیدہ را بر داشتہ بنظر اوزیدش رسانیدند و مغز از ساق و
 بیرون میریخت عبیدہ ہوش چون چشم باز کرد و بر حال خواجه عالم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم افتاد گفت یا رسول اللہ
 اکنت شہیداً آیا من شہید نیستم حضرت فرمود بے توار شہدائی و نہ فرستہ سعدی عبیدہ گفت اگر اربط الب زہد
 بوفے انصاف داد کہ من حقم با نچہ او در نظم آورده شعر و سلمہ حق تقویم خود کو و کن حل عن ابنائنا و الجلا شیل
 مضمون بیت اجمع آنست کہ ما در سلامت پیغمبر و محافظت او از آفت ہا یکوشیم و با کس کہ وہ شویم برگردا کرد و او
 شویم و قراوش کنیم از زمان فرزندان خود یعنی خود را و ہمہ کسان خود را خدا او سازیم آورده اند کہ حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
 دیر تصدیق کرد و دعا گفت و اوبوقت مر جعت از بدر در منزل و ہابدار القرا انتقال یافت رضوان اللہ علیہ و شہید
 دوم از اہل بیت حمزہ بود کہ در حسب احد مرتبہ شہادت یافت و غزوه احد جمال بران وجہ بود کہ مشرکان بعد از
 جنگ بدر بکنیہ اسلام کمر بستہ خواستند کہ جہت نہاد و دشمنان ایشان کہ کشتہ گشتہ بودند انتقام کشند
 لشکر جمع کردند و با سہ ہزار مرد کہ مقتصد از ایشان زہد پوش بودند و دست اسپ سہ ہزار شتر و میان ایشان
 بود و پینہ آمدہ و احد لشکر گاہ بزود و حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم با مقتصد مرد و و قبا با ایشان با یاسا و

بر وجهیکه کوه احد بر قفا و در پیش روی کوه عیینین بر یسار ایشان واقع شد و کوه عیینین شکافه داشت
که محل خطر بود که دشمنان از آنجا کین کرده بر سر شکاف اسلام آمیده حضرت صلی الله علیه و آله و سلم عجمه را هدیه جبر را یا
پنجاه تیه انداز از آنجا فرو داشت و مقرر کرد که شکاف کوه را نگاه دارند و نگذارند که کسی از مشرکان بدان راه دراز
و فرمود که شما هیچ وجه از جایی خود را جنبید این مرکز را از دست ندهید خواه غالب شویم و خواه مغلوب
و بعد از تسویه نعوت و برافراشتن الویه علمداران قریش طلحه بن ابی طلحه بمیدان آمده مبارز خواست و علی
مبارزت می پیرونفته تیغی بر فرق می زد که تا بفرش رسید و هلاک شد برادرش بمیدان آمد و دست حمزه
کشته شد آنقدر علمداران قریش هلاک شدند و علم کفر نگویند و مسلمانان غلبه کرده کفار را از لشکرگاه ایشان
پیرون کردند و بغیبت گرفتن مشغول شدند چون نگاهبانان شکاف عیینین فرار کفار را و اخذ غنیمت دیدند آن
مرکز را گذاشته روی به لشکرگاه نهادند هر چند عبد الله جبر میبالت که در خلافت امر رسول خدا میبالت بنی ندر
ابن جبر با متحد و چند آنجا بایستاد و کفار چون آن امر را فانی دیدند روی بدان صوب نهادند و ابن جبر را
بایارانش شهید کردند و از حقیقت لشکر اسلام آمده صف ایشان را از هم پاشیدند و بی شامت مخالفت پینماهند
صلی الله علیه و آله و سلم که از آن قوم است و شکست بر مسلمانان افتاد و بعضی کفار که پشت داده بودند و
بمهر که نهادند و اهل اسلام را در میان گرفتند و درین حال لشکر اسلام بقیه شدند و قسمی بهزیمیت رفتند و بکالی
مدینه یا بنهر درآمدند و قسمی از طراز مت آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم مفارقت نمودند چون مرتضی اعلی
و سعد و قاص و طلحه و قسمی سر اسب و حیران در میان میدان میگشتند و بر خیز ایشان سبوات شهادت
نایز شدند و بر آخر خجده مت حضرت خواجه عالم صلی الله علیه و آله و سلم شتافتند و در روضه الاحباب در ده که استول
ست که در روز احد چون مسلمانان روی بهزیمیت نهادند حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم را تنها گذاشتند
آنحضرت خستناک شده و ران حال بنارسیت علی را دید که بر پهلو می ایستاده است گفت ای علی چون
که بدیدگاریان ملحق نشدی گفت یا رسول الله این بی بد است و بدستی که مرا بتوا قمر می ست مقتدی از نزدیک
مقتد اکبار و و پلیمت جان و دهر عاشق و از نوچه جانان نرو و بلبل سوخته هرگز و گشتان نرو و صفت عشق
صاوفی تحقیقت آن ست که گرش سر بر و از سر بیان نرو و ناگاه جمعی متوجه آنحضرت گشتند و فرمود که ای
علی مرا ازین جمع نگاهدار علی فی الحال متوجه آن قوم گشت و دمار از روزگار نشان بر آورده همه را استرقی ساخت
و بعضی را بدوزخ فرستاد و جماعتی دیگر پیدایشند بنی یولی اشارت کرد و هم آن گروه نیز کفایت شد و در آن حال
جبرئیل با پیغامبر صلی الله علیه و آله و سلم گفت که این کمال محاسن و جواهری است که علی بجای می آید و حضرت
فرمود که آنکه حق و اقامت ه بدستی که علی از من است و من از ویم جبرئیل گفت انا منکم و من از شما

هر دو ام و شنیدند که گوینده غیبی میگفت که قتال را علی لا سیف الا ذوالقنادر و در روح الدرد روح
 السد روح مؤلفه و برین محل فر کرده که باید به شبه تصدیق غالی و بی تشایبه تصور فرمائی که سلطان اولیا علی
 مرتضی را کسب این دولت عظمی و در کاین سعادت که به و نزول برین مرتبه است و عروج برین مقصد
 بیکر اقتدا با فضل اصحاب و بواسطه آنها با کمال تقیاب یعنی محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم حاصل شده بود که کمال
 التاظم و تقدابا و فیما افاد و نظم آنکو بسیر مرتبه لافته رسید و از دولت متابعت مصطفی رسید و آن پر و لے
 که بر سر عدا و بذوالفقار هم چون اکلیم بود که با از دهار سید با بهر اوز تفرقه و اول نلاس یافت و زر گشت کار
 قلب چو با یکمیا رسید و آه روه اند که چهار کس از کفار قریش با یکدیگر معاهده نمودند بر آنکه رسول خدا صلی الله علیه و آله
 و سلم تعالی از دین شهاب ابن قتیبه و ابن حیدر و عتبه و ابی وقاص پس برین محل که اشترای غلبه کردند و برابر معاویه
 شده بهر یک یکوشه افتاد و بودند و حضرت رسالت صلی الله علیه و آله و سلم با معده و و چند در موشه افتاده
 بود آن سنگین و لان سخت تنال میدان آن روز و احسب الامر باینه دست جزا تا از استین و قنات بدر آوردند و نگها
 حواله آن محدث جوهر رسالت و جلالت کردند برین قتیبه سنگی چند حواله آن حضرت کرد و یکے از ان بر آئینه
 نورانی پیشانی آنحضرت که محراب تلو ب متوج جهان حرم صدق و صفا و طاقی بر و و لحوئے آن کعبه حلم و وفا
 آمد بغایت از مجروح ساخت چنانچه خون روان شد قطرات بر محاسن مبارک و فروئے آمد و حضرت آنرا
 بر و لے اطهر خویش پاک میبایست و نمیکذاشت که بر زمین چکد و میفرمود که اگر قطره ازین خون بر زمین
 افتد هر آینه عذاب از آسمان بر اهل زمین نازل شود و ابن شهاب سنگی بر باز و سینه آنحضرت صلی الله علیه و آله
 و سلم زد و آنرا مجروح ساخت این ابی وقاص سنگی بر لب دندان مبارک آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم زد
 و آنرا مجروح ساخت چنانچه لب لطیفش بشکافت و هر آینه آن بے نواسه نارتان حسد که بنگ کینه رطب
 تازه نخل جو بیار قدس اخذ کرد و نید نهال غلش در روز جزا به شمره ان سجدة الذنوب طعمه الا شیهیم
 بار و خواهد بود و بیت آن سنگدل که رنگ جو ابر بیت فکند و جزا را از ان طبعش نیست حیا و هم از
 اثر ضربان سنگ دندان با عید و س از طرف شیب شکسته شد و یکے از ان گوهر پائے شب چراغ که ماه را
 درغ سیاه از آتش سوولے صفائے آن در و لست از درج یا قوتی بیرون افتاد و از بی حیالی آن مردود
 که بر تخت خاک و بیج شمایے نبود کسر بدان عقد صحیح راه یافت و قوتی داشت از درد دانش در جبهه پُر
 دندان درج درج سی و دو در بود و عقد صحیح یک دران کسره انگند سنگ بد گهران و گویا سنگ شک
 منقر با بجهت دفع سودا مفرجه در کار بود که بجهت تمام و شاهوارے شکست و یا قوت رباتی بلسو و بیت
 کے شدے آن سنگ مفرج گراے مگر نشدے و دشمن و لعل سائے با آن سخت نل سیاه چهر و بخوابست

که چون عقیق بنی در نشان گرد و از ششقه سپیل تا بانقش آفتاب رنگ میبود مشغولی بود و لعل سپیل چشند
 رنگ را رنگ بختند و چون سپیلش رفیق رنگ آمد رنگ دم عقیق رنگ آمد و برین محصل که آنحضرت
 را چندین جراحت رسید بن قتیبه شمشیر حواله آنحضرت کرد و سید عالم صلی الله علیه و آله و سلم از شمشیر
 اختر از نموده در مخاک افتاده خساره آفتاب آتش از نظر از او شتر از نهان گشت روز روشن بر دید
 دوستان چون شب مظلم تیره و چشم روزگار از مشاهده آثار چشم زخم اغیار خیره شد بیت ناله دلها بفریاد
 رسید و زمرهایل بدریار رسید این قتیبه ملعون پنداشت که غور شدی شرع بعین جامه قنار غروب کرد
 و ماه اوج کمال بمنزب فوت زوال توارسی شد قوم خود را مژده داد که کار محمد را با ختم دول از هم او پیر ختم
 ابلیس از زبان او فر گرفته آوازه انداخت اکالات محکمات قدس بگردانید بدستیکه محمد گشته شد از انبیا
 بعدینه رسید و یک لحظه این خبر بسوز میان دوست و دشمن انتشار یافت اهل شهر ازین خبر شایمان شده
 بگرفتند غنیمت مشغول شدند و سید عالم صلی الله علیه و آله و سلم بر از خانه از ان مخاک برآمده بجانب شوب
 توجه نمود و بر رخه اصحاب بیستند و برین غره حمزه مع جرحه از جام شهادت چشید و بر وضو
 ترا هر وقت که میخواست رسید و صورت شهادت حمزه در برین وجه بود که حمزه بن مطعم که همسر زاده مکرمیکه
 از ان شهرت عرب بود غلامی داشت حبشی که او را وحشی گفتند مردی مبارز و دلیر و گریز بود و بیست
 بر و برین جنگ کر می چون لشکر قریش غنیمت مدینه کردند حمزه وحشی را طلبید و گفت غلام دانسته که
 مسلمانان در روز بدر غم من طعمه بن عدی را بچه زاری و خواری بکشند و من یک غم دارم و حال آنکه دو غم
 دار و حمزه و عباس بن خود و در که است و حمزه در مدینه اگر درین حرب حمزه را بقتل رسانی ترا آزاد سازم
 و جمال و اقول ترا شاد گردانم وحشی اتنام آن کار در عهد اتمام گرفت و بند که زن ابوسفیان بود و قبایل
 عرب بحسن و جمال شهرت بحال داشت پدر او عتبه هم در روز بدر چاه هلاک افتاده بود و وحشی را طلبید
 و گفت اگر محمد را بر زبان زوین جواب کشتن پدرم باز دهی کا می که ترا باشد بحصول حصول باید و من ترا تربیت
 بر قاعده کنم و منقول است که دختر حارث بن عامر نیز با وحشی گفت پدر من در بدر کشته شده و در
 لشکر که غنیمت محارب با ایشان دارند جز کسی را که پدر خود نمیدانم محمد و علی و حمزه اگر یک ازین سه
 تن را مقتول سازی من ترا بشادی و آذادی برسانم وحشی جواب داد که من بر قتل محمد قادر نیستم چه اصحاب
 در محافظت او بچینند و اما حمزه بخندل کعبه اگر او را در خواب یا بزم از بهیت و سطوت او را بیدار متوانم
 کرد اما چون علی نور سیده است و کان از نا دیده و بمیدان حرب کم رسیده شاید که روح تو را بکشد و انداخت
 پس وحشی بشادی و آذادی و بوعده همد و خیال تربیت دختر را شرم کشتن یک ازین شیران پیشه

اسلام درست کرو چون روز حرب بکین گاہ ترصد درآمد ففخص تمام بجائے آورد و دید که سرداران مہاجرین و جان بازان انصار در ملازمت سید اختیار اندازا انجانا امید شدہ کجبتجئے علی درآمد و دید کہ مبارز میدان لافتنے و میتریزانوان ہل ثنی در حرب مہارتے تمام فارو و از جنوب و اطراف خود بر شہرست داشت کہ برو دستے نزار و بازگشت و بجانب حمزہ متوجہ شد و دید کہ حمزہ چون شہرست بمیان قوم درآمد و صفوف لشکر قریش برہم میزنند و دایستے ہست کہ حمزہ دران روز بہر دست شمشیرے داشت بہر دو حرب کنان از وقایق کارزار پیترے فروغ بنگداشت لبطوت شجاعت دست برو میبو و اگر سام نریمان نہ بود کشتاہد او از پایے و رفتائے و اگرستم وستان ملاحظہ پایداری و دستکاری و خوفے بوسہ بر نعل مندا و او دے قطعہ سالہا لعب نمایند فلک چوگان قدر تاجین شہا سو آرسوئے میدان آورد و از حرہ جہتی و چالاک لک قصد کند بدے گوئے فلک در خم چوگان آورد اتفاقاً بہ سباع بن عبدالغفرے رسید و تعلق اورا بمقرر سقر فرستاد و رجز گویان مبارز طلبید از جماعت قریش بچکس در برابر وے نیامد حمزہ و غضب رزت و بے تحاشی خود را در میان جھے انداخت بشہر شمشیر آید از ایشان استلاشی و متفرق ساخت و غنہ بر لب آوردہ پر وائے حفظ اطراف نداشت وحشی در کین گاہ نشستنہ فرستے میطلبید کینا گاہ کفرش بدست آورد و رایتے داشت کہ پیادہ بود و یالیش بکشتہ برآمد و بر پشت فادہ شکمش برہند شد وحشی از کین گاہ زوین بسوئے ئے انداخت بر غانہ اش آمد کہ از طرف دیگر بیرون آمد حمزہ بر فراست و بسوئے کین گاہ توجہ نمود تا بنگرد کہ این زخم کہ زد تو توانست رفتن بروئے در قنار و پیشانی مبارک بر زمین نہاد و کلمہ شہادت بر زبان زبان سید شہداء بعالم بالا رفت وحشی صبر کرد تا دم از نزدیک و دور شدند بیا و بجز بہ کہ داشت شکمے را بشکافت و جگرش بیرون آوردہ بتر و یک ہند بر دل انیک جگر حمزہ قائل بدیت ہند آفر است و در وہان برو سخا بد پس میںداخت پیرایہ و زیورے کہ در گردن داشت و در دست و پایے کہ بونجشد و گفت چون بمکہ رسم دہ دینار زر سخت بدہم پس رسید کہ حمزہ را کجا کشتی بمن نماے وحشی اورا آورد تا بسہر حمزہ رسیدند ہند کار در کشید و گوش و بینی و بعضے دیگر از اعضائے ئے برید و در رشت نکشیدہ آن ہزر گوارا رانندہ کرد و میان خاک خون بگذاشت نظر در خاک خون فادہ روا کے بوئنے و کو و غر ابشرین بر کارزار کرد و جانہا خدا عم محمد کہ در احد و جانرا بر لے کہ ابن ابی نثار کرد و آوردہ اند کہ چون آوازہ قتل بہ حضرت صلی اللہ علیہ السلام بدینہ رسید ہیچ زنے قرشیہ ہاشمیہ نماند الا کہ میگرسیتند و مختارات حجرات طہارت قصد کرد و فاطمہ نور پر شجر استادہ بود و یکے او متہزمان لشکر میگذاشت فاطمہ خواست کہ باو سخن گوید و حال پرہیز گوار خود بر سر باز شرم داشت و یکے از مردم محلہ نہریتی را دید بر سپید کہ بہر چہ سیت گفت چہ میسیر ہی بسیت احوال رون خانہ گفتن

توان خون بردارستانہ میں بین و میرس و فاطمہ را از صحنون این خبر دور از سینہ مبارک برآمد و بدو مرغ رسیدہ
 سیل اشک از دیدہ روان شد و در لذتیشہ دور و دراز افتاد کہ ناگاہ کسے دیگر رسید و میگفت اسے سلمانان
 خطبے فرمودہ شمار البشادات پیغام میر شافطمہ کہین خبر تلخ عنود و ہوش شد جاعتے زمان کہ آنجا حاضر بودند
 آب سیر و مبارک و دندنا ہوش باز آمد و فریاد بر کشید کہ یا ایستہ یا صبیحۃ پس چادر عصمت بر سر
 آگندہ از دور و زہدینہ بیرون آمد و حضرت عائشہ و صفیہ و ام المومنین رضی اللہ عنہن و حججے دیگر از زنان اتفاق نمودہ
 بزودی بکہ احد روان شدند راوی گوید کہ فاطمہ کبے میزد کہ بیچ احدے رطاقت استماع آن نبود
 و نال میکرد کہ ہیکس طاقت شنیدن آن نداشت بیت این چہ است تا آج شریا برو و بکہ اگر
 بشنود این نالہ ام از جابر و فاطمہ ہر دو قدم کہ میرفتے افتاد و صبح نہ وقت رہ رفتن و سنے زوہ
 توقف و ناگاہ زنے از بنی فہیان رسید و گفت کہ دختر خیر البشر کجا میروی گفتے خواہم پیش
 پذیروم اما قوت رفتار ندارم زن گفت کبیرۃ النساء تو چنان ساکن باش تا من بروم و بر لے تو
 خبرے ییادرم کہ اگر پدر بزرگوارت ترا بدین حال بدید تحمل نتواند کرد فاطمہ در سایہ دیوار قرار گرفت اما دیش
 بیقرار بود و حالت این عزم و سوزش چنین الم تحت زوہ و اند کہ بدست جبران عزیزے گرفتار شدہ باش بیت
 آنکہ غمے چون غم من نیست چہ داند بکر و دست غمش دل بچہ سان میگند راند پس فاطمہ فرمود کہ لے من چون
 چشمت بر جمال جہان آرسے پدم افتد سلام و نیاز من بر سان و حال من بدین سان کہ مشاہدہ میکنی عرض
 وہ و بوقت فرصت بگو لے آفتاب من کہ شدی غائب از نظر آفتاب فراق ترا کسے بود و بحر لے تو نیم
 عالم و چشم و چراغ دل بہکشا کسے چشم رحمت و در حال من نگر تا مل چنے ز غصہ و با دم بود بدست و سوزم
 چو شمع در غم و در دم و در دسرا آن زن برفت و فاطمہ قطرات حسرت بر رخسارے بارید و بدو تمام میگفت
 لے پدر مرا بہ غربت آوردی و در غریبی و غ غیبی بر جگر نہادی لے در دنیا ما در غم و غم زوہ بودے تا دور و بکسی و
 یتیمی مراد و اگر و زخم تہمالی و غریبی مرا رنجے نہاے اینجا فاطمہ ز نالہ و زان جانینان قریا شہ روسے
 بہ لشکر نہادہ مید و دید و ہر کہ امید بد خبر رسید عالم منی اللہ علیہ السلام کہ سلمے رسید و لورا بار و پدر و پسر بہرہ و در لے
 پیغامیر حسنۃ اللہ علیہ و آلہ و سلم بہ لشکر رفتہ بود و تفضلہ را چون بہ لشکر گاہ رسید کشتہ را وید افرادہ نگاہ کہ و برادرش
 بود شہید شدہ و آنجا خاک و خون آغشته وید و بر ہم تہاد و بگذشت و باخو و بیگفت حرام است بر من دیدن سر
 اوتار و سے پیغامیر علیہ الصلوٰۃ و السلام را نہ نیم چون قدرے دیگر برفت پد را وید جان دادہ و بر خاک افتادہ از و
 میزد و گذشت بعد از آن پسرش را طرش را و دہزار اذیات رفتہ باقی داشت چون اورا دید گفتے ما و خوش آمدی کہ
 آرزو مند یدار تو بودم تا بے پیش من نشیند و سانشہ در بر ہم آکم تا کہ تار تار شہ شوم و در بار تو سینه گزیند

سخن باو برص پنیا میر صلی اللہ علیہ آلہ وسلم رسانے حضرت ویرا دستوری دا وقت آمد و برادر ایدیا سترجام
منو و چھت گزق سجانہ تھالے آخرش طلبیا ماخو دراز گریہ تھوانست داشت رسول صلی اللہ علیہ آلہ وسلم
از گریہ او گریہ و رآمد و فاطمہ ہم میگریست حضرت صلی اللہ علیہ آلہ وسلم فرمود کہ کن اصابک بمثلک
ہرگز مصیبت زدہ مثل تو نخواہم شد یعنی مصیبت بچکس نزد من برابر مصیبت تو نخواہد بود و مقررست کہ
مصیبت چنین جز بجاو این بظہور تر رسد و جز گریہ و ناله نشاید قطع ہنگام چنین مصیبت اے دل کو
نالہ دآہ و بقراری اے دیدہ تو آشکھائے خونین ہ از ہر کہ دم روز داری این با فاطمہ صغیہ گفت کہ بشارت
باو مقررست کہ جبرئیل آمدہ و میگید حجۃ را و ربیان اہل بیت آسمان اسلامہ و اسلامہ رسول اللہ و شہد و در
از روایات آمدہ کہ رسول صلی اللہ علیہ آلہ وسلم بر شہداء اے حد نماز گذارد و اول ہر حجۃ و دیگر جنازہ ہر کہ شہد
پیش حمزہ مے نہاد و نماز میگذاشت و تا دران روز ہفتاد بار ہر حجۃ نماز گذارد و نور الایمہ فارسی آوردہ کہ حجۃ شہید
اول بود از اہل بیت حسین شہید آخر بود از خاندان ہما ناسید عالمہ صلی اللہ علیہ آلہ وسلم شہر کردہ بودند کہ ہشتاد
را با حسین شہید کنند و کس نباشد کہ بران غریبان شہید و غریبان یکایک نماز گذارد و دم ہر ہر شہداء اللہ
سلامہ علیہ ہفتاد بار ہر جنازہ حجۃ نماز گذارد و یکے بر لے شے و باقی بر لے شہداء کہ با یعنی ناحق
ثوابان نماز را بار و اح شہداء رساند بعد از شہادت ایشان و ثواب شہیدان خود از حد شمار بیرون است
از ہر حساب افزون و خبر آمدہ کہ چون شہید از پائے و رافتہ و از العین از کنار خود بر لے سر او بالین آمادہ کہ
باشند قطع وقت غزای تیغ زانان غیو جان کہ کنند از تن مردانہ دور ہنے نیے و خل زیادہ کنند
کز پے اعلیٰ شہادت کنند لا جرم آن تیغ کہ بر سر فرزند شہید از چشمہ کوثر فرزند راوی گوید کہ پنیا میر
صلی اللہ علیہ آلہ وسلم فرمود کہ حمزہ را بچچمان و جامہ خونین فن کردند و از حد باز گشتند بدینہ آمدند
اکثر خانہا آواز گریہ زمان شنیدند الا از خانہ حمزہ فرمود کہ اما حمزہ کی کہ کھنسا حمزہ را درین
شہر زانے کہ گریہ کنند نیست یعنی او غریب است و غریبان را در غربت لے کہ بر ایشان شفقت در زد و در
محببت ایشان بگردید کمتر بیانش حال غریبان عجیب است و ہر جا کہ لے ست نصیب غریب ست گویند
کہ زو وقت دو کس را موجب حسرت ست اول با مدامہ سیم را کہ از خواب برخیزد و جمال بدینہ بید و نماز شام
غریب را کہ از ہر طرف نگردد آشنائے بظہور نیاید قطع نماز شام غریبان چو گریہ آغازم بمویر ہاے غریبان
قصہ پیرازم بیا دیاد و یاد آچچمان بگرییم زار کہ از چہاں ۵۰ درسم سفر باز آمدیم تا و رود اند کہ یکے از شہداء
غزائیل را بر سید کہ لے قابل عن اروح چندین رخ سمر شد کہ بر جا آہ میان شہدی و این ہر ہر شہداء اہل
بالیان میدی ہر گز بر کسے رحم میکنی غزائیل گفت ای پنیا میر خدا میدانی کہ ہم را از دل من گزشت

مراد قبض روح بر سنجکس رحم نیست الا بر آن غریب محن جدا مانده از شهر و وطن آن ساعت که خواہم امانت
روح از وی استرداؤ کنم بچہ مطالبہ دروہن جاننش زخم آن بیچارہ داند کہ چہ پیش و سہ آمد و در چپ
و راست نظر کند نہ از آن بنید و نہ فرزند نہ خویش مشاہدہ نماید و نہ پیوند پدر و مادر نہ کہ با ایشان غم دل گوید باز
و خواہر نہ کہ با ایشان صنمیر خود در میان نہ دیار سہشتی نہ کہ یتیم خود را بدو سفارش نماید یا سہ ہر پانے
نہ کہ وصیتہ بجائے آمد و در آن ساعت آب حسرت و رویدہ او بگرد و قطرہ چند باران نہ است از سحاب
چشم سہ بچہ مرادین جان سہے رحم مے آید و روح او را بقبض کنم بر باغی ہر شب برو و رسی نہ آرام
غریب و دور شربت غم تلخ شود و کام غریب گویند کہ از مرگ تیر نیست عینہ شک نیست کہ از آن تبر بود شام
غریب الفصہ چون انصار شنیدند کہ حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود کہ حمزہ درین شہر گریندگان نذر و بجا تھا
خویش رفتند و زنان خویش را گفتند اول بخانہ حمزہ عم رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم روید و بگو بگریید بعد از آن
بخانہ خویش باز آئید و بر گشتگان خود بگریید زنان انصار ہمہ بخانہ حمزہ آمدہ و تا قریب نیم شب برو میگرفتند و
سید عالم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بخواب افتہ بود چون بیدار شدہ او از گریہ زنان از خانہ حمزہ شنید پرسید کہ این چہ
آواز است گفتند زنان انصار اند کہ بر عم تو میگریزند حضرت صلوات اللہ وسلامہ علیہ فرمود کہ خدا سہ خوشدو باد
از شما و اولاد شما و اولاد شما سہ عزیز و قصہ کہ بلا ہین ملاحظہ کن کہ حسینؑ و اولاد و اصحاب و غریب
بودند و در آن باویہ کس نبود کہ بر ایشان بگریہ لاجرم آسمان بر ایشان بگریست و امام محی السنہ و تفسیر معالم
التشریل از سہمی رحمہ اللہ نقل کردہ کہ چون حسینؑ را شہید کردند آسمان بگریست و گریہ او سہری اطراف آست
و در تفسیر ثعلبی آوردہ کہ محمد بن سیرین رحمہ اللہ فرمودہ کہ پیش از قتل حسینؑ حمرقہ کہ حالا از شفق مشہو میگردد
نبود و بعد از قتل حسینؑ ظہور نمودہ و درین باب گفتہ اند ہمیت ابن سہری شفق کہ بر این حمرقہ بیوفاست +
ہر شام عکس خون شہیدان کہ بلاست + و در شواہد مذکور است کہ معمر و سہری رحمہما اللہ و مجلس عبد الملک بن
مروان بودند و لید پسر عبد الملک پرسید کہ ام از شما میدانید کہ در روز قتل حسینؑ خالہا سہے سناہائے بیت
القدس چہ بودند سہری رحمہ اللہ فرمود کہ چہن بن رسیدہ است کہ در آن روز بیچ سنے را از مسجد اقصیٰ حوالی
او برداشتند مگر کہ در زیر آن خون تازہ یافتند و از وی گیسے آردند کہ چون حسینؑ شہید شدہ از آسمان
خون بیارید و ہر چیز کہ مارا بود ہمہ پر خون شدہ آسمان چہ سہ روز در چشم ما چون خون بستہ بیندود و عیون
الرضا و در پیش ریان بن شیب مذکور است کہ سلطان علی بن موسیٰ رضی اللہ عنہ باو گفت کہ یا ابن شیب
وقتہ کہ جدم را شہید کردند آسمان خون بیارید و ترا بے احمرا اطراف او بجانب زمین رسید یا ابن شیب
بدستیکہ چار ہزار فرشتہ بر سنے نشاندہ و از محیط فاکا بگر کر خاک فرود آمدند و در جنگ دستوری نیافتند

بر سر روضہ مقدس اقرار گرفتہ باموئے زولیدہ و روئے گرد آلود میگرمند و دیبا شد تا زور قیامت بخیزد
اندرین ماتم نالایک میدم بگریستہ جبرج این علوی و طفلی زخم بگریستہ بگریستی از جبارتہ و سہدہ و رافقا و
زیارے بعرض نالان گشتہ و لوح و قلم بگریستہ مہر عالم تاب با سوز جگر نالیدہ زار و پیر گردون ہر زمان
بایشتم بگریستہ بدین عزرا ہر رضاے خواجہ رکن و مقام نالہ کردہ و مزم و بیت الحرم بگریستہ و شہید
سوم از شہداء اہل بیت جعفر بن ابی طالب بود برادر مرتضیٰ علی و او در اول حال با جماعتی از اصحاب
بجستہ ہجرت کرد و سنجاشی بردست او مسلمان شد و از حبستہ بیرون آمدہ و در روضہ خیر بجدت حضرت خیر
صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم رسید و آنحضرت صلوات اللہ و سلامہ علیہ بنایت شادمان شدہ فرمود کہ منیدہ ام بگریستہ
ازین دو امر شادمان ترم بقدم جعفر یا بفتح خیر و حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم اورا بسیار دوست داشتہ و
دربارہ او فرمود کہ اکتبتک من خلقی و خلقی تو منشا بدینی و صورت و سیرت این نہایت شرف است
وصفتی آوردہ اند کہ در سال ہشتم از ہجرت کہ آنحضرت لشکرے نافر و فرمود و بحرب شر جہاں سانی فرستاد
و جعفر نیز در ان سر بہ بود چون بہ تہ رسیدند آن موضع سرت نزدیک ببلقاء ولایت شام بالشکر کفر و بر
افتادند سر بہ حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم سہ ہزار کس بودند و لشکر شرجیل صد ہزار سوار و پیادہ بلکہ
ازین عدد و نیز تر پیادہ مبارزان معرکہ چہا و یکجہتہاں پاک طینت پاکیزہ اعتقاد از بسیاری دشمنان اندیشہ ناکرہ
دست انضمام در دامن توکل استوار داشتند و پلے ثبات در رکاب و قار آورده عنان اختیار بقبضہ شہیدیت
آفریدگار گذشتند و دست در دست پاچو نیست عنان را دتے بگذشتیم تا کرم او چہ میکند و جہاد و
روئے بکار زار کفار آوردند و در شائے قتال کہ زید بن حارث رضی اللہ عنہ شہید شد جعفر بن ابی طالب
برداشت و از مرکب پیادہ شدہ اسپ پائے کرد و اول پسے کہ در اسلام پئے کردند آن بود آنگہ ہماریہ مشغول
شد ضربت بردست راستش زدند چنانچہ از تن او جدا شد علم را بدست چپ گرفت دست چپ او را بہ زمین
علم را باز دوسے خود نگاہ داشت حرفے از زمینیان اورا زخمی زد کہ از پیائے درآمد و در صحاح اخبار وارد شدہ
کہ حق تعالیٰ پنیامبر خویش ابراہیم اہل موتہ اطلاع داد و زین
را مرفوع گردانید تا معرکہ محاربہ ایشان اوید و یاز اخیر داد اہل موتہ و فرمود کہ زید بن حارث علم برداشت
و شربت شہادت چشید پس جعفر بن ابی طالب را بت فر گرفت و بمرتبہ شہادت رسید پس ان ابن زین
لو برداشتہ بحر عنہ قناوشہ بدین سخن میفرمود و قطرات آب از دیدہ مبارکش میبارید و میفرمود کہ جعفر شہید
در آمد و حق تعالیٰ دو بال از یاقوت مسخ بعضی دو دست و کہ انداختہ بودند بوسے از زانی داشت کہ ہر گجا
کہ بخوابد طیران میناید و از مرتضیٰ علی منقول است کہ رسول خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود کہ جعفر را دیدم و شہید

بر مثال ملکہ کے پرواز میگرد آورده اند کہ او را بخواب دیدند کہ در حینت بام فرغان ہستی پرواز میکند بہر جا کہ میخواہد
ازین جہت ویرا جعفر طیار گفتند و مرتضیٰ اعلیٰ در شعر چنین فرمودہ شعر وَجَعَفَرُ بْنُ الْکَلْبِ الْبَصِیُّ وَ
يُمْنِي + يَطِيرُ مَعَ الْمَلَائِكَةِ ابْنُ اُحْمَۃ یعنی آن جعفر کہ پاداد و شبانکہ یا ملائکہ طیران میکند پس طاعت
یعنی برادر من و در بعضی از قصص آورده اند کہ جعفر را در آن جنگ پنجاہ زخم رسیدہ بود و در طرف پیش او
ہمین کہ در آن معرکہ ہفتاد و پنج کس از کافران بواسطہ ہجرت و سطوتی کہ از مشاہدہ ہجرت کرد و انبیا رفتند
گشت تا سر ویرا بہرند جسے حکم کردہ و را بہ نیرہ از زمین در بردند و رین محل سید عالم صلی اللہ علیہ آکہ سلم و در نیرہ بہر
متبر بود و فرج حجاب شدہ آن معرکہ را مشاہدہ میکرد و ہمین کہ جعفر را بہ نیرہ از زمین برداشتند و روئے مبارک
بآسمان کرد و گفت ای پسر عم مرا رسوا ساز حق سبحانہ و رحمان ساعتی وارد و بال بخشید تا از سر نیزہ مانے
کافران پرواز نمودہ بر روضۃ فرودس رسید و ازین سبب کہ او را طیار گویند و ہر گاہ کہ عبداللہ بن عمر رضی اللہ
عہما تجنت پس کو بجائے آورده گفتے السلام علیک یا ابن ذی الحنن الحین منقول است کہ حضرت
رسول صلی اللہ علیہ آکہ سلم بعد از مشاہدہ حال جعفر فرجائے آمد و اسباب ت عیس آکہ زن جعفر رض بود
طلبید و پرسید کہ کو دکان جعفر کجا اند ایشان را بہ نزد من آرا سگا گوید کہ ایشان را نیز دوسے بروم ہو پسید و
و ہو نید و در برشان گرفت و در کنار خود نشان داد و باز دیدہ آنحضرت میگوید اسما گفت یا رسول اللہ! فرزند
جعفر را چنان عین از می کہ نیتیان را بنوازند و با ایشان آن معاملہ میکنی کہ با بے پدران کنند مگر از جعفر رض
خبرے آمدہ است و او را حالے افتادہ حضرت فرمود کہ آسے او را شہید ساختہ اند اسما از غایت بخود می فریاد
کرد و زنان برو جمع شدند و آغاز کرد یہ و زاری کردند رسول صلی اللہ علیہ آکہ سلم ایشان را تسلی داد و بصبہ فرمود
آوردہ کہ حضرت صلوات اللہ و سلامہ علیہ را بخاہر خواست و با چشم پر آب بمنزل فاطمہ شریف فرمود و دید
کہ فاطمہ میگردد و میگوید داعیہا پیغمبر صلی اللہ علیہ آکہ سلم میفرمود کہ علی بن جعفر فلانک الیک کیہ
یعنی اگر گریندہ بگرید بایے بر شل جعفر بگرید و یا علی حیران شدہ ام کہ در غمت چون گریم + از ابر بہار
بایے افزون گریم + گر ویدہ ز بہر دیگران گرید آب + بہر تو خنبتہ بگر خون گریم + و از عبداللہ جعفر
مرویت کہ گفت من یاد دارم کہ آن سرور بخانہ آمد و تعزیت رسانید و دست بر سر من و برادر م فرود
آورد و بوسہ بر روی ما نهاد و اشک از چشمش روان بود و بچہ شیتیکہ بر محاسن مبارکش متقاطر میشد و فرمود
کہ با رضا یا جعفر بہترین ثوابے رسید اکنون تو خلیفہ مے باش و در زینت و بہترین خلعتی کہ با
بتدگان بجائے آری و بعد از سہ روز باز بخانہ ایشان رفت و فرزندان جعفر را بتواخت و ولاری نمود
و ملاق را طلبید تا سر ایشان را بنیرا شہید و فرمود اما محمد بن جعفر بہ عم من ابی طالب شہیت اما عون بن

جعفر و خلق و خلق پر پذیرد و میماند و عاصی خیر و شران عبد الله بتقدیم رسانید آورده اند که ما و ایشان
 میگریست و از پیشانی ایشان بیاو میگرد و از بسکی ایشان مینالید حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود
 انْخَافُوا مِنْ عَلَيَّمْ وَ اُنَا كَيْفَ يَحْتَمُّ فِي النَّبَاِ وَ الْاُخْرَةِ ابله ترسی به فرزند ان جعفر و حال آنکه من بار و
 مددگار و متولی کار ایشانم در دنیا و آخرت جعفر را هشت پسر بود و تن از ایشان که عون و محمد صغر بودند و
 که بابا پسر عم خود حسین شربت شهادت نوش فرمودند چنانچه بعد ازین رخ واقعه جانسوز عم اندوخته که
 سبب بکاو موجب اندوه و غمناست مذکور خواهد شد قطعه سوراخ میشود و چون گل حسین + آنجا که ذکر
 واقعه که بلارود + آخر رود بود که زنگین دلاش نام بر اثل بیت این همه چهر و بخار و و دیگر ابتلاسه آنحضرت
 صلی الله علیه و آله و سلم بوفات فرزندش ابراهیم بود و ابراهیم در مدینه بسال ششم از هجرت در و الحجه متولد
 شد از ماریه قبطیه قابل او سلمی از آورده رسول خدا بود صلی الله علیه و آله و سلم شوهر خود ابو رفیع را خیر
 گردانید ماریه پسر که آورده ابو رفیع بشارت حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم رسانید و آنحضرت
 بخبر و گانی خبر بنده با ابو رفیع بخشید و هم در آن شب ابراهیم نام نهاد و جبریل آمد و گفت التَّلَامُ عَلَيْكَ يَا
 اَبَا نُوحَيْمٍ و حضرت بدین سبب شادمان گشت و دایه برائے مقرر فرمود و ابراهیم قریب یک سال قیام
 بزیست و در سال هم از هجرت وفات یافت و پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم از موت و بسیار گریان ندوه
 ناک گشت و بخت رسیده که چون خبر نبرد آن سرور آوردند که ابراهیم در سگراتستان سرور نبرد و ایستاد
 آمد و عبد الرحمن بن عوف همراه پیغمبر بود صلی الله علیه و آله و سلم و ابراهیم در کنار مادر بود حضرت علیه الصلو
 و السلام ویرا فرار گشت و در کنار خویش آورد و چون بان حالش بدیداشک و چشم مبارکش روان شد عبد الرحمن
 بن عوف گفت یا رسول الله تو نیز میگری نه نهی میگوی از گریه بر میت حضرت صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که
 پسر عوف من نهی کرده ام از روت و موی کندن و جامه پاره کردن و طبا پنجه بر رخساره زدن اما آتشیم
 اثر رحمت است و هر که رحم نکند بر و رحم نکند انگاه فرمود که ابراهیم اگر نه آن بوفه که موت امریت حق
 و وعده صدق و آخر اخگر قریب با و لایق خواهد شد هر آینه که بر تو ازین بیشتر خزن میشدیم آنکه فرمود
 الْعَيْنُ مَعَهُ وَ دِهَاشُكَ مِثْلُ بَارٍ وَ الْقَلْبُ يَجُوزُ و لاندو هنر که میشود که گفت و ای که مایه
 رُبْنَا وَ مِثْلُكُمْ سَخَنَ لَكُمُ آخِرُ پسر نه در و رو گار و اَنَابُفِرَاخُكُ يَا اَبَا نُوحَيْمٍ كَمْ وَ تُونَ و ما بفراق تو
 ابراهیم هر آینه اندوهناکیم و چگونه کس در فراق جگر گوشه خواند و هنر که بود و چو او خیر نیست از والدین و در
 قطع جز و هر آینه کل را کلال و لال رسد عیبت دل ز پیوند کسان بر دشتن آسان بود و یکا پیر ندریان خود
 بریدن مشکل است + و شواهد النبوة و دیگر کتب مذکور است که روز رسول صلی الله علیه و آله و سلم حسین ابرار ان

راست خود نشانده بود و پسر خود ابراهیم را بران چسبید بر ایل علیه السلام فرو آمد و گفت یا حبیب خدا
تعالی این هر دو را بر آستین تو جمع خواهد کرد و یکی را از تو باز خواهد ستد اکنون تو اختیار کن هر کدام را که خواهی
تا خداست بجزار رحمت خود بر رسول صلی الله علیه و آله وسلم فرمود که اگر حسین وفات کند بر فراق خود هم جان
من بسوزد و هم را علی لعل شود و هم بگریه فاش میشد و در دو دم زانو بر زمین رانده و سر و اگر ابراهیم برود
بیشتر الم بر جان من بود من الم خویش را اختیار کردم بر الم ایشان و بعد از سه روز ابراهیم وفات کرد و هرگاه که
حسین پیش از این بمصر صلی الله علیه و آله وسلم آمده و بر او دو کعبه گنج میزدند که در آنجا بود و از آنجا که در آنجا بود
چگونه در آنجا نشاندند که آنرا بر آستین خود که روز نشانده حسین پیش رسول صلی الله علیه و آله وسلم بود و خواست که بخازد و در آنجا میان حضرت و حسین بر آستین
لولی و بر فرمود که بر لولی گفت که بجا میآورد و مادر میگذارد و از روی دیدار ایشان دم و باران را از روضه باز میدارد و حضرت صلی الله علیه و آله وسلم دعا فرمود
تا باران ببارد و حسین بخانه رفت و آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم قطره اشک باران بگریه خود و در نهید شستنی باران بر سر او و خود نازنین او
چگونه در او بود و قطعه کبرک سینه که از آسیر بارتیر + مانند جیبی بچه شده چاک آید و بیخ + از خاک + سر و
ناز بر آید کشیده فدا + سر و قدش فرو شد و خاک آید + بیخ + ویدند غرق خون رخ او را ملالیده و بیدار
صواعق افلاک آید در بیخ + آید و در و در قیام قیامت و میان ماتم زندگان بن همت باقی خواهد بود
و هر سال که ماه عاشورا و یاد مصیبت داران حسین را در دهر و در دوا فرود و حق سبحانه و تعالی غم و دستان
را بسبب شادی آخرت گرداناد و روح مقدس شاهزاده و سایر شهدا از ناخوش شود و بار بار عی یارب تعالی
لطفت عطا کن یا ارحم الراحمین و اگر بار + هر چه گنجهار و پریشان حالیم + دور کار شهبیدر که با کن بار +

باب سوم در وفات حضرت سید المرسلین علی بن ابی طالب
صلوات الله علیه و علی عمرته و عشیرته اجمعین بر تو اظنن انک عتلاک عالم و دنیا بر صافی نبی آدم و صنوع تمام
و ظهو سے لاکلام دارد که لباس حیات آدمیان مستعار است اساس ایشانه بنیایت ناپایدار بیابانی
و ایام منازل مسافران راه دور و دراز حقیقت است و شهر و احوال هر حال گذرندگان با دین خود خوار و دنیا ساختن
سکون منهل خداست و محدود و محدود فلک نیلگون منزل دایع بساط بسیط گیتی و امرگاه فناست نه
آرامگاه و بقا مخاض غرور است نه مراتب سرور و قطره عبور است نه منظره عبور و رخاوت فرار است نه موقت قرار
در کامن بوار است نه آمان مسافر است نه بقاع او هر حال گذر است و تحسنت باع او منازل سفر است
قطعه گنج امان نیست درین فکال ان + مغر و فانیست و درین استخوان + آنچه درین مایه خرگوش است + کمانه
آلوده دست نوی است + راز و خور و دیش بدو حشمت + و آنکه از و گفت زبانش بی حشمت + اسکه عزیز
گل این جهان فتنه خاست و دلش + درین خار گنبدش + بر سر پیوسته و پیشش + با بر بسته و دلش + با جسته

پنجاہ مختش با محنت و یک گشتا در قریب با کربت آمیخته مسرتش با حضرتش و در عجبش نوشت لطفتش با پیش
 قهرست شایسته با قش با ضرر زهرست قش با اتفاق جم و قش با اتفاق است ملاقتش با اتفاق است عشرت
 بی عسرت و جو و نگیر و فرحتش بی ترح و وقوع پذیر و نظم چهارم هر گلے بر نوک ناسیت و خرابی از پیے هر نو
 بهار است و عصا و عجب بی خارجانیت و چراغ لاله ای با وقتانیت و چهره انگر گنج و اورد با اوست
 و اگر خرمایه خاریا اوست و اگر از فطرت جوئی قهریابی و اگر تریاق خواهی نه بریابی و نه سرخس و چین
 بنیم نه شمشاد و که اواز آه و هرست آزاد و که نام سرخنی چین و جو و بالاکشید که باره نوات سر و شاخت
 را بر خاک ملاک نمیندا خند و که ام نهال تازه و گلشن حیات نشو و نمایافت که به تیر مہات و قطع است
 پایست که امی سر و ادا و بلند می که باوش خرم و کرد از ورو مندی و هر که از ورا و عدم قدم و رفتا
 صحرائے وجود نہاد بی شہ و ارا از رخسہ بیرون باید رفت و هر که رخت آمال آمانی با شوزندگانی کشید
 بالضرورت متاع جان بی بدل را به تنگاجی اجل باید سپرد و یا غمی آن کبیت که دل نہاد و فاع بنیشت
 پنداشت که مصلحت و یا خبر است و گویند فران کہ شبیه میباید کند و کو با دنکہ رخت میباید است و هر که
 متادیان کارگاه قضاندانے دل گزائے کل حاکم و سبکدوش بگوش هوش عالمیان فرو خوانند
 و هر محمد و ایمان بارگاه قدر صدامے مشتق انتہائے کل حر و دوق مسکون با سماع جہان بیان سدا
 یعنی ہر آفریدہ شدہ زود باشد کہ میر و ہر روزی نورند اندک زلمے راست فوت و فنا پذیر و پس
 خفتگان زمانہ بیدار شودید کہ مرگ در کین است اے مستان شہانہ شبیار کہ دید کہ رجوع بہ حضرت رب العالین
 است و مغرور شدگان بسورایام زندگانی گوش بخود و اریکہ ہر کمالے از دالے و رتبہ و سرگشتگان
 بنیل آمانی بگوش بنین آریکہ ایام حیات را زمان مات و رفتا است طیت کہ مے نہر قدم اندازد
 کون و فساد کہ باز و رے براہ عدم نئے آرد و پیچ خانہ ویدہ کہ از روزنہ او و دو مرگ بر نیاید و پیچ ایوانے
 شنیدہ کہ شرف شرف و بقیہ اہل از پائے و نیاید پیچ مجلسی و صلتے بودہ کہ آیت لقل قطع بکینکم برو
 خواندہ اند و پیچ مجھے دست اودہ کہ آوازہ کل افراق بکینی و بکینک بدان ترسانیدہ اند و نیل
 رحیل کل شئی کھا لک بر چہرہ او نے واقصہ کشیدہ اند و غیرا کل عینہا فان بر معارف اسال
 و عالی فشانہ اند ہمد را بار فوات کشیدنی است و جملہ اشرف فنا چشیدنی خاتان و امیر و سلطان و
 وزیر و منشی و دبیر و غنی و فقیر و صغیر و کبیر و جوان و پیر و عالم و جاهل و عاقل و غافل و ناقص و کامل و غایم و مہمل
 و باطل و مساعد و مختہ و بیدار و ست در شمار و قوی و ضعیف و وسیع و تنگ و شریف و بخل و منحصر و اند و مقرر
 و احد و فاسق و زائد و کامل و جابہ ہمہ و قبضہ این بلاد و چنگال بر بن سباز را یا عیبت در بارگاه حشر

چہ سلطان چینیوں + بر آستان مرگ چہ دربان چہ پادشاہ اگر دین جہان کے راجات ابدی سر و بقا
 سرمد تصور ہووے آن خلعت باقیمت برفاقت استقامت انبیاء و رسل کہ ہادیان مسالک بل اندرست
 آمدے و اگر اجل کے راہلت واد و باب بقا بر رو کے کشافے بایستہ کہ سید نبیا و سندا صفا کہ منشور
 کرامت بے غایتش بطغر غزلے اَمَّا سَيِّدٌ زُلِّيْ اَدَمُ مَوْشَحٌ بُوْدُ وَنَشَانُ عَالِیْ شَانِ مَنَاقِبِ بے
 نہایتش بتوقع و قیغ و لَکِنْ دَمُوْلَانْدَه وَخَاتَمُ النَّبِیِّیْنَ موقع و مرشح جام فوات نوشیدے حق
 سبحانہ جہت تشکیلین امت عالی ہمت رقم موت بر صحیفہ شریفہ جاتش کشید کہ اِنَّکَ مَیِّتٌ وَاَنْتُمْ
 مَیِّتُوْنَ و بواسطہ وقع تو ہم بقادر و نیا و خا این خطاب ستطاب بگوش ہوشش رسانید کہ و مَا جَعَلْنَا
 لَبَنَیْرٍ مِّنْ قَبْلِکَ اَنْ یَّخْلُکَ یعنی ماندا ویم و مقرر زکر ویم ہیج بشرے را پیش از تور تبہ جاوید بود و در دنیا
 تمامی انبیاء و از کیا و اولیاء و صفا و غیر ایشان کہ پیش از تو بودہ اند شربت مرگ چشانیدہ ایم و ندائے
 قُلْ یٰۤاَیُّهَا کُلُّ مَلَاِئِکَۃٍ اَلْمَوْحِیَاتِ ہ ہر ایشان شنوائیدہ آدائن مِتْ نَهْمُ اَنْ یَّخْلُوْنَ وَاَیَا اَکْرُتُو
 ہمیری این دیگران کہ ہستند باقی خواهند ماندے کُلُّ نَفْسٍ خَرَّتْ لَکُمُ الْمَوْتُ ہر نفسے چشنندہ مرگ ست
 رباعی گیر و قرار در رحم خاک عاقبت بہر لطفہ کہ آمدہ اوصالیہ دم ست ہکاخ فلک پرست زو کہ
 گذشتگان + لیکن کسیکہ گوش کن دین ند اکم ست پس باب صائب و زایا و صاحب لغت بلایا اگر در
 واقعہ پایلہ اتقال سید المرسلین و در حاشیہ نازلہ فوت و ارتحال خاتم النبیین علیہم افضل صلوات اہلین و آجی
 تامل نمایند و دل جان در و بند روح روان مستمند ایشان با صبر و صاف قرین با اطمینان و تسلی ہم نشین کہ دو
 و اندیشہ مرگ و خوف قنار ایشان آسان شود و شعیر دلو کا کَانَ الْاِنْسَانُ یَدُلُّ وَّمْ یَقَاوُہُ + لِمَا مَاتَ
 حَبِیْبُو الْمَوْتِیْنَ حُمَیْمٌ + اندیشہ زمرگ مصطفیٰ باید کرد و شادی و طرب جملہ ہا باید کرد و چون پدید ہو
 کون جاوید نمائند ما را طبع خام چرا باید کرد و بے غریب چون ایام غم انجام عاشورا محل تا تم و بکاست اگر دو
 سہ کلمہ از وفات حضرت سید کائنات علیہ افضل الصلوٰۃ و الزمان قلم بر صحیفہ بیان سمت تحریر یابد و در نماید
 آوردہ اند کہ در سال ہجرت کہ آنحضرت حجۃ الوداع ادا فرمود و در روز عرفہ و ساخت عرفات این آیت
 فَرُوْا اِنَّ الْیَوْمَ اَکْمَلْتُ لَکُمْ دِیْنَکُمْ اَمْرُو دِیْنِ شَمَارِیْ لَیْسَ شَمَاکُلٌ گروانیدم وَاَتَمَمْتُ عَلَیْکُمْ
 نَحْمِیْ و نَعْمِیْ ہائے خود را بر شما تمام ساختم پیغمبر اوصالی اللہ علیہ آله و سلم از مضمون این آیت بچہ شفا
 بروضہ دارالوصال بمشام جان رسیدہ چہر چیز کہ رقم کمال بروکشیدہ اند آفتنہ وال و عقب دارالوصال
 چو آفتاب بہ نصف النہار یافت کمال + مقرر ست کہ روئے نہد بصوب زوال آوردہ اند کہ در آن وقات
 آن خطبہ کہ میخواند فرمود کہ قرآں بیز من ہناسک خود کہ شاید نہ بینم شمار این سال و منقول ست کہ

در خطبہ روز عرفہ فرمود کہ شما از من پرسیدہ خواہید شد یعنی قرآن کے قیامت و شما خواہند پرسید کہ محمد کیونکہ
زندگانی کرد با شما شما در جواب یہ گفتہ گفتہ کہ اہی خواہیم داد کہ اولیٰ رسالت امانت کرتے اپنے
شرط ارشاد و نصیحت ہو و بجائے آوردے ہیں آنحضرت انگشت مسجابہ خود را بجانب آسمان داشت و فرمود
زمین فرو آورو گوشت اللہم آتہنک اللہم آتہنک بار خدا یا گوہ باش و بار خدا یا گوہ باش و بعد
از آنکہ از حج مراجعت فرمود ارشائے طریق منبر علیٰ فرو آمد کہ آنرا غریر غم میگفتند و در نواحی جمعہ و جمعہ
آنجا نماز پیشین در اول وقت وافر و بیداران روئے پیار آن کرد و گفت آتہنک اولیٰ یا اللہم آتہنک
انفسہم آ یا من تیسیم سر و از بزم منان از نشینہائے ایشان ہمہ گفتند بلی یا رسول اللہ ہمچنین
کہ مہدی فرمائی و تو اولیٰ از ما بمائی گفت من گفتہ مولیٰ فکفی مولیٰ ہر کہ من مولیٰ اویم پس علی
مولیٰ اوست روایتی آتہنک کہ فرمود کہ خدایتعالیٰ مولیٰ من است من مولیٰ جمیع مومنانم بعد از آن
دست علی گرفت فرمود ہر کہ من مولیٰ اویم پس علی بن ابی طالب مولیٰ اوست پس آن پنج دعا و شان نصی
علی تقدیم رسانید گفت اللہم وال من ولایہ بار خدا یا دوست دار ہر کہ علی را دوست دارد و عباد
من عبادہ و دشمن دار ہر کہ علی را دشمن دارد و لخن من لخن و فرود گذار ہر کہ علی را فرود گذار و انصر
من نصو و یاری وہ ہر کہ علی را یاری و ہر و آذ و اذی معتر حیث کان و حق را با و دار ہر جا
کہ باشد مرویت کہ عمر رضی اللہ عنہ بر فراست و دست مرتفع علی کرد اللہ وجہہ گرفت و گفت پنج یا ای
ابنی طالب نیکی و خرمی یا و ترا سے پس ابو طالب صحبت مولیٰ کل مؤمن و مؤمنہ با و کردی
و مولیٰ ہمہ مومنین و مومناتی و درین محل ابن سہ بیت را از روضۃ الاحباب اینجا نقل افتاد و بیات
روانہ برائے سہر وین خویش تاجے ساز و ز خاک پائے جوانمرد و آل من و اللہ و ذل عداوت او دور و از تار
خواری و ز تیغ لفظ نبی زخم عا دمن عا دہ و گواہ پاکی صلت و لائے شبائے دان کہ بر کمال معائیش مل
اتی است گواہ ہو وقت نقل ابن حدیث در درج آوردہ کہ از فرمائے ابن خیر متبر معلوم میشود کہ دوستی
ہر سپہ لافتنے یعنی علی مرتضیٰ و کمال ایمان ظل تمام دارد و نبض او عیاذاً بالہ شخص اور سلسلہ مالکان
ے شمار و لغوی کہ نظم ہر کراست با علی کینہ و دشمنی حاجت و رازی نیست و نیست و رستش
آستین پر و دامن ما و شل نمازی نیست و در روایتی آتہنک کہ ہمہ وقت در غدیر خم فرمود کہ گوئی
مرا بعالم بقا خوانند و من اجابت نمودم بدانید کہ من در میان شما و اعظمیم میگذازم و یکے از دیگرے
بزرگتر است قرآن و اہل بیت من یہ بیستید و احتیاط کنید کہ بعد از من با آن دوام چگونہ سلوک اہل ہند نمود
و رعایت حقوق آن بچہ کیفیت بجائے خواہید آورد و آن دوام را یکہ گیرید انخواند شد تا در لب و حن

کوثر بن اسد بزرگ فرمودہ کہ حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم امت ایچوض کوثر و عدہ پیداوہ و بعضے
 ازین امت جگر گوشگان ایشان را گرسنه و تشنه بشریت زہر و ضرب تہرہ پاک کردند و عقل انے بجائے
 تو سن و فاکر وہ + تو مکافات آن جفا کردہ + بودہ بیگانه و ترا با حق + یہ نصیحت من آشنا کردہ + من
 نیز چون بحث تشنه شوی + وعدہ شربت صفا کردہ + و مکافات تو حسین مرا + بغیر آب مستلا کردہ +
 آن حسینے کہ جبریل اور او ہر کجا دیدہ مر جبار کردہ + فاطمہ از برائے تربیتش + صد سحر گاہ رہنما کردہ +
 در قتل نور اللیمہ آوردہ اند کہ وقتیکہ حسین باکو دکان در محلہ از محلات مدینہ بازی میکرد و خواجہ عالم صلی اللہ
 علیہ وآلہ وسلم از گوشہ درآمد و قصد کرد تا حسین را بگیرد و حسین میان کو دکان میگرفت و خواجہ از پنے او بیعت
 داو خود را بچپ راست مے انداخت حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم گفت حسینا این چه گر نیز پائی ست حسین
 گفت شاہ نمیکریم ترا بچہ تجوے مے آرم آئے متشوق کہ از جویندہ پرسہیز میکنند نہ فکر گر نیز میکند بلکہ
 عاشق را در طلب تیز میکند القہ خواجہ اورا بگیر گفت و تگلش در کنار کشتی و دست و عابر کرد کہ اللہم اینی
 اچکر کا خیر و اچبت من حیثیت بار خدا یا من حسین دوست میدارم تو ہم اورا دوست دار و دوست
 کیسے را کہ دوست دارد اورا در آن ساعت از عالم غیب پیام رسید کہ حبیب من این جگر گوشہ تو بر تازہ
 کہ بلبریان خواہد شد آئین ریحانہ گلشن نبوت با خواہند گرفت بر در گاہ مالک شہدہ دوست اند و در راہ مار خاڑہ
 بنون آلودہ طلبند مقرران ماسوگندہ لبہ طرے بریدہ مہمان خورد لا جرم او و پدر و برادر او بساعات شہادت
 بدر گاہ ما خواہند آمد علی بچہ تے حسن بشریتے حسین بچہ تے نعل آن کیے راضیت تیغ بلا بر فرق سر +
 وان و گرا شربت زہر عنادر کا مل + دیگرے با حلق تشہ خوردہ تیغ آیدار خاک و شست کہ بلا از خون پاکش
 گشت گل + آوردہ اند کہ در ایام منا و حجۃ الوداع سورہ کریمہ اذا جاء نصر اللہ فرود آمد حضرت رسالت صلی
 اللہ علیہ وآلہ وسلم با جبریل گفت ایراد گوئیامر اخبر دار میگردد اند کہ ازین عالم میاید رفت جبریل گفت یا
 رسول اللہ ولا خیرہ خیر لک من اللہ و علی ہر آیتہ عالم بقا ترا بہتر ست از دار فنا آنحضرت صلی اللہ علیہ
 وآلہ وسلم بعد از نزول این سورہ در کار آخرت بیشتر از بیشتر جد و جہد میفرمود و کلمات سبحانک اللہم
 و بحمدک اللہم اعوذ فی ایتک انت التواب التوابیم شکر را میگوید و گفتند یا رسول اللہ چون ست
 کہ این کلمات را بسیار میگوئی فرمود کہ بدانید و آگاہ باشید کہ مرا بجا عالم بقا خواندہ اند و در گریہ شد گفتند لے سید
 و سرور از مرگ میگری و تحقیق کہ آمرزیدہ است حق سبحانہ و تعالی گذشتہ و آئندہ ترا فرمود کہ کجاست ہول
 اطلاع بر فوت و تنگی قبر و تاریکی لوح و احوال قیامت یعنی این ہمہ میاید و دید و میباید کہ سید و مقرر ست کہ این
 سخن برائے ارشاد و تنبیہ سایلان میفرمود اگر نہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم ازین خطرات سالم و امین

بوده و منتقل است که چون سید عالم فرمود
 لَكُمْ دِينُكُمْ وَانْتُمُ مَعَكُمْ نِعْمَتِي خبر از حال زمین عالم به ثبات سریع الزوال و ریافت و ششم
 آفتاب شوق رب الارباب و ذوق مراد و محبت بطن الصلح المار بآر مطلع ارجعی الی ذیل بر نفس
 مقدس اوقات بر یکاه پیش از آنکه وفات کنه فاضل اصحاب را بخانه عایشه در طلبید و چون نظر مبارکش
 بر ایشان افتاد قطرات عبرت از چشم چشم مبارکش کشتاد و همانا که آن گریه از غایت رحم و شفقت آنحضرت
 بوده صلی الله علیه و آله و سلم بر ایشان که ایشان را تحمل باز بجران و طاقت و دوع آن جان جهان چگونه تواند بود
 نظم و دوع یار و دیارم چگونه در بخیمال شود و نماز لم از آب وید مالالال میان آتش سوزنده ممکن است
 آرام با و لے و آتش بجران قرار و صبر محال پس از سرانجام تمام مجربیت مختصر مجلس بساط دعا با کسرا و
 و فرمود و بخاکیکم فراخی عیش و دام نعت کما ن جیت بشما دل باد و حیا کما الله یا السلام
 و حیت گویند لے شمار السلام که دلیل سلامت و وسیله کرامت است حمد کما الله جمع دارد و خدا لے
 شمار از تفرقه محفوظ دارد و حمد کما الله رحمت کند و خدا لے شمار از مهر بانی و باره شمایند و دارد
 حفظ کما الله شمار از آفات و مخافات نگه دارد و جبر کما الله و شکست شمار از بدستی مبدل کند
 نصر کما الله و در همه احوال یاری و نصرت دهد و در حق کما الله منزلت شمار بقیع گرداناد و فتح کما الله
 توفیق رفیق شمار از او قبل کما الله شمار از شر قبول رزاقی دارد و هدایت کما الله شمار از راه هدایت
 او اکرم الله و کشف لطیف پناه فضل خود بجای دهد و دفع کما الله نگه دارد و حمایت کننده شمار با و و سست کما
 الله از هر چه نباید و نشاید سلامت دارد و در کما الله از خزیه و فصال بیروال شمار از روزی و نمود و
 وصیت میکند شمار از بقوی و پر مهر گاری و ترس گاری از حضرت باری و شمار از خدایه سپارم و تقی لے را
 بر شما خلیفه میگردد و میسرانم شمار از عقاب بآلارباب بدرسی که من از و نذر می بینم بیاید که در طریق
 کبر و علو برندگان غلو ننمایند و در بلا و او در فتنه و عدوان نکشایند که حق تعالی فرموده که سر لے آخرت یعنی نعیم
 او را آماده کرده ایم بر لے کسانی که نخواهند بکثر سر بلند می در زمین و نه تباهی و طغیان عاقبت پسندیده
 مرتقیان راست اصحاب ازین کلمات بابرکات چنان مغرور شدند که سید عالم صلی الله علیه و آله و سلم یار از ادع
 میفرماید و این همه بباله بواسطه قرب مغرور آخرت بینای گشتند یا رسول الله وقت صحت تو که خوابید و حال لے
 کدام زمان روئے خواهد نمود و فرمود که بنظام فراق نزدیک برید و زمان بازگشتن مست بخدا و وصول به رة
 المنتهی و جنت المآوی و رفیق اعلی گشتند یا رسول الله غسل تو که بجا آمد و بدان و طیفه که قیام نماید فرمود که در آن
 دل بیت من آنکس که من نزدیک تر است گشتند و چه جامه ترا کننیم فرمود که عیدین جامها که پوشیده ام

اگر خواستید یا جامه های مصری یا جامه های یمنی یا جامه های سفید بپوشید یا رسول الله که بر تو نماز گذارد و همه در
 گریه افتادند حضرت نیز صلی الله علیه و آله وسلم بگریه درآمد و گفت صبر کنید و جبرئیل می آید رحمت خدا را بر شما ببارد و
 گناهای شما را بپایم زارد و شمار از قبیل پیغمبر شما جزای خیر دهد و چون مرادش و بید و کفن کنید همچنان بر جنازه
 درین خانه بکتابت قبر بگذارید و همه بیرون روید و بدانید که اول کسی که بر من نماز گذارد دوست من جبرائیل خواهد بود
 پس میکائیل آنکه اسیر قبل و بعد از ایشان ملک الموت با گروه انبوه از ملائکه پس از ایشان شافعی و فوج در آمد و
 بر من نماز گذارد و ابتدا به نماز بر من مردان اهل بیت من کنند بعد از ایشان زنان اهل بیت آنکه سالی می گفتند
 یا رسول الله که شمار از قبر دارد و فرمود که اهل بیت طیبین با گروه از ملائکه مقربین که ایشان شمارا ببینند و
 شما را ببینید پس حاضر از آنجایی که دو گفت سلام من برسانید بدان جماعت از یاران که غایب اند و هر کس که
 پیروی دین من کند تا روز قیامت او را اسلام از من مخصوص سازید و به شجره تجست همه را بنوازد و بیت
 روزیکه در تو سلام باشد ما را + آن روز فلک غلام باشد ما را + بعد از آن نوحه و صیحه عالم صلی الله علیه و آله وسلم
 مترصد میبود که آیا که باشد که ایام فانی این جهان را با تمام رسد و نوحه طمأنینه از حضرت جلال احدیث مژده
 فاذا دخل فی عبادی پیغام رسد تا در شب چهارشنبه بیست و ششم ماه صفر در سال نایم و هم از اجرت بزیارت
 گورستان بقیع توجه فرمود و گوید ابو مویه در آن شب ملازم آنحضرت بود ابو مویه گوید که آنحضرت صلی الله
 علیه و آله وسلم بجهت اهل مقبره بقیع زمانه طویل استغفار نمود و چندان دعا خواند و خیر کرد و بر ایشان که آرزو بردم که
 کاش من از اهل آن گورستان بودم تا شرف آن دعا دریا فتمه انگاه روئید من که دو گفت ابو مویه
 خزاین این دنیا را بر من عرض کردند و ما را خبر ساختند میان آنکه در دنیا باقی باشم و بعد از آن به بهشت روم
 و لقائے پروردگار خود را بعد از بهشت بنیم گفتیم یا رسول الله پدر و مادر من فدای تو باد و خزاین دنیا و بقادران
 و بعد از آن بهشت را اختیار کن فرمود که نه لقا می پروردگار خود و بهشت اختیار نمودم منقول است که رسول
 صلی الله علیه و آله وسلم شے ماور شد که بر و به بقیع و جهت اهل آن مقبره استغفار کن حضرت چنان کرد و باز گشت
 در خواب شد و باز باو گفتند برو و بر اهل بقیع استغفار کن باز رفت طلب آب زرش نمود و باز آمد و
 با شرافت مشغول گشت باو گفتند برو و بر اهل آن مقبره استغفار کن حضرت چنان شد و دعا بفرمود و سینه و بیاض بهشت بر
 شد و اندک اندک بعد از بهشت سال از او افتاد که گذشت بودم دانست که ایشان را دعا کرد و فرزندش طیب درین اوقات گوی و دعا می نمود
 میفرمود و روز دیگر آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم صدای طاری گشته سر خود را بلباسه بر بست و آن روز
 نوبت میمونه بود و چون من استند ادبایات زوجات مطهرات همه آنجا جمع شدند حضرت صلی الله علیه و آله وسلم
 فرمود که این آنحضرت من فردا کجا خواهم بود و این سخن مرا که رستم و فاطمه زهرا با همایت مومنان گفت

که پنهان بر صلی الله علیه و آله وسلم را مشقت خواب که هر روز بخانه یکی از شما تردد کند هم ریگ خانه را منی شود
ایشان بر خانه عائشه رضی الله عندها پیش آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم از خانه میبوند و چون آمدن میسر بر دوش علی
و دست بر دوش فضل بن عباس نهاده پایها را میبندد و در زمین میباید تا بچرخد عائشه فرمود آمد و در آنجا بستر من
بنداخت و سایر زوجات آن سرور آنجا بخدمت و قیام میبوند و مرض ایشان روئے بشدت و صوبت
نهاده و تب عظیم طاری شد عبدالمعین بن مسعود رضی الله عنهما گوید در آمدم بنزد رسول صلی الله علیه و آله وسلم در حالتی
که تب داشت دست بر نهاده و چنان گرم بود که دستم تحمل آن حرارت نکرد و گفتم یا رسول الله پیغمبر بنایت
گرم داری فرمود آری بستم که دست من چنان است که در دوزخ است و از شمار اتب گیر و گفتم پس ترا و اجاب باشد فرمود
که آری بخدا که نفس من بید قدرت است که هیچ احدی بر روی زمین نبود که این را از من دریغ آن بدو
رسد الا آنکه خدا تعالی گناهای او را بریزد و از من چنانکه درخت برگه های خود را بریزد و منقول است از
ابو سعید خدری رضی الله عنه که گفت در آمدم نزد آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم و قطیقه بر خویش پوشیده بود
و حرارت تب ویران بالا میبویسم و دست تحمل آن نداشت که بدمی سطل به بدن سرور رسانم از روی
تعجب سبحان الله میگفتم فرمود هیچ احدی را بگفته نماند که این سطل را بگذاشتی چنانچه بگذاشتی ایشان
مضاعف است اجر ایشان نیز مضاعف است بعضی از ایشان با حق تعالی متبادلساخته بفقرو درویشی تابید که
از بلبوس تا در بنود بر غیر یک عبا که شب در زبان پوشیده و فرج انبیا به باز زیاد پوشیده از فرج شما ببطای
محبان راه و مقربان درگاه را از جنبه از دوست رسد هر هم است المیکه بجای دوست کشد عین عطا و گرم
قطعه الحی که بر لای دوست کشد راحت جان بگذاشت من است و در غم او هر هم است بر دل من و در دا و
شریب و لای من است و در بهمن باب گفته اند یا علی من خاف غمش بعد طمانندیم خاک قدش
باب حیوان ندیم و در دمس که مراد غم او حال شد و آن در و بعد هزار دران ندیم و مادر بشر بن البرکد
که بر رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم در مرض الموت و پیچ و غایت حرارت داشت گفتم یا رسول الله هرگز بر هیچکس مثل
تب گرم که بر بدن است نیافتمم فرمود بر لای من است که اجر با مضاعف است آدم البرام و در باب
مرض من چه میگویند گفتم میگویند مرض این حضرت ذات الجنه است فرمود که من را لطیف گرم الهی نیست که
آن مرض را بر پیغمبر خویش مسط کند چه آن رحمت از هرات شیطان است و شیطان را بر زمین استیلا نیست و
لیکن این مرض من اثر آن گوشت زهر آلود است که بایستد و خیر خوریم و بهر چند وقت اثر آن بر من تازه
میشود و این زمان وقت انقطاع رگ حیات است و گویا حکمت و الهی این بود که پیغمبر را صلی الله علیه و آله وسلم
از مرتبه شهادت نصیب باشد و روح الارواح آورده که عجب سرایت محمدی فوت بر بعضی نبوت قرین شود

وَرشاً ہوا پر پیدا آمد کہ یخزوم مِنْہُمَا اللّٰهُوْا وَ الْکَلْبُ حَیْ ہر یکے میراث پدیری برداشتند پدر بزرگتر مصطفیٰ
 بود صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم باثر زہر از عالم رحلت فرمود ویدر دیگر علی مرتضیٰ بود و بضر بنیغ توجہ بسفر آخرت نمود
 حسن بن علی فرزند بزرگتر بود با اتفاق مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم شربت زہر چشید حسین فرزند دیگر بود بوقت
 مرتضیٰ الم زخم تیغ کشید را با گدشت و بنور ضرر آن زہر پیچ تریلے مند فغ گشتہ و قدر نہائے برآمد و بنور
 زخم آن تیغ را مریجے پدید نیامد و دیدہ گئے در دندان از اثر آن زہر گریان ست و سینہ نائے مستمندان
 از شر آن تیغ بریان قطعہ چون چراغ دیدہ زہر ایکشتندش زہر + زہرہ رادل بر چراغ دیدہ زہر ایسخت +
 چون روان کردند خون از قرۃ العین رسول چشم عیسیٰ خون پیارید و دل بلسوخت + آورد اندکہ حضرت
 رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم چارہ روز بیمار بود و آن پیام قضا یا مستحق گشتہ و بعضے از ان باز کتاب
 روضۃ الاحباب غیر آن اینجا آورده ایم اول آنست کہ لصحت سید از عایشہ صدیقہ رضی اللہ عنہا کہ گفت
 ندیدم من یسبح احدے را مانند رسول خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم از فاطمہ زہرا از روئے حسن سیرت و استقامت
 منظر و سیکندہ و وقار و رقیام و قعود چون فاطمہ زہرا میر صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم در آئے آن سرود برخواستہ و
 متوجہ و مستقبل و کشدے و اورا پیوسیدے و بر جائے خود بنشاندے حضرت چون بنجائے رفتے او تیر با پدر
 بزرگوار ہمان طریقہ عمری داشتے و ان خستگی فرستاد و فاطمہ زہرا بخواند و چون بیامد فرمود کہ من حیثا یا بنی
 و اورا بر پہلوئے خود بنشانید و بعد از ترتیب صواب طفقہ و تہذیب و رابطہ تعہد و تہذیب قواعد معاطفہ و تشیید
 مہمانی ملاطفہ با وسختے بطریق مسارہ فرمود فاطمہ گریان شد باز باحسے بر سبیل نجوایی سخن گفت این بیت فرحان
 و خندان گشت عایشہ زہرا گوید با فاطمہ کہ گفتہ گئے خیر البشیر ندیدم من یسبح فرح را بدین حزن نزدیکتر مثل
 امر و روشن ندیدم غمے را بشادمانی قرین تر از آنچه از تو دیدم فاطمہ دوران سر را با عایشہ نہ تلفت اما
 بعد از ان گفتہ بود کہ نوبت اول کہ با من مسارہ کرد و مضمونش این بود کہ بدان واگاہ باش کہ ہر سالے از سنوات
 سابقہ جبرائیل ابن جہت درس قرآن سین یک نوبت بوحسے زین آید و اسال و نوبت دیرائے ضبط آن
 مہم نازل شدہ گمان نیم بر مگر آنکہ اجل من نزدیکے سیدہ و شوق من تیر لہ الم قدس نہایت انجامیدہ و
 عنقریب ازین منزل فانی بخوار رحمت سبحانی رحلت خواہم کرد و صحبت مرا غنیمت و اترایت توانی دست از دامن
 و صلح بازدار مصرع کاہد روزے کہ خوانی و نتوانی اذ استماع آن خیر خوش تالم بسیار و توجہ بے شمار
 بخاطر من رسید و قطرات عبرت بصفتات جناب من فرود دید چون پدر بزرگوار من بدان حال دید دیگر بار مرا
 نزدیک خود طلبید و بطریق احتیاق گفت کہ نور دیدہ و لے فرزند بزرگوار دیدہ غم مخور کہ ترا دفرودہ از دانی دارم
 و زنگ الم از خاطرت بردارم و نگذارم یکے آنکہ در روضۃ ضوان سیدہ زہرا ان پلایان خواہی بود و دیگر آنکہ

پیشتر از سایه اهل بیت من بامین ملاقات خواهی نمودن بمیاس آن تریاقی تجرع زهر فراق را بر مذاق فاق
خود شمعین ساختم و بشکر آن سماع آن خبر مسرت اثر بهجت و تبسم پر داختم و روایتی ست که حضرت
صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که لع فاطمه جبرائیل مر اخبر داد که نیست هیچ زن از زنان مسلمانان که خدایت
اعظم باشد از دریت تو پس باید که صبر از باقی زنان کمتر نمود درین سخن ارشادے بود فاطمه بآیا نکرد و مفارقت
آن سرور باید که جزع نماید و صبر کند چه بر فاطمه خاطر آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم واضح بود که شکیبائی از طاعت
و مصاحبت آنحضرت بر فاطمه بنایت و شوارخ و ابر بود و لطف روزیکه چشم باز جمالت جدا بود و چنانکه
چشم کار کند اشک ما بود و گفتی دلی که فارغ و صابر بود که اسکت دور دور و برے چو تو اینها که با بود
و یکی از قضایا آن بود که چون عرض آنحضرت امتداد یافت فرمود که آب بر من ریزید از بهفت مشک بر
نما کشوده که از بهفت چاه پر کرده باشد که شاید خفته یا بم و بیرون روم و مردم را وصیت نمایم پس
بدست تو دے که فرموده بود و مرتب ساختند و ویرادر طشتی بزرگ نشانیده آب از آن شکلهای بر تخت نهادند و قتیکه
بدست مبارک شارفت فرمود که پس آنچه گفته بودم بجائے آورید پس در آنحضرت حال پیرون رفت و ما مردم نماز
گذارد و خطبه خواند و بعد از حمد و ثنائے خداوند تعالی و استغفار برائے شهید لے احد فرمود که انصار خاصه
من و محل بر من اند بایشان هجرت کردم و مرا جائے دادند نیکان ایشان را اگر ای وارید از دیدن ایشان و گدازند
مگر در حدی از حد و داند و روایتی است که چون انصار دیدند که عرض آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم روز بروز
زیادت میگردد و در خانهای خود آرام نداشتند و سر سیمه حیران گردیدند بنوی میگشتند عباس بن و آمد و حضرت
را از حال انصار اعلام فرمود و نگاہ فضل بن عباس و آمد و حال انصار بر عرض سائید پس مرتضی اعلی بیامد و
مثل آن کلمه معروض گردانید حضرت صلی الله علیه و آله و سلم دست خود برداشت فرمود که یا امان آنحضرت که
مدد و او ندانست فرمود که انصار چه میگویند علی گفت یا رسول الله میگویند میترسیم که پتیا بر صلی الله
علیه و آله و سلم از دنیا نقل فرماید و نمیدانیم که بعد از دے حال ما چون شود پس سید عالم صلی الله علیه و آله و سلم
بر خاست و دے بر دوش علی و یکی بر دوش فضل انداخت و بجهاد و بپایه اول از مشرب نشست و
عصایه بر سر مبارک بستند بود و مردم بر و جمع شد و خطبه خواند و بعد از حمد و ثناء مبارک و انصار را بیکدیگر سفارش
نمود و در باب قریش نیز سخنان گفت و ذکر آنها بتطویل میکشد رعایت کرده اند از فضل بن عباس گفت
رسول خدا صلووات الله و سلامه علیه و آله و سلم بر من روز دے مسرت مرا گرفته از خانه بیرون آمد و بر من ترشست
و عصایه بر سر مبارک بسته بود بلال را بخواند و فرمود که مردمان را ندا کن تا همه جمع شوند که میخواهم ایشان را وصیت
کنم و بگواین آخر وصیت است بر شما را بلال بوجب فرموده عمل نمود و در بازار ما و محلهای مدینه مناصوی کرد و تمام

مردم از خود و بزرگ چون نداشتند و در روزی مسجد نهادند تا وصیت پیاپی صلی الله علیه و آله وسلم بشنوند
پس آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم مسجد تشریف فرمود و بمنبر برآمد و خطبه بلیغ ادا فرمود و گفت اگر همه مردمان
بدانند که اجل من نزدیک رسیده است و گویا که منم شمارا که از من جدا شده اید و من از شما جدا شده ام چون
از من جدا شود بدین تنها به شما جدا می شود پس مردمان خدای را بیچ پیاپی می خواندند و می خواندند که جاوید و در دنیا پمانده
باشد تا من نیز بجام و مرا اشتیاق بلقائے الهی دریافته است و روایت آنست که گفت ایاران من
چگونه پیاپی می بودم شمارا نه جهاد کردم در میان شما و ندانم مرا بشکستند و خساره مرا خورند و ساختند
در خج و بلا کشیدم و از جا بلان قوم سخت جدا دیدم و از گرسنگی تنگ بترسم گفتم یا رسول الله بدین تنه که تو در
راه خدا صابر بودی و ما را بجای راه نمودی و از بدیها بازداشتی خدا بی تعالی ترا از ما جدا دهد فاضلترین
رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم فرمود که شمارا تیر خیزلے خیز داد و آنکه گفت پروردگار من حکم کرد و سوگند نمود
که او ظلم هیچ ظالم نکند و پس بخدا ای که بر شما سوگند میدهم که هر کس که من را دوازده یا ششم بر خیزد و مرا قصاص کند و اگر
ششم نموده و قصورے بعضی از دوازده ام مکافات آن از من طلب کند و اگر مال من برده باشد و زیاده من
پایا و حق خود بستاند و گویا که تیرسم که اگر قصاص بستانم رسول با من عداوت پیدا کند بدینکه عداوت از
طبیعت من نیست و من از آن دورم و دوست من شامین آنکس است که اگر حق بر من داشته باشد استیفا حق
خود از من نماید یا مرا احلال کند تا بخداوند خود طلب النفس پاک اصل شوم و چنان گمان میبرم که یک نوبت
کافی نیست شمارا یعنی این منی را که رخو اجم ساخت تا هر کس را بر من حق باشد استیفا حق خود نماید پس از
منبر فرو آمد و نماز پیشین بگذارد و باز بر منبر رفت و آن متاع را عاده کرد و می فریاد است گفت که یا رسول
الله مرا تردت و در دست حضرت مصطفی الله علیه و آله وسلم فرمود که ما نکندیم هیچ قایل را و سوگند نمیدهم و لیکن
این سه مردم بر من از چه مرست گفت یا رسول الله در روز و شب میکنی بر تو بگذشت سوال کردم فرمودی که منم
بوسه ده من بوسه دادم و عرض من نادید حضرت مصطفی الله علیه و آله وسلم بوسه بفضلی بن عباس کرد و گفت
سه مردم بوسه ده در سیرا نام شهید امام اسمعیل خوارزمی هم و در روضه الاسلام قاضی سدیدالدین جیرفتی هم مذکور
ست که در آن مجلس عکاشه بن محض اسدی برخواست و گفت یا رسول الله اگر نه آنست که بمالند و می بین با
والا من این سخن نگفتم اما چون تکرار فرمودی بسیار میانه نمودی اگر تو بگویم حاصی شده باشم تو در سفر تنوک نماز یا نه
بر آوردی تا بر تاقه عضب از من بگرفت من آمد و از آن بسیار الم بن سید اکنون قصاص آن مطیع جم حضرت رسول
الله صلی الله علیه و آله وسلم فرمود و جز الله خیر یا عکاشه خدا ترا جزای خیر و اهل عکاشه که این خصوصیت
را باقیامت نگذاشتی و من قصاص کشیدن در دنیا دوست ترمیدم از قصاص آخرت که دنیا و دنیا و شهید

حاضر باشند و فرشتگان و مقربان درگاه کبریا با نظر عکاشه دوتی که کدام تازیانه بود و گفت کسی چون
دوتی است مشوق از خزان یافته و در اویم گرفته باشد تازیانه حضرت صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که ای سلمان
تازیانه و رخا فاطمه است برو بستان و بیا سلمان میرفت و ندانم که ای مروان کیست که انصاف
نفس شود بد بد پیش از آنکه بقیامت از بستاند بیست انصاف ده امروز که فرصت داری بیهی ای
بود که بماند تا پس چون بدرجۀ فاطمه رسید و نغمه زد که السلام علیک یا سیدتنا یا سیدتنا و بدست
تازیانه مشوق میطلبید فاطمه گفت ای سلمان پیرم تیپ دارد چه سامان بخشست در کتب او سلمان گفت
پدرت بر میسرست و خلق را دوا می کند و ادای حقوق مینماید و میگوید هر که از من حقست باید که طلب کند مگر
روز سه این تازیانه را بر شتر میبرد که برکت کس آمده است حالا آنکس را آنحضرت قصاص میطلبید فاطمه
خروش برآمد و گفت ای سلمان بخدا قسم که اگر کسی سوگند دهدی که بر پیرم رحم کند که رنجور و ضعیف حال
ست سلمان باز گشت و فاطمه فرمود که حسن و حسین را بخوانند و گفت جانان مادر جد شما و مسجد است
و یکدیگر بخوابد و تازیانه زنده بر وید تا بجوشن جد شما هر یک از شما را صد تازیانه بزنند که آنحضرت بجا رست و
طاعت تازیانه تدارک ایشان روئے مسجد نهادند اما چون سلمان بیاورد و تازیانه مسجد را آورد و فریاد فغان
از صواب آمد حضرت صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که عکاشه بخیز تازیانه بردار و چنانچه من زده باشم بیا تازیانه بزنش هر یک از او یکبار
تا من که بعضی یک تازیانه و تا تازیانه بران که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم زده است از قصاص کن اند و تازیانه مسافر و غایب را
حضرت صلی الله علیه و آله و سلم ایشانرا عذر نمیخواست و فرمود که قصاص من و هر یک از تازیانه بر شما زدن را چه فایده رساند با جزع حسین گریان خروش
بجای آمدند و بار دیگر از صواب خروش بر کردند و شانه و کان کردند و تمام جویز را در ماشینید که هر کس از قصاص میطلبید ایمان ناهیک بود
یک تازیانه صد تازیانه بخوریم حضرت صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که ای جانان جد تازیانه من زده باشم شما چگونه
قصاص کشید ای عکاشه بر خیز و قصاص کن عکاشه گفت یا رسول الله آنرا زنیست من برهنه بود آن خواهم که تو
بهر کتفت مبارک خود برهنه کنی رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم دست دراز کرده و راعه حشمت بر و خروش انگشت خروش
نمایید بر خاست فغان از صواب برآمد اما چون عکاشه را نظر بر کتف آنحضرت افتاد مهر نبوت بنظر میورد آمد
در بخت آن خاتم مشکین با اوسه و ادروئے بر میان دو نشان آنحضرت نهاد و گفت یا رسول الله عرض
من قصاص نبود مرا من آن بود که مهر نبوت را بنیم و بعضی از اعضا مبارک ترا من کنم که شما فرموده
بودید که من شش چلیبی کن تمشیه التنا هر که پوست مرا مساس کند آتش و زرخ ویران کند بعد از آن
نتیجه عالم صلی الله علیه و آله و سلم از منبر فرود آمد آخرین موعظه که گفت این بود دیگر آنکه چون بیماری آنحضرت
صلی الله علیه و آله و سلم روئے بازید و داشتند و نهاد و صدای این بنی که میث جانان بر بیتان چندین

نه مانند کس + باز آس که در غربت قدر تو نداند کس + از عالم قدس بسج عالمی آن نقطه دایره معالی سپید روز تجریر
 بفرمان حضرت ملک جلیل باد و گفت اسید بدستی و راستی که پروردگار تو سلام فرستاده ابر تو میگوید
 اگر میخواهی ترا شفا دهم این مرضت خلاصی بشیم و اگر خواهی ترا میسر کنم و متغری و میانی منقبت گردانم
 حضرت صلی الله علیه و آله وسلم در جواب گفت ای جبرئیل من امروز خود را به پروردگار خود بازگذاشته ام تا بهر چه خواهد
 بکند فان شاء اخیانی وان شاء اکتلفنی **فصله** ارم خلاص جی و اگر هم ملاک خواهی + سر بندگی بخت
 بهنم که بادشاهی + یکس عین تو اتم که حکایت گویم + همه جانب تو خواهند توان کنی که خواهی + و یکس دیگر آن
 بود که هر روز بلال حضرت را صلی الله علیه و آله وسلم باوقات نماز اعلام نموده و آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم
 بیرون آتیه و نماز با مردم بگذارد و در آخر مرض سه روز برین نتوانست اند نماز خفتن بود که بلال بر دوش
 رسول صلی الله علیه و آله وسلم آمد و گفت الصلوة یا رسول الله رسول صلوات الله وسلامه علی قبیل بود وقت
 بیرون رفتن نداشت فرمود که برسانیدی یا بلال هدایت فرمود یا بلال اندک زمانه و رنگ کرد و گفت
 الصلوة یا رسول الله خواجه عالم صلی الله علیه و آله وسلم جامه زر و خود باز کرد و گفت برسانیدی یا بلال
 خدای بر تو رحمت کند و بلال زمانه دیگر توقف نمود و صدای الصلوة در داد و خواججه عالم صلی الله علیه و آله وسلم در
 غش بود جوابش ندا و بلال گفت آه خواججه ترک جماعت کرد و از بسیاری رحمت پس گریان گریان روئے
 بسجدها و گفت داعی و ثا **فصله** ای قبط اخراجاه و انکاد ظهرا آه که بفریاد من رسد که رشته دایه من
 گسته شد و پشت تنمائی من شکسته گشت چه بود که مرا مادر زاده و چون مرا برادر چه بود که پیش
 ازین مبردم و این حال ابر حبیبت حضرت و دوالجمال مشاهد نکردم نظم باین فلک ان جفا نکرده چه شد
 و زیاده خودم جدا نکرده چه شد که چون آخر کار به تو بیاید زبست + اهل کتب آشنان نکرده چه شد که
 القصه شخصی تیر و بلال آمد و گفت بگو بزرگوار است و چون نظرش بر بحر افتاد آن محل از قبله اهل یقین
 صدیق آمد و صورت جان باز گفت بگو بزرگوار است و چون نظرش بر بحر افتاد آن محل از قبله اهل یقین
 خالی دید نتوانست که خود را نگاهدارد و گریه بر غلیبه کرد و صحابه فریاد بر کشیدند و رایحی زبان روز که قد تو بحراب
 ندیدیم + بر چهره بحیر اشک چو خونا ب ندیدیم + پی موئے تو یک لحظه قرای نگر قیتم + بی روئے تو در دیده
 خود خواب ندیدیم + درین محل حضرت رسالت اعلی صلی الله علیه و آله وسلم باهوش ماه بود از خاطر زهر پر سید که
 لای دختر این چه فریاد است گفت یا رسول الله صواب آنکه از غم مفارقت تو میگردید و دنیا اندیس علی کم
 الله وجهه و فضل بن عباس را طلیعه و یکمیر ایشان انداخته از خانه بیرون رفت و نماز گذارد و دیگر آنکه درین
 از کتب آورده اند که روزی در ایام مرض ام سلمه کبریا ابی بن آنحضرت بود و حضرت صلی الله علیه و آله وسلم لب مبارک

می جنبانیدم سلمه گوید گوش فرا داشتیم که چه میگوید باقی سجدانه مناجات میکرد و میگفت آلهی است مرا از آفت
 دوزخ نجات ده و حساب قیامت برایشان آسان گردان من گفتم یا رسول الله شمارا چه حال است فرمود
 که ای سلمه پیر و دانا باش از من که اندک زمانی بگذرد که تو از من نشوئی ناگه مرتضی علی از در در آمد و
 گفت یا رسول الله در واقعه دیدم که زینب پوشیده بوده ناگاه آن زره از من جدا شد و من بجه زره بماندم
 حضرت صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که یا علی آن زره که پناه تو بود من بودم حالا وقت آنست که من بگذرم و تو تنها
 بمانی ای علی بعد از من بسط امور کرده بودی و باید که تنگ دل نشوی و طریق مصارت پیش گیری و چون
 بینی که مردم دنیا اختیار کنند باید که تو آخرت اختیار کنی و بدانکه اول کسی که برب حوض کوثر بمن رسد تو
 خواهی بود ناگاه فاطمه آمد و گفت یا رسول الله در خواب دیدم که ورق مصحفی دارم و از آنجا قرآن بخوانم
 ناگاه آن ورق از چشم من غایب شد حضرت صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که ای فرزند و بلند آن ورق نغم که از چشم
 تو غایب شد تو از من دور خواهی ماند و در ان شاء این حال را حسین فرمود و گفت ای جد بزرگوار هر
 یک از ما چنان، در خواب دیدیم که تختی در میان میرفت ما در زیر آن تخت سمر یا برهنه می رفتیم حضرت رسول الله
 صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که ای بنان جد آن تخت تابوت من است بزارند و شادان در آن فرمائی مبارک برهنه
 کرده و گیسوهای مشکین بپاکنده ساخته میر دیدم سلمه میگوید که از این واقعات تعبیر بیانات علی بن ابی طالب
 خروشی از اهل بیت برآمد و دید باز اثر پیران گریان شد و جانها از شر حرمان بریان گشت **عزل**
 جانها در آتش است که جانان همیر و دود آدم و دوح سایه طوبی می کند و خضر از کنار چشمه حیوان همیر و دود
 دروا که گوهر بیت گرانمایه جنتش و دشوار دست داده و آسان همیر و دود دیگر آنکه مرویست که قبل از فوت
 آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم بسمه و زبیر بن العوف و گفت پروردگار ترا سلام میرساند و مرا بتو فرستاده و جنت اکریم
 خاص بتو و چیزهای از تو میرسد که شایسته دانای ترست بآن میرسد که خود را چگونه میانی بنیای صلی الله علیه و آله و سلم فرمود یا
 امین الله خود را خراب و کمرب و منوم و در دناک میبایم باز روز دیگر آمد و همین پریش نمود و همین جوابش نمود و
 در روز سوم نیز بر همین منوال واقع شد آمده اند که در روز سوم ملک الموت بیاید و بگوید یا امین الله که بر صد هزار
 ملک عاکم است که هر یک از آنها بر صد هزار ملک دیگر حاکم اند باشد هر دو بن جبرئیل گفت یا رسول الله این ملک
 الموت است پروردگار من و مستوری میطلبید و هرگز از پیچ آدمی پیش از تو بقبض روح من نطلبیده و بعد
 از تو هم نخواهد طلبید حضرت فرمود که ای جبرئیل و مستوری داده تا دایه ملک الموت این از آنکه بتو می یافت و آمد
 و سلام کرد و گفت یا رسول الله حق تعالی مرا بتو فرستاده است ام فرمود که فرمان تو بجائی آرام اگر فرمانی روح
 و قبض کنم و بیا بالارسم و اگر گویی باز کردم حضرت بطرف جبرئیل نگاه کرد و جبرئیل گفت آسید بدرستی که

حق تعالیٰ شتاقِ لقاءِ تست پس حضرت فرمود اے ملک الموت بکاریکہ داری مشغول شو کہ من نیز شوقِ لقاءِ حق سبحانہ دارم گویا از سر و ذاتِ عینی ہا گفت عالم لایسی بگوشت آنحضرت فرمود بخواند فقط تو باز و زورہ نازی مقیم پرورہ نازی ہزار گاہ چہ سازی درین ششمن فانی ہ تو مرغِ عالم قدسی حریفِ مجلسِ انسی و درین باشد اگر تو درین مقام بمانی و از ابن عباس منقول است کہ در روز وفات آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم حق سبحانہ ام فرمود ملک الموت را کہ بزمن رو نیز و تجیب من محمد و پیغمبر از آنکہ بے اذن شے بر شے و رانی و از آنکہ بے دستوری قبض روح شے کنی ملک الموت باہر از ہزار ملک از اعدا ان خود بر اسپان ابلق سوار جاہ کمنوج بدر رو و اقیبت پوشیدہ بر خانہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم آمدند و در دست غریب نامہ بود از پروردگار عالمیان پس از بیرون خانہ بر صورتِ اعرابی بایستاد و گفت السلام علیکم عبدکم اھل بیت النبوة و معکون الی تسالہ و تحلیف الی تسالہ و دستوری در سید را کہ از راہ دور آمدیم تا بچہ در آئیم فاطمہ بر بالین رسول بود جواب داد ا ملاقات میسر نیست کہ پیغامبر صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بحال خود مشغول است بار و بار اذن طلبید و ہمان جواب شنید نوبت سوم دستوری خواست تا از بلندی چنانچہ ہر کس راں خانہ بود از ہیبت آن آواز بلرزید حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم ہوش باز آمد و دیدہ بسیار کہ بکشا و پرسید کہ شمارا چہ پیشود فاطمہ گفت یا رسول اللہ مر شے غریب با صورتی عجیب و صورتی عجیب بیرون در ایستادہ اذن میطلبی سہ نوبت عذر خواہی نمودیم و نمیشود حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود کہ اے فاطمہ دانستی کہ او کیست فاطمہ گفت خدا و رسول او دانایانند پیغمبر صلاوات اللہ و سلامہ علیہ فرمود کہ این شکندہ لہذا انت قطع کنندہ آرزو ہا و مردات جدا کنندہ جماعات ست نیم کنندہ فرزندانست بیوہ کنندہ زنانست حریفی ست کہ بے طیبہ و کشتاید بے حریجان ربایا اگر در بروے بیندند از دیوار و در آمد و در گ از ان دو دمان بر آید این ملک الموت ست لقبیچن روح بدلت آمدہ است حرمت آتشہ مانگاہ مبدار و گر نہ اجازت خواستن و رخصت طلبیدن واجب غاوت او نیست و درش بکشاے فاطمہ کہ این سخن شنید گفت و امنی بنتاہ خیرین الدینین لے و ریغ مدینہ خراشید کہ صاحب سکنہ از آنجا غم سفر دار و حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم دست فاطمہ گرفت و او را ببیند بے کینہ خود ضم کرد زمانے نیک ششم مبارک خود بر ہم نہاد و چنانچہ گفتند مگر روح مقدس و از جسد مظهر مفارقت کرد فاطمہ سرفرازش برد و گفت یا ایہا جواب شنید گریان گریان گفت صریح اے پدر جان من فدا تو باد و بہن منگاہے کن و یک سخن با من بگو حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم دیدہ بکشا و گفت اے دختر من گری کہ حلقہ عرش از گریہ تو میگریند و بدست مبارک اشک از چہرہ فاطمہ پاک میگرد و او را بشارتہا میداد و دلدار ہا میفرمود و میگفت بار خدا یا اورا در مفارقت من میرے کرامت فرماے پس گفت ا فاطمہ چون روح مرا قبض کند بگو انا للہ

وَأَيُّكُمْ أَجْعَلُونَ بَدْرَ سَيْكِهِ بِلَهْمَا نَسْنِي رَأْيَ مَرْصِيَّتِي خَوْضِي هَسْتِ فَاطِمَةُ كَفَتْ يَارَسُولَ اللَّهِ تَوَكَّدَ ام
 كَسْ وَجْهِ جَنْبِ عَرْضِ تَوَانِدُ وَبَعْدَ اَزَانِ حِشْتَمِ بَرَحِمِ نَبَا فَا طِمَةُ كَفَتْ وَكَرْبُ آبَاكَ حَضْرَتِ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَآلِهِ
 فرمود که بعد از اقامه و زیارت کرب و اندوه بر پدر تو نخواهد بود یعنی کرب و اندوه این دنیا بواسطه علایق جسمانی
 میباشد و رحمت تعلقات و تفرقه‌هاست که لازم طبیعت بشری است اکنون چون قطع علاقه خواهد شد و انتقال
 به عالم وصال ملک متعال است خواهد بود و حسرت و ملال و اندوه و کلال چرا باشد و حقیقت مرگ است که دوست را
 رساند بر دوست + آن کیست که او بمرگ شادان نبود + آورده اند که درین محل اجپات مومنان حاضر شدند
 ایشان را بنفق و طاعت صحبت فرمود و آنگاه فاطمه گفت ای پسر انت را پیش از فاطمه کس طلب حسن
 و حسین فرستاد تا بتجمل بیانید ایشان گفتند و ادبایه هرگز نارا بدین شتاب بطلبیده اند تا سبب این
 طلب حبیبیت شاهزاده گان بسعت تمام روان شدند چنانچه عاظمای سر ایشان بنیاد و سپر کار زن مرد
 ایشان را بدان صفت میدیدند و خوش و خشان بر سیک شید و چون ایشان نیز دیدگان که آمدند سلام کردند و
 در برابر جد بزرگوار نشستند و چون حضرت خواهر راضی علیها آله وسلم بدان حال دیدند گریه آغاز نهادند
 چنان زار بگریستند که اگر کسی ایشان را در آن خانه بود دیگر گریست و جفا گشت که این زمین و آسمان و جنیان
 و فرشتگان در مصیبت سید انزال زبان می‌زاریدند و در دواغ آن محبوب جان لشک از دیدن می‌باریدند
 آیا که آدم است که تحمل این فراق تواند داشت و که لایم گوش را قوت جماع نام این دواغ تواند بود و قسط
 دوستان روز و دواغ است فغان در گیرید + دل بیکبارگی از جان بهمان بگیرد بدشتع خورشید باده سحر
 بنشاند + و در وقت سوز جگر باید در گیرید + آورده اند که حسن و حسین خود را بر سر و مبارک آنحضرت صلی
 علیه آله وسلم و حسین سر را بر سینه با سینه آن سرور نهاد و آنحضرت صلی علیه آله وسلم دیده مبارک کشاده
 در ایشان نگاه میفرمود و از راه طفت و شفقت بدیشان می‌نگریست ایشان را می‌بوسید و می‌بوسید
 و در باب تنظیم و احترام و محبت و مودت ایشان وصیت فرمود و مقتل نورالایمه هست که آنحضرت صلی علیه
 علیه آله وسلم همیشه میگفت می‌بخش ازین رویه‌هاست شما که بخار سیتی بران می‌نشیند و فوس ازین می‌پرسد
 شما که بگر و غریبی آلود میگردند تا تم تا جفا کاران امت با شما چه خواهن کرد و بعد از من حال شما کیجا خواهد رسید
 شاهزادگان میگفتند ای جد بزرگوار بسیار بوسه بر سر و دواغی بسیار بوسه مارا بوسه خود بماند نیست ادای
 پس از تو پناه ما که باشد و غمگساری و دلتوازی ما که کند و خا طمه می‌گفت که ای پدر اگر مرا نمی‌باشد ما که گویم و
 اگر حسن و حسین آلود میگردند یا شد از که جویند لایم و نس غریبان و کواندند و قتیان و کما بجا می‌کسان
 و لایم و شکیب و بیچارگان تا بفراق تو چگونگی صبر تو انیم کردی و پرتو دیدار مبارک چه سان تو انیم بود و قسط

وغم آید و جهان بے یار و دون شکل است و غم از حد بگذشت و غمخوار بود و شکست رفت و دلداری و دل
خون گشته و یار و دو بهر و یار و عزیزان بے دل و دلداری و دون شکست و آردی گوید که بعضی از خواص احوال
که بر دو حجر حضرت صلی الله علیه و آله و سلم بودند از گریه حسین و حسین بگریه تنه چنانچه آواز گریه ایشان بگوش
پوش آن سرور رسید و نیز بگریه ام سلمه گفت یا رسول الله که آن گذشته دایمده تو مغفور گشته
موجب گریه چیست فرمود که آنجا بیکت و کجتر و صحتی یعنی گریه نیست مگر از برائے رحم و شفقت بر آ
خود که آیا بعد ازین حال ایشان بگوارسند آنگاه گفت بخوانید برائے من برادر من علی را عاف بیاید و بر بالین
و نه نشست حضرت صلی الله علیه و آله و سلم سر خود را از بستر برداشت امیر زبیر بن عوف را در آمد و سر مبارکش
بر یاز و نه خود نهاد و آن سرور بعضی و صیغه که داشت که فرمود و از من تفسیر اعلی نقل کرده اند که حضرت
نہر ارباب از علم و دین کی موخت از ہر بابی بگریه و شوق شد و آورده اند کہ چون ملک الموت آمد و در
صورت اعرابی دو ستوری طلبید حضرت صلی الله علیه و آله و سلم وقوف یافت اہل بیت اخبر دار گردانید کہ اوست
فرمود کہ بگو میزد تا و آید پس عزرائیل درآمد و گفت السَّلَامُ عَلَيْكَ اَيُّهَا النَّبِيُّ بدرستی کہ خدا تعالی ترا
سلام میرساند و مرا فرمودہ کہ قبض روح تو کنم مگر باذن تو آن سرور فرمود کہ ای ملک الموت مرا با تو حاجت
ست عزرائیل گفت یا رسول الله آن چه حاجت است فرمود کہ آن پیغمبر اہم کہ روح مرا قبض کنی تا زمانے کہ
برادر من جبرئیل بیاید ملک الموت فرمود و فرمانبردارم پس حق تعالی مرا فرمود و جاک و دوزخ کہ روح مرا جبرئیل
محمد را با آسمان خواهند آورد و آتش دوزخ را فرو نشان و بمیران و حی کرد برضوان کہ بے روح مقدس
صفی من بہشت را آراستہ گردان و پیغام رسید بخویش کہ خود را بیا را میزد کہ روح دوست من میرسد ملائکہ
ملکوت و مکان صواعق جبروت را خطاب آمد کہ برخیزید و صف و صفت بایستید کہ روح محمد صلی الله علیه و آله
و سلم می آید و جبرئیل فرمان آمد کہ برو نیز و یک حبیب من محمد و منیر از زندن بہشت برائے جبرئیل
گریان گریان نیز و پیغامبر صلی الله علیه و آله و سلم آمد آن سرور فرمود ای دوست من چنین حالے مرا تنها
میگذاری جبرئیل گفت یا رسول الله منم تو مشغول بودہ ام و حالا بشارتہا آورده ام و خبر دارم کہ محبوب
مرضی هست فرمود کہ آن کہ ام بشارت است جبرئیل گفت اِنَّ الْيَتِيمَانَ قَدْ خَلَدَتْ بدرستی کہ آتش
دوزخ را فرو نشاندہ اند و اَلْحَنَانُ قَدْ دَخَلَتْ و بہشت پاکیزہ سرت را بیا راستہ اند و اَلْخَوَارِجُ الْبَيْنُ
قَدْ تَوَنَّتْ و جو رعینا از سیب و زبور محلی شدہ اند و اَلْمَلِئِکَةُ قَدْ صَدَقَتْ و فرشتگان صفہا بر کشیدہ اند
لَقَدْ وَدَّوْا حِلَّةَ اَرْبَعِ رَسِيدِن رُوحِ تو لَقَدْ حِلَّةٌ قَدِيسِ بَرَّائے تو بیا راستہ اند و خوش خرامان گذری
تماشاکہ ناز و قدے پیش نہ و قدر فلک بفرود بر قکہ از رخ فلک و جلال ملک ابنا و حضرت رسول صلی الله

علیه السلام فرمود که ای برادر این همه بشارت‌ها نیک است ولیکن مرا خبر ده که چه چشم من بآن روشن شود
 و دل من بدان شاکر و جبرئیل گفت بهشت حرام است بر جمیع انبیاء ام ایشان تا زمانیکه تو فوت تو بدعا
 در آیند حضرت صلی الله علیه و آله و سلم فرمود مرا فرود آید این وانی تر و خبر ده ازین عالی تر برسان گفت یا رسول
 الله مقرر گشته که فردا قیامت در هر صد گاه حسرت و ندامت اول کسیکه تاج شفاعت بر فرقش نهد و
 نهد و اول شفاعت که بشود و آخر السور قبول برست و گویند تو باشی حضرت صلی الله علیه و آله و سلم گفت یا سید
 و ای مبلغ امر و نبی بشارت من رسان که اگر ملال از دلم بکشاید و رنگ اختلال از لوح ضمیرم نبرداید جبرئیل
 گفت ای مقتدر ای انبیا و رسل ای پیشوای مناج و سیل بیان کن که در غم چیستی و در فکر چیستی که این همه
 خبرهای فرج بارانده از دولت بر تیریدار و جواب داد که ای برادر همه دانه خم و ناله نیش من بهشت است
 بوده و اکنون بیشتر از پیشتر بر ای ایشان مخموم و معجمم که آیا در دنیا بعد از من طالبان و روحانی و استخراج
 جواهر و اهر حقایق از سجاد قرآنی بکه رجوع نمایند در روز داران ماه مبارک رمضان یعنی من چگونه روز
 کشانید حاجیان بیت الحرام بی من بمنابر و منابر سان بر آیند و در عقبی سرخام جهان و عاقبت کار و در ایشان
 بکار سید جبرئیل گفت ای سید و سرور و خدای باش و شادمان که تن سیمان از امتان تر و در پناه خود خواهد
 داشت و فرود آمد قیامت چندان از امت تو بود و خواهد بخشید که تو را منی شوی حضرت فرمود این باخ شد
 شرم و چشم من روشن شد ای ملک الموت پیشتر گفتم و با نچه مامور شده قیامت کمال ملک الموت بقبض روح
 اطهر آن سرور شوق شد و آن حضرت صلی الله علیه و آله و سلم در آن حالت در رفعت خجسته میدید و دست خود را
 بر می داشت و میگفت یا لایق که ناگاه دست مبارکش بایل شد و بعالم وصال ارتحال فرمود
 مشکوکی رفت آن طاوس عرشی سحری عرش چون رسید از شامش بپای عرش شاه باز
 این نفس در هم شکست و رفت و خوش بر ساعد سلطان نشست و دروایتی آنت که ملک الموت در
 جبرئیل روح مظهر آن حضرت را قبض نمود یا علی بن ابی طالب بر او میگفت یا محمد یا رسول الله یا علی بن
 و از علی بن ابیطالب متقول است که من از جانب آسمان می شنویم و می بینیم و بخت رسیده چون آن
 سرور صلی الله علیه و آله و سلم ازین عالم انتقال نمود و فاطمه زهرا بنیاد و در می کرد و گفت یا ابتاه ای پدر
 بزرگوار آجاک دنیا دعا ای اجابت کرد و در و کار بر که او را بحضرت خود خواند یا ابتاه ای پدر مهربان
 من جنة الفردوس ما دامد آنکس که جنة الماوی قرارگاه و ست یا ابتاه ای پدر عزیز الی حضرت زینب
 نعا خبر تفریت او بجزئیل گویم و جبرئیل از ملک جلیل گویم و گویند بعد از پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم
 کسی هرگز فاطمه را خدای نرید تا وقتیکه وفات فرمود بلکه شب روز گریان و دگر گری و زاری نمی آید

از امام محمد باقر نقل کرده کہ ولادت فاطمہ بعد از نبشت بودہ پنج سال شیخ مفید در روضۃ الواعظین آورده
 کہ چون خدیجہ بفاطمہ حاملہ شد حضرت رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود کہ ای خدیجہ جبرئیل مرا خبر داده کہ این
 فرزند دختر است فاطمہ نام کہ ویرانی باشد پاک و پاکیزہ و بابرکت و محبت اما چون ولادتش نزدیک رسید
 خدیجہ کس باقریائے خود فرستاد از قریش کہ بیایند و از من کفایت کنند آنکہ زنان از یکدیگر کفایت میکنند
 ایشان جواب باز دادند کہ خدیجہ تو در اعاصی شدی و قول ماقبول کردی و زن بتیم ابو طالب شدی و
 درویشی بر تو انگری اختیار کردی مانع آئیم و شغل تو کفایت نمیکند خدیجہ ازین سخنان طول شد کہ ناگاہ چہا
 زن بروئے ظاہر شدند گندم کون و دراز بالا چنانچہ گفندی زنان بنی ہاشم از خدیجہ چون ایشان بدید تبرید
 یکے از ایشان گفت اندوہ مدارے خدیجہ ترس بخود راہ مدہ کہ خدایتعالی ما را تو فرستاده است ما خواہر
 تویم من سارہ ام و این دیگرے مریم بنت عمران است و سوم کلثوم خواہر من و چہارم آسیہ زن فرعون
 اینہا ہمہ رفیق تو خواہند بود و در بہشت پس یکے از راستے بنشست و دیگرے از جانب چپ یکے از پیش
 روئے و دیگرے در عقب فاطمہ متولد شد طاہرہ و مطہرہ چون زمین آمد نوکے ازوے درخشان گردید
 چنانچہ بجا ہنارے مکارا طار کرد و بشرق و غربے میں چچ جائے مانند لاکہ بدان نور و روشن گردید
 بر آسمان رسالت ہلائے از توانافت دیوستان نبوت گلے ز فو شگفت چمن و ولت احمد صلی اللہ علیہ
 وآلہ وسلم ہنارے برومند و گلشن سوادت محمدی صلوات اللہ وسلامہ علیہ و علیہ وسلم آراستہ شد و ریاضین یاقین
 عسکرت و ربساتین قدس طہارت بنیم جمال بنیم کمال پیرستہ گشت بخت مبارک اللہ ازین خیر تجستہ
 کہ گشت از نور طلعت و برج فضل نورانی و مرئیت کہ حق بجانہ دہ حوری از بہشت کجہ طاہرہ حضرت
 رسالت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرستاد و باہر یکے طشتے و ابریقے و دران ابار یک آب کوثر بود پس آن زن کہ
 در پیش روئے خدیجہ بود فاطمہ افر گرفت بدان آب شست و خرقہ سفید سے پیرون آورد و بنایت خوشبو
 و ویرا دران خرقہ سچید و خرقہ دیگر پاکیزہ بار خدیجہ بطریق متعبد بر سر کافکند و گفت بگیر ای خدیجہ
 ویرا پاک و پاکیزہ کہ برکت کردہ اند بروئے و بر نسل سے و دیگر زنان نیز تہنیت گفت خدیجہ ویرا فرستہ شاد
 خدا ن و حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم و آمد خدیجہ فاطمہ در کنار پدر ہذا و حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
 اورا فاطمہ نام کرد و کنیت او ام محمد است لقبش لجنہ و مہنیہ و میموتہ و زکیہ و بتول و زہرا و دیر افضایل بسیار
 ست و مناقب بی شمار و در روضۃ الاحباب مدہ کہ از عایشہ رضی اللہ عنہا پرسیدند کہ از زنان کہ دوست تر بود بر رسول
 صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم گفت فاطمہ گفتند از مردان گفت ثویہ سے و بیثبوت پیوستہ کہ روزے حضرت رسالت
 صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم در پنج صحابہ فرمود کہ زنان را چہ بہتر یارانند گفتند کہ جواب چو گویند رضی اللہ عنہا علی بجانہ آمد

در پنجم در مجلس گذشتہ بود با فاطمہ باز گفت فاطمہ گفت پر انگشتی کہ زنان را آن بہترست کہ مردان را نہ بینند
 و مردان ایشان را نہ بینند پس علی مجلس حضرت مراجعت نموده جواب را بیان سر و میگفت فرمود از کنہ تعلیم گرفتہ
 گفت از فاطمہ حضرت فرمود کہ یصنعنہ صحتی او پاره ایست از من و بصحت پیوستہ کہ خدا تعالی
 خشم گیرد خشم فاطمہ خستہ و شوخ شود و او با فاطمہ از کشندگان فرزند خود خشنماک خواهد بود و با خشنود
 آن خود محال است کہ بتول زہرا ز قاتلان و لاد پاک خود خشنود باشد و بیشک ایشان غضبناک و بدوشت
 غضب فاطمہ سبب غضب خداوند است پس آن ظالمان بخشم خداے گرفتار خواهند بود و عذر یکہ درین باب
 گویند مگر قبول نخواہد یافت **علیت قتل اولاد نبی** آنکہ عذر بیشک آن عذر نیست بدتر از گناہ + و
 اخبار آمدہ است کہ روزی سید انبیا صلوات اللہ و سلامہ علیہ بفرمے رفتہ بود و مرتضیٰ علی باب خود برود و
 حسن و حسین طفل بودند مگر حسین از خانہ بیرون آمدہ بخراستانہائے مدینہ افتادہ بود ہر طرف میگشت
 و در خنایان را تفرج میکرد تا گاہ یہودی کہ نام او راصلح بن رفعتہ میگفتند آنجا بگذشت و نظرش بر حسین
 افتاد فی الحال او را برگرفت و بخانہ خود برودہ جائے پنهان ساخت روز بہا ز دیگر رسید حسین پیدا شد دل
 خالون قیامت بچون آمد و زبان مبارکش در خروش راوی گوید کہ سیدۃ النساء پیش و حجرہ ہفتاد بار آمدہ بود
 و باز گشت و کسے پیدا نہ شد کہ او را بطلبیں فرستاد آخر روئے بحسن کرد کہ لے جان مادر بر خیز و طلب برادر
 کن کہ دل مجروح من در فراق او میسوزد و ہر دم شعلہ اندوہ در کانون سینہ بے کینہ من برے فرزند حسن
 یخواست و از مدینہ بیرون آمدہ کہ در خراستانہا میگشت و میگفت **بالحسب بن ابن علی** با قوتہ عین الہی
این آیت تو کجائی و چرا دیدار من خود بہ برادر منے ثنائی **علیت** دل با تمام بروی رخ خود منے ثنائی
 بکجاست جویم لے جان ز کہ پرست کجائی حسن لغز و میر و جو ایستہ آنہ آگاہ آہوئے پیدا شد فی الحال
 بزبان حسن جاری گشت کہ **یا ظبی** حصل ذآبت اچی بخیند لے آہو برادرم حسین را دیدی آہو افرمان
 حضرت را کہ و بہر بکت و نیست سببہ محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم سخن دہا نہ گفتہ آہو رفتہ و تہمت برادر
 سببہ زہرا و جیدہ را خندہ صلیح بن زکریا کہ الہی دہا او را صالح بن زہر یہودی گرفتہ است و آستانہ لہی
 ببینہ و در خانہ خود پنهان کردہ این گنج در ویرانہ اوجوت و این جوہر را در خزانہ او طلب نہادہ حسن خرامان
 بدرخانہ صالح آمد و آواز داد صالح بیرون آمد حسن گفت صالح برادرم حسین را از خانہ بیرون آر و بن سپاہ
 و اگر نہ ماورم را بگویم تا یک یا رب سحر گاہی از حضرت الہی و خواہد تا یہودی بر روی زمین نہ نماند و پدرم
 را بگویم تا بزخم تیغ آبدار و مار از یہود نابکار برآرد و از جہدہ در خواست کنم تا تیر و عالجہ اخلاص بر روی کشند و
 کمان نقیبن پیوند و بہر دقاب تو سین انداز و قاتل سبجانہ اجابت نمودہ تمام یہودی بیجان شوند صالح

از ان گفتگو می تغییر و در آن جستجو می شتاب شده و فرامانده گفت ای پسر ما در تو کسیت گفت اوم زبیر زهر آورده
خضر و معصوم خانوادۀ رسالت اسلم قلاوه غرت و جلالت درۀ صدف عصمت غرۀ چهرۀ علم و حکمت لفظ
دائرۀ مناقب و مفاخرۀ ناصیه مجامد و آثار وجود مبارکش از سبب شست شسته و قربالۀ او آزادی عالمیان
نوشته مادر سادات مجمع سعادت چشم بر هم نهاده از بهر ادای عرصات قبول غدا قاطعۀ زهر صالح گفت مادر
را دستم چرت کیست گفت پدم شیر بزوان و شاه مردوان و بدوش شیر حرب کتۀ و رسیدان و بدوزیر طعنه
زندۀ بر اهل انکار و عهدان و بدو قبلۀ مصطفیٰ نماز ادا کرده و شب غار جان خود را بر لے سیدالشعaban خدا
کرده و جبرئیل بجو اغروی او از آسمان ندا کرده فدایش علی نام کرده و رسول و تعظیض استقام کرده سید غالب
محو فلک و ارباب علی بن ابی طالب کرم الله وجهه صالح گفت پدرت ایتم دم بدت کسیت گفت دریت از حدت
شرف تبلیس میوه ایست از درخت نخت آبل فریست فروزان از قندیل تجلی آویخته از درۀ عرش
ملک ملکیل در مکۀ نماز نختن گذارده و در سجده قطعه سنت ادا کرده در زیر عرش نماز و ترقیام نموده حق سبحانہ برو
سالم آورده از عرش مجیدش بگذرانیده بمقام قاب تو سینش رسانیده رسول القیل نام عالمین سید کونین
انتظام دارین مقصد لے اہل عربین پیشوائے اہل مشرقین و مغربین جد بسطین ندین جن نام و بر اورم حسین
شاهزادہ این مناقب و اہمیت و صیقل کلامش غبار کفر از آئینہ مول صالح مینور و آب نداشت از دیدہ مبارک
و بیدیدہ حیرت و دروے حسن نے نگارید چہ پیشوائے آفتاب عالم جان باورے تو و بعدول سیریل مشکوک
تو کردی غمنا و اوصاف دار گوش من پیر ذر شاہرا شد از گفتگوے تو پس گفت ای جگر گوشتہ رسول
خدا اولے فرودیدہ علی مرتضیٰ و اے سرور سینہ فاطمہ زہرا پیش از انکہ برادرت رابعہ تسلیم کنم مہر و برادر گوا
خوب رنگین دل من نگار و کلمہ شہادت بر من عرض فرماے تا احکام سلام را گردن نیم و متعا و فرمان قرآن بخوم
حسن سلام برو عرض کرد و صالح از روی اہل اہل اسلام شد و بخانہ درون رفتہ دست حسین گرفته بروان
آورد و بدست حسن او طبع ز سر سرخ و سفید بر سر ایشان نهاد و کمر و دست برادر گرفته بخانہ باز آمد و فاطمہ
دل و ارک آرام گرفت عیسیٰ روح نمودی و دلم را فرستہ روے نمودہ آمدی و ز قندل جان تبسم باز آمد
روے و اکیال با اعتقاد تن از تو خوش مسلمان شدہ بد خانہ فاطمہ آید و از شہادت بر کشید محاسن سفید
و آستانہ خانہ زہرا نہایب و بدو زیستہ و نیاز تمام مینالید و میگفتیم و خضر مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بد کردم
کہ فرزند زہرا باز روم از ان حرکت پیشمان شد م کفر را بگذانم و مسلمان شد م از سر گناہ من در گذر فاطمہ بوسے
پیام فرستاد کہ من از حصہ خود در گذارم و نصیب خویش حقو کردم اما ایشان فرزندان مرتضیٰ انداز و عند باید
خوارست صالح صبر کرد تا مرتضیٰ از غریب باز آمد صالح پسر را ملازمت کردہ صورت حال باز نمودی فرمود کہ لے صالح

من خشنود گشتم و از سرگناہ تو در گذشتم اما ایشان ریچان روئے رسالت اند و نہال حدیقہ جلالت اند بگوشتگان
سید عالم اند نور و بدگان خواجہ اولاد آدم اند و بہ نزد آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم داز و عذر خواہ صالح گریہ کنان
بہ نزد رسول خدای صلوات اللہ وسلامہ علیہ کہ دو گشت یا سید المرسلین یا رحمتہ للعالمین صلح خطا کرد و با بکر گوشہ
توجہ فکر کہ اورا بے اجازت باور و برادر بخوار برد و چون واقف شد فی الحال بہ برادرش سپرد و اکنون کہ اسلام
برست و بر عقبہ متابعت شریعت و سنت نشست توبہ و انابت پیش آورد و بر آنچہ کرده بود حسرت بسیار خورد و
ہیچ روئے آن دارد کہ بر و رحم آری و از گناہ و گنہ گری حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود کہ ای صالح من
از بہرہ خود در گذشتم اما ایشان برگزیدگان خدایند اگر شے از تو خشنود کرد و زیانہائے تو بہم سود کرد و صالح
بہ چارہ روئے و صحرا ہنہا و تضرع و زاری میگرد کہ خدایا زبان کردہ ام و حال خود را بتاہ کردہ ام و نام عمل خود را
یدین بے ادبی سبباہ کردہ ام و ربای عجبی یارب بدر تو عذر خواہ آمدہ ام و ہر گشتہ بودہ ام براہ آمدہ ام اکنون
زپئے عذر گناہ آمدہ ام و پندیر کہ با حال تباہ آمدہ ام و ہفتہ شبانہ روز بیکر گشت و در صحرای گشت ناک و شبہا
از منزل ثریا میگذشت روز ہفتہ ہم جبرئیل امین از حضرت رب العالمین در رسید کہ سید خدایت سلام میرسان
و میفرماید کہ آن پیر مجروح را باز خوان کہ ما تو بے قبول کردیم و گناہان او قلم غفور کشیدیم و نام او را در حرمیدہ
دوستان ثبت نمودیم عزیز من در شمعنی نظر کن کہ کافرے این مقدار خطا کرد کہ حسین بن ابیخاتمہ برو و سپہان ساسانی
نہ اورا طلبانچہ زد و نہ در روئے شے سخن سخت گفت بعد از ان از او خود پشیمان شد کہ کفر را بگذشتن مسلمان
شد این ہمہ تضرع بایستہ کرد و تاقی سبحانہ از خشنود کرد و آن ستمکاران کہ بگر نور و دیدہ برابر ہر ہر ہفتاد و دو بار
ساختند و فرزند پندیدہ مرتضی را بہ تیغ بیدریغ با ہفتاد و دو تن و دیو نہ کر بل با تیش کی بل با گشت تباہ حال
ایشان چکوہ خواہد بود و قلم لے کر بستہ بخونریزی او را در رسول بیچیت آخر زخا و اند جہان شرم ہو و ہیچ اندیشہ
نکردی کہ رسول نقیبین از اپنے حرمت ایشان چہ وصیت فرمود آہ از ان کہ کہ فاطمہ از جور تو او مصطفی
بر نوختن آن علی ختم آلودہ آدمیم باز کہ بعضے از مناقب فاطمہ در شمار دارد و شد کہ خدیفہ بن الحیان گفت
روزے ما و من از من پرسید کہ چند گاہ است کہ پیجا بر اصلہ اللہ علیہ وآلہ وسلم ندیدہ گفتم چندین وقت است مرا
خواری کرد و دشنام داد گفتم بگذا تا بار دم و با آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم نماز شام بگذارم و از سبک تو خود التماس
کنم کہ طلب آمرزش نماید و توری و دو بر فتم و با حضرت رسول صلوات اللہ وسلامہ علیہ نماز شام و خفتن گذارم
چون از نماز فارغ شد بر خاست متوجہ حجرہ طاہرہ شد من از عقب در دران گشتم دیدم کہ در راہ شخصہ ویر
پیش آمد و بطریق مسارہ با فے سخن گفت و غائب شد آن سرور روان شد و من اپنے میر فتم و از پائے مرا
شد و فرمود این کیست خدیفہ است گفتم آہے پرسید کہ حاجت تو کیست گفتم آہ کہ مراے من و ما و من مرز

طلبی فرمود که خضر الله بك ولا يميتك پس گفت این شخص که مرا در راه پیش آمد دیدی گفتم بلی یا رب
فرمود که بلکه بود هرگز پیش ازین برین نیامده اند پروردگار خود دستوری خواسته که بر من سلام
کند و بشارت دهد مرا که فاطمه سیده زنان اهل بهشت و حسین سید جوانان اهل بهشت خواهند بود
در حدیث اناس بن مالک آمده که حضرت صلی الله علیه و آله و سلم فرمود پس دست ترا از زنان عالمیان یعنی
از آنهایی که نسبت منسوب به من است بکنی بخت عمران و خدیجه بنت خویلد و فاطمه بنت محمد و آسمیه زن
فرعون بنت مزاحم و این خالوید و کتابال از امام حسن عسکری نقل میکنند که چون حق سبحانه و تعالی آدم را
خوار و در بهشت متکفل ساخت ایشان در روضه فردوس میخامبیدند و خود را در غایت عزت و احتشام میدیدند
و گفته آدم بخوان گفت که خدا را از تو نیکوتری نیافریده است بر لوح وجود و بچاکش نمی زیارت از تو ندیده حق
سبحانه و حی که در جبرئیل که ایشان ابغفدوس اعلی بر چون آدم و حوا ابغفدوس اعلی در آمدند نگاه کردند و خسته
و بیند بر بساطی ظاهر ایستاده بپایه بهشت نشسته و تاج از نور بر سر و دو گوشواره از نور در گوش و دست
بهشت از نور روئے و در رخشان گشتن رخ تو رخ نمودی و عالم تمام نور گرفت + آدم گفت ای جبرئیل
لے دوست من این دختر چه کسی است دیدن زیبایی که ریاض جنان از نور روئے و چین یوزانی گشته
جبرئیل گفت این فاطمه است دختر محمد صلی الله علیه و آله و سلم که از فرزندان تو پیغمبر آخر الزمان خواهد بود و گفت
آن تلخ چیست بر سر و گفت روحی است گفت آن گوشواره چیست و گفت در گوش و گفت فرزندان او
حسن و حسین اند آدم گفت لے جبرئیل ایشان پیش از من آفریده شده اند جبرئیل گفت آ آدم ایشان موجود
بودند و غامض عالم اشیای از آنکه تو آفریده شوی بچهار هزار سال قطع آدم که خانه بر سر گرفته و ستم آدم نه
عمر نلد برین نبود + آدم که با مبارک است را دیدیم جبرئیل برتر از رحمت امین نبود و از عاقله و بصاحت
رسیده که گفت بیرون رفت پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم و بر سر کسای بود و چشم حسن پیش آمد و برادرزیر آن کس
در آرد و حسین نیز برادر اچله و او علی و فاطمه بیامند ایشان را نیز در آن کس او را در و پس گفت ایما یزید الله
لبنی حبیب منکم الذین اهل البیت و نظیر کما فی نظیر و را یعنی خیرین نیست که خدا میخواهد بر
از شما حسن را پس بیت و پاکیزه گرداند شما را پاکیزه گردانیدنی و در شان ابن عباس کس فرمود که انا حدیث
من حدیث کما و سلمه لیکن کما که در شخص سخن است که من بکنم با کسی که با ایشان حرب کند و صلح
دارم با کسی که با ایشان صلح دارد و حضرت فاطمه بهشت سال را که ملازم پدر بود و از آن حضرت کرامات بسیار
منقول است یکی آنکه در بعضی کتب آمده اند که روزی حضرت بی عالم صلی الله علیه و آله و سلم در مسجد الحرام نشسته بود
و پشت بر دیوار کعبه باز نهاده جماعتی از نوادین قریش خرامان لباس ناز و عیش و شادان و مفاخرت و اطیش

بنزد آنحضرت صلوات الله علیه آله وسلم می آمدند و گفتند ای محمد اگر چه پلست از تو بیکانه ایم اما نسبت قرابت بیکانه دو
 یک شهر حم خانہ ایم بنحو ایسم که علی سر شمشیر رحمت از تو بریده گردانیم امروز ترتیب عروسی داریم و کار ز فانی نے
 سازیم و قلانہ را کہ خوشیست بفلان کہ بمیدیم و خمر خود فاطمہ العزیزت تا عروسی ما را تماشا کند و رسم
 خویشاوندی بچائے آورد بقدم خود منزل ما را و تهنیت بخند و محفل با رازیب نینستہ ازانی فرماید خواجہ طایف فرمود
 آنگاه سر آورد و گفتہ نیکو باشد شما بر وید تا من فاطمہ العزیزستم ایشان بر رفتند و حضرت علی آمد علیہ آله وسلم
 پیش فاطمہ آمد و گفت اے جان پدر ما را فرمودہ اند کہ برخیز و خلق ملحق در تریم و عیاد آزار و دشنام آن تحمل کنیز زہر نفاق
 ایشان را بشکر شکر مقابل سازیم **عجبت** جنگ باید دید و پندارید صلح نہر باید خورد و انگارید قتلہ امر و
 خانو تان عرب نزد پدرت آمدہ بودند و درخواست کردہ کہ بخانہ ایشان روی و در عقد و زفاف ایشان حاضر
 گردی و من قبول کرده ام کہ ترا بفرستم تو چه می گویی فاطمہ فرمود کہ اگر کم خدایے و رسول اور است من بنده فرزند
 و از حکم تو سرپیچیدن نمیتوانم **عجبت** مرا تو جان غریبی و شاه محترمی و چو چاکم کنی بر وجود من چو چاک
 اے پدر بفرمان تو بمجلس و محفل ایشان میروم اما تحیرم کہ کدام جامہ پوشم و بچہ لباس تن بپوشم کہ دلم ایشان جا بجا
 زیبا پوشیده باشند و خود را بالبستہ قیمتی بیارم مبادا کہ چون مرا بجامہ خالقدان و جادو کہنہ مبتدیان و طنز
 پیش آرد و با ستمخوا و افسوس من نگرند زن عتبه و خمر شیبہ و خواہر ابو جہل با رعنا یان فضول پیشہ و
 بی ادبان کج اندیشہ آنجا حاضر اند اے پدر تو لاف و گزاف دختران عرب را نیکو شناسی حالہ الحطاب کہ خار
 در راه تو اے اندازد و ہندہ زن ابوسفیان کہ از غیبت شما ہیچ کاس دیگر نمی برد و از دوران مجلس اے پدر
 بر خیز میر شہاروشن است کہ اینہا ہمہ باتین استانہ بخانہ اورم خدیجہ میر رفتہ اند و برسم الماز مست ہر روز
 دایم بدرخانہ او میرفتہ جلد بادیا بے روی و خرمصری و بدوین و حلاہ عراقی نشہ باشند و زیور ہائے
 شکلف بر بستہ تا چہائے مکلان بجا ہر بر سر نہادہ بر بال شہائے زلفبت تکیہ زن من با چادرے کہ چند جا از لیلی
 خرابند بر نہادہ ام و با پیشینہ کہ چندین رقعہ بر آستین و گریان او دوختہ ام بدان مجلس آیم چون را ببیند
 بگویند کہ این دختر را بپا افتاد عقد مادرش کہ در روز عقد برگردن داشت خراج مملکتہ بود و کجا شد اکنون دختر جا
 پلاس می پوشد سبب چیست اے پدر بزرگوار ایشان را و بدہ معنی کشادہ نیست کہ دانستہ در رفتہ اند
 از بوستان نبوت رستہ است و نہالے کہ از جو بیار سالہ سلا کردہ بجامہ دیبا و زیور زیبا بلکہ تمامی متاع غرور دنیا فریفتہ
 و شقیقتہ نشود ایشان ہمہ نظر بر صورت دارند و دیدہ بصیرت بر جانب منی نمی گمارند **عجبت** وہ کہ آن صورت
 پرست از حال آگاہ نیست + آری اے اہل صورت را بمعنی راہ نیست + اے پدر چو بویے کہ مادر خدیجہ
 حاضر بویے تا ایشان را این دایمہ پیدا شدہ اے این خیال از خاطر سر زخمی اکتون و بجوار رحمت حق

چو بستہ من و نرزان فراتش چون تیر لب بر بوی گلزار میزارم و از رخ نیاختا تو نشان عرب کہ بر حضور انفعال
 منتد و سحران مادر زار زار مینام ^{مجلس} هر کہ کہ دلم از غم و دل از بنالہ از نالہ زارم در دیوار بنالہ عظیم مکن
 اے دوست اگر زار بنالہ کا زار کہ فراتست بناچار بنالہ فاطمہ این میگفت و قطرات حسرت بر رخسار
 میبارید حضرت رسول نیز صلوات اللہ علیہ آید و سلم بگریہ درآمد و گشت اے جان پر رول شود اندر ہنک میباش ^{بہا}
 فخرہ و زیور ہائے مکمل بنبر و ماقہ ^و وقتیتہ تدار و بد ہد تلج بر سر دار و گو میار کہ رانیہ کر یہ او شام را ایذا
 میکند و طاق لباس ملحق میپوشد گو میپوش کہ پائے سیاہ اور اسوا عیسا تو دلم و زار ہنک چون گل لباس
 زرد و شخ پوشیدہ و چین تکبر جلوہ میکشد و اما تہ خارے قیمت بہتر را تش و خوش خواہند بود و خواہند چہر
 چہر بل اگر کم در طوق زین و گردن و در و غل آتشین بر گردن خواہد داشت و نہر عتبہ اگر در دنیا بر
 متکلفے عشرت تیکہ میزند و آخرت بر عتبہ عتایش باز خواہند داشت و دختر ما و فخر یکم فقرت کہ کلمے کلیم کلیم
 محرم در دہ طور و مقرب قہ نور شد قطوعم ما و کلیم فقر کہ تارے اوان بہ است و از صلیبانی دو بیائے شستری +
 ما و یاس عجیز کہ در دیدہ خرد و زیارت از ملائحت است عبقری ہایشان حسین سخن بوند کہ جبرئیل از حضرت ملک
 جلیل در رسید گفت یا رسول اللہ خدائے ترا سلام میرساند و میفرماید کہ فاطمہ ایگو تادان عرووی حاضر شود کہ آنجا
 بمقدم اور نہ عجب حالے غیر ظاہر خواہد شد و بعضے از آن زنان حبیبہ خواہند گشت و بہر کن قدوش از
 قید کفر خلاص خواہند یافت پس رخ اجہ عالم صلی اللہ علیہ آید و سلم گفت اے جگر گوشہ من ایگاہ ندو دوی و رسانند
 قواعد امر و نہی طاؤس بلایکہ از آشیانہ سر درہ اللہی رسید فرمان حضرت عزت میرسانند کہ فاطمہ ایگو تا بدان محفل
 رود فاطمہ فرمود کہ اے پر رانے میر بشترے شین روز و زخم شین مافرمانی منیکردم این اندیشہ پیش من آمدہ بود کہ دین
 سرانے ماتم ست در سرانے ماتم تماشائے عروس عجب میخاید این زمان کہ حکم خداوند در رسید توقف را محال ماند
 پس حضرت بتول غدر انقذہ فقر بر سر انگشت چادر عصمت پوشیدہ و از فاطمہ پر چون خورشید نور تہا بے خادمہ و
 حاجبہ و آن صرع الشمس بحبائہ السماء قدیسۃ آفتاب و میان تارہا بر آسمان یکجا است
 طلیت چہ غم خورشید تابان را اگر تہار و در درہ چہ غم سر خرامان را اگر تہا بر دن آیدہ آوردہ اند کہ حضرت
 عزت بجنظ عصمت دامن خلقان اورا از نظر خلقان پوشیدہ میداشت دختران قریش چہ شہم تہادہ و خاتونان
 عرب مجموع گوش کشادہ کہ بہین ساعت دختر و صلی اللہ علیہ آید و سلم و را دید با خرقہ کہنہ و مقننہ پیشینہ چون جلی
 و حل مابن و لباس سپریہ مابظرے را دید ہر آیت از رشکان آب اند و از ویدہ سے روان شود و از حسرت
 آتش غم در دلش علم ندایشان در بین اندیشہ کہ آوارہ را کہ اینک فاطمہ را بہین کہ زہر قدم در آستانہ خا
 نہا و چہار دیوار خانہ از شش شہہ جمالش چون چشمہ خورشید روشن و درخت ندہ گشت فاطمہ نہ برسم جاہلیت بلکہ

بطریقہ اسلام بر اہل مجلس سلام کرد و بیعت کردی سلام فوق سلامت بدل سیدہ وین خانہ از سلام تو دوا
 السلام شدہ حاضران آن محفل را از حیرت مجال جواب نمود اما دیدند کہ وقتہ خیر البشر خزانہ خزانان سے آید
 وہاں حلقہ کہ چشم روزگار چنان جامہ ندیدہ دریا میکشد تاجہ محبت پدر شاہ و دیار و دیار و دیار و دیار و دیار
 و غیر وزندہ رخشندہ و زمر و تابندہ کہ دیدہ از مشاہدہ جو بہر آن خیرہ شود بر سر دست بر بن ازندہ کہ کسے در کان
 و نیا چنان زرقا لعل ندیدہ و دست تصرف ہیچ زر گردان نہ سیدہ و دست رشتہاے مر و اید از اطراف
 جامہ اش و آویختہ زیبائی حلقہ و طینہ او آب لبے ہمہ پیرا بہار بخینہ خوران بہشت و کنیزان پاکیزہ سرشت در
 خدشش روان شدہ یکے شفقہ چادر مطہرش بدست تاب بروشتہ تا از غبار زمین آلودہ ناگردید کہ دامن مقنعہ
 پاکیزہ اش بطریق احترام برگرفتہ تا گرد و بر و تشبیر دیگرے مر و صفادر دست گرفتہ اور با و میکرد یکے حجرہ خود
 در پیش آوردہ تا راسخہ آن مشام عالمیان را معطر سازد یکے جیت و جیت اعدا پسند میسوت و دیگرے برائے
 سلامت حال و تالش و عایک و بدین عظمت و و بدیدہ و دارات و کوکہ فاطمہ در آن خانہ و آمد و زبان زمان
 میگفت غزل تو از ہر کہ با آئی بدین خوبی و زیبائی + و رے باشد کہ از جنت بر خلق پاکشائی + و ہر یو
 یار اید وقتے خود بردیان را تو یمن تن چنان خوبی کہ زیورہ بیارائی + سلامت گوئے بے حال ترنج
 از دست شناسد و در آن ساعت کہ چون یوسف جمال از برودہ بخائی چشم خواتین عرب کہ بر آن گوہر صفت
 خلق و ادب افتاد و دیدہ ایشان خیرہ و آئینہ عقل و فہم شیان تیر و گشت از جہانے خود جہتہ با یکے میگفتند آریا
 زین دختر کدام سلطان است و حرم محترم کہ ہم خاقان است قطعہ این کیست این کیست این حلقہ ناگاہ آمد
 این نور الہیست این از نزد آمد آمدہ + این بخت و دولت را نگار این لطف و رحمت را نگار و در حارہ با خضران
 بارے چون ماہ آمدہ + این کدام خاتون است کہ نور چہرہ او افتاب ماہ را غلبہ میکند این جامہا از کجاست
 کہ در خزائن ملوک عرب چنین لباس نباشد مگر این جامہا ہر بے نشان مصر و اسکندریہ بافتہ اند و پود و تار
 را ہر مردان روم و فرنگ تافتہ ایشان نہ است کہ آن البسہ از جامہ خائے غیب بودہ یا جامہاے فاطمہ
 در نظر ایشان اطلس آویبا نمودہ چون داشتند کہ فاطمہ است لرزہ بر اعضاے ایشان افتاد و پیشگاہ سر بر
 با فاطمہ گذاشتند و ہر یک در گوشہ سر النعال در پیش انداختند بیعت ہر نازنین کہ بر مر و نور جن میفرودخت +
 چون تو درآمدی پئے کاسے و گر گرفت + جمیع کافرات کہ مد و توفیق از ایشان منقطع بود از آن مجلس فرار نمودہ
 آن صورت ابرحہ حضرت رسالت صلی اللہ علیہ آ کہ و سلم حل کردند و جاعتے دیگر کہ آنجا قرار داشتند زبان بند
 خواہی کشادہ گفتند و خبر مصطفی مانتر انگیخت کہ ویم مبادا کہ عباسے بر خاطر عاشرت نشسته باشد حکمے
 فرمے کہ مایدان قیام نایم کہ سبب خودی تو کرد و از طعام ہا جیہ پیش آریم از شہر تہا کہ ہم ہیا سازیم فاطمہ فرمود کہ خشت و

من بطعام و شراب نیست که سنگی صفت من پذیرد من است که فرمود و اجتمع یومئذین دور و زگر سبزه میباش
و آشپز یک یوم و یک روز سیر میثوم اگر خوشنودی من بخوابد اذن پذیرد من بلکه رسالت حضرت ذوالمن قدما علی سبزه
کفر بیرون نهاده بفضائے روشنائی فرستے ایمان آئید و بایگانگی خداوند آشنا شده از بیگانگی شرک بگذرید
جسے اذانها که سخن فاطمه شنیدند و آچنان کرانته سوائے دیدند با هم چاک زده تهنیتها از سر کشیدند و کلمه
لا اله الا الله و محمد رسول الله بر زبان رانده از قدم مبارک فاطمه بیان ولت و سعادت رسیدند
بیت آرام دل زندگی جان نوم دوست ۴ هر جا که بند پائے صفاد قدم دوست ۴ و در شواهد النبوة وقوع
این صورت را در مدینه نقل میکنند یا همین حکایت است که یک رادی ایجاد کند و دیگر طایفه یا خود کرانته
دیگر بوده مر فاطمه را در خبر است که چون یک سال از هجرت حضرت رسالت صلی الله علیه آله وسلم برآمد فاطمه بروا
اہل بیت نہ سالہ شد و بقولے چهارده سالہ و بروایتے بیست سالہ و غیر ازین نیز گفته اند و بر سر تقدیر یا حسب
سال دوم از هجرت یا در ماه صفر از همان سال یا در ماه رمضان یا در ایام و در باب تسبیح فاطمه علی روایات
بسیار است و اینجا نقل شہر اکتب جبریل و کرده میشود و در بیست ہر کہ از اکابر صحابہ فاطمہ خواستند گاری میکرد
سید عالم صلی الله علیه آله وسلم میفرمود کہ در باب تسبیح فاطمہ انتظار وحی میکشیدم و کتابت آن را بوالموید خواندم
نہ گور است کہ خبر کرد مرا حافظ ابوالعلائی ہمدانی با سند خود از حسین ابن علی کہ روزی رسول صلوات الله وسلا
طہ علیہ رخا نہ ام سلمہ بود کہ برو فرمود آمد طعمے کہ او را بیست سر بود و بر ہر سرے ہزار زبان داشت ہر زبان
بلغتے تسبیح و تقدیس میگفت مرقی تعالی را کہ بلغت زبان دیگر نے مانت و گفت است و کشادہ تر بود و بویفت
آسمان و رفت زین حضرت رسالت صلی الله علیه آله وسلم پنداشت کہ جبریل است گفت اگر او تو ہرگز پذیرد
صورت نہ یک من نیامدی آن فرستہ فرمود کہ یا رسول الله من جبریل نیستم مرا خضائیل گویند حضرت حق سبحانہ مرا
بحضرت تو فرستادہ برائے تسبیح نور بہ نور حضرت صلی الله علیه آله وسلم فرمود کہ اے خضائیل کہ ایکہ میامد
و ادعت فاطمہ را بعلی پس حضرت صلوات الله وسلامہ علیہ فاطمہ را بھو رسے بعلی داد بگو ای جبریل
و میکائیل و شیخ زبندی در کتاب نظم در اسمطین روایت میکنند از انس بن مالک کہ گفت من نزد رسول خدا
صلی الله علیہ آله وسلم نشسته بودم کہ آثار وحی در بشعر مبارک سے ظاہر شد و چون حی بخاک گشت فرمود اے انس
تسبیح میدانی کہ جبریل برائے من از نزد خدا رسے چہ پیغام آوردہ بود گفت یا رسول الله پدر و مادرم فدائے تو باد چ
پیغام گفت پیغامش اینست کہ اِنَّ اللہَ تَعَالٰی یَا فَرِّکَ اَنْ تَدْرِجَ فَاطمَہُ مِنْ عِلٰی بَدْرِ سِتِّکَ حَق
تعالی امر میفرماید کہ فاطمہ را بر بنی بعلی و ہی رسے اس برو و اشرف مہاجر را چون صدیق و فاروق و ذی النورین
و طلحہ و زبیر رضی الله عنہم و جماعتے کا بوزانصار چون سعد بن سعد بن عبادہ و اسید بن

حضیر ابگوئے کہ رسول خداے شمار میخواند من بموجب فرموده آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم رتقم دان گروہ بخوانم
چون جمع شدند و علی نیز حاضر گشت حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم خطبہ بلینیہ خواند شت مہر حمد و ثناءے حق
جل جلالہ و ترغیب بکلیح آنگاہ فرمود کہ حق تعالی مرا امر فرمود کہ فاطمہ را بر بنی بعلی و ہم را بر بنی بعلی و دوم بر مہر
چہار صد شقال نقرہ راضی شدی لے علی گفت راضی شدم یا رسول اللہ و روایتے آنکہ علی را فرمود تا خطبہ
بخواند پس حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم دعائے خیر در شان فاطمہ و علی بقصدیم رسانید گفت جَعَلَ اللَّهُ شَمْلَكُمْ
جمع کند خداے پر اگنہ گہبائے شما و اَوَّاعِلْ جَدَّكُمْ و بسعادت قرین سازد بخت شما و اَبَارَكَ عَلَيْكُمْ
و برکت و بہ شمار اَوَّاعِلْ جَدَّكُمْ اَوَّاعِلْ اَطْيَبًا و از شمار دو بیرون آرد و ریت تیمار داولاد و بسیار ہمہ
پاک و پاکیزہ روزگار و در کتاب مناقب خوارزمی درین باب حدیث طویل واقع شدہ خلاصہ ہمہ آنکہ جبرئیل نزدیک
حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم آمد و قدرے از سنبل و قرقفل بہشت میاورد و حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم آنرا
فرستاد و بیوئید و گفت لے جبرئیل سبب آوردن این سنبل و قرقفل چیست جبرئیل حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم را
خبر داد کہ حق سبحانہ وحی کرد بہ بہشت کہ خود را بیدار لے پس بہشت آراستہ شد و فرمود درخت طوبی را کہ بار بار
از علی و علیہ السلام حکم شد تا حور عینا خود را ببار استند و ملائکہ را فرمان رسید تا در حوالی بیت المہر جمع شدند و آنجا
منبر بیت از نور کہ آدم علی نبینا و علیہ السلام بر و خطبہ خواندہ در روز عرض اسما بر ملائکہ امر الہی یہ جبرئیل یکے از
ملائکہ حجاب بارگاہ ربوبیت ست رسید کہ بران منبر بالا رود و خطبہ خواند و در میان ہمہ ملائکہ شہرین کلام ترازو
نیست پس اجیل بران منبر برآمدہ حق تعالی را با انواع محامد ستایش فرمود چنانکہ اہل آسمان ہا فرمان و مسرور
گشتند پس وحی آمد بوسے کہ عقد کن فاطمہ و خضر حبیب مرا بعلی پس اجیل عقد کرد و ملائکہ گواہ گشتند و کاتبان
دبوان قضا این ہمہ را بر ہمین وثیرہ ثبت نمودند آنگاہ جبرئیل قطبہ حریر بحضرت رسالت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
نمود کہ این صورت درین وصلہ حریر نوشتہ شدہ بفراوان خداے بر تو عرض کروم و من این بانجام تمام مشک و ہر
خواہم کرد و بر ہونان خادم بہشت خواہم سپرد و چون ہمہ عقد با تمام رسید اشجار فرودس سنبل و قرقفل اشیار کردند و
من بختہ قدرے برائے شما آوردم آنکہ حکم شد کہ درخت طوبی آنچه برداشتہ بود تا کند طوبی آن حملہا و جلیہا
نثار کرد و حور العین برداشتند و بدان معاشرت میکنند تا قیامت و نقلے آنست کہ درخت طوبی را قہر
نثار کرد و بعد و دستداران اہل بیت از زمان آنحضرت قیامت و در ہر رقم نام یکے از دستداران اہل بیت
نوشتہ از مردان و زنان و ہر ملکہ کہ حاضر بودہ ازان یکے رقم برداشتہ و نگاہ میدارد تا قیامت آن رقم
بدان کس بود کہ نام او در آنجا نہ کورست و منتمون رقم این باشد کہ فلان یا فلانہ از آتش و دوزخ آزادند و این از
برکت فاطمہ و سمیت علی است ملتئومی و دستمازا سدرات نجات و دشمنان خوار مانده و در رکات

دوست شو تا بموجب لخواہ فیض یابی روال من و علاہ بگذارد و شستی کہ تا ناگاہ بخوری خرم عاودہ
 پس جبرائیل فرمود کہ حق تعالیٰ میفرماید کہ تیری کج کن تو ہم در زمین فاطمہ اہلی چنانچہ در آسمان تیری کج واقع شد
 پس سید عالم صلی اللہ علیہ آله وسلم فاطمہ را بجای داد و دم سلمہ را گفت کہ دختر را بجائے علی سپرد و بد و بسیار دبا و گنج
 نکتہ تاملن بیاہیم و ایشان را بیکہ گیریم و چون نماز شستن بگذار و در کوفہ آب بکشد و پشت و نژاد ایشان آمد و آب
 دهن مبارک در آنجا انداخت و موقوفین و دیگر ادعیه آن خواند آنکاد فرمود با علی ازین آب شام و وضو ساز
 و با فاطمہ گفت تو ہم بیا شام و وضو ساز و روایتی آنکہ مقدر است از آن آب سرفاطمہ و میان ہر دو پستان من
 پاشید و گفت اللہم انی اعینک صاحبک و ذریئک سامرک الشیطان الخیم بار خدا یا بہ پناہ تو درے آرم
 اورا فرزندان اورا ز شرد و بارانہ یعنی شیطان آنگاہ مقدر است دیگر از آن آب بر سر علی و میان ہر دو شامہ او
 پاشید و میان دعا گفت و بارہ و آنگاہ فرمود اللہم انی اعینک یا ربی بار خدا یا این ہر دو از شند و آنگاہ
 دهن ازیشانم اللہم یا کہ اذھبت عی الخیم بچنان کہ از من جس را بروی و کہ کج تری
 و مر ایاک و پاکیزہ گردانیدی فطہ کما پس ایشان ہر دو را پاک ساز آنگاہ فرمود بر شیر و بجایے خواب خود
 روید کہ خدا تہیجالی میان شما الفت دہا و دور نسل شما برکت کند و خود بر خاست تا از خانہ بیرون رود فاطمہ در
 گریہ افتاد و حضرت رسالت صلی اللہ علیہ آله وسلم فرمود کہ ای دختر من چہ چیز ترا در گریہ آرد و تحقیق من ترا
 بکسہ و آدم کہ اسلام سے از ہمہ پیش و علم سے از ہمہ پیش و خلق سے از ہمہ بہتر و عرفان و بخداست خالی از ہمہ
 زیادت است و روایتی آنست کہ چون رسول خدا صلی اللہ علیہ آله وسلم بجایے فاطمہ را مشاہدہ نمود و لطف
 تعلق فرمود کہ ای جان پدر و حق تو تقصیر نکردم کہ را شوہر تو گردانیدم کہ بہترین اہل بیت است و میگفت
 میخورم بخدائے کہ جان من در قبضہ قدرت اوست کہ ترا بکسہ دادہ ام سیدست مرد دنیا و آخرت مقررست کہ گریہ
 فاطمہ از جہت آن بودہ کہ از خدمت پدر دورے افتد چنانچہ جمیع خیال بندند کہ گریہ او از آن بود کہ علی مال
 و متاعی چندان نداشت چہ فاطمہ من بہت از دنیا در شیدہ بود و از پدر ہمچہ رسم و قواعد فقر ویدہ و شفیقہ و میدست
 کہ پدر بزرگوار اورا فخر و مہابت بہ فقرست قطعہ شروۃ الفقر فرمائی و در طریق معرفت بہت از بہر شادی دل
 ارباب فقر و مہوہ مقصود و یار و بجز از مراد بہر نہائی کہ دار و تازگی اناب فقر ہو را خبر آمدہ کہ جہاز حضرت
 فاطمہ از ثیاب و متاع و اثاث البیت و عمامہ برد و بودہ و دو باز و بند فقرہ و قطیفہ کہ تمام بدن او منے پوشیدہ
 و قدے و یکسایے دست و آرد پیرے و دو سب و دشکایے و مشر بہر دو و نہائی از کتان بطور کہ حشویکے
 از بلیغ تر و خوشتر دیگرے از ترا شہ سختیان بود و چہا رعد و بالش کہ دوتا از آن ایشم و دو دیگر را بلیغ تر و بزرگتر
 بود و اما سبب نظر ابو بکر طوسی اور کتاب معین الجامع للطایف البساتین آوردہ کہ یکے از منافقان مدینہ علی را در

اعزاز و حرمت بن نعیم کرد و اندوختن تلج که سیاهان بر آید و اما خود ترتیب داده و لواء الحمر بر آید و مقرر شده
 و لواء الحمر علیست که خاصه حضرت رسالت صلی الله علیه و آله و سلم است از قلع آن لواء مقدار هزار ساله است
 و قبضه آن از فقه بیقیات و سنان اونیات و احمر و زبر آن از زم و خضر و او بر سه ذواب است یک در شرق
 و یک در مغرب سوم در یک و بر بر شقه سطر نوشته شده بر یک بنسب الله که الحمر یا الحیم و بر دیگر
 اکمل لله و رب العالمین التوحید و بر سوم لا اله الا الله محمد رسول الله این لواء
 در فضائے عرصات حاضر گردانند و مناوی ندانند که کجاست نبی صلی الله علیه و آله و سلم رسول حرمی سید عربی خواجه پاشی زبکا
 تها می پیشوای حرمی محمد بن عبد الله سید المرسلین و خاتمه النبیین خواجه پیشوای آید آن کو
 مبارک بدست گیر و بعد از آن تمام انبیاء از آدم تا عیسی صلوات الله و سلامه علی نبینا و علیهم اجمعین با سایر صبیحان
 و شهیدان و صالحان و کاکه مومنان از اهل عرفان و ایقان در زبان اوج شوق چنانچه فرموده و من دونک
 تحت لوائی یوم القیمه تک کفایت آید و من دونک تحت اللواء آمد و چون تو علم افراشته پس تلج آن
 نور میاریند و برفق سلطان انس جان نهند و لباس حریر خضر و بدن مبارکش پوشانند و براق حاضر سازند
 تا شهر سوار میگردان استی بصب و سوار شده و بر آید هر یک انبیاء بر آید و تا جایی بیارند و آن گروه
 روی به بهشت آرد و چون حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم سوار گردد علم بدست مرتضی علی بد و او پیش پیش و
 و گویند آن بهیست تا جایی باشد بر سر علی و بر سر اندانند که ای علی این تاج بهتر یا تاج و اما و سیاهان که بجنور فاطمه
 از روی تعجب تقریر میکردی مصحح ع بین تفاوت ره از کجاست تا بکجا امام نجم الدین عمر و شعیب و در تفسیر فاطمه
 خویش روایت میکنند که روزی پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم نجانه فاطمه و آید که فاطمه طول و محزون نشسته و
 میگردید از روی پرسید که چرا میگردی و چه جهت اند و نهالی گفت یا رسول الله بر سبیل حکایت نه بطریق شکایت
 میگویم سه روز است که در منزل اطعام نیست حسن و حسین بی طاقت شده از غایت جوع میگردیدند مرا از گریه
 گریه آمد و علی هم میگردید و ما از شماینها میشتیم اما امروز از حسن و حسین سخن شنووم که طاقت من طاق شد
 میفتند که آیا هیچ کدو که نخینم گرسنه باشد که ما نیم جهان بر چشم من تار یک گردید و پدر چه گوئی اگر من به با خدا
 خود خواهم که در مناجات گستاخی کند عیب نباشد سید عالم صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که ای فاطمه خدا را
 گستاخی ننگار و دست میزد و فاطمه نجانه و رون رفت و دو رکعت نماز گذارد و چون از نماز فارغ شد دستها
 برداشته بر زبان نیاز مناجات آغاز نهاد و گفت خداوند افرامیانی که زنا را بمقتدا بر ما مبرن قدرت توت
 نیست اگر حضرت ترا پدرم سر بهشت بقوت ایلین غنل دبی فی طعمه نبی و کینه نبی تحمل کشتی است مرا
 طاقت آن سر نیست یا مرا طاقت ده یا از بن اندوه راحت بخش این بگفت و پیشش شد جبرئیل آمد که یا رسول الله

برخیزد حضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کہ چہ بودہ گفت از فاطمہ فرستکار از در و درش آمد و دید ایہ خواجہ صلی اللہ علیہ وسلم بایہ فاطمہ ایستاد
 افتاد و نشست بر مبارک پیر از زمین آستہ در کن گرفت ایہ کبوتر شکما حضرت صلی اللہ علیہ وسلم بشام وے وید و پشش آمدہ غارست بر پیش انگسہ بایستاد
 حضرت دست بر سینہ فہ نہاد و گفت خدا یا ویرا از رنگی امین گردان فاطمہ فرمود کہ بعد ازین عاتاسن بودم
 ہرگز دیگر گرسنہ نشدم لے عزیزند پنداری کہ ایشان از اگر دنیا با یستہ بایشان بدادند لے ایشان با اختیار خود
 طریق ریاضت سلوک میداشتند و الا دعائے آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم الی تنبش بر گاہ الہی منجباب بود و مساج
 آورده کہ روزے حضرت مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم بخانہ فاطمہ درآمد و پرسید کہ لے دختر چگونہ میگذازی گفت آ
 پیر بزرگوار من اولاد من باید فرزند ان سہ روز است کہ از طعام دنیا بخشیدہ ایم بلکہ بوسے از مطہرات نشیند
 حضرت دست مبارک بر آورد و دعا فرمود کہ اَللّٰهُمَّ اَنْزِلْ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَاٰخِلِ بَيْتِهِ کَمَا اَنْزَلْتَ عَلٰی مَرْکَمٍ
 بِبَنْتِ عَمْرِو بْنِ لَاحِظًا یا روزی فرو فرست بر محمد و اہل بیت وے چنانچہ فرو فرستادی بر مریم بنت عمران بعد از ان
 فرمود کہ لے فاطمہ در مخدوع خود و آسے دگاہ کن کہ چہ بیتی فاطمہ روان شد و حسن و حسین از عقب و دور و دیدند
 کاسہ دیدند مکمل بجو اہر و در آن کاسہ شرب و قطعہ گوشت پختہ بر بالاسے آن تہادہ و از وے بوسے مید مید متال
 بوسے مشک فاطمہ کاسہ را بیزن آورد و پیش پیر بزرگوار خود نہاد حضرت پیغامبر صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کہ کَلُوا
 بِاسْتِمْ اَللّٰهُمَّ کُلِّیْ خُجْرَیْدَ بَنَامِ خَدَّیْ جِہر صلی اللہ علیہ وسلم پس نبی و داماد و دختر و ہر دو سبط پیغامبر صلی اللہ
 علیہ وسلم از ان طعام تناول فرمودند و در روایتے آمدہ کہ ہفت شبانہ روز ان طعام بر ان منوال در ان خانہ
 تہادہ بود و درین مدت اہل بیت سیدانام علیہ الصلوٰۃ والسلام چاشت شام از ان منوشیدند و ذرہ کم نمے شد
 روزے شاہزادہ حسن از خانہ برون آمد و لقمہ ازان گوشت در دست داشت زن یہودی ان بدید پس گفت آ
 اہل بیت جوع شمارا این گوشت از کجا رسیدہ حسن فرمود کہ این از عالم غیب مآجوا کہ کردہ اند یہودیہ درخواست کہ
 این نوالہ را حوالہ من کن از انجا کہ گرم چلی شاہزادہ بود دست دراز کرد تا ان لقمہ را بدان ان و ہذا اثر از دست وے
 در بودند و کاسہ نیز از خانہ بر بالادند حضرت رسول صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کہ اگر اظہار این معنی نمیشد تا مدت
 حیات این طعام انقطاع مینیافت و در بعضے از تفاسیر آمدہ کہ روزے حضرت رسالت ہنا صلی اللہ علیہ وسلم بخانہ
 فاطمہ درآمد و فرمود کہ ز خورونی بیچ در خانہ تو ہست کہ پدرت سہ روز است کہ طعام نخورده و حجرات طاہرہ ہم
 بیچ نبوہ فاطمہ گفت ای رسول اللہ را نیز زمین حلال واقع ست حضرت انے آنجا برون آمد فاطمہ آواز و عا کرد کہ الہی از غیب طعامے برسان
 مرا از بند اندہ پدرم باز رہن متارن دعا فاطمہ کسے بر در نذرہ زود فادند فاطمہ بر وی رفت کسے ادیکہ ہرگز ندیدہ بود و تانان و
 مقدسے گوشت بوسے داد کہ این پدر است ہر نزدیک فاطمہ سا چون دعا کردن خود را و فرزند و فاطمہ تہاد و تول غذا را بایہ بیہافی میداد
 و حقنہ تہاد و مسرہ و شیر و حسن البلقہ را و انرا گردانید و در بیتے آنست کہ حقنہ خالی نزدیک فاطمہ تہادہ بود چون دعا کرد وید کہ بخار

لے دختر خیر البشر امروز در مدینه قیامت است اگر خدای تعالی تاسم از تو خوشنود با شتم آواز فرماید که راست نوان گفت چگونه
 گفتم گفت صبر کن تا شب در آید آنگاه بسر تربت آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم برو و زیارت کن فاطمہ آنچنان کرد
 چون شب درآمد و مردمان بیارامیدند و مسجد خالی شد علی بنجا آمد فاطمہ را دید بیوش افتاده زانہ صبر کرد تا
 بیوش آمد چون چشمش بر علی افتاد و گفت یا ابا الحسن از شب چه وقت است گفت ثلثه یا بیشتر کہ ششم است
 اکنون دستوری هست تا برون آیم علی گفت بیرون آئے اما با و از بلند مگر بی فاطمہ خواست کہ برائے غیر
 بقیہ و علی دستش گرفت و بسر روضہ مقدسہ آورد فاطمہ را چون نظر بر آن مشہد منور در قرار مہر افتاد و بالید و
 گفت مَا لَکَ وَ لَئِذَا بَلَغَ الْهُدَا لَکُم مِّنْهُنَّ حُجْرٌ مِّنْ حُجُورِ الْمَلَائِكَةِ لَقَدْ تَجَنَّبَ عَنْهُ الْمَلَائِكَةُ وَ هُمْ لَا يُخَالِفُونَ بِأَنَّهُمْ لَأُولَئِکَ جَنَّتِ
 دیرینہ آفتابے بزوال آمدہ ناگاہ دریغ پس خود را بر تربت پدران داخت و رو بر خاک میالید و میالید ز بان
 حالش بدین مثال مترجم میبود نقطہ زمین بے غم دل در جهان یک جان کجاست و در ہرہ کو زمین پاک
 دیدہ بے طوفان کجاست عالمے همچون سکندر و رسیاہی ماندہ اندہ لے خضر بنماے رہ کان چشمہ حیوان کجاست
 علی گفت لے فاطمہ چندین مگر بی فاطمہ گفت لے پس عمر ملائم کن کہ در و فراق مصیبت خصوصاً مفارقت چنین
 پدرے و از قصیدہ کہ فاطمہ در مرثیہ پر گفتہ یک بیت این است شَعْرُ حَبَّتٍ عَلٰی مَصَايِبِ الْوَالِدَاتِ صَبَاتٌ
 عَلٰی الْاَيَّامِ وَ حُرْنٌ لِّیَا کُبَا بِبَنِي بَرْنِ رَحِمَتُهُ اَنْدِ چندان مصیبت کہ اگر آنرا بروز ہا رخصت کردہ ہمہ از اندوہ چون
 شب تیرہ شد ندے و نقلے آنست کہ فاطمہ چون بز زیارت پدر بزرگوار آمد قبضہ از خاک آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
 برو داشت و بر چشمہاے مبارک نہاد و گریہ آغاز کرد و نظم نو بہا این کجاست آن گل سیرک بے بیوان و دیدن
 بخوابش لے و بیغاف آب کو ہر گریہ و رنجندم ہیچ انکار مکن مگر یہ راصد و جوارم خندہ را اسباب کو و بھجت شد
 کہ فاطمہ را کسے بعد از وفات پدر خندان ندید یکا شب در روز گریہ کرے و بسوز دل بنالید و گریہ و ہنر نہ رسید کہ
 اہل مدینہ از آن بہ تنگ آمدند گفتند لے دختر مصطفیٰ بروز بگری و لیشب بیارم تا ما را ہم آراشتہ باشد یا شب
 گریہ کن و بروز خاموش تا ما را آسایش باشد فاطمہ بعد از آن شب ہا بنقاب رشتہ رفتے و چندا نیہ خواستے بگریستے
 و از امام جعفر صادق نقل کردہ اند کہ گریہ کان د عالم پنج تن بودہ اند کہ انیشتان زیادہ نگریتے سہ تن از
 پیغمبران بودہ اند و دو تن از اہل بیت اما از انبیا اول آدم کہ در فراق بہشت چندان بگریست کہ درود و در خسا
 ئے پیرا شد و دوم یعقوب کہ در فراق یوسف چندان گریہ کرد کہ چشمش سفید شد یوسف کہ در زندان شب و روز
 گریستے تا ہمہ اہل زندان بہ تنگ آمدند و بزلیخا پیغام فرستادند زلیخا فرمود تا عرفہ علیحدہ برائے وے
 ترتیب کرد تا آنجا میرفت و میگريست و از بزند انبان نمیرسید اما از اہل بیت یک فاطمہ بود کہ در فراق پدر
 چندان بگریست کہ اہل مدینہ بوسے پیغام کردند کہ لے فاطمہ لقد اوفیت ایاک فاکبک انما یک بدرستی یا لایح

میر سانی بگریہ خود حضرت تہلہ بقبر شہداء میرفت و سپر گیت و دوم امام زین العابدین بن حسین بن علی رضی
 ہو کہ بعد از وفات کربلا چهل سال بریت و هیچ بازو ہائے پیش سے نیاوردندے مگر چندان بگریستے کہ آن طوالم
 و با چشم مبارکش غرق شدے و آنحضرت اعلائے بود مفلح نام روزے باوے گفت یا ابن سول السجد میگری
 بیشترم کہ از گریہ ہلاک شوی فرمود کہ ای مفلح چاکم ہر گاہ کہ بر زمین از سجہ کر بلا کہ پدرم را با برادرانم و عوامم و جماعتی
 از خویشان و گروہے از دوستان و رحمتورین شہید کردند عنایتی اتم کہ خود را از گریہ نگہدارم و اگر بقدر اندوہے کہ در
 دل من ست بگریم هیچ احدے را طاقت مشاہدہ آن نباشد مگر دل گرفتہ در سوزش من چشم من بگریستے و مرغ
 ماہی از غم من تن بہ تن بگریستے و صد ہزاران دیدہ بایستے دل ریش مرا تا بہر یکیشتن بر خویشتن بگریستے
 دیدہ ہائے جنت من بیدار بایستے کنون تا بدیدے حال من بر حال من بگریستے تا آنچہ از من گم شدہ گراہ سلیمان
 گم شدے و بر سلیمان ہم پری ہم ہر من بگریستے و آوردہ اند کہ چون در ناہ و نیم و بقولے سنہ ماہ پنج روز و برداشتے
 شش ماہ از وفات سید کاینات علیہ الفضل الصلوات و کمال التحیات بگذشت فاطمہ را هیچ بچہ نبود و غم فراق پدر
 المے نہ داشت روزے مرتفع علی حجبہ در آمد فاطمہ را دید کہ قدرے آرزو خیر کردہ بود و تا مانا نبرد و مقدار کمال ترست
 تا سر فرزند ان شہید و سار شمشستن جامہ و ادا و مجاہدہ و زکوار عالی مقدار خود و میکرو علی ازان حال متوجہ شد از روے
 تبحر گفت اے محمد و منہ و دجہان دے معصومہ آخر الزمان اے منہ و بچیے و اے مریم دوعیے و اے بلقیس حوجہ تقدیس
 و جلال دے آسیہ عالم تکمیل و محال اے زہرے مرضیہ دے حورے النبیہ اے مادر و مظلوم دے دختر یک معصوم اے
 عروس کم جہاز دے خاتون حجلہ اعر از دے ستیاریہ راہ قبول اے ستارہ جلوہ گاہ رسول انصاف احمد دے رضا
 محمد شہر یازدہرہ الزکرا و فی ابق العلاء و والی ذلہ البیضاء فی صدق النہی و نظر
 اے تو درج نبوت گو ہر عالم فردز دے تو در برج ولایت زہرہ روشن جبین اے برقت مریم ثانی کہ عفت
 از ترقع جالے وار و بر سر رخ برین اے نہال روضہ عصمت کہ ہست از رو قدر سایہ جاہت پناہ قاضی الطرف
 ریشہ از معجر عصمت شحات آمدہ و حوریان گلشن فروس راجل المیتین اے چراغ اہل بیت مصطفی اے فاطمہ
 مادر سبطین و نور چشم خیر المرسلین و حسین مدت ہرگز از تو مشاہدہ نکردہ ام کہ دیگر و زود کار و دنیا پیش گرفتہ باشی امروز
 مے بنیم بسہ کار اشتغال بنیابی درین چہ حکمت ست فاطمہ کہ این سخن اتعلا نمود و قطرات عبرت از دیدہ بیارید و گفت
 اے ماجد اسورہ کل اتی و اے شہسوار عرضہ لافتی اے خلیب منبر سلونی و اے وارث مرتبہ ہارونی اے طراز حکمہ صفا
 و اے رازدار حضرت مصطفی اے شیر بیشہ شہر بیت اے کشتی لہجہ طریقت اے شاو فہ باغ ابوطالب اے قواختہ
 لقبہ اسماء الغالب نظم اے ولی ساز و آل من و آلہ دے حد و سوز عا دین عاواہ ہکات نقش نامہ تنزل
 خازن گنج نامہ تاویل و بہر و بہتر زمین و زمین و معدن جو بہر حسین و حسن و حسن افواقی بینی و بیکشک

دولت وصال بسرید و نوبت فراق در آمد روز موصلت با خرمید شب مہاجرت روست نو رباعی ہستم
و دایہ و فراق ست امر و زبا و در فراق اتفاق ست امر و زبا و دیدہ جمال صیل مدیدی یکجہد و خونبار کہ نوبت
فراق ست امر و زبا و علی دوش پدیم را بخواب دیدم بر سر بالائے استادہ ہر طرف سے آواز چنانچہ گوئی منتظر گشت
فریاد برکت پیم کہ یا ابتکاء تو بجائی کہ از فراق تو دلم سوخته و تنم کہ خستہ شد گفت فاطمہ من انجامیم و انتظار
بیسرم گفتم یا رسول اللہ منتظر کیستی فرمود کہ منتظر توئے فاطمہ زمان فراق از حد گذشت و مرا از شوق تو طاقت
بہطاق برسد وقت ست کہ نفس تن در شمع گشتی و دل از علایق بدنی بر کنی و خیمہ از مضائق سفلی بغضائے
عالم علوی ثنی و روئے از زندان محنت آبا و دنیا بچستان عشرت افزائے عقبہ آری لے فاطمہ بیا کہ نامنے آئی من
عمیر و مگفتم لے پد من نیز از روز مندا لقاے تو ام و ہوا رہ تمنائے من آن بودہ کہ بدولت دیدار تو برسم حضرت صلی اللہ
علیہ وآلہ وسلم فرمود کہ پس بشناب فاطمہ تا فردا شب نزد من باشی من از خواب در آمدم و اشتیاق آن عالم بر من
غلبہ کر و مید اتم کہ در آخرین روز یاد اول شب آئندہ حلت خواہم کرد مان از برائے آن پر کم کہ فردا کہ تو مصیبت
من بشول باشی فرزندان من گرسنہ مانند جامہ فرزندان بچہ است آن میشویم کہ نہ اتم کہ جامہ فرزندان من بچہ کہ شود
و رضائل بچیان من کہ جوید بخوہم کہ سر فرزندان شانہ کم کہ معلوم نیست کہ پس از من غبار از موئے ایشان کہ فیض
فاطمہ از غبار بیکہ بر موئے ایشان نشیند اندہ ہنک بود آیا اگر بدیدے کہ مویہا دل آویز عنبر نیر ایشان بجا آو
و رویہا نے و کش آفتاب ش ایشان و خون آغشتہ بیکہ نہ تحمل کرے و چہ سان طاقت مشاہدہ آن آشتے
نظم روئے گو آو دہ و رخسار پر خون حسین ہگر بدید فاطمہ در عرصہ گاہ کہ بلا آنچنان بگریستہ کہ گریہاے
زار او ہا ساکنان آسمان بگریستند بر بلا اما چون از فاطمہ سخن فراق شنید آب حسرت از وہدہ فرو ریخت
و گفت لے فاطمہ ہنوز از داغ فراق پدرت بر نیا سو دہ ام و از جراحت حلت آن حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود
اینک نوبت مفارقت تو ہم رسید و داغے دیگر بر بالائے آن داغ پدید آمد قطعہ ہر زم زماہ داغ غم بر جگر بندہ
یک داغ نیک ناشدہ داغے و گر بندہ ہر داغ کا و رو قد سے زو بہ بہتری ہا آن داغ را گذار و داغ بتر نہسد
فاطمہ فرمود کہ لے علی و ران مصیبت صبر کردی درین تعزیت نیز شکیبائی پیش آور زمانے غائب مشو کہ نشہ شمع
افتادہ است و وعدہ دیدار بلا القرائین مہیبت و جامہ شاہزادگان ترمیکر و در خسارہ مبارک ایشان نظر میکرد
آہ حسرت از دل بر یک شید آبانہ زویدہ میبارید و میگفت کاشکے بدانے کہ بعد از من باشما چو خواہد رفت و
سر انجام کا زشا بکجا خواہد رسید جس حسین از سخن باور بگریہ و آمدند فاطمہ فرمود کہ لے جانان مادر زمانے بگورستان
بقبح رویہ و مادر خود را و کا بید ایشان بر رفتند و فاطمہ بر سبتر تکیہ و و علی را گفت بنشین کہ وقت دواست
علی گفت آہ و حسرت علی بیت و ہا کباب میشو و از آتش دواست و بارب کہ بر نشد ز جہان رسم انقطاع آہ

و فلح یا زبان باموالتا حرم و مقام مساوات است و باقی کبر در رتبه موازات پس مرتضی علی بن ابی طالب
 اسما بنت عیسی را طلبید و گفت طعامی بهیاساز که فرزندان من چون باز آیند تناول نمایند و چون بخانه درآمد و فلان
 موضع نشان طعام پیش ایشان بر نایخنه و لگه که پیش من آیند و مرا بدین حال مشاهده نمایند و چون زمانه
 برآمد شاهزادگان بیاورند اسما پیش ایشان باز آمد و در آن موضع که فاطمه فرموده بود ایشانرا بنشانید و طعام
 حاضر کرد و شاهزادگان فرمودند که ای اسما هرگز دیده باشی که ما به ما و طعام خوردیم یا شیم این چه معنی دارد که ما را از هم
 جدا سازی اسما فرمود که مادر شما آنک ملائمه دارد و شما طعام تناول کنید ایشان گفتند ای اسما ما را به ما و طعام
 گوار نیست بر خاستن و بجزیره درآمدن ویرانیدن و تکلیف فرموده و مرتضی علی بر زیر سرش نشسته چون ما و ایشانرا دید
 گفت ای علی کی زبان ایشانرا بسر روئیده پدرم فرست تا با خدایه راز گویم و نیاز عرضده دارم علی فرمود که جانان
 پدر لحظه زیارت جد خویش روید که مادر شما زجر است تا من بهیاساید ایشان بیرون رفتند پس فاطمه فرمود که ای
 علی ساعتی قرار گیر و سرم در کنار گیر که از عمر چند لایه نمانده میست عیادت را نفس باز نیست این به پاس
 نفس شمع دار که آخر نفس است این به مرتضی علی فرمود که ای فاطمه مرا قوت شنیدن این مقال طاعت و دین
 این حال نیست فاطمه گفت ای علی ای پیش آمده که بضرورت میاید رفتن و غمی در دل جوش زده که بهر حال
 میاید گشت و منبش من و سخن بن گوش کن و شربت فراق مرا با کام نوش کن رباعی بنشین مگر از دلم غمی
 برداری بهیاد سر انغم دمی برداری و جانم ز فراق لبم خواهد شد و آن تا بوحش قدمی برداری و علی
 بنشست و سر فاطمه بر کنار گرفت فاطمه دیده مبارک فراد کرد ناگاه از باران غم و سیلاب دیده پر خرم میسر
 قطر بار بگرزار خسا فاطمه باین آغاز کرد و فاطمه دیده باز کرد و علی را گریان دید گفت یا علی وقت وصیت است
 و هنگام تعزیت علی گفت یا بیده الشاچه وصیت داری فاطمه فرمود که ای علی چهار وصیت دارم اول آنکه
 اگر از من نسبت تو صورتی صادر شده باشد که عمار ملائمه بر فاطمه طاهر نشسته باشد از اعفو و مائی و مرا بجل کنی
 علی گفت که حاشا و دین مدت هرگز بقول فعل از تو چیز دافع نشده که موجب آزار دل من بوده باشد تو همیشه
 دلدار من بوده و دل آزار من و غمگسار من بوده ندانست روزگار من و ترا و قادر یافته ام نه جفا کار و بر صفت
 گل دیده ام نه بر شوکت فار و صیت دیگر فرماید گفت وصیت دوم آنست که فرزندان مرا عزیز داری و جاب
 جگر گوشگان مرا فرو نگذاری دست شفقت از سر ایشان بر نیگیری و عذر گستاخی اگر از ایشان صادر شود در پذیرایی
 سوم مرا بشب فتن کنی تا چنانچه در حال حیات هیچ بیکانه را نظر بر ند و بالائے من نیفتاده و چین مرگ نیز چشم
 کسی بر جنازه من نیفتد چهارم آنکه پائے از زیارت من باز نیگیری که من با تو انس دارم و دشتدم و مولش اوقات
 صبح و شام من تو بوده و حالا بنا کام از تو دور میمانم عیادت ای بناکام مرا از رخ تو محجوری و تو که باشد که

بکام از تو گزیند و دری، مرستی این سخنان شنید و فریاد از نهادش برآمد و بلسان الحال مضمون این مقال باد
 رسانید ریاحی و دلدار زار کار نه می طلبید و در کس فراق خانه می طلبید و تیرس ز کجایان بجز آن انداز و در سینه
 مانده میسای بد آنگاه علی گفت ای فاطمه قبول دارم که بویته های تو قیام نمایم اما تو هم کمره فرمائی و صابا بکس
 من بشو فاطمه گفت چه وصیت است گفت اول آنکه اگر در خدمت تو تقصیر واقع شده باش عفو نمائی و دوم
 چون بروضه پدرت برسی سلام من فراق دید و بجز آن کشیده بوسه رسانی سوم از من بیاخصرت شکایتی
 نفرمائی فاطمه فرمود که حقا که در مدت مواصلت از تو چیزی ندیده ام و سخنی نشنیده ام که موجب بیت بوده باشد بلکه
 همه مروت و جوانمردی و قنوت حسن مقال و لطیف تعال باشد که ده ام بلیست ای زهر ناپا چو چشم خویش
 عین مروتی چون تواند بوی چندین لطیف و ربکا آوی، ایشان برین سخن بودند که یک ناگاه خروش و او بیلا
 و ناله و مصیبتا از در حجره برآمدن و حسین میگفتند ای پدر ای در مدینه علم رسول خدا و در حجره بروی ما
 یکشایه ای پدر بزرگوار ما را بخت داده و آرتا ویدار باز پسین ما و خود به بنیم و در ای بکنیم علی خود بر فراست در خانه
 باز کرد و شانه لوگان را در برگرفت و نوزش بسیار نمود و گفت جانان پدر شما چه دوستید که مادر شما در بیوفت اند
 و نیا بخوابد رفت گفتند ای پدر ما بان فرموده بودی که بروضه جد خود روید پسین که بروضه رسیدیم خروشه بگو
 ما رسید و آواز می شنیدیم که ایک ابراهیم خلیل میگویی تیمان فاطمه نه آید نایک انگلیس پنج میگویی شفیعیان آیدند
 نیک محمد حبیبی اسد علیه السلام میفرماید که گوشتگان آمدند چون بروضه رسیدیم سلام کردیم از طرف حضرت اسد علیه السلام آواز آمد
 که آن فرزندان من ای نور و دیکان من باز گردیدند و پدر را باز پسین والد خود میاید که بایستقبال آید شما آمدیم و جمیع بنیایم را با شما
 کشیدیم و میایم رخ و در افغانه اند که حضرت فاطمه را شنید و دوست داشت و بایست که آید و در زمین غلطیدند و زاری تمام میاید و
 در گشتن بایست که مادر میاید و میگفتند ای مادر چشم مبارک باز کن و بایست که آغاز کن تیمان خود را بایست که در بار بنوا
 و از گفتار شکر با خود بهر هواله ایشان ساز بلیست نظر کن که فراق دل ما خون ساخت و سخنی که در رحمت
 جگر ما بگذاخت چون آواز ایشان بگوش فاطمه رسید دید باز کرد و دوست بکشد و ایشان را در برگرفت و گفت
 ای جانان مادر و ای مظلومان مادرند ام که بعد از من حال شما بکجا رسد و از دشمنان بشما چه بجا رسد پس دختر از
 طلبید و برادران سپرد و همه را دیگر باره بر کمر نهی علی سفارش کرد و در این ایست که علی و حسن و حسین
 را فرمود که شما بایست که دیگر بروضه پدرم روید ایشان رفتند و فاطمه ام سلمی را طلبید و گفت بر کن ای هتیا
 ساز تا غسل کنم ام سلمی گوید آب تر نیب نمودم و فاطمه غسل فرمود که سر گز ندیده ام که کس بدان خوبی غسل کند
 پس گفت جامه های پاک مرا بیاورید و در پیش کشید آنگاه فرمود که فرارش مراد میان خانه نهادن بجا نهادم و
 آنحضرت بیاید و بران فرارش گریه گرفت و بر پیش کمر است خسبید و رسته بقبله دوست مبارک ز زیر خمار است نهاد و پس بجا

بنت عیسای طلبید گفت ای اسماعیل زنی چو پیرم صلی الله علیه و آله و سلم آمد و وقتیکه مرض بود و قدری
 کافور بهشت بجهت جنوط لای بیاد و وید پیرم آنرا بسته بخش کرد یک بخش خود برداشت و دو بخش بمن داد و گفت یک
 قسم از آن بشت دیگر از آن علی لای اسماعیل کافور در فلان موضع نهاده است آنرا بردار و چهل شقال است شقال
 شقال که بخش نیست مریدان جنوط ساز و باقی که قسم علی است آنرا مضبوط بساز اسماعیل موجب فرموده آنحضرت
 نمود و دیگر باره فاطمه فرمود که ای اسماعیل درون رو و مرا تنها بگذر آنرا اندک زمانه با خدای عود از گویم و امید که در دل
 دارم با قاضی الحاجات باز گویم اسماعیل درون آمد و ساعتی انتظار برد و آواز گریه فاطمه شنید بخانه و برآمد و دید که فاطمه
 و باقی سحانه مناجات میکنند اسماعیل گوشتش فراوان میگفت خداوند با حیرت پیرم مضطط و بشوقی که بدیدارن
 دار و وید در دل مرتضی که در منزلت من بینا لد و میزاد و بسوز دل حسن و حسین که در مصیبت من خواجه داشت
 و بغیر و ختران نارسیده من که در ماتم من پیچ و قیقه باقی نخواهند گذشت که برگنا بگاران است پیرم حیرت کن
 و از سر گناه عاصیان بیچاره در گذردین محل گریه بر من غلبه کرد فاطمه باز نگرست اسماعیل گفت ترا نکندم که زبانی
 مرا تنها بگذر برو و بیرون منتظر باش و بعد از یک ساعت مرا بخوان اگر اجابت کردم فها و الا بدانکه من نزد پدر
 خود رفتم و به پدر بزرگوار خود ملحق گشتم پس اسماعیل از خانه بیرون آمد و زمانه انتظار برد و آنگاه آواز داد که یا قتیله
 عین الدوسلی هیچ جواب نیامد و دیگر باره گفت یا مسکینه یا انبئنا المصطفی ندای اجابت
 نشنید و آمد و جامه از روی مبارکش در کشید و دید که از حجره عتاد کلبه فاطمه بقا و روضه نقاشی انتقال کرده و در
 توجیه ازین مصیبت با وحشت و کلال نهر حیرت آید و قریب وصال آورده اسماعیل از پیله و رافق و دروئے برکت پامبارش
 نهاد و میگفت ای متول خدا چون برو وضه پیرت رسی از من سلام و نیاز برسان و برین محل حسن و حسین از در
 در آمدند و گفتند ای اسماعیل در ما چون است اسماعیل را تحمل نماند دست کرده مقتدر از سر در کشید شانرا و گان بر صورت
 حال و قوت یافتند گریان گریان روی مسجد نهادند و علی با اشرف صحابه آنجا بودند چون آواز گریه سلطان بگوش
 مرتضی رسید دانست که بر فوت مادر میگردد مرتضی بیهوش شد صحابه حیران شده بیاورد آب بر روی افشاند
 تا بهوش آمد پیش حسن و حسین باز آمدند که ای محزون ز او گان شمار پی می شود و چرا میگردی گفته چاک نه نگریم و بر لای
 چه تا لایم عیبت دل بشمار دوست دوست ایچه جویم و نطق فرو بست حال خود بگوید گویم و در وقت بینان
 جان عزیز زیره زهر او متول عذرا از میها سخانه قالب شریفش میل و عورت سحر و الله یک عوالی
 و الله سلاک فرمود و بهود روح بزرگوارش بخا و بیدار جی الی دیک از شاهراه کل نفس ذایق الموت
 بمحوره ساکنان صواع قدس برین مقصوده متوطنان مجامع اعلی علیین بخدمت حضرت سید المرسلین
 صلوات الله و سلامه علیه پیوست متصحیح دوست بروست رفت و یار یار و صحاب بزرگوار از صورت حال

وقوت یافته مرگیم گریه دزاری بجای آوردند و مصیبت حضرت رسالت راضی الله علیه و آله و سلم تازه کردند و در قضیه
رازی الله عنه و مرثیه آنحضرت ابیات ست از جمله مصرع لیکل اجتماع من خلیلین فوخته یعنی هر اجتماع
را میان دو دوست افتراقی در پیست و هر گاه صله را خوار بجزء باشد ع و کمل فالن یی ذون الفراق
فکیلش و و هر بلا یک باشد بغیر بلائی فراق اندکیست و به نسبت شدت مفارقت از هزار یک مصرع
و ان اتقادی قاطعاً بعداً احمل و بدرستی که کم کردن من فاطمه را بعد از هجران حضرت رسالت صلی الله علیه و آله
و سلم ع و لیل علی ان لا یک و صرخیل و دلیل ظاهر و علامت با هرست بدانکه هیچ دوست در عالم داریم
تست و هیچ قاعده صحبت تا قیام قیامت قیام نمائیم بلکه عادت روزگار غدار و سیرت زمانه ناپایدار است که
پیوسته به تیغ مفارقت رشته مصاحبت جمعی را انفصال بدو داغ فراق بر جگر دوستان قدیمی و صاحبان
دیرینه نهد مشغولی فلک را غیر ازین خود نیست کالے که اگر داند جدایاے زیارے و بهر جا دوستان
ببند هم آواز و همانند نموده ووری کند ساز و بر روایت اهل بیت وفات آنحضرت شب شنبه بوده سوام مبارک

رمضان الحرام عشر من الهجرة و در روضه مدفون است

باب پنجم در طریقه از اخبار رضی علی بن ابی طالب علیه السلام عنده از زمان ولادت تا هنگام شهادت
در شواهد النبوة آورده که امیر المؤمنین علی بن ابی طالب است از ائمه اثنا عشر و شمایل و فضایل و از ان بشیر است
که بد تقریر زبان و تحریر بیان استقصائے آن توان کرد امام احمد حنبل رحمه الله فرموده است که از هیچ یک از صحابا
کرام رضی الله عنهم آن قدر فضایل بمانر سیده که از امیر المؤمنین علی بن ابی طالب است ولادت نموده است
بعد از عام الفیل سید سال روز جمعه سیزدهم ماه ربیع الثانی منقید رحمه الله آورده است که درین مری بود و توجیه مجرب
عبادت آورده و بعد و تقوای و زهدات پشت بر دنیا و دنی و متاع فانی او کرده و بیت بکو پی رفته و کعبه
گرفته و چشم خلق چون گنجی نهفته بنام و مشتم بر بن و عیسی الشفا بن ابراهیم مشهور بود و صد و نود و دو سال از عمر و
گذشته درین مدت از طاعت و عبادت نفور و ملول نگشته و فتنه و مناجات گفت اهی از بزرگان حرم محترم خود
کسی بمن نمائے تیر و علی بیایے و بهد فاجایت رسید و ابوطالب که بسفر بمن رفته بود و زیارت نمائے
توجه نمود مشرم چون ویرا دید تعظیم تمام کرده و پر سید و در پهلوی خود بنشاند آنکه استفسار کرد که تو کیستی و از کجائی
گفت من و ام از تها مشرم گفت از کدام تها مشرم گفت از مکه دیگر پرسید که از کدام قبیله گفت از قبیله بنی هاشم بن
عبد مناف زاهد و دیگر باره بر خاست و مشروئے ابوطالب پرسید و گفت الحمد لله که حق سبحان و تعالی من و ذکر و
و مرا مرگ نداد تا یکی از مجاوران حرم شریف خود بمن نمود پس گفت نام تو چیست گفت ابوطالب گفت نام بدت
چه بود گفت عبد المطلب زاهد گفت که خوانده ام که عبد المطلب و بنی خدای پدر او را عبد المطلب نام

باشد و دیگر دلی خدا نام پیدا و ابوطالب بود و چون نبی خدا می ساله شود ولی خدا متولد گردید ای ابوطالب آن
 نبی بوجود آمده است گفت آسمان خیز متولد شده است و بیت و نه سال از عمرش گذشته است گفت ابوطالب
 بشارت باد و ترا که امسال فرزندی از صلب تو برودن آید که امام متقیان و پیشوای مسلمانان باشد ای ابوطالب
 چون بکه باز روی آن برادر زاده خود را بگو که مشرم تر از اینا ز مندی بسیار میرساند و گوای میدهد که خداست و
 بجز از دس خدا نیست و نو که محمدی رسول می بختی و چون پسر تو متولد شود او را هم سلام من برسان و بگو آن پسر
 که دوست و هوادار تو بود چنین گفته است که تو دلی پیغمبری یا حضرت نبوت تمام گرد و تو ولایت استکبار است و
 او خاتم نبوت باشد و تو فاتح ولایت باشی ابوطالب گفت این شیخ من حقیقت آنچه تو میگوئی بچیز دریابم مگر برپا
 روشن دلیله هویدا من غالی مشرم گفت که چه خواهی تا از خدا بخواهم تا اجابت فرماید و تراد برین موضع رفتی
 سخن من روی نماید ابوطالب نگاه کرد و درخت انار بود بر در آن خار خشک شده گفت خواهم که مر از این درخت
 خشک انار تازه دهی زاهد و مست بد عابرو دشت و گفت آهی اگر آنچه از سبزی دلی تو گفتم راست گفتم باز از این
 درخت انار ده فی الحال بگفت حضرت ذوالجلال آن درخت سبز شد و برگ پدید آمد و گنار بود پدید آمد و
 انار لطیف پرست و هم در دم چینه گشت انار با ناز باز کرده و پیش ابوطالب نهاد و چون نگاه گشتند و نهایی
 او چون لعل ربانی شیخ بود ابوطالب دانه چینه از آن تناول نمود و نگان آن منطقه سرایت کرد و دوشی روی میر
 از آن بود و القصة ابوطالب شاد و خندان از مجلس زاهد برودن آمد و چون بکه رسید منطقه علی از صلب و جرم قاطع
 بنت اسد منتقل شد و چون مدت حمل نگذشت فاطمه زهرا بیت میکاند که در طواف خانه کعبه بودم که اثر مخاض بر من
 ظاهر گشت در شوط چهارم حضرت رسول صلی الله علیه و سلم مرا دید گفت ای مادر ترا چه بوده است که زنگشت متغیر شده است
 صور من بعضی ساینم گفتم ای فاطمه طواف تمام کردم که گفتم که عورت نیاید گرد و در خانه کعبه
 رو که سر خداست و کتاب الشارح المصطفی از یزید بن قصب نقل میکند که من با عباس بن عبدالمطلب و عیسی بن عبدالمطلب
 به آزاد بیت الحرام نشسته بودیم که فاطمه بنت اسد مسجد درآمد و حال آنکه حاکم بود و علی و احوال شے مدت نه ماه گذشته
 بود و بطواف اشتغال نموده ناگاه از طواف دعا مست نمودن بر و ظاهر شد و مجال بیرون رفتن از مسجد نماند گفت ای
 خداوند خانه بجزرت بانی این خانه که این ولادت از من آسان کن راوی گوید و دیدم کنفی الحال دلیار خانه کشاده شد
 و فاطمه بنجانه درون رفت و از چشم غایب گشت ما خواستیم که بنجانه در اینجا می نشاند و روز چهارم بیرون آمد علی
 را بر دست گرفته امام ابو داؤد و بناگشتی آورده که پیش از علی و بعد از علی بیگس این مشرف نبوده که دس در خانه کعبه
 متولد شده باشد و درین معنی گفته اند شاعر و کتب فی الحکمة المصطفی و کتب طاب و کتاب و کتب و کتب
 و المولود و بیعت گوهر پاک بود و حدیث نیز پاک بود و آید میان حرم کعبه در وجود و کتبش و بیعت گوهر پاک بود

این بیت تقدس
 در کتب و کتب و کتب

داشت لاجرم بر دوش سید و جهان جلو نهادند و فاطمه چون با علی از حرم بیرون آمد ویرا بخانه آورد و در مهد نهاد و ابوطالب بشارت داد ابوطالب لیل زاده یارش مهد تار خسار علی را به بند علی دست از بند بیرون کشید و دست پدر را گرفت و گفته اند روئے ویرا بجزر شید و روایتی است که مادر خواست که پستان در دهان دهند نگذاشت و روئے مادر را نیز خراشید ساخت ابوطالب گفت ای فاطمه این پسر را چه نام نهاده که پنجه اورست به پنجه شیر میزند گفت اورا بنام پدر خود اسمتیه کرده ام ابوطالب گفت من در ازید نام کردم بنام قصی که جامع قبایل قریش بود پس فاطمه دست او را فرو بست و بچه مشغول شد چون باز تگاریست و پدر که بنده گهواره حین دوستانها بیرون کرده اما چون خبر ولادت علی بحضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم رسید پرسید که ویرا چه نام نهاده بعضی سنانیدند که پدر زید نام نهاده و مادر اسم حضرت صلوات الله و سلامه علیه فرمود که نام خوشش علی است و میباید نهاد و فاطمه که این سخن شنید گفت بخدا که من از این گفته شنودم که نامش علی نهادن پنهان میکردم و روایتی هست که میان پدر و مادر در تمییز می مجادله میرفت با اتفاق در شبی پدر حرم آمدند و فاطمه روئے با آسمان کرد و جزئی آغاز فرمود که یک بتیش این است شعر باین کنایه کجک مک مک الله صبی + ماذا اترکی من السهم ذی الصبئی یعنی ای حکم کن آنچه خواهی در نام این کودک از بام خانه ریزه شنودند که کسی میخواهد در جواب ایشان که یک بتیش این بود شعر فاسمه من شدخ عری + علی انبتی من العلی پس برین نام قرار دادند بمیت کام دهن و زیب زبان ست این نام آرام دل راحت جان ست این نام او آوردند که رسول صلی الله علیه و آله وسلم نجاة ابوطالب آید نزدیک مهد شد تا علی را بنید فاطمه بیت است گفت آفرید و لیرانه نزدیک گهواره مرد که این فرزند شیر خدات است رو پدر و چهره مرا بجزر شید مبادا که نسبت بشانیز جراتی کند سید عالم صلی الله علیه و آله وسلم گفت ای مادر علی با من هرگز این شیوه پیش نبرد آنگاه قریش مهد شد و روئے علی نگارست و علی در خواب بود چون را بچگی کیست شکیب معشر آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم بمشام علی رسید دید باز کرده زبان حال مضمون این مقال را اینم و عیت بوئے جان من آید از باد صبا این بوج بوست مشک لای این حد نباشد نگهست کیسوی است و چون نظر علی بر جمال سید کائنات علیه افضل الصلوات افتاد در روئے مبارک آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم بختید عیت اندین ساعت که دیدم نازنین خویش را با یتیم حرم دل اندوگین خویش را آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم ویرا ندگهواره بیرون آورد و بر کنار گرفته روئے بر روئے و سه نهاد و زبان در دهن می کرد و علی مدت مدید زبان آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم می مکید و از ریحات لعاب آن دهن که سرشته اسرار و مایه نطق عن الطوی بود شربت هلال العباب و سوا فی فمی می چشید و گفته اند نکته در آنکه ابوطالب آنکه داشت که ویرا برادر آن بود که اول ست مرده که بچه

رسد حضرت رسالت با صلواتی اللہ علیہ آکہ وسلم دانکہ شیراؤ نکر فتا جہت آن بود کہ در مبد حال آب حیات از
 سر شنبہ دہان سید دو جهان صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بنویشد عیسیٰ مفرجہ بکارت گمان عشق رسان از کیمیاے
 سعادت کہ در دین داری ہمیں رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم شستہ آفتاب طلبید و علی را در طشت نہاد و بدست
 مبارک خود ویرای شست چون جانب راست و شستہ گشت علی در طشت برگشت آنکہ کسے دیرا برگرداند
 حضرت رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم کہ این حال مشاہدہ فرمود بکرسیت فاطمہ گفت ای سبب این گمراہی چیست خواہ
 فرمود کہ گویاے پیغم کہ این پسر را غسل میدہد و من ہم پیش سے میگردم بے آنکہ کسے مرا برگرداند و در ذرا دل علی
 من او را شستم و در روز آخر من او را خواہد شست چنان بود کہ در محلی کہ آن سر و صلاوات اللہ و سلام علیہ
 از دارالغمر و بر سرے سرور انتقال فرمود علی مباشرت غسل آن سرور بود و چنان بنمود کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
 از دستے بدستے میگردید بے آنکہ کسے او را برگرداند و در پیشانی او دود کہ آنحضرت صلاوات اللہ و سلام علیہ تربیت علی
 میفرمود و پیوستہ از و خبر میگرفت و او در غفلت کہ رسول پرورش یافت و چون قریب بہ پنج سالگی رسید در آن
 وقت تنگی و بے برگی در میان قریش پدید آمدہ بود و بحجت خشکسالی مردم نسبت تمام میگزرا نیند و ابو طالب
 عیال مند بود و روزے حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم باعم خود عباس گفت تو تو از لکری و ابو طالب
 فقیرست و عیال بسیار دار و مردم بہ بلائے غلا و قحط در ماندن مصحح پیش آسے و رحم کن کہ محل تحمت ایاتا
 برویم و ہر یک فرزندانے از ان او را در یم ناسکبار شود و نونت او تحقیقے یابد عباس قبول فرمود و با حضرت
 رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بخانہ ابو طالب آمد و صورت حال او باز گفتند جواب داد کہ عقل را از پس ان بن با من کنان
 باقی ہن شہاد انید پس حضرت صلاوات اللہ و سلام علیہ علی را قبول کرد و عباس جعفر را در نیت علی در کفایت حضرت
 رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم میبود تا وقتیکہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم مبعوث شد فی بیان آرد و ہمچنان
 بلازمست ایشان قیام می نمود تا آن ہنگام کہ فاطمہ زہرا را بوسے داد و حجۃ بیت ایشان تعیین فرمود اما کنیت علی
 ابو الحسن بود و ابو تراب و این کنیت او را خوشتر آمدے و در سبب تکتبہ علی بدین لفظ پیچند قول واقع شدہ و در
 شواہد آردہ کہ روزے رسول اللہ میان بن و فی چیزے واقع شد ششم کردہ بیرون رفت و نزد من قیام فرمود
 رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم کہے را فرمود کہ میں کہ سے در کجاست آنکس کہ مدہ گفت یا رسول اللہ سے در مسجد و در
 خواب سمت رسول صلاوات اللہ و سلام علیہ آنحضرت دیرا در نیت و رولے او از دوش او افتادہ و دوش مبارکش
 نہاک آلود شدہ رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم آن خاک را بدست مبارک خود از دوش او دور میکرد و رولے گفت
 قسم با تو ای قم با تو ای آب در روضۃ الاحباب فرمودہ کہ در سال دوم از ہجرت کہ غزوہ ذوالعشیرہ واقع شد
 پیغمبر صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم علی را بے روضۃ ابو تراب کنیت نہاد و عمار بن ابیاسر میگوید در غزوہ ذوالعشیرہ من و علی

در پاس و رخت خرمای خواب رفته بودیم و زمین رنگیستان حضرت مسلمات المد و سلامه علیہ بر بالین آمد
 و نار ایستاد کرد و با علی گفت قسم یا ابا تراب بعد از ان فرمود که لے علی ترا خبر دهم کہ بد بخت ترین مردمان
 کیست علی گفت آئے یا رسول اللہ رسول صلی اللہ علیہ آله و سلم فرمود کہ بد بخت ترین مردمان دو کس اندیکے آنکہ
 ناقص صاحب پنجا میرا علیہ السلام بے کرد و دیگرے آنکہ روئے ترا و محاسن ترا بخون رنگ کن این میگفت و دست
 حق پرست را بر سر و روئے می کشید و کنیت دیگر اور ابو الریحانیتین است و رواق ابن مرویه از جابر
 نقل میکند کہ شنیدم از حضرت رسالت صلی اللہ علیہ آله و سلم بسہ روز پیش از وفات کہ علی گفت یا ابا الریحان
 وصیت میکنم ترا بہ نگاہداشت و در سجائے من مرا و حسن حسین بودہ اند و بدستیکہ نزدیک شد کہ دور کن تو در ہنم شکستہ
 و از جابر و ند چون حضرت رسول صلی اللہ علیہ آله و سلم وفات کرد امیر فرمود کہ لھن یا احب و کنی یا کین من این بود
 کہ بر جاعے نمازد و بعد از وفات فاطمہ گفت لھن یا کین یا کین من این بود کہ دوم بود کہ در ہنم شکستہ و در
 انجا آمدہ است کہ مر قاضی علی فرمود کہ من بخت بسیار دیدم و مشقت بسیار کشیدم و سخت ترین بلا ہا من بود
 یکے وفات حضرت سید کاینات علیہ افضل الصلوات کہ ہادی راہ و پشت پناہ من بود چون آنحضرت صلی اللہ
 علیہ آله و سلم در گذشت ل من بر آتش حیرت بریان و دیدہ ام از غایت حسرت گریان گشت زبان جان انتقال حکم نمود
 رباعی لے بمنفسان آہ کہ بے یار بماندم + در دست غم حیر گفتم بماندم + آن بجز رسالت چو شد از دیدہ من
 دور + من با صد و چشم گہر بار بماندم + دوم وفات حبیلہ حبیلہ من یعنی فاطمہ رضی اللہ عنہا کہ تسلی دل خیم
 روشنی دیدہ پریم و مونس دژ کار و یار دفا و غمگسار من بود و وفات لے جراح مصطفیٰ تازہ شد و دست
 خرق داغے دیگر بر بالے آن داغ نہاد رباعی از تہار ز دست فلک بنیاد + ہرگز کہ کار کے انکشا و
 کہ لے دید کہ داغے دارہ + داغے و گرش بر سر آن داغ نہاد + سوم خبر شہادت جگر گوشہ من حسین کہ رسول صلی اللہ
 علیہ آله و سلم از ان مرا خبر دادہ و دشواری آوردہ کہ مر قاضی علی در بعضے از سفر ہائے خود بصرہ سے کہ بلار رسید و گریان گریان
 از انجا بگذشت پس گفت والدین مست محل خوابانیدن شتران ایشان و موضع مردن ایشان صحابہ گفتند یا
 المؤمنین این چه موضع است فرمود کہ این کر بلاست اینجا قوئے اکبشتہ کہ بحساب بہشت و آئینہ بعد از ان مصیبت
 تلو ب اہل سلام شمع دار و در لکن صخرت سوخته است و موقد حیرت در کانون سینہ ہائے امت سید نام آتش فلق
 و اضطراب برافروختہ قطعہ شد بساط خرمی طے در جہان بین و اقوئے + زبر و بالا شد زمین و آسمان زمین و قوئے
 شبہا بر کرد آسمان رنگ شفق + خون بہے آید چشمہ روشنان زمین و اقوئے + اما القاب مر قاضی علی بسیار است
 چون الشہید و بیفہدہ و صوبہ و غیرہ و اما القاب شمال بن حضرت رسول صلی اللہ علیہ آله و سلم و السید و سید شہد و در جزو سال
 (رسند نام محفل) مذکور است کہ حضرت رسالت صلی اللہ علیہ آله و سلم دست حسن و حسین گرفت فرمود کہ بہر کم از دست او درین جزو سال و در جزو سال

باین باشد روز قیامت و در رجس و در قردوس الاخبار و منافقین جبل قتل کرده است که دوستی علی رحمت
 ایست که بآن سید مضر نکند و دشمنی علی سید ایست که بآن حسد نفع نرساند و در خبر آمده است که روز حضرت
 رسول صلی الله علیه و آله و سلم نشسته بود علی ایستاد حضرت صلی الله علیه و آله و سلم او را در کنار گرفت و میان دو چشم او را
 بوسه داد و عباس بن عبد المطلب حاضر بود گفت یا رسول الله این کس را دوست میداری گفت نعم نعم او را دوست
 میدارم و بسیار دوست میدارم و نمیدانم که کس او را از من بیشتر دوست دارد بدرستی که حق سبحانه و تعالی هر
 پیغمبری را در صلب و پهنا و در زینت مراد صلب علی و ولایت فرموده امام ترمذی در سنن خود آورده که سلمان
 راضی الله عنه گفتند چه بسیار دوست میداری علی گفت من از حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم شنوادم که هر که
 علی را دوست دارد پس بدرستی که مراد دوست او و هر که علی را دشمن دارد بدرستی که مراد دشمن او باشد و حضرت
 رسالت صلوات الله و سلامه علیه ریاة او عاشر بود که خدا یا دوست دارد هر که علی را دوست دارد و دشمن او را
 دشمن دارد و در حدیقه مذکور است نظم دوستی علی بن ابی طالب و دوستی دیگران و سر به راه و گفت مصطفی بن ابی طالب که خداوند
 وال من والا و یفضل او و یحببنا یا نکار لیت بسبب خواری و نگوینا رایت و دشمنی من با کس در چاه بهم برسان
 عاون عاوه و در شواهد از ولایل امام مستغفری رحمت نقل کرده که یکبار صالحان بن امت گفت شے قیامت است
 خواب دیدم که قائم شده است و همه خلائی را در حساب گاه حشر کرده اند بطراط نزدیک بیم و از اینجا گذشت ناگاه
 دیدم که رسول صلی الله علیه و آله و سلم بر کنار جوش کوثر است و حسن و حسین مردان آب می بیند پیش ایشان رفتم که مرا
 آب دهید ندا دند پیش حضرت رسالت صلوات الله و سلامه علیه و سلم گفتم یا رسول الله ایشان را آب که مرا آب دهند
 رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که ترا آب نخواهند داد گفتم چرا یا رسول الله میترسم که قصد پاک من کند و مرا متعنت
 آن نیست که من شے توانم کرد رسول صلی الله علیه و آله و سلم کای برهنه من او فرمود برو و در آب گش من خواب بیا بستم
 و پیش رسول صلی الله علیه و آله و سلم آمدم و گفتم یا رسول الله آنچه فرموده بودی کردم پس رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که آن
 حسن و بر آب ده امیر المؤمنین حسن و آیه داد و من کاسه از دست مبارک و گرفتم و نمیدانم خوردم یا نه بعد از آن
 از خواب بیدار شدم بسیار ترساک پس وضو ساختم و نماز شغول گشتم تا آن زمان که صبح برید ناگاه آواز مردم برآمد
 که فلان کس بر جامه خواب یکشته اند گفتم کسان حاکم آمدند و همسایگان را بیکگاه گرفتند من با خود گفتم سبحان فلان
 خوابیت که من دیده ام و خدا تعالی آزاد است ساخته است بر خاتم و پیش حاکم رفتم و گفتم آن کار است که من
 کرده ام و مردم ازین بیکگاه اند و الحق حاکم است میگفت که گناه آن ناکس بود که ابن عم و دادا را در صلب از صلی الله
 علیه و آله و سلم ناسرگشت چیت ناسرگشت گفت و هر که شنید به سر و سر و خیر و خیرش رسید و همه در شواهد از
 حسین بن علی بن الحسین رضی الله عنهم آورده اند که فرمود که ابراهیم بن شام الحنفی فی الی مدینه بود و هر روز جمعه را بر سر

منبر حج میگرد و خود بر منبر برآمده و امیر المؤمنین علی را افتاد و نامش را میگفت و ریکی از آن جمعها آن مقام از مردمان
برآمده بود و من پہلوئے منبر افتادم و در خواب شدم و دیدم کہ قبر مبارک حضرت صلی اللہ علیہ آله وسلم بشکافت از آنجا
مرے بیرون آمد جامہ سفید پوشتیدہ مرا گفت ای ابو عبد اللہ ترا از دو لیکن تمیسا از آنجا این شخص میگوید کہ تم بلکہ گفت
چشمان خود بکشتای و بین خدایتعالی بائے چو میکند چون چشم بکشد و من سے دست علی میگرد و از بالا اے منبر بقیاد
و ہلاک شد نظم ناکے کہ جام غضب مرتضیٰ ایک جبر عتور و دوست سائی فنا نہر لاکش میدہد بحال امر و زارین
فزع ست فوار و در حشر من بنید انم کہ از خشم آہی چون رہد و چنانچہ حضرت سالت صلی اللہ علیہ آله وسلم اورا
دوست میداشت حق سبحانہ تعالیٰ نیز اورا دوست داشت چنانچہ در غزوہ خیبر منقول است کہ حضرت رسول صلی اللہ
علیہ آله وسلم فرمود کہ من خدا این را بیت بدست میکنم و ہم کہ یحییٰ اللہ و دوسو کہ دوست دارد و خدا و رسول اورا
و یحییٰ اللہ و دوسو کہ دوست دارد و خدا و رسول و اورا و مرتبہ قرب امیر المؤمنین علی بر در گاہ الہی جلالت
عظمتہ و علت کلمتہ ازین حدیث معلوم توان کرد کہ در روئے الاحباب از جابر بن عبد اللہ انصاری رضی اللہ عنہما از او است
کہ رسول صلی اللہ علیہ آله وسلم در حین محاصرہ طایبہ علی بن ابی طالب بطایبہ و با او بطریق راز و نصیہ سخنان گفت
درمان بخو اے آنحضرت صلی اللہ علیہ آله وسلم با علی امتداد یافت مرمان گفت من عجب از دور و دراز با ہر عمر خویش
گفت رسول صلی اللہ علیہ آله وسلم فرمود کہ ما شقیثہ و لکن اللہ انتجائے یعنی من بخود بائے را نہ میگفتم اللہ
تعالیٰ بائے بخوے من و و این حدیث صحیح نسائی مذکور است و نزدی نیز آورده و ذکر کرده کہ خدایے با و بنوے
میفرمود یعنی امر کرده بود مرا کہ با و از گویم و محرمیت را از الہی نشانہ قرب حضرت پا و شاہی است مثمنوی
محرم او بودہ کہ جبہ جازا محرم او گشتہ سر نیز در انجا کتاب نقش نامہ سترنیل، خازن گنج نامہ تاویل ابن تمیمی و
ہم داماد اہل جان پختہ از جالش تا و اما صفات حمیدہ و سمات پسندیدہ آنحضرت از قیاس فہم از من و از خبر
ادراک و ہم بیرون است و شمرہ از حقیقت حال و حال حقیقتش برضایا صافیہ عقلا و خواطر اکیہ فراد فضلای لیل و دید
و واضح و ہدید است طبع در شرح حسن او چو تہرہ کند کہ ہر آفتاب چو محتاج صیقل است فضایل
ذات ساطعہ اللوامع و مفاخر صفات لامعہ السوا طبع آنحضرت در عملہ و فکر و افکار و کثور النہار و نور الاسفار قرار
یافتہ پس ایراد و ثبات آن از مقولہ تحصیل جلال فیما ید مصرع و التمس تکبر عن حلی و عن حلی +
قطعہ قدم نہاد قلم با بقدر شرح کند بہ زو صف امور و مشن نکات معنی را بہر و گرفت عنانہا کہ برین سخن گذر
با تہاب چو حاجت شب تجلی را انا بحکمہ کاکیل و ککک ککک ککک و و سبہ کلمہ از ہر جا آورده میشود و
از جملہ شرف نسب عایشہ از خبر معتبرہ علی بن ابی طالب و انکما در معلوم است و حسب اقیس از کلام سمیت انجام انتہی
بمیزانہ ہر آن من موصی تحقق مفهوم ما علم بہ ہر ہر علمائے عالم روشن شدہ و کیفیت منش او از کتب

کامله انامک التی علیها علم و علیها معنی گشته حکیم سالی فریاد میبست خوانده در دین و ملک مختارش بهم
 و علم و هم علمارش در شرح تعرف آورده که علی بن ابی طالب سخنان است که می شنید از بزرگواران و بعد از آن
 که شل آن نیاروده تا بداند آنجا که روزی بمنبر برآمده گفت که سلوک فی عبادت و ان التراتیب پیر سید از من یاد داری
 عرش هر چه میر سید پس بدستیکه در میان دو پهلوان من علمها بسیار است این ابی طالب است صلی الله علیه و آله
 و سلم در میان من و دین آن چیز نیست که گفته کرده است یعنی چنانچه است در حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم بخدا
 که جان من در قبضه قدرت اوست که اگر فرمان رسد مرا ترسیت و انجیل را که سخن گویند بر بنده من و ساده وضع کنم و
 بر آن نشسته خبر دهم بدینچه در آن برود کتاب است و آن هر دو کتاب مردان تصدیق نمایند و شک نیست
 در آنکه این علم و کتب ادب از ادیب لب و علیکم السلام که گفتند که در آموخته بود و چنانچه فرمود که رسول
 صلی الله علیه و آله و سلم هزار باب از علم در من آموخت که از هر بابی هزار بابی دیگر بر من منکشف شد شیخ عطار فرموده
 مشنوی نبی در گوش او یک علم در داد و زان اندر دلش صد علم بگشاد و چو شهر علم دین پیوسته آمد و در آن
 شهر بیشک حیدر آمد و از آن آب حیات دل که جان خور و زور دست ساقی کوثر توان خورد و اما عباد دلش بر تیر
 بود که شیشه از خلوت و نهر از کبیر حرام می شود و در آن کبیر است فرایض من و اما علم او را برین وجه نقل کرده اند که
 غلام و در پس دیوار ایستاده بود امیر و از پشت دیوار زوداد جوی ایستاد و بالاخر امیر در عقب دیوار که در او را دید گفت
 ای غلام آواز من بشنودی گفت آری فرمود که مرا چرا جواب ندادی گفت میخوانم که ترا چشمم آرم گفت من
 آنکس را چشمم آرم که ترا بر آن میدانم که ترا چشمم آری یعنی شیطان را پس فرمود که برو ترا زد و کردم در راه خست
 و تازنده باشم و نشت تو بر من است و این غایت بر داری و تهایت نیکو کار نیست علی است و راسته بود و جانش
 از زبیر علم و بر خرق سمر مبارکش افسر حلم و داند تو انقض حاکمیت کرده اند که در زمان خلافت از افریقیه مغرب تا سمرقند
 در تصرف می بود و پیاده در بازار کوفه میگفت و مردم به معاملات خود مشغول شده از هر در و در و خبر ترا شنیدند
 و بر من و ایستادی میگردید و میگویند که راه رسید امیر خود را مردم آواز مبارکش میشنودند و راه برو کفالی میبگردند و
 در روایت آمده که روزی بعضی از اصحاب خانه خریده بود و خود بر دوشته یک از خدایم عتبه می پیش آمد که یا امیر المومنین
 این یار را من ده تا بر دارم فرمود که ابو العیال الحق ان یحکم الله پیر عیالان سر دار ترست بر درویشان با
 ایشان خادم گفت تو خلیفه زمانی و امام زمانی این صورت با حال ترستی نذر و جواب داد که لا ینقص
 الوجل من کماله عایحکم الله الی عیال الله از کمال هر دو هیچ کم نمکند با کسی که بر او عیال میکشد اما ساقی
 در مرتبه اشتها بر حسب سیر صغار و کبار مع خفی نماید و بر همه چون روز روشن است امام واحدی و در حساب
 تامل آورده که هرگز اندیشه منافق ابی الحسن علی بن ابی طالب که در آن روز به مناسبت و چهارم داشت از خیر لایق

خود باز گرفته در راه رضائے حق تامل بر درویشان نفقه کرد و یک بظاہر یک در سر و یک در روز توفانی دیکه در شب
ظلمانی حق تعالی این آیت فرستاد **وَالَّذِينَ يَبْنُونَ بُيُوتًا لِّغَيْرِ اللَّهِ** و التَّوَّابِينَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ فَكُلْهُمْ أَجْرَهُمْ
و علی را به تشریف این خدمت تعریف کرده به تقدیم این عمل بر تحت نجات جلوه داد حضرت مصطفیٰ صلی الله
علیه و آله وسلم پرسید که اے علی ترا چه بر آن داشت که بدین نوع تصدق نمودی جواب داد که طریق صدقه را بر آن
چهار ندیدم جهت طلب ضلایه ربانی جمیع آن طرق را الزام نمودم و تمنای من آنکه یک از اینها شرف قبول یافتن یقیناً
رضاء بود مقصود من که خشنودی محبوب من است حاصل آن حضرت رسالت صلی الله علیه و آله وسلم فرمود که یا ابن ابی
طالب اکابر این ذلک لک لے پس ابو طالب آنچه مقصود تو بود یافتی و بدینچه حتی اصل شدی و تقصیر روز و ایستاد
و ابل بیت و طعام خود را از مضمون و یطعمون الطعام علی حبیب مسکینک و تبتیماداً و اسیراً بر سر
عالیان اوضح است اما زیادت مرتضیٰ علی و ترک نیابت بر ابی امیر عقی و توجیه بانوار شاهه صفات حضرت
مولی درجه قصوی داشت چنانچه جابر انصاری رضی الله عنه فرموده که ندیدم در دنیا از پدر علی بن ابی طالب که طلاق
دیدہ هست از متلع دنیا فانی فرود بسته بود و بر مصدر ریاست مترعد شہود و محو کرم ترکی نشسته و اخبار آمده
است که نذر تهراسه مدید سه روز متوالی از نان جو سیر نخورد و میگفت حسنی من الطعام ما یقیم کفراً بی
بس است از طعام مرا آن مقدار که پشت مرا راست دارد و مرا از عبادت پروردگار من مانع نیاید آورده اند که در زمان
خلافت روزی به بیت المال آمد و در آنجا زرقه بسیار جمع آمده بود و بدینها نگاه کرده زانے نیک تامل فرمود
انگاه گفت یا صفا و یا یقیناً غریبی لے زر زرد خسار و آنقره سفید غدا غیر مرا غرور و مهید و غیر
مرافق بید که من فریفته جلوه دل فریفته مفیده شیرین ثمانی شوم و بدستیک من شمار از طلاق داده ام که
رحبت تران محال است و دست نصرت بدین شمار است بدین بزه و وبال قطع چگونہ بخشود دنیا مرا قریب بود چو
بدیده هست و ان چنینم چو گر دهر من من خوشه چین بود و پروین سوز که فرع دنیا بنیم چو تخم اما که امانت و از حد
حضر زیاده است در شواهد آورده که بر دیانت صحیح ثابت شده است که چون پامبارک بر کباب نهاده است تا لا و
قرآن میکرد و چون پاسبان بر کباب میرسید بر آیت بالا لے مرکب است این تا ختم تمام میفرمود و هم در
شواهد نقل فرمود که اسانیت عیسیٰ از فاطمه روایت کند که گفت در شبی که علی با من زفاف کرد از تبر سیم
زیر که شنیدم که زمین با تو سخن میگفت با دوا را با حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم سکایت کردم آنحضرت صلی الله علیه
و آله وسلم سجد و راز کرد پس سر بر آورد و گفت بشارت با تو را لے فاطمه پاکیزگی انسل بدینکه خدا تعالی افضلیت نه
شوهر ترا بر سایر خلائق و زمین را فرمود که با لے بگوید اجمار خود را آنچه بر روی زمین خواهد گذشت از مشرق تا مغرب
و هم در آن کتاب مذکور است که در وقت توبه بعضین اصحاب و یا محتاج شدند و هر چند از چپا است گفتند آب

نیافتند حضرت امیر ایشا زانند که از جاده بگردانید و بر سے ظاهر شد و در میان بیابان حجبے فستق و از ساکن آن یسوی
 آب گرد گفت از اینجا آب دو فرسنگ است صاحب گفتند یا امیر المؤمنین اجازت ده تا بد بخار ویم شاید پیش از آنکه
 پنج قوت نماز بایک ریم امیر فرمود که حاجت بآن نسبت و عنان قبله خور و بجانب قبله تافت و بجای اشارت
 کرد که آنرا بجا وید چون مقدس خاک بر پشت منگے بزرگ پرید آید کی پیچ آتے بر آن کار نیک و امیر فرمود که این
 سنگ بر بال است جہد کیند و آنرا بکسی بدیدم چند صاحب متعجب شدند و جہد کردند و توانستند که آنرا از جایی بکنیند
 چون حضرت امیر آنرا بدید و فرمود آمد و استین از ساعد باز و نور دید و گشتان مہمان بر آن سنگ آورد و
 در زمره آن سنگ او بالائے چشمہ در انداخت آنے ظاهر شد بنایت صافی و شیرین و خشک و آن مقرر ہوا و آن
 آب بخورند و بود و نہ پہ صاحب آب خورد و آن مقدار کہ خواستند برداشتند پس آنحضرت امیر آن سنگ برداشت
 بہ بالائے چشمہ نہاد و فرمود کہ آنرا بخاک نیباشند چون رہب آن دید آن حال را مشاہدہ کرد و از دیر فرود آمد و پیش
 حضرت امیر را بستاد و پرسید کہ تو پنہا بہر سلی فرمود کہ نے پس گفت تو فرشتہ مقرر کی گفت نے پس گفت تو چه
 کسی فرمود کہ من اماد پیغمبر مرسل محمد بن عبد اللہ خاتم النبیین صلوٰت اللہ سلامہ علیہ السب گفت دست بیا کہ مہمان
 میشود مرقی علی دست بوسے داد و پیرانی گفت اَشْهَدُ اَنْ لَا اِلَهَ اِلَّا اللّٰهُ وَ اَشْهَدُ اَنْ مُحَمَّدًا عَبْدُ اللّٰهِ وَ رَسُوْلُهُ
 اللّٰہ بعد از آن امیر از وے پرسید کہ سبب چه بود کہ بعد از آنکہ مدت مدید بر دین خود بودی امر و ایمان آوردی گفت
 لے امیر المؤمنین بنائے این دیر برائے کنندہ این سنگ است پیش از من بسیار کسین دیر بودہ اند و ما در کتب
 خود دیدہ ایم و از علمائے خود شنیدہ کہ درین موضع چشمہ السیت و بر بالائے آن سنگے کہ از اندام و کندن آنرا نتواند بگر
 پتیا میرے یا و اما دغیب کے پس چون دیدم کہ تو آن کردی من بآرزوے خود رسیدم و آنچه انتظار آن میں ہر دم
 یافتم چون حضرت امیر آنرا بشارت دید چند ان بگریست کہ محاسن مبارک و از آب یدہ تر شد بعد از آن گفت پاس
 مر خدا برا کہ من نزدیک و منی نبودم و در کتب او نہ کور شدم پس آن اسب ملازم امیر شد و پیش و کابل شام مقابلہ
 کرد چند آنکہ شہید شد و امیر بر و کاز کرد و ویرا دفن کرد و برائے شے از خدا تبتالی آفرزش طلبید و غیر ازین
 از کہ انتہائے ایشان مصرع از ویرہ شرح و بیان میروں است اما جلوہ بر آتش برینج بنیائے محقق سطوت عجائز
 ازینچ دانائے محقق نیست آنچه و غر و فہد و احد بتوفیق ملک احد اورا میسر شد از معاونت سید مختار و مقاتلت یا
 زمرہ کفار در آن بابا ہجین نکتہ کافیت کہ لا نقی ایلا علی کسیف اکاد و الفقار و در حرب خندق عمر و بن
 عبید و و را کہ روئے زمرہ اعتراب بود بیک جگہ بر خاک تیرہ انداخت و مر حسیب یہودی را در جنگ خیر یک ضربت شمشیر
 و دینہ ساخت و بر کندن دغیر اثر نیست از ولایت حیدر کہ تا قیامت بر لوح دلہائے آدمیان مطلوبہ است بر زبان
 کا ترہ عالمیان نہ کور بر باغی لے جان سخن دست مل بو تراب کن آبا و سائر کتبہ و خبر خراب کن باہر چراغ نجاب

گفت انس اگر در هر چای تناب نو و اجتناب کن و کھلمه جد و صریح صداتی اوصاف چنین خواهد بود
و چون مطاوی این اوراق گنجایش تفصیل صفات مرقضوی ندارد و مقصد اصلی از تألیف این کتاب که احوال شهدا
اہل بیت است برین قدر اختصار افتاد و بیست و پنج قسم در اوصاف کمالیت او همچنان پنج گفتیم که صد چند
ست و حال شهادت ایشان بر آن وجه بوده که چون بر سر خلافت شکن شدند و آفت محمل وصفین که تعاصیل
آن در توارخ رقم ثبت یافته واقع گشت و قصه حکمین خود گرفت چهار نفر از کسان عباد و زهاد کوفه از لشکر
امیر المؤمنین علی بیرون رفتند و گفتند لا حکم الا لله و هشت نفر از کس دیگر ایشان پیوستند و بجز و منزل
ساخته ابن کوآ را بر خود امیر ساختند و این طایفه را خوارج میگویند و تفسیر علی ابن عباس را نزد ایشان فرستاد تا
ایشان را نصیحت نموده باز آرند و هیچ وجه سخن او را قبول نکردند و گفتند علی حکم بین بعضی شد از و بر شتم ابن عباس
باز آمد و علی خود سوار شده نزد ایشان رفت و با ایشان آغاز سخن فرمود و عمر و بن یزید و حرقوص بن زبیر گفتند
یا علی گناه بزرگ کرده تو بکن و سپاه ترتیب ده تا بحرب شامیان رویم امیر گفت من حکم بین یکدم شما سلف کردید
که ترک حرب کن و اکنون خود آمده اید و اعتراض میکنید یک از خارجیان گفت با تو حرب ایم کردی علی گفت تا با
من حرب نکنید من باشما حرب نکند و القصد ایشان بهر شهر مسمی فرستادند و مدد طلب کردند و نهر و ان را موعدا ساختند
و امیر خضر ایشان را شهنشاه و التقات میفرمود و لشکر ترتیب میداد که بشام رود با خبر رسید که خوارج قتل میکنند
و قتل و غارت مسلمانان قدم مینایند و میگوبند چون علی بشام رود ما برویم و کوفه را غارت کنیم سپاه امیر گفتند یا امیر
المومنین ما را سخت کار خارج باید ساخت که اگر متوجه شام شویم نباید که ایشان خاندان ما غارت کنند و چون
فرزند ما را با بسیری بر بند و تفتی علی لشکر طفره یک بجانب ایشان کشید و دیگر باره عیدت عباس را نزد ایشان و تا
مهم بجای رسید امیر خود بنزدیک ایشان رفت ایشان را نپدید داد و از عذاب خدا تخویف نمود و هشت هزار
کس روے با امیر نهاده التوبة التوبة میگویند و بزاری دنیا زیگر بستند تا به لشکر اسلام پیوستند و ابن کوآ که
امیر خوارج بود و وزیر باده کس از خوارج خود از ندب خوارج رجوع کرده نزدیک مرتضی آمد و خوارج عبد بن مسعود
را سی و حرقوص بن زبیر را که ذوالشکریه گفتند که امیر خود ساخته مسمی بنهر و ان نهادند و امیر عقب ایشان روان
شد و حضرت رسالت صلی الله علیه و آله و سلم از حرب علی با این طایفه خبر داده بودند ایشان را از اقصای خاندان و دشواری
که حضرت رسول صلوات الله و سلامه علیه و آله و سلم از حرب علی را مسمی خبر داده بود که محاربه خواهی کرد و جماعتی از دین یعنی
خوارج که در میان ایشان شخصی باشد که بجای یک سگ و پاره گوشت باشد بر سر دوش و چون پستان زنان
و بران گوشت پاره مونس چند باشد چون دم یزید و آن ذوالشکریه بود و هنر خوارج و شریک بن زبیر را که امیر
الاشیخ صفهائی در ولایت خود روایت کرده است با ساد و درست از ابو سعید خدری که گفت نزدیک رسول خدا صلی

الصلی علیہ وسلم بودیم و او چہ نسبت بیکار و مدعی از نبی تمجید کرد و از او توحید گفتند و بیاید و گفت یا رسول اللہ
 کن حضرت رسول صلوات اللہ و سلامہ علیہ فرمود کہ و نہی جاک گیت کہ عدل بند اگر بن عدل کنم فاروق اعظم گفت
 یا رسول اللہ مرا دستوری دہ درین کس تا گردن او بر من حضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کہ ای عمر بگذاور و کہ او را
 یار اند کہ ہر یک از شما حقیر شمار و نماز خود را با نماز ایشان و روز خود را روزہ ایشان قرار دہ و از جنہر گردن ایشان تجاوز
 نہاید بیرون روند از اسلام بسعت بچنانکہ تیر از کمان بیرون رود و پیش رو ایشان مرسے باشد سیاه یکے از دو
 بازوئے مے مثل پستان زنان و بیرون آیند بر بہترین فرقہ آو میان ابو سعید خدری و میکوید گواہی میدہم
 کہ من شہودم این سخن را از رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم و گواہی میدہم کہ امیر المؤمنین علی کا زرار کرد و با این گروہ
 و من با مے بود پس بفرمود تا آن مرد را کہ پیشتر و ایشان بود بجویند و بیاورند چنان کردند چون حاضر شد نظر کردم بر
 ہمان صورت بود کہ حضرت رسول صلی اللہ علیہ وسلم صفت کردہ بود و علیت زبان مصطفیٰ معجز نشان بود و چہ
 ہر چہ میداد و آنچه نمان بود آوردہ اند کہ لشکر امیر در راہ نہروان بردیسے میگذاشتند پیرے تر سار بالائے دیو بود و ترہ
 زدہ کہ لے لشکر اسلام پیشوائے خود را بگویند کہ نزدیک من آید خبر با میر رسانیدند عثمان مرکب بدان طرف مصروف
 گردید چون بدید نزدیک سید پیرویرانی گفت لے سزا لشکر با میر وی گفت بحرب شنائی بن میر و دم پیر گفت
 ہمین جا توقف کن و لشکر خود را فرود آر و متوجہ حرب مخالفان مشککہ این زمان ستارہ مسلمانان و متوسط است
 و طالع اہل ملت اسلام ضعیف چہ در روز کعبہ پیش آو شکیبائی پیشہ گیر تا آن کو کب ہا بطور مے بصعود و نہد طالع
 مسلمانان تو تے یا بد علی فرمود کہ تو دعوی علم آسمانی میکنی مرا از سیر فلان ستارہ خبر دہ پیر گفت تھا کہ من ہرگز نام
 این ستارہ نشودہ ام سوائے دیگر کرد پیر جواب آن ندانست مگر فی فرمود کہ دلوال آسمانی و توفی چند ان اری از حال
 ارضی چہ تیرے پرچم انجا کہ ایستادہ بیلانی کہ در زیر قدم تو چہ چیز بدفون ست گفت نمیدانم امیر فرمود کہ خطے ست بین
 عدد و فانیہ در و مسکو کہ نقش سکے او برین منوال ست پیر گفت تو این سخن از کجا میگوئی گفت رسول صلی اللہ علیہ وسلم
 مرا خبر دادہ و دیگر فرمودہ کہ تو با این قوم حرب میکنی و از لشکر تو کم از دہ کس گشتہ گردند و از لشکر ایشان کم از دہ کس
 زندہ بگرنند و بیرون روند پس ازین سخنان متحیر فرماند و بفرمود تا زیر قدم ویرا بکاویند و آن طرف بیرون آید و دینا
 مے او ہمان عدد کہ میر گفتہ بود پیر فی الحال از دیر بیرون آمد و بر دست امیر مسلمان شد و امیر مے بہ نہروان رفت
 با سطوت تمام و شوکت مالا کلام علیت تا بید بر ہمین مے و فتح بر بسیار اقبال بر رکاب مے و بخت ہم عثمان
 و شواہد آوردہ کہ جنذب بن عبد اللہ الازدی گوید کہ در حرب جمل صفین با علی بودم و مرا ہج شک نبود و رانکہ حق
 بجانب نیست ما بہ نہروان فرود آمدیم شکے و خاطر من افتاد کہ آن جماعت کہ با ایشان حرب میاید کہ و نہد بہان
 و نیک مردانہ کشتن ایشان کا مے پس عظیم ست و با دے از میان لشکر گاہ برین آمد و با خود و مطہر آب و شہم جائے

زندگانی از ان دوری به خون بسا جل سلامت کشیدند امیر فرمود که تو انقدر بر که پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم از دشمنان
داد بود و جوید که با کسی نماند و بیا همه گفتمند شاید که نشسته باشند از هر که حرب فرار نموده حضرت امیر سوگند
خورد که دشمن دروغ نگوید و با من دروغ نگفته اند و ارادت میساید دیگر باره او را بکشد و از چپیل تن از
کشتگان یافتند بهمان صورت که ولی از پی صلی الله علیه و آله و سلم روایت کرده بود پس رفته علی فرمود که کیست
که بگوید و خبر فتح مایکونیان ساندان بلجج مرادی پیش آمد که یا امیر المومنین من بروم و این خروده بابل کو قدر رسام
امیر فرمود که بر دکه کار خود خواهی ساخت بل تو اینچ بر آنند که بل این بلجج از مصر بوده و او بهر آن مردمان که به قتل
دی المومنین صلی الله علیه و آله و سلم آمده بودند و پیران ان بگویدند و در لشکر تقی علی بود و روایتی است که
امیر در وقت توجیه بحرب خوارج از همه جامد و مدد طلبیده بود و ازین ده تن آمده بودند و این بلجج با ایشان بود و مرد
بود و بنایت زشت صورت و سبکین با سبک ملیت ازین ناشسته روئے تیره داشت و درین بد طلعت
ناخوش نهاده بود هر یک از ایشان شخه و تبر که بنزد امیر می آوردند و امیر قبول میفرمود و این بلجج شمشیر و دشت
بنایت قیمتی پیش امیر آورد و مفضل علی روئے از دیگران دید و شخه او در معرض قبول نیفتاد و عاقبت این بلجج بخلوت
پیش امیر آمد و گفت یا امیر المومنین چگونه است که از یاد این همراهان من بدید قبول میکنی دوست رو بر پشیمانی من میفرماید
و این چنین شمشیر قیمتی که شاید در حرب دهم شمشیر دیگر مانند این نبود از من نهستانی امیر فرمود که چگونه این شمشیر
از توست تمام و حال آنکه مراد تو از من بدین شمشیر حال خواهد شد این بلجج وزیرین افتاد و خرج بسیار کرد و گفت یا امیر
المومنین بهیات بهیات هر گز مبادا که این صورت در خیال من گذرد و این فکر محال در خاطر من بخلور کند و من بیشق
ملازمت تو ترک وطن و سکن گرفته ام و دل از احباب اصحاب پر دشته محبت این حضرت عالی رتب نشد و دوشی مایه
از لوح دلم فروخته است و سلطان خود را ملازمان این جناب قطاب صدر و دم متمکن نشسته ریاضی عاشاک و دلم
از توجیه خواهد شد و یا کس دیگر آتش خواهد شد از مهر تو بگسلد که او را دوست و دژ کس تو بگذرد و کجا خواهد شد یا امیر
گفت این صورتی است که از من دورین خلائی منته و نیست امریست بودی و از ان تجاوز ممکن نه و تو عمار
و حشمت بر آئینه الفت خواهی بخت و از مقام وفاق بیا و بیا و نافر جام نقای خواهی گر بخت ملیت آئین مهر در هم
و قاعدات تو نیست و هر چند تیر و عهد کنی باز بشکنی این بلجج گفت یا امیر نیک من در پیش تو ایستاده ام بفرما
تا هر دو دستم بزنند و اگر تحقیق فرموده که از من این صورت واقع خواهد شد حکم کن تا بقصاصم رسانند تقی فرمود که چون
تر اقصا من کنم و از تو امر صادر نشده است که شخی قصاص شوی یا بخیر صادق مراجع داده است میبندم که قول
او راست سخن است و حق است و قولی است که این بلجج از خوارج بوده و بوقت توجیه آن قوم به نهران و بحال بیرون
رفتن نیافته و در لشکر امیر مانده و بر هر تقدیر چون امیر از حرب خوارج فارغ شده توجیه کرد و کشت این بلجج اجازت

طلبید که نه پیش برود و خبر مرده فتح و نصرت امیر بابل کو فرستاد با چون بکوفه رسید که در بازار و محلات میگشت و
 با دوازده نفر فتح امیر با مردم میگفت و مضمون این کلام بمساع خاص و عام میرسانید نظم خورشید ظفر از نعتی فتح
 برآمد و وزیر تو می نوشت فلک است بر آینه تیغ شهنشاہ ولایت و خسار دل است ظفر جلوه گر آمد و ناگاه
 در محله بدر رسید که از خانه بیرون می آید بر در آن خانه بایستاد و با خود گفت ساکنان
 این خانه را ازین منکر نمی کنم و بجزای کبھی و عقوبت پادشاهی تخویف نمی کنم پس لغو زد و اهل آن خانه را از غتا و سرود
 منع کرد عجیب حالتی که دل کارش نمی بود و از زمره آخر عملش شرب بود از خمر و بسبب آن اختیار کرد و صعب ترین کار
 و زشت ترین امر و مشور احوال خود بتوقع شقاوت نابدی و خسارن سرمدی موشح گردانید بیست و نعلین با بجا
 و بلج منحوس و بزدان شقاوت ماند محبوس و القهه جمیع عورات دید که از آن خانه بیرون می آمدند با جامه ملون
 پیرایه گوناگون و در میان ایشان زنی بود بسیار جمیل نام او قطام و در عجب بن جمال اشل و دند چون چشم
 ابن بلج بر آن زن افتاد و شعله عشق او در کانون سینه پر کینه اش برافروخت و زهرین صبرش بشماره برق محبت او
 بسوخت بیست و شکارش عیش و دلم ترک جان گرفت و صبرم گریز پائے سمرند جهان گرفت و آخر بدست محبت
 پرده حیا از پیش برداشته نزد قطام آمد و گفت آلا آرام نازنین از کدام قوم و قبیله جواب داد که از تیم لری باب و
 آن قبیله خواص بود و حضرت امیر و نهران حجت از ایشان نقل رسانیده بود و پدر و برادر قطام و دوازده تن از
 خویشان او از جمله آن قتل بودند القصه این بلج گفت آیه کذات لعل یعنی تو بیوه یا شوهر داری گفت
 شوهر ندارم گفت رعیت میکتی شوهر می که ترا بچاکس بدان ملاست نمکنه و از فتنه او این باشی قطام گفت
 ویرگ هست که به چنین شوهر محتاجم و غیایا بلج این بلج گفت اکنون که یافتی اجابت کن از اینجا که نسبت جنسیت بود
 دل قطام بجان کمال شد بیست و نه کاندز همه ارض و سماست و جنس خود را بچوگاه و کهر باست و گفت
 همراه من بیایا بولیا که خود مشورت کنم آن ملعون بآن ملعون برفت تا بدر سر می رسید قطام بمنزل خود و در
 و فرمود تا در سران رفرو بستاند و جامه های به تکلف پوشیده پیرایه بر خود بست و خود را بسیار است بیست
 تو بے پیرایه و لباس برودی از کسان مین و دم که این پیرایه بستی قصد جان بیدلان داری و پس جلوه کنان
 به بالائے غرور برآمد و بکمر شمشیر و جمال و شیوه و دلالت این بلج را یکبارگی گرفتار خود گردانید و چون دید که تیر
 عشق او بر نشانه آمد آغاز ناز کرد و گفت بولیا که من رعیت نیکنم که در عقد نکاح تو آیم الا بهر گرا نیاید مشکلی که تو از
 عهده آن بیرون توانی آمدن بلج گفت تعیین مهر نمائے تا در آن باب تا طلع کتم قطام گفت که مهر من سه چهر است
 یکے آنکه سه هزار درهم نقد و آنی دوم کنبیکر جمیله منتهی براری و سوم قتل علی بن ابی طالب افتیایا بلج گفت
 قصه دوم و کنبیکر را قبول دارم اما کشتن علی کار نیست بنایت صعب و سخت است قطام که قادر تواند بود بر کشتن

علی که تنه او مشرق و مغرب شکسته گردن سرکشان عرب است نظم جواد بر کشد و القفا از غلات و سمیت
 فتر لرزه بر کوه کاف و چو در دست او نیز در گردان شود بلائے دلبران و گردان شود نظام گفت من بال و کینز ک
 نیز تو بخشم از سر قتل علی بنیگذازم و آنکس پیر و پلور از نو خواجهم آرام ندادم این زمان کاین من کشتن علی است اگر
 وصال من بخوابی این کار را قبول کن و گردن من صحرای پندار که هر گاه ندیدی + ابن الحکم کاین سخن بشنود آتش
 نفاق او شعله کشید و دیگر حمیت با اهل بیتش بگوش آمد و گفت داند که سخن علی را است و آنچه امر میگفت آنکس
 آن پدید آمد و گوئیامین بدین شهر نیامده ام الا بکشتن علی پس گفت قطام برین غریت با ایستادم و کمر قتل
 او برستم و اگر یک ضربت که بر دوزخم از من راضی شوی از دین هم رانگنایت کنم قطام گفت روا باشد و من تیر
 بجایم را طلب کنم که دین کار یار و دو گار باشد زن بدین بندار و جانی شدم اکنون شمشیر خود بدین سخن نزویک
 من بر زمین نه تا ز سر شتر ننگه ری در دو باز آئی ابن الحکم شمشیر خود بدو داد و دو کس بخدمت امیر نهاد و دو آن محل اهل
 کوفه با استقبال رفته بودند و امیر بکوفه آمده مردمان تهنیت میگفتند و مبارکباد میکردند و عیت میگفتند
 که مقصود زور باز آمد و هر دم چشم جهان بین ز سفر باز آمد و آمد که از وصل میجانشی و تن خسته دلان جان اگر
 باز آمد اما امیر میراند تا بدر مسجد کوفه رسید عمان مرکب باز کشید و پیای از رکاب پیرون کرده پیاده شد و قدم مبارک
 در مسجد نهاده و در کعبه تخت امجد او فرمود فرزندان امیر و مجمان و اشراف و اعیان کوفه همه آنجا حاضر بودند
 مرتضی علی کرم الله وجهه بیالای منبر برآمد و خطبه شریفه را خواند و تحت حضرت رسالت پیامی صلی الله علیه و آله وسلم
 خواند و مردمان را از عقوبت بانی تبرسائید و بمشورت جواد الوالی امیدوار کرد و امید پس بر حیات رست منبر نگاه
 کرد امیر المؤمنین حسن را و دیدن سته گفت یا بنی که قضی من شمشیر ناکه اهل ازین ماه ما چند روز گذشته است
 و آن ماه مبارک مضان بود شانه زده فرمود که سیزده روز یا امیر المؤمنین پس بجای چپ منبر نگر است امیر المؤمنین حسین
 حاضر بود و فرمود یا بنی که قضی من شمشیر ناکه اهل ازین ماه ما چند روز مانده است گفت هجده روز یا امیر المؤمنین
 پس علی دست بحسان مبارک خود فرو آورد و گفت درین ماه حسان مرا از خون من خنجر کشید بد بخت ترین این
 است و بیته ادا کرد که مضمونش این است که قتل من بخوابد نام دوس از قبیله مرادون بونیکیونی بخوابد آورده اند
 که چون این سخن سبوح ابن الحکم رسید عظیم بر روی غلبه کرد و پیاده و پیش امیر ایستاد و گفت پناه بیده بخدمت
 یا امیر المؤمنین را آنچه بمن گمان سپری از تو خواست میگویم که بفرمای تا دستهای مرا قطع کنی تا ایام زشت ترین
 وجهی قتل کند امیر گفت آنکس را قصاص بخوان کرد و لیکن رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم حاضر داده است که
 کشته تو مرده از قبیله مراد باشد و ترا از برائی مراد تو و ضربتی زند او بمراد خود نرسد پس الحکم همچنان ایستاد
 میگرد و استخاضه میفرمود امیر گفت من ترا از ستر خبر دهم که تو بران مستطع باشی و دانی تو و سپاس دیگر از ان قوت

نثار و بخند است بر تو سوگند که تربیت کندۀ تو در طغولیت زن چو دوی بوده گفت آن سیر فرمود که روزی آن پسر
 از تو در غضب شده بود گفت ای بد بخت ترا از آن کسیکه ناقه صالح را پی که در همچنین بود گفت آن و سر در پیش
 انداخت امیر بگریست گریختی که محاسن مبارکش تر شد و حصار مجلس نیز بگریست پس گفت ای قوم پندارید که
 من از مرگ میترسم نه من میترسم از مرگ مرگ بوده ام و انتظار شهادت خویش برده ام زیرا که مشغولی
 مرگ مارزندگی دیگر است و زهر مرگ از شهید شیرین خوشتر است و مرگ ساز و مغز را صافی تر پوست تمارساند
 دوست را نزدیک دوست و اما اگر ندیده من بر آن فرزندان مظلوم و بگریه گریه کنان محروم من است که حالا بدو و غریبی
 مبتلا اند و بعد از من بسوزنی تنی که قمار خورند شد پس فرمود که ای حاضران بتایبان برسانید که چون فرزندان مرا
 شهید کنند و خبر آن بشمارسد در مصیبت ایشان بگریید و از حسرت ایشان بنالید که گریه شما بر اولاد من ضایع نخواهد بود
 پس ای عزیزان درین ایام غم انجام چه کنید تا قطره چند آب از دیده بیارید که آب دیده بنده غضب بانی را فرو نشاند
 هر که درین روزها از سر لذت نفس بر خیزد و بجام فرزندان رسول صلی الله علیه و آله و سلم بشیند و گل اندود و باغ سینه
 بشکفاند و مرغ ندامت ابر شاخسار ملالت بنمزد آرد و امید هست که فردا در ریاض بهشت پاکیزه بهشت یابین
 مرادش از بساتین امید شگفتن گیر و در خساره حالش بخیط نجات و خال رفع درجات زریب و بهایند برود
 هر کرام و انبیا آن شهیدان غم خورده باشد از اندازه بیرون شایسته فرماید او را غم خیزان یک از حال حسن
 یا داوری بدگشته تلخ از زهر دشمن اجل شکر خائے او پس بر اندیشید از قتل حسین بن علی و زعم اولاد پاک عترت آن
 او باشد لب خسته بگریه مجروح تن بر غصه دل و در میان خاک خون پنهان رخ زیبای او و الفقه امیر از منبر فرود آمد
 و شبیه و رخا حسن انظار میکرد و شبیه در منزل حسین و زیاده از سه لقمه ناول بنیفرمود و گفتند یا امیر چرا زیاده طعام
 نمی نوشید فرمود نزدیک رسید که بدرگاه حق باز گردم بخیرم که چون امر حق در رسد آلوده نباشم پس این بلغم در میان
 شب بخانه قطام رفت و قطام در آن تنی را پیدا کرد و بود از قبیله خود و ابن بلجم با شیب بن بجیر از نجفی بن گفته
 بود و او را بعاونت خود بر قتل علی رضی الله عنه پس هر سه راجی در آن شب بجنور قطام بر قتل امیر سعیت کردند و ابن
 بلجم بفرمود تا شمشیر او را بر آب دادند و منظر فرصت میبودند تا در شب نوزدهم رمضان در آمد امیر مهر شب بلجم
 مشغول بود و مطلق خواب نفرمود هر ساعت بمیان سگ آمد و دور آسمان نگرانیت و گفتند صدق رسول
 الله و الله که هرگز رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم دروغ نگفت پس چه چیز باز میاید که نذر مرا از کشتن من
 همین منوال میگذرائید تا وقت آن آمد که مسجد رو و وضو تازه کرد و میان در لب و در حال میان بختن فرمود مصرع
 حَيَّا زَيْنُوْنَ لِمَوْتِ نَارِ الْمَوْتِ کَا قِیَمَکَا مِیَانِ رَا سَخْتِ و بر بند برائے مرگ که مرگ تو ملاقات خواهد کرد مصرع
 و کَا تَجِدُ مِیْنِ الْمَوْتِ اِذَا حُلِّیْدَا و یکا و جوع کن از موت چون بپای تو فرو آید که رقم خلود و صحنه حال

پیچ مخلوقے نکشیده اند و شربت حیات جبار وانی پیچ احدی را از موجودات نه چشانیده است اسے اساس
خانہ عمر استوار نیست و دار قیام محل ثبات و قرار نیست پس چون امیر غریب بیرون رفتن فرموده بمیان سکا
رسید مرغابی چند کہ در آن خانہ بودند پیش آمدند و فریاد در گرفتند و من آنحضرت را گرفته نمیکند استند کہ بیرون
رو و دختر آن امیر خواستند کہ ایشان را دور کنند امیر گفت کہ دست از میان بردارید کہ ایشان توہم کنند گانہ بر من
و دور رولیتے آمدہ است کہ فرمود و من صوابی نتیجہ مافواج محالاً اینہا فریاد کنند گانہ و فراق من و بعد ازین
نوحہ کنند گان از پے در خواہند آمد برائے مصیبت من آن شب امیر در خانہ حسن افطار کردہ بود چون امیر این کلمہ
بگفت شاہزادہ فرمود کہ کیا بت کہ ازین چہ فال ست کہ میرنی و این چہ حدیث ست کہ میکنی کہ ولہاے اور و منہو
جاہنماے مستمند شد گفت لے فرزند این فال نیست اما دلم گوہی میدہد کہ درین ماہ از جلاکت ننگان شوم بود
پس یک یک از فرزندان را بر سبیل دوع کلمہ میگفت و گویا از دور و دیوار آواز الکترانی الکترانی آتلاے مے افتاد
نشتوئی خست بر سبتیم و دل بر سبتیم صحبت دیرینہ را بگذاشتیم وقت شد کہ غصہ و غم و انہیم و بر غم و
شادی عالم پانہیم تاب کے با دل و توان کشیم تاب کے خوابہ زین و آن چشم ہمدرد جنت بہرہا آراستہ و مادرین
زندہان بہ محنت کاستہ پس امیر دے مسجد نہاد و گفت شہر خلو اسبیل المؤمنین الجاہد
فی اللہ کا یعیس غیبار الواحید یعنی راہ و سید مومن جہاد کنندہ را در راہ خدا لے کہ غیر معبود و کیا را پرستش نہ کرد
و چون بدر مسجد رسید بانگ نماز گفت و مردمان را برائے نماز آواز داد و قدم در مسجد نہادہ نماز ایستاد اما آن ست
خارجی شب ہمہ شب در خانہ قیام نہاد و خوردہ بودند در الوقت مست خراب افتادہ چون قیام و از بانگ نماز
امیر شنید ابن بلجم را بیدار کرد و گفت برخیز کہ وقت رسید و اینک علی مسجد آمد و دم بدست کہ مردم لے مسجد
خواہند نہاد و زود برو و حاجت من روا کن و بزودی باز آے و در فراق مرا ہمیشہ شربت وصال من و واکن ابن
بلجم برخاست و تیغ زہر آلود خود را بر گرفت و گفت بروم بتین ہلاک و بدبخت و باز آیم بیدہ آہچہ نتوان دید کہ
من و برو زار علی شنیدم کہ گفت رسول صلی اللہ علیہ آکے وسلم فرمود کہ بہ بخت ترین پشینیان قدر بن سلف بود کہ
تا قہ صلیح را پے کرد و بدبخت ترین پشینیان کشندہ علی بن ابی طالب الخا بد بود این بگفت و دو مسجد نہاد و خود را
در میان خشتگان انداخت اما چون مرتضی علی از اولے تحت المسیح فاع شد و گرد مسجد برآہ و خشتگان را برائے نماز
بیدار میکرد ابن بلجم ہمدوے خستہ بود امیر سر پائے بردے زد کہ قہ و وصل یعنی بیدار شو و نماز گزار و از دور کہ نشست
و باز پیش محراب آمد و در نماز ایستاد ابن بلجم برخاست و دست یار خود را گرفت و گفت برخیز کہ فرصت فوت میشود
و در تیار رخ طبری دور بعضی کتب مذکور ست کہ امیر ہنوز بانگ نماز میگفت کہ آن سہ خارجی بدر مسجد آمدند شیب و
درد آن ہر دو بر مسجد نشستند ہر یکے از طرفے و گفتند ہر دو شمشیر بر زمین آگے خطا نشود و گیرے بجائے رسد ابن بلجم

را گفته تو بدرون مسجد روا اگر مارا کلسی بر نیاید تو کار خود کن جان چون امیر از اذان فارغ شد قدم در مسجد نهاد
 شنبی شیر نزد برطاق در مسجد آمد و شکست و روان هم تیغ فرو داد و در دیوار آید ایشان هر دو بختند ابن بلجم
 گفت واقصیحاً کتاه همین زمان مردم در رسند و ما بگیرند شمشیر بر کشید و پیش محراب آمد و امیر در نماز بود و خبر کرد
 تا مسجد اولی بجای آورد و همین که سر از سجده برداشت آن شقی شمشیر فرو داد و دو قصار بر آن موضع آمد که روزی برب
 خندق عمر دین عبید و زخم زده بود چون این ضربت بر محل آن ضربت رسید تا مغز سر مبارکش شکافته شده و آواز
 از امیر برآمد که قَدْ قُتِلَ الشَّكْبَرُ یعنی باز رستم و قیر و زی یا فخرم بخدای کعبه ابن بلجم که این صد اشنید
 از مسجد برون گر بخت و آوازه در افتاد که قَتِلَ امیر المؤمنین اهل کوفه بیکبار در مسجد نهادند و
 حسن و حسین که این خبر شنیدند جانم بصیر چاک کرده عمامه شکیبائی از سر برداشت و مسجد آمدند پدر بزرگوار خود را
 دیدند در پیش محراب افتاده در قدم پیر افتادند و گفت پائے مبارک من بر دیده روشن من نهادند و امیر بدست
 خود خون سر خویش فرا میگرفت و در رگ و محاسن میمالید و میگفت بدین حالت رسول خدا را صلی الله علیه و آله و سلم
 بر بنیم بدین صفت با فاطمه زهرا ملاقات کند بدین هیئت عجم حمزه سید الشهدا را مشاهده نمایم بدین صورت برادرم
 جعفر طیار را بنظر آورم حسن و حسین میگردستند و اعیان و اعظم کوفه و اویلا و امامیه بکتاب میگفتند
 قطعه افغان که راست دل آرام جان برفت شاه زمان و قدوة خلق جهان برفت عجم شمشیر مرکز عالم
 زهر طرف کان مرکز محیط کرم از میان برفت بیکه گفت یا امیر المؤمنین که با تو این معامله کرد فرمود که صبر کن
 که همین ساعت از دور آید درین سخن بپوشد که شنبی که اول قصد کرده بود سر سپهر سرگردان از در مسجد درآمد و گرا
 گفته مگر تو ضربت زده خواست که گوید نه بے اختیار گفت آری مردمان و برادر روستا افتادند و لکد بروی
 میزدند تا ملاک شد و ابن بلجم گر خیمه بسرای ابن عجم خود شد و سلاح از تن باز میگرد که بر پیش در آمد و بر امشوش دید
 گفت مگر قاتل علی قوی خواست که گوید کلا بزنانش رفت که نغمه سپهر گریانش گرفته کسان کسان بسمجد
 آورد و قوی است که شنبی سپهرش مسجد آورد و ابن بلجم از مسجد بیرون حینت میرفت یک از قبیله سحران بگو
 رسید دید که شمشیر کشیده میروان مرد قطیفه در دست داشت بر روی ابن بلجم انگشت و او را فرود گفت و مردم در
 کردند دست و گردنش بر بسته مسجد آوردند و امیر المؤمنین فرزند خود را فرمود که تا با مردم نماز بماند و بگذارد
 اما چون ابن بلجم را مسجد آوردند امیر را چشم بروی افتاد و گفت یا احسانم که مگر من امیرم نبودم شمارا گفت
 صَدَا اللَّهُ يَا امیر المؤمنین گفت پس ترا چه برین داشت که فرزند اعم را یتیم ساختی و خنجر در کافران
 من انداختی نه من با تو نیکی میکرده بودم گفت بله واقع شد آنچه واقع شد و کان امیر الله نکر امیر الله
 امیر فرمود و پسران برید و ما من زنده دلم از مصلحت و مشورت بابت هر چه من میجویم و پسران بدید و خود شربت

باز میگردد پس اگر من بریم هر چه را من در باب و تقاضا کنه بجای آرام و اگر در گذرم او را یک ضربت پیش من زنید که
 که در یک ضربت پیش نیادت نروده است پس امیر را بر گنجینه خوابانید و یک سر کلیم حسن بر دوش گرفت و سر دیگر حسین
 چون از مسجد بیرون آوردند صبح میدیده بود جهان روشن شده امیر فرموده که مرا و من بجانب مشرق بدرختان کن و
 فرمود که و الصبح اذا تنفس لے صبح بدان خدای که بفرمان او بر آیدی و حکم او نفس ندی که روز قیامت از تو گواهی
 در خواهم خواست و باید که چون صادقی بپستی گواهی دهی که از آن روز باز که یا رسول خدای صلی الله علیه و آله و سلم
 و اهل جوانی خود نماز کرده ام تا امروز هرگز مرا تو خفته نیافته من ترانا آمده یافته ام انگاه سجده که دو گفت با خدایا
 تو گواه باش و گفتی یا الله ششید که فرو لے قیامت صد و بیست و چهار هزار پیغامبر حاضر باشند و ملائکه و
 صدیقان و شهیدان بعرض عظیم ناظر باشند گواهی بدهی که از آن ساعت که بدست حبیب صغری تو ایمان آورد و ده ام
 هر چه فرموده بجان قبول کردم و هر چه از آن نهی کرده مباشتر آن گشته ام و خلاف سخن تو و سخن پیغام تو نمیندیشیم
 و در خاطر نگذارینده ام بزرگان کوفه که حاضر بودند خروش بر آوردند و فغان از کافه کوفیان برآمد **فصل**
 و لهذا تمام ز آتش حسرت که باب شد و جاها را بر سر لکه نظر ایشین لب تشنگان با دیه اشتیاق را و دریای صبر و
 بحر سلامت سرب شد اما چون امیر را بخانه در آوردند خروش از دختران فاطمه زهرا و سایر فرزندان برآمد و ناله و
 آبتگاه و آهلیگاه از روی زمین پلکهای خج برین رسید و رماهی شاید از شور و جهان فگنیم غنغله در جهان
 فگنیم و رستخیز ز جهان برانگیزیم اگر چه بر پیرو بر جوان فگنیم و یک یک از فرزندان امیر را آرنند و در
 دست و پائے پدری افتادند و بوسه بر قدم مبارک او میدادند و میگفتند لے پدر این چه حال است که مشاهده میکنیم
 لے کاشکے مادر ما فاطمه زهرا زنده بودی تا ما را درین محنت تسلی دادی کاشکے مادر مدینه بر سر تربت جد خود میبودیم
 تا در دژ فول خود بر سر روضه بشیخ باز میگفتیم این چه حالت است که ما را افتاده غریبی و غمی با هم جمع شده راوی گوید
 از گریه و زاری فرزندان امیر آتش حسرتی بر افرودخته شد که دلها لے حاضران بسوخت و هر که ناله ایشان مے شنید
 خون از دیده ببارید **بیت** هر که اینیم ازین سوز و الم میگردد و هر که ایام ازین آتش غم میسوزد و امیر یک یک
 از ایشان را در بر میگرفت و بوسه بر سر و روی ایشان میداد و میگفت صبر کنید و شکیبائی پیش آرید که بنزدیک
 حد شما مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم و نزد مادر شما فاطمه زهرا صغری امدهنها میروم و من درین شهر با حضرت مصطفی
 را صلی الله علیه و آله و سلم در خواب دیدم که بآستین مبارک غبار از روی من پاک میکرد و میگفت یا علی آنچه بر تو بود بجا
 آوردی این خواب لالت بران میکند که نقاب حیم از پیش چهره روح من برخاستند داشت تا جلوه کنان بمنظر قدس
 بر آید **بیت** حجاب چهره جان میشو و غبار اتم خوشا دے که ازین چهره پرده برخشم و زانے برآمد عمر بن لثان چراغ
 را از برادر آورد و در دژ چون دید که جراح بر جراحت امیر افتاد و عمامه از سر بر گرفت و جامه بر تن چاک زد و گفت و ا

دیکھا کہ این شیخ را ز سر آید و دوده اند و این جرأت مرهم پیر نیست یعنی چون تو مقتدا و بیخ چون تو پیشوا
دریغ چون تو عالمی و دریغ چون تو صاحبی و دریغ چون تو امیر و دریغ چون تو عالمی و برائے شرح
مشرع برائے ملک نظامی و دیگر باره فریاد از خاندان امیر برآمد و روایت آمد که پیش از آمدن حبس صاحب
بالین امیر ام کلثوم پدر آن خانه رفت که بن ملجم مجبوس بید و گفت آتش تو در دام افتادی و امیر را اندازن زخم
بیخ باک نیست این ملجم گفت ای دختر برو و گریه را ساز کن که من آتش شیر را بجز او دینا خریدم بودم و هزار درهم
صرف کرده ام تا زهر آب داده ام و اگر فرضاً این زخم بر عهد اهل کوفه واقع شدی یک تن جان تبر و دند
آخر یک کس با چنین زخمی چه کند و این صورت در شب آید و نوزدهم ماه رمضان واقع شد و امیر در شب کشته
میت و یکم در گذشت و در آن دور و وصیت نامه نوشت و فرزندانش را و دو معز خود و چون شب یکشنبه در آمد
فرمود تا ویرا بچسبیده خاص برود و ام کلثوم را گفت یا بنی نذر علی علی ابنک البکای و خرمین در برابر رو
پدر خود بند کن ام کلثوم از خانه بیرون آمد و در بند کرد حسن و حسین بر بیرون و شبستند ناگاه آواز یافتند که اقمین
تکلفی فی التادیب خیر اقمین یا بنی اقمینا و کفر القیمه و شنیدند که یافته و دیگر گفت در جواب که بل من تیاوت
اقتا و کفر القیمه را و ای گوید چون امیر را در آن حجره بردند و در فراد کردند ناگاه آواز کال الله اکبر الله شنیدند
شاہزادگان را طاقت نرسید و در باز کردند و بدان حجره آمدند و بجزا رحمت ملک کبیر پیوسته بود و در تشو آید و
که امیر المؤمنین حسن روایت کرده که چون حضرت امیر وفات یافت شنیدم که قایم میگویی که بیرون بروید و این
رند خدا را با ناگذاشتن بیرون رفتن از خانه آواز آمد که محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم در گذشت و دادا و شہزاد
نگاہبانی است که تواند کرد دیگر گفت هر که سیرت ایشان رز و دیر وی ایشان کند چون آواز ساکن شد و آیدیم و بر او
عسل داده و در کفن حبس پدید بر نهان گذاریم در روایتی هست که امیر فرمود که چون من از دنیا بروم از زاویه خانه
لوسه پدید آیدم ابراشا بخوابانید و بشوئید و از استانه خانه کفن و خطوط پدید آیدم کفن کنید و در تابوت بپوشید
و تابوت را در میان خانه وضع کنید و فرزندانش را بیارید تا پدر خود را و ادع کنند و یکبار حسن بر من چهار
گذازد و یکبار حسین و چون پیش تابوت از زمین برخیزد و شما پس تابوت ابر و آید هر که سر تابوت زمین آید تابوت
مرا بخوابانید و بکنید تابوتی از ساج پدید آیدم آنجا دفن کنید و در شوابه مذکور است که امیر حسن و حسین را
را وصیت کرده بود که چون در گذردم مرا بر سر بر سر بپوشید و بیرون برید و بترئین برسانید که آنجا سنگ سفید
خواهید یافت که از نو در رخشان باشد آنرا بکنید که در آنجا کسادی خواہید یافت مرا و آنجا دفن کنید پس حکم
حضرت امیر را به شب در همین موضع که حالا به نجف مشہور است دفن کرده قبر مبارک ویراسته ساخته تا نازنین
هموار ساخته و کس بر آن اطلال نداشت مگر جمعی از اہل بیت و همچنان پوشیده مانده بود تا در زمان قاجار

بنی عباس روزے ہارون الرشید شکار گن بہ ناجیہ ساخت غریبن رسید آنجا پشتہ بود آہوان پناہ بدان پشتہ
 بروند ہر چند خرغہ برایشان انداختند و سگان برایشان سرداوند باز گشتند و بکسر ہوان نیامدند ہارون ازان صورت
 مسخوشت و بفرمود تا پیرے را از مردم آن دیار از سر آن معنی پرسیدند پیر گفت از پدران ما با چہ سن رسیدہ است
 کہ قبر امیر المومنین اینجا است ہارون ترک شکار گرفتہ آن موضع را زیارت فرمود و نماز نہ بود ہر سال زیارت
 آن مقام لازم الاخرام ہے آمد القصبہ چون شاہنشاہ لوگان امیر را بہ شب برداشت نماز کوفہ ہارون بروند و
 در موضعی کہ وصیت فرمودہ بودند دفن کردہ باز گشتند جمعے از مجاہد و موالیان کہ خبر یافتہ از عقب میرفتند
 چون دیدند کہ حسن و حسین مے آیند سر ہا بر بندہ کردہ در پائے ایشان مے افتادند و میگفتند مے محذورم را لوگان
 امیر المومنین را چہ کردید و امام اہل حق را کجا گذشتید صاحب ذوالفقار کو شاہ دلدل سوار کو لفظ شہرست
 پر ز حسرت و غم شہر یار کو کار سیت پس خراب خداوند کار کو ہفت اختر و چہار گہر در مصیبت اندک و حسرتنا
 خلاصہ ہشت و چہار کو اور روزگار دولت و روز امید بود و آن روز خوش گجا شد و آن روزگار کو پس آن
 جماعت بیامے تاسف خوردند و ہر چند در آن صحرایکشت تنہا از تربت امیر نشان یافتند راوی گوید کہ در آن
 وقت کہ حسن و حسین را دفن پدید ریز گوار باز کردیدند و بدر شہر کوفہ رسیدند از میاتہ ویرانہا نالہ زاری شنیدند
 براثر نالہ ہفت ہفت غریبہ ضعیفہ کھنچے را دیدند در آن ویرانہ تنہا بر خاک افتادہ و خستہ زیر سر نہاد و بیایہ تیرا
 و اشک حسرت از دیدہ مبارک گفتند چہ کسی کہ چنین زار مینالی گفت مے غریبم و ہجو و عاجز و حنین و رنجور
 بہر کاسے در ماندہ و از ہمہ کس باز ماندہ و نہ مادرے دارم و نہ پدرے و نہ خویشے دارم و نہ برادرے نہ نعلے دارم
 فرزندے نہ نخواستارے نہ پیوندے گفتند پس تیار تو کہ میکنی گفت یک سال است کہ من دین شہر ہر روز و ہر یک
 و ہر بالین من ہشتے چون پدر شفق مرا تیار داشتے چون برادر مہربان غمخوارگی من کرے گفتند نام آن کس میدانی
 گفت منے داغم گفتند بیچ بار ازوے نہ پرسیدی گفت اے پریدم گفت ترا با نام من چہ کار است من تعہد
 حال تو از بہر خدا میکنم نہ از بہر شہرت در میکنم گفتند اے پیرنگ رویے و بیات او چگونہ بود گفت من تا بہینام
 ازان نشان نتوانم داد اما سہ روز است کہ نزد من نیامدہ و تعہد حال من نکردہ نداغم تا ویرا چہ اقا گفتند اے پیر
 بیچ نشانے از گفتار و کردار او میدانی گفت نشانی او آنست کہ پیوستہ تہلیل و تسبیح کرے و چون آواز تسبیح
 برداشتے گویا در آئے آسمان بکشادندے و صدے تسبیح و تہلیل مے شنیدم و چون نزد من ہشتے گفتے
 مشکین جالس مشکینتا درویشے ست کہ با درویشے ہمیشہ میگردانے جالس غریبا غریبے ست کہ
 با غریبے مجالست میکنی شاہنشاہ لوگان در ہم نگریتند و از زار باریتہ گفتند این نشانہ بابا ما علی بن ابی طالب
 کہ ہمہ وجہ پیر گفت آنحضرت را چہ شد کہ دین سہ روز پیدانیت گفتند اے پیر بدبختے اورا ضربتہ اند و از زار

غور قبرائے سرور انتقال فرمود و ما حالا از دفن می آئیم پیر بعد از استماع این واقعه بجز نشید و خود را بر زمین نیز
و میگفت مرا چو محل آنکه امیر المؤمنین علی نقی بعد حال من کند حسن و حسین آن پیر غریب را تسلی میدادند و اوضه نظر آب
بسیار میکرد و میگفت قطعه نمیدانم چه کار افتاد و مارا که آن دلدار مارا زار بگذاشت و درین ویرانه این پیر
خرین را غریب عاجز و بی یار بگذاشت پس گفت ای محمد و مژگانان بحق حیدر بزرگوار شما صلی الله علیه و آله
و سلم و بروح مقدس پدر شما سوگند بر شما که مرا قبر امیر برید تا زیارت می کنم حسن بر خاست و دست راست آن
پیر را بگرفت و حسین دست چپ ویرا بیاورد و ندانم قبر مقدس امیر آن پیر بر و نه قبر در افتاد و زاری بسیار
کرد و گفت آه بی بحق صاحب این روضه که جانم بستان که من طاقت فراق می نیارم دعائے پیر موافق حکم قضا
افتاد و فی الحال بر سر روضه امیر النخل جان شیرین بداد علیت در دُ بود و بخور مشید رسید و قطره بود و دریا پیوست
حسن و حسین رضی الله عنهما بسیار بگریستند و بیخیز و قیام نموده در حوالی روضه اش دفن کردند و شهر روایات
است که امیر در آنوقت شصت ساله بود و ازین زیاد و کم نیز گفته اند اما در دیگر حسن علی قدس سره که در بمبیره آمد
و خطبه بلیغ ادا نمود و گفت اگر دمان هر که مرا و این شهر که مرا انداند بداند که انا ابنُ البشیرِ التَّائِبِ مِنْ مَنَمِ
پسر پنیامیر بشارت دهنده و بیم کننده یعنی محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم و فرزند علی تقی امام و مادر مظلومه
زهر است جدم شمارا ابراه راست دعوت میبرد و پدرم شمارا برین خدای میخواند و من نیز شمارا بهمان میخوانم پس علی بن
عباس رضی الله عنهما بر خاست و گفت اگر دمان این مرد پسر پنیامیر شمارا و فرزند امام و را بهر شمارت باشی بیعت
کنید و به امامت می قرار دهید و عهد کنید که از من نگرود و دمان همه گفتند سیم عتدا و اطلعتا شویم و
فرمان می بریم پس دست بیاورد و بر امیر المؤمنین حسن بیعت کرد و ندانمگاه کس فرستاد و ندانابن بلجم را از زندان
بیاورد و در پیش منبر بداشتند آنکه گفت آید بخت ترین این است این چه بود که کردی در خند دروین افگندی
این بلجم سر بر آورد که ای حسن رفتی و بودی بودی صبح کنون ناله و آه و افغان چه سود و امر اکش تا حاکم
شام که دشمن تو بوده و حالا دشمن تست بکنم حسن او را بسجنگند است و شمشیر کشید و نوک شمشیر برین می فرو برد و
فراتر از پیش خدش کشیده ضربه بر گردن زد و که سرش ده قدم از تنه دور افتاد پس مردمان میرا از مسجد بیرون برده
در میان بویا پیچیده آتش در زدند تا بسوخت و شاگردان تبعزیت مشغول گشتند و مردمان می آمدند
و اهل بیت را تعزیت می گفتند نظم زین مصیبت جلے آن دارد که چشم آفتاب و اس گردون را شک
گرم آلاید بخون و یک با حکم فضا جان را چو می افتد بجوع و مرجع دل نیست بجز انا الیک و اجمعون

باب ششم در بیان فضایل امام حسن رضی الله عنه و بعضی احوال و احوالات ناشرها و

و شواهد آورده که پس امام دوم است از ائمه اثنا عشر کنیت می بود محمد بن قاسم و ولایت وی
در مدینه بود و ثمره رمضان سده شصت و چهارم میل نام ویرا بهر پیش رسول الله صلی الله علیه و سلم آورد
برقطعه از حریر بهشت نوشته و در صحیفه رضویه مسطور است که اسماء بنت عیس رضی الله عنها حدیث کرد که من قایل
فاطمه بودم بحسن و حسین در وقتیکه اختر تابنده وجود امام حسن از برج ولایت طلوع نمود و گوهر شنده ذات
صافی صفاتش از مرجع عصمت طهارت ظهور نمود و قطعه می گشت از آن طالع که پیش طالع سعدش نم چون
توانان بست ست خورشید جهان آراء ملک تا مهر لطفان ملک میدرخشید و بخوابانید ازین ماه درین گهواره مینا
خبر حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم رسید فی الحال بیامد و گفت اسماء یار فرزندانم پس من شانه لوده را در
خرقه زرد پیچیده بیاوردم و در کنار آنحضرت صلی الله علیه و سلم نهادم آنحضرت صلی الله علیه و سلم خرقه زرد را
بیدور افکند و فرمود که نه باشما عهد کرده ام که فرزندان مرا در خرقه زرد و پیچید من برفتم و خرقه سفید بیاوردم و امام
حسن را برداشته در آن خرقه پیچیدم و بر کنار حضرت نهادم پس عیال صلی الله علیه و سلم بانگ نماز در گوش
راست و چپ گفت و اقامت در گوش چپ کرد و از علی پرسید که ویرا چه نام نهاده علی گفت یار رسول الله
که پیشی گیرم بر شما بشیبه فرزندان او خاطر میگذرانیدم که اگر اجازت دهید در احرب نام کنم و ولایت آنک
مستحق باشم خود حمزه گردد و آنحضرت صلی الله علیه و سلم فرمود که من چه شتم که سبقت کنم بر حکم خداست خود را
نهان و اودرین حال جبرئیل فرود آمد و گفت یا محمد حضرت اعلی الا علی از اسلام میرساند و میگوید ملک که از تو بهتر
کارون است از من پس الا آنکه بعد از تو پیغمبر است خواهد بود پس این پسر نام پسر کارون می گردان پیغمبر
صلی الله علیه و سلم از جبرئیل پرسید که نام پسر کارون چه بود و گفت شبیه حضرت صلوات الله علیه فرمود که
جبرئیل بنان من عربی است و این لغت عبری است گفت معنی شبیه یعنی حسن است پس او را حسن نام نهاد و در رو
یهم عقیده کرد و از دست بد و کیش ملج و در آن کیش را بقایله داد و در سر او تبر شید و بوزن آن نقره تصدیق
و امام حسن بشیبه ترین مردمان بود بر رسول صلی الله علیه و سلم از سینه تا بفرق سر و از انس بن مالک رضی الله
عنه منقول است که گفت نبودی چنان تند ز بر رسول خدا صلی الله علیه و سلم از امام حسن بن علی رضی الله عنهما
مردیست که روزی در مرض الموت آنحضرت صلی الله علیه و سلم فاطمه دست حسن و حسین گرفته نزد رسول صلی الله
علیه و سلم آورد و فرمود که هکذا ان ابناک اینان فرزندان تو اند فردی نفسا شبیه پس ایشان را میراث ده
چیز حضرت صلی الله علیه و سلم فرمود امام حسن پیر سیرت و سیادت من است و نصیب امام حسین بود و شجاعت
من و در صحیحین مذکور است مرفوع به برابرین عادت که دیدم حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم حسن بن علی رضی
الله عنهما بر دوش می بود و آنحضرت صلی الله علیه و سلم میفرمود اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اُحِبُّ اَیُّهَا فَاطِمَةُ بَارِئَةً مِنْ

اور دوست میدارم پس تو نیز ویرا ویرا دوست دار و در روایتی آنست که اورا دوست میدارم و دوست میدارم
 را که ویرا دوست میدار و از ابوهریره نقلست که هرگز امام حسن بن علی رضی اللہ عنہما را ندیدم الا که از شادی
 قلبی و آداب از چشم من بریزان شد بجهت آنکه روزی با حضرت رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بسوی قیقاع رفته
 بودیم و بعد از مراجعت مسجد آمدیم حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود که بک را بخوانید زمانے برآمد امام حسن و رسید
 و خود را در کنار آنحضرت صلوات اللہ و سلامہ علیہ افکند و دست بدر و نوحه محاسن مبارک آنحضرت صلوات اللہ و
 سلامہ علیہ در سے آورد و سید عالم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم دہان مبارک در دہان در سے نہا و میگفت اللہم
 اِنِّیْ اُحِبُّکَ وَ اُحِبُّکَ مِنْ اُحِبِّکَ شَیْخُ عَطَّارِ قَدِیسِ سرور کتاب گل بہر فر آورده **مشحوی** امامی کو امامت
 حسن بود و حسن آمد کہ جملہ حسن ظن بود و ہمہ حسن و ہمہ خلق و ہمہ علم و ہمہ لطف و ہمہ جود و ہمہ علم و شب از موئے
 سیاهش تیرہ مانده و زردیش ماہ روشن شیرہ مانده و لبش قایم مقام جود کوثر کہ بودے چشمدہ نوش سیمبر
 چہان نوشے بہر آلودہ کرد و دلش خون و جگر پا لودہ کردند و زہرش چون جگر شد پارہ پارہ و رخصہ
 گشت خونین سنگ خارہ و در بن ترندی مرفوع بابن عباس رضی اللہ عنہما روی است کہ حضرت رسول صلی اللہ
 علیہ وآلہ وسلم حسن را بروش خود نشانده بود و فرمود کہ گفت نَعَمْ اَلْکَرْبُ دَکْنْتُ یَا عَلَیُّمَ نِکُمُ کہے کہ سوار شد
 اے پسر حضرت صلوات اللہ و سلامہ علیہ فرمود و نَعَمْ اَلْکَرْبُ هُوَ و او نیز نیکو سوارے ست در شوالہ آورده
 روزی رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم منبر برآمد و حسن با سے بود و گاہے بر دہان نظر میکرد و گاہے بسوی و
 میگفت این پسر من سید است و زود باشد کہ خدا تعالی صلاح کند بواسطہ میانی دو گروہ مسلمانان و احادیث
 صحیحہ و مناقب حسن و حسین رضی اللہ عنہما بسیار است و ہمین یک نکتہ کہ هُمَا دِیْنَانِی تَیْمَنِ اللّٰہُ نَبِیْنَا سَنَبِصْر
 مثال را کافی است و خبر الحسن و الحسنین سید کہ شباب اکھل الجنۃ و لیل فضلہ و اخروانی ابو علی افضل بن
 حسن الطبری در کتاب علام الوری آورده منقول از ابن عباس رضی اللہ عنہما کہ از دیک سول خدائے بودیم
 صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم کہ فاطمہ بیاد گر بان و حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود کہ چه چیزے گر باند ترا گفت یا رسول
 اللہ حسن و حسین از حجرہ بیرون رفته اند و ما این وقت باز نیامده اند و علی اینجا نیست و من کہے تدارم کہ بطلب
 ایشان فرستم و نمیدانم کہ ایشان کجا باشند حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود کہ مگر بی اے فاطمہ کہ خدائے کہ
 ایشانرا آفریده است بدیشان مہربان ترست پس آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم دست بدر عابرو داشت و گفت
 یا رخا یا اگر و صحر باشند ایشانرا انگاہدار اگر در دیار اند بسلامت بکنارہ آرفی الحال حیرت لے کہ یا احمد بیچ غم مخور
 اند و بگین مباش کہ ایشان فاضلانند در دنیا و بزرگانند در آخرت و پدر ایشان بہتر است از ایشان و ایشان
 حالا و خطیرہ بنی بخارا اند و حق سبحانه و وفرتستہ بدیشان مکل ساخته تا نگاہبانی ایشان میکنند بن عباس

گویند آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم برپائے خاست و با او برخاستیم تا بخیلہ بنی النجار رسیدیم حسن و حسین دراز
دیدیم دست در گردن یکدیگر کرده و فرشته یک بال خود را فراش ایشان ساخته و دیدیم گویا ایشان را پوشیده پس رسول
خدا صلی اللہ علیہ وسلم حسن را برداشت و آن فرشته حسین را و مرد چنان میدیدند که رسول صلی اللہ علیہ وسلم
هر دو را برداشته است ابوالیوب انصاری پیش آمد و گفت که یا رسول اللہ یکے ازین هر دو را من بردارم تا تو بسکای
شوی گفت بگذار که ایشان بزرگمانند و دنیا و آخرت و پدر ایشان بهتر است از ایشان و هر آینه امر و مشرفان
ایشان را بآن چیزه که خدا تعالی شرف از زانی داشته ایشان را پس خطبہ داد فرمود و گفت **اِنَّ النَّاسَ خَيْرٌ مِنْكُمْ**
شمارا به بهترین مردمان از جهت جد و جده گفتند بے یا رسول اللہ گفت حسن و حسین اند که جد ایشان رسول اللہ است
و جدہ ایشان خدیجہ بنت خویلد پس گفت خبر دهم شمارا به بهترین مردمان از جهت پدر و مادر گفتند کسے یا رسول
اللہ فرمود که حسن و حسین اند که پدر ایشان علی بن ابیطالب است یعنی اللہ عنہ و مادر ایشان فاطمہ بنت محمد صلی اللہ
علیہ وسلم اے مردمان خبر دهم شمارا به بهترین مردمان از جهت خال و خاله گفتند بے یا رسول اللہ گفت حسن و
حسین اند که خال ایشان قاسم بن رسول اللہ و خاله ایشان زینب بنت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم آیا خبر دهم
شمارا به بهترین مردمان از جهت عم و عمه گفتند آے یا رسول اللہ گفت حسن و حسین اند که عم ایشان جعفر بن ابی طالب
است و عمہ ایشان ام مانی بنت ابی طالب ع کجاست در ہمد عالم بدین شرف بنے و چہ نیکو گفته اند **مَنْ شَوِيَ**
هَسْتِ بِرَأْسِ مَعْرِفَتِ رُشْنِ وَصْفَتِ حُسَيْنِ وَ حَسَنَ آن یکے آخرت است تا بنده و آن در گوہریت خشت
آن یکے نور دیده نبوی و آن در شمع جان مرقنوی و رے آن صاف تر از لعل بدر بگیسوی این نمونہ شب قدر
آن یکے ماہ آسمان کمال و آن در سر و بوستان جلال و او امیر المؤمنین جن ابی الفضل بیار و مناقب پیشا راست
از جلد آنکہ روزے بایکے از اولاد زبیر رضی اللہ عنہ در سفرے ہمراہ بودند و در خلعتانے کہ در ختان و خشک شدہ بودند و در
فرمودند خدا و مان بر آے امیر المؤمنین جن در پائے یک نخل و خشک قرش بنیداختند و بر آنجا گرفت و پسر زبیر ہمسای
آن نیز در پائے نخل دیگر فرو آمد نزدیک کن و گفت کاش برین نخل خراے تر بودے تا شاوول کے حسن فرمود کہ خرا
تر نیجای پسر زبیر گفت آے مشہورادہ دست بدعا برداشت و در زیر لب چیزے گفت کہ کنانیت فی الحال یک
نخل بنزد و برگ بر آورد و خراے تر بار و رشد شترمانے کہ با ایشان بود گفت اللہ کہ این سحر است پسر زبیر گفت
این سحر نیست لیکن دعائیت است تجاہیک از فرزندان پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم واقع شدہ است پس بآن نخل بالا رفتند
و آنچه بار آورده بود بریندہ ہمہ اکنایت کرد و آنچه در مناقب و از عالم عبادت و کرم و جو و غیرہ آہنا از مکانہم
اخلاق در کتب کا بر سطورت و بصحت رسید نہ بر وجہ نیست کہ استقصا سے آن توان کرد و لا جرم در فضایل آن شخص
شروع نمودہ بر چند بیت کہ صاحب جمہ مستقصی ایراد کرد و اختصار نمودہ ہے **اَيُّ شَيْءٍ مِّمَّا رَأَيْتُ** اگر عرے بیاریم سخن را

نشانید نظم من لغت حسن را سخن گیرم که جز در حدیث نیست + مترای وصف انفاق من نیست + سخن گر بگذرد از
 چرخ اختر + هنوز از وصف او باشد فروتر + کمالش که چه نوداست فلا هر زبان باز مدح اوست قاصر + و گوشتی
 را وجودش زیست زین است + نظیر او اگر جوی حسین است + اما راوی اخبار گوید که چون مرتضی علی بجا حرمت ابی زوی
 انتقال فرمود حسن علی بنبر برآمد و خطبه در غایت فصاحت و نهایت بلاغت داد و گوشتی از سر او برآمد و گوشتی
 از میان شام در برون رفته است که متقدمان مثل او ندیده اند و متاخران مانند او نخواهند دید و در شبی متوجه
 حضرت عترت و قاصد بارگاه هدایت شد که موسی بن عمران شب وفات یافته و عیسی بن مریم در آن شب
 عروج بر آسمان اتفاق افتاده و این است را بدین خدا و حوت میگرد و من هم بطریق هم میخوانم الفقه مردم بدان
 حضرت بعیت کردند اول کبک دست اخضام در دامن مباحثت فرمود و قدم اخلاص در راه متابعت او نهادن پس من
 سعد عباده انصاری بود بعد از فرمود دیگران نیز بعیت کردند و قریب چهل هزار کس بدولت بعیت او رسیدند
 چون خبر شهادت امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه بجاکم شام رسید با شصت هزار مرد و بر عزم فتح ممالک عراق و عرب
 روان شدند و امام حسن برین حال اطلاع یافته با چهل هزار کس از کوفه برون آمد و بدر عبد الرحمن نزول فرمود و قیس
 بن سعد را با دوازده هزار سوار امداد مقدمه لشکر تعیین فرمود و چون بسایاط مدین رسیدند و آن موضع توقف
 واقع شد تا چهار پاییان آسوده شوند از توقف شانزده جمعی از لشکر بایان چنان فهم کردند که داد اعیه حربی را در
 بارها میفرمود که مرا با کس منازعت نیست من و سلامت و حیات و فرقت مسلمانان و صلاح ذات البین نزد من
 دوست ترست از فقره و پریشانی مردم و فتنه و تشویش خلق بدین سبب سپاه بزرگ بشویدند و بسراپرده و
 و آمده هر چه یافتند غارت کردند حتی بساطی که بر آن نشسته بود از زیر پائے فرس کشیده و ردای ویرانگر و تشویش
 برون کرده بودند آنحضرت سوار شده رو بگردان نهاد و در آن شب راه جراح بن قبیله سدی که در مکن نشسته بود
 بیچاره برون تاخت و خجری بران مبارک آنحضرت زد که تا استخوان برسد و عبد بن فضل طالی با یکبارسه دیگر
 خنجر از دست جراح بیرون کرده او را پاره پاره ساختند و آنچنان بجنون روانان در قصر ابیض درین نزول فرمود
 جراحان بمعالجه زخم فرستادند تا شفا یافت اما حسن چون دید که کوفیان با پدرش چهره کرده بودند و با
 فرس چهره کردند و دلش از ایشان سر و شد و با معاویه بشتر طے چند که تقاضای آن طوایف و اوصاف فرمود و هر چند از اطراف
 و جوارب طرح فتنه انگیزی کردند بجائے نرسید و از بلا مست مردم اندیشه نافرموده و همه ناشینند انگاشته با خود
 خدمت و ششم رو بگردان نهاد و در خبر است که در مدینه علی بن بشیر مدانی با فرس گفت یا بن رسول الله با وای
 شام سلاح نیکیا است که حسن فرمود که ناموش نباش که ما فاذا زمان کعبیه هائے خدایم نه بزرگویم و لکن بر اسرار علم
 او و ما ایم آنچه خیر ما آن را ندانم و من مصالحی که مردم غرض آن بود که خون دوستان من ریخته نگردد و زیرا که ایما

و تہادون ایشان در قتال بیدم و یقین داشتیم کہ اگر صلح نکند جمیع شیعہ من و مدعیان تلافی پند و ترا معلوم است
کہ اہل کوفہ کہ لشکر من بودند بر سر اکتشد و بارگاہ مرا غارت کردند و مرا بزخم خنجر مجروح گردانیدند و بجدے سوخت
کہ اگر با تمام حیا و اشجاء و جنگ معاویہ میفرستم عاقبت این امر باید و تقویٰ یعنی بیایست کرد و چنانچہ خواب حضرت
جدید صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بر آن دلالت میکرد و در خواب آمد آورد و کہ امیر المؤمنین جن فرمود کہ خدا تعالیٰ ملک نبی امین
بر رسول صلوات اللہ وسلامہ علیہ فرمود و بر ایشان از کہ پیر منی بالامیر و ندیکہ بعد از وی کسی این معنی بر رسول اللہ صلی
علیہ وآلہ وسلم در خواب آمد خدا تعالیٰ سورہ انما اعطیکم الیٰہ کو نزیر و فرستاد یعنی ترا جوئے عطا کردیم و در بہشت
کہ اگر کہ تو گردی و دیگر سورہ انما انزلناہ فی لیلۃ القدر انزل کردانید و فرمود کہ لیلۃ القدر بہتر است از ہزار
ماہ و مرد با لفت شہر ملک نبی امین است را وی گوید کہ مدت ملک ایشان بحساب کردم ہزار ماہ بود و چون از زمان
مصلحہ روزی چند منتظنی شد امرائے شام صلاح وقت در آن دیدند کہ امام حسن فرستاد حیات قدم در بابیہ فوات
ہند و تہیہ اسباب آن شغال نمودند و اول جہے را از او با نشان بصرہ برانگیختند تا بر طایفہ از ملازمان حسن ہد کہ
در آن بلکہ بودند مشغول آوردہ سی و ہشت تن از ایشان قبیل رسانیدند کہ رہے کہ باقی ماندند کہ بحیثہ ایشان ہزارہ التجار
کہ دین و چون صورت حال بوقت عرض رسید و آنحضرت ایچہ نقص ہما ز اہل شام ہشتال نمود و باعث اللہ عباسی صلی
اللہ علیہ و آلہ و سلم متوجہ دمشق شد و ہر گاہ کہ میرسد مردم شہر شادمانہ و ہر طریق خدمت معی میباشند تا بشہر موصول
نزول اہل لای واقع شد و رئیس مصلحہ مختار بود و او را اسد موصلی گفت کہ فی الحال کہ از قدم امام حسن خبر یافت با
نزول معلومہ بسیار خدمت شتافت و در پائے آنحضرت افتادہ و ظالمت نیاز بعضی رسانید و گفت آیا این چہ سعادت
ست کہ مسعود شد و با عی شد بخت نکو مسعودین بیدل و گوشت بموصل و صالت و صل گفت کہ بموصل با تو
بسیار دلم و اینک من و اینک من و اینک من و بعد از چند روز متوجہ دمشق شدہ با حکم آنجا ملاقات فرمود و
شکوہ کہ از ہر منہکان و عہداران بصرہ داشت باز نمود و جو بہاے شانی کہ مرضی خاطر مبارکش بود و استقبال کرد و باز متوجہ
مدینہ شدہ گذرش بر مصلح افتاد و او را در مصلحہ دینے ہو کہ دعوائے یک جہتی و ہواداری کرے و دلائل فرمان بری و
ہواخواہی زد و حسن در خانہ سے نزول کرد و قبل از وصول آنحضرت ابن معاویہ و اہل بجال نیا فریب دادہ و در شہر
زہر قاتل بے فرستادہ تا بوقت فرصت بر مصلحہ یا مشرے بے کردہ بخوردن جن ہد آن بے سعادت برائے
حطام خانی نظر از نیمہ باقی بروقتہ و دین درست را بنا و رستی چند بے ثبات و بے اعتبار بفرختہ آن کار را قبول
کردہ بود و چون امام حسن بخانہ سے نزول کرد و میان بختہ مسکاری بر بستہ سہ نوبت از آن زہر ہوے خوردند
و کار گر نیامد شاہزادہ ہر بار بخور میشد و چہیزہ و در خاطر مبارکش میگذاشت ہر یوفائی میر بلانے و لایل روشن
مشاہدہ مینمود و زبان حال مضمون ابن مفضل را دہینود و نظم از کس و فاجو کہ با ہم و فغانا و ہنشین عزیز و آزار

که یک شتا مانند صحرمت کرانه کرد و فغان میمان برفت و زمین هر دو دل ببر که در ایام مانده چند انکه بنگری بجهان
گزارت کار به خمر بخت و در محنت و جور و بیجا مانده القصه هر باب که شانه زده ریخورد شد و عافیه مود و خداوند
تعالی اشقا از زانی داشته میزبان در مانده باعث آن قضیه نامه نوشت که من سه بار ویرانه وادم کارگر نیامد
این نوبت نامه بود نوشته تند و مقدایم هم باطل فرستاده و نامه ذکر کرد که سخی نمائے تا ازین بن زهر قفس
بجای چشانی که اگر قطره ازین در دریای محیط افتد همه جانوران آبی بجان شوند قصصا آذرنده نامه بیا درخته
رسیده از شتر فرو آمد و طعمای تناول کرد و در شکم بر میستولی شده پیچ و زد و دید وین محل گرگ سیاه که سینه
از سیاهان برآمد و او را هلاک کرد و شترش خواست که گریزد و مهارش بر درخته پیچیده بود و با نجا بمسند متنا
این حال ملازم امام حسن از جای می آمد بدین موضع رسید و دین حال مشاهده نمود و شتر را از درخت باز کرد
و منع صاحبش را بختو میفرمود این نامه و شیشه زهر بیرون آمد فی الحال بروی شیشه بموصل آمد و نامه و شیشه
را نزد شاهزاده نهاد و آنجناب نامه را مطالعه کرد و تا که بر آن مطلع نگردد و موجب خجالت میزبان نشود
در زیر صلی نهاده و بکس ننمود اما رنگ مبارکش بر افروخته شده بود و تغییر عظیم در وی پیدا آمده و هر چند حضرت
مجلس استفسار نمودند که این چه نامه این شیشه چیست جن جواب ایشان باز داد و همیشه از جد بزرگوار خود
صلی الله علیه و آله و سلم نقل میکرد و مردم را بدان شغل میداشت و خود هم بمر و دم مشغول شده بود که سعد موصی است
در زیر صلی آنجناب از کرده نامه را بیرون آورد و بوزیر مطالعه ریخت و بزرگوار و از جای بر جست دست و پا حسن را
بوسید و گفت یا این رسول الله را دستور می ده تا ازین میزبان تو بهر هم که صورت این واقعه چگونه است حسن
فرمود که من این عمل نمی پسندم جهت آنکه بسبب خجالت و انفعال می میشود و من نمیخواهم که بعد از چندین خدمت که از تو
واقع شده شرمندگی از جهت من بدو رسد سعد دین باب بباله از حد گذرانید و بجا اجازت امام حسن و اطلبید و گفت
یا فلان از تو سوائے دارم مرا جواب ده گفت بگوئے تا چه میپرسی سعد پرسید که حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم
با تو چه جفا کرده است آنکس گفت که من بخدمت آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم رسیده ام و حاشا که از وی بمن جفا
رسیده باشد گفت امیر المؤمنین علی را دیده و از وی چه پرسید و در باره تو از وی چه جو رسا و ر شده گفت
مدتی ملازم می بودم و هرگز غبار ملائی از من بخاطر من نشست گفت سحر با فرزند و جگر گوشه مصطفی اوم رفتی
آنچنین عداوتها میکنی و با من این قصد می کنی اینک خط تو که بشام نوشته که سه بار ویرانه وادم و کارگر
نیامد و اینک جواب خط تو و شیشه زهر باطل که فرستاده اند آن شخص انکار کرد و گفت معا و الله من ازین خبر ندارم فی
الحال ملازمان سعد را گرفتند و میزدند تا هلاک شدند و امام حسن ریخورد و نالان از موصول بیرون آمد و بعد از رفتن ولی
مدینه در آن وقت مردان حکم بود و او بسیار امام حسن را صحرمت داشته و بطا هر تبقیه از وقایع خدمتگاری فرمودند

انامہ شہداء و مقام دفع فیہ بودہ در بلاک فیہ میکوشید و تدبیر ہائے اندیشہ تباروزے کینز کے رفیعی ایسویہ نام کہ
 مدینہ دلالی کر فیہ و ہمہ خانہ آمد و شد نمونے و بمنزل مردان و درآمد مردان و ایرا پر سید کہ ایسویہ بنجامہ حسن
 بن علی آمد و شد میکنی و بازن اوجہ بہت اشتیاق آشنائی داری گفت آئے داین جعدہ و مدینہ بہر اسامہ شہور
 بود مردان لغت بانورائے در میان خواہم نہاد اگر سر مرا شاہ داری و راز مرا آشکارا کنی نہاد و یار شہد ہم و پنجاہ و
 مصری برائے توبت نام و ایک بیعہ صد و یار زربستان ایسویہ چون زردید و وعدہ جامہ شنید سو گندہ آن علاظہ
 شد و خود کہ افشاے راز مردان نکند و ہر جہے کہ دیر اندر باید و تمام آن بجان کوشید پس مردان گشت بنوایم کدل اسما
 را از حسن گردانی دگونی کہ آوازہ حُسن و جمال و طنطنہ غنچ و دلال تویشام رسیدہ است و یزید کہ سپہ حاکم شام ست
 عاشق کشتہ و از غم توزدیک بہلاکت رسیدہ رباعی نا دیدہ ترا کیا نام تو شنید + دل نافر تو کہ و دہر تو کہ زید
 بالقدح منت صبر و خرد و بفرخت + جان و دل خود و بداد دہر تو خرید + پس ادا ہو گئے کہ اگر زن یزید شوی عراق
 و شام و رخت تو آید و ملکہ عالم باشی اگر مینی کہ اسامہ بدین کار و رسمے آورد و خبر تو دین باب فکرے کم
 ایسویہ گفت منت دارم پس از بنجامہ چون آمدہ روئے سجانہ شاہزادہ نہاد و قصار انام حسن یا یوزدان غنچہ لعل
 رفتہ بودند و جعدہ تنہا و رخاے نشستہ بود ایسویہ را آمد و از ہر جا سخن در میان آورد و از آنجا کہ مرکز انان تدبیر او
 ایشان با شہنشاہ سخن را بسرحد مطلوبید بنموشی انان و از فساد بنویش + فردیزید نوش صافی از نیش
 کہ مردم فری از دم گرم + ہمیسازند نگارہ رازم + ز نیزک سخن صد رنگ سازند + یکشاد و غاصد نقش یازند
 و فادای جوع از خنہ ایشان + و فارغیت رہ در کوئے ایشان + یکے ادا کا بر علما فرمودہ کہ مکر شیطان جیم در
 کتاب کریم بسفت ضعیف مذکور است کہ اِنَّ کَیْنَ الشَّیْطَانَ کَانَ ضَعِیْفًا و مکر زنان بے دین و کلام نیست
 عطشت مسطور است کہ اِنَّ کَیْنَ کُنْ عَظِیْمًا و لفظ شیطان زند از عصیان ہر لحظہ رہ مردان + در مکر و حیل اتا
 شاگرد زنان باشد از مکر زنان و در بسیار کسان بینی + کین جامہ مردان گردون و ان لغزہ زنان باشد الفصحہ
 ایسویہ بخندہ افسون آتش فریب برافروخت و برشتہ و بدیدہ وصلہ دل اسما بر جامہ محبت یزید و رخت و قصہ
 عشق یزید و وعدہ مملکت و نصرت و در زاین بگوش ہوش و فرخو اند اسما بسودائے ملکہ مال جا دوستی یزید
 نوش کرد و حق صحبت و یرتہ حسن و حُسن معاشرت و فراموش کرد و پیٹ مبادا کس کہ از زن ہر جویدہ + کہ از شوہر
 بیابان گل نہ دیدہ ایسویہ چون دید کہ اسما در دام مکر او گرفتار گشت از آنجا بیرون آمدہ صورت حال مردان با
 گفت و مردان دیگر بارہ پیغام فرستاد کہ تا انام حسن بن علی در حیات است این مہم شہی نمیتواند شد ہما گشت
 من طریق دفع او نمیدانم و مجاہرت برین صورت اقدام نمودن نمیتوانم الفصحہ قدرے زہر بد و فرستادند و او
 غریمت قتل جگر گوشہ مصطفیٰ را اصلی اسد علیہ السلام با خود و نصیم داد و از ان نہر شد ربا علی ابی جعدہ تو خور زید

و معنویان بنی بن بر منتهی ظهور بجای آورد ربابی ایدال قبح زهر و دادم میکش بگریش برسد بلا و اگر کم یکشن چون
 نیست شکر جام بلال منوش و چون دست بند فرخ غم میکش و پس از خوردن آن غسل شب بهر شب بنیند
 و در شکم میکشد و چون صبح بیدار شود و نشسته حضرت رسول صلی الله علیه و آله سلام کرد الشفای درمندانست
 توجه نموده خود را در بنده علی و شفا کلی یافته بمنزل شریف باز آمد و در حق جده بگمان شده دیگر دغانه او
 چنین منجور و بلکه از خانه ما و تمام یازده خانه حسین طعام چاشت و شام می آید آوردند تا روزه بخانه اسما و
 آمد اسما گفت ای سید از صفای تخت استانها حوالی مدینه قدری رطب آورده اند اگر میل دارید پیام شانزده
 بختر می ترسیل تمام داشت فرمود که بیایا اسما رفت و طبق رطب آورد و بعضی را بر سر بالوده و عذای که من خود
 میداشت بر آن کرده و بعضی را همچنان بر حال خود بگذاشت چون طبق رطب حاضر شد حسن فرمود که اسما تو هم خورد
 رطب موافقت کن اسما خرمی بر سر بالوده بخورد و شانه زاده ملاحظه ناموده از هر دو نوع تناول مینمود تا هفت
 خرمی زهر آلود و نوش فرمود دل مبارکش بهم برآمده دوست از آن بازگشتیده بخانه برآمد و باز آن شب تازی
 فریاد میکرد و چون روز شد دیگر باره بر روضه مظهر رفت طریقت بادشاه در گهت دار الشفای رحمت است
 در دست انیم اینجا بهر دربان آمدیم + بار دیگر بر گشت روحانیت چند بزرگوار خود صلوات الله و سلامه علیه شفا یافته
 بازگشت و بخانه اسما آمد و گفت ای جده از دیروز که در خانه تو آن رطب خورده ام و در خود حالهای عجیبانه میکنم
 اسما بهم برآمد و گفت آید من سر طبق پوشیده بودم و با شانه زهر خوردن مشارکت نمودم ندانم حال چیست حسن
 خشم آلوده بر خاست و از آن خانه بیرون آمد و به لسان حال میگفت ربابی بس ناخوش تیره روزگار می دارم +
 پس مدتی به کار و بایه دارم + غرق شده ام میان گرداب بلا + با آنکه من از جهان کنایه دارم پس برادران
 را طلبید و گفت ای عزیزان دو سال است تا من درین شهر میروم و تندرست نبوده ام حالا میخواهم که دوسه روز
 بموصل بروم و آب و هوای آنجا را بنماید که صحتی روئ نماید و چند وقتی دلم از کید اعدا باز بسته بیاید پس با
 ابن عباس رضی الله عنه و جمعی از خواص خدمت خود در راه بموصل نهاد و چون اهل شام خبر وصول آنجناب بموصل شنیدند
 اولیا بتهج و نماز و اعدا محزون و گدازان گشتند آورده اند که در دمشق نابینا بود و بنایت شمس اهل بیت چون
 شنید که امام حسن بموصل آمد با خود گفت این دشمن دشمن زاده من است و من بجز قتل نمی رانم غیتم و کس بکلیان فتنه
 نمیرود و بیج به ازان نیست که بموصل بروم و با او طرح دوستی فکتم و بوقت فرصت کاسی که مقدم من باشد بکتم پس
 سنان عصای که داشت بفرمود تا بر هر آب دادند و برداشت روی بموصل نهاد و چون بر رسید مسجد آمد که
 امام حسن آنجا نماز میگذا روزه و اظهار خلوص عقیدت کرده هر روز آیه و در عقب حسن نماز گزار می و حدیث
 می استماع نموده و بهای کس بگریته و پیوسته درین اندیشه بود که آیا که باشد که من این سنان را بعضی و از بعضی

[illegible]

وصال تو که مطلوب بن است و بر وفق مراد دل محصل گرد و دلمه اسما چه کن تا ازین الماس مقدسه در آب یا حبلا
 بوسه دهی که بیشک از دغدغه او باز برهی اسما چون درج جوهر دید و این کلمات مهر انگیز شوق آمیز شنید و کار خود
 فریفته تر گشته بتدبیر قتل آن امیر کبیر مشغول گردید اما هر چند میکوشید و حیل می اندیشید فرصت نیافت و مجال
 نمیدید زیرا که بجهت و منظر ساخته بودند که شب در روز آنجا بوفتنه نایب کار در شب و نیمه بیست و ششم صفر سال
 قدره الماس برگرفته روزه بدین منظر نهاد و با خود گفت اگر کسی مرا میزد و پرسد گویم که مرا پیش ازین طاعت
 هجران حسن نمانده بود بخدشت می آمدم و اگر کسی مرا نمیدید کار خود بسازم و باز گردم پس به بالاسی آن منظر برآمد
 و نگاه کرد و دید که شاهزاده نکیه گرفته است و در خواب رفته و دختران و خواهرانش پیرامین می و کنیزکان در پایان
 پای ایشان خفته اند و همه در خواب رفته پس حیده آهسته آهسته میاید و کوزه آب که بر سر بالین حسن بود برگرفت
 و دید که سر کوزه را بر کتف بسته اند و مهر کرده آن الماس را بر آن رکوه ریخت و با انگشت بالید تا بر کوه فرو شد و
 مهر را بیچ میله زربه انگار از منظر فرو داده بمنزل خود رفت و کسی او را ندید اما اندک زمانی را حسن از خواب
 در آمد و خواب هر خود زینب را آواز داد و گفت یا اختا که حاله جدم مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم و پدرم مرتضی و
 مادرم فاطمه زهرا را در خواب دیدم قدس آب بیارتا و صفا سازم و خود دست فراز کرد و آن کوزه آب را که بر سر
 بالین بود برگرفت و نگاه کرد و بهر شے بود دمی آب در کشید و گفت آه این چه آب بود که از سر حلقم تا بنافم پاره
 پاره شد پس کس فرستاد و حسین را بخواند و چون حسین بیاید حسن بغل باز کرد و ویرا در کنار گرفت و گفت پدر و
 باش که دیدار با قیامت افتاد و رباعی ما با فراق بر نهادیم و شدیم صد چشمه ز خون دل کشایم و شدیم
 کام دل تو بودی اندر عالم ما کام بنا کام بدادیم و شدیم لکه برادر حاله جدم و پدرم و مادرم را در خواب
 دیدم که دست من گرفته بودند و در ریاض بهشت میگردانیدند و حور بے قصور و مقصور و افراتو ربین بنیوند و
 جدم می گفت که ای فرزند شاه و باش که از دست دشمنان خلاصی یافتی و از ریخ اعادی بر گران شده و در شب
 نزد ما خواهی بود بیدار شدیم و ازین کوزه نیز آب بهیاشا میدم از خلق تا نایب من برهم برید حسین کوزه برداشت
 و گفت تا من چشم که این چگونه آب است من کوزه از دست می بستم و بر زمین زدن با شکست و آب
 بر ریختن آن موضع که آب بدور سیده بود بجوش آمده شاخ شاخ بشکافت انگار شاهزاده را شکم مبارک درو گرفت
 و زمین می غلطید تا آفتاب برآمد تیره بر می افتاد و پشت در پیش می نهادند و پاره پاره جگر و احشا از خلق می کشا
 بر می آمد و در پشت می افتاد تا بهفتاد پاره جگر و بقولے صد و هفتاد پاره و پشت افتاد و ابن حسام فرماید
 نقل که ریختن سوزش الماس ریزه در قدحش که زهر گشت از آن آب خوشگوار حسن و در اندرون صد و
 هفتاد پاره شد جگرش و همه ز راه گلور ریخت در کنار حسن و برنگ گوشت الماس شد زمره فام و فرج لب با قوت آید

حسن چنگ بستن رخسار چون در آتش دل به حسرت جگر خسته و کجاست و لبش که بایه تر یک بود شد بر زهر مرقعان
 ز قحطی تهر شد شکستارین و ستاره خون چکه نزد چشم اگر بیند و جرات بگر چشم اشکبار حسن و باغ عمرت
 پیغمبر از رخ آن ستم و بر خیزد لاله در سرین ز نو بهار حسن و بتفتد بین سر حسرت نهاده بر زانو و رومنه غالب
 بود و بتفتد در آن اما چون آفتاب بلند شد رنگ بهار کجاست حسن و بتفتد بین سر حسرت نهاده بر زانو و رومنه غالب
 بر آمده است گفتند بسبزی میل کرده حسن و رومنه بحسین کرد و گفتند اگر در حدیث معراج ظاهر شد حسین گفتند
 دوست در گردن برادر کرد و رومنه برادر کرد و برادر کرد و برادر کرد و برادر کرد و برادر کرد و برادر کرد
 رسول الله را از حدیث معراج خبر میداد حسن فرمود که جدا صلی الله علیه و آله و سلم را از خبر داد که شب معراج که مراد رومنه
 انجمن است در آورند و نشان از در جات هر کس از اهل ایمان بن خودند و کوشک میدم بپایه یکدیگر یکسانند و در
 بر یک قانون یک از فرد سبز که شعاع آن چشم مرا خیره میکرد و دیگر که از یاقوت سرخ که صفای آن چون شعاع
 آفتاب جهان تاب باغ و ساطع بیند و من از رضوان پرسیدم که این کوشکها از آن کیست گفت یک از حسن
 و دیگر از حسین گفتیم چرا هر دو یک رنگ نیست رضوان خاموش شد حضرت فرمود که چرا جواب منی گوی نهی
 گفت یا رسول الله او شرم دارد که بگوید قصه سبز از آن حسن است که او را زهر دهنده و در دم آخر رنگ ویش
 سبز گرد و کوشک سرخ از آن حسین است که او را شهید کنند و در روز آخر زنده و چون سرخ شود حسن
 این گفت و حسین را رنگ دبر گرفت و در رومنه هم مایه دهنده و سبز حسین یکدیگر میدادند و چنان بزرگ
 میگفتند که سحای طافت مشاهد آن نبود حاضران نیز با اتفاق ایشان گریه میکردند و گویا در دیوار آن گریه
 و داری محافت بیند و در اشجار و اجار چون حساب اشک بار گریان بودند و طبع بگذر تا بگویم چون ابرو بهار
 کوشک گریه خیزد و زود عیادان و آلتی در مثل این و قالی گریه رانج نتوان کرد و در ماتن این مصایب گریه
 را معذور توان داشت و آید که دل تحمل کشیدن این بار گران تواند بود و کدام دیده از عهده اشک ریزی
 این مصیبت جانسوز بیرون تواند آمد محفل اگر بقدر سوزش من چشم من بگریسته و مرغ و ماهی و در غم من تن من
 بگریسته و زهره کو تا زهر جام دشمن آرد و بیاید و در سر حسرت چو زهر بر حسن بگریسته و خال یاقوت لبش که
 زهر شد زنگار خام و گریه است تحقیق اندر من بگریسته و لعل آن خورده الماس دین بر لبش و خون
 و سوز آن فخر من بگریسته و زان جگر کو پاره پاره گشت اگر که شده و مرغ زاری کرده و بر بان بگریسته
 و رشوا دهند که دست که در وقت وفات امام حسن برادرش حسین بر سر بالین می بود و فرمود که ای برادر که گمان
 داری که نزد من داده است گفت بر آن سپهر سی تا ویرا بجای گفت ای فرمود که اگر آنکس باشد که من گمان میرم
 غضب نکند و با او همه سخت ترست و اگر نباشد دست میدادم که بیگناست و بر لب من بگریسته و

حضرت خواجہ یار ساد فصل الخطاب آورده کہ امیر المومنین حسن راستش باز برود و نہ پیش بار کار نکرد و بروے و در بار ششم کار کرد حسین ببالین برادر حاضر شدہ گفت اے برادر اگر دانی کہ ترا زہر داده است مرا خبر دہ تا اگر ترا کا اے ائمہ بابائے خصی کہم گفت اے برادر پدر را علی غماز بنود و مادر فاطمہ زہرا رضی اللہ عنہا عمر نکرد و جدّنا حضرت محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم غازی نفرمودہ و جدّہ مادر سچہ کبر اے رضی اللہ عنہا بغیر شہرت نہ داشت از اہل بیت ماغیر نیامد از ماغازی نیکو نماید بیت رفیقیم و غم عشق تو در سینہ نہ قسیم + با سچکے حال دل خویش نگفتیم + مادر خبر آیدہ است کہ اسرار و خلوت طلبید و لغت اے بانوے ناسازگار من و اے یار پیوفاے جفاکار من بدانکہ کرم و زبردیم و فرزندان و برادرانم را از حال و کردار تو واقف نگردانیدم و پردہ از روے کار تو برداشتیم و ہم ترا بہ محکمہ قیامت گذاریم از خدا اے سچ شرمست نیامد از من هیچ آزرمت دامن گیر نشد آخر دوستان ایام و دستان این کنند و باچون یار سے وفا و اے بی بی جنتہ این چنین کنند باقی اے یار کسے بی بی یار کشیدہ و فراق جو منے یار و فراق کشیدہ تو دوست گوشت خود گیر کہ کس این چنین کشد پس از او ز کج و بد و گشت بردارم و از نری و ققو و مطلوب و کداری نیای پس حسین زہرا آواز داد و ہمہ فرزندان و برادران را طلبید و بتقوی و طاعت و صیت فرمود و نقلے ہست کہ ام کلثوم را گفت اے خواہر نامدار من و باادگار مادر بزرگوار من فرزندم قاسم را حاضر گردان ام کلثوم بفرمود تا قاسم را آوردند حسن رضی اللہ عنہ او را در بر گرفت و روے بر روے سے نہادہ بہاے اے بکر گیت بعد از ان دست قاسم گرفت و بدست حسین داد و گفت اے برادر فلانہ دختر ترا نامزد پسرخود قاسم کردم چون وقت آید بوسے سپاری و از روے نظر پدری و شفقت باز نداری پس چون شب شنبہ بیت و نہم صفر و آمد حال بر آنحضرت بگردید و دیدہ مبارک بر ہم نہاد و برادران و خواہران و فرزندانہ ہم جمع بودند بر سر بالین و چون دو پاسے از شب گذشت چشم مبارک باز کرد و گشت اے حسین برادران و فرزندان را بتو سپارش میکنم و ترا بخدا اے سپارم و کلمہ شہادت بر زبان مبارک را ند و لفظ دَعَائِشَ لِلّٰہِ خَبْرَ لَکَ بِمَا دَلَّغَ الْعَبِینَ خَاطِطَ طَرَفِہِ شَہَدَہُ و روایت وَاِنَّ لَکَ عِنْدَ ذٰلِکَ لَفٰی دَحْشَنَ مَآیَہَ بِرَافِرِشَہُ مَصْرُوحَ دُوسْتِ بَرِ دُوسْتِ رَفَتِ یَارِ بَرِیْرَہُ فَطْلَمَ و احسرتنا کہ در روان از چمن برفت + یعنی کہ نور دیدہ زہرا حسن برفت + از شوق گیسویش جگر نافہ گشت خون + و زہر ہجر ویش آب سبخ شترن برفت + یعقوب دارد دیدہ تر گس سفید شد + کہ مصرنا ز یوسف گل پیرہن برفت + برادران بہ تجہیز و تکفین و قیام نمودہ و بر سر پر کر امت میسر نہادہ بہ بیفج بردند و نزد جدّش فاطمہ زہرا سپاسد و دفن کردند و عمر عزیز آن حضرت بقول اصح چہل و ہفت سال بودہ و بانکہ زیادہ ہم گفتہ اند اما بعد از مرگم تعزیت مروان حکم بانو اندیشید کہ حسین علی مر دے غیورست تحمل نخواہد کرد و در پیے قاتل برادر خود خواہد رفت و اگر اہل کار بگیرد و اسما از ترس خود گوید کہ زہرا و اسما مروان فرستاد حسین خاموش نگردد و بنی ہاشم و درخوش آیند و این فائسہ

گرد که هیچ تدبیر نسکین نتوان داد و آتش فروخته شود که آب دریا کے محیط فرو توان نشاند پس با سپاه پیغام
 فرستاد که چنانچه بر سر خوار پائے داری بگریز که حسین در فکر است اسما خود ترسیده بود و از عمل خود پشیمان
 گردیده و اپشیمانی سودمند داشت فی الحال بگریخت و پناه بخانه مروان بر و مروان او را با دو غلام و سه کنیز
 بشام فرستاد و نامه نوشت به البتة البتة این زن را نهان کنید و زینهار از زینهار او را بجائے فرستید که کس نه بیند
 و نداند که اگر مرے ازین قصه فاش گرد و فتنه خفته دیگر باره بیدار شود و شیر بکشد که در نیام آسید از غلات
 بیرون آید پس فکر آن باید کرد که اسما این را از آشکارا نکند و پنهانی مارا بر ملا نیفکند اما چون نامه و اسما پیش
 رسید و خبر تعزیت شاهزاده پیش از آن رسید بود و والی شام بفرمود تا دو کاہن را در بستند و در باند
 شهر را بپا کرد و دزد خود با ہندو عیانی و اعظم ولایت سیاه پوشید و دسہ شبانہ روز تعزیت بزرگان شہت
 پس از آن اسما را طلبید و از کیفیت احوال باز پرسید اسما درایت و دہر چہ کرد و بود از اول زہر در طعام کم کردن
 تا آخر الماس و آب انگشتان بتفصیل باز گفت و تقریر کرد کہ اورا بجهت خوشنودی تو و بجهت یزید چگونہ
 بکشتہ و ختم شدی و رسول خدا ب دوزخ اختیار کرد و حاکم دمشق گفت لعنت خداے بر تو با د از خداے مشرع
 مذشتی و از غضب کمال خداوندیشیدی و برگیسوے تافتنہ یافتہ مشکباجہ شرار و رحم نکردی و از خسار
 چون بادے و از روے سیاه و حال تباه خود یاد دیا و روی تو چہ لایق مصاحبت یزید باشی تو آخر با بیک
 گوشہ رسول خداے صلی اللہ علیہ آلودم این نوع معاملہ کردی معلوم نیست کہ با یزید چہا کنی ریاضی جز جو رجحان
 نیاید از تو جز فعلی خطا نیاید از تو با از تو طلب فاحمال است البتہ و قانیاید از تو با آن بے دولت سخت برگشتہ
 ساعتی سر در پیش انگند و از روزگار مصاحبت حسن برانہ بشید و خلق و لطافت و حلم و کرم و ملائمت و محالمت
 ادب و آرد و دزدان را بر نیالید و بگریہ و راند والی شام گفت کہ اکنون کہ خود را بدوزخ انگندی و خداے و رسول را بیاد روی
 گری میکنی تا چشمت از گریستن نابینا شود و راوی گوید سہ شہانہ روز میگریست تا آب خور و دندان و میگفت
 طاعتی بر من کہ دین از دست بیاوم و دنیا خود بدست نیامد و نفرین شاهزادہ درین اثر کرد و در رقم خسیہ اللہ نیاد
 الا خیر و ذالک هو الخسران المبین بر صفحه حال من کشیدہ شد مصرع ازین عشفہ گر خون بگریم و دست بجا
 سہ روز چہا کس را فرمودند کہ تا اورا در دم اسپ بستہ میزنند و میزد و حکم شد کہ اورا بجزیرہ قہیل برند و دست
 پایش بر بستہ و دریا اندازند چون بیک فرسخ آن جزیرہ رسیدند طوفانے پدید آمد و باوے غبار آئینہ ظاہر شد
 اورا در بود و بدان جزیرہ انگشت و دیکر کسے از نشان نداد مصرع و آنرا کہ چنان کند جیتن آید پیش علیت
 ہر کہ دین را بہر دنیاے دلی از دست داد بیشکے محروم ماند از دولت دنیا و دین
 با سقیم و منافق امام حسین رضی اللہ عنہ و ولایت و بعضے از اولاد

بعد از وفات برادر و در شواهد آورده که او امام سوم است از ائمه اهل بیت و ابو الایمه است کینست او ابو عبد الله و لقبش کوزکی و شهید و سید و سبط و لاوتش در مدینه بود روز سه شنبه چهارم ماه شعبان و گفته اند پنجم ماه مکه اربع من الهجرة و گویند مدت حمل بیست و شش ماه بوده است و هیچ فرزندش ماه تولد نشده که زینت باشد مگر وی و یحیی بن زکریا علیهما السلام و میان لاوت امام حسن و علوق فاطمه با امام حسین پنجاه روز بوده است پس شانزده حسین بهفت ماه و بیست روز از برادر بزرگوار خود بن خردتر بوده باشد و در وقتیکه که آن نهال حلیقه ولایت باران سبحانی بر طرث جو بیار آلودن سستی لایق به بالا کشید و آن غنچه چمن به ایت بهشیت ربانی و گلشن عصمت و طهارت جاودانی بنسیم کعبت لی من گد گد و لک بشگفت و رواج اتباع بر جان پاک مرقضی اوزید و بشایر فرح و آتیه بدل جگر گوشه مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم رسید قطعه طلوع کرد بتایید حق زریج کمال و محبه خسته رخ و اختر مبارک فال و ازین نهال شرف تازه گشت گلشن دین و چنانکه تازه شود برگ گل باو شمال و شرقه قد و مش بحضرت سید کاینات علیه افضل الصلوات رسید بخانه فاطمه تشریف آورد و دو سمانت عیسای او در فرقه پیچیده بر کنار آنحضرت نهاد و سرور عالم صلی الله علیه و آله و سلم یانگ نماز و رکوش راست و قامت و رکوش چپ او گفت و فرمود که یا علی این فرزند را چه نام نهاده گفت مراجرات آنکه بر حضرت شما سبقت کنم بنام می بود اما در خاطر میگذاشت که او را حرب نام کنم و قولی آنست که بنام برادر خود جعفر میست گردانم حضرت فرمود که من نیز در تنبیه او بحق سبحانه و تعالی سبقت بنهیکم نقاد این حال جبرئیل فرود آمد و گفت یا رسول الله آن سپهر انام یک سپهرارون بنی علیه السلام میست گردانیدی این فرزند هم باید که هم نام دیگر پسرو باشد حضرت صلی الله علیه و آله و سلم پرسید که سپهر و هم نام چه نام داشت گفت شبیر گفت ای جبرئیل این لغت عبری است مرقی سبحانه لسان عربی مدین کرامت فرموده چگونه فرزند خود را بلغته و دیگر نام هم جبرئیل فرمود که یا رسول الله معنی شبیر بلغت عربی حسین پس آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم او را حسین نام نهاد و در روز هفتم عقیقه کرد از وی بدو کوسفند چنانچه از برادرش کرده بود و بفرمود تا سرش بر آید و بوزن آن نقره تصدق فرمود آورد و اندک چون حسین متولد شد حق سبحانه جبرئیل را بفرستاد و گفت برو و حبیب را تهنیت برسان و بعد از آن خبر ده او را از قتل حسین و تعزیت آن هم بجه برسان چون جبرئیل بیاید و حسین بر کنار رسول بود صلی الله علیه و آله و سلم و آنحضرت بوسه بر حلق او میداد و چون جبرئیل تهنیت فرمود و آواز تعزیت رسانیدن نمود و حضرت سوال کرد که سبب تهنیت محامد است موجب تعزیت چیست گفت یا رسول الله این موضع از حلق این پسر که حالا بوسه گاه است بیدار و وفات ما و شهادت پدر و برادر به نیج جفا مجروح خواهند گردانید و شکر از واقعه که با ابرحق خواهم رسانید صلی الله علیه و آله و سلم گریان شد و حضرت علی حاضر بود گفت یا سید المرسلین سیدایین گریه چیست آنحضرت به لاوتش آمد و سلامه علیه جبرئیل را باو بازگفت

و علی را نیز سبب خون از غوار و پدید بخین گرفت و همچنان گریان و دریغ گوینان بجز فاطمه و آند چون فاطمه رفت
 علی را گریان دید گفت ای پسر عم و سرور دل پر غم امروز در شادی و صحبت است نه زمان اندوه و محنت
 این گریه را از شادی است بفرم و اگر از غم است موجب آن را باز نمائے مضمی فرمود که ای فاطمه گریه من از غم
 حسین است که پدر بزرگوارت بقتل او از زبان جبرئیل خبر میداد فاطمه که این سخن استماع فرمود و غم و شش برآورده
 چادر عصمت بر سر افکند و بجز پیر و آند و فریاد برکشید که ای پدر علی مرا خبر داد که شما از قول جبرئیل چنین تقریر
 فرموده اید که جیسے از جفا کاران است و بی رحمان و دین بهت که حلق نوزانی حسین را که بونسه گاه ماست به
 تیغ چنان مجروح گردانند حضرت صلی الله علیه آله و سلم فرمود که ای جبرئیل چنین گفت فاطمه ناله آغاز کرد که حسین
 من چه گناه کرده باشد که در طفولیت بر و چنین ظلمی بر او خواجید صلی الله علیه آله و سلم فرمود که ای فاطمه این
 صورت درین کودکی و جوانی نخواهد بود بلکه در وقتے واقع خواهد شد که نه تو باشی و نه من و نه علی باشد و نه
 برادرش حسن فاطمه دیگر بار بجز و شید که ای مظلوم مادر ای شهید مادر ای یکس مادر چون در آن پدید و مادر و برادرش
 که باشد که بمصیبت تو قیام نماید و شریط تعزیت تو بجائے آرد و کاشکی من زنده بودم تا اقامت مراسم مصیبت تو
 نمودم و راوی گوید که یافته آواز داد که ماتم و اورا مصیبت زدگان تا آخر الزمان خواهند داشت که هر سال چون
 آن موسم در آید که اورا شهید کرده باشند ایشان تعزیت ویرا تازه گردانند و شریط مصیبت او را بجای آورند اشک
 ندامت از دیده بیارند آه جگر سوز از سینه برکشند و پیشت زین مصیبت داغها بر سینه سوزان بستانند زین غم
 صد شعله غم بر دل بریان ماست بشیخ مفید آورده که در وقتے که جبرئیل بمصیبت ولادت حسین می آمد فرشته دید
 بر روی زمین افتاده و زار زار بینا لبید جبرئیل نزد و آمد و اورا بشاخت که از ملائکه آسمان سووم بود مقدم بفتاد
 هزار ملک قطرس نام داشت جبرئیل گفت ای قطرس این چال است که بر تو مشاهد میکنم گفت ای روح الامین
 حق سبحانم را کاسے فرموده اندک تها و نه در آن از من واقع شد برق غیرت در آمد و پروبال من لبخوت و دیروز
 سده عزت بودم و امروز در مملکت مذلتم پیشت دیروز کسے نه بد بزیبایی من و امروز کسے نیست بر سوائی من
 ای جبرئیل تو کجا میری گفت مرا بلازمست سید عالم صلی الله علیه آله و سلم فرستاده اند جهت تنہیت مولودے
 او را واقع شده قطرس بنالید که چه شود که مرا با خود بری شاید که آنحضرت مرا شفاعت کند و پروبال من ببارسد
 تا بتمام خودم جبرئیل اورا همراه بیاورد و بعد از ادائے تحیت و تنہیت صورت واقع بعض رسانید و در آن محل
 مجلس حسین بر کنار نشوئل بود آنحضرت صلی الله علیه آله و سلم فرمود که ای قطرس بیا و خود را بر حسین بن مال قطرس
 بیاید و خود را در وجود مبارک حسین مالید و پر باره بال اقبال
 یافتہ پرواز نمود و بصومعه عبادت خود باز رفت و پسند

شهادت بین خون بر آن قضیه مطلع شد گفت آہی چه بوفی که مرا خبر شدی تا بر فقیان خود بزمین رفتی
 و باد تمنا می در حرب کردی خطایب دید که اگر آن صورت وقوع نیافت حالا با ستم و نهر از فرشتہ که
 تابع تواند بود و بر سر قبر می ملازم شود و صبح و شام برو کرد کیستید و ثواب آن آب دیده خود را بدینا که در
 می گریانند به بخشید قطرس فرود آمد زمین کرد بلا و بدینچه اورا فرموده اند بدان مشغول است پیست زین آفت
 دیدہ ملک گریان است + زمین غم دل مہر بر فلک یان است + و دشواہد آوردہ کہ حسین اجمالی بود کہ چون تاریک نشد
 از بیاض جبین بریق رخسارہ می بوسے راہ بروند و ویرا از سینہ تابا مشاہد است بود با حضرت رسول صلی اللہ علیہ وسلم
 و حسن از فرق تابینہ مانند تر بودہ بد شخصت در تن تنہی و استماع علی بن رضی اللہ عنہ مذکور است کہ شبیدم رسول خدا
 صلی اللہ علیہ وسلم کہ میفرمود کہ حسین از من است من از ایم احمد دوست دارد انکس کہ حسین دوست در حسین سلطنت است
 و آنحضرت صلوات اللہ و سلامہ علیہ جبین بسیار دوست میداشت انکس کہ دوست حسین بود ہم دوست میداشت
 چنانچہ در اخبار آمدہ کہ روزی رسول صلی اللہ علیہ وسلم جامع یاران در کوچه میگذاشت جماعتی کو دکان بازی میکرد
 آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرارفت اذان میانہ کو کہ را بگرفت و بر پیشانی او بوسہ داد و او را بر کنار نشانہ
 بر خیزد ایایان گفتند یا رسول اللہ ما این کو دک را کہ بدولت نوازش سر فراز شد نمیدانیم این کیست و حالش چیست
 گفت ایایان مرا ملاست کہنہ کہ من روزی دیدم کہ این کو دک با حسین بن بازی میکرد و خاک قدم او بر میگذاشت
 و بر چشم خود میمالید من ازان روز بازار او دوست گرفتم و فردا شفیع می و پدر و مادر می خواہم بود حکیم
 اکہی فرماید نظم پس مر تفضی امام حسین کہ چو او نے نبودہ در کوئین + مصطفیٰ مر ورا کشیدہ بدوش + مر تفضی
 پروریدہ در آغوش عقل در بند عہد و پیماننش + بودہ جبریل مہدی جنابانش + شیخ کمال الدین ابن الخشاب حمہ اللہ
 آوردہ و دشواہد نیز است کہ روزی حسن و حسین پیش حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وسلم کتی سیگرفت و فاطمہ
 نیز آنجا حاضر بود رسول صلی اللہ علیہ وسلم مہر جن را گفت بگیر حسین فاطمہ فرمود کہ یا رسول اللہ بزرگ را میگوئی
 کہ خود را بگیر آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم گفت کہ ایک جبریل حسین را میگوید کہ حسن را بگیر و عیون الریاض
 از حسین روایت میکند کہ روزی ہنر و یک جد بزرگوار خود در قم و ابی بن کعب رضی اللہ عنہ تر و یک وے
 نشسته بود حضرت رسول صلی اللہ علیہ وسلم گفت مرحبا بک یا ابا عبد اللہ با ذین السموات و الارض
 یعنی خوش آمدی لے آرایش آسمان و زمین ابی بن کعب گفت یا رسول اللہ کہ خبر تو آرایش آسمان و زمین تواند
 بود حضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کہ لے اتی بدان خداے کہ مرا بر آنجغہ است پیغمبر حق کہ حسین بن علی و
 آسمانہا بزرگتر ازان است کہ در زمین و او را در عین عرش مصباح ہدی و مقبند نجات نوشتہ اند و در تہ این
 حدیث صفت اولاد حسین و اسما و عیہ ایشان است و ابن الخشاب با سناد خود از ابی عوانہ نقل میکند کہ

حضرت رسول صلی الله علیه و آله وسلم فرمود که حسن و حسین در گوشواره عرش اند و در آن محل که حضرت عزت تمام است
 شانم بهشت را بیافزاید باین خطابه که گوید که تو مسکن فقر و مساکین خواهی بود بهشت گفت یا رب السلام
 جعلتني مسکن المساکین لیس پروردگار من پر اهل مسکن مسکینان و منزل در ویشان گردانیدی مذا رب
 که آیار غنی بینی که ارکان ترا آید سنگ در غم به حسن و حسین بهشت بدین صورت تفاخر کرد و مبالغت نمود و گفت
 دحضیت و ضحیت خوشو شدم و خورسند گشتم اگر بهشت ست ارکان آن آید بختن و حسین ست اگر
 عرش مجید ست گوشواره آن حسن و حسین اگر دل بومن ست روشن بدوستی حسن و حسین ست یک از عظمای
 این امت فرموده شمس بی بی رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم و در جوابی که حضرت ائمه گفت یا رسول الله و بچشم
 بهر دو سبط غنی است دیده ام روشن و بولے هر دو اهل بهشت است لیکن هر دو در دوزخ کرامت و دید بر برج
 کمال و در مهر ارج هدایت و در صدر رسند وین و فلک متابع این ملک شتاگر آن جهان منور از آن زمان
 مزین ازین و در کثر الغریب آورده که اعزاجی حضرت رسالت صلی الله علیه و آله وسلم آمد و گفت یا رسول الله و بچشم
 صید کرده ام و دیدی حضرت تو آورده ام خواجده عالم صلی الله علیه و آله وسلم قبول فرمود ناگاه حسن ابن علی رضی الله عنهما
 در آمد و آهویچه را دیدید ان میل کرد و حضرت صلی الله علیه و آله وسلم آن آهویچه را بچشم داد و فرمود حسین رضی الله عنهما
 شد دید که برادرش آهویچه وار و با او بازی میکند گفت لے برادر این آهویچه از کجا آوردی گفت جد من بن
 داده است حسین در سجده وید و گفت یا جبرئیل برادر من را آهویچه دادی و مرا اندادی این سخن را عاده تنیک و
 در رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم را دلاری میداد و در تسلی خاطر او میکوشید تا کار بگریستن افتاد حسین
 خواست که بگریزد ناگاه عزیز او در مسجد برآمد نگاه کرد و نداده آهویچه دید که بچشم بچشم با خود داشت پهلوی
 برو میزد و او را میداد و نیت ناپیش آنحضرت صلی الله علیه و آله وسلم رسید و بزبان فصیح گفت یا رسول الله و بچشم
 داشتم یکے را صید و گرفت و نزد یک تو آور و یکے با من ماند و خورسند شدم و حالا او را بشیر میدادم ندانے
 بمن رسید که بزودی بچشم خود را پیش انداز و بخدمت سید عالم صلی الله علیه و آله وسلم برسان که حسین در پیش من
 ایستاده است و برانے آهویچه میخواهد که بگریزد باینکه بجهت نظاره او از صوامع طاعت سر برود کرده اند و اگر بگریزد
 همه مقریان بگریزد و فریاد من آید لب تاب پیش از آنکه اشک بر رخساره مبارک او روان شود این بره خود را برانے
 شے بر بار رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم مسافت دور قطع کردم و گویا زمین را در نور دیدم تا من زود رسیدم و بچشم که هنوز
 اشک بر روی من نمانده است خروش از صحابه برآمد و رسول صلی الله علیه و آله وسلم آن آهویچه را گرفت و بین
 آن آهویچه را پیش کرده همراه بر بچشم در آمدند و صورت واقعه مشروح بعرض فاطمه رسید و عمر نیز باینکه مقریین
 در رسول رب العالمین میخواهند که اشک چهره حسین روان گردانند احوال یا که قطرات خون از فرق مبارکش

بر سر سارده ران ساخته چگونه خواهد بود لفظ نمی که بوسه که شاه انبیا باشد بچاک و خون شده پنهان
 کجا روا باشد کس که چشمه کوثر عطائے جد و یکتا بهشت کرب بلا نشسته لب چربا باشد و او بود که جلوه گوشه
 رسول خدا و فتاده غرقه خون سر زن جدا باشد اما اخلاق ستوده و اوصاف پسندیده امام حسین نه در آن
 مرتبه است که بدست یاری قلم تیز زبان پیرامن تحریر آن توان گشت و بیامیزدی و هم باب رجوع الی بساط تقریرش
 توان گذشت قطعه خامه و هم همس کرد که تحریر کند صورت مدحت او بر ورق گویائی و خروش گشت که آن
 پای رفعت که در است و تو بدین فهم که از خنده برون می آئی بختا و تش که بارنامه ماتم لایط کرده بردفا تر روزگار
 مسطورست و شجاعش که داستان رستم و ستان را بسوخ ساخته و شمنه ازان در محرابه کربلا گذارش خواهد یافت
 در جراید اخبار مذکورست که آتش قهرش چون برافروخته بشماره تیج برق آثار خرمین عمر دشمن خاکسار را صاعقه
 و السوخته و آب سرشیمه لطفش چون ترشح نمود غبار جبرایم و اوزار را از صفحه حال بگریخته کار خود فرمود و در
 باب حکم کاف خلین عظیمش امام نجم الدین عمر و نقی رحمه الله حکایت در تفسیر تفسیر آورده و گفته که معنی این آیت
 را بیان میکنند که اَحِبُّنَا لِلْمُؤْمِنِ یعنی بهشت آماده کرده شده است برلئے پرستندگان آن الی بن یفیعون
 آنانکه نفعه میکنند فی التَّوَّابِ وَالصَّادِقِ وَرِاسَانِی وَنَحْتِی یَا تَوَّابُ و در ویشی و الکاظمین الغیظ و فر
 خوردگانند چشم را و العافین عَنِ النَّاسِ و عفو کنندگانند از مردمان و الله یحبُّ الخیرین و خدا
 دوست میدارد و نیکوکاران را از مضمون این حکایت راجع است باین که روزی آن نواده وستان ولایت باکوره
 حدیقه هدایت سبط نبی و نخل ولی العینی حسین بن علی با جمیع میهمانان از اشراف عرب و علمائے با علم و ادب بر سر
 خوانی نشست بودند و خادش با کاسه آتش گرم مجلس درآمد و از غایت و بهشت پایش بجاشیمه بساط برآمد و
 کاسه بر سر شاهزاده افتاد و شکست و آتشها بر سر و روی مبارکش فرو ریخت شاهزاده از روی نادانیت از راه
 خشم و تعذیب در و نگریت خادم از ترس بیپوش و بیجرا مانده بود که ناگاه بر زبانش جاری شد که الکاظمین الغیظ
 حسین فرمود که خشم فروردم گفت و العافین عَنِ النَّاسِ حسین جواب داد که عفو کردم خادمتان آیت خواند
 که و الله یحبُّ الخیرین سبط رسول صلی الله علیه و آله و سلم در مقابل آن گفت از مال خودت آزاد کردم و نوشت
 معیشت تو بر دهنم که خود لازم گردانیدم متشوقی آنکه در و سیرت نیکو بود و آدمی از آدمیان او بود و نیکو مردم
 نه نکور ولی است و خوشی نیکوای نیکوئی است و خدا را عبادت از آن خلق و خوشی متعجب شده بر زبان رانند که الله
 اعلم و حینث یجعل رسالت الله علیه میداند که چه میباید داد و بکده میباید داد و جناب ولایت اتماما وجه محمد پارسا
 قدس سره و فصل الخطاب بهمین نقل آورده و فرموده مناقب آن کساینکه پاره از پیغامبر صلی الله علیه و آله و سلم
 باشند و خدا ایتعالی در باره ایشان گفته باشد اَمَّا بَعْدُ فَاِنَّ اللَّهَ لَیَنْهَبْ عَنْكُمُ الرِّجْسَ اَکْهَلُ الْبَلَدِ وَ

یَطْعُوهُ كَمَا تَطْعُمُونَ اَكْبَکے پایاں رسید عجمان دیوار کنار فوید انیسست و چون مقصود از جمع بن اوراں
دیوار بعضی از احوال آنحضرت است درین محل کہین قدر از ذکر مجاہد و فضایلش اختصار سیر و در بعضی دیگر بجانے
خود سخت ذکر خواب یافت آورده اند کہ چون شام ہزارہ حسن بن علی رشت زندگانی ازین منزل فانی بنز بہت
سر اسے جادوانی کشید ہیبت آن والی خط ولایت گرفت و ازین خانہ بخانہ ازین بہتر رفت و والی شام
خوست کہ پسر خود را ولی عہد خود گردانند پس از اہل شام و عراق بیعت لے فرستاد و اعمیہ نمود کہ اکثر اہل حجاز
نیز در آن معنی موافقت نمایند اہل مینہ و مکہ توقف نمودند و قضایاے عجیبے بن محل روئے نمود کہ تفحص اہل آن از
کتب بسو طوائف دانست القسہ ضرورت شد کہ حاکم شام خود بخوبی بداند و مردم مدینہ را راضی ساختہ و جریدہ اہل
بیعت داخل گردانید اما چہاں کس ازین صورت ابا نمونہ نہیکے حسین بن علی دوم عبد الرحمن بن ابی بکر بن سوم عبد اللہ
بن عمر چہارم عبد اللہ بن زبیر و ہر چند از روئے عنفت و غلظت کوشیدہ بطریق لطفت و رفیق و ملائمت در
آمدند بجائے رسید و رفتائے اربعہ از مدینہ طیبہ روئے بکہ مبارکہ زاد ہماںہ تعظیما و تکریمانہا و ہمد والی شام
از عقب ایشان بکہ رفت و آنجا نیز ہم بیعت فیصلے نیافت و احوال بہین منوال میبود تا وقتیکہ والی شام
از جام عجم کل نقیض ذائقہ لکوت جرعه چشیدہ رخت از خاکدان و نیاید از البحر کشیدہ صبح
رفت و منزل بدیگرے پرداخت و اگر کا دولت معاویہ اجتماع نمودہ یزید را بر سریر حکومت نشاندند و ہما
امارت او با شمل خاص عالم اہل عراق و شام رسانیدند و درین اثنا جسے از خواص سے برسیل و لشکر کوچی گفتہ
اگر میخواہی کہ مملکت بر تو قرار گیرد و نعمت حکومت پایدار بماند ہماں چہاں بزرگ حجاز را کہ در زمان حیات پورت
از بیعت تو را بگردند و با مارت و ایالت تو سر فرو نیارند و نہ فروخ توانی بہ بیعت خود در آور اگر در مقام غنا و ودال
باشند در دفع ایشان لوازم جد و جہد بتقدیم رسان یزید این سخن را بتلقی قبول نمودہ نامہ نوشت بولید بن عبیدہ کہ
وران و لاوالی مدینہ بود و مضمون آنکہ خلیفہ روئے زمین عالم فانی را در و اس کردہ روئے بسرے باقی آورد و مرا
در حال حیات خلیفہ خود گردانید و من از جرأت اولاد و ابوتراب و سنگٹائے شیخ و شاب بہتر سم باید کہ چون از
فولائے این مکتوب واقف شوی از اہل مدینہ بیعت من بہتانی و تو خود بیکر نوشتہ بود شمر بآنکہ از حسین بن
علی و عبد اللہ بن عمر و عبد الرحمن بن ابی بکر و عبد اللہ بن زبیر بیعت ہم البتہاں و درین باب ہماں متحائے
کہ محل تسویف و ہنگام تاخیر نیست انظہر دست غنیمت است و جریدہ برکشائے چون وقت فوت شد نتوان
اندر ان رسید و فرصت چو در گذشت و محصل شدہ او تا چند پشت دست بدان توان گردید و اگر از بیعت
من ابا نمایند سرٹائے ایشان را بذر الملک شام فرست اما چون نامہ بولید رسید و بر مضمون آن اطلاع یافت گفت
اِنَّ اللّٰهَ وَاَنَا اَبْکَہُ مَا اجْعَلُوکَ مِ ابِی پسر فاطمہ چکارہ از ہم فتنہ تبجیل تمام مردان را کہ در آن زمان در مدینہ

ساکن بود طلبید و او را بر کماهی حالات مطهر گردانیده بود و آن باب با منی ستاد رفت کرد و روان حکم گفت هر چه
 کس را فی الحال حاضر کن و بر بیعت تکلیف نمائے اگر در بیایعت متابعت نمودند فیهما المطلوب الا بتیج تیز حکم خود را
 بر ایشان روان گردان مخصوصاً و طلب حسین و ابن زبیر تا خیر جایز مدار و پیش از آنکه خبر مرگ والی شام افتابا بدید
 بیعت آن دو کس خلافت زبیر را مستحکم گردان و لید کس لطایف حسین ابن زبیر فرستاد و ایشان در مسجد مدینه
 بایکدیگر سخن میگفتند فرستاده لید گفت امیر شما را میخواهند اجابت کنید ایشان گفتند تو برو تا ما از عقب بصریم
 فرستاده بازگشت و عبد الله بن زبیر از حسین پرسید که بیچ میدانی که ولید مارا چه میطلبد حسین گفت بخاطر
 من میرسد که حاکم شام مرده است چه من شب و خواب دیدم که منبر منی نگویند و شد و آتش و در منی منی افتاد
 حالا این خبر رسید میخواهند که از بیعت زبیر بستانند این زبیر گفت اگر مال برین خط باشد تو چه خواهی کرد حسین
 گفت من می شنودم که او شمار روز را درست و بالقیه آل رسول بگوید و جایز باشد که متابعت چنین کس کنیم این
 درین سخن بود که رسول لید باز آمد که امیر انتظار شما میکشد حسین در آنجا بگریه و زاری و این همه تعبیل حسیت اگر هیچکس
 بیاید من خود می آیم تا صد بار گشته صورت حال را ولید تقریر کرد و روان گفت ولید حسین من را خبر دهد که و نخواهد
 آمد و لید گفت خاموش باش که حسین عذر نیست هر وعده که کند بفرمانت روان گرداند مشغولی که بلکه بصدقت آدمی
 اوست که سرتاقه مش عروجی است تاج و قابیر او افسر ستاد افسر از فرق فلک برتر است آوردند
 که ولید مر و خداست ترس بود و در مست ابل بیعت رعایه نمیداد چون بیعت وفاداری و پاکیزه روزگاری حسین
 باز گفت مردان خاموش شد اما چون رسول ولید مراجعت نمود حسین به جبهه منزل خود شدند و کسی از غلامان
 و مولی خود مرئوس مسلح گردانیده فرمود که با من بدارا مار آید و در در سر من ولید بنشیند اگر آواز بلند بشنود
 بے تخاشی و آید و تا بر شمار و شنود که قصه قتل بن و در اندر هیچکس از نفرض مرا بنای پس آنحضرت عصای رسول
 خدا صلی الله علیه و آله و سلم دست گرفته روان شد تا بخانه ولید رسید پس بیعت که شدت را با مولی خود که ساخته
 بدرون خانه درآمد و ولید را دید و روان نشسته چون نشان داده بر سپه غنیمت کرد و حسین بجای خود قرار گرفت و
 گفت باعث بر طلب من چه بود ایشان صورت تالی از وفات پدر و بیعت پسرتان در میان آوردند حسین
 جواب داد که مناسب نیست که چون من کسی به پنهانی بیعت کند و فراموش کند که این خبر آنگاه اگر دو و ما من اهل اسلام
 مجتمع گردند تا هر چه صاحت باشد بتجدید رسمیده آید و لید گفت یا ابا عبد الله سخن خجیده گفتی بماند باز گرد
 و در انفسر لیت حضور از زانی و در روان گفت امیر در تاز حسین باز مار که اگر اورا بگاری و دیگر بروی قاور
 بگردی اورا حسین بن متابعت کند و اگر اتمام نماید بفرمائی تا سرش را بر دهن حسین از دهنی غضب بگردان نگرد
 و گفت یا ابن الزرق که از من باشد که شل این حرکت به نسبت من بر خاطر گذراند و تو امر میکنی که من بر دارنده هر که

ساکن بود طلبید و او را بر کماهی حالات مطلع گردانیده بود و روان باب با عی مشاورت کرد و روان حکم گفت بر جبهه
 کس را فی الحال حاضر کن و بر بیعت تکلیف نمائے اگر و مراجعت متابعت نمودند فوجو المطلبوب الا بتسبیح تیز حکم خود را
 بر ایشان روان گردان مخصوصاً و طلب حسین و ابن زبیر را نیز جانبدار و پیش از آنکه خبر مرگ والی شام افتاب بایده
 بیعت آن دو کس خلافت زیر پر آشوب گردان و لید کس طلب حسین ابن زبیر فرستاد و ایشان را در مسجد مدینه
 بایکدیگر سخن میگفتند فرستاده و لید گفت امیر شما را میخواهد اجابت کنید ایشان گفتند تو برو تا ما از عقب سریم
 فرستاده باز گشت و عبد الله بن زبیر از حسین پرسید که بیچ میدانی که ولید را چرا میطلبید حسین گفت بخاطر
 من میرسد که حاکم شام مرده است چه من مشب و در جواب دیرم که من سرشے نگون ساز شد و آتش و سرشے افکند
 حالا این خبر رسید و میخواهند که او را بیعت نیز بستانند این زبیر گفت اگر وال برین نخط باشد تو چه خواهی کرد حسین
 گفت من سرش خودم که او خمار روزار است و بالقیه آل رسولیم چگونه جایز باشد که متابعت چنین کس کنیم اینها
 درین سخن بودند که رسول لید باز آمد که امیر انتظار شما میکند حسین از ناگه بر زد و که این همه تعبیل چیست اگر هیچکس
 نیاید من خودم آمیم قاصد باز گشته صورت حال و لید تقریر کرد مروان گفت ولید حسین عذر خواهد کرد و نخواهد
 آمد و لید گفت خاموش باش که حسین قهار نیست هر وعده که کند بوفامقرون گرداند و گفتی که بلکه بصفه آدمی
 اوست که مترقا دش مروی است تلج و قابیر او افسر است و افسرش از فرق فلک برتر است و آرد و نه
 که ولید مروی قهار ترس بود و حرمت اهل بیت رعایت نمیدو چون صفت و قاداری و پاکیزه روزگاری حسین
 باز گفت مروان خاموش شد اما چون رسول ولید مراجعت نمود حسین شد چه منزل خود شد و کسی از غلامان
 و مولی خود و مرتب مسلح گردانیده فرمود که با من بدارا مار و آید و بر سرشے ولید نشیند اگر آواز بلند بشنوی
 بے تماشای در آید و تا بر شمار روشن نشود که قصه قاتلین دارند هیچکس بر آتش مرساند پس آنحضرت عصای رسول
 خدا را بر علی ایستاد و سلم بر پشت گرفته روان شد تا بخانه ولید رسید پس بیعت کرد که تن را با مولی خود مکر ساخته
 بدو دل خانه و را و لید را و دید با مروان نشسته چون شایزاده بر سید تعظیم کرد و دو حسین بجای خود قرار گرفت و
 گفت باعث بر طلب من چه بود و ایشان صورت حال از وفات پدر و بیعت پسر تمام در میان آوردند حسین
 جواب داد که مناسب نیست که چون من کسی به پنهانی بیعت کند و فراد که این خبر آشکارا گردد و ما همه اهل اسلام
 مجتمع گردند تا هر چه صداقت باشد بتقدیم رسیده آید و لید گفت یا ابا عبد الله سخن بخیزد گفتی بعبادت باز گرد
 و فراد انشرف بیعت حضور از زانی دار مروان گفتش که امیر دست از حسین باز مدار که اگر او را بگری دیگر بروی قاور
 نگردد می او را حبس کن تا بیعت کند و الا قتل نماید بقدرشے تا سرش بر دارند حسین از روی غضب بمر و ان نگرفت
 و گشت یا ابن الزرقی که از هر باشد که مثل این حرکت به نسبت من برخاطر کند زانده و تو امر میکنی که سر من بردارند هر که

قصه من کند روضه زمین را از خون او رنگ کنم پس باولید خطاب کرد که تو نبی الهی که ابریل بیت نبوت و مدینه رسالتیم و خانه ماحل رحمت و مکان آمد و شد ملائکه است بایزید که شراب میخورد و ملائکه انواع فسق از روضه ظاهر میشوند و چگونه بیت کیم فردا که مجلس منتقد گرد و آنچه گفتی باشد بگوئیم و بدینیم که اقی و ادلی بجلالت کیست و چون آواز حسین بلند شد و در روضه که بر دوسرے بودند خواستند که پاوردار الاماره جهاده دست بروی نمایند آنجناب تفرل بین معنی کرد و تحصیل از خانه بیرون آمد و مولی خود را از دخول مانع شده بمنزل شریف خویش شتافت مروان باولید گفت که امیر بنی مملکت خودی حسین از دست بر رفت بخدا سوگند که دیگر حکم نکریم جاری نکر دوولید گفت و خجک یا هر کس که مرا بکشتن حسین میفرمائی و الله اگر شرق و غرب عالم بمن دهند و خون او سخی نتائیم لے مروان فرداے قیامت نزد از روضه اعمال کشنده حسین از حساست نالی باشد و شخصی که خست میزدان او بدین شباه بود هر آینه حق عز و ملا یوم الحساب بقدر رحمت و در تکرار او را لعنای الیم و عقاب عظیم مغذب و محاقب گرداند قطعه روز جزا کشنده فرزند مصطفی علیه السلام باشد و در کات جهنم است پس کور دل کسی که قصد سرور و کونور چشم پیدا و داد آدم است مروان بعد از اطلاع این سخنان خاموش شد و ولید کس بطالب بن زبیر فرستاد و او را آیدن قتل نمایند و تا شب و صبح در با جمعی از خواص خود بر راسی که شارع عام بود و روضه یکم نهاد و کسان را بر عقاب فرستادند و بدو نار رسید و باز گشتند و ولید صورت حال را بدید باز نوشت و جواب رسید که متهمان را با راسی دیگر دخت کند و عیال را بر زبیر را دست باز دارد که هر جا که رود اثر سقط با بر می خوراد رسید و مر حسین را منسوب جواب نامه میفرستید و نیز ایستاد امیدوار باشد که ترا صیبه ای بجهنم بداند الهی خواهم داشت و چون روضه ولید رسید گفت که کجاست و کافیه که جالدیه العلی العلیایم اگر بید کلمات ربیع مسکون را بمن و در بن فرزند رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم سخی ناختم و هر هنر ریخته محالست بیدیم رسد باک ندارم آورده اند که ولید بدست تحریر می مضمون نامه را نوشتند نزد حسین فرستاد و بنیام زد که این رسول الله زمان بزمان نامه بیزید میرسد و پسر در پی بنیام قتل تو میفرماید و من درین قضیه حیران و در بادیه این واقعیه سرگردانم و بیست بحال خویش فرو مانده و پیریشانم و در بدرون شدن از کار خود میگردانم و اما چون حسین ازین صورت آگاهی یافت صبر فرمود تا شب درآمد بسر روضه مصطفی اصلوات الله و سلامه علیه و آله و سلم که در گشت یا رسول الله من فرزند فاطمه و پسر و ختم توهم آن کس که در وقت رحلت امت را بر عایت من وصیت فرمودی و شرف اولاد خود را در کشته اند و کلمه الله فی اهل بیتی باز نمودی ایشان فرمان ترا کان که کنی انگاشتند و مرا ضایع و محروم و بی بهره و محروم بگذراشتند این مجله بود از بیوفائی جزا کاران که گفتیم و چون با تو ملاقات کنم صورت قیام را بنفیس با تو گویم

پس بسیار گریست و بعد از آن بنواز نشنید و خود پس از طلوع صبح بمنزل خود مراجعت فرمود شب و دیگر باز
بر سر تربت مقدس مشہد مطہر آنحضرت حاضر شد و صبح نہر ارجان گرامی فدائے روضہ او و بعد از آن
مناجات و رفع حاجات گریان گریان سر خود را بر قبر اقدس آن سرور نہاد و بخواست رفتن چنان دید کہ
حضرت رسالت صلی اللہ علیہ آک وسلم با فوج عظیم از ملائکہ ظاہر گشت و حسین ابیہ توشیح منضم ساختہ
بر میان دو چشمش ویسہ داد و گفت حسین گویا می بینم کہ غمخیزیا مت من در کربلا ترا کشند و تو در آن حالت
نشہ باشی و ترا آب نہند و با وجود این حرکت شفاعت من امیدوار باشند و ایشان در قیامت از شفا
من محروم خواہند بود و حسین پدر و مادر و برادر تو ہمہ ملول و محزون نزد یک من آمدند و بیدار تو اشتیاق
دارند و تو نیز مہموم و اندوہناک پیش من خواهی آمد و ترا در بہشت در جاتیست کہ آنرا بدوین شہادت
در نتوان یافت امیر المؤمنین حسین در خواب گفت یا جگر! من بمرحیت دنیا احتیاج ندارم مرا بگیر و با
خود بقبر در آور آنحضرت صلی اللہ علیہ آک وسلم فرمود کہ ترا از رجوع دنیا چارہ نیست تا شہادت یافتہ ثواب
عظیم برسی حسین بیدار شد خیال جمال جد بزرگوار در نظم و بشارت شہادت و فروع و حصول بدرجات اعلیٰ
در گوش بمنزل شریف شافت از مدینہ دل برکنہ سفر کہ را با خود راست بداشت اہل بیت پیش را جہنم
کردہ صورت واقعہ تحریر نمود و اقربا و احباب ازین آنہ و بکس گشتند و حسین شبہ و دیگر زیارت برادر خود امام حسین
رفت بمقبرہ بقیع و برادر را وداع کردہ بسر تربت مادر بزرگوار خود آمد و گفت اَللّٰهُمَّ عَلَیْكَ بِمَا اَمَّاہُ
حسین بود و او آمدہ است از بالائے روضہ آواز شنید کہ وَعَلَيْكَ السَّلَام اے مظلوم مادر و لشہید
مادر حسین اینجا زلزلے بگریست و وداع فرمود و در جوف الیل بر شہد مقدس حضرت نبوی صلوات اللہ و
سلامہ آمد تا شرط وداع بجائے آرد چون سلام گفت و طواف فرمود و نماز گزارد و خواب برو علیہ کرد و بگفت
حضرت مصطفیٰ را صلوات اللہ علیہ آک وسلم در خواب دید کہ بیاد و سر و برادر کنار گرفت حسین گفت بار سوال اللہ از
جفائے است بچہ پارہ شدہ ام و بضرورت از زیارت حضرت تو محروم میخانم و چنان ہمہ نیم کہ دیگر زیارت
تو نخواہم رسید حضرت فرمود کہ نزدیک شد کہ من رسی می بینم کہ تشنہ و گرسنہ برخاک کربلا افتادہ تن نازنین تو
مجرع شدہ سر مبارک از تن جدا گشتہ ای حسین جبر پیش گیر و در کار خود مماند باش کہ بسے نگذر و کہ تو نیز بچہ
پدر محروم و مانند برادر مظلوم و مثل مادر خود مہموم من رسی با من بر خوان بہشت نشینی و میوہائے مراد از نہال
عنایت خالق العباد بچہ بنی حسین روایت میکند کہ در اثنائے این حال دیدم کہ روئے گلناری رسول صلی اللہ
علیہ آک وسلم زعفرانی شد و موئے مشکبار و عنبرنثارش پر گرد و عنبر گشت من بترسیدم و گفتم یا رسول
این چه حال است کہ بر شہید دیدم گفت اے نور دیدہ من اے فرزند پند بذرہ من این نشانی خاک کربلاست

کسواء السبیل استقال فرمود و چون بال که از قدام مبارکش خبر یافتند بطریق استقبال از روسته اعزاز
 او اجلال بشناختند و بریدار خیزش استبشار نموده اظهار سرست کردند و زبان حال نغمه این مثال گوش هوش
 آریا بجد و حال میر سایه لفظ دولت وصل قله ایم زخده حسی حسیتم یکبیه کوسه توار را چاه غایب حسیتم
 سحرگاه با خلاص تمام از صدق و کاست برداشته بودیم و در حسیتم طاق ابروسه توکان قیلده ششاقان
 ست بگاه و بیگاه به شراب و حسیتم و در نتر لیکه نزول فرمود و فوج فوج بکاز نش می رسیدند و چون خبر
 رفتن حسین بن علی ابن نبیره بریزید رسید و لبید را بهیمت تقصیر در گرفتن ایشان از امارت مدینه عزل کرد
 و ابن الاشتر را و الی ساخت اما الی که سعید بن عاص بود و مؤذن حسین بر پنج وقت بانگ نماز و رغایت
 بلندی میگفت و حسیتم بروی نماز میگذارد و ند سعید بر سید که ناگاه و در موم حج که مردم از اطراف و جوانب
 جمع شوند و هواداری حسین او را ملاک کند بگر بخت و بیدید رفت و بریزید که توبه نوشت از مدین یکم و مسیل
 مردم بوسه در آنجا یا و کرد اما چون اهل کوفه شنیدند که حاکم شام وفات کرده است و حسین بن علی رضا از بیت
 یزید انتفاع نموده و چون اقامت می در مدینه متعذر بوده بلکه مبارکه عظمی الله در فقه و انجما میقم شده و هواداران
 امیر المؤمنین علی در خانه سلیمان بن خرد و خراعی جمع شدند و سلیمان گفت که یاران یزید حسین را به بیعت
 خود میخواند و او ایا کرده بجزورت از وطن خود جلا کرده بلکه رفته است و شما شیعه می و شیعه پدر و نمید
 بیایید و ویرایاری و بیعتنا حق را در مرکز خود قرار دهید پس هفتاد تن از اشراف کوفه چون سبیب فرزانی و
 رفاعة بن شداد و حبیب بن مظاهر و محمد کثیر و قاصد اعازب و محمد شعث و عبد الرحمن بن مخنف و عبد الله عقیف
 و طارق عیش و عیث طاری و مختار ابی عبیده و عمر سعد و مثال ایشان بروست قاضی شریح سوگند
 خوردند که در هواداری آل علی تقصیر نمایند و حسین با بامت برداشته مال زبان فدا کنند پس نامه نوشتند
 از روسته نیازمندی مضمون آنکه فلان و فلان تحیت بپایست و سلام مالا کلام میرسانند و بیگویند که پسر دشمن
 پدرت میخواند که بے مشاورت اهل بیت متصدی امر حکومت گرد و دو ما که دوستان تو و شیعه پدر تو ایم با بامت
 و خلافت می راضی نیستیم و اعیبه آن داریم که در رکاب تو با دشمنان مقاتله کنیم و انفس اموال خود را وقتایه
 ذات بے بدل تو گردانیم پس بوجه اقبال متوجه ما شود بغیر و سرور و بخت مجبور که توانام سیدیدی و حما رشیدی
 و سید مطاخی و خلیفه واجب الاتباعی و حالا پیشوا و حاکم ما افغان بشیرست او مردی ضعیفست و حقیرست نه برنگه
 از اهل کوفه هیچ او میرود و در وی شے سخن اوست و شت و تنها و قصر امارت نیست است و غیر از عیبه و جمیع در مانع
 منزل ادبته اگر شما شریف قدر و ارزانی نیستی باین دولت قدم کردید پس خوب بشیم بنمایید ما افغان را از کوفه بیرون
 میکنیم و بالشکر ساخته و پرده آخته روسته بشام می آریم و قتل تو را کیت دولت فراختن از بالشکر یکبارگیان سخا

سپاه چو آشفته بیلان است همه نیزه و گرز و خنجر بدست چو یانچ آهنگ خون آورنده درنگ آب و آتش
 برون آوردند چو تیر از گمان بر کین افکندند سر آسمان بر زمین افکندند و هر که از غایت کشتی چون خیمه پائے در
 دامن اطاعت آنحضرت نکشد مانند پنج ششمه اش طناب و در گردن افکند و سر کوفته بر زمین فرو بریم و دیگر قلم مثال
 و ضربی اخلاص کمر ملازمت آنحضرت بر میان جان نرند و بسیاری سپاه ظفر پناه آب پناه و چشمه پیشکش
 آورده بناد بندگان کینم قلم آنجا که گردان جهان سر بر آورند بر تیغ ابدار تو مالک رکاب نیست دشمن که در
 قتال سوار اگر کند غیر از بان نیزه تو را جواب نیست الفقهه ببالغه بسیار در طاعت آن طومار فرموده بودند اظهار
 اشتیاق جمال با کمال شاهزاده نموده قطعه لای از و دیده دل اندر سولایست و چاهتا اسیر سلسله
 مشکسایست و ما جان فدای خنجر تبسم کردیم و خواهی بخش خواه کیش راسی راسی است و پس
 آن نامه را به حبیب بن سلج همدانی و عبداللہ بن مسیح بکری دادند و ایشانرا بکرامت آنحضرت فرستادند
 چون حسین نامه را مطالعه فرمود و بار سولان از لایم پیچ گفت و جواب نامه نیز نوشت و بنابر آنکه رسولان
 و برترم اجبت بنمودند و اشرف در و سائے کوفه بشیر بن مسهر صیداوی و عبدالرحمن بن عبیدار جی را بطلب
 امام حسین فرستادند و محو ابایشان قریب پنجاه مکتوب که عظمای آن دیار ارسال نموده بودند بخوارزمی
 خوارزمی آورده که اهل کوفه صد و بیست نامه بحسین فرستادند و پیچ که امرا جواب نوشت کوخیان و دیگر باره
 هانی بن هانی سبجی و سعید بن عبداللہ خشعی را با مکتوب بسیار بکه روان کردند و بعد از آن جماعت شصت
 بن ربیع و عروه بن قیس و عمرو بن الحجاج و حمزه و دیگر که کوفه اختیار و اقتدار تمام داشتند با اتفاق نامه نوشته
 در صحبت سعید بن عبداللہ التقی بجانب کوفه فرستادند و این طایفه از پیچ که بکوفه بقبیل علیه لایست پناهی
 سر فرار گشته مکتوبات تسلیم نمودند و مضامین همه مکتوبات قریب بمضمون مکتوب ستمین بود و ابوالفضل
 خوارزمی در مکتوبی که نوشته بکوفه از منظومات خود از قبل اهل کوفه آورده و در بیت از آن این است قطع
 پیچ راسی نیست ما را جز و ضال روئے تو پیچ راسی نیست ما را جز خم کیسوئے تو پر عهد و بکشتا کین و زوشت
 نصرت طلب لای نهاده حق تعالی افتخ و ریا روئے تو ما چون ارسال سل و رسائل کوخیان بمرحله
 افراط سعید بن ابی موئین حین در جواب ایشان نوشت که مکتوبات شمار سعید و بر مضمون آنها که مشتمل بر اظهار
 محبت و منظوم بر آثار خودت شما و نسبت بمن اطلاع افتاد و غایت اشتیاق شما که بقدم من دارید و نهایت
 انتظار شما که بر لای ملاقات من میسر بد معلوم گشت بدانید که من در اسحاق مطلوب و اینجا مقصود شما
 احوال تاخیر حایز نخواهم داشت و حال را برادر و پسرخم خود مسلم بن عقیل ابان صوبه فرستادم تا به نیست
 حال صدق مقال شمار معلوم کند اگر بر سر حرف سابق باشید یا و بیعت گشاید و مرا از بیعت شما احلام و دینا

بخرد وی متوجه آن جانب شود در شتاب او که سلم را یاری دهد و جانب او را فرو نگذارد که امامی که یکتاب خدا
 عمل نماید و عالم و عادل باشد با عالمی که مصدر فسق و ظلم بود برابر نیست آورده اند که عیسی با حسین ملاقات
 کرد و در باب مردم کوفه سخنان در میان آورد و حسین فرمود که ای پسر عباس تو میدانی که پسر و دختر رسول
 خدا ایم بن عباس گفت **اللَّهُمَّ لَعَنَ اللَّهُ لَعَنَ مَنْ جَعَلَ رَجُلًا تَوَدُّ عَرْضَهُ عَالَمٌ لِمَا يَدْرُسُ سَوَّلَ خُدَايَ**
نَمِيدَانِمْ و پسر و دختر پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم برادرش بود و تو و اکنون بر روی زمین غبار از تو مرده که کثیر
 پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم باشند نیست و نصرت و معاونت نیز امت فرزند است حسین گفت یا ابن عباس
 تو چه گوئی در حق جماعتی که از عثمان و مان و منش و مولد من بیرون کنند و از مجاورت زیارت جدیم صواب
 اند و سلامه علیه هم بر سازند و قصد کشتن من داشته باشند تا در هیچ موضع از خوف ایشان قرار نتوانم گرفت
 ابن عباس این آیت برخواند که **يُحْيِي عَذْرَاءَ اللَّهِ وَهُوَ خَادِعُهُمْ** تا آخر پس گفت یا ابن رسول الله
 تو از مرده ابرار و فرقه اخباری و من گواهی میدهم که از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم شنویم که میگفت بدان
 خدا که جهان محمد و تسبیح قدرت او است که فرزند مراد میان هیچ قوم نکند که ایشان را نداند که او یاری نبند
 و نداند که خدا بتسلای میان او و ما و از ما نهائس ایشان خلاف افکند ای حسین هرگز تو عرض نماید و او را در جهان
 هیچ خطی نباشد و نصیب زبیده حسین گفت **اللَّهُمَّ اَشْهَدُ بَارِئًا بِكَ** یا ابن عباس گفت جان من
 فدای تو یا دشمن تو یا بن بهمانه و فداست خود خبر میدهم و از واقعه خویشین مرا آگاه میگرددانی و از من بصرت
 و معاونت طلبیدیم یا بیگانی بخوان سوگند که اگر پیش تو تشبیه زخم تاهر و دوست من بقیقه هنوز حقه از حقوق
 تو نگذارد و من مالا توجه مدینه دارم و ترانیه استدعایم که میانی و بر سر تربیت جذبه گوار خود صلی الله
 علیه و آله و سلم قرار گیرم حسین فرمود که مراد شما آن کسی که گذارند که قرار گیرم و من اگر آنجا توانستم بود
 هرگز بیرون نیامده و از نزد بنگاه وصال زده بخت خانه فراق نهادم و قطعی برید لا زانیت ره
 در عشرت آباد وصال و بیدارین با و فراق و گوشه ویرانه و خان و مان گر گشت ویران شکر از اقبال دست
 بر سر کوسه بلاد ایم محنت خانه ابن عباس گفت ای حسین چون التماس را با در تو به بیدار رو میکنی با س
 برسل و رسایل کوفیان مغرور شود بمبار عید کا و ذی ایشان از حرم محترم بیرون هر حسین بمقتضای رای خود
 عمل نموده و در سال مسلم بن عقیل با کوفه که بهشت گشت و نیز آنچه عبد الله عباس مبالغه کرد بجایه نرسید غایب
 قصاصا نام خاطر خاطر آنحضرت با اهل بیت و بجانیه می کشید که سعادت شهادت در آن سبوت بود و از
 با قضا بر نیتوان ایخت با قدر بر نیتوان آمد و شهرت که ز قهر کشاده شود و جز از آن در نیتوان آید اما
 راوی گوید که چون والی که گنجینه بدیدار رفت و بسوخته شام نامد فرستاد و از آمدن حسین بکوه رجوع مردم

بوسه اجرا نمود بر ذریع حق عداوت اصلی و فرعی در حرکت آمد و تمامی هست و یکی نیست بر دفع حسین
گماشت و با این راسته و تبر بر در آن باب شد در ت نمود در کفر الفریب آورده که بسبب عداوت بریدید حسین
و دفع بود و صوری و معنوی متغوی تا اگر اروح سست در روز میثاق و صوری و دفع است اصلی و فرعی خود
حقیقت فرغ و تیغ حصول باشد و صورت تابع معانی و بواسطه تنگ اروح است که اختلاف میان این پنج پدید
آید و بعضی این سخن است که اروح انبیا و اولیا و مؤمنان و مطیعان و صالحان مظاہر لطیف و رحمت حق است
بر تمامات و درجات ایشان و اروح که در و نجار و مسخرگان و منافقان و فاسقان مظاہر قهر و غضب حق است
اختلاف در کات ایشان و هر طایفه را توجه به اهل خود است که کل تیغ یحییع الی اصحاب پس ارواح که مظاہر
لطیف اند و تناسب معنوی دارند مانند اروح انبیا و اولیا و اهل ایمان بدان مقدار که بر وفق قرب مناسبت میانه
ایشان در روز میثاق تعارف واقع شده درین دنیا میان اشباح ایشان الفت پدید میاید و یکدیگر را
میشوند و ارواح که مظاہر قهر اند و مناسبست قرب میثاق دارند اشباح ایشان را نیز میثاق تعارف اروح
تا الفت بیناس با یکدیگر است که قضا قضاوت میثاق است که اما چون میانه اروح انبیا و اتباع ایشان
از اهل ایمان و میان اروح که در اهل بدخ و هوا قرب و مناسبست نبوده لایزم در روز میثاق یکدیگر را نشانه
و بر وفق آن تا اگر در در میان ایشان اختلاف پدید آمده که ضعیف یکدیگر اند و منافقان که اختلاف و بسبب
این اختلاف آنچه در هر طایفه مضمر است نیست یکدیگر را بر سر سازد و فی القنوی شتوی دوستی و دشمنی و کفر
نهاد و در اختلاف روز میثاق او فراد چون جهان کون در سجده شد جنس با جنس اند و پیوسته شدند
رو میان هر میان را طایفه از نجیان و زنگیان هم را طایفه و اما جنس تنه و انداخته است + این زمان
در دشمنی هستند چیست و مخالفت که با انبیا و معاندت اشرا با اخبار و مشاجرت فساق با صلحا بهم از اینجا
ناشی شده و آن عداوت همیشه باقی است لایزم چون زید با امارت نبوت و قوت گرفت و فرصت یافت
با حسین که ضدا بود و در آنچه کرد و گفته شد که مخالفت صوری متابع مخالفت معنوی است باز این صوری و
فرع بود اصلی و فرعی اصلی است که میان نبی و شتم و بنی امیه واقع بود و محمل این قصه چنان است که بعد از آن
چهار میسر داشت و او پس از شتم و عید اس نوامان بود یعنی هر دو یک شک متولد شده و پیشانی ایشان
بهم چسبیده بود و هر چه سعی میکرد و دراز هم جدا نمیشد تا آخر الامر بشیر رویها را از یکدیگر جدا
کرد و این سخن شخصه از قضا است که هر یک را گفت بایستی بخیر و دیگر را اگر ندانم چه بدین سبب همیشه میان
اولاد ایشان عداوت خورده بود و شمشیر مخالفت ایشان با یکدیگر در تمام آرام نخواهد داشت و فی نفس الامر این
منی هر دو شقی پذیرفت و آنچه میانشان بود که پس از شتم بود و بایست که آن فتنه و شتم بود از آنکه اخراج فرمود

آنچه در میان عبدالمطلب و حرب از مشاجرات پدید آمد و آنچه میان ابوسفیان و حضرت رسالت صلی الله علیه و آله وسلم
از محاربات وقوع یافت و آنچه میان معاویه و مرتضی علی بن ابی طالب و رسید و آنچه یزید و باره حسین کرد و همه نتیجه آن
عداوت صوری اصلی بود اما عداوت فرعی یزید با حسین بدو سبب بود که حسین از بیعت و ابا نمود و تنوع
فرموده در زبان حیات پدرش قم اطاعت بر صفحه جمال خود کشید و نه بعد از وفاتش سخن بیعت را بسم قبول اجابت
شنید و دوم آنکه عبد الله زبیر زنه داشت که در آن عصر کن و جمال و نشان بنمیدادند و خبر او به یزید رسید تا دیده
و لش و البته محبت او شد و پیوسته با خیال او زبان حال میگفت که طبعی بجز عاشق جمال تو ایمم و لاجرم
طالعی حاصل تو ایمم القصه انواع چهلها ساختند و تندبیر را برداشتند تا ابن زبیر آن زن را به چته طلاق داد و
دوازدهم و کالت نامه یزید با ابو موسی شتری رسید که مطلقه ابن زبیر را برائے من بخواد ابو موسی روزی که بحکم
و کالت یزید بسوئے آن خاتون میرفت و در راه عبد الله بن عمر رضی الله عنهما را به رسید یزید که کجا میروی گفت
بسوئے مطلقه ابن زبیر میرودم تا او را خواستگاری کنم و در خطبه او و کالت و اصالته دارم و ندانم تا کجا هم مقبول
نخواد کرد و عبد الله پر رسید که و کالت کبیرت و معنی اصالته چیست گفت اصالته از آن من اگر قبول کند و کالت
از آن یزید اگر پسندد و راضی شود ابن عمر فرمود که و کالت من هم سخن گوئی و اگر مقبول افتد بعقد من در آگفت
چنین کنم و در راه امیر المؤمنین حسین بن علی را به رسید و در صورت حال طالع یافته فرمود که من هم ترا
و کالت میدهم تا بهجت من عقد کنی القصه ابو موسی نزد آن زن آمد و بعد از رسم تحیت و پرسش سخنان از طریق
رفت و کنایت در میان اندخت خاتون بگفت کنایت را بگذار و منم که داری بصیرت در میان از ابو موسی پرسید
رهنه کار برداشت گفت چهار کس تنبور غیب اندون آمده ام تا بهر کس با پسندی و رضای تر بقصد دارم
پرسید که این چهار کس کیانند گفت اول من اگر قبول کنی دوم یزید سوم ابن عمر چهارم حسین بن علی خاتون گفت
من زن جوانم و مال بسیار دارم و مع هذا عبد الله زبیر مرا به جنایت طلاق داده است و سبب از اندنم گفتون
در تنها بود و من مصلحت نیست و میل شوهر دارم اما تو فرم و پیری و سالخورده و من جوان و نوز سیده میان ما و
تو مناسبت نیست و یا طمع از میانه بیرون ندیده غرض شونت با او مشورت کنم ابو موسی فرمود که آنچه درباره
من گفتی راست گفتی و من این سودا از سر بیرون کردم و ازین خیال و گذشته **مصحح** تشریف وصال تو
باندازه من نیست و زن گفت این زمان مرا ایستاده و بگوئی که ازین کس کدام سزاوارترند ابو موسی گفت
من خودت را و ایشان را تو بگویم هر کرا اختیار کنی تو دانی گفت باو گفت اگر ملک و سلطنت بخوای و بجاه و جلال
میل داری و مطلوب تو استیغاف لذت مساخرات است یزید را اختیار کن اگر حواس زاهد و مرضی با حسن
جمال و متقی بخوای ابن عمر مناسب است اگر در دنیا حسن خلق و لطافت خلق میطلبی بودا حضرت نجات از زبیران

و رسول پذیر جات جهان و پیشینی قاطع و سار اهل بیت و غنہ رضوان انیک حسین کہ من از رسول صلی اللہ
عجلہ آہ وسلم شنود کہ فرمود کہ ہر زنی کہ در حال احسین و آید و مساس او در یاد آتش و دوزخ برود و سلم
گرد و اگر سخاوی کہ عروس قاطعہ زہر او ندیدہ کبرے باشی بخادیم حرم جن شوخاتون زمانے فکر کرو و گفت اما
مال جاہ و دنیا فانی است و آنچه مراندے خطا کردہ تا آخر حرم من پس است و اگر جوانی و جمال است اینہا بہ پیری
و پیری زایل میشود اما خرم است اہل بیت موجب دولت ابدی و سعادت سرمدی است پس البیوی بحکم
وکالت او را با حسین عقد است و آن نیک بخت نیا و آخرت ملازمت شامیز او و وہمان اختیار فرمود است
آن بندہ کہ خدمت او اختیار کرد و او را خدمتے در دو جہان اختیار کرد و چون ابن ہر شام رسید و خدمت حسین در
دل یزید زیادہ شد و گفت ما چندین کمر و جسدہ کردیم تا آن زن النہالہ ابن زبیر بدادہ حسین و او را عقد کردہ
حرمت مانگا نہ داشت و چون ابن خداوتہاے فرعی عمادہ عداوت اعلی شد کہ ملک حسین بر میان غریت
بستہ بندہ است اشتغال نمود تا آن نہال بار و در حدیقہ رسالت و تیرہ کربلا و تشنگی شرمہ گشت و حال آب
ع از چشم و دستان بیطابہ نظر و ایم زجوسہ دیدہ ما آب میرد و بہر نہال تشنہ صحیح کہ بلا
لے فلان برآر کرد و ماندہ گشت است شہزادہ دو کون ایٹو غائے کربلا

باب ششم در شہادت مسلم بن اہل طالب و بعضی فرزندان او

روایت است از ان ہوائے ہوائے سیاوت بیولے کائے سعادت لیل سبیل شہادت فقیہ طریق وصول سیر منزل
حنے و زیادت مقتدای زمرہ کجاہل و ن فی سبیل اللہ پیشوائے فرقہ ذات جہنمی کثر اللہ و شہسوار
معرکہ جاحل الکفار المناقضین صفت شکن میدان کا عرض عن المشرکین شاہ ملک سپادہ
فلک پناہ بیت اے حق ترا ستودہ و آئندہ ندادہ ہم و جا نہادے نام تو را سید الانام سلطان سریر
اصطفا حضرت با حضرت محمد مصطفی صلوٰات اللہ و سلامہ علیہ و علی المقربین ادرید و انتہا بین الیک کہ ارت
القید اذا کسبت قتلت کہ بدرستی کہ نبرد از زندگان حق کہ پوشی گرفتہ باشد برائے او من اللہ از نزدیک
خداے منور کہ کمر بیکجا بیکجا منزلت و مرتبہ کہ بندہ چل خود بدان نرسد یعنی سر بندہ شایستہ
کہ در ازل منشور وصول بہتر لے بزرگ و نزل بہر چہ رفیع بنام ناخی او نوشتہ شدہ باشد و فضل الہی عنایت
نامتناہی آچنان غمے و کرانتے برائے شے مقرر گشتہ و غمت آن در جہر عظمت آن مرتبہ از ان زیادت بود
کہ بندہ با قدم اقدام بر اعمال ستودہ بدان تواند رسید پس حکمت بالغہ انشاء اللہ بتلاک و اندر خدا اینتالے
آن بندہ برائے یا خدای آن منزلت و جہت رسیدن بدان مرتبت فی جہنم و درین اوجہی تن او را با مرام

و اعرض مقام و الام گرفتار گردانده آفرین صلاه یا ابتلا و دهر در حال و منال او که آفرین و عرصه تملک گردانند
 و اورا محتاج و بے برگ و نو ساز و آفرین و کلی و بی آن امتحان و در فرزند ان او باشد یعنی میوه باغ دلش
 را بخیران قنار شاخسار زندگانی بریزاند و پرتو چراغ چشمش را بر صدفات و پلاک فرو نشاند
 صدی علی ذالک پس آن بنده را صابر گردانند برین بلیات و توفیق شکیبایی اگر است فرماید بر چهل این اذیات
 حتی یتلقی المیز که الکنی سبقت که تا اورا بواسطه صبر و کشیدن بار این مختهار برساند بدان منزلت
 که از حکم ازلی برائے او سبقت گرفته و در دیوان ارادت لم یزلی مقرر و مقدر شده است عزیز منزلهای رفیع و
 منزههای بیخ و درجهای بلند و مرتبهای ارجمند نامزد بلا کشتان بادیه محنت و ناظران زاده یثبقت کرده اند
 طعنه محی هر بلائے را عطائے در پے ست و هر که در ورت را صفائے در پے ست و بر هر رنج ست گنج متعبر و خا
 ویدی حقیم بکشا کل بخر و نواز محبت ست که شراره آتش محنت در خانههای اولیا انداخته و بناب شعله حسرت
 بجای صدفایز انون ساخته کایه خون مدحیان معرکه محبت بر سر میدان طبیعت تیغ غیرت بر سر نو و گاه سر سران
 ملاک خوشی و موت بر چهار سوئے سیاست تبار مویئے آفرین پس هر دراه و عارف آگاه و جوینده قریب رنج رگا
 است که هر کجا متاع خواری ببیند بخیرداری بر خیزد و هر کجا پلایچه بلباب بارشود و خساره تسلیم پیش آورد و هر جا بخیر
 محنتی از نیام ریاضت برکشند جان را با استقبال فرستد ریاضی در راه هولے نو گرفتار نم و غمهای تراجمان
 خریدار نم و جانبازی عشاق گرت هست هوس + اول که قدم نه درین کار نم + فاصلا که حکم ذک فافک
 با کینه ناخوش بشارتے ست حسین منصور عارف مشهور ست و در دنیا جات خود میگفته که خدایا بجای تقیقت تو
 سوگند بر تو که در خزانة بلا برین بکشا و حیره محنتهای گوناگون من نمائی خلعت اندوه در من پوشانی و جرحه غم و
 لال بن پوشانی بلا را بر من مضاعف گردانی و تحفه رنج و کمال در هر دم و در هر قدم من رسانی دلم را کوئے میدان
 بلیت سازی و بچوگان تهر بر هر طرف که خواهی اندازی و چون مراد تو تیر من و نشانه سهام الم و حزن ساخته
 باشی بنظر من فرانی الدلم ذره از دوستی تو عدول کرده باشد حکم کن که حسین حلاج مرتد طریقت ست و در دعویئے
 خود دروغ گفته بخدائی تو که اگر بمقتضای ریاضت ذره ذره از اجزای وجودم قطع کنند جز دراز و یاد محبت تو هم کوشید
 و جز کس محبت بر سر کویئے تنافرو نخواهم کوفت طبیعت اینجا که منتهای کمال ارادت ست و هر چه جویش محبت
 زیادت ست و ضویب انجیدیب ذیل یک شربت جفائے دوست می شیرین باشد و در روح الارواح آورده
 که غریبے بی بیاد و رویه رفت و راهید که با انواع بلا مبتلا و باصناف محن مجنون ست بحسب تسلیم گفت اے
 درویش در دعویئے دوستی صداق نیست هر که بر بلائے دوست مبرنگد و رویه گفت اگر بزرغلط کرده و محبت
 صداق نیست هر که از پلائے دوست لذت نیاورد که عاشق است که اگر در هر نفس هزار بلائے گوناگون بدو

اور اے شہناز آدم آل عباد قرۃ العین شہید کہ بلا علی بن الحسین زین العابدین است ما عبد الله مبارک این سخن شنید برفت دست و پائے شہناز را بر بسید و گریه گمان گفت یابن رسول الله آنچه مظلومی و مقهوری اہل بیت خود گفتی راست گفتی درین است بانیج جماعتی آن بختا زنتہ کہ با اہل بیت حضرت سالت صلی الله علیہ وآلہ وسلم روز شب بار خ و شب قرین بودند و مادام با خفہ الم ہشین اگر خرقہ پوشیدند در خجہ تہرے و اگر لقمہ نوشیدند در آن تعبیر نہرے بود بعضی خستہ نہر تہر شدند و بر خے کشتہ تیج بیدریغ کشتہ و عراق و خراسان نا اقصائے بلاد ترکستان آثار شہادہ و مقابر ایشا است دہر و پائے فرا شہر یابیے بر سر ہرے ہرے ہر قد شایعہ بالائے ہر شہتہ از اولاد پیغمبر صلی الله علیہ وآلہ وسلم کشتہ و از جملہ حکایات شہیدان اہل بیت قصہ حضرت مسلم بن عقیل بن ابی طالب است کہ پسر عم ابیہ المؤمنین حسین بود و قبل ازین گذشت کہ چون شہنازہ دید کہ سر کوفیان در سایل ایشان زحمت اندال متجاوز شد حسین در جواب نوشت کہ این نامہ الیت از من بگردد و منان سلطانان ابا بعد نامہائے شمار سید و ہر چہ نوشتہ بود دید بدایتیم و گفتہ بودید کہ بدان جانب تو جہنم کہ مارا مانع و مہتولے نیست من اللہ پسر عم خود را کہ بزیور علم و حکم آراستہ است و من اورا بجائے برادر میدہم و میدارم بدان جانب فرستادم اگر او من نامہ نویسد و از رنجت نہنزلن شام آگاہی دید ہر چند تو تر بیایم و السلام آنگاہ مسلم را یا گر چہ از اینکہ از کوفہ آمدہ بودند روان کرد ہنوز یک منزل قطع نا کردہ صیبا سے از دست راست ایشان در چہ آہوئے بیادہ و اورا گرفت و فرج کرد مسلم چون آن دید باز گریہ و زور حسین آمد و گفت یابن رسول الله رفتن من بکوفہ مصحت نیست کہ در راہ چنین و چنین حالے دیدم و از انہال بیدہم دیدم حسین گفت یابن عم مگر تہریدی و اگر از رنجت نیست من کسے دیگر را بفرستم مسلم گفت ہنرا جان من فدائے تو باد من این صورت کہ در راہ دیدم تو استم کہ بعضی تو رسام و از ان تر سیدم کہ از حضرت تو دور نامم و اگر نہ من جہکونہ قدم از دایرہ حکم تو بیرون بہم و بچہ وجہ از اشارت عالی و فرمان جہان مطلع تو سرچشم قطع نہ نامہ سزانت اگر تعیم زنی ہر دم مرا عید آن زمان باشد کہ قربان رہست گردم من اول روز دہستم بہان خانہ محشقت ہکہ خبر خون جگر خوردن غذائے نیست در خوردم یابن رسول الله میروم فاما مرا دیگرانست و مظنہ من چنانست کہ بگوید ارمبارکت خواہم دید باز گشتہ تا یکبارے بجز مصر عہدہ روشن کنم از روئے جہان افرزت پس دست و پائے حسین جو سید و آغاز و ولع کرد و گریان گریان گفت چنان میدہم کہ این دیدار باز پسین است قطع و عیت میکنم جانان دوع آخرین از دل ہز کویت میروم در خفہ ارم قصہ مشکل نیارم طاقت دوری ندارم تاب مہجوری + عجب دیت و دیان عجب کایت بیاصل و فاصل مرا دمن گرت بنیم و لے یدن و چہ سالان آید ز مہجوری خون آشتہ زیر گل حسین نیز گریان شد و اورا در بر کشیدہ بسیارے بنوخت و دعا کرد و مسلم روئے براہ آوردہ

هر چه بهیبت و سیاست را با امارت فرست که تواند و دفع دشمنان مکر اجتهاد بر بستن و در تنقیض او امر احکام
 تو بر همه تقویت نشستن با چون یزید بر مضمون نامه اطلاع یافت با سر چون رومی که مدبر مملکت وزیر بود
 مشاورت نمود و سر چون گفت از عهد این کار بغیر از عبید الله زیاده کسی بیرون نیاید و حال از قبل تو در بصره
 حاکم است و صلاح داران می بینم که منشور را بایست که تو نیز بنام من نویسی و فرمان دهی تا از کسان خود نیاید و در
 بصره گماشتند بگو فرود و این فتنه را فرو نشاندیزد یا این را که را پسندید و پس از یاد نوشت که هر اعلام کرده آن
 مسلم عقیل بگوید آمده است و بجهت حسین بن علی بیت می ستانند باید که بجای بگوید آری که امارت آن نیز
 بتو ازانی و با شتم مسلم بن عقیل را طلب کنی و در ساعت تقبل سالی و سرش نزدیک من فرستی و چون مطلقا عذر
 تو پیش من مسدود نیست تحصیل نمائے و توقف بپایز مار چون مکتوب یزید بر پیسر زیاد رسید بجا میشتاد و مان شد و
 به تهیه رفتن بگوید مشغول گشت و درین اثنا خبر نویسد رسید که امیر المؤمنین حسین مکتوب با بنشرف بصره نوشته
 است و اعلام خود سلمان نام فرستاده و مضمون آن مکتوبی است که من شمارا با حیلای معامله حق دانست هر چه
 باطل دعوت می کنم اگر اجابت کنید راه راست یابید و خطم هر که در راه راست می طلبید و گویا و بجانب ما کن و تو
 در حدیقه دین نهاده و در حدیقه قدس را تا شاکن و آتیا که من بجانب کوفه میروم باید که هواداران من متوجه آن طرف
 شوند و السلام چون پیسر زیاد برین امر مطلع شد کسان برگماشت تا سلمان را پیدا کردند و بوعده و وعید از او قرا
 کشیدند که مکتوب از بر لایحه چه کسان آورده باشی آن مردمان را طلبید و گفت رسول حسین با من گفت که مکتوب
 بفلان و فلان آورده ام و شما میدانید که من پیسر زیاد و در سیاست و خون ریزی متابعیت پذیر نیام و اکنون
 منشور را بایست که بفرستید است و هر چه فرموده اند که بدان جانب روم و مسلم بن عقیل و سایر بزرگان این
 را تقبل میساختن و فردا غریمیت خواهم کرد و برادر خود را از قبل خود خواهم گذاشت باید که فرمان من را بپذیرد و
 اطاعت او بجا آید و اگر بسج من مسک که یکی از شما طریق مخالفت سپرده است او را با همه کسان او بسیار است
 و باقیش بفرستد و در دزدان او بر ارم مشغولی یک سو نیم هر و از روم را بخواست آرم کینه گرم را که
 کرد و آید زردی که ستیزه من نکرد و آن دشمنی پیسر را ببل بصره چون این سخن بشنیدند از عبید الله استمکار و
 تهدید یاد ببرند و او فی الحال سلمان را طلبید و فرمود تا تقبل رسانیدند و در دگر از معارف بصره هر که حسین
 بدو مکتوب نوشته بود و هر چه خود ساخته رده بگوید نهاده و قریح آرم کوفی نکر و است که چون پیسر زیاد نزدیک
 کوفه رسید توقف نمود و اساحت از شب بگشت پس عمامه سیاه و سر به طلبیان پیسر و فرود گشت
 و شمشیر چال کرده کمان در بازو افکند و ترش قریان بسته قیبه در دست گرفته و بر پشت سوار شده با حجاب
 و خیمه چشم بران گشت و از راه بیابان بگوید در آن شب باستانه بدین میافانست و مردم کوفه شنیدند

بودند که حسین بن علی خواهر سید جوان کلبه دیدند گمان بردند که حسین مست فوج فوج می آمدند در رسم
تخت بجای می آوردند و گفتند خجایک یا بن رسول الله آمدی بهترین آمدنی بیت خیر مقدم
برویت دیدار صدم جایش هم جان را فو بر خشی روی مردم را صفا عید الله زیاده و جواب سلام ایشان بسیار
و دیگر سخن نمیکفت اما از غضب نه ان بردند ان میخایند راوی گوید که چون پسر زیاده و بکار الاماره و سید نوان
در راه رفت و در بام رفت و چون فرونگیست و آن کلبه را مشاهده کرد و پنداشت که حسین است گفت باین
رسول الله باز کرد و وقتنه میگذر که زینب باین شهر را بنویسند و داشت بر و و بمنزله دیگر نزد کن تاف و انکیم که
هم بجای می انجامد و مردم کوفه نمان را داشت تمام میدادند که در باز کن که این فرزند پسر است
پس از این که در کلبه ای که در این شهر است ان شهر را خواست که گفت خرم و از این شهر و گند از دار الاماره
نیز در کلبه ای که در این شهر است و از دیگر شهرها گفت و عیاد و شرف ان شهر را از این شهر و از این شهر و از این شهر
خوب داده امیدوار گردانید و نوگیر هم همه ساخت و درین روز قاعده تمهید را تمهید نمود و اهل کوفه را
بترسانید اما چون مسلم بن عقیل از آمدن پسر زیاده خبر یافت خوف عظیم برد و استولی گشت بشبانه
سرسه تخماد سیران آمده بخانه هانی بن عروه رفت و گفت ای هانی بن درین شهر غریبم و تو مردم کوفه را امید
پناه بتو آوردم تا مرا حمایت کرده از شر دشمن نگاه داری هانی قبول فرموده و جگر در حسد خود برآید او
مرتب داشت گفت یمنادت درآی و سلامت قرار گیر بیت رواقی نظر چشم من آشیانه است
کرم نماؤ فرود آید خانه خانه است و چون مشیخ را خبر شد که مسلم کجاست گرد کرد و ترواده می آمدند و او بیت
ایمیر المومنین حسین ایشان می ستانند و اما ایشان عهد در میان می آورد که بیعت نکند و از غدر بر بر پسرند و آن
جماعت سوگند خورد و چنان را بایمان غلط بود که میگردد و امیدند تا زیادت بیعت هزار مرد و بیعت شایزده سحر از گشتند
در وایتی است که نام شهره هزار کس در بریده بیعت مرقوم شده بود بیت دلیل ان گردان و شیر گیر
خروشنده با جوشن و تیغ و تیر و تالپس زیاده و طلب سلم بود و چند آنچه سعی می نمود بی بمنزل مسلم نمیر و آخر بجای
که او را در می داد و در عقب ان کلمه رفت و حمله آن بود که غلامی داشت متقل نام و بعضی گویند نام او روزی بود
آن روز تیرا بخواند و سر تیرا در دم بد و داد و گفت برو و باشی علی اختا طکن خود را از ایشان بدیشان نگاهو که
یکه از دوست داران حسین بن علی مسلم و مبلغی زر برآی مسلم آمده ام تو قی آنکه امیر پیش او برید تا دیدار مبارکش پیغم
و آن زبردست خودت تسلیم می نمایم تا اسب و سلاح بخبر و باد دشمنان اهل بیت کارزار کند و چون این عمل کنی منزل
مسلم را بیایی مرا خبر کن تا ترا از مال خود آزاد کنم و دل ترا با نواع رعایت تهاشا و گردانم معقل آن زرد و جوزه تصرف
آورده اگر ترواده پسر زیاده و سیران آمد و در مسجد اعظم رفت و در تفکر افتاد که چگونه در ان شهر شروع کند ناگاه نظرش بر شخصی

افتاد که جامه پاک پوشیده بود و بسیار بود و بسیار نماز میگذارد و در نماز رعایت مرا و شوق بجای آورد
 با خود گفت که شیعہ جامه سفید پاک میپوشند و در نماز اکثر میکنند غالباً نیست که این شخص از ان طایفه باشد و شیت
 آن را که نشان عشق مولاست و بر چهره او چون نور سید است پس چندان توقف کرد که آن مرد از نماز فارغ
 شد آنجا که نزدیک اورفته و سلام گفته لبخند در آمد و گفت جعلت قلوبنا من شانه تو با دهن من مریسم از
 اهل شام و خدا بیگار من نیست نه او و نه اهل بیت و دستان ایشان در دل من انگنדה و سه هزار و هشتاد و نه
 کرده ام که بدان دو ملتند و هم که درین شهر آمده بدعوت حسین که فرزند پیغمبر است الله علیه و سلم اشتغال
 بنمایند اگر ما بروا راه نمائی تا این مال را تسلیم نمایم غایت کرم باشد آن شخص گفت که از همه مردم که درین مجلسند چگونگی
 مرا اختیار کردی و صاحب سر خود و صاحبی گفت آثار خیر و فلاح و انوار و شرف و صلاح در شرف تو دیدم و بخاطر رسید
 که تو از میان اهل بیت رسولی آن مرد سواد دل پاک طینت بود و فرمود که ظن تو خطا نیست من و دوستان اهل بیتیم
 و نام مسلم بن عیسی است بیا یا خدا لعنه بر دشمنان کن که این سر را پیش من کش فاش کنی تا من بمقتضی نشان
 و هم عقل سوگند منقطع خود کرد که هر دشمن سپاری و افشای آن نکو شوم مسلم بن عیسی گفت امر و زبرد و فر دامنبرل
 من آئے تا از افراد و صاحب خویش یعنی مسلم بن عقیل برم و خانه خود مرا و نشان داد و دوزی و دیگر عقل سخاوت
 شے رفت ما بن و عیسی و از نزد مسلم بن عقیل برده صورتش را بر تو عقل در دست یافتم مسلم افتاد و آن در مس
 نزدیک و نه او مسلم فرمود که مصحف بیا و بیا و بیا سوگند و هم پس مصحف آورد و عقل سوگند خورد که سر شمار افشا
 میکنم و از مکر و حیله و دغا و در شام پس بیت کرد و آن روز نشاء در سر نهانی بود و بر کماهی احوال شیعہ اطلاع
 پیدا کرده از آنجا بیرون آمد و نزد پسر زیاد رفته و جمیع حالات و احوال صاحب و قوت گردانی روزی دیگر
 اسباب و خارجه و مخبر شت مجلس این زیاد آمدند از ایشان پرسید که مانی عده کجاست که چند روز شد که از این شهر
 گشتند نه شد که و بایست این یا گفت نشیند که بعد از این زمانه شد و در خانه خودی نشیند آیا او را چه چیز مانع است که اسلام بیاخته
 آید و مشتاق و بیاد و بیم ایشان گفتند ما را چه اگر او تواند شد او را بخدمت شما ایمان نزد مانی آمدند بمال و اخرج تمام را سوار کرده و در
 بلاد امانه نهادند مانی چون نزدیک شد که رسید گفت بیا و ای فخر بن مرد و دل من بپایند شت شما بن خارجه و رتکین شے
 پوشیده گفتند این یعنی از دو سوس نفستانی و دو سوس شیطان است و مانی بتقدیر ربانی زن سواد و مصحوب آن
 دو شخص مجلس این بیا و در آمدن زیاد و کلمه کنایت میز گفت مانی فرمود که ایها الامیر چه واقع شده گفت واقعه
 ازین عظیم تر چه تواند بود که مسلم بن عقیل را بوثاق خود را داده و خلعی انبوه را به بیعت حسین در آورده و قصد
 تو چنان است که من اگر بید و عذر تو فاقم مانی اسکار این معنی کرد پس بر با عقل اطلسی مانی گفت که این شخص
 را شے شتایی مانی چون نظر کرد عقل را دید و دانست که شے جاسوس مکار بود و نه مخلص و دوستان ازین جهت اثر افعال

و بحالت در ناصیہ فی پیدائشہ گفت اے امیر نجد سو گز کہ من سلم را بخانہ خود طلبیدم و در احداث فتنہ سعی نمودم
اما او در شبے تا خواندہ بخانہ من آمد و زینہار خواست مرا جیالمع آمد کہ اورا تا ایام سازم اکنون سو گز میبندم کہ
مراجعت نمود و قادر از منزل خود عذر خواهم پس بیاو گفت ہر ہاتہ ہر ہاتہ از پیش من بیرون نروی تا سلم
را حاضر نکنی یا بی گفت این ہرگز نکند و در این شریعت و طریق مردت چگونہ جایز باشد کہ زینہارے را بدست
ختم دہم و قاعدہ و قوادری و عہد و پیمان را بر طرف نہیم بیت صفت عاشق صادق بحقیقت آنست +
کہ اگرش سر برد و از سر پیمان نرود ہر چیز پس زیاد و دنیا و دنیا دارین باب یا بی سخن گفتند بجائے نرسید و اورا
در کوشک محبوس گردانیدند اما ہر چہ بن خمار جبر و نہی پس زیاد کرد کہ اے خدا را نکس این مرد را بشمارت تو
آوریم و تو در اول سخنان نیکو میگفتی و چون پیش تو آمد با شے خواری کردی و محبوس ساختہ و عید قتل
میکنی این چہ کردار ناصوابست کہ از تو صادر میگردد پس زیاد و غضب شد و فرمود تا اسرا چندان بزدند کہ
انہیات مایوس شدہ و گفتہ کہانی خبر گرگ خود تو میرسانم اِنَّا لَنَدَّہُ وَاِنَّا لَکَرَّ وَاِیَّکَ وَاِیَّکَ وَاِیَّکَ وَاِیَّکَ وَاِیَّکَ وَاِیَّکَ
یادہ دانی را طلبید و گفت کہانی جان خود را دوست میداری یا جان سلم بن عقیل را یا بی گفت ہزار جان من فدای
مسلم باد و بیک اے پس زیاد تو امیری و صاحب اختیار سلم را طلب کن تا یا بی از من پر مطلق گفت من سلم را
جسم و خزانہ تو یا فتنم اکنون بجائے کہ عقابین اورا از پہلوئے تو بیرون کشم یا خود را فدای اے کئی پس بفرمود
تا از میانہ و عقابین بیاوردند و جامہ از تن اے بیرون کردند و فی ہشتاد و نہ سالہ بود بصعبت رسول خدائے
صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم رسیدہ و در تہا بام نفعی علی مصاحب بودہ اورا بر عقابین کشیدند و گفتہ مسلم را بسیار تابا باز
رہی یا بی جواب داد کہ بجائے کہ اگر حقو بستے کہ از ان بدتر نباشد با من بچی و سلم زیر قدم من باقیم از او بر نہارم
و ترا بد نشان ندہم تو نہایت کہ از اول کہ قدم در را محبت ال بیت محمد رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم نہادہ ہم
مختہائے عالم را با خود راست کردہ ایم و جانہائے خود را بر ستم شمار بر طبق نہادہ بیت مایوسوانی حکم کردہ
کہ اے افراسیتم بپر سر کوسے تو اہل مایوس و افراسیتم پس زیاد و بفرمود تا اورا با الفصد تازیانہ بفرزد و یا بی بیہوش شد
نداد و خواست کرد کہ این پیر بزرگوار از صاحب سید مختار است صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بفرستے تا اورا از عقابین خود
آرند پس زیاد و بفرمود تا اورا فرزد و فی الحال بر حمت خدا پیوست در ولایت آنست کہ اورا بر سر باز آید و
گردن زدن و تنش بردار کردہ سرش پیش پس زیاد برد تا چون ابن خبیر مسلم رسید عرق عصبیتش در حرکت آمدہ و
پس نور و بخانہ شیرج قاضی فرستاد و ملازمان افرمود تا اگر وہ کہ اے دوستہ از ان ال بیت ہمہ جمع نشود بفرست
بیت ہزار مرد مسلح کمل جمع شدہ و مسلم سوار شد و این جماعت در کاب دولت اورا ان گشتہ روسے تھم
امارت نہادند پس زیاد با طایفہ از اشراف کہ وہ کہ مجلس و بودند و با جمعی از ملازمان و لشکریان کہ اشرافے کوشک

منصحن شدند و مسلم بالشکر خود گرداگرد قصر درآمد بین الفریقین جنگ جبال دست و پا زد و نزدیک بدان رسید که
 قصر را بگیرند این زیاد بن ابیه بن سید نمک کرد و تار و سائے کوفه مثل کثیر بن شهاب محمد شعث و شمر بن ذی الجوشن و شعیب بن
 ربیع پیام کو شک برآمده اهل کوفه را تحویل نمودند کثیر گفت اگر فیان دایم بر شما اینک لشکر شام و مدینه میسرند
 و امیر سرگند میخورد که اگر چنین بر بحاربت خود ثابت باشد روزیکه دست یابم بیکناه را بجای کنایه کار گیرم و حاکم
 را بوضع غایب عقوبت کنم ای مردمان بر خود بخوابید و بر عیال و اطفال خود رحم کنید کوفیان بکاین کلمات نشنود
 خود عظیم و هر سه بزرگ بر دلبائے ایشان مستولی شدند و باری عادت قدیم رسم بیوفائی پیش آوردند و از خدا و
 رسول و شمر ناداشته و عهد و پیمان را ناکرده و انواع سوگند ان را ناخوده انگاشتند و در کتب بمنازل خود
 آوردند مسلم را تنها گذاشتند هنوز آفتاب غروب نکرده بود که همه بر فتنه با مسلم سی کس بر ایستادند که سنان و ابوسلم
 بازگشت و برائے اولی نماز مسجد و در آمد چون نماز گذارده از مسجد بیرون آمد آن جماعت نیز رفتند و بودند مسلم
 حیران ماند و گفت این چه حال است که من مشاهده میکنم و این چه صورت است که معاویه بن عقیل و دوستان را میچشد
 که ایستاده اند و راه و غار تراقتند و بقدم بیوفائی که در راه غدر و بے مروتی شما افتد ای فریغ که کوفیان از روش
 راستی بهتر از هر مرحله و درند و از سلوک شیخ غایب هر سه بلول و نفور ریائی اندر اول خود نمائی میکنند و در
 آخر بیوفائی میکنند چون چنین جلدند و سیگانگی پس چرا آن آشنای میبکنند عیسای مسلم سوار شد بدان
 نیت که از کوفه بیرون رود ناگاه سعید بن حنف بن نفیس بوسه رسید گفت ایها السیاحی کجا میروی گفت از
 کوفه بیرون میروم تا در جابجاست استقامت کنم باشد که جمعی از یحییان بن یزید سعید بن حنف گفت زینبانه
 که همه در دوازده روزه کوفه اند و راه داران بر سر راه پناشت ترا می طلبند مسلم گفت پس چگونه کنم
 گفت همراه من بیای تا ترا بجای برم که در پناه گیرند پس مسلم را بیاورد و تا بسره محمد کثیر و او را از داد که اینک
 مسلم بن عقیل را آورد و محمد کثیر پائے برهنه بیرون دوید و دست و پا بکسید و بوسید و گفت این چه دولت
 بود که مرا دست داد این چه سعادت است که روئے بمنزل من نهاد و قطع کند قتل و بمر وقت کشتگان عشت
 بنزاه جان گرامی فدای هر قدمت و فکند سر و وقت بر من از گرم سایه و مباد از سرمه و در سایه کرمست
 پس محمد کثیر مسلم را بجانده و آورد و در منزل نیکو بنشاند و صبح آنست که در زیر زمین خانه داشت و بر آن پنج پنهان
 کرد و بواسطه غازیان این خبر به پسر زیاد رسید که مسلم در خانه محمد کثیر است این زیاد و پسر خود خالد را با جمعی فرستاد
 تا محمد کثیر را پیشش را گرفتند و پسر زیاد و مسلم را در خانه او بچوید و اگر یابند بدارالاماره حاضر سازند خالد که پسر این زیاد
 بود بیاید و ناگاه سرانے این کثیر را فرود گرفت و او را و پسرش ابدست آورد و نزد پدر فرستاد و پدر چندی در آن سر
 طلبیدند از مسلم نشان یافتند اما چون پسر زیاد را چشم بر محمد کثیر افتاد و آغاز سفاقت کرد و محمد کثیر را بک برزد و ک

ایچ پسر زیاد من ترا چه ششتم پسر ترا بستم و ابوسفیان را بستم ترا چه پسر ترا نکند با من سقا است کنی ایشان درین
 سخن بودند که از یک گوشه شهر کوفه آواز کس حزنی و ناله های رزمی برآمد آن چنان بود که قوم و قبیله همه کثیر
 بسیار بودند چون شنیدند که این زیاد را در پیوسته و اگر گفته و صلاح شدند و قریب دو هزار کس رفته بکوشک نهادند
 و غوغای عام با ایشان یار شدند و کار بر پسر زیاد بترنگ رسید و فرمود تا همه کثیر و پسرش را برام کوشک نهادند و
 بدان مردمان توفیق و خیال آن مردم آن بود که مگر ایشانرا کشته اند چون ایشان را زنده و سلامت دیدند و
 از جنگ باز داشتند و همه کثیر را احداث شد که بیرون آید و پسر را آنجا بگذارد و مردم را تسکین دهد محمد کثیر
 بیرون آمد و قوم خود را باز گردانید و بمنزل خویش آمده از مسلم خبر گرفت پس شب سلیمان بن صرد و مختار بن عبید
 و ورقای بن عازب از همتان کوفه پیش آمدند و گفتند که بزرگ من و فرا پسر ترا از کوشک بیرون
 آر تا مسلم را برادر ایم و از کوفه بیرون رفته بقبایل عرب بگردیم و لشکر عظیم جمع کرده بجایزست حسین رویم و
 باتفاق بکوشک حرمشمان بر میان جد و جهد بنیم برین اتفاق کردند و قرار اول با داد و بود که عامر بن ابی
 باوه بنهر مراد از شام آمده با پسر زیاد پیوست و او بدان لشکر مستقر گشته محمد کثیر را طلبید ملازمان خود را فرمود تا
 سلاح پوشیدند و محمد کثیر رفته بدار الاناره نهاد و قوم او با غوغای عام قریب بی چهل هزار مرد گردا گرد قصر فرود
 چون محمد کثیر برآمد پسر زیاد روئے بکوشک کرد که یو جان خود را دوست میداری یا جان مسلم بن عقیل را جواب داد
 که ای بن زیاد باز پسر این حدیث رفتی جان مسلم را خدای نگاه دارد و جان من اینک با بی چهل هزار شمشیر است
 که حوالی تو فرود گرفته افغان زیاد و سوگند یاد کرد که بجان نیریزد اگر مسلم را بدست من باندند بی بگویم تا سر از تن
 بردارند محمد کثیر گفت یا بن هر جانه ترا زهره آن نباشد که بکوشک من کتی این زیاد منقل شد و دوات پیش
 او نهاده بود برو داشت و بیگانه بر پیشانی محمد کثیر آمد و شکست این کثیر تیغ بر کشید و قصد پسر زیاد کرد و همتان
 کوفه که حاضر بودند و آویخته شدند و تیغ از دست او بیرون کردند و خون از پیشانی بیچکید نگاه کرد و منقل جابوکن
 که بجهله و مکر حال مسلم را معلوم کرد آنجا ایستاده بود و تیغی چایل کرده دست پزد و آن تیغ را بر کشید و بر میان
 آن ناکس عذر زد و چون خیار ترش بدو نیم کرد این زیاد از سر سخت برخاست و در خانه گریخت و غلامان
 را گفت این کس را کشید غلامان و ملازمان قصدی کردند و او تیغ منیر و تاده کس را بینیخت آخر کار پایش
 بشاد روان درآمد و بیفتا غلامان از گرد و سر آمدند و او را شهید کردند پسر محمد کثیر که آنچنان وید با شمشیر کشیده
 غران و غریوان بدوئی بدر کوشک نهاد پسر که پیش آمده فی الحال بجر صدمه میفرستاد و القصد بپایم دیه شجاعت
 دست بر روی خود که هر که از دوست دوستان میدید آفرین میکرد و همیشه تا جبران رسم و تمبر و نهاده و دست بر
 چنین ندارد و یاد و تابد و قصر رسیدن بیست و سه وار از پای کوه و در و نهاده و غوغای عظیم و در آمده

نیز در بر پشت او که سر سنان از سینہ اش برون آمد آن فوجان از پلے در افتاد و دوجبت جان بقابلض
 الارواح داد و خروش از درون قصر برآمد و لشکر که در درون بودند برون آمده بر قوم محمد کثیر حمله کردند و ایشان
 پیش حمله آنها باز آمده در ہم آویختند نظم خود را بیا بیا بکسی بیجا در آند و کوشش و زحمان جنگی برآمد خروش
 زخون و لیون و گرد و سپاه و زمین گشت سنج و هوا شد سیاه و قوم کوفه و لیون و امیکو نشاند و لشکر شام و حرب
 ایشان خمیر و بماند پس زیاد فرمود که جنگ ایشان برائے محمد کثیر و پس دوست سر ہر دو از تن جدا کرده و میان
 ایشان انگلیب تاول شکستہ شدہ ترک کارزار کنند پس آن ہر دو سر را از تن جدا کرده و ہر کہ افکندند چون
 کوفیان آن سر را بدیدند و رسیدند چون شب درآمد ایشان دیار نماندہ بود پس مختار دید کہ کار از دست
 برون رفت بر پشت و با قوے از بی احکام خود راہ قبیلہ سعد پیش گرفت و میان ہر دو خراچی نیز بجملہ نبی زید
 رقت و قتائے بن عازب پناہ بجملہ شیر خا صنی داد کہ در آن محلہ شیعہ اہل بیت بسیار بودند و چون سلم خیر
 شہادت محمد کثیر و پس رشتن شود و بنایت لول و محزون شدہ شب از خانہ ایشان برون آمد و سوار شدہ راہ دور
 می طلبید کہ برون رود ناگاہ در میان طلبیہ پس زیاد افتاد و ایشان دو ہزار سوار بودند و سپہ سالار ایشان محمد بن
 اطفیل بود ناگاہ سلم را بدیدند یکے از دیگر سپید کہ تو کیستی گفت مرے ام از عرب اقبیلہ فرارے جو اہم کہ بمیان قوم خود
 باز روم انگس گفت باز اگر کہ این نہ راہ نشت مسلم باز گشت چون بدار النبیج رسید وید کہ خال پس ازین زیاد و باو
 نہارم و الیتادہ است از ان طرف برگشتہ چون بکنا سہ رسید خازم شامی را با دو ہزار مر و آنجا دید و لیون و از ہر
 دروے بیازار در و در ان نہاد و در ان محل صبح و میدہ بود و سوار و دشمن شدہ سارس کنا سہ سلم را وید بر مر کہے
 نشستہ و نیزہ و دست گرفتہ و در احوال پوشیدہ تیغ قیمتی حامل کردہ آثار شجاعت و سطوت از و ظاہر امارت
 جرات و شوکت از سواری اولایج و باہر نظم سوائے سحر برق باو میداد کہ باو از رفتن او باز میماند و چو دیک
 از آتش بیدار جو شان ہند و باو کہینہ چون دریا خروشان ہمارس اورول آمد کہ این سوانیت آلا مسلم بن عقیل
 فی الحال بدر سر اے پس زیاد آمد و نعمان حاجب را گفت اے امیر من سلم ایچم کہ بیازار در و در ان میرفت
 روئے بدر و از و بصہ نہادہ بود و نعمان با سوائے پنجاہ ہدان روان شدہ ناگاہ سلم باز پس نگریت حبیب
 سواران دید کہ از محقق اے امین فی الحال از اسپ فرو داد و بانگ بر اسپ بر شاع عام بازار روان شد
 و سلم روئے بجملہ بہاد و گمان ہمید کہ از آنجا راہ بیرون میرود و آن کو چو و پیش بستہ بود سلم ہدان کو چو درون رفت
 و مسجد ویرانے دید ہدان مسجد در آمدہ و در گوشہ نشست است ما چون نعمانے پی اسپ گرفت و میرفت تا بجملہ حلاجات
 اسپ را باز یافت و از سوار پیچ اثر پیدا نمود و نعمان حاجب خمیر فرماند و اسپ اگر نشستہ باز گشت و پیش سپ زیاد آمدہ
 صورت حال باز نمود و این زیاد و بفرمودہ و از ہار امضی و کردہ و در محلہ ہامناوی زدند کہ ہر کہ خبر مسلم یا مسلم را بد

از مال دنیا تو آنکه در آن مردم در گنج پوئی افتادند و قدم در راه حق نهاده اند و مسلم در آن مسجد ویران بود و گریه
و تشنه ناشیب در آمد و قدم از مسجد بیرون نهاد و نینداشت که بجای او با خود میگوید که آیین در میان دشمنان گرفتار
و از میان طایفه حنین بر گزیدم و محرمی که با او غم دل بگذارد و نه همدی که را سینه و غم ویرینه با او در میان آرد نه
چیکه دارم که ز نامه سوزناک در دامن من گین رساند نه یاکه که پیغام غم زده محنت انگیز من مبارگاه ولایت پناه
آنحضرت عرض گرداند قطعه نه قاصد که پیای بنزد دیار برود و نه محرمی که سلامه بدان دیار برود و فساد ایم
بشهر غریب دیار نیست که قصه غریبه بشهر یار برود و مسلم گشت نه و حیران در آن محله میرفت ناگاه بدر سر
رید پیروز و دید آنجا نشسته تیجه در دست میگردد و نید و کلامه از او کارا کپی بر زبان میگردد و نام آن زن
طوعه بود و مسلم گفت یا امته اند هیچ توانی که مرا شربت آب هی تاتقی تعالی از ترا تشنگی قیامت نگاه دارد که من
بنایت سوخته دل و تشنه جگر طوعه بطبع و غربت جواب داد که چرا تو نم و فی الحال برفت و کوزه آب خشک ساخته
میاد و مسلم آب پاشا مید و با آنجا نشسته که کوفته و مانده بود و دیگر اندیشه میکرد که چندین هزار کس امرایه جویند
میاد که در دست کسی گرفتار گردد و اما چون مسلم نشست پیر زن گفت شهریت پر آشوب بر خیز و بوقا قی که
پیش ازین میوه باز و که تشنگی تو اینجا دیدن وقت موجب نیمت من میشود و مسلم گفت اما در من مرده ام غریب
از خاندان حرث و شرف و حرث زده از یار و یار خود و در افقاده نه مترس دارم و نه بجای نه بجهت نه سر لای آئے
رباعی در کوسه پلاساخته دارم و طعنه در منزل در خسته جان و تنه و هر چند کار خویش در من نگرم +
محنت زده نیست بهالم چون من اگر در خانه خود جلای دهم امید چنان ست که حق سبحانه و تعالی ترا در
روضه بهشت بجای دهد طوعه گفت چه نام داری و از که ام قبیل مسلم گفت از محنت زو کا ستدیده و غریبان
جفا کشیده چه میپرسی طوعه مبالغه از حد زد و گدازید و مسلم بضرورت اظهار فرمود که من مسلم بن عقیل امیر مسلم بن
علی کوفیان بامن بیوفایی که در دوزخ و مراد و رطله بلا گدازیده جان سلامت بیرون بردند و حالا درین سلسله
افتاده ام و دل بر هلاک خود نهاده و با این همه بجزمان از یار حسین غفلتیم و زانم که حال او با این مردمان بکجا
انجام طوعه چون دانست که او مسلم بن عقیل است در دست پائے افتاد و فی الحال او را بخانه در آورده و بر
پاکیزه جرت و مہیا ساخت و از مطوعات و شربیات آنچه داشت حاضر گردانید و با بخت ناتوانی و ظلم
شکر الهی بر مشاہدہ نقائے و تقدیم میرسانید و زبان نیاز مضمون ابن مقال و مینو و قطعه گرفتار شد
رحمت و آرزو را که شد بهشت برین کلمه محقر با فقر است که فرارش قدسیان شب و چراغ و خور و خور و شمع
منظر ما مسلم طعنا می نوشید و نمازهای گذشته را قضا کرده سر بر بالین همسایش نهاد و اما چون پاره از شب
گذشت پسران پیر زن بخانه درآمد و را دید که در آن خانه درون میرفت و بیرون میآمد و میگفت و میخند گفت

نشانید و از کوفیان رسوخ و فانیای طبعیت ندیدیم من از بیچ کوفی و فانی ز کوفی نیاید بجز این بگفت و بار
دیگر بر ایشان حمل کرد و چون کس دیگر را مجروح و مقتول ساخت لشکریان در مارند و بعضی پیاده شده بیا
برآمدند و سنگ بجانب مسلم انداختن گرفتند و تن نازنین را در این سنگ کوفته و مجروح گردانیدند و او با خود می
گفت ای نفس مرگ را آماده باش که در دفع اعدا کوشیدم و شربت پلاک نوشیدم و خلعت شہادت
پوشیدم و دولتی ست جاوید و سعادت بی دریغی سعادتی است چون شهید راه او در هر دو عالم شرح رشت
خوش می باشد که در کشته زمین میدان برند و ناگاه حرامزده سنگی بینداخت بر پیشانی مسلم آمد و خون بر
روے مبارکش فرو وید و طبعیت خون جگر زد و دیده بر رخ پالوده و زخمساره کجا بر مجسمین خون آلود پس رسول
بجانب آمد و گفت یا بن رسول الله خبر داری که با یسعیرت چه میرود من در راه حق ازین نیاک تدارم که با
گر سنگ آید من چو باران ایدل بدست من دایمین جانان ایدل بیایا گوے بسیر بر زمزمیدان ایدل بیایا
در سر و کار دل کم جان لعل و ناگاه سنگی دیگر میفتند و بر لب و دندان مبارکش آمد و خون بجاس
شریفش فرو وید و صرخ و دامن پاکش بخون آلود گشت و این معنی بزبان حال او جاری شد و قطعه
پهشتان که خون دل بر دامن چاک من است پیشانی از لیل من پاک من است شد تمام آسوده زیر سنگ
چو کوفیان کشته عشق من این سنگها خاک من است پس مسلم از بسیاری زخم که یافته بود و طبعیت بر دیوار
سرسر بگریه بنظران باز نهاد و از سر بر دیوار آمده شیر و حواله فرق مسلم کرد و شمشیر فرو آورد و لب بالا
او را بر پد مسلم در میان گریه تیغ بر یکدیگر بر اند و سرش را در قدم و در انداخت و باز پشت بدان دیوار آورد
و میگفت بار خدا یا مایک شربت آب آرزوست کوفیان بنظر او ای تاده بودند و آن سخن میشنودند و بیچس
یارائے آن نداشته که او را آب و در آخر پیر زنی از خانه برون آمد و قدمی از آگینه پر آب کرده بدست و
و او چون مسلم آن قح را بر لب نهاد و پر خون شد بر خست باز پر آب کرده بدو داد و دیگر باره پر خون گشت آنرا نیز
بر خست یا رسولم که قح بر لب نهاد و ندانهای مبارکش در قح بر خست مسلم قح را از دست نهاد و
گفت آب خوردن من باقیامت افتاد پس یکبار از عقب مسلم و را در پیشه بر پشت مسلم زد که وے بر ف
و افتاد و در میان از اطراف و حواصط آمده او را گرفتند و پیش پیر یا در بودند و او را محمل آورد که شک امارت بر
سر پیراالت نشسته بود چون مسلم را آوردند مسلم نکو گفتند چو زبر امیر سلام نکردی گفت زیرا که دین سلام نه سلام
دیناے منم و نه سلامت عقیقه شهادت میکنم اما چون مسلم را آوردند پس زیاده و قح و پیش انداخته بود و نگاه
بر آورد و گفت چو ابراهام زمان برون آمدی و این همه فتنه انگیزی مسالمت امام زمان حسین بن علی است و من
بفرمان او بدین شهر آمدم و آنچه کردم و آن رضائے حق تمام اما اهل شقاوت نگذاشته اند که حق مستحق رسد یا بن

مرجاء الفتن میدانم کہ بکشتن من یا نه بجای کہ پیش از ان صورت کے را بقربائے کذا قبیله قریش یا شد تا نزد من
آید و در حقیقت کہ دارم بشنود پس باز بگویم عمر سعد را دیدم ایستاده گفت ای سپہ سالار قریب قریبت کہ مرا با
آنت سعد و حیت یکدم ملتفت آنکہ در حقیقت مرا قبول کنی و حیت اول آنت کہ درین شهر بقصد دم دم دارم
و اسب من نعمان حاجب دار و از دست تانی و سلاح کے ہر دو دارم آنرا بر طریقی سلاح مرا با اسب من بفروشی و دم
من ادا کنی عمر سعد قبول کرد و سپہ زیاد گفت اسب سلاح از ان تست بیچ کن یا نه خواہد شد کہ از مال تو دین باز آید
پس فرمود و حیت دوم آنت کہ چون مرا شہید کنند میدانم کہ سر را بشام خواہند فرستاد تن مرا از سپہ زیاد
در خواہی و در محلی کہ مناسب میدانی دفن کنی سپہ زیاد کہ این سخن بشنید گفت چون ترا کشتہ باشیم ہر چہ جبہ
تو خواہند گویند پس گفت و حیت سوم آنت کہ حسین بن علی نامہ نویسی و در اینجا ذکر کنی کہ کوفیان بپوختائی
کردند و سپہ عمت کشتہ شدند نہاد با کوفہ نیائی و بقول ابن مردود فریب نیائی سپہ زیاد گفت اگر حسین قصد ما
نگذارد ما نیز قصد او نکنیم و اگر متغیر من مخالفت کرد و خاموش نباشیم در وایتہ آنت کہ گفت اگر حسین را نطلبند نیز
ویر الظالمین و سخنان دیگر میان سپہ زیاد و مسلم گذشتہ کہ گفتن و شنودن آن موجب ابطال القصہ بن زیاد
آورد و ادا کذا اہل مجلس من گیت کہ مسلم را بر بام کوشاک بر دو سرش از تن جدا کند سپہ بکیر بن عمر ان گفت یا ہر
این کار من است کہ امروز پدر مرا کشتہ پس دست مسلم گرفت و او را بالا آئے بام کوشاک بر آورد و مسلم چند آنکہ
میرفت بر حضرت مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم در و میفرستاد و میگفت اللہم اھکم ببیتنا و بین قومنا
بالحق بار خدا یا حاکم کن میان ما و میان قوم ما راستی کہ ما را بخوانند و چون پیامدیم فرو گذاشتند و ما برستی
سخن گفتیم و ایشان ما را دروغ گویند آشتند پس چون بالا آئے بام رسید و بجانب مکہ آورد و گفت السلام
علیک یا بن رسول اللہ آیا از حال مسلم بن عقیل شیخ خبری داری و بیستہ چند او فرمود کہ ترجمہ آن را سی
این است قطع اے باد صبار و سہ باری + سوئے حرم خدا گذر کن + شہزادہ حسین را چوبہنی + بیشین و حدیث
مختصر کن بہر یک کہ ز کوفیان بدیدی + فرزند رسول را خبر کن + برگو کہ مسلم تم کش + شد کشتہ تو چارہ دگر کن +
مغرور مشوق بقول کوفی + فرزند شامیان حذر کن + پس گفت یا بن رسول اللہ آرزوئے من آن بود کہ یکبار دیگر
دیدہ محنت دیدہ خود را بدیدار مبارک متبر روشن سازم خود عمالمان ندا و وعدہ دیدار باقیامت افتابیت
جہان دادم و ہوائے قہارے تو در دلم + رفتم بجاگ و تخم وفائے تو در گلم + نور الایمہ خوارزمی مقتل خود آوردہ کہ مسلم
از بام قصر فرو گزشت مردم بسیار دیدہ از اہل کوفہ ایستادہ بودند و نظارہ وے میکردند و دئے بدیشان کردہ
چند غریب او فرمود کہ ترجمہ آن این است قطع اے کوفیان چو سوزن من جدا کنید + با کرتن مرا بسو خاکہ ان
برید + ہر کاروان کہ جانب تکر روان شود + پیرا من مرا سوئے آن کاروان برید + گوید کہ بر آغذا ہر یاد کار +

نزد حسین جامه پر خون نشان برید و رنج برایشیم قیام من کنیده آن دم که یادگشتن من بر زبان برید
چون طفلگان بن خبر من طاعت کند و از من تحتی سوئے آن طفلگان برید و چون مسلم سخن تمام کرد دست
بر عا بر آورد و گفت خدایا نصرت ده دوستان را و فرودگذار دشمنان را آنکه کلمه کفایت منتر صفتش بایست ترا و بر
بگیر من عثمان خواست که تیغ بر مسلم براند و تنش خشک شد و چنان فرود آمد خبر پیسر زیاد و برادر اهل طایفه و
سوال کرد که ترا چه شد جواب داد که یا امیر من پیسر زیاد و برادر من برآمد و انگشت خود را بر دندان میگرفت
و در روایتی است که لب خود را بر دندان گرفته بود و من از آن شخص چنان ترسیدم که بهیچ غیر خود ازین پنج چیز ترسیده
بودم این زیاده میسر کرد و گفت چون بخلاف عادت خود خواستی کاسه کرد و پشت بر تو استیلا یافتی
خیزا لب بظفر و دانه یک دیگر را فرستاد و چون بیالان بام رسید صورت مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم ظهور
داد که آنجا ایستاده است زهره اش بترقید و بحر و دوشامی را فرستاد و پیسر زیاد و مسلم را شهید کرد و قولی صحیح است
که پیسر بکبر او را بقتل رسانید و سرش نزدیک پیسر زیاد و بر دوشش از بام کوشک بریزد و سخت غمخوار
عالم بالا برآمد و خروش از سر حد غیر برآمد و غبار از ساخت آفاق برخاست و بام قبه محضر برآمد و بے
و مهابت آتش بار کرد و غم بجائے موج از دریا برآمد و از آن زلای که جان هر نفسی کرد و غم بر اندر قدر زبیر برآمد
زبیر باقم آل محمد و روح انبیا و غم برآمد و آنکه پیسر زیاد و بفرمودت مسلم و جسد مانی را در بازار اقصایان انداخت
در آنوقت و در میان ایشانش را بدشتن فرستاد و از کجای حواله کرد و نموده بود اعلام کرد و زبیر را ملامت
مطالع کرده فرمود تا آن سیر را از دروازه های دمشق در آید و جواب بکتوب این زیاده نوشت که تو نیز در یک
من پسندیده و خوش دیدنی نداری و هر چه از تو صد و ریافته مرضی و محسن است چنان شویم که حسین بن علی
غمریت عراق دارد و باید که نیک احتیاط کنی و راهب را مضبوط گردانی و هر کرا از دوی صد و رسا دے و تقویت
بقتل رساننی و السلام چون این نامه به پیسر زیاد رسید خوشش آمد و خرم گردید و آراوی گوید که بعضی از عماران
پیسر زیاد گفتند که مسلم را و پیسر درین شهر نبرهانند چون چند روز نگاه نه ماه شمع روئے ایشان دار و در قتل
تاب گیسوئے ایشان می آید و پیش روی چو نه روز و گیسوئے چو آفتاب می سوئے چو نه روز و گیسوئے چو نه روز
تاب می آید و پیسر زیاد و فرمود تا مسادوی کردند که پیسر ان مسلم بن عقیل و رختان هر کس نهان باشند و بنار دوزخ
سپارد و در معلوم کرد و بفرمایم تا آن خانه غارت کنند و آن کس را بخواری تمام بکشند و آن جوانان در خانه
شرح قاضی بودند که مسلم در روز جنگ ایشان را بد آنجا فرستاده بود و در محافظت و مراقبت ایشان بودند
واده بعد از قتل مسلم چون این مسادی برآمد شرح ایشان را پیش خود طلبید و چون پیش ایشان آمد و گفت که
نمود و آغاز کرد و بگوید که آن دو شاگرد از قتل پیسر نبرهانند چون گریه شرح قاضی دیدند شکستند و دل ایشان

آمد و گفتند ایها القاضی ترا چه شد که چون مارا دیدی فریاد بر کشیدی و بدین سوز گریه می کنی و آتش حسرت شد دل
ما غریبان بیزنی قاضی چند آنچه خواست که این را از کف تو دارد و طاقت آن نداشت همیشه ناله را چند آنچه
میخواهم که پنهان بر کشم + پس میگوید که من تنگ آمدم فریاد کن + قاضی خروش در گرفت و گریه از سر گرفت
و گفت ای محمد دم زادگان قطعه بنیادین زرنگ خود را بخراب شد + دلهای بد رو و دل غیورانی کیاست +
مهر شرف در ایستم گشت محنتی + بحر کرم ز صدمت دوران سرب شد + بدانید که خلعت شادای دنیا طر بطرا
عنت و شربت سورج اعتبارش آلوده بنهر هاتم مشرب هر تنیتی که در شیب لغزینی و گلستان عجز شسته
پیوسته بنهار از عسرت همیشه هیچ روشن دل وین عالم + روز شادای ندید بے شب غم + اکنون بدانید که
پدر بزرگوار شما که اختر سپهر ممالی بود از کفر ج اقبال بخصیض از خیال انتقال نمود و شهاب از روح مقدس شش سال
شهادت بجانب یافض سعادت بردار فرمود همیشه دینی بهشت و رحمت پرور و کار یافت + در اروضه بهشت
بنوئی قرار یافت + حتی سجدات و توالی شکر اصبره جمیل جزای بزرگوار است کند پس آن کم که این جنسان
استماع نمودند هر دو بیوش بنیادند در بعد از زمانی که با خود آمدند جامها پاره کرده و عمامها از سر بر داشتند
و کیسوان مشکین پریشان ساخته آغاز فریاد کردند که ای قاضی این چه خبر است و سوز دین چه سخن است از دور
قطعه چه حالت است بهمانا بخواج که پیغم که قصر دولت دین را خرابی پیغم + بد رو و دل زلب شایع نام
می شنویم + بنور جان بگردین کیاست بنیم + ناله و آهنگ و خروش و آخر آهنگه بر آوردند قاضی
فرمود که حال محل این فریاد و دفغان نیست که کسان عیبی اسد زیاده شما را می طلبند و شما می سکینند که ایشان در هر
منزله که باشند اگر مارا خبر دهند آن منزل اخارت نفیم و صاحب آن منزل را بقبل رسیم و من شهر محبت اهل
بیت بهشت زوده ام و دشمنان در محض و من حال بنده من بر جان و جان خود میترسم اکنون فکر کرده ام که
شما را یکسپارم تا بگذرید رساند ایشان از ترس بنیاد از حال بد فراموش کرده خاموش شدند و قاضی هر یک را
پنجاه دینار زر بر میان بست و پس فرمود اسد را گفت که امروز شنخودم که بیرون دروازه عراقین کار و لطف بوده
و عزیمت مدینه داشته اند ایشان را هر یک از مردم کاروان که سیمای صلاح در جبین او ظاهر باشد بسیار تا بگذرید برسد
بشب تاریک ایشان را پیش گرفت و از دروازه عراقین بیرون برد و قضا کاروان همان زمان کوچ کرده بودند
سیاهی ایشان را بنمود اسد گفت که از آن اینک فافله میاید زود تر یزید تا بدیشان رسید ایشان از پی کاروان
ردان شدند و اسد باز گردید اما چون قدری راه رفتند سیاهی کاروان از نظر ایشان غایب شد و اسد گشتی راه گم
کرد و ناگاه کسی چنگ زد و شهر می گشت تنه بدیشان با خود آوردند و گفتند که فرزندان مسلم بر عقل اند فی الحال که فتنه بر می خیزد
و ایستادن دشمنان و دشمنان بود ایشان را هم در شب پیش میسر زیاد آورد و این زیاد بفرمود که ایشان را بزنند از این بزد

و هم روزی نام نوشت بریزید که پس از آن عقیل را که طفل اندوزین بخت و شبت ساگی بعد از قتل پدر ایشان
گرفتم و در زندان محبوس ساختم و در هر صبح و هر شب تا چه حکم صادر شود یا یک ششم یا آزاد کنم یا زنده بگذرست فرستم و السلام
و نامه یکی داد و بجانب مشرق فرستاد اما راوی گوید که زندان بان مرده بود و یک اقتصاد و دوستدار اهل بیت نام
او مشکور چون آن دو شاهزاده را بر زندان آورده بود پس فرمود است که ایشان چه کسانی هستند و دست و پا
ایشان افتاد و بیشتر بیکو بنشانده طعنه ها میزدند و تا ناول فرمودند و همه روز که خدمت بر بستی و دور مقام
بلازمت اینها و تا شب و نام و غوغای مردمان فرو نشست ایشان را از زندان بیرون آورد و به راه قادی
رسانید و انگشتی خود بدیشان داد و گفت این راه من است هر دید تا بقا و سپه رسید آنجا بود مرا طلب کنید و
این خاتم را نشانی بوی و سید تا شمارا به بدین رساند ایشان مشکور را و با گفتند در دوسه راه نبردند و چون حکم
دادند اقتصاد را که تقدیر را بگریختن بدین میتوان کشاد و فحوائی که معقب است که مقتضای قصدا
را بچاره گیری تنبیه و تبدیل نمیتوان داد و طبیعت قصایب را و تنبیهی است که اگر ترش نشینی قصدا
نعم داد و دینی سچانه چنان مقدار و مقدار که ده بود که آن در نیم غریب هر چند روز و تربید و مظلوم مظلوم خود
لاجرم باشد و دیگر راه کم کردند و آن شب تا روز دیگر دیدند و چون روز روشن شد نگاه کردند هنوز بر در شهر بودند
برادر بزرگتر با خود رفت گفت ابرو در نزد ما بر قدر هم رسم مبادا جمعی بیارند و با کسی دیگر بقید ایشان گرفتند که در نیم
بناگر استند بر دست چپ ایشان خرماتانی بود و دوسه بد آنجا نهادند و بر لب چشمه درخت دیدند و راه خود
و میان تپه شده بیان آن درخت در آمده قرار گرفتند چون گفتند نماز و پیشانی آن که کنیز حبشی که در آفتاب بود
چون بلبش پی رسید و نگاه کرد عکس صورت آن دو جوان در چشمه مشاهده نمود و حیران بماند و دل صورت زیبا
تو در آب روان دید و پیچید و فریاد برآورد که باهی کنیزک بالا نگر است چه دید و مشکومی او گل از گلشن بود
و میدید و دوسه روز باغ خوبی قد کشیده و دوماه از برج آبی رخ نموده و زوید چشمه باران کشوده و یک تابنده
از در بائی و یک چون آب خضر از جهان فرنی گیل خسارشان زیر کلاله شده از گریه خونین چو لاله لب گشته
خشک از آتش غم و رخ این مانده از آتشک نام چون کنیزک را نظر بر جمال نکال آن دو دختر فرخنده فال و ج
غرت و اقبال افتاد و تماشا گشته آن دو آفتاب رخ بهایت رشا و آفتاب از دست نهاد و پرسید که شما چه کنید
و چه در میان این درخت نهانید ایشان فریاد برکشیدند که دو کوکب شمیم در دینی گشته و دو مخزن غم در
محت غریب چشمه از پدر و در آفتاب راه کم کرده ایم و پناه بدین منزل آورده کنیزک گفت پدر ما که بود ایشان
که نام پدرش خود پدرش نام است آب تسبیح زوید کشوده طبیعت خدا را از منزل جانان مده یاد مکن من
در وادی هجران ز حال خود بفرایدم کنیزک گفت گمان میبرم که شما فرزندان مسلم بن عقیل اید ایشان فریاد برکشیدند

که لسه جاریه آیاتو بیگانه یا آشتادوست باه فانی باوشن پرچفا کنیزک جواب داد که من دوستدار تان شمایم
 و بی بی دارم که اونیز لاف محبت شامیزند و جان خود را نثار اهل بیت میکنند شایباید ما من تا نزد یک او رفیق
 و ترسید و غم خوردید که هیچ و غوغا نیست پس ایشان را برداشت و دئے بمنزل نهاد و چون نزدیک رسیدن
 درون دوید و بی بی را بشارت داد که اینک پسران مسلم بن عقیل را آوردیم عیبت باغ را با و صبا پس خبر بگفتن کرد
 فرود آمدن یا سخن و نسرين کرد و بی بی مقتنه از سر بر کشید و شکر دگانی پیش کنیزک انداخت و گفت ترا ز مال
 خود آزاد کردم پس سر و پائے برهنه پیش پهلوان سلم باز دوید و دست و پاے ایشان را نهاد و بر خواری
 مسلم و کمر قناری فرزندانش بگریست پس یک یک ایشان را در برگرفته بوسه بر سرش می نهاد و چون
 مهربان نوحه میکرد که لسه غریبان ما دور دئے تیان ما دور دئے بکیان مظلوم دئے بی چارگان محروم دئے بر
 کسانیکه شاربید و فراق پدر مبتلا ساختند و در میدان کیمیه اهل بیت مسالت علم عناد و افسا و برافراختند آنگاه
 ایشان را بخانه در آورد و طعامی که همپا داشت حاضر کرد و کنیزک را گفت این را زار پنهان دار و شوهرم
 ازین قضیه آگاه مساند و کور حرم اهل فاحرم نیست و روى قصه گوید چون مشکور زندان بان بجهت رضای
 خدا و توبه آن و مظلوم و در دند از زندان رها کرد و علی الصبح آن خبر به پسر زیاد رسانید و مشکور را طلبی گفت
 یا پسران سلم چه کردی گفت ایشان را بر دئے رضای خدا آزاد کردم و خانه دین خود را بدان محل ستوده و کوراپسندید
 آبا و کردم این زیاد گفت این ترسیدی گفت هر که از خدا دئے ناله ترسد از غیر او ترسد گفت چه ترسید این را بشارت
 مشکور گفت شما گمانا بکار پدر بزرگوار ایشانرا بستم کشتی چه تقریب داشت آن دو کوک نارسیده بے گناه
 را که در غیبتی بر جگر داشتند محبت بند و زندان مبتلا ساختن من برائے حرمت حج سید کونین صید ثقلین محمد
 رسول صلی الله علیه و آله سلم ایشانرا از بند ربائی دادم و بدین چه کرده ام امیدوارم شفاعت آن سرور دارم
 و توانان دولت محرومی پسر زیاد و غرضش و گفت همین لخط من دئے توبه هم گفت هزار جان من فدای ایشان
 باد و ریاضی من و دره او کجا بجان ما تخم و جان بهیست که بهر وفدا نتوانم و یک بجان چه بود و هزار جان یا ایست
 تا حمله یکبار برداشتم پسر زیاد جلاله را فرمود تا او را به عقابین کشید و گفت دل یا نصه تازیانه اش بزین
 آنکه سران جلاله و فرمان بجای دئے آورد و تازیانه اول که زد مشکور گفت بسم الله الرحمن الرحیم چون دم نزد
 گفت خدا یا و صبر ده چون دم نزد گفت خدا یا و ایمان را چون چهارم فرود آورد و گفت خدا یا مبر برائے محبت
 فرزندان رسول تو میکشد بنجم تازیانه که زد گفت ای مبر بر رسول اهل تمییز و رسان آنکه خاموش شد و آه نکر
 تا پانصد تازیانه اش نزد پس چشم باز کرد و گفت یک شمر است بهم سپید این زیاد گفت آتش ندید و گردنش
 بر نیامد و بن الحارث بر فاست و در اشاعت کرد و بخانه برود و خواست که بپاچ او شغل شود که مشکور دیده

از هم بکشاد و گفت هم از عرض کوثر آب و از ندان این گفت و جان بحق تسلیم کرد و بیست و پنج سالش مقیم روفه دار
 السور باد و گلشن سرسبز مقلد و پیران را در آوازی گوید که چون آن مومنه را وقت هر دو کوثر آب است و آن
 حرا در خانه پاکیزه برائے ایشان ترتیب کرد و در تره های پاک بست و چون شب آمد ایشان را بخوابانید و از
 میوه و تره های خوب رفتند پس آن نماند سیر و آن آمد و بر جامه های خود و تره های زلفه که در پشت شومهرش آن در و در آمد و گفته
 و تالان زن گفت که در و در آمد و درین روز که بخانه و پیرایه می رفت و رفته بودم و منادی
 برآمد که مشکور زندان بان سپهران مسلمین را از زندان آزاد کرده است هر کس که ایشان را یا خبر ایشان را یا بر او
 اورا سپ و جامه و دود از مال نیاورد آنرا گردانند و در آن روز که بخت جوئے ایشان آمد و در من هم در طلب ایشان
 ایستادم و در حوالی قضاخی شهر میگردیدم و جد و جهد میدادم آخر ایسم ملاک نشد و مقدر ایسم راه پیاده بر ختم دار
 مقصود اثرش نیافتم زن گفت ای مرد از خدای ترس زیرا که فرزندان تو داخل زندای پیرکارست گفت آن زن خاموش
 باش که پسر زیاد و مرکب خلعت و دم و دینار بسیار وعده کرده است آنکس را که پسران مسلم را از دستش بر دزدان گفت
 چه تا جو آخرش باشد که آن تیمان را بچهره و بدست دشمن سپارد و از برائے دینا وین از دست بگیرد و مرد گفت
 ای زن ترا بین بخان چکار طعمای اگر داری بیار تا بخورم زن بیچاره خوان بیاورد و آن پسر بی سواد دست طحا
 بخورد و بر روی جامه خواب چون بهیوشان بهیواد و در خواب شد که مرد و پسر بیار کرد و پسر و مادره که گفته شد اما
 چون از شب پاره بگذشت آن برادر بزرگتر که نامش محمد بود از خواب بیدار شد و برادر که پسر را که نامش ایبراهیم بود
 گفت ای برادر بر خیز که ما را نیز بخوابند گفت که درین ساعت پدر خود را در خواب دیدم که با مصطفی صلی الله علیه
 و آله و سلم و مرقد و قاطعه زهر و حسن مجتبی در پشت خیمه سپیدند آگاهان منظر حضرت رسالت صلی الله علیه و آله و سلم
 بر من و تو افتاد و ما از دور ایستاده بودیم حضرت رفته پیر را کرد که ای مسلم بگردد و ملت داد که این طفل مظلوم
 را در میان ظالمان بگذاشتی پدرم باز نگر است و ما را بیدار گفت یا ای نبی الله ای یک در قضا من سے آئید
 و فرزند و یک خواهر و پسر و برادر خود و تر که این سخن شنید گفت ای برادر خدای من این خواب دیدم پس هر دو
 برادر دست در گردن یکدیگر کردند و میگفتند و آید آید و ای مسلم که
 و ایضاً بیت که از آواز گریستن و درویشم افتاد ایشان حارث بن عمرو که شوهر آن زن مومنه بود میار شد
 زن را و آواز داد که این شروش و افتاد چپست که درین خانه اکیست زن را نیز فرزند حارث گفت بر خیز و در
 چرخ روشن ساز زن چنان پیچوده بود که بدان کار قیام نمیتوانست نمود آخر حارث خود را خاست و چرخ را
 کرد و بدان خانه درآمد و دو که را دید دست بگردن بهم درآورد و آیت که میگفتند حارث پرسید که شایع
 که ایند ایشان تصور کردند که آواز دوستان است گفتند ما فرزندان مسلمین حارث گفت و ای بیکه عیال و خانه

و اگر د جهان میگرددیم و من امر و در طلب شمامے تا ختم ما حدے که اسپخ و رانند تا منتزهاک ختم و شما
 خود و بخیر من ساکن و ملکن بوده اید ایشان که این سخن بشنودند خاموش شده سر پیش نه خفتند و آن
 سیر جم سنگین ل هر یک را پانچ بر خسار زانین زد و بکسیوای مشکین ایشان که حمل اکتین متسکان
 حقه الفی دین بود ایشانرا بهم باز بست و بیرون آورد و در خانه را مقفل ساخت آنروز من در دست و پا
 و سے افتاد و سر خود بر قدم او می نهام و بوسه بردست و پائے او میداد و زاری میکرد و گفت شوی
 بید او مکن برین تیجان و لطیفے بجائے چون کریان + اینها بفرق بتلاند و در شهر غریب پیتوا الله بگذرند سر
 جفائے ایشان و پرنسپ کن از دعائے ایشان و نفرین تیم محنت آلوده آتش سبهان و افکند زود و عمارت
 بانگ بر زن زد و که زین سخن بگذر زبان در کش و آلاخ هر جفا که بپیشی همه از خود بینی و زن بیچاره خوش
 شد اما چون صبح بدید و جهان روشن گشت آن تیره روی سپاه دل بر خاست تیغ و سپر برداشته و آن
 دو کو که را پیش انداخته روی بلباب خرات نهاد و زانش پائے برهنه از پی میبرد وید و زاری و درخواست
 میشد و چون نزد یک رسیده آن مرد تیغ کشیده روی بک پائے و آن زن نیم تیغ بازگشته و چون
 رفتند بک باز از پی بدو رسید برین منوال میرفتند تا لباب خرات رسیدند عمارت خلاصه داشت خانه را
 که با سپر شمشیر خورده بود و غلام از غلبه نواحه آمد چون بدانجا رسید عمارت شمشیر برهنه بدست و دو کو
 برود این دو کو که را سر زن جدا کن غلام شمشیر بسته و گفت آخواجه که راول هک این دو کو که میگناه
 را بکشت عمارت غلام را و شتام داد و گفت برو هر چه تیرای گویم چنان کن هیت بنده را با این با آن کاشت
 پیش خواهر فوت گفتار نیست غلام گفت همه ایارای قتل ایشان نیست از روح متدین حضرت مسالط صلی الله
 علیه و آله و سلم شرم میدارم که کسانے را که فسوب بخاندان شمس باشند هلاک کنم عمارت گفت اگر تو ایشان را نداری
 من سر تو بردارم غلام گفت که پیش از آنکه تو را بکشی من ترا بهین شمشیر تو هلاک کنم عمارت مردن و بود دست زو
 سوی سر غلام گرفت غلام نیز دست فرا کرد و ریش او گرفته پیش کشید چنانچه عمارت برود و افتاد و غلام خواست
 که زخمی برے زند که عمارت فوت کرد و تیغ از دست غلام بداد و دو غلام تیغ خود را زنیام بداد و دو برخواست
 حمله کرد و پیو پیش آورد و حمله او را رد کرده شمشیر برد و دست است غلام بیگانه غلام بدست چپ گریان
 او را گرفت و خود را بدو باز چسباند گذشت که دیگر زخم میزد و دیر و دیر و بهم برآ و پیخته بود که ناگاه زن پسر
 و سه در شمشیر پسر پیش وید و میان غلام گرفته او را باز پس کشید و گفت پسر شرم نداری این غلام مرا
 بردار دست دبا هم شمشیر خورده ایم و ما را بجائے فرزندانست از شمس چه میجوای عمارت جواب داد و تیغ کشید و رو
 بجلام آورد و حاضر بترس برو که هلاک شد پسر شمشیر گفت سبحان الله من از تو سرگزشت فل تھے ندیدم جفا کا

تر نشنیده و قطعه چنانکاران بپسهند اما بدین تندی چنانکاسه که دیدست و شادی به پیشم برآورد
 و بها چنین شوخه دل آرد که دیدست و حارث گفت آگهی سخن کوتاه کن بگیرین شیخ و برود و برود و برود
 پس گفت کمال الله هرگز این کار نکند و ترا هم نگذارم که در کتب این امر شوی و در نش نیز زاری میکرد که کن و
 خون این گناهان در گردن بگیر ایشان را زنده پیش سپر زیاده و بر ترا مقصود که دانی حاصل گرد و گفت گفت
 به واران این مردم اند اگر این ایشان را زنده پیش سپر زیاده و بر ترا مقصود که دانی حاصل گرد و گفت گفت
 ضایع کرد پس خود تیغ برکشید و سنگ شایه را در گان کرد و ایشان میگفتند میگفتند آگهی بر تیغی و غریبی
 مار حرم کن و بر یکسی و در ماندگی با جرشای عیبت سنگ دل خون شود و ز ناله های زار مادرش دل فریاد تو بگذرد
 سو هان گیر نیست و حارث گوش سخن ایشان نهم و پیش و دیتایک را از ایشان بگیر و دیتایک کند زن در کعبه
 که لے ناخذ از نس کن و از جزائے روز قیامت براندیش حارث در غضب و شمشیر برهنه زن را بجز روح ساخت
 چون پس دید که مادرش زخم خورد و حارث خواست که زخمی دیگر بر زنند فی الحال به جست و دست برد گرفت
 و گفت آید با خود آید و فاسد و غضب باب محرم و نشان حارث تیغ حواله سپر کرد و یک ضربت را بر پشت
 اما چون زن پس خود در کشته دید و زانوهای او برآمد و بر او سطل زخمی که خورده بود و قوت بر قیامت انداختند
 فریاد بر میکشید و هیچ جان نیز برید و پست جلای رسید ناله که از آسمان گذشت و با او هیچ جان نیز برید و پست
 پس نیز و یک کو دوکان آمد گفتند که مرد ما را زنده نزد یک سپر زیاده و بر ترا دهر چه خواهد و بار و باجی کرد گفت
 را و عید آشت که من بشهر درآمد و خود فائے عام شکار از من بجا آمد و سائل که این زیاده و عید داد و من زرد
 گفتند اگر او تو را است گیسوان را بر تیرش و را از فروش و زربستان آن ناکس محبت جالبیت افتاده گفت
 البته شکار میکشید گفتند بر کو کی باو شیفی با هم کن گفت در دل من هیچ شمشیر گفتند بگذر تا و حضور ازیم و
 رکعت نماز بگذریم گفت والد که مکن ایام گفتند بدان خدا اگر نمانش بر دی بگذر تا و او بچهره گیم گفت نگذارم
 گفتند مان این چه عادات که در روزی و اینجا بعضی است که با ظاهری میورین که درین گرفتاری نه که بفریاد
 فارسی و نه یاکے و در دو کاسے نشسته بر آرد و طبعیت یک منفسه نیست بد عالم با و عفریاد و نیست برین علم مارا
 پس حارث قصد هر کدام میکرد آن دیگ میگفت اول مرا بخش که من بیاور خود را کشته تو هم دید قصد هر یک را
 بر گرفتار که مجب بود و اگر دو تن او را در آب فرات انداخت بیاور خود را که از بیم بود و حارث نیز او را گرفت و در
 بر روی او نه نهاد و لب بر لب و میالید و میگفت جان بیاور بچیل کن که من هم میگیرم حارث را و العیاف از برادر
 بستاند و سر او را نیز از تن جدا کرد و تنه اش با آن کند در آن محل خشو از زمین در میان آمد و زنان و مناظر آسمان و
 و افسوس آن در نهال گلشن آفتاب کاملانی که در دل نه بهار جوانی بخزان اجل خورده شده در وحیبت از رخسار

آن دو گل بوستان ناز کہ بخارستان ہوا شد بچان کہ غمخوار شدہ گفت قلعہ درینا کہ خورشید غمخواری + چو
صبح دوم بود کم زندگانی + درینا کہ ناگل نوش گفتہ فروخت از تند بون خزان + اما چون عمارت جفا کار
سرماے آن دو شاہزادہ نادر از تنہ جدا کرد و در توبرہ نہادہ و از قریب بن ہوا و بختہ روئے بجائہ عبید اللہ ریہ
آوردیم چاشتہ دور سید و ہنوز دیوان مظالم قائم بود کہ بقصر بارت و آمد آن توبرہ را پیش سپر یار و برین
نہاد بن زیاد پرسید کہ درین توبرہ چہ چیز است گفت سر و شمنان است کہ تیغ تیز از تن ایشان جدا کردہم و بطبع
رعایت و عنایت تحفہ پیش تو آورده پس زیاد حکم کرد تا آن سرماہا را شستہ و در طشتہ نہادہ پیش آورد و زندگانی
کہ در وہاں دید چون قرص ماہ و گیسو ہا مشاہدہ کہ چون مشکایہ گفت این سرماہ کیاست گفت از ان سپہان
مسلم بن عقیل این سرمایہ را بے اختیار آب از دیدہ ہاروان شد و حصار محلیں نیز بگریختند پس زیاد پرسید کہ ایشان را
کجا یافتی گفت کہ امیر وی ہمہ روز و طلب ایشان بودم و سپ خود را ہلاک کردم و ایشان خود و خانہ من بودند
من خبر یافتہ ایشان را بہستم و صباح بلب آب فرات بردم و ہر چند زاری کردند بر ایشان رحم نکردم القصد ایشان را
بکشم و تن ایشان را در فرات افکندہ سرماہا را اینجا آوردم پس زیاد گفت کہ عین این سرمایہ نترسیدی و اعقوب
حق سبحانہ نہ اشیدی و ترابر خسارہ ہائے ولی و وزیر گیسو ہائے غیر نیز ایشان رحم نہادہ من بیز زیاد نہ نوشتم
کہ ایشان اگر قتہم اگر بغیرائی زندہ بغیرتم اگر حکم نریدہ در رسد کہ ایشان را بغیرت من بچا کہ تم آخر چرا ایشان را زندہ پیش
من نیاوردی گفت ترسیدم کہ عوام شہر خوفناک کردہ ایشان را از من بہتانہ طبعی کہ با میر و شتم حاصل نشود گفت
چرا ایشان را بجائے مضبوط فسخی و خیرین نیاوردی تا کہ فرستادہ و ایشان را بہمان نزد خود آورده
آن تخی خاموش شد پس زیاد روئے بہ زمین کرد و در میان ایشان شخصے بود مقاتل نام و از علما جاں فستہ
خاندان بود پس زیاد عقیدہ اورا سید است اما تجاہل میکرد و بر کہ مقاتل ندیے قابل بود و اورا پیش طلبید و گفت این
شخص را بگیر و بلب آب فرات ببر و ہماجا کہ این دو طفل اشہید کہ است بہم خوری و زاری کہ خواہی اورا بہ قتل
رسان و این سرماہ را نیز ببر و ہماجا کہ ہمائے ایشان در آب افکندہ است اینہا را نیز بغل مقاتل بجای شادمان
شدہ دست اورا گرفت و ببردن آورد و باجرمان خود گفت بخدائے کہ اگر عبید اللہ زیاد و تمام بادشاہی خود را برین
داشتہ مرا چنین خوش نیادہ کہ کشتن آن مردہ در این فرہ و پس مقاتل حکم کرد تا دستہا عمارت را باز
پس بستند و سرش را بر نہ کہ در میان بازار کوفہ بردند و آن سرماہ را بچروان میخ و دغریہ از خلق ہمسے آمد
ویران شخصے است امیر و ندو خوار و خاشاک بر سر روئے میسیر خستند و برین خوال مقاتل اورا سے آورد و تا بہر شخصے
کہ مقتول ایشان بود و نہا کہ در نہ دیہ مجروح افتادہ و جاسف چون سرماہ را کشتہ شدہ و غلامے بہرے عساکر او بہ
بارہ کردہ و آن بن نو بہرے دو فرزند اسماعیل و بر سپہر جوانان ماہرین خود میگفت ہمیت لے ریخ آن ہر

آن دو گلستان ناز که بخارستان حادثه ها نگذاشته اند که غرضشیر روز جوانی چو صبح
 دوم بود که نزد کافی و درینا که ناگه گل نوشگفته و فرود رخت از تن با و خزانانی اما چون حارث جفا کار سر
 آید و در شاهرده نامدار از تن جدا کرد و در تو بره نهاده و از قمر بوس زین در آید و بخت رو سے بخانه عبید الله زیاده
 آوردیم چنانچه بود رسید و هنوز دیوان مظالم قائم بود که بقصر لاریت و آمد و آن تو بره را پیش پسر زیاد و زین تن
 ابن زیاد پرسید که درین تو بره چه چیز است گفت سر و شمشیر است که به تیغ تیز از تن ایشان جدا کرد و دام و بطبع
 رعایت عنایت تحفه پیش تو آورده پس زیاد حکم کرد تا آن سر کار را شسته و در تن نهاده و پیش تو آورده و نگاه
 کرد و در میان چوین قرص ماه و گیسو با مشاهده کرد چون مشک بیا گفت این سر را کی است گفت از آن پسران
 مسلم بن عقیل ابن زیاد را بے اختیار آب از دیده روان شد و حفا مجلس نیز گریستند پسر زیاد پرسید که ایشان را
 کجا یا فتنی گفت لے امیر وی همه روز و طلب ایشان بودم و اسب خود را پلاک کردم و ایشان خود در خانه من بودند
 من خبر یافته ایشان را برستم و صباح باب آب فرات بروم و هر چند زاری کردند بر ایشان رحم نکردم و مقصد ایشان را
 بکشتن و تن ایشان را در فرات افکند و سر ایشان را اینجا آورد و دم پسر زیاد و کشت لے این از خود لے ترسیدی باز عذوبت
 حق بجان را ایشیدی و ترابر ترساره ها کئے دل آورد و گیسو ها کئے خبر پسر ایشان رحم نیاور من به زید نامه نوشتم
 که ایشان را گرفته ام اگر بفراوانی زنده بفرستم اگر حکم زید در رسد که ایشان را بفرست من چگونه کنم آخر خبر را ایشان را زنده
 پیش من نیاوردی گفت ترسیدم که ام شهر خود خاک کرده ایشان را از من بستانند و طعمی که با میر و دم حاصل نشود گفت
 چه ایشان را جاسے مضبوط نساختی و بفرست من نیاوردی تا کس فرستاده و ایشان را پنهان نزد خود آوردی
 آن فتنی خاموش شد پسر زیاد روئے به ندیان کرد و در میان ایشان شخصی بود و مقاتل نام و از اول جهان دوست از
 شامدان بود پسر زیاد عقیده او را امید داشت اما بجای میکرد زیرا که مقاتل ندی کئے قابل بود و او را پیش طلبید و گفت من
 شخص را بگیر و بلب آب فرات ببر و بجا آنکس این و طفل را شهید کرده است بهر خوار و زاری که خواهی او را بقتل
 رسان و این سر را نیز ببر و بجا آنکس که نهان ایشان در آب افکند است زیرا که اندر بکین مقاتل بقایت شادمان
 شده و دست او را گرفت و بیرون آورد و با حرمیان خود گفت بخدا کئے که اگر عبید الله زیاد و تمام پادشاهی خود بمن
 ازانی داد ششتر مرچین خوش نیاید کئے که کشتن آن مرد و در این خبر و بوس مقاتل حکم کرد تا دستها سے باز شد
 باز پس بستاند و سرش را بر پهنه کرده بمیان باجاء کوفه بر آورد و آن سر کار را بگردان زمین و دگر و از خلق برے
 و بر آن شخص لعنت میکرد و دفا شاک بر سر روئے کئے میر بخشند و برین منوال مقاتل ادرائے آورد تا به موضعی
 که قتل ایشان بود نگاه کردند و دید مجروح افتاده و جوانے چون سر او را و کشته شده و دغا کئے همه اعتراضه و پا
 پاره کرده و آن زن نو حرمیکر و در فرزندان سکم و بر پسر نو جوان نازنین خود میگفت بمیرت لے و صبح آن پسر

فاغ زندگی من که شد و در جوانی همچو گل پیر این عمرش قیام متقابل پرید که چو کسی گفت زوجه این بد بخت بودم و ازین کار اورا منع میفرمودم و پسر و غلام من با من درین کار متفق بودند تا آخر الامام پسر و غلام مرا بکشت و مرا زخم زد و بکشد که نفرین آن طفلان بیگناه دروے رسید پس روئے بشوهر کرد که ای حسین برائے طلوع دنیا پسران مسلم ضرر یکیشی و دین را بدین قتل نباحی که عمره از تو صادر شد از دست دادی مصرع نه دین داری درین صورت نه دنیا پس چهارش متقابل را گفت که دست از من بدار تا در خانه خود پنهان شوم ده هزار دنیا نقد بتو و هم متقابل گفت اگر مال همه عالم از آن تو باشد و تمام بمن نبی دست از تو باز ندارم و ما چارچون تویر ایشان را رحم نکرده می من نیز بر تو رحم نکنم و ترا هلاک سازم و از حق تعالی توای عظیم امید دارم پس متقابل از مرکب فرو داد و چون پیش بر خون فرزندان مسلم افتاد و فریاد و آواز بسیار بگریست و خود را در خون ایشان غلط افتاد و دست بد عابر دشت از حق بجا آمدنش طلبید و آن سر را نیز برآورد و باندخت راوی گوید بگریستن که اهل بیت رسول راضی اند علیه و آله و سلم می باشد آن تنها از آب برآورد و هر سر بر تنه خود چسبید و دست در گرون یکدیگر آغوشه باب فرود رفتند و دروایتی که سر در لا از آب بیرون کرده و آن ساحل قبر گرفتار و زاریان زیارت کنند آنگاه متقابل علما را با فرمود تا اول دستها بکشند و بر پند آنگاه پایها پیش را و پس هر دو گوشش قطع کردند و هر دو پیش بر کنند شکش بشکافند اعضا بکشند و برآوردان نهاده و بر چوبی بستند باب در انداختند زمانه برآورد آن آفتاب ج در آمد و او را بر گناه انداختند تا سه بلحا این صورت واقع شد گفتند آب را قبول نمیکند چای بکنند و او را در آن انگند و در خاک و سنگ گردانند و فرستند از زمین بلزید و او را بر دئے انگند و تا سه نوبت این معنی مشاهده افتاد و گفتند خاک نیز آن مردود و قبول ندارد پس بدان خرمای شهادت فتنه و بهر خم شک شده از خرابان آن آوردند و آتش برافروختند و او را در آن انداختند تا شست و خاکسترش میا و برآورد پس دو چناره حاضر کردند و پسر پیر زن و غلامش را بر آن خوابانیده بد شد برآورد و آنجا که باب بنی خزیمه است با جامه پر خون و فن کردند و او را در آن ابل بیت به پنهانی تا تم نشانزدگان شد گفتند نظم در شیخ و در دکن هر دو جوان رفتند بعد ملاست حضرت ازین جهان رفتند و چون رسید بمرگ کنیم ناله زار و کنون که یاسن و گل و بوستان رفتند و غم بیشتی و غربت نبود نشان در خور و بجای پد خویش تن روان رفتند

باب نهم در رسیدن حسین رضی الله عنه کربلا و محاربه بنو ن با اعدا

و شهادت آنحضرت و اولاد و اقربا و سایر شهدا رضوان الله علیهم و آلهین حقه که شرح این حکایت پر نکایت بجزیه است که با عانت قوت تقریر در مکان امکان نگیرد و ثبت این فقه منطوی بر غم و غصه بمشابه که بوسیله صورت نخبه

مخیر ظهور در نیاید قلم زبان را طاقت ظہار است و نہ زبان قلم را قوت کفایت قطع ہے ترسم کہ اندر وقت تقریر زبان از آتش حسرت بسوزد و مگر تحریر خواہم آن زبان ہم قلم بشکافد کاغذ بسوزد نہ سماع را قوت شنودن اجزاء استغلائے نوایر این حکایت است و نہ قابل استطاعت بیان استیلائے شدید این روایات محبت فریاد کہ یارائے سخن نیست زبان را بر لب غم و غصہ رہ نطق میازا و اعلام صور تیکہ بضیق صد دخی نتیجہ اوست و اخبار از دواغہ کہ و کلا ینطلق لیسائی خالصی متفرع بر وجهی و چہ بر منصفہ تبیین تفصیل ظاہر و ہوید اتواند شد قطعہ زودست گریہ کتابت نمیتوانم کرد کہ بنویسم و محسول بشود فی الحال ہزارہ نالہ حکایت نمیتوانم کرد کہ صد گریہ زبان مے قند بوقت مقال + اسے شہادت حسین اندک واقعہ نیست و محبت ابن بیت کم حادثہ نے حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم از ان صورت خبر دادہ بود و نہ قبل از وقوع دغ ابن حبیب بر زہراء و مرتضیٰ زہناوہ و کثر الغریب آوردہ کہ جبرئیل امین پنج نوبت بحیب رب العالمین از شہادت حسین خبر دادہ بود و اول در روز اول کہ متولد شدہ بود و جبرئیل پہنیت و تفریت نزول نمودہ شد از ان و اوراق سابقہ نہ کور شدہ دوم در چہار ماہی و چنان بود کہ از ام الفضل بنت الحارث یعنی ام عبدہار وایت کنند کہ فرمود شدہ در خواب دیدم کہ پارہ از تن مبارک حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بریدن و در کنار من نہادند از خواب آمدم ترسان و ہراسان و مخمور سید عالم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم رفتہ و گفتم یا رسول اللہ خوابی مہیب دیدہ ام و از رسول و ہراسان آرام از دل من رفتہ است و صورت خواب تقریر کردم آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم تبسم کسان گفت یا ام الفضل نیکو خوابی دیدہ فاطمہ من حاملہ است بہ پیسے و آن پیسہ پارہ است از من چون او متولد شدہ ترا دیدہ سازم و او را در کنار تو ہم بعد از چند روز حسین متولد شدہ او را بام الفضل سپردند و بر فضل او شہادت شد ام الفضل گوید روزی کہ سید عالم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم تجانہ من درآمد و از مقدم او کلمہ من خلد برین شد پس گفت بیا جگر گوشہ مرا من حسین را بر کنار پیٹا مبر صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم نہادم حسین را قہ کرد و قطرہ از ان بر جانہ آنحضرت چکید آنحضرت روئے بر خلق مے سیالید و بوسہ بر روئے و مے نہاد و بعد از از طاعت من بعثت او را از رسول خدا فرستادم چنانچہ حسین بگریست رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود مہلایا اثم الفضل مہلایا آستہ باش اے ام الفضل کہ این قطرہ بآب پاک گرد و دین منیج کہ جگر گوشہ من رسید یکہ چہیز بر خیز و جبرئیل فرود آمد کہ اے سید طواقت گریستین حسین نداری و قتیکہ خلق تشنہ او را بخنجر آیدار بریدہ باشند و جسد نازنین او را غرق خون ساختہ حال من خواہد بود حضرت خواجہ صلوات اللہ و سلامہ علیہ ازین حال محزون شد و بنایت اندوگین گردید پس بہر کرد درین مصیبت ہند و نہناک باشد مقرر است کہ با حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم موافقت نمودہ و از خیا لقتہ اندک را روح انبیا علی نبینا و علیہم السلام بہت موافقت یا آنحضرت شہیدہ و واقعہ سبب محزون و مخموم شدہ محض اہل آدم و مرین

عز انعم و غصہ مبتلاست کشتی تو خرقه طوفان ابتلاست + ہاں اے خلیل آتش نمرود دیدہ + ابن شعلہ بین کہ
 در جگر شاہ کربلاست نہ رنگین چہ راست پیر بن موسوی ز نیل + و دست غصہ پیہ عیسے چہ اقبیاست + گو یا برا
 ماتم سلطان دین حسین + چہین فروش و دولہ و خیل انبیاست + اینہا غم از برائے دل مصطفیٰ خورند + آن خود
 چہ حسرت است کہ در جان مصطفیٰ است + مگر تفتے بگرید ازین غصہ در خور است + در فاطمہ بنالہ ازین حال ہواست +
 شورش نہ بر زمین بود و بیکہ برفاک + در ہر کہ بگری بہین داغ مبتلاست + و این حکایت اہم فیصلہ در کتاب مطالب
 اسؤل فی مناقب آل الرسول از کمال الدین ابن طلحہ منقول است و در شواہد از اہم الحارث نقل کردہ و اہل علم سوّم خبر
 شہادت حسین در سہ سالگی منقح شدہ و این حکایت را امام طبری در سیر کبریہ آورده کہ یکے بودہ از یاران رسول صلی اللہ
 علیہ وآلہ وسلم کہ اورا وحیہ کلبی گفتندے چو لے زیار و لے نیکو و لے بود و بعضے اوقات و تجارت میگذشت و
 ہر گاہ کہ نزد یکے آن سرور صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم آمدے اورا گرامی داشتے و ہر بایے کہ بایے دست تہی بودے بلکہ
 از جہت حسن و حسین میوہاںے کہ و رآن زمان بودے بیاوردے و شاہزادگان چنان خو کہ وہ بودند کہ چون حسین
 بایے ہر دو برادر سجود یا بیکے آن حضرت تشریف فرمودندے و ولیر وار بر کنار و لے نشستند و دست
 بگرہاں دو آستین لے و آورندے اما جبرئیل ابن علیہ السلام گاہ گاہ بصورت و حبیہ جمال باکمال داشت نزدیک
 آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم لے آمد روزے جبرئیل بصورت و حبیہ با پیما ہر صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم پر در سجود نشسته
 بود کہ حسن و حسین و آمدند و جبرئیل را بصورت و حبیہ دیدند چنان تصور فرمودند کہ وحیہ است گستاخانہ و آمدہ بر
 کنار لے نشستند و دست در آستین لے میگردند و بگریان و لے در سے آوردند و لے مبارک آنحضرت صلی اللہ
 علیہ وآلہ وسلم برافروخت و از جبرئیل شرم داشت و خواست کہ ایشانرا دور کند جبرئیل فرمود کہ لے سید ایشانرا
 پیچ گویند یا مبر صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود کہ لے جبرئیل چون پیچ گویم و ایشان را ترانیدند و حرمت بجائے
 و تراد حبیہ پندارند از ان گستاخی بنمایند جبرئیل گفت اسرور عالمہاں بسیار بودہ کہ خاطر نماز تہجد گذارده بود
 و در خواب رفتہ و ایشان را بیدار شدہ اند و خواستند اند کہ بگریان از آفریدگار عالم فرمان رسید کہ لے جبرئیل
 بنجیل برو کہ ہوارہ ایشان را بجنبان کہ فاطمہ غنودہ است تا زمانے میساید یا رسول اللہ من کہ ہوارہ ایشانرا
 بسیار شہا بنیاندہ ام و صد لے شہادت فی الجنتہ ہر کہ آئین و لعلی و حسین و حسن + بگوشت
 ایشان را رسانیدہ لے سید من بے دستاس فاطمہ کشیدہ ام کہ او از ماندگی دستاس کشیدن در خواب بودہ
 چون من دستاس کش و گہوارہ جنبان ایشانم اگر کہ از من آئینہ عجب نباشد اما درین حیرانم کہ در گریان آستین
 من چہ جویند حضرت رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود کہ چون ایشان را جویند چہ پنداشتند و ہر گاہ و حبیہا بخا آمد
 بر لے ایشان میوہ یا ہر کہ دیگر در گریان و آستین خود داشتہ ایشان از تو تبرک و میوہ میجویند جبرئیل دست

دهند و در آخر عمر رنگ مبارکش از ترمیم سبز شود و حسین را نهیب بکنند و در خساره و فقر پیش از خون میسرخ
 کرد و بیت سبز در رخاک بالاد غم میسرخ لاله گون گرد و شفق از خجلت خون حسین و در شوال از عایشه
 نقل میکنند که روزی رسول صلی الله علیه و آله و سلم با جبرئیل نشست بود حسین بن علی در آن جبرئیل پرسید ای رسول
 فرمود که پس من است و او را بر کنار خود بنشاند جبرئیل گفت زود باشد که دیر ایستد رسول صلی الله علیه و آله و سلم
 پرسید که دیر که کشد گفت جحش از دست زد و اگر خواهی من ترا بگویم که دیر او که ام زمین خواهند کشت و جبرئیل
 اشارت کرد بجانب کربلا و قدس خاک سرخ برگرفت و حضرت رسالت صلی الله علیه و آله و سلم فرمود گفت این
 خاک قتل است و بخون و رنگین خواهد شد و خطی خاک را که خون آن هنوز در رنگین کرده اند و جمله حوران
 چشم جهان بین کرده اند بگو که خوار سنگها بر سر زندگانشند و آنچه آن سنگین لاله بیال لیس کرده اند و ده
 چرا بر خاک میدان عرق خون افتاده اند و شش هزار یک فتح قلعه دین کرده اند و یاران این اخبار را که سوز و ناظران
 این حکایات غم اندوزیدین و به نقل فرموده اند که در مسجد محال که مسلم بن عقیل بگوید رسید و اشرف و اعیان
 بدو رجوع نموده قاعده بیعت را نهیب دادند و بشده یا محبت هزار مرد و جزا که از ناماد سرطانت بر خط بوداری
 و متابعت نهادند و کتابی بحضرت شاهزاده فرستاد و صورت حال بموقت عرض رسانید و دستهای قادی
 شریک ایشان نموده مضمون این کلام بمبالغه تمام او اگر دیشب بجائے امج سعادت بهم بافتد اگر ترا لکه
 بر مقام بافتد همچون این مکتوب حسین رسید آهنگ رفتن عراق ساز کرد و در و نه نهیبه ایاب سفر آمد و دو
 دوستان و هواداران در این صورت موافق ننمود و با هر چند آن جناب از رفتن منع فرموده مدعای غویش را
 با قاست و لایل و بر این مکتوبها خنده مفید نیفتاد و با خبر عبداللہ بن عباس بنجد متشنش شتافته گفت یا بن عمی شنو
 که غریبت کوفه داری فرمود که آری این عباس گفت یا بن رسول خدا که پیروی مرد و مفارقت حرم خدا اختیار
 نکن که پیرت ترک حرمین کرده بعراق توجیه فرموده ندیدی که بهر چه رسید و اهل کوفه همان مردم اند که قصد برادرت
 کرده بهات ویرانگرت کردند زخم بروی زوند تو از ایشان این عباس بنجد متشنش بر قول ایشان تمام کس که سخن ایشان و ثوق
 و انشاید و از ایشان و فاد و عهد نیاید نیست و فاجبوی از ایشان و گرنی شنوی بهر زده طالب سیرغ و کیسیا میباش
 حسین فرمود که این قضیه با نهالستی ندارد و چه مسلم بن عقیل بن نامه فرستاده و از بیعت بیست هزار مرد و مردان
 خبر داده و مردم کوفه شکایت بسیار نوشته اند و التماس نموده که متوجه آن جانب شوم شاید که کاری تمشیت یافته
 بهم باطل در هم شکند و حالا بر من حجتی لازم شده که اگر مردم خدا را چه بگویم تا تو هم گفت بن عباس فرمود که هنوز
 والی نیاید و شهر است آن مملکت در تصرف کسان است اگر بیان حاکم خود را از شهر اخراج کنند و ولایت
 را منحصر بشوند بدان صوبه و آنرا نمودن جواب است و اگر چنین کنند ترا هر چه بالشکر نیز به جنگ باید کرد

و مبادا که از ایشان در آن واقعه صورت نصرت ظهور نیاید و شما بیکس بی فریادرس بمانید حسین فرمود که درین سخن اندیشه کنم و فر داجواب باز دهم این عباس بر رفت و حسین برای رفتن کوفه از مصحف خال کشا و این آیت برآمد که **كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ اِنَّمَا تُوَفَّقُ الْحَدَّ الَّذِي رَزَقْتَهُ** حسین گفت که صدق الله و صدق رسول الله یعنی جد بزرگوار خود که در خواب شنیدم و کلام پروردگار خود که بفال کشووم هر دو نوبت شهادت من اند و مرا اذان چاره نیست و فتح تقدیر بتدبیر نشاید کردن مدوزی دیگر این عباس باز آمد و گفت یا ابن رسول الله چه فرمودی گفت غریمیت سفر عراق را تقسیم داده ام دور بر قنای ربانی و حکم سبحانی نهاده ام آنچه مرا حتی بود دست رضای با همان عبد الله بن عباس گفت ای حسین اگر ایستد میل سفر واری توجه بولایت مین کن که مملکت عرلین و عرصه فیح است و جھون و طلاع بسیار داد و وقبیلہ بھدان تمام شیعہ پدر تواند و دیگر دوستان را از آن است و ان نواحی می شمارست و چون در آن ولایت قرار گیری و اعیان خود را با طراحت و اکناف ممالک و ان ساز تا خلیق را به بیعت و ودعت کنند و لشکری و نیم بزنند آنگاه هر چه مدعا باشد بدان قیام نهایی حسین فرمود که ای پسر عم کمال شفقت ترا در باره خود میداتم و خواص نصیحت ترا به نسبت خود می شناسم تا غریمیت من بسوی کوفه مقصم گشته است و به هیچ فرع قطع آن صورت نمی بندد و درین سفر سهری هست که بظهور خواهد آمد و من میدانم که مرا چه واقعه در پیش است و از جد و پدر خود شنوده ام و تو میدانی که پدرم بار بار بر سر منبری فرمود که اذنبت علی المنايا و البلايا اکنون آن کتاب پیش است و مبلغ عمار و آجال اهل بیت را می دانیم و دیگر درین باب مبالغه نمایی و فرخ این غریمیت الحاح مقرر مای که بجای می رسد و من درین سفر بے اختیارم و زمام امور من در دست دیگر است قطعه بار بار گفته ام و بار بار گریه گویم که من دل شده ام این هفت بخود می پویم من اگر خوارم اگر گل چین آرائی هست که اذان دست که می پرورد و می رویم عبد الله بن عباس گفت اگر البته این غریمیت با مضایقهای رسانید و ترک رفتن عراق نخواهی کرد و باری ز نان و فرزندان را بفرستد حسین فرمود که ایشان را کجا بگذارم و بیکه سپارم اولی آنکه با من باشد این عباس گفت یا ابن رسول الله مرا وحید بود که در کتاب تو باشم اما قاید قصصا عنان غریمیت من بجانب مدینه می کشد و شاید که چون در کوفه قرار گیری من بلا زست تو انهم ریبه نمیدانم که با مفارقت چگونه تو انهم کشید و جام غم انجام هجرت بگذارم تو انهم چشید قطعه تو میروی و من خسته باز می مانم و دور آنکه بی تو مانم عجب همی مانم و تو با و پایی غریمیت چو با و می مانی من آیدید و کلا و ن چو آب میرانم پس ای امیر المؤمنین حسین بیا در آن و خوششان و بفرستد ان خود را هیچ کرد و بفرستد ان اطفا انکلهما ترتیب داد و در روز سوم قیامی که قصار اسلام بن عتیل در جان روز قبل رسیده بود و آنکه بیرون آمده روی پیراه

نهاده آورده اند که یک روز دوستان مجلس و محبان خالص ایشان گفت یابن رسول الله سبوی که میان رستم
 مصلحت نیست که قول ایشان را و قاصد فانی ایشان را بگفتنست حسین جواب داد که اگر از محبت ایشان اندیشه
 مندم و اینجای از نیم اتحادی در گردنم بدین جهت باز سفر می بندم که گشته از عیب و رافکنده اند و من گرفتار
 آن گندم عیت حکیم من حکیم من که گرفتار گندم و از این سوی بر ندیم که از آن گوشه کشند و اما چون بفرست
 صفاح رسید فرزدق شاعر را دید که از جانب عراق می آید چون فرزدق را دیده بر جمال جهان آرا
 حسین افتاد فی الحال از مرکب پیاده شد و در وید و روان در کابین پیوسته حسین گفت ای فرزدق
 از کوفه می آئی گفت آری یابن رسول الله گفت مروم که در را چون که اشتی جواب داد که ولسا
 ایشان بابت که راه حق تو در می آید شمشیر بگفته ایشان باینی میوه است که مال دنیا ایشان دارند و من
 فرمود که راست میگوئی پس فرزدق دوایع کرد و بجانب حرم رفت و چون حسین بطن الریه رسید
 مکتوبی بنقیس بن سهراده او را بگویند فرستاد و مضمون آنکه نامه سلم بن عقیس بن رید بن رید بن رید بن رید
 شما خلافت من و شوقی و آرزو مندی شما بقدم نا خدا شمارا جزای خیر و یاد حق و حق این ضایع بگرداناد و
 این صحیفه از بطن الریه منت ارسال یافت و من مخترب و عتق بنوب و آیم رسید و السلام قیس انما انحضرت
 گرفته روی بکوفه نهاده و چون بقادسیه رسید حسین بن خیر را چندی از لشکر شام بدان مقام آرم داشت و سبب
 آن بود که چون حسین از مکه بیرون آمد چندی از اتحادی نامهربان پسندید و فرستاد و از آن غریبت شانه نهاده اخبار
 که در سپهر زیاد تمام سپهر را بهایا بفرستاد و کاری و دلیان کارزار می سپهر بود و حسین از زمان ایشان از بن کار
 آگاهی نداشتند چون قیس بقادسیه رسید حسین او را گرفته بکوفه فرستاد و ابن زیاد باک غلطها کرده عاقبت
 فرمود که او را از بالای قصر بنیزند و دلاک شد و نور الامیه آورده که رسال نامه بکوفه از کربلا بود و مخترب
 آن نقل است و اگر نخواهد یافت و چون حسین بداشت عرق رسید بشیر بن خالب دید که آید بر سید که بشیر از
 کوفیان چه خبر داری بشیر گفت یابن رسول الله تشنه که الکوفی لایق فی فرمود که دست گفتی و از اینجا
 رگیزش بمنش و در و در سید بن ریک جانب بندی دیدیم اینجا عصب کروه بر سید که حد احب می گویست گفت
 زهیر بن القیس النخعی را و در آن تشنه گاهی آید حج کرد و در از من سرک آن غایب گشته بکوفه میرفت نام حسین
 او را احباب در اول قتل بود و بعد از آن تمام خبر است فرزند غیر لایق خلیفه و اسلام توحید فرمود حسین
 گفت از سید بن ریک ستر دارم که مرکب مجاهدت در میدان محبت است بی تباری و یا بشیر بشیر تبار آتش فیه
 اهل فساد و منطقی ساز می ویر و در عمارت جوالی شیخ شهادت یزدان نمائی و دوی از خوشنودن و از سجاد بن
 دل بکشتائی محصر از میان بگذری ای یمانان رسی روی نه سر ز شادی بر او فرود می آید و از آن ترسناک

شده که باین رسول الله قطعه سر می که پیش تو برستان خدمت نیست و سر نیست آنکه سزاوارت ج عزت نیست
 به پیش اهل انکار کم بود و پر دانه و ولی که سوخته آتش محبت نیست مدتهاست که مترصدانین دولت و مظهر
 این سعادتی بودم محضر خدمت خدا را که رسیدیم بکام خویش و پس از آن حسین بیرون آمده فرمود
 تا شبیه او را بر کنده و قریب بخیمه امام فداوم غصب کرد و پس با صاحب خویش گفت که از شما هر که آرزو
 شهادت دارد و باید که باین سوخت و در افتت نماید و هر که میل وطن دارد و شهادت اکاره است از من
 سفارت اختیار نماید غلبه باین زمین از وی اعراض نمود و روسته بکوفه نهادند آنگاه زن خود را طلبید
 گفت ایار غمگسار وای پدرم و فادار من بخدمت حسین میروم تا جان سپاری کنم فواد مال من حق خود بود
 و مرا کل کن قوی آنست که زن را طلاق داد و او را همراه برادر بکوفه فرستاد و در دایته دیگر چنان است
 که زن گفت امروز دانه دانه صاحب بهمت فرزانه تو میخواهی که در خدمت پسر من نشتی باشی من
 نیز منی ایچم که ملازم دختران قاطعه زهر با شتم پس هر دو با اتفاق که خدمتگاری اولاد رسول بر میان بسته و طریق
 میواری اسفاد قبول اختیار فرموده اجازت سعادت برود و سر نمودن و دین کار دولت است خدا تارک او بد
 پس از آنجا برفت تا مشق رسیدند و تقاضی از کوفه می آید حسین تنها نشستند و او را طلبید و از احوال آن طریقی
 استفسار نمود آن شخص گفت بخدا که از کوفه بیرون نیامده تا ویدم مسلم بن عقیل و دانی بن عروه
 را بکشند و تنهایی ایشان را برادر کشیده سر با ایشان را بدست فرستادند حسین که این خبر بشنود
 گفت ای الله و ای الله و ای الله و ای الله پس آن مرد در رفت و غیر از حسین کسی برین حال قوت نیافت وای
 گوید مسلم خنجر و شمشیر بزرده ساله حسین و او را بنواختی و صاحب دختران حسین بود و درین منزل که فرود
 آمده بود آن دختر بجدت خود پیش حسین آمد و شانه را بر او انداخت و او را زاری کرد و فرمود که هرگز مثل آن
 واقع نشده بود بسیار در روی او می نگرست و دست مبارک در روی می کشید و خنجر را شکلی در دل پدید
 آمد و لیر است چیزی معلوم کرد گفت باین رسول الله شب باین لطفی می نمائی و رعایتی می فرمائی
 که فراتر از ایمان باشم بگریدم شهید شده است حسین را تحمل نماید بگریه درآمد و گفت ای دختر و لنگ کن
 که من بهر تو با شتم و زینب خواهر من با تو و دختران من خواهر تو و پسران من همه برادر تو و دختر فریاد
 برکت مضمون این سخن رنجی که داب عرب بود او اگر و نظم ای کا شکسته ز مادر زادی و تا این
 ت پدر زادی ای کا شکسته شاختنی خواه گاه او تا کسر چو خاک در قدم او نهادی ای
 یار به شدت راست کار من تا جو بهار چشمه چشم کشا و می چون فریاد و نوحان آن دختر
 به پسران مسلم بن عقیل بران حال مطلع شدند و ناله و نوحان و آه و غمها از سر بر داشتند و از زاری

در سینه آری دقیقه فرود آمدند و هر یک از ایشان بسوز دل میگفت بیست من خود از در و دل بغیر یافتم
 حال مسلم چه میدی یا دم امام حسین از مصیبت مسلم بسیار تاثیر شده بود و از وفات عمر معامله اولی حد متعذر
 گشته بسبب زخم خنجر مفارقت مسلم و داغ یوفائی کوفیان آب از نواره دیده مبارک شانه زاده روان
 شد در زبان حالش بدین گفتار در ترنم آمد قطعه بدیل جروی عیب دارم منیدم که چون گریه و زاری خون
 که ما بر حال خود یک لحظه خون گریه و تنم بر زخم کاری سببندم بر داغ بیه یاری اگر چه از زخم بیرون گاه از در
 آمدن گریه آورده اند که بعضی از رفقا امر حسین را سوگواری دادند که بر خود دال بیت خود رحم کن از رفتن
 کوفه در گذشتن بوطن خویش مرا حجت بخائی که هم کوفه برین و جبر روی نمود و زار کوفه یاری و مدد گاری نیست
 فرزندان و نسبه گان خلیل که سوره بودند گفته باین رسول الله ما را بعد از مسلم زندگی بچه کار آید یا نه گریه کردیم
 یا انتقام خود بکشیم یا از ان شربت که پدر پاشیده امام بخیم حسین نیز فرمود که لا ینکسر فی الحقیقه بینکم ولا
 پس از اینها در زندگی هیچ لذتی نباشد بیست زندگی بهر دیدن یار است یا چون نیست زندگی عمارت و چون
 از ان منزل کوچ کرده بدایه رسیدند قاصد عمر بن سعد بر سید و مکتوب داد که شانه زاده نوشته بود رسانید به رسول
 آنکه اهل کوفه چنانچه سیمبره و سیمبره ایشان است عذر و یوفائی نموده مسلم را تنها گذاشته تا رسیدند و آنچه رسید بانی
 بن کرده نیزه تیغ ستم گشته شد حسین با او مکتوب عمر و سیمبره گفتین شد که مسلم بهر چه شهادت رسیده چون این خبر
 در آرد وی شانه زاده شیوعی یافت و مردم را بر آن اطلاعی حال شد جمعی از اطراف بدو پیوسته بودند مفارقت
 را بر موافقت اختیار کرده متفرق شدند و چون از ان منزل حلت فرموده و قیسری الحاقال رسیدند سوره دیده
 زده و نیزه بر زمین فرو برده شمشیر از ان آویخته و اسی بر اثر زخم امام حسین بر سید که صاحب اینها گشت
 گفته عبید الله بن الحر جعفری که از اسیان کوفه است و از مبارزه ان زمان و دلیل ان دوران بغوت و شوکت مسلم
 اکثرا و اقرا ن بیت و آهنگ چون شیر خران بود و بکه جنگ شمشیر بران بود و حسین حجاج بن مسروق جعفری را
 که از قبیله عس بود بطلب او فرستاد و حجاج سلام و پیام آنحضرت بر رسانید عبید الله گفت آه حجاج
 حسین مرا چرامی طلبی گفت تا با او همراه باشی اگر دفعه اعدا سخی کنی ثواب عظیم یابی و اگر ترا باشد در حب
 شهادت علاوه آن گرد و عبید الله گفت من از میان اهل کوفه بهجت آن بیرون آمده ام که مباد حسین بنان
 و یار رسد و کشته شود و من در میان کشته گان می آم و بدان ای حجاج که اهل کوفه بنا بر محبت و بیای از
 خاندان نبوت برگشته بهر پیروزید پیوسته اند و مال فانی را بر نعیم باقی گزیده و من نه طاقت حرب ایشان
 دارم و نه بجا نقت ایشان در محبت فرمی آرم حجاج باز گشته صورت حال بدو عرض رسانید امام حسین
 خود بر خاست و یوثاق می قدم رنجه فرمود این اثر شریط انظیلم و لوازم حیل و ما بگویند ان القبیل

بجای آوردن آنحضرت را بجای نیکو بنشانند و خود خدشت ایشان بایستاده حسین فرمود که معارف شهر تو
 بمن نافعها نوشته رسولان فرستادند که ما همه اعوان انصار و یار یهودار تویم مأمول و مسؤل آنکه ریح خراج تعجیل
 متوجه این جانب شوی تا ما بشراط طاعت سپاری قیام نماییم و اکنون می شنوم که روی از راه هدایت بر تافته
 بیا و یه ضلالت و غوایت شتافته اند و تو میدانی که عبید الله که هر چه میبختی از خیر و شربان شایع محافل
 خواهی شد و من ترارم و زیاده داشت و مناصرت خود می خوانم و اگر اجابت کنی فردای قیامت شکر تو پیش چشم
 مصطفی صلی الله علیه و سلم بگویم عبید الله جواب داد که مرا به یقین معلوم است که هر که متابعت تو نماید و آخرت
 بهره ادا از شویات کامل و نصیب او وافر و شامل خواهد بود و تا چون کوفیان با تو در مقام معادانت اند و در آن
 دیار ناصری و معاوین نداری و با تو معدودی چند پیش نیستند غالب ظن من آنست که تو مغلوب خواهی شد
 و لشکریزید بسیار است و من بایک تنم پیدا است که از یاری من چه آید مرا اسنان دارد این مادیان من که ملحقه
 نام او است قبولی فرماید و بخدا سوگند که این سپی است که از عقب هر جانور که من تاخته ام بدور رسیده است
 و هر که از پنهان تاخته گردد مرا نیافته و این شمشیر من هم سیفی صادم است و از مبارزان عرب کم کسی - چنین
 سلاحی باشد توقع می دارم که بقبول این تحفه محقر مست بر جان من بنهی مصرع چایه بلخ ز مور سلیمان
 قبول کرده و شانه را ده برخواست و گفت من بطبع اسپه و شمشیر پیش تو نیامده بودم بلکه از تو توقع معونست و
 مظاہرت میداشتم تو قبول نکردی و مرا بال کسی که جان خود را از من دریغ وارو التفاتی نیست اما ردای
 گوید که بعد از واقعه آنجناب عبید الله جعفی بر تقصیر خویش تا قتها خود و دوران بایات درو آمیز گفت
 چنانچه در تواریخ ابوالمؤید موفقی بن احمد مکی مسطور است و چون در سبده تالیف این اوراق مقرر شده که
 متصفیدی ابرار و بیات عربی مگرد و مگر آنچه ذکر آن ضرورت بود چه اشاع آن در شناسه اخبار فارسی با
 را سبب نزاع خمیر میباشد لاجرم با ثبات ایات جعفی شتغال زرق و مصنون آن شعر این است لفظ از چهره
 که چون شاه شهیدان مرا گفتا قدم و نه بیاری + چرا همراه آنحضرت ز رفتم + نور زیدم طریق حق گذاری + اگر
 در کربلا می گشتم آنروز + شهید راه او در دستداری + بسی بودی بفر و ای قیامت + مرا از لطف او میداد
 سکون و رفعت من از روی تقصیر + پانزده در مقام شمر ساری + بعد زاری و دادم می گشتم آه + ولی هو می
 ندارد آه و زاری + آورده اند که در منبر لایزال کوفه که از تعلق خوانند حسین فرمود آه بود و سرور کنار
 خواهرش زریب تبارد و در خواب شده ناگاه بیدار گشت و آب از دیده مبارکش می ریخت خواهرش ام کلثوم
 گفت ای بگریه مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم و ای نور دیده مرتضی و ای سرور منیر و زهر اسپر گری و دیده تو
 گریان مبارک الانجیر حسین فرمود که درین ساعت چنانچه مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم در خواب میگری و میگریست و

شاه حسین رسیدان تو باز در دوزخ اید و دوسو سال که در پیش من استیاد و میگفت که شش ماهه شش ماهه
 و مرگ بر اثر شایمی شش ماهه شد و در از گریه به خود گریه دست و ادم کلثوم نیز گریان شکر و به دیسان
 هر چه هست به بلبل و محزون گشته می اگر بپند از بیانه علی اکبر بیایم خواست و گفت آ پر بر ما به چشم گفت
 خدایا بر چشم و با حق ایام و حق با ما است پس گفت بلکه نبود اگر با جگر بریم یا جگر یا سر و چه یقین بودیم که
 لباس حیات مستعار است و اساس عمر پنا بیت نایا یا بار بار پاک جلال انبیا عالم بشریت بشریت کلی شیعی
 کمال است و وجهه مقرر است و مسافران منازل با دیده دنیا را بر عمر اینها گذرانید و گذرانید راه گشت
 نظمی که رنجت خشم انانی بکشت زار جهان و کبرق ما و شش شش منش نغمه که دم و ده اقبال کشته به چرخ
 که حصر الجاش عاقبت زینج نغمه که در با گذشتن قمار از پنجایات ریا حسین و کنگر و کلایق و حق و راست می
 پیچیم و گذراننده اوت و اشتقاق حق خفایق یزد و خون فرجین مزین و منور می یا بیم پس از از مرگ باک شد ما شوی
 مرگ برگ آید که راهها در دست و مرگ سار و منور را پیدا از پوست و مرگ بر و در حجاب ما پیش و تا شوی
 از فرج سوی اصل خویش و مرگ جانها را سوی جانان کشد و بلبلان را جانب لبنان کشد و پس از ان
 منزل رحلت فرموده بود منتهی رسیدند که آنرا نقطه طمانه خوانند شاهزاده درین منزل لشکر خود را گفت ای
 مردمان شما از من جلیه شما را دستور می دادم باز گردید و هر کجا که خواهید بروید که کوفیان یا ما یونانی که وند و سلم
 بر عقیل را بقتل آورند و این کار را افتاده است و بر شما حرجی نیست هر که خواهد باز گرد و و جوی که در راه و فنا
 ثبات قدمی نداشته ملازم است آنحضرت را بگذرشتند و حسین ماند با فرزندان و برادران خویشان و حتی اندک
 از موالیان حسین فرمود که ای دوستان مرا از خویشان و خویشا از من گریز نیست اما شمارا اجازت است
 عنان برگردانید و حال که مجال است به طرف خواهید متوجه شوید آن وفاداران حق که از و خواهران بید
 منم علیه الصلوة و السلام الحیا ربکیا زبان خلاص بر کشوده و ظها صدق نیست و صفای طریقه نموده گفتند
 یا ابن رسول الله هزار جان ما فدای خاک پای تو باد که تو سپهر ولایت را ما می و مسند امامت را پادشاهی هر که از
 روئے از تو برگرداند و خدا بکرم دیده در روئے تو نگرستین تواند که با حق ای که قبله هر که مقبل آمد گویت
 روی همه بمقلان عالم سویت و امروز کسی که تو برگرداند و روئے و فردا بکرم دیده بیند رویت و یا ابن رسول الله
 ما بچه حجت دست امتصام از من نامی تو باز داریم بعد از ملک خدمت و ملازمت تو که سبب پادشاهی
 جاود است روی بکرم ملکات آریم بلکه ملک آزادانیم که سلطانش تویی و جان را از ان دست داریم که
 جانانش تویی فقط خوشایم که سلطانش تو باشی و خوشایم که تا جانانش تو باشی و خوشایم که در
 روئے تو باشد و خوشایم که انشانش تو باشی و بدرد و دل بسهر بر دیم عمر و پیوسته آنکه در انش تو باشی

ای ریحان دشت رسالت و ای یاسمن گلشن جلالت باز از بوستان مهال خود بخارشان فراق حواله کن که اگر چه همه عالم پر گل و گلزار است باز خار خار عشق حوالت آنها همه نظر خار است قطعه باخار غم عشقت آویخته از دامن مکتوبه نظری باشد رفتن بگلستان ما اگر در طلبت ما در نیی برسد غم نیست چون عشق حرم باشد سهل است برآیند با این رسول خدا با تحقیقت ترا شناخته ایم و لولای هوا دار می تو بر سر میدان مخالفت برافراخته ایم و مرکب حق شناسی در مضامین است باخته ایم و رسم بیو خالی و بیجان شکنی که در مذاهب قنوت و آئین مروت رد نیست برانداخته ایم اگر تو آستین ملال برافشانی یا دامن صحبت از ماور حینی ماویست از دامن تو باز نذر ایم و اگر از در برانی از دیوار و آئیم چیست که تو صد بار دامن افشانی و نگذاریم دامنست از دست و بعد از آنکه نصرت خدمت تو در یافته باشیم طریق شکر گذاری و وظیفه سپاس داری اقتضای آن میکند که تازنده ایم چنان نبی از دست ندیم و بوعده یا لستیک تک و مر اللعنه سر اودت بر خط انقیاد و اطاعت نهیم چیست و دامن دولت جاوید گریبان امید چیست باشد که بگیرند و در گذارند میوالبان در آشنای این سخنان گریه میکردند و حسین نیز میگریست و ایشان ادعای خیر میگفت اما راوی گوید این زیاد عباسی بکه فرستاده بود که چون حسین بیرون آید و متوجه شود مرا خبر کن درین وقت عباسی در رسیده و خبر رسانید که شانه در درون است که حسین از مکه بیرون آمده و ام و در قبیله یثربی سکون است پیغمبر زیاد که این سخن بشنید حیرت برپا داشت و پادشاه را خبر داد که پیغمبر و جد که باشند حسین را بکوفه رساند و نگذاشت که بطرفی دیگر بیرون و در راه پادیه و در پیش گرفت و حسین ای طالبید اما ما حسین از ان قبیله بیرون آمده رو بکوفه نهاده میرفت که شخصی از نبی عاقله و در پیش آمد حسین از حال کوفه سوال کرد و آنکس گفت که این زیاد لشکر را بطلب تو پادیه میگردان کرده است و از قادیسی تا عذیب همه صحرا سپاه فرو گرفته است و انتظار تو می کشند مصاصت است که مراجعت نمای و بخدا سوگند که تو نیز میگذری جانب تیر و دشمنشیر نامی ایشان و یقین شناس که بر اتوال و اقبال کوفیسان اعتمادی نیست بلکه اکثری از آنها که بدست پیغمبر است در حین تو آمده بودند حالا در محاربه ملازمان این حضرت باشند شام اتفاق کرده اند حسین فرمود که حیرانک الله خیر و مؤثره فیست سبحان آورده می خدای عز و جل خیر و بد پس حسین باز دیگر گفت و میرفت تا بمنزل ملرت رسید شب آنجا بیدار نشد و فرمود علی الصبح را روان شد و چون آفتاب برسط السما سپید لشکر را دید که در آن محضر فرود آمده بودند و در سیه آسمان خود نشسته چون سیه آسمان سپاه حسین را دید از سوار شده و در پیش راه ایشان صحبت بر کشید و حسین کس فرستاد که بپیش برآید کیست بر بنی یثرب پیوسته اند و نام و نسب تو و باعث تحمیل فرمود که باحوال او بعلینا باری آمده یا خبر

حرکت که بحرب شما حسین گفت لا حول ولا قوة الا بالله العظیم آنکه گفت ای حربه خیال داری
 گفت هر پسر زیاد فرستاده که باز گردی و نگذارم که بطرفی دیگر روی بگذری بلکه لازم تو باشم تا دروازه
 کوفه حسین باز نگردد و وقت نماز پیشین بود گفت ای حربه وقت نماز است فرود آئی و تو با قوم خود نماز
 کنه از ما من بقوم خود نماز گذارم حرکت یابن رسول الله تو فرستایش دو ما هر دو لشکر در پی تو نماز گذاریم که تو
 پیشوای زمانه ای امام اهل جهانی و مضمون این بیت او اگر در نظم من دافعه ابا تو در هر نمازی بهمین است
 تازه ام نیت من بحرب ابرویت ابرو نیارم کی و در پذیر و خدا طاعت من حسین او را دعا گفت
 و فرود آمده نماز پیشین گذار و پس برخاست و شورش خود تنگی فرموده خطبه فصیحانه داد و گفت ایها
 الناس من وی بدین صوب نیاروم و غریمت این جانب نکر دم تا رسولان شما متعاقب نیاید و تا ماها
 شما پی در پی من نرسید که سرعت هر چه تمامتر متوجه دیار راشو که امامی نداریم که افتد ابوی کنیم اگر تو در میان ما
 باشی بهما ت دنیا و آخرت ما تنظیم می پذیر و من سخن شما آدم اگر خود و موافق خویش را سنجید
 بتجدید آن پر دانه تاس از سر اطمینان قدم در شهر شما نهیم و اگر از مباغت و متابعت من بشاید عنان حرمت
 پرتافتد بهر جا خواهم بروم حرکت حسین سوگند بخدا که من ازین مکتوبات خبر ندارم حسین فرمود که جمعی
 درین لشکر تواند که نامه های ایشان با من است پس فرمود که مکتوب را آورند و چون خوانده شد بعضی
 ازان مردم سر و پیش انداختند و خجل زده و منقطع شدند پس حسین برخاست و نماز دیگری نیز بجماعت او
 کرد و نگاه شتر سواران در رسید و نزد و آمده مکتوب بن زیاد پو که و او مضمونش آنکه در هر موضع که این نامه
 بتو رسد حسین را در آنجا موقوف دار و او را در منزلی که از آب و گیاه دور باشد فرود آر تا نامه را بخواند
 و با ما حسین داد که اینک بنگر که پسر زیاد چه میبانه دارد و گر رفتن تو من حیران فرموده ام اگر حسین نگذرد
 زیاد و من ترسم و اگر مبارزه حربه شوم از خدا و رسول شرم میبرم پس نهان از پناه خود باین گفت یابن رسول الله
 دست حربه بریده باد اگر تو تیغ کشد و دیده اش بر کنده باد اگر بخیا نت و تو نگر و من بین راه که می آیدم
 بی هیچ سنگ و کلوخی نگذشتم الا که آواز ز ایشان بگوش هوش من میرسد و مرا بهشت بشارت میدادند
 و من با خود میگفتم و ینک و ای بر تو ای حربه پسر رسول خدای میروئی این چه بشارت است اکنون
 مخالفان با من همراه اند و بضرت مرابطی باید بود اگر صلاح باشد باید که مردمان بخواب و در پیخیزید و راه
 و چون فرود آئیم شما بهانه آنکه حرم همراه است و در ترند و آید و آنکه که مردمان بخواب و در پیخیزید و راه
 بگردانید و از هر طرف که خواهید بر وید و چون بوز شو و مردم من بیدار گردند و معلوم شود که شرافت اید ما
 پاره درین بادیه بگردیم و در قتل شما بهانه سازیم هر چه است حسین او را دعا گفت و سوار شده هر دو

[illegible]

سرور این خبر و سوز و جان گذاز است که میدی و این چه درد و دلال است که بر سینه مائیتان غریبان می نهی
 پریت این سخن چیست که دلها بگی خون گردد و دیدار از غم دل مجله و چون گردد و شاهزاده فرمود که چون
 چنین خواهد بود و چاره چیست جز آنکه صبر کنید و پناه بخدا بگیرید آنگاه حسین همانجا فرود آمده بغیر مو و تا کسان او
 نرسیدند و نزد یک باب فرات قرار گرفتند و از لایم آوردند که امام حسین از کربلا رفته نوشتن بلبان بر سر و خراعی
 که تو نامه نوشتی و مرا استدعای آمدن کردی و من اینک آمده ام اگر ایاری کنی و عهد خود را بوفارسانی خود قاعده
 محبت بجای آورده باشی و اگر بوفالی کنی این صورت از اهل کوفه غریب نیست که باید و برادر و پسر و عم و بن که در
 حال لشکر مخالف سر بهابرا بر من گرفته اند اگر ایاری کنید بگو و الا من تن برضای خدای داده و بر هر صدمه لکرت خدای
 و انقلد با الله الا عظمه بقدم اطاعت اینستاده مصحح و رمان با حکم رضا و اولست پس پس نامه
 فدای نقیض اعزانی داد و قیس رفس بکوفه نهاد و راه داران را گرفته پیش پسر را و بر دو چشمش پسر زیاد افتاد و
 بلا از بغل پیرون کرد و پدر پدید آمدند و زیاد گفت این چه کافذ بود که بدریدی گفت نامه بود که من برنده
 آن بودم گفت از کجا آورده بودی جواب داد که از پیش امام حسین گفت چرا بدریدی گفت تا تو بخوانی که از سر
 محبان برو دشمنان فاش کردن شرط نیست پسر زیاد گفت ترا از دو کاری باید که در تاز چنگ من بمانی یا بی
 یا نهامهای آنکسان که نامه بدیشان آورده بودی بامن بگوئی یا بر بنبر و حسین را و برادر و پدرش را و اناسر الی و
 مرا و برادر استایش کن قیس گفت اظهار نام اهل نامه خود ممکن نیست اما این کاری دیگر کنیم قوم را در مسجد
 جامع حاضر کن مرا بر منبر فرست تا آنچه در غم بگویم پس منادی کرد و ندا خدای بیحد جامع حاضر شدند و منبر در
 صحن مسجد نهادند و قیس بیلائے منبر برآمده حدیثی را بصفات من استایش کرد و بر حضرت رسالت صلی الله
 علیه و سلم درود فرستاد و از ابتلائی حق سبحانه را بنیاد و اولیا را هدیه و چند فرخواند پس گفت ای قوم بدانید
 که من رسول امیر المؤمنین حسینم و مرا فرستاده تا این ولایت را بخو و بید که کسی از یزید منرا و تراست بجلالت زیرا که
 فرزند رسول خداست صلی الله علیه و سلم پس سبازید و باری می کنید که در کربلا یانک مردی چند فرود آمده و لشکر
 مخالفت بسید است خوشحال صاحب ولایتی که از هجوم بلا اندیشیده ناکرده و بگریه و پشیمانی و پشیمانی و پشیمانی
 عشق دام بلا است و کجاست شیر لکه که بلاندر پیر میزد پس در ایستاد و ندست یزید و ابن زیاد آغاز کرد و خروش
 از اهل کوفه برآمد و خبر پسر زیاد رسید کسی فرستاد تا او را از منبر نیر آورد و بیالای کوشاک برود و در شربت شهادت
 چشمانیدند و چون خبر قتل می رسید حسین رسید بسیار بگریست و او را دعای غیر گفت و چون پسر زیاد شنید که حسین در
 کربلا فرود آمد نامه نوشت بگو و منوش آنکه یزید پس نامه نوشت که زینب را اگر حسین را یا بی یا خبر او بشود و بی شتر نرم
 نشینی زمان و آب میر خور می تا او را به جیت من در آری و اگر با کند سرش بر داری می تو من فرستی اکنون آن حسین

من ترا ضیعت میکنم بیا بهیئت یزید و رآی و اگر چنین نمی کنی جنگ را آواره باش چون نامه حسین رسید برخوا
و بهیخت و گفت بداحال قومی که رضای مخلوق را بر غضب خالق اختیار می کنند بهیئت رو بدینا آورند
و پشت بر عقبی کنند و خلق را خوشنود سازند و خدا را دشمنانک پس رسول صید السدز یاد گفت جواب نامه بنویسید
حسین فرمود ماله عیندی جواب فقل حقت علیه کلمه العذل بی نامه او را نزد یک بن جواب
نیست و منرائی او بجز کلمه عذاب نیست آن رسول پیش پسر زیاد آمد و خبر نامه را شنید جواب نوشتن بیاور و غضب
او زیادت شد روی بجهنم مجلس خود کرد و کیست از شما که تصدی حربین کرد و هر بلده از بلاد عراق که طلبند
لبه از زانی دارم هیچکس جواب نداد و نوبت دوم سوم نیز کس اجابت نکرد و الفقه عمر سعد را پیش طلبید و گفت
بدتے شد که من شوم که تو آرزو سے حکومت می داری و فی الواقع آن ولایت وسیع است و غرضه هیچ دار و
مدخل اموال و بسیار و بیشمار است عیلامی خواهم که مشورط و طبرستان بنام تو نویسم و این آرزوی ترا از خاوت قوت
بصحرای فعل آرم عمر سعد خدمت قبول کرد و این زیاد و بنرمود و نامشور حکومت ری ایالت طبرستان بنام و نوشته
بیاوردند و او را خلافت نشر لیت پوشانید مگر بی با ساحت از پیش وی کشیدند پس گفت عمر من ترا سپاه سالاری
لشکر میدهم و حال حکم می شندی و پنجاه خردار از خزانه نقد بنویسم و این همه بشمار است که بکبار روی
و حسین را به بهیئت یزید و آسے یا سر او و متابعانش بر داری عمر سعد گفت ای امیر این کار بزرگ است بی
تفکر و تدبیر و چنین کاسے شمرع ننوان کرد و مرا دستور می ده تا بروم و با اولاد و اصحاب خود مشاورت کنم پسر زیاد
گفت برو و زود خبر می بین رسان عمر سعد جامه خالصه بن زیاد پوشیده و بر مرکب جعی سوار شده و مشور حکومت
رے در دست گرفته بجا آمد چون فرزندان او را دیدان صورت دیدند گفت ای پسر این پسر جامه کیست این
کاغذ که در دست داری چیست گفت آن فرزندان دلتی بخاروی آورده است که بیا این پسر بیست مسعودی در
طلح ما اثر کرده که نهایتش هویدانے ریاحی امر و نخبیت نیک بشارت رسان ما است و اقبال او نموده هر گاه
مار و است و روزیست اینک دل بفرادان عاشر حبست و عهد لیست اینک جان بهر آرزو و شرج خواست و دانید که
امیر عبید الله زیاد سپه سالاری لشکر خود بن داد و نشر لیت خاص سپه جعی بن رزانی فرمود و مشور را رت سے
و طبرستان بنام من نوشت بشمار تا که بروم و یا حسین مجار کنم پس کتر ترنگ می شنیدند گفت بهیئت بهیئت این
چو اندیشه بداشت که کرد و این چه سودای بی حاصل است که بسوی کاهل آورده و هیچ می دانی که حرب که میردی
و کم و شمن که ام خاندان بر می بندج حسین بن علی جگر گوشه مصطفی صلی الله علیه و سلم و نور دیده و نصی و نور سمنی
فاطمه زهر است پدرتو که سعد و قاص ابو جحان قدسے جدا ایشان می کرد و تو حالا قصد جوان ایشان میکنی و از خدا
بترس و از شرمساری رفته قیامت براندیش جواب بدتر نشد و سال الله علیه و سلم آمد و کمن که بهیئت یزید و آسے

تو پرسد که چرا فرزندم خصوصت کردی و تیغ در روئے او کشیدی چو تحت خواهی آورد و چه عذر خواهی گفت و دیگر
آنکه سنان را بدست خود نوشته بدو فرستاد و او را خوانده و سخن ترا اجابت کرد و بقول تو روی بدین جانب
آورد و تو اکنون قصد کشتن می کنی مردمان ترا خداوند بیوقا گویند و دوستان اهل بیت تا قیام قیامت بر تو
تا سنان گویند عجب کن کن که بنام حضرتان چنین نکند و عمر سعد روی از روی برگردانید و پسر بهتر را گفت تو چه میگوئی
گفتند که اگر برادرم میگوید اگر چه راست است استلای نسبه است و آنچه پسر زیاده و پسر بد تقدیر هیچ عامل نقد را پست
ند و چون ضرر را بر غائب اختیار نکند قطع نقد را از ایگان دست مده و در پی نسبه و زکار مبرگفت صوفی که آب گمانه
نقد از عسلای نسبه نیکوتر عمر سعد گفت که پسر است میگوئی حالا ما دیتار اختیار کرده ایم تا حال آخرت چو شمشیر
روزی و دیگر عمر سعد بدلا لاماره رفت و گفت زنی شدیم حیرت بین ابن زیاد دشواریان شد و چون بنظر کس بجای آمد
و بابش که بلا فضل کرد چون او شهر بیرون آمد یک گفت یابن سعد حیرت فرزند رسول خدا میری گفت ایست اگر چه پسر
حسین در دنیا موجب عار است و آخرت حاصل بنابر است اما حکومت ملک نیز سبب شرف و حضور است و در اسلام
عیدش و سر و عمر سعد بنی چند میگوید که ابوالمناخر ترجمه اش برین وجه آورده غزل مرا بخواند عبید الله از میان
عربها برید و دم از خواندنش بنظر ارقب و مرا امارت می داد و گفت حیرت بین قبول کن که از ولایت است
شور و شغب و ملک ای دل من بایل است می ترسم و بکینه چون بکشم پادشاه ملک عرب و چگونه تیغ کشم در رخ
کسی گوشت است شجاعت و نسب و علم و حلم و فضل ادب و هنر ای قاتل او و در رخ است میبندم ملک این چنین عمل آورد
خدای را غضب و دلمه جوئی نگرم در روی او حکومت آن و بی روز دلمه خونت مار ذات لب و آورده اند که حمزه
بن میثم که خواهر زناده عمر سعد بود و چون دید که خالش غم محاربت با حسین حیرت کرده بنزدیک آمد و گفت کمال
تو چه حیرت حسین یکی از گناهان بزرگ است مستلزم قطع رحم و موجب تنهاری و بیوفائی تو مرا ملک این امر
چرا می عمر سعد گفت ای فرزندان اگر چنین نمی کنم ایالت و حکومت می بیند پسر حمزه گفت بخدا سوگند که ترک ایالت
و خروج از دنیا بهتر از آن است که نزد خدا روی و خون حسین در گردن تو باشد پسر سعد و راندیشه دور و دور نشاند
خواست که غریمیت با فح که عاقبت حسب بیا و دیده بصیرت او را پوشانیده در چاه افتاد و با تیغ بنظر اسوار و
دیراوه رویه بگریانها دور و دور برابرمیر المومنین حسین فرزند آدم و کس بدو فرستاد که سبب آمدن تو بدین ولایت
چسبست حسین در جواب فرمود که تو و قرآن تو بمن مکتوبها نوشته و متاع قب سولانی ستارید و التماس قدم
من مبالغه از حد در گذرانید بدین کلمات همیشه شماردی براه آورد و شما لفظن بیان کرد و پسر عمر را یار می
نداوید تا بزاری کشته شد و حال من بخوابم که باز کردم اگر کسی مانع من نشود عمر سعد ازین جواب خوشدل شد و
گفت شاید میان حسین و پسر زیاد صلحی برگردد و حسین باز گردد و بحرب احتیاج نیفتد پس مکتوبی باین یاد نوشت

و از ملقب امام حسین او را آگاهی داد این زیاد بدو نوشت که بعیت یزید بر حسین عرض کن اگر قبول نمایم بنام
 نامی و الا منتظر فرمان من باش عمر بن سعد دانست که پسر زیاد بر اجبت حسین رضای منی شود آن نامه را بحسین
 پیش حسین فرستاد و آنجناب بعد از مطالعه فرمود که من هرگز بسخت پسر زیاد عمل نکنم و فرمان او نبرم و چون خبر یاد
 امتناع حسین به پسر زیاد رسید غضب بر مستولی گشته محمد بن یزید فرستاد بنی یزید و شمر و یزید را
 با جمعی سوار و پیاده بکربلا و عمر بن سعد فرستاد و پیغام داد که حسین و اتباع او را از تصرف در آب فرات مانع آئید تا
 وقتی که بعیت یزید در آید پس عمر سعد و بنی حجاج را با پانصد سوار جهت بکربلا آب تعیین فرمود و حسین و مردم او را
 از لب آب دور کردند و شانه را در خمیه بجای یادید نزد این صورت بسده روز پیش از شهادت امام مظلوم بود و آنچون
 تشنگی بر ملازمان حسین غلبه کرد و برادر خود عباس علی را با سی سوار و بعیت پیاده بطلب آب فرستاد و عباس
 با عمر و محارب کرد و غالب آمد مشکها پر آب کردند و به لشکرگاه خود برگشتند و دیگر حسین کس نزد عمر بن سعد فرستاد
 که میخواهم که امشب با من ملاقات کنی عمر سعد قبول کرد و با بعضی از خواص خود از لشکرگاه پیرون آمد و حسین
 با برادر خود عباس و پسر خود علی اکبر سوار شده در برابر عمر بن سعد ایستاد و گفت ای عمو از خداوندی که
 بازگشت همه بدوست منتری که با من در مقام مقابله و مقاتله ای دو میدانی که من بکسیم ازین اندیشه ناصواب گذر
 و باز عمارت دنیا گذار که با هیچکس پایدار نیست مغرور نشو و گفتو می گنج بقای نیست درین خاکدان همشردن نیست
 درین استخوان + آنچه برین مانده خرگه نیست + کاسه آلود و دستها تهیست + هرگز ازو گفتن بانش بدوخت
 و آنکه ازو خورد و بانش بسوخت + اینجا بینم بدنامی بخود پیوسته و دل و عروس عشوهای جان با دنیا مبسر
 مصرع که این عجز و عروس هزار داماد است + عمر بن سعد گفت ای اباعبد الله هر چه گفتی حق و صدق است
 اما من ترسم که اگر بخدمت نوور آیم منازل مرا در کوفه خراب کنند امام فرمود که عمارت های دنیا چنان محبوس نیست این
 همه نفاق با و توان در زید اگر قصر بلند ترا پست سازند کوشکهای رفیع در جنت بسا تو بنا کنی و مع هذا اگر با من
 باشی سرای بهتر از آن بودیم گفت مرا در ولایت کوفه جنایات و عقاربسیار از تنوع است از آن می اندیشم که این
 زیاد از انتصاف گردد و حسین فرمود که اگر آن ضعیف ضایع شود من ترا در جازم تر خشمم که صدایان را در عمر سعد
 سرور پیش انداخت و هیچ گونه جواب نداد و حسین گفت برو که بفضل خداوند و ثوق دارم که بعد از من میراد نرسی
 و آنچنان بود که بزبان آنحضرت گذشت چه اندک زمانه محتار بود پیوسته او را و پسرش حفص را و جعفر را که پدر را
 بر حسب حسین تخریب و بر جاکوست ری ترغیب میکرد قتل رسانید و چون شانه را در باد گشت بر بر جعفر و جعفر
 که یک از جمله راه و عمارت زمان بود پیش آمد که ای فرزند رسول خدای چه کردی گفت عمر سعد بدو ضعیفست که دم
 از قبول آن ابا کرد و بر گشت فرود من بروم شاید که پیوسته غفلت از او نشویم و بگویم مرا برین دشمنانست و نخواهد

امام حسین فرمود که بر صواب دید تو کسی اعتراض نیست بریر چون اجازت یافت علی الصبح به لشکر گاه عمر سعد
تشریف داشت و او در خمیه بود که بر لبه او غضب کرده بودند بریر سجدانی بے اجازت و آرام و سلام نکرده و شصت عمر
و غضب شد و گفت بیا احتامی ترا چه چیز مانع شد که بر من سلام نکرده ای اگر من سلمان فیم بری گشت که حضرت
رسول صلی الله علیه و آله و سلم فرموده که المسلمون من سلك المسجود من کسبنا له وکیل و سلمان کسی است که سلمان
از زبان دوست او ایستاد باشند بجا آب بر اهل پیغامبر صلی الله علیه و آله و سلم بستره و زبان بذرست ایشان بر تو
بافز و زدن رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و عیبه حرب کرده و لشکر و برابر عزت پیغامبر صلی الله علیه و آله و سلم آورده
سخ از خلق و خدایه ترا شرم و حیانت و عجز و زانی نیک سرور پیش انداخت پس سر بر آورد و گفت
ای بریقین میدانم که هر که با ایشان قتال کند و حقوق ایشان را غضب نماید محال جامی و عظیم و جزای او خدا
ایم خواهد بود و اما من ترک ملک می نمودم و دول از حکومت و ایالت بر نمی توانم گرفت بریر فرمود که
یا بن سعد هر که بهوس ملک می کند هر آینه بساط خدمت حق اطمی کند و مرکب و ثروت را به تیغ شتافت بی کند
و مردنیک سخت و عاقل و خشنین کارهای کند لظلم گیرم که روزگار ترانیه می کند آخرت مرگ نامنه عمر طولی کند
گیرم که بگذری تو ز قارون بچرخ و مال و باس و فاش کرد جهان با تو کی کند بهر کو گدیزشی آل مصطفی و او
مرکب سعادت خود باز پی کند پس بریر از پیش می نامید بیرون آمد و خبر نشان براده رسانید که آن سیاه کلیم
حقایق عظیم را بر عظیم متقیم اختیار کرد و عیبت باب زمرم و کوثر سفید نتوان کرد و کلیم بخت کسی را که بافت سیاه
اما شمر می الجوشن چون شد و که عمر بن سعد در شب فتنه با حسین سخن گفته فی الحال بکوفه رفت و با سپر زیاده گفت
که میان حسین و عمر بن سعد رسل و مرسله واقع است و شب نیز با یکدیگر ملاقات نموده تدبیر می کنند
و تحقیقت این حال معلوم نیست ابن زیاد و غضب شد و نامه نوشت بعمر سعد که من ترا بمحارب حسین فرستادم
تدبیر حاجت می مشغوم که با هم کلام و پیامی دارید اگر این کار از دست تو می آید بشور سر که بشام تو نوشته ام
باز فرست و سپه سالار می لشکر با شمر می الجوشن گذار چون نامه بر رسید عمر سعد اند و مناک شد و دل بر حرب
حسین نهاد و راوی گوید که در روز ششم محرم در لشکر گاه حسین آب ننهد و آن لشکر بانشنگی مبتلا شدند و
اطفال فریاد عطش اعطش بر کشیدند حسین برخاست و بموضع تشریف فرمود و گفت این من را بیکید چون
قدر می بکنند چشمه آب شیرین خنک خوشگوار پدید آید همه لشکرازان آب خوردند و مرکب از اسیران سانسند
و مشکها بر آب کردند و بازان چشمه ناپدید شد و هر چند طلبیدند از آن نشانی ندیدند و این از جمله کرامتهای
شاهزاده بود و اما چون این خبر به پسر زیار رسید با نامه نوشت بعمر سعد که حسین را بحال اوده تا در بادیه چاه
می کند کار بر و سخت گیر و محال بر تو تک سارا بیک لشکر پی و پی می فرستم آنکه شمر را با جبار بنزاع و مید و

که شمار امان نیست و امهال محال ندارد و ناگاه ابو شعبان کندی در واتی است که عمرو بن حجاج از ان متعال شرم
 داشت و یا نگ بران جماعت زده گفت ای قوم این چه سخت دلی و سخت پیمانی است که می کنید اگر این قوم از روی
 یا از چنین بودند و مهلت خواستند می مهلت میدادید و یا خیر این اهل بیت پیغمبر شماست و شماست جد و پسر
 از خالق تبر سید یا از خلائق شرم دارید بشو می شما بس سخت روی و سخت دینید چو شیطان لعین با کبر و کینه
 ز حق سبحانه شرم ندارد و نه از روی ندارد و نه از اهل بیت مصطفی اندک بصد کرب و بلا و در کربلا امر
 مردمان این سخن استماع کرد و دست از حرب بداشتند و بهما بخافه و داده نگهبانان برگذاشتند و حسین قبل ازین فرمود
 بود تا اگر دشمن گاه خدائی کند بودند تا مصاف از یک جانب باشد و حرم نیز از تفرص بیگانه این باشند و هر چه حرم است
 و درین محل فرمود تا آتش دران زدند تا کسی شجون نیارد و با چون آتش زبانه کشیدن گرفت مالک بن عروه بر آبی
 نشسته پیش بر اند و گفت ای حسین پیش از آتش آن سراسر این آتش در خود زدی حسین فرمود که کن بیت یا
 عن والدی دروغ گفتی ای دشمن خدای من که من بد فرخ ام و تو به بهشت مسلم بن عوسجه گفت یا بن
 رسول الله اجازت فرمائی تا تیر به بروم آتش زدم حسین گفت نخواهم که در حرب پیش دستی کنم اما تو دگر تا قدرت خدا
 بینی پس روی بقبلا آورد و گفت اللهم جره الی القادریا و ایا او را بسلسله عقوبت در آتش کش و پیش از بار گشت
 او آتش عقوبتی او را چاشنی از آتش دنیا چاشنیان فی الحال بحکم دعوة المظلوم اجابته اثرا جابت ظاهر شد و پیش
 را پای می بود اخی فرود خنده او بجانب سفلی تمایل گشت و عنان از دست داده و پایش در رکاب می انداخت و هر سومی
 و وین تا یکبار خدق آتش رسید او را از پشت در میان آن آتش افکند و خود باز گشت و فرودش از مردمان بر آمد و
 این که امتی دیگر بود از آنحضرت پس حسین سجده شکر بجای آورد و آنکه سر برداشت و با او بلند چنانچه هر دو لشکر
 بشنیدند گفت خدا یا اهل بیت و در بیت رسول تو ایم را و از ظالمان بستان این شامت آواز اول ترا می شنید
 صلی الله علیه و آله و سلم چه خوشی است که هر ساعت کاف بیزی حسین از روی غیرت بر آشفنت از سر نیز از آنحضرت
 کریم کار ساز و خداوند بنده نواز مناجات کرد که خدا یا بشتر اشعث نسب من قطع میکنید و مرا فرزند پیغمبر تو نمیدانند
 فادینه فی الیوم و در کجا جلا پس در همین روز خواری بجای نامی درگ جانانش را قطع کن بنور تیر و عابرین را
 زبیده بود که شهباز قصدا از قصاص عالم تقدیر و در رسید و علی الفور در باطن آن ناپاک تقاضای نماز هرشت و از فرزند
 فرود آمده بقصاص حاجت مشغول گشت که زوم بیا به با مر آنه نیشی بر عورت او زد و کشتوف عورت در میان سجاست
 میگردد و بدینا جان پلید از بدین موشا و بد باشد هر صحر و آنچه نماند بد زنگانی مرو و به با این که امتی دیگر از آنحضرت
 واقع گشت پس سجده مری پیش انداد و از داد که ای حسین این آب فراشته می کنی که چون در کما لوج می از و در سجده
 که از و قطره جنتی را از تنگای پاک شوی حسین که این سخن بشنید بسیار دریده گردید و گفت اللهم انی عطا شاکر

خدا را و آتشه بمیران فی الحال بی سبی پیش در میدان ویرانیداخت و او بر خاسته و برپایه اسپ میدوید و تشنگی
 بر دو غالب شده میگفت العطش العطش و هر چند آب بلبا و میرسانید نمی توانست خورد تا و آتش تشنگی
 بحد و این لایمت سووم بود که از آن حضرت در آن روز ظهور نمود و لشکر سپیدر باد آن همه کرامات مشاهده می نمودند
 و همچنان بر صرافت جمل و غنا مستقیم بودند و مشغول اشتیاق منکر کرامات اندک بر لباط مناکرات ماتان و اولیا و
 خویش پندارند و سر باطل صفا و نازند این همه بهر آنکه جنس نبیند و دو دو باند نوع انس خیمه که الله سبحانه
 روز شب حرب نکر وند و ملازمان امام مظلوم روی نیاز بدرگاه می قیوم آورده همه شب گرسنه و تشنه بزرگراهی
 و در و در حضرت رسالت پناهی صلی الله علیه و آله و سلم می گذرانیدند و نور الایمه آورده که چون روز تا سوعا بگذشت و شب
 عاشورا در آمد سلطان سیرکان و در تعزیت خانه عزوب مقام گرفت و شب مشک فام پلاس سیاه و پیراهن کبود
 در ماتم خاندان پیوسته و نوان تا بخانه بالا بنظر آید شهیدان که بلا آمدند شفق خون دیده در آن سپهر رحمت
 عرصه زمین گرداد بار و خاکستر خسار بر ورق خویش بخت میست و دو ظلام روی زمین را سیاه کرد و همه شمس
 خویش را بجز انشش تباه کرد و در آن شب حسین بفرمود تا آن گری که از سانج ساخته بپزه داشت در میان صحرا
 نهاده و جمیع لشکر خود را طلبیده بر بالای کرسی نشسته و خطبه در فایت جزالت نهایت بلاغت ادا کرد و بعد
 از شناسی خداوند تعالی و تعظیم و درود سپید عالم صلی الله علیه و آله و سلم فرمود که انکم من یلذ علی التی آله و الاضحی
 اما بعد انید که من هیچکس را از اصحاب خویش با وفا تر نیافتم و هیچ آفریده را از اهل بیت خود تر نیگو کردار تر ندیدم
 فحسبکم الله متیقین خدا شمار از جهت من چیزی خیر و بد ندانید که من شب قبله شمار از رفقه محبت خویش
 محلی ساختم و این مهلت بر شما خواهم و ظن من آنست که چون این قوم مرا بین طلب شما کنند و بختجوی دیگر
 پیر و از ندین باید که هر یک از اصحاب من شب است یکی از اهل بیت من گرفته و رفاق متفرق گردند تا از محنت
 ربانی و از شدت فرج یابند محبت من شد مخرقه گرداب غم آن به که شما کشتی خود بسلامت سوگال راید
 برادران و فرزندان و خویشان موالیان جواب دند که یاس رسول در ملا قوت مفارقت طاقت بهابرت
 تو نیست و یقینا خواهد از وفات تو نمی خواهیم و تاجان و تن داریم و رقی در بدن داریم باعد آدین و دشمنان
 اولاد رسول رب العالمین مقاتله خواهیم نمود و محبت بقیامت بر من آن عهد که بستم با تو تا ما گوی که در آن روز وفا
 نمود و حسین ایشان را و گفت و روی بفرزندان مسلم من جفتل کرد و گفت اگر بر ما بر مو امید کا و به و
 اکاذیب باطله کوفیان عتماد نموده پدر شما را بکوفه فرستادیم و آن گروه روی دل از کوی مهر و وفا بر تافته و باقرا
 ارتقام و در طریق تحریک فساد و ایقونایر ظلم دیدار و تافته عر من مقمونات و راه دست سهام تعرض بر خاستند
 در رسوم حق شناسی اهل بیت نبوت را از روی ناسمجاسی برانداختند آله و لعن الرحمن من کف النحریم

باشه است شهادت نوشید و خلعت سعادت پوشید حالا شما یاد کار مسلم بن عقیلید و مادر شما نیز غمخیز و دانا
 زده است بر خیزید و مادر خود را بردارید و از اینجا بشیله بنی طای روید و از آن جا بگذرید رفته بنشینید و دل در گم الهی
 انتظار برید که و میدم کسی که انتقام ما از بنی امیه بکشد ظاهر خواهد کرد و من این سخن از پدر خود شنیده ام و حقا که او از
 حضرت رسالت شنوده باشد و این صورت برین وجه بوده که حضرت امیر روزی از روزهای حرب صفین ندا
 فرموده که و آبا مسلم بیا که طبعی ابو مسلم کجا است محمد حنفیه گفت ای پدر من و آخر صفوف است امیر فرمود که مرا
 من ابو مسلم خلائی نیست مقصود من صاحب پیش شما که از جانب مشرق باریات سپاه پدید آید و چنین است
 کند که خداوند تعالی بواسطه منی را دور مر که خود قرار دهد و شاد و وقت آنان که با منی موافقت نموده و با عدل
 و نگوشتاری ظالمان جدو جهد نمایند این نقل بصحت پیوسته و در شواهد النبوه مذکور است و آنجا چنین فرموده که پدر من
 کس صاحب ادعوات ابو مسلم روزیست که با علمهای سپاه از مر و شما بجهان پیرون آمده و یا منی امیر حواریه شنود
 را از شماست مروانیان بهر دست انتقصه چون امام حسین بن با و لا و مسلم گفت که بروید و شکلی دیگر نبرد را
 براحت پدر من به شما اخراجی پدر و برادران بس است رخ اندرین زدوی نباید رخ بر بالاس و غوغا
 ایشان فریاد پر کشیدند که لے شاهزاده مصرع ما یم و خاک کویت تا حیان زن بر آید و جان با چه خطر باشد که
 بهر تو قدر کنیم و هر را چه قدر است که نثار آن خاک پاک کنیم پدر ما و وفاداری تو سرور و ریاضت و مادر و سواداری تو جان
 در می بازیم او بغیرت با و دشمنان و رن ساخت و ما از محبت با و دوستان جانی و می ساریم تو نه از آن مهری که
 با سیر با تو نصفایقه توان کرد و نه آن لبری که رضای دل ترا برودی از دوست توان داد و نیست تا سیر بر زبان
 اجل و زو نیم ما دوست ز و امان تو کوته کنیم حسین دید که ایشان از روی صدق و صفای فی و دم و در راه
 مهر و وفا نیت قدم اند و دعای خیر جهت ایشان بر زبان را ند و فرمان داد که چون بهم احباب من باین مجروح
 یافت باید که بروند و بقیه که از شب مانده بطاعت و عیادت گذرانیده و صباح صبحر گردانند که نماز آخرین که
 جماعت خواهم گذارد و نمازین باید و خواهد بود القصد مخادیم بمنازل خود مشتافته با دراد و ادعیه مشغول گشتند
 آن شب همه شب ناله و آه از غم زمین بخرقه ماه میرفت و غم شاکه خیر بیان با و یه عنان از چشمه چشمهای پرست
 ماهی میر رسید بیت اشک چشم تا بجا می رفت و آه تا ماه ماه ماهی را بر اشک و آه می گیرم گواه که نورانی
 آورده که او ایل بحر گاه بود که از بطنان آسمان آواز می آمد که یا خیل الله ای که ای الشکر خدا لے سوار
 شوید که هنگام کارزار رسید و بر نشاند که وقت رحلت بنزل از اقرار آمد کلوم سچو میوه شان حوشتان
 و خردشان خود را در خیمه حسین انداخت و گفت ای برادر عزیز این صدا شنیدی که از آسمان آمد گفت ای سرسپهر
 دازین عجیب تر هم دیدم پیش ازین ساعت یک لحظه نور با صره از فلک ماغ با قول رسید و مردم از در نهان

این بخار و گلشن ملکوت مشغول شد بحکم و رانت جدم صلی الله علیه و سلم که بیکایه عینای و کایه قلبی چشم در
 خواب دل بیدار بود و سگان بدیدم که برین حمله کردند و در میان آنها سگ بیسبز سینه برین خشمناک بود و در خود میگفت
 که او را با پاک خواهد کرد و درین اندیشه بودم که جدم صلی الله علیه و سلم پیش من آمد و گفت یا بنی امی پس من
 خسته شید آل محمد و ای مظلوم ترین فرزندان من اینک انبیا با استقبال روح پاک تو آمده اند و بجز بزرگتره ابشار
 من در هیچ جردن تا شب افطار نزد من کنی و توقفت و تا خبر بایز نداری و بجز جدم صلی الله علیه و سلم فرشته دیدم
 آنحضرت صلوات الله و سلامه علیه فرمود که ای حسین این کس را می شناسی گفت من فرمود که این فرشته است از
 آسمان فرود آمده باشی بشیر تر از آن بشیر برین و نگاه دارد ام کلثوم بگریه در آید حسین گفت آنرا خواهد
 اهل بیت را طلب کن که محل دایر رسیده است منزل الودع ای دوستان کیندم سفر خواهیم کرد و مسکن
 اصلی خود جلس و گر خواهیم کرد یا با لایم چون یوسف درین زندان بپوشد سر غمت اعزیزا ساقم خواهیم کرد یا
 صالح نیامتا می نیست کار فیتی است از دو چو صاحب هشتان قطع نظر خواهیم کرد یا ما از اینجا شاد و غم میرسیم
 از بهر آنکه یک منزل اندر بقعه زمین خوبتر خواهیم کرد یا هر که اعظم تماشا می ریاض اندست است یا گو بهیا نشو که از اینجا
 سفر خواهیم کرد یک پس حرم محترم حسین اولاد و مجاداد بایدند و حسین فرزندان را در پیش خود جای داد و بوسه
 بر روی یک یک می نهاد و روی در سینه ایشان می مالید و از دل پر خون ناز زاری می نالید و می گفت که
 مبارک تو سنگان من جاتم بر شامی سوز که هنوز وقت شبی شما نیست و در غریبی ساداره خزان می شده اند که چه
 گویم و غم شما با که گویم پس سس بشیر با تو کرد که ای یار دیر بزم من طایه نور دیده من طایه سر و سینه من نمیدم که
 با این شتیان چه خواهی کرد و بعد از من غم ایشان چگونه خواهی خورد و خوش و فغان زایل بیت برآمده و قتی بهر سکون
 در گرداب به خجرت و غرقاب اضطراب افتاده و فوج انواع و ریای محبت از خزان متلاطم و منترکم شده دیده دوران
 اندامه برزگان خاندان گریان گشت و زبان زمان بدین بخت و دل سوز بجز آتش ترم آغاز کرد و قطعه
 موج زنی بنیم از هر دیده طوفان غمی بمیرسد در گوشه از هر لب صدایه مانی یا اهل عالم را نمیدانم چه کار
 افتاده است یا این قدر دامنم که در هم رفته کار عالمی یا ام کلثوم بی طاقت شده گفت که کلمه شنه باغ را فنی داد
 لاله نورست نه چمن بلای قی اگر اوقات نشودن این سخن غم اندوز و یارای استماع این کلام جبار سوز است و بدما
 حضرت مصطفی صلی الله علیه و سلم که این عالم رحلت فرمود و محرم بایدت علی رضی الله عنه بود و چون علی بن ابی طالب
 شهادت سوخته رو شده سعادتمند پرواز نمود و سایه برادرش حسن محبتی بر فرق ما گسترده شده و بعد از برادر محرم ما و حشر
 و پناه گاه اسلا و بان تو بودی ای یادگار خاندان نبوت چو از انور بر روی محرم پاک باشد و هر چه راست بر آید
 دل افراق از کان که نه بدست فریاد از ان روز که باقی تو باقیم و دانه نیست عمر خست که را شیم و سرین

سخن بودند که ناکاه صبح بدید و گریبان از غم آن غریبان چاک زد و مع فلما اضاء الصبح فترقی بنبی صبح
 سپهر بهینه از سپهر بود و پوش خراشیده روی ظاهر گشت و آفتاب سرگردان از فلک گشته بادل پرآتش طالع شد
 و شنه زمان گیسوی شب را در ناغم شهید برید و موسی بریدن در صیبت غریب نیست و دست نماند بر این حق
 فلک از جیب تادامن فرو برد و جامه در برین و در غریب عجیب نیست نظم هر صبح که در تعزیت میفرمودند
 پیر این کبود فلک غرق خون چراست اگر آفتاب شرح نه در خاک میرود و در قنات سپهر چای پیرین قبا اگر در
 فراق آن رخ گلگون نسوخت زار را نور شید را چراغ لعل است که هر باست اما چون از صبح ظاهر شد حسین
 بانگ نهاد گفت دیار ان جمع شده و پیغمبر که در منت احاکر دند و فرض با حجاجت گذارند و هنوز و عانا گفته داد
 ناخوانده فریاد کوسح بی و ناله نای زری از لشکر مخالفان برآمد جوق جوق از سوار و پیاده کمل و مسلح روی پیران
 نهاده اند اینها و علیها الغلب کرده ندای حمل من میباید و در او دل راست که موالیان حسینی سپاه
 عراق را که مخالفان حجاز بودند با چنان برگ و نوادیدند عشاق دار که در شکاری بدست یقین برآید و زمان
 و زمین بر میان جان شیرین بسته و پیاده و سوار و بصفت کار را آوردند و عمر سعد بتبع لشکر پیرواخته شیشه نابود
 را در عهده عمر و ابن حجاج کرده و میسر ه ناسره را بشرف میالجوشن سپرد و عالم بدست مولی خود و درید داد و آن
 دل در قلب سپاه قرار گرفت نشانده با آنکه مددی چند پیش نهشت از کثرت لشکر دشمن اندیشه تا کرده همیشه
 با بیست رانان و ز سپهر بن قیس بجلی نمود و در سپهر با سره حبیب بن مظاهر مقرر فرمود و در این پایه برادر خود
 عباس از زانی داشت و اگر چه جای قلب همه باشد آن همه در قلب حایم گرفت مبارزان حسین در میان
 شهادت نقد ناسه روان برکت کفایت نهاده و بافت غلبی از عالم لایسی گوش هوش ایشان این نو میرسانید نظم
 روز جنگ است جنگ باید کرد و کوشش نام ننگ باید کرد و تا شود و در عرصه و میدان و تنگ براسپ تنگ
 باید کرد و وقت جوشش شراب خوش باشد نگاه کوشش و تنگ باید کرد و شکم ماه و پشت بایستی از اسلک شمشیر
 رنگ باید کرد و اندرین بحر فطری باید خورد و جای کام ننگ باید کرد و رزم با این سرکان و به باز و شمشیر و پانگ
 باید کرد و وزنی دید می کج بنیان و فکر تیر خرنگ باید کرد و اما چون بهر و وصف راست شد حسین همیشه
 در آمد و عمامه رسول خدای صلی الله علیه و آله و سلم بر نهاده و در اعراف حضرت صلی الله علیه و آله در پوشید و سر که شویا
 مبدان انسانی بالتبیت و دست گرفته حایل کرد و براسی مترجم نام که کرباب برق بودی سوار شده رو
 بمیدان نهاده و شری آغا ز کرد که یک بیت از ان این است شعر انا بن علی الطاهر بن اهل هاشم کفائی
 دهر ان یفقد حیاتین اقترام و مصون سخن آنحضرت آنکه ای اهل عراق سوگند بر شما میدم که میباید که بنده و پیغمبر
 ام صلی الله علیه و آله و سلم و سبط رسول خدایم و جگه گوشه فاطمه هرام و قره امین علی مرتضی ام برادر من نبی است

[illegible]

آمد گفت ای حسین این سخنان نتیجه بنید بر یارید یا رحمت میکنی یا ترا بقدر جنتیج ملک می سازیم پس تیری
 در کمان نهاد و گفت ای اهل کوفه گواه باشید و نزد امیر جلیل عبید الله زباید اقامت شهرناوت نمایند
 که اول کسی که تیر بشکرتگاه حسین انداخت من بودم پس آن تیر بجانب حسین افتاد شانه او را حسان مبارک
 خود بدست گرفت و فرمود که غضب خدا بر یهودی و فتنی افتاده و یافت که گفتند عزیز پسند است و ششم آنکی
 بر نصاری زمانه شکرگشت که اقرار نمودند که عیسی ابن الله است و خطیر و در کار و برین محل بر آنکه شما معذ
 و مهباشد که قصد کشتن فرزند نبیا میروی کینه من به اهل از منیج شکیبانی که راه سالکان مسالک و اصبر و صبا
 صبرك الا بانه است انحراف منی انجام و بعرو و ثقی الحجت که حکم ان الله یحب الصابین خلعت
 آن جزیر قامت با استقامت صابران راست نمی آید تسک میفرایم که اندک زمانی را تا شج ظلم بر روزگار
 تنگن آمد و محقر بیجا ازواج جاه و حرمت بقدر چاه ادا بار و مذلت گرفتار شوند عین که کرد و همه عالم کمان ظلم
 بزه که تیر لعنت جاوید را نشانه نشد؛ منتظر که حکم ان الله یمس و کلامی جزای کردار و سزای
 گرفتار شما برودی در شمار سده ظلم هر که آئین ظلم پیش نهاد؛ بند بردست و پای خویش نهاد و چند روزی
 اگر سرافراز و دهرش آخر زیاده را ندانید پس حسین عثمان مرکب از میان میدان بر تافته بصفت شکر خود باز آمد
 و دل پر محاربه نهاد و این اقدار در جمعه بود و هم محرم سال بر شصت و یک از هجرت سید عالم صلی الله علیه و سلم
 و لشکر مخالف بقولی هفتاد هزار و اینی هزار بودند و صحیح روایات است که بیست و دو هزار اسوار و پیاده
 از شام و کوفه در آن سر که حاضر آمدند تا زمان حضرت حسین بقولی هشتاد و دو هزار و بیست و دو تن
 بودند و غیر از آن حضرت سی و دو تن هزاره و چهل تن پیاده و در غلب رسایل که سخنان این مقتل مرقوم شد
 تفصیل این مبارزان و کیفیت مبارزات ایشان مذکور نیست و مجروحان و شغری استفا که ده اند و این کینه تفصیل
 و بصغ بسیار کرده تفصیل آن اقع و بطریق خیر الکلام درین اوراق ایراد نمود و در خبر هر مبارزی را که می خوانده
 چون پاری زبان از آن فائده نیست و سرشته سخن بسبب آن قطع می یابد و اینجا درم بگرهای که ضرورت
 باشد و اشعار که ترجمه آن رجزها بود و گفتار قدام و مناسب اوهان لطیفه ای زمان نمی نمود آن تیر مطوی شد
 الا یخیر لروان بقیانده بنو دین الله الی غانقه و التوفیق راوی گوید که چون صفوف قتال راست شد
 از هر دو جانب چشم میان بر میدان گماشتند تا سبقت حرب که کند و حسین میفرمود که من از پدر خود یاد دارم که تا
 مخالف ابتدا بحرب نکند متعین حرب او نباید شد اما من نیز بدین صفت لشکر کوفه این تاده بود چون حال بران
 منوال مشاهده نمود مرکب نزد یک عمر سعد را ند و گفت یا بن سعد یا حسین بن علی مقانده خواهی کرد و گفت بے
 و برین قتال بسیار تن بے سر خواهد شد و هر گفت فردا جواب مولی خدا صلی الله علیه و آله می دهم چه خواهی گفت سر حسین

جواب نداد و خرازا و اعراض نمود و متوجه میدان شد اما لایزال بر اعضای می افتاده بود و دل ز برش می طپید چنانچه هر کس پهلوی می بود آواز آن می شنود و مهاجرین و اس از قوم حرو و ایتی و دیگران مست که برادر او مصطفی بن علی با وی گفت که من و ریج سرکه ترا چنین خوشنماک ندیده ام تو از جمله شایسته و اولاد انجمن مبارزانی و هرگاه که از ولی و تیغ گذاران کوفته می پر سیده اند پیش از همه ترا نام می گرفته اند و پیش از همه ترا می ستودند این لرزه تن و طپیدن دل سبب چیست هر گفستی برادر من هیچ ترس نیست اما نفس خود را میان بهشت و دوزخ مخیر ساخته ام خود در اندیشه آنم که چگونه بر آید ناگاه نمره از جگر بر کشید و گفت ای پدر بشارت با تو که نفس من بهشت اختیار کرد پس تا زیاده اسب زد و نزد امام حسین آمد و از مرکب پیاده شده رکعتی را بوسه داد و روی بر مرکب شایسته نهاد و گفت یا بنی رسول اندر اگمان نبود که این جماعت قصد تو کنند و خیال می کنم که به صلح از هم بگذرد اکنون که تفرود عصبیان و غلبه طغیان ایشان بر من نمایان شد بخدمت تو مبادرت نمودم آیا توبه من قبول شود یا نه گناه من بخیر قبول رسد یا بی قطع هم با خجالتها سبک می رود و برادر آورده ام اما جان پرورد و زبان خدا خواهد آورد ام که بر من بیدل میفشان دست روزی که من بر آمیدی و روی این بارگاه آورده ام حسین از بالای مرکب دست مبارک بر سر روی خدایا و گفت اگر هر چند بنده گناه کند چون شکر بدگاه خداوند آورده باشد شفاعت نماید و از گناه توبه کرده خدا خواهد پذیرا بود و گفت عباد و یقیناً عن کتاب طبری که به نسبت من کردی تا کرده انگاشتم و تقصیر می که تا این غایت از تو واقع شد و گناه منم هر دانه باش دل بر حسب قوی بنده که در روز باز از سعادت است و این میدان جلوه کامل شهادت است بر او ولی برادر محبت حسین رو بمیدان نهاد و در نظر پدر و دو جوان نمودن داد و هنر داد و آقا چون مصعب برادر و پدر که حرارت ابرو و نیاگر دید و دست و پا در دامن آل عباس برانگیخت و در فرات که خدمت حسین و نجات لشکر عمر سعد گمان بردید که بچنگ برادر میر و چون بمیدان رسید گفت ای برادر و حاضر راه من شدی و مرا از ظلمت نجات بستی و آگاهان من رسانیدی من هم با تو موافقت کرده از اهل مخالفت میرا شدم و مرا گواه معامله هم باشم و با هم ارشاعت حسین بهره گیریم پس بحر برادران نیز و یک حسین آورده صورت حال بموقت عرض رسانید حسین او را در گرفت و تهنات و مقتل امام اسماعیل آورده که در آن زمان که حُرتر و یک شانه زده اند گفت یا بنی رسول اند شایسته پدر خود را و خواب دیدم که نزد من آمد و گفت اگر درین روز با کجا رفتی بودی گفتم رفته بودم که سر راه بر حسین گیرم پدرم فریاد بر نشنید که داد و داده ای پسر ترا با فرزند رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم چه کار اگر طاعت آتش و دوزخ داری برو و با و سه مرتب کن اگر شفاعت رسول خدا می بینی الله علیه و سلم در رضای پروردگار عالم تعالی او تقدس و تعظم می خواهی و ریاض رضوان و غرقات بهشت با و دان می جوی برو و با دشمنان او مصداق کن اکنون بخیر می آید این اجازت دهی

که بحرب دوم حسین گفت تو بهمان مانی صبر کن تا دیگری برود و گفت یا بنی رسول الله اول که بخو هست تو آمدن
بودم ستوری فرمای تا نخستین کسی که بجاربت دشمنان تو رود من بشام حسین ادا اجازت داد و هر دو
مردانه و دلادری فرزانه بود و او را در کارزار با هزار سوار برابر داشتند و سپه سالار سپهر زیاد چو و بر مکی بودند
رونده جهنده نازی فرادیدان آمد و در جزو بان مبارز می طلبد و ابوالفخر محمد بن جعفر از برین جدا آورده و نظم
متم شمرل در مردم رمای که بستم پیشانی خدای با شمشیر و شمشیر بران بدست ملک دار و بر شمشیر و شمشیر پاد
چون عمر سعد جزو رسیدان بدیدار زه بر کوفته و دلش به چید و یک از سر و قان عرب که صفوان بن حنظله
گفتند که طلبد و گفت برو و حر را به نصیحت و ملائمت بجانب بازار و اگر سخن قبول نکند بشمشیر بشمشیر
از تن بردار صفوان بارادتی تمام و زینتی لاکلام در برابر درآمد و گفت اگر تو مرا عاقل و بد و از مبارزان
کافی رو باشد که از برید برگردی و در دو کس حسین گمی حرکت صفوان از خرو مندی و فرزادگی تر این سخن عجیب
است که تو بیدار نمیدانی او ناپاک فاسق است حسین پاک پاکیزه زاده تزدیچ مادرش در بهشت بود
چشم بیل گهواره او جنبانیده پیغامبر صلی الله علیه و آله و سلم او را ریحان بوستان خود خوانده طبع و حسن از شرح
و بیان بالاتر است هر چه من گویم از ان والا تر است صفوان گفت من این همه میدانم و زیاده از این هم
می شنختم اما دولت مال و جاه با بیدار است و ما مردم سپاهی ایم ما را بلق و مرتبه و منصب می بایستی قوی طهار
و علم و فضیلت بچه کاری آید و گفت اگر کاسا سخن را میدانی دی پوشی و شربت شیرین نه می جان ربا
غرض یا را می نوشی خ خدات کند خا کا کتون منی صفوان در غضب شد و نیزه تواله کرد و نیزه بر نیزه
ادا قلنده بر دانی نیزه او را پاره ساخت و در همان گرمی سنان نیزه بر سینه اش زد و چنانچه یک گرا از پشتش
بیرون آمد پس ویرا بهمان نیزه از صدر زین در ریو و ویر سر دست آورد و چنانچه هر دو لشکر ویدند آنگاه بر زمین
زود چنانکه استخوان پا و ریزه ریزه شد خروش از هر دو لشکر برآمد اما صفوان را سه برادر بود و نه هر سه از غصه
قتل برادر یکبار بر بحر حمله کردند و خنجره از جگر بر کشید و خدای العظمت و قدرت یاد کرده و تراخت و دوال
کم یک را گرفت و از خانه زمین در ریو و چنان بر زمین زد که گردش خرد و شکست و دیگر را بنیخ بر سر زد
تا سینه اش شکافت و دیگر روی بر پشت نهاد و از غصه و تراخت و نیزه بر پشتش زد که سرشانی سینه و دیرن بر سر و بجانب حسین آورده
گفت یا بنی رسول الله بخل کردی از من شود خدای حسین گفت خدایت خدایم که از من نشنودم و تو از ادوی چنانچه مودرت
ترا نام نهاده یعنی فردا از آتش و فرخ آزاد خواهی بود حرا این بشارت تنقوده با نشاطی تمام ردی بمیدان نهان
و بحرب در پیوست بهر جانب که و تراختی از کشیده شسته ساختی مقدار این حال پیاده و روید و اسب را پی
کرد پیاده بحرب درآمد شعله چشم جان سوزش تا کشیده و نایره قهر غیرت افروزش اشتعال پذیرفته و

به نیزه صخره را سوراخ میکرد و به پیکان نوری را صد شلخ میکرد و لشکر که این گونه کارزاری دیدند پیاده و سوار
از پیش روی در می رسیدند اما چون حسین دید که هر پیاده جنگ می کند سپ تازی با ساز گرانمایه فرستاد
تا حرسوار شد چون آن مرکب نزدیک تر آوردند رکابش را بوسه داد و سوار شده بچلان درآمد و پیشت
عنان مرکب خود تاب میداد و بخون نوک سان را آب میداد و بچلان جمعی را که مانند پروین گرد او درآمده بودند
چون نباتات الغش متفرق ساختن خواست که باز گردوند و حسین آید و نفی آواز داد که ای حرم بازگرد که حوران
منتظر قدم تو اند پس هر روی بجانب حسین کرد که باین حصول آمد نزدیک جدت میروم هیچ پشیماندا و بی حسین
گرایان شد و گفت که خوش باش که ما نیز در عقب تو روانیم خوش از صاحب حسین برآمده و هر خود را بر
لشکر دشمن زده و هر یک میکرد و تا نیزه او در هم شکست پس تیغ آید را را بکشید و هر خاکسار را که بر فرق میزد
تا سینه می شکافت و هر که ابر میمان میزد و بر نیان میکرد و گاهی حمله بر سینه زده و دشوار از لشکر باین بر آورد
و گاهی استوچه میسره شده جمع ایشان را پریشان کرد و بی برین سان کارزاری نمود و تا خود را نزدیک علامه لشکر
عمر سعد انداخت و خواست که علمه را با علم دو نیم زند که شمر بانگ بر لشکر زد که اگر دشمن فرود گیرید بیکبار
لشکر غلبه کردند و از اطراف و جوانب خرم بروی زدن گرفته و حردریان آن کرده می جوشید و می جوشید
و مردانه می کوشید و ناگاه قسورین که مانند نیزه بر سینه هر زد که در و جای گرفت و حرم در حرم بود چون زخم خورد
و زنگار نیست قسور را و بیک ضرب زده بود و خود از سرش جدا شده شمشیری بیداخته فرق قسور که تا سینه
شکافت قسور از اسب در گشت و حرنیز از مرکب درآمد و لغزه زد که باین رسول الله اد دکنی مراد یاب
حسین از مرکب در تاخت و حرار از میان مردمان در بوده تا پیش صفت لشکر خود آورد پس پیاوه شد و نشست
و سر حریر کینار خود نهاده باستین گرد از خسار وی پاک میکرد و حرار متنی با نمانده بود و دیده باز کرد و سر خود را بر کنار
حسین دید و بستی فرمود و گفت باین رسول الله از من رهنی شدی حسین فرمود که من از تو خوشنودم خدای نیز
از تو را حتی با حرا زین بشارت شادمان شده نقد جان نثار نمود و پیشت برین مژده گران نشانه دوستی
که این مژده آسایش جان با است حسین از برای هر یک ریست و اصحاب بآن حضرت نیز پرداخته و گرد و دند و حاکم
خشمی آورده که شانه زده و در مشیر خرمه بیت فرموده است که از این است شعر لغه آخر حرنی دیاج
صبر عند مختلف الفصاح و ترجمه بولم الفاخر آورده نظم خوشتر از فرزان نام دارد که جان کرده بر آل محمد نثار
از شش کبر فرود آمده شده بر برقی شهادت سوار با بشتی بکار گشته مصطفی بر آورد و از میان شش مار که تا چون صحبت در دیده برادرش
بیال شهادت بروضه قدس پرید با جلا زنت نام سدید روی بیکان نهاده و خنجر بچند کارزار مرز و کشتن دشمنان ارجاع و از زم گدا
شربت شهادت نوش کرد و با برادر با جان بر جنت مصالح را خوش کرد و آورده اند که هر یک در شش دریا لشکر گرفته که نامش علی بود و چون

پدر و عم خود را کشته و بی برپاقت شده غلام خود را گفت بیایا اسپان آتیم و هر دو سوار از میان لشکر
 بیرون تاخته روی بجفت لشکر حسین آوردند چون علی بن الحنفیه و یک شاهزاده رسیدند کب پیاده شده برین
 ادب پیوسته و پدر آمده روی و روی پدر را ببین گفت ای بخوار تو نیستی گفت من سپهرم که در خدمت
 تو جان شاکر و من نیز آمده ام که در خدمت تو جان فدا کنیم و نکته اولی آنکه یقتل ی بابائیه العز آشکارا
 کنم بیعت سپه کوندار و نشان پدر را تو بیگانه خوانش فحواش سپهر حسین و پدر و ما گفت و علی استوری
 یافته روی ببیدان نهاد و در چو گویان طردید میکرو و جولان می نمود و مبارزمی طلبید مردی از لشکر شام آراشته
 با سلاح تمام برون آمد علی باستقبال آورفته نگذاشت که سخن گوید و بنوک نیزه او را از روی زمین در بر بوده
 بر زمین زد و گفت قطعه ریاحی ترا دم من بنده ام یا بسی دشمنان را سر افکنده ام یا من این داله خویش شمرده
 ام که چرا و کشته شد من چرا زنده ام یا مبارز در برابر روی آورده و کین پدر و عم ایشان را قبل می رسانید و حسین
 با دوازده بلند بر و آفرین میگفت و بر آید و ما میکرو بیعت آفرین خدای بر پدری یا که تو پرورد و ماضی که
 تو زاده آخر الامور و در میان گرفته شهید گردانیدند و به پدر بزرگوار و حکم ندادش در رسانیدند اما غلام حرم که
 عذر نام داشت در فراق خواجه و خواجگی گریان شد و دلش بریزان مغالقت و مهاجرت ایشان بریان گشت
 عثمان اختیار از دست داده روی بمعمر که آورد و بجای تمام جنگ در پیوست و بروی عصمان سهولت دست
 تا چند کس را در میدان خبر روی بدر و از عدم روان گردش نزد حسین آمده گفت یا بن رسول الله گستاخی
 کردم بکرم مرا معذره دار که هنوز رسوم و آداب حرب تیا موخته ام و در فراق مولی و مولی زاده خود سوخته ام و
 می خواهم که جان و قدیمت شکر کنم و فرودار عرصه شش بر سر خواجگان افتخار کنم بیعت اکرم البغلاء می خود قبول
 کنی یا بسا اگر شمه که با شاه و شهر را یکیم حسین برو آفرین کرد و او با سروری تمام و نشاطی الاکلام روئے
 بیدان آورد و اندک زمانی را خواجه و خواجگی خود رسید و بقصد شهادت شمع سعادت میا و دانی تری مصرع
 دیده بر لب است از جهان نا طالع مقصود دیده آورده اند که حسین بعد از قتل این چهار تن دیگر باره میان بن پدر
 صف بایستاد و از او که ای ابل کوفه و شام من ابتدا بحرب شما نکردم و شما اول تیر و در روی من انداختید و
 من هنوز بر حضور محارب شما نیستم و حال از لشکر من کسی کشته نگشته و حرم و برادر و سپهر غلام دی از دم شما بودند که
 علم نصرت من برافراختند و جان عزیز خود را در هوا داری فدا ساخته و من با کسی دیگر شما بجست می گیرم
 تا فرمای قیامت شمار این چندی را در من نشود و ای که ده مردان بیاید و با من یکم از که کعبه اول آنکه را دیده
 مرا تا نزد یک برید و دم با او مناظره کنم اگر منی مقابله حق بدست و باشد و دادم که چنان است برو بیعت کنم
 و اگر نه او داند و من یکی از عادی آواز او که ترانند ازیم که سوی نیزه روی که مرده شیرین زبان و چابک سخنان

شهادت علی بن ابی طالب

نباید که بمعاذ دل پذیرا و رافضی و از دست او خلاص شده و دیگر یافتند انگیزی و در ملک شورش پدید آمد
 حسین فرمود که چون چنین نمی کنید بگذارید تا بسر روضه مقدسه جد بزرگوار خود صلوات الله و سلامه علیه و جاور
 شده بعبادت قیام نحیم و بزم ولادت گذرانم گفتند بدین تمیز صنادیدیم چه ممکن است که قومی از اجلات عز
 بر تو گرد آورند و بازیردن آئی و طلب خلافت کنی و دیگر باره فتنه پدید آید فرمود که اگر این هر دو نمیکنند
 مرا و باران مرا آب بمید که عامه آدمیان کافه عالمیان را در آب خن الشرب است گفتند حدیث آب مکن اگر
 ملازمان تو بریم و فاق شوند آب فرات نیابند مگر بی بیعت یزید و اربابا تو بغیر از حریب هیچ روی نمایند است
 شانه زده گفت پس بوقت حرب بجان بجان بیرون آید تا مرد از نام و پدید آید و سهری از بی بهتر ممتاز گردد
 گفتند نعم انصفت یا بنی فاطمه که همچنین باش و بدین صورت هست آن رضی شدند که داب مبارزان
 عرب آنست که در مساک حرب قتال نام و لب خود آشکارا سازند و بمفاخر و ماثره قبیله و عشیره خود و لوی سبای
 برافرازند و ابواب تصلف و تکلف بکشایند و سهری که در باب مبارزت از ندانند چنانچه این سخن قبول کردند
 حسین با صفت لشکر خود آمد و عمر سعد روی مبارز نامه را که ساماندهی گفتند میبیلان فرستاد ساماندهی
 با مرکب تیز گام بی آرام سوار شده و دستی سلاح ملوکانه پوشیده مرکب خود را بچولان آورد و نام خود را بر مرکب
 مبارزان آشکارا کردند اے همل من هباده را بر کشید و برین محل زمیز بن حسان اسدی در پیش حسین
 ایستاده بود گفتند یا بنی رسول الله این مرد که بمیدان آمده مبارزی صفت شکن و دلیری مراد افکن است مرا
 اجازت ده تا با او هم تیردی کنم و بنا به لاف و گدافی که در ساحت میبیلان افراشته بصرفه و برهم شکم حسین
 او را اجازت داد و این زمیز از قبیله بنی اسد بود و در همان نزدیکی از وطن و مکن خود بریده و خدمت شانه زده
 را از همه عالم برگزیده و مبارزی مردانه و دلادری فرزانه در نبره و اقتراح راح ظفر پوشیده و در مجال حرب انجام
 طعن و ضربت شربت نصرت چشیده میبیت و افکنده مرکب بمیدان دلیری بغیر پیاخته زده شیده و در گرمی
 مآخض سواره بر سحر از وی گرفت سامان چون زمیز را دید از بیم او بلرزید و از راه نصیحت فرامده گفت اے شمس و مضا
 محاربت و کمانداری میدان مبارزنت شرمنداری که ال منال اهل عیال خود را میگذاری و روی بتقویت حسین
 و تمشیت جهات اوی آری زمیز گفت ای ناکس دون ترا شرم می باید داشت که شمشیر در روی اهل
 بیت پیغامبر صلی الله علیه و آله و سلم می کشی و بر اے نعمت فانی و تیوی حق و بیت ای آنروی خنک بکنی سامان خوا
 که دیگر سخن گوید که زمیز نیزه بر دهنش زد که شان نیزه از تقایش بیرون آمدنی الحال از مرکب افتاد و جان
 بداد پس زمیز در برابر عمر سعد آمد و تیره زد که یا اهل العراق هر که مرا خود شناسد شناسد و هر که نشناسد شناسم
 زمیز بن حسان الاسدی کیست از شما بیرون آید یا فانی یا یکدیگر بگردیم و بهنیم که بخت گزایی می کند و نکست

که ابر خاک خواری می افکند عین کوی عشقت در زخم بلایی در پی با کوه لرغینی که قدم بر سر این کوی نهاد
 ابل شام و عرق که نام آن یگانه آفاق شقیده قبل ازین آوازه شجاعت و دیرینه ابدیت اوست ایشان
 رسیده بود همه سر در پیش افکند از محاربت یا او تبر سید عمر سعد بانگ سپاه خود زد که این چه بیعتی است که شما
 در یافته آخر یک کس بمیدان وید نام خود را و جمع بهلوانان بلند سازید نظر بن کعب بنی سوار می گام بود و از
 رد ساسی کوز و از سر داران عرب که او را بر ابر صمد سوار داشتند که کعب بنی سوار بر سر آمد و گفت ای
 شجاع عرب از نعت خود جدا مانی و بی عیان خود را دست به شتی ایما تا از پیش امیر جلیل یعنی سپهزاد برم
 تا از محارستان عناد و کلفت بجز از راحت بهجت سی زبیر گفت ای لعین در خدمت آل زیاد خاک بر دست
 و در این من می آویزد و در گلستان خدمت حسین هر زمان نهال معرفتی از کنایه جو یا تحقیقت می خیزد و کن
 اکنون که از روضه محبت آنحضرت گلها می آید چیده ام از خار زار دشمن با بکار پیچ اندیشه دارم همیشه از روی
 دوست مرا چون گل مرا و شگفت احواله سر دشمن بخار و خار و خار که کم به نظر اندیشه کرد که زبیر بن عوف ششول سازد و
 ناگاه خیمه نیر به سوی وی اندازد و زبیر این عینی را در یافته مجال شش نداد و یک زخم نیزه اش همچو ابرو در دست
 بر او شش صالح بن کعب در میدان آمد و زبیر نیزه حواله او کرد و صالح یک طرفت اسب میل نمود و نیرزه او را زد و کعب
 اسبش در ر میبده او را از پشت خود بغلکند و در آن محل پایش در رکاب باند و مجال پیاده شد نشن مانند اسب
 می جست و لنگد بروی زمین و تا پاره پاره شد سپهرش کعب بن نصر از پدر شجاع تر بود و با تمام خون پدر و هم بانگ
 بر مکتب ده در برابر سپهر بنو نضیر است نکرده بود و زبیر نیزه از نو و در چنانچه نشان پشت و گدازه کرد و زبیر اسبش را از مقبوضان
 افتاد نهم و دو توش بر پیادگان که در پیش نیست سواران بودند و غنی را از ایشان با لکه کرد و باز از جهت نکرده بمیدان آمد و مبارزه است
 و هر چه دم و دو بر کعب آمد و نیرزه که چون غمزه خوان بینیم بجز چون فرقه عاشقان این خوریز بود و خون او بر خیمت و با خاک میدان
 می آید عینت عینت غریبان بهر جلایه من تفاوت بید نیرزه دل و شمتان می شگفت بیک ساعت رسیدند
 و هفت سوار را از پیادگان آورد و عمر و سعد را بجز لاجار کرد که تو پشت پناه لشکر منی بر دو سر زبیر را بر تارها هر
 حاجتی که داری بر آم حجر گفت بهیات رویا به با شیر تریان چه چرخه نکر و تیر و در پیش شاه سوار بود و توان زد و
 این مبارزنی اسد است و او تنها بهتر سوار دمی آید و من از جان خود و سپهر نیاده ام که بمقابله و مقابل که او شکست
 کم عینت گوزنی که با شیر بازی کند با خوریز خود ترک تازی کند با لکه آمد و سوار از شاه موضع کعب بن
 و من بمیدان رفته زمانه با و بگردم و همان که بر من حمله آورد و روزه بگریز آوردم و بجای نی که کمینگاه باشد و از
 شوم و هر آینه او مرا ستیزنده است از عقب من باید و آن صمد سوار که من سوار یک نشان و اگر صفت ایشان را
 بر هم زند ایشان را بکینگاه دوم آورد و همچنین تا سده صمد سوار را و فر و گیرند و هر یک از منی برو یکشان را شاید

که در آن محل از پیله در آید پس همه سواران کتل بسوختند و در کین نشسته بودند در میان این بخت و رسیدن ایشان
بود و انتظار مبارز می برد و لب از تشنگی خشک گشته و دهان از گرد و میدان پر خاک شده که ناگاه حجر سیاه و از
دور بایستاد و بهر گفت باین الاحزاب نزد یکدیگر آئی و باین بگرد حجر گفت من نه بجایست بلکه به جهت آدمی که
نزد من تو باین همه شجاعت میروی و توانائی چو پیش سپهر یار و یارائی تا نزد مال دنیا نمی گروانند آخر میدان می که
حسین را از یاد و مال و دنیای و اختیار می و قدرتاری نیست نیست بلند اقتضای آن یکینکه با اهل دولت پیوند
کنی از منیر گفت ای سلطان دولت باز حسین باید طایفه که بهایه یارین خال اوج ولایت است و مرا علم هست
بر نه است و میدار و که میدارم که این زیاده و تجاوز است و آنکس که تمام اختیار بدست او باز دوه همه بی و دولت آن
و دون تنها اند طایفه دولت از مرغ بیاورن طلب رسائی آن بزرگوار باز رخ و در غن شهرت است بود که حجر
نهاموش گشت و از ترس قدم پیش نمی نهاد و نه میسر عنان بخند و بدو حکم که در این الاحزاب شهرت نموده بسوخته
کینگاه برون رفت و بهر راهی می آید که آن خدا را از دوستی که بجهت و از کشتن بر بد با یک بر مرکب زده از عقب
شبه تا سخت چون این الاحزاب بپایان کینگاه رسید و بهر خود را بهر رسانیده بود حجر فریاد بر کشید که مرا دریا میدو و خود
را از مرکب در انداخت و در آن شد و بهر نیزه کشیده و در فضا اوج تا سخت که میبار سواران کین یکشاند
و از چپ و راست و در گذر و آغاز طمع و حرب کردند و بهر یکدیگر زده اند و نیزه کشیده بر ایشان تا سخت
آن گروه پشت داده و رو بکینگاه و دیگر آوردند و در عقب ایشان می تا سخت از ده سده سواران و در میان گرفتند
و شمشیر بر لبی و زده و نیزه بردوش می زد و چنانچه زده می بردید و در میان بگرفتند و رسید و بهر با آن زخم
برگشت تا به پشت را بک که ان شقی از بیم می در میان سواران اگر سخت و بهر نیزه از دست میگذرد می
چون برک در خشان بر کشید و در میان سواران از چپ و راست می تا سخت و از دشمنان سر و تن می انداخت
طیعت آفرین بر برق تیغ که می کشم و می کشم را فرق پیدا در میان ترک و منقر میکنند و راوی گوید که پنجاه سوار را
بیتد سخت امان و زخم بود و مبارکش زده بود و چون حسین آن حال را مشاهده کرد و جمعی از ملائکان را فرمود
که ز میزد و دریا میدوید که فدا می میرا و منین علی بود با و نه از میان ران رفتند و خود را بران گروه زده و زخمی را از
سواران بگرفتند و بهر را از آن بیا بهر و آن آمد و در آخر دن از و دست چوبه تیر و در سلاح انوشته بود و از
بعقب زخمها و مانند باران قطرات خون میچکید و او را بدین گونه زده و شانه زده آوردند و شخصت پیاده شدند
بر سر بالین او بایستاد و دانی بر آمد و بهر چشم باز کرد حسین را بر بالاسه سر خود آید و دید و مقتدر قوت داشت که رو
خود را بر قدم حسین نهاد و زبان حال میگفت عیبت خاک قدم دوست شد و نیست کسی را با این عیش که امروز
مرا و قدم او است حسین و منور که از بهر باین چینی کوی و آنچه و دل داری و ظاهر کن باین باقیم و تمنا حق

گذاشتی که تقصیر نکردی و شتر الطیمری و جو اخروی بجای آوردی زیرا که گفتی که فرزند رسول خدای بزرگوار
 من بجام آب صاف زلال شنگ آورده اند صبر فرمای تا آب بخورم آنکه سخن گویم حسین گفت که باران جاست
 ز بهر بد و نمود و اندو آن شراب بهشت است که بوی می نماید بلکه بر می پاشند بخت در پی آن تیغ که بر سر
 خورند و شربت از چشمه کوثر خورند پس رسیدن بهم میزد و چنانچه کسی چشیده باشد آنکه نقشه زد و طوطی رویش
 بشکرستان بیخود فرجین پرواز نمود حسین بگریست و گفت غلوی من ز بهر آنکه در آن جهان همسایه من باشد
 و خدای و رسول از و راضی باشند راوی گوید که چون ز بهر شهید شد هر دو لشکر دیده بر کشاوه و منتظر ابتیاده بودند
 تا هر کس قدم مبارزت و عرضۀ محاربت نمود و کدام و لا و را و او را و انگ و فرزانگی بد و از یک طرف لشکر تفاوت
 اثر کو قیام و شامیان آتش جهان سوز غدا و برافروخته و رایت شترت سرایت قتال برافروخته و شوی
 نبرد آزمایان آهن گسل پیر از چشم سینه پیر از کتیه دل بد چو آتش بسوزند گشت گرم کند هر دو فاد و خوار نرم و
 مشرم و از یک جانب جنود و مقتدرن بسو و شاهزاده کوبین و نور دیده بی ثقلین علی صلوٰۃ الله و سلامه التحیل
 النظر بالعين دست اختصاص و دعوت و التفتی بحسبنا الله و نعم الوکیل زده و پامی ثبات بر مرکز فغان و التی
 یعنی نموده اگر چنانکه می نمودند اما از روی جرأت چنان بودند که اگر شمشیر زده پیش آید جگر او را بسینه میزدند
 و اگر پای ننگ جنگ باید گریخت و رنگ او را چنگ در آرنج میزدند هر یکی را نیزه چون شعله آتش میگفتند هر یک
 را نادکی چون برق سوزان و رگمان با الوهید آورده که درین محل و موار لشکر عمر سعد میدان را آمدند بر مرکبان
 کوه پیکر ها سون نور و شمشیر و هر یکی دست سلسله خرد و پوشیده طیار کردند و اسپان را جولان و را آوردند یکی گفت منم
 بسیار ولای زیادین ابیه و دیگر منم که منم سالم مولای عبیدان نیاید کیست آن خون گرفته و از عمر رسیده آمده
 که مبارزت ما بر روی آید تا بطعن نیزه و ضرب شمشیر و مار زدن و گار و بر آیم بر برین حمیر حبیب بن قحطام خرمند
 که عبیدان رو در فرزند حسین آمده و تاخته نموده و شاهزاده فرمود که شما توقف کنید ایشان خاموش شدند و متعارف
 این حال عبیدان بن عمر کلنی پیش حسین آمده گفت یا بن رسول الله مرا اجازت ده حسین درنگ نکرست فرمود
 گندم کون و دراز بالا باز و با سکه قوی و سینه کشاوه فرماید رت از حسین و کمی تاقت حسین فرمود که کشته ده
 این دو غلام می خواهم بود و عبیدان را دست و سکه داد و با آتش آید از یعنی شمشیر صاعقه بار پیاده روی بمیدان
 و دو سوار نهاد و گفتند تو کیستی گفت مرده ام از بی کلب مر عبیدان گویند بسیار و سال گفتند ما از منم شایم بازگو
 تا ز بهر بن قیس یا بر بریدانی پیش با آید عبیدان گفت آن غلامان ناکس کار شما بدان سیده و فخر شما بدان انجاییده
 که سواران لشکر و مبارزان و لا و طایمید پیر است که کشته شما نموده باید مانند شما و اگر ضرورت تشنگی نباشد یا از او
 را با شما حرب کردن عار است بسیار و در تنه و شمشیر و نیزه و آید عبیدان که در غلبه و طاعت او کرده و شمشیر بر پا

و سه نرو چنانچه بسیار از پای در افتاد و عید الله باینی کشیده بسره و ویدیا کار او تمام کند سالم از عقب و در
 باینی چون قطره آب و قصد کرد تا بر سر زنده از لشکر گاه حسین آواز دادند که ای عبد الله از ضرب تیغ سالم خد
 کن عبد الله بدان سخن التفات نکرد و سر تیغ بر سینه بسیار نهاد و زور کرد و چنانکه نوک تیغ بر شمشیر برین مدورین
 محل تیغ سالم بود رسید عبد الله دست پیش آورد و سالم نه و نوک انگشتان وید قلم کرد و عبد الله در قینید شید تیغ
 را از سینه بسیار بیرون کشیده خود را بسالم رسانید و یک ضربت کار ویران ساخت غلامان بنیاد و یکبار زد
 بمیدان نهاد و کرد عبد الله فرو گرفتند و آن در محله مردانه بی از ایشان بکشت بی راجح و کرد انید و یا هر ضربت
 شهادت چشید قطعه بداشت پای در روی برادر عدم نهاد و آن کیست که برادر عدم پلخته نهد شاه
 و گد اپیر و جوان و بلند پست از دام بولناک اجل کس نمی جدد نور الایمه فرمود که بعد از آن بر برین حصیر
 بهمانی زاهدی بر رگوار و پیر که پاکیزه روزگار بود و با جازت حسین روی بمیدان نهاد و بر خری فصیح و فطی بلخ
 نام و نسب خود باز نمود و ابوالمفاخر ترجمه رجز او برین و چه آوره فطلم بن بریر یلی پرتنرم بنم انگس که بر روی هم
 بنده آلم و بر خار جیان بنیک بمیدان که بر برید نرم و دست در و آن آتاز اوده ام پرده بر دشمن اینماید رم
 جنگه در پیوست که فلک و دار حیران و در منخ خنجر گذار انگشت تیغ در دندان بجاند و بیست گران جنگ رستم بید
 بخواب شد که از نهیبیش زهره آب و در اثنا طمی طعن ضرب و در خلال کرد و فریاد گفت کشته گان مسلمان
 و سه ریزندگان خون فرزند پیغمبر خرازان پیشتر آید تا سر ای کردار شاد کنار شانم هر که پایی پیش او می نهاد
 سر و می باخت و هر که غم زرم و میکرد از جیان شیرین بر می آید تا آنکه مخالفان به تنگ آمده برید بن متقل
 را بر مبارزت او شخر لیس کردند و نیزید آراسته بمیدان آمد و چون نزدیک بر بر رسید گفت ای بربر لکان بتو
 آنست که از جمله گمراهانی بر برگفت بیا تا ما با هم کنیم و از خدای در خواستیم که هر که بطل بود و دوست محو مقتول
 نیزید را منی شد و بر دوست بدعا برداشته گفتند خدایا آنکه برادر راست است او را بر گمراه نصرت پس با هم
 بر او سختند و بن متقل شمشیر و حال بر بر کرد و کاری از پیش رفت و بر بر بنی بر فرق برید بن متقل زد که تا سینه اش
 شکافت و بمبار حرب و محک کار از حال هر یک روشن شد شمشیر خوش بود و گر محک شجره آید بمیدان که تا سینه
 روی شود هر که در خوش باشد بر بر بعد از قتل برید پیش حسین آمد حسین او را به پشت بشارت داد و آن بر پاک
 اعتقاد و بدان بشارت شاد شده روی بمیدان نهاد و بحیر بر اوس ضعیف و القتل رسانید حسین فرمود که آن دریا
 من عباد الله الصالحین بدرستی که برابر از زندگان شاهیست خدای و نور الایمه آورده که کشته بر بر بر عی
 که او را عبد بن باری گفتند پیش می آید و گفت ای بحیر بر بر را کشتی و خدای که او را از جمله قربان رگه آله و از
 زنده خواص از دست یو بحیر نشان شده از لشکر بر دل فتنه و بولی بر و غالب کشته فریاد میکرد و چنان خون

شهادت بر بر حارث

تذکره عارفان و سادات

ما حتی بعرضه گاه قیامت بر ویست بخش شهید اول خون و گردن و فکر یکس آخر که چو خورای کرزن
 و بعد از آنکه مبارزت بر روی و هب بن عبد الله الکی است او برانی بود و بیاروی نیکو خوی با خساره چون
 نادر و جندی مانند سنبل تر و مشک برآه نقاش قدرت بقلیم و قوت و کفر فاکهن خود که نقش روی او بر کشید
 و بر لوح فی اخص نقاشید چهره کشائی کرده طبعیت هر چه صفت اندیشه کشد کلک خیال و شکل مطبوع تو زیارت
 از آن ساخته اند و نواداد و نواده روز و زوادی او گذشت و هنوز بساط عشرت کامرانی و خوشتر مادر می داشت
 که او را قهر می گفتند پیش می آمد و گفتند آفرند و بلند و ای جوان اگر چندی از نواده رد و دیده و ای سر و سینه
 کشیده ای بر تو چراغ جان ای نواده یار و یار و روان در امان و محبتی است که تو از آنم که یک ساعت بی تو نیم صحبت
 تو الفتی دارم که طاقت آنم نیست که یکدم از آنم طبعیت چو خواب آنم توئی در خیالیم چو بیدارم توئی در
 صمیمم اما تا آنکه که جگر گوشه صفا صفا در لایه آنم و درین دشت که بلا و صحرای پر بلا باجای جحیم و
 مانده میجویم که مرا از خون خود شریقی دهی تا شیر یکد ز لپتان من خورم و بر تو حلال گرد و تمنای آنم که نقد جان
 بر طبق اخلاص نباده پیش حسین گشتی تا فواید قیامت از تو را منی با شمع جان مادر بر پیش آن سر در جان خدا کن
 و چون مردان راه خدا ترک بپوش بپوش بپوش بپوش بپوش بپوش بپوش بپوش بپوش بپوش بپوش بپوش بپوش
 باش و عالم را فغانی زن و طریقی عشق می جوی از خود را و الوداعی که بساط طریقی بپوشی بیارای عجبانی زن و
 گفتنای مادر مهربان مرا باشا هزاره و دو جهان به نیم جانی که دارم مضائقه نیست اما دلم بر این آینه عروس گمان
 است که درین غربت با ما موافقت کرده و هنوز از نهال صال بری نخورده اگر اجازت فرمانی بروم و از بوی
 تو ایام مادر گفت برو اما از نهان ناقص غفلت مباد که با فسون چشمه سانه تر از این بود و تو سخن می از دولت مری
 و سعادت جاویدی محروم گردی و هب گفت که مادر خاطر مبارک من دار که مگر محبت حسین بر میان جان نبوی
 بسته ایم که بسیر انگشت نریب از آن توان کشود و نقش مودت او بر لوح دل نه بطریقی رقم زاده ایم که آب مکر و
 آنرا تواند زد و و طبعیت بر روی صفت دل با از وفای دوست نیست و نشسته اند که نتوان بر سر دلش بپوشان
 نیز و عروس آمد و گفت آبا فوی و مساز من می موس و دیوان من بدان که مر و سپهر و تول ندای سلوات من
 و سلامه علیه درین دشت که بلا بپند بلا گرفتار است و غریب و تنها مانده و دراز یار و دیار است بخونم که نقد
 جانم تار قدمش گردانم و آیت سعادت از مصحف شهادت بخونم تا فواید رضای الهی شفاعت سعادت
 پناهی و ششوی متول خدا و عنایت علی مرتضی آخرین حال رفیق روزگار من گرد و نو عروس ای از دل برآید
 گفت آیا غمگسار من آنس روزگار من هزار جان فدای بدگان حسین باد و کاشکی در شریعت زمان ارباب
 رخصت بودی تا من نیز جان فدای اکر می یافتم میدانم هر که مر و در میان برآید حسین در باز و فواید قیامت

براق کرامت بفرموده بهشت پاکیزه شربت نازد و در حضور بهشت برین باوصال جور عین و سزا و دنیا
 نزدیک شایسته روحیم و در حضرت او بامین شکر طعن که فردایی من پایی در بهشت تنی و این زنا شود هر سه
 اینجا از سرگیری در رفیق و یار و الیف و نگار و توفیق و ساحت و انوار من باشم و هیچ گفت نیکو باشد پس سر دو
 اتفاق نزد حسین آمدند و در حقش تضرع و زاری و جرح و بیتیاری گفت باین رسول آمده شونده ام که هر شهید چه
 از کم کسب بر زمین افتد و در آن فردوس از کنار خود و سرور بالین می سازد و در قیامت نیز حجت و توفیق رفیق
 و هم نشین او می باشند و این جوان و عیله جان باختن وارد و من از هیچ شکسته نیافتم و دیگر آنکه این غریبه
 و بیچاره ام باوری و پیری و خواهری و برادری و غمش و غمگساری و داری و دو گدایانم حاجت من
 آنست که در عرصه گاه محشرم از باز طلبد و بی من به بهشت نرو و دیگر من غریب ندوده را بشما بسیار و نام را
 بدختران و خواهران خود بسیار پیاده حرم محترم اهل بیت یکی از کنیزان و دختر تنگاران باشم و یقین دارم که در سر پاره
 عصمت و دست نامحرم بدامن عفت من نزد حسین بگریست و صاحب آنحضرت از سخن آن عورت گریان
 گشتند جوان گفت باین رسول آمده قبول کردم که در روز قیامت ویران باز طایم و چون بدولت عت جبر بزرگوار
 صلوات الله علیه آله و سلم نخست خول حبت یایم بی سقم قدم در آن منزل نهانم و من او را بشما پیروم بخیر است
 طهارت سپارد این گفت و در کمیدان نهاد و با غلاری چو گل شکفته و رخساری چون ماه و دهنه بر مری چون
 عرگهای رود و چون اجل ناگهان به چشم رسیده سوار شده زهری و داودی پوشیده و فشان نده آگندی
 برونی او فرو کشید و نیزه خطی بدست راست گرفته و پیر کی بر دوش چپ افکند و در بزمی آغاز کرده که اولش
 این است قلعه ای حسین و نعمه الاحیاء له المنة کالاستیاج المنید نظم این چه ذوقی است که جان
 می بخشید و و هیچ گلی بیگ که می حسین بدوست او تیغ زند تا که کند ماروی اشترار چه گیسوی حسین یا سپ
 میراند تا بمیان میدان رسیدن آن مرکب باز کشید و قصیده در مدح حسین ادا کرد و بعد از آن سپ که بیکو و بان
 روی و شربت بخوان و داود و ولعتی چند متو و ونهری چند اظهار فرمود که آشنا و بیگانه و دوست و دشمن بر دافترین
 گفته اند اما مبارک طلبید و هر که بصفای وی آمد گاهی به تیغ از پشت مرکب ریزد و گاهی به تیغ بیدریغ بر
 پلاکت برونی می کشد و تا بسیار مبارزان را بر خاک میزند و انداخت و از کشته شده ساحت نازد و گاه کشته شده است
 پس پیش او آمد و گفت ما آناه از من اضی شدی گفت آری ای مردانگی تو و در سوم فرزندگی فرزندگی
 و علم نصرت بر افراتقی و دل مرا بقتل اعدای تازه ساختی اما آنکه میگویم که تا جان و داری طریق حریف فرزندگی
 پس گفت ای ناز و فرمان بر دارم اما اولم لطافت آن نوع و من میگویم اگر زمانی بروم و دعوی بجای آرم و بیدار
 باز پسین یکدیگر را بر بیم نظم خدای ربان ای باغبان مضایقه چند آن که که کینا که تمایز و شکسته خود را

بمیان میدان رفت و خود را در خون شوهر می گردانید و خاک و خون او در روی مالیدن آگاهش را نظر بر روی
 افتاد و علامه را بر مودت محمودی بر سر و روی زانوین هلاک شد و نقطه دیگر آنست که مادرش سر سپرد
 و بجز که آمد سینه کشیده پس زد و او را بکشت و باز گشت و چوب خیمه برود آتش سه کس القبل رسانید حسین
 او را آواز داده یا اگر در این راه اعتقاد کرد که ای فرزند رسول خدا من مرا معذور دارم که در فراق ما و او عرض
 سوخته بودم نورالایه آورده که پیرزن میگفت دادیلا در روز جوانی کجا هستی تا من باز نیامم که انتقام خون پسر
 چون باید بخوابی ای گوید که بعد از شهادت و سبب کلمی عمر دین خاله از دوزخ پیرزن آمد مرده بلند بالا که
 زیبا القای بر مرکب تازی شسته بر گشتن دران مرکب کشیده و دست سلاح ملوکانه پوشیده از تیغ آتش
 باز آب روسته مردان و بر دوازدهم شمشیر گوهر دار گوهر دار انگلی ظاهر میکرد و از سنان جانستان لعل منشور
 می پرانند و باز بان و در شمار جوهر منظم بصورت رجز جمع می نمود ابوالمناظر ترجمه جزا و گفت **عمر**
 ای نفس عزیز ترک جای مان کن تا ترتیب بهشت جاودان کن که از بهر شهود عرض اکبر که خود را بشهادت
 امتحان کن که در شعله آتش آسمان گون اطراف زمین چو اخوان کن که در محراب چو شیر مردان و سر پیش کش خدایگان
 کن بعد از محاربت بسیار و قتل جمعی از مجاهدین و ریاض جنت و نجاتی که از آنجا که شهادت بعد از پسرش
 خالدين عمر و حکم و من است که آنجا که فدا گشته روی بمیدان نهاده و او مردانگی بدو و بر جزوایان و قتال بر روی
 ارباب عدا و حیدر ال کشید و خاک میدان را از خون نامردان چون لعل بدخشان و رخشان میکرد و صفحه معرکه را به تیغ
 آتش فشان از قطرات و باران لعلی و عدوان افشان میکرد و مانند برق خاطف شجر گزای می نمود و بر شکار
 شهابه شاقب نیزه آتشین با کاردی فرمود و با قبت خالدين عمر و نیزه چون عمر و خال خلد آباد وصال وصال
 آباد و مله رسید و با غی چون زره خورشید در خشان پیوست که چون قطره سر گشته لبان پیوست که جان بود
 سپاه وی و جهانان حایل که فی الحال که جان داد و جانان پیوست بعد از و مدد بخن قطعه شبنمی که در هیچ
 مکر از حروف سیوف روی متافیه بود و شش شمشیر رخسار عیار میدان شکافته چون عرصه گاه نبرد ابر
 غالی دید عیت و باغش ترک می داد و بکوشش بر او و چون عدو عزان خروش روی بمیدان نهاده مرغ
 تیر تران را از قفس جمیع آزاد کرد و گوهر تیغ بران را از معدن نیام پیردن آورد و روی هوا را از بخار حرار
 بهیچاز نگاری و محن زمین از اکثر خون عدا گلزاری ساخت بعد از گذشتن بسیار و کشتن بیش از نامدی
 بروی ماست و بنیاد حیاتش را بشمشیر قاطع برانداخت و او را آورد که بعد از و عمر دین عبداللہ عجی و در و یک
 بهیچا غوطه خورده میخی چون پیش نهنگ تیر جنگ از نیام انتقام بر کشیده و خود را بر سینه یاد و زخم چوین سنده
 بمیان آتش کارزار رسانید **پیوست** بهیم بهیم تیغ او بر تنگ اگر کردی گذار با همچو سپاه از نهیش سناک

شهادت محمودی

شهادت خالدين عمر

شهادت عمر دین جبار

گشتی بنیز آغا جنگ کرد و ساخت زمین کویع را در دشمنان تنگ کرد و صفحه تیغ یافانی را بخون دلیران
 رنگ نمود و عاقبت از ضربت احد مرعیه روح پاکش از مجلس خاک با آشیانه افلاک آهنگ فرمود پس
 از آن حماد بن اسلم بمیدان دادمه اسپ می تاخت و لای نصرت بر می افروخت و بر تیغ مبارزت سر
 دشمنان از تنه جدا می ساخت آنرا چون گوی می باخت و بنای صبر و قرار از دل اشرا
 بر می انداخت بجای تنگ ایل و بیله تالش بر بست و باولی شادان و جالی محبت باوان با شهیدان
 و حجر حوسبت بیت هر لحظه با دمی بر از گلستان گلی که آشفته می کند دل مسکین بلبل بعد از دو قافص
 بن بالک بیت تیز کرد اسپ را چون خفیف یکل شنی من انظر یف ظریف که هشتاد و از ده تن را پیش
 ناکشته بود که ناحق قاضی بر روی تاخت و بطین نیزه اش بر خاک انداخت فراش قدرت سائبان عزت دی در
 عرضه جنان بر افراشت و ساقی قصدا از جام صفاد نخل انضا اوراست و سر از اسانت بیست جرمه از جام
 رسید و رخت با ایدان سعادت کشید بعد از آن شیرین روی بمیدان نهاد بر مرکب تیز گام راه انجام
 ازین سبب امین لحام سوار شده بر چپ و راست می تاخت و هر دو از بالش زین بر فرش زمین می
 انداخت نظر بهر آنکه نیزه بر افروختی بهر آنکه زحمتمی ساخته بهر سو که مرکب را می کشید بشمشیر خون
 ریخته به ناگاه ملکش خطا کرد و آن صوب کابر زین افتاد و جمعی از کوفه ها آمدند بر خمهاست متوالی و صحرهای
 ستاقب انضاد اجزای مجتهد ویران متفرق ساختند بعد از آن مسلم بن عوفه اسدی بمیدان آمد و او هر چه می تواند بود
 و شجاعی بیکانه ثابت شد و لشکر آرای و غروره او بر جریان کار با عی طیم کرده و کار بر مشرکان به تنگ آورده
 چند نوبت قرآن پیش امیر المؤمنین علی گذرانیده و خود را بدان درجه که امیر او را بر او خوانده رسانیده از مضائق
 خطرات چون تیغ جوهر دار خود سرچشمه بیرون آمد و دور مهالک علمات چون نیزه برق آثار خود بر سر از خود
 بیست گردا و متفرق گشتی بر سر گردان زرم به تیغ او جوشن دید که بر تن مردان کار با جازت حسین روی میگردان
 آورد و طرید مردانه و جولانی مبارزانه در بزمی و در صبح شاه شهید می خواند و تقبالت قبیل و محبت عشیره خود و در
 انشای آن بزبان می راند مقارن این حال مبارزه از اهل خلافت و جلال مبارزت و بیرون آمدن
 بحری جوشان و رعدی خروشان از گرو راه حمله بر مسلم کرد و مسلم حمله او را و غروره نیزه زور بهایوی مستش که
 سرشان از جانب چپ بیرون آمد پاهای حسین خروش بر آورده بکجه گفتند و لغزه حملات افلاک بشیر رسانیدند
 لشکر عمر سعد طیره و نیزه کشته سر حالت در پیش افکندند مبارزی دیگر بیرون آمد پاشنی مرگ چشید و سگری روی
 بهر که آورده زود و باریان گذشتند در سید القه مرمی آمد و مسلم می کشت تا پناه میارند را نیزه پیمان
 بجان کرد و بشمشیر آیدار و مارا بخشش کس دیگر بر آید و عاقبت زخمی گران یافته از پای و در آمدن احوال حسین

شهادت و قافص این بالک
 شهادت و شریح بن عبید
 شهادت مسلم بن عوفه

و حبیب است و هر دو را می بیند و می بیند که هنوز در تن می باقی است حسین فرمود که ای مسلم طایفه از یاران
 ما را اجل دریافت و حجتی که زنده اند انتظار آن می برند غم مخور و اندوه نداشته باش که تا به دم بدوم تو هم همراه خواهم شد
 و همراه یکدیگر نیز یک نبی و ولی خواهیم رفت مسلم کاین سخن بشنود و دیده باز کرده و در شانه او دگر گشت و گشتی
 کرد و گوش هوش غار فان و در آن زمان از تبسم او این نکته می شنود و صریح ای خوش آن راهی که صریح
 چون تو همراهی بودی آنکه حبیب گفت که مسلم بشارت باطنی بشارت باطنی بشارت باطنی بشارت باطنی بشارت باطنی
 گفت بشارت الله بخیر و یا حبیب پس حبیب فرمود که ای مسلم اگر من ندانم که بعد از تو زنده می باشم یا نه
 و صیتی میگردم اما یقین دارم که همین لحظه تو خواهی پیوست و رخت زنده گانی این خرابه فانی بر تو اجم بست
 چه وصیت طلبم مسلم گفت من نتوانستم که دست از بر این بد بران شتی باز نداری و دقیقه از درون تو
 و فراتر می فرودنگد ای دور نظر حسین نیز از این تا وقتیکه جان فدای شانه زده گویند کنی حبیب گفت برب العجیه
 که چنین خواهی کرد و این وصیت بجای خواهی آورد و قطعه سنگی حسین اختیار خواهی کرد و برای حضرت او جان
 بشمار خواهی کرد و دیه و ارسمیدان هر چه خواهی رفت و بزیغ و گردن زدن کار نخواهی کرد و درون مهر شیران
 و شست و پیراهن بطعن نیز بجای شکار خواهی کرد و مسلم او را دعا گفت و روی بجای حسین آورده فرمود که
 یا بن رسول الله رفتم تا مرده دهن تو بحضرت جدت رسانم و بدرت از قدم تو آگاه گردانم پس دیده بر هم
 نهاد و نقد جان بقا بعض اصرار و ادراوی گوید که در آن زمان که مسلم افتاده بود بعضی از لشکر عمر سعد آواز
 برآوردند که ابن عباس را بکشیم و شیت بن ربی زبان بدشنام ایشان کشاوه گفت بختنن شخصه اظهار شادمانی
 می کنند که در غزای آذربایجان پیش از آنکه صفوف مؤمن و کافر بهم رسد چندین مشرک اقبال آورده بود
 عجیب حالتی که شیت آن قوم را از شاد شدن بقتل مسلم منع می نمود و خود بقتل سبط سلو و رسول صلی الله علیه و آله و سلم
 و پس پندیده بنول شادمان و تبرج بود و صریح هشوس که انصاف در آن قوم نبود و کافران آید و دیده که پس
 مسلم بعد از قتل پدر و بریکان دی بیدان بنوا حسین گفت ای جوان باز گرد که بدرت کشته شد و اگر تو نیز بقتل
 مودرت ضلح ماند پس خواست که برگردد مادرش فریاد کنان گفت ای سرگزین حرب برگردی هرگز از تو خوشنود
 نشوم پس روی بفرمود مادرش از عقب روان شده او را بر جان خدا کردن دل میداد و میگفت جان ما و
 تا از تشنگی نترسی که همین ساعت از دست سانی که ترسیده خواهی شد جوان برب داده و بیت تن را بی سر
 ساخته آخر از پای در افتاد و سرش بریده پیش مادرش انداخته و آن لیل سوخته سر سپهر تراشت آفرین گوید آن
 و روی نگر گشت و هر که آن حال مشاهده میکرد و مادر را میگریست بعد از آن هلال بن نافع بجای روی بیدان
 نهاد و اگر چه ناله هلال بود اما جانش چون بر در درخت کمال بود و در آن نوحه می گفت نوحه و ادای پوشیده و از جام

و حبیب است و هر دو را می بیند

شادمانی می کنند

از دوانج شربت آینهاج نه نوشیده وقتی که عنایت حرب کرد و عرض است رویش زد که بمیدان مرو که میبادا
 هلاک مشوی هلال گفت آنادان از برین دور شو چو این از دیگران کمتر باشد مگر حضرت حسین بگذشت بر میان
 جان بسته ام و از روی و عوی بی سعی بخندست و گفتش بپوشنه لال دل از عالم پرده بسته و علم کجاستی و سواداری
 برافراشته بدیست بهمد محبت و فامی کنم و بنجاک و رش جان فدای کنم این سخن سیح مبارک حسین رسید
 گفت که برادر دل عیال بجال تو نگران است نخواهم که در جوانی بفراق یکدیگر بشکافد و دید هلال گفت یا ابن سول الله
 اگر ترا در محنت بگذارم و روی بشوق بازای و عشرت سازی آرام خودای قیامت با جده چه جواب گویم و عذر
 این حال چگونه خواهم پس از حسین بست بلبلید آینهاک مصداق که خودی عادی فولادی بر سر نهاده و سپهر
 مدد چون جرم فم نور کینفت آورده قندی بی بهر تیر خنک ننگ نرنگ مرز و بیگان سفته سوار عقاب پر بر میان
 بسته و تیشی بجای جوهر دار صاعقه آثار جلال کرده و این هلال میرانده بود که خنک عقاب صفتش طعنه جزا
 جگر و تن خود دس و شب این تیر تیر پرش بهنگام شکا جز دل بدرخواه صید کر فیه تیر او چون نه بهر ششم
 برابروی کمان نیده بگوش خنک آید زبان سوار هلال بن نافع کالبند و البساط و البدری الملاء سیح
 بمیان میدان رسیده و بر جری فیض حانه آغاز کرده مبارز طلبید از سپاه شام مبارز قیس نام در برابر روضه آمد و بنور دیده
 قدم دور بود که هلال تیر که در جگر کمان پوخته و شست و دست کشیده حواله کشیده او کرد قیس سپهر پیش کشیده و تیر
 که آن تیر را رو کند آتیر چنان بضرر بسته آمد که سپهر اشکاف و سیبند رسیده آن را پیش گذاره کرد و ناسو فارور
 زمین عزق شد لشکر سواران ضرب تیر بر سرید و کس دیگر قدم حرث پیش نهاد و هلال روی قلب لشکر
 مخالفت نهاد و بر تیری امیر از پای در می آورد و بر خنک نگی بهنگام بیان میکرو و گفتگوی چو تیرش سوی ششم
 پران شده و دل شمشیر از هم از ان شده و چو دستش کمان را میارسته و زمانه زهر گوشه بر جسته و آورده
 که بنشاند تیر داشت و بهر یک از ان یکی را از دشمنان هلاک کرد و چون تیرش تمام شد تیغ از نیام بر کشید و مبارز
 امی نمود و سر دشمنان را از تن ایشان میر بود و تا طایر جان پاکش از منادای عجیب جدای از جیحی الی دیک
 مشو و باشیان فاوخی فی عبا و حی توجوه و بعد از ان عبداللہ بنی بمیدان و آمده بدیست و شست و تیر
 بکشت و بوسیله شهادت بقرع عالم غیبه شهادت رسید پس از ان یحیی بن سلیم المازنی تیغ نیز و یحیی مرثی
 پسندیده و مبارز که کار دیده بود و حرب میکرد و حیای و حیای فی قیام و الباقین میگفت میباید لشکر حکم
 که از یحیی خالی بود و بر هم زودانش هیچا و میر علی پسر الشیران برافروخت آخر الامر ابن سلیم از مقام سلیم قلب
 سلیم از غایت تیر او و سلام برار السلام رسید بعد از و عبد الرحمن بن عروه غفاری رجز گو بیان روی امیر که نژاد
 و دس میباید از رجز او را از انیم آورده و لفظ چون من اندر سر بسو جوان بخود و در عرب چه که در جهان بودند

نهادند عیسی بنی حاکم

چون بدستان حرب آدم روی که رستم زال آمان نبود بان فدای حسین بن علی که در کربلا در آن روزان بود
 همین که بمیدان ناخت فلوی متغایر برافراخت یک ساعت سی کس را از مبارزان خیاره بجهان ساخت
 قصار آتیر که به پیشانی و سه زنده آنرا برون کشید و بیندراخت و از چپ راست حمله کرد و باز نمی چنان دوازده
 تن دیگر کجبت و شهیدش مالک بن اشمالک بدستوری مالک مالک ولایت بیرون آمده در برابر عمر سعد ایستاد
 و گفت ای عمر اگر سعد و قاص رضی الله عنه بدانی که معنی از تو این حرکت صادر خواهد شد بدست خویش
 سرت باز بریدی و عالم را از رنگ وجود تا پاکت باز خریدی عمر سعد ازین سخن نخل منفصل گشته بانگ بر سپاه خود
 زد که مبارز می بیرون فرستید تا او را خاموش گرداند و بدغدغه کارزار سخن حسرت نسب بر کوفه اموش ساز و مرد
 بیرون می آمد و مالک دور که ممالک می افکند و صبح اقبال اهل شام را بظلمت او بار میوی ساخت و لیسوا
 شهادت رسید عمر بن مطاع البیعی از عقب روی بمیدان آورد و در جزئی بزبان فصیح و بیان ملیح ادا کرد و
 بکام از شوق شده برا عادی کارزاری گردانید و هر طرف که تیغ میراندا اثر از او نمی ماند چندان کوشش نمود
 که رخت بر سر آهت کشید و بعد از شهادت فایض گشته و پادشاه گذشته رسید همیشه هر زمان یار و گریز
 می بندد و در شادی بدل غمزه در می بندد و آوی گوید که بعد از عمر بن مطاع قیس بن مبنه چون شیرکاری
 و پلنگ کو بسیاری روی بمیدان نهاد و در جزئی آغاز کرد که ترجمه بعضی از ابیات آن این است
 من قیس مبنه ام که در جنگ کیوان ترسند و اگر رستم زال زنده گردد که در دهم کند ایام دور
 دوستی حسین و آلش بدایلی نبود اگر کسیم و امروز شوم شهید فردا در خلدیرین بود سر بر می گان کین خمار و
 تنگین نگنده کند گیر و دار از فرار که در آید و بخند و بقوت بازوی توانا خاک میدان را با خون شما بپاشد
 سالار کوفی از سیره عمر سعد میباید روی بیرون آمد و طاقت حرب و تیا ورده روی بگریز نماند راه میان
 برگرفت قیس از روی تعصب مرکب از عقب و در نداشت تا از لشکر گاه بهر رسید عمر سعد حکم که و تا جوی سواران
 از عقب هر دو تیاخته همین که قیس نزدیک آید رسید و خواست که نیزه بوی رساند سواران از قضای می
 در آمده و زخمها بر دلشاده و مار از روی بر آوردند و عاقبت امام بر زخمهای پی در پی شهیدش کردند و سالار کشته
 باز گردید و بجای خود آمد و درین محل تا گاه از دست راست حسین از میان بیابان سوار می بیرون آمد
 بز جنگ تازی نژاد شمشیر و برگسناوانی با جلاجل زمین و زمین بر روی کشیده مرکبی که در مرادی مهر که چون
 قطرات غمام فرو و دیدی و بر مصاعده مکر که چون دقان بانگ زمانی بدامن آسمان رسیدی طبعی بر تو
 ابروش آنکه بر قمار خوش شام بدی و در جیش هیچ نشدی و در خشن و نگرانی بدین زیبایی بچولان و آمده و
 را کیش خفانی بعل چون چهره رخ درخشان پوشیده و خودی عادی چون آفسر کیوان بر سر نماند و نیزه چون

شهادت عمر سعد

شهادت قیس بن مبنه

فکر محاسن نام سیمین

ما را رقم در دست گرفت و کاتی بلند و بازوی ارجمند افکنده چپ پیرا و تیر خردنگ بر میان بنیته و شیر یانی بر سر
 آب واده جمایل کرده و سپهر کی از پس پشت در آتیه چون شیر یانیان و چون بر میان این لغزش آمد و سر با
 میدان بگردیده و تیری میخواند و چون از طریق و جولان فارغ شد روی بسیار مختلف گرد و نمره زد که ای لشکر کوفه
 و شام وای بی رحمان خون آشام هر کس را خود انداخته و اندوه هر که بماند بماند و چشم بین بخت و قاص برادر زاده
 سعد و قاص و پسر عم محمد علی خلاص پس روی پیشکار حسین نهاد و گفت کشتنم علیک یابن رسول الله اگر پسر
 عم محمد سعد باد شما یار است دل من دوستان شمارا بود و در دست شما بنایت و قواد است و این چشم
 در صفین حرب کرده بود و در حرب بیستم همراه عم خود و پسر بر میان آمده چنانچه در تواریخ و صحایف معلوم است آنکه از
 شاهزاده جهنم طلبیده روی بمیدان نهاد و گفت میخواهم از این لشکر لایع زده خود و محمد را بگریز که این بنیاد
 و طعنه هاشم گرش کرد و زده را عصفای شمس افتاد و چون مبارزه تمامی هاشم را کشید و بود و ویرای و مردی بود
 و استمر روی بلشکر خود آورده گفت اولاد را این سوار عم زاده من است و مرا در میدان رفتن پیش
 او مصاحبت نیست کیست که برو و دل مرا از قارغ گرداند و همان بن قتال که امیر حاسب بود و میدان آمد و او
 در آن نزدیکی از دشمن بانه را سوار یاری پسندید آمده بود و مردی کاویده و گرم و دود و زنگار کشتید و چون
 بمیدان میدان رسید نفره بر شمشیر زد که بزرگ زاده هر چه پسرم تمام از پس زاده و چه بد رسیده حالا ملک ری
 و طبرستان نام و دوست و سپه سالار لشکر کوفه و شام است و او را زنده داشته و یا حسین که نه ملک است و او نه شمشیر
 و نه خزان و نه خدمت یار شده مکن از دولت روی مگردان و با بخت خویش سبزه فرو گذار و شمشیر است بلند
 و او ز دولت متاب روی که او باره نجوی و از اقبال مرید یاب و هاشم گفت آنکس این دوسه روزه اختیار
 فانی را دولت نام نهاد و وجهانی اعتبار و نیا گذران را اقبال لقب داده و بخت هاشم بجای چیست دولت
 گفتا روزی دوسه و با شد باقی همه لنت و نه دولت جهان را اعتباری است و نه اقبال جهانیان را
 ثباتی دقاری قطع اگر دین تو جام جهان نما و نیا بریم جوستان محمد بن ابراهیم شمشیر کشیده و از قدم و کسریم
 حرمت او که بیشتر بجهنم نا محم اند و هر شمشیر ای ستمان بیا و دیده انصاف بکشتای و بنیم باقی بهشت
 رحمت نموده از سر این جیفه از سگان واپس نه در گزند و هر خدمت فرزند مصطفی صلوات الله و سلامه علیه
 بر میان جان بسته و دولت رضای الهی و سعادت نامتناهی بدست آید بطیبت برین میثاق بمنزل و حایا
 رسیده چیست و در پادشاهی و ولایت قدم نهدن و سمع سمعان از آواز این بخندان تیر و تیر بصیرت
 از آتش بوارتی این کلمات طلیعات بنیابت خیره شد گفت که هاشم نه از پسرم شمشیر یاری و نه از پسرم زیاد
 حسانت بگریز و نیا از دشمن عقل و هوش و افسا و هاشم گفت نفرین بر پسرم زیاد و باو که پسرم

را بازمی داد و تا بدین بدینا فرشت من عالی هم دنیا با حضرت پهل میکنم میبوس فانی میبوسم مرغوب باقی می ستانم
 این جاده فانی که شهادت می نازید زود و در گذرد و بعد از آن ابی حمزه و عقیل بن ابی حمزه که فرار کردند و بعد از آن که خواست که
 سخن گوید با ششم و غضب شده و با آنکس بر مرکب زده گفت ای ناستوده بجای آمده یا بمقتل پس بر سحران
 حمله کرد و نیزه بر نیزه یکدیگر افکندند تا آخر ششم نیزه از دست بیفتند و شمشیر بر کشید و روی بر سحران نهاد و سحران چلی
 نیزه بر سینه ششم راست کرده بود و ششم پشت شمشیر بر نیزه از دستش بیفتاد و خواست که تیغ بر کشد و ششم
 امانش نداد و شمشیر برق دیدار صاعقه آتارخه در برابر فرق سرش زد و که تا بخانه زمین بر رویم شد و او را که بکیر از سپاهین
 برآمد و ششم در پیش صف لشکر عمر سعد ایستاده گفت ای عزم زاده بدست سعد و قاص و در روز احد با جان فدای
 حضرت رسالت صلی الله علیه و آله و سلم کرده تیری در روی دشمنان بین می از رخ و اعدا را از آن حضرت
 دفع میکرد و پیش بر صلوات الله و سلامه علیه و ارواحی گفت و پدر من غنیه بن ابی وقاص منک لبت بدان
 آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم میرود و در مخالفتان میکرد و امر و زحمتی عجب مشاهده میکرد که تو سپهر چنان پیری
 با دشمنان یار شده تیغ در روی فرزند مصطفی صلی الله علیه و سلم می کشی و من سپهر چنان پیری ام بیست آنحضرت
 را حمایت می کنم و میخوانم که بنیاد اهل خلاف و عناد بر دازم اینجا سر بخیز حج الحی من المیت کف من المیت من
 الحجی ظاهر تمام دار و آن روز زبان حجاز بیان سید عالمیان صلی الله علیه و سلم بر پیرت آفرین می گفت و امر و ز
 بر تو فرین میکند و همان روز بر پدرم نفرین میکرد و میدیدم که امر و ز بر من آفرین میگوید عمر سعد که این سخن گوش
 که و آنکه سر و اول پروردگار و و سر و پیش افکند آب ندانست از دیده بی شرمش روان شد اما چون
 سحران بدان خوار گشته شد برادرش نشان بن مقاتل با نهر ارم که ملازم سحران بودند یکبار بر ششم حمله
 کردند و ششم تر سیده از آن لشکر فزونیید و پیش حمله ایشان باز شد و دست و بازو بکار و را ورده دست
 یروی می نمود که اگر رستم دستان بچشم انصاف مشاهده کردی که و هم سمنند او را تو تپای دیده ساختی و اگر
 سام تر بیان آن رزم را بدیدی رشته خدمت او را بجای طوق مرصع در گردن انداختی بیست که خنجر در آرد
 بروم از چرخ برین با حرب و میدید و میگفت آفرین با و آفرین اما چون شهادت داده و دید که ششم تنها با نهر
 سوار کارزار میکنند روی بیایان کرد که آن جوان و لاد در جگر دار و یار میاید برادر حسین که او افضل بن علی گفتند
 بانه تن و یگزار صاحب بین که نام ایشان معلوم نیست پید و ششم روان شد و عمر سعد و و بنر کس فرستاد که بگذارد
 که آن مبارزان به ششم چونند سواران سر راه بران ده تن گرفته حربه پیوستند و از گیر و افکند دار سید
 سلاست چون زد کمان گوشه گیر شد و رفتند چون تیغ انتقام از نیام آشکار گشت مشکوئی حیا را بلبه و فخر با بلبه که
 گلوگیر شد حلقهای کند از عکس سر تیغ و برق سنان را سر و اول از لب و میرفت دست عثمان که از شمشیر بچرخ

ابو یزید غالب شده نه تن را شهید کردند و فضل بن علی چون پدر بزرگوار خود پیغمبر چون ذوالفقار زبانه دار پیروزه
مانند ارقم جان شکار حرب میکرد و مبارز میکشت گاهی بمشعله سان آتش آهنگ و دو جهان سوز از سینه
بیدلان برآوردی و گاهی بحدست تیغ میردینج رخنه در صفت و لیوان و مبارزان کردی و دهن را کس
تأین یک در مانده دست بر تیر کردند و بیست زبیکان عالی را ژاله گرفتند و خون روی زمین را لاله گرفتند
و درین تیر باران اسب شانه زده سقط شدند و پیاده در میان آن قوم گرفتار گشتند عاقبت از سرای بی اعتبار
و نیامتنو جو منازل دار الفراق عقیبتی شدند و اول کسی که ازیر اوران حسین شربت شهادت چشید و تشنه لب و سوخته
جگر سیاقی کوثر رسید و بود و رضوان الله علیه چون لشکر عمر سعد این ده تن را شهید کردند روی پیکر و گاری
نعمان بن مقاتل آوردند و او بانه سوار گرد و هاشم فرود گرفته بود و هاشم تنها بآن در بران و خاک کارزار میگرد
و در مار از پیاده و سوار بر می آورد و مشغول میشدند زمین چون یکی از دها سربازان کرده بروی راه انداختی
عقابانی برانگیزند و تیغی بفرستند بهر طرف که مرکب میراند و بوسی مرگ بمشام مقاتلان می رسید و بهر
جانب که حمله میکرد رنگ موت از هر نظر مخالفان در می آمد و نعمان بن مقاتل هر زمان بغیر بر پیاده میزد و کوش
کینه و خون برآورد و باز خواهم دید درین حال هاشم در تازید و دوال کمرش بگرفت از خانه زنبیش در برآورد و بر
زمین زد و چنانچه همه استخوانهاش در هم شکست و فی الحال مرغ جان از نفس قالب شومش برآورد و جاست
پس علمدار او را نیز بضر بن تیغ بنعمان در رسانید و علمش نگوشتار کرد و دید سپاه نعمان چون ویرا گشته و علمش
را بگون شده و دیدند روی بگریز نهاده نعره الحذر الحذر بر کشیدند و درین محل لشکر عمر سعد در رسیدند و ایشان
را باز گردانیدند و قریب سه هزار کس حوالی هاشم را فرو کردند و او مانده شده بود و در خیم بسیار خورده و تشنگی بر غلبه
کرده نه راه گزید داشت و نه مجال ستیز و با این همه می جوشید و می خروشید و مروان می کوشید تا وقتی که شربت
شهادت نوشید و از جامه خانه کرامت سرمدی خلعت سعادت ابدی پوشید و مرغ زمین عالم خالی سوسه
گلزار تقارفت بعد از آن حبیب بن مظاهر دستور می طلبید و این حبیب مردی با جمال و کمال پیری
کهن سال بود و قرآن مجید تمام حفظ داشت هر شب ختم کلام الله کرد و بعد از ادای نماز خفتن تا دمیدن تیغ
قرآن را تمام کردی و بخدمت حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم مشرف گشته و از ایشان اجازه یافت و شنوده بگذارد
مرخصی علی نه نام عز و کرم بوده حسین فرمود که تو مرا از جد پدید آید گاری و مرا با تو انس تمام است مرا تنها گذارد
و دیگر آنکه تو میر شده و پیران در مشقت مجاهدت و جهاد و در تیر حبیب گفت ای پسر و سرور ای برادر و برادر
پیران مرا هم حرب بهتری دادند و تجربه ایشان در وقایع کارزار بیشتر است و نیز می خواهم که خود امرا در زمره
کشتگان تو حشر کنند یا می فرماید که مقتربان خاکی سنگین در حشر شوند و اکب مرکب تن بکافیه بخون بکشد و

بکشتن جان و شهادت و تشنه لب و سوخته جگر

شهادت حبیب بن مظاهر

کشتند تا که ز سر کوی تو برخیزم من به حسین گریان گریان اورا اجازت داد و حبیب بنی بمیدان نهاده و بگری
 می گفت که این دو بیت در ترجمه ابوالمناثر از ان جمله است برپا می حبیب خطا بنتم مردم و دیگران که مردم از
 آتش و آب گردیده سرب می دارم از دوستان پرورنده دلی دارم از دشمنان پرنبر و در حبیب یکدیگر و خروش
 از لشکر بر می آورد و تاگاه شخصی از بنی تمیم شمشیری بروی زدن پای و افتاد چون خواست که برخیزد و حسین بن نمیر
 شمشیری بر فرق او زد و دانی از او برآمد که یابن رسول الله در یاب مر ازین حد الجوش حسین بریدم که بخت
 خود را بدور سانی حبیب دیده باز کرد و گفت ای خسانه زاده سخنی بفرمای و پنهانی که بجد و پدر خود داری باز دوی
 که باز زبان حال حبیب در ان محل مصنون این دو بیت او می فرمود قطع پیرانه سر کشیدم سرورده سرگانت
 سوی سفید کرد و جاروب آستانه لعل تو جان من هم دارم رسیده جانی با حریفی بگو که با داجا غم فرای جا
 حسین اورا به بشارت بشارت میداد و آن پیر پاک ضمیر یان شرو و ولید بر روی لبه آخرت نهاد و بعضی تواریخ
 است که بدیل بن حریم حبیب را بقتل رسانید و سر او را بریده بجای محفوظ ساختند بعد از آنکه جنگ با تمام رسید
 آن سر را در گرون اسپ خود او خنجره بکمر داشت که آنجا دوستی داشت که دشمن حبیب بود و آنرا آن سر بر دست و نهان
 قصداً به حبیب برود و روزه مکه ایستاده بود که بدیل بر سپید حبیب سرب او را زد و آنرا پیش او خنجره رسید که
 این که گریست بدیل انست که این پرنده بهر حبیب است جواب داد که حبیب بن مظالم است که در گریان
 او را بقتل رسانیده ام و خنجره برای دوست خود فلان کس آورده ام چون پس حبیب این سخن بشنود و دود او را
 او بر آمده تا که هنوز بحد بلوغ نرسیده بود و سنگی برداشت و بر پیشانی بدیل زد و بشناخته که مغزش پریشان شد و مرکب
 در افتاد و پس حبیب سر پدر را از گرون مرکب باز کرده بر دو گورستان معلی فن کرد و حال آنکه موضع خرابیست
 مشهور بر اس الحبیب الله اعلم بعد از ان حربه یا حریه که آذ کرده بود در غفاری بود رضی الله عنه و بعضی گویند
 حریر نام داشت بمیدان آمد و پیاده طردید میکرو در بزمی خواند و مبارز می خواست اگر چه رویش سیاه بود و او را
 روشن تر از مهر ماه بود و بیست چند ترجمه بر او از نظم ابوالمناثر جمله است این است نظم چون بنی بمیدان
 شجاعت بخرازم ایس خضم که بجان شود از ضرب حسام بگزیده مردم اگر چه بسیار هم ایستاده شاماتم اگر چه
 غلامم بود و او آسان بشناخت همکارم و او در هر یک بشناخت همه کامم و حمله مرا نمی آورد و وقتال
 مبارزانه میکرو تا وقتیکه بقتل آمد و بجایات جاوید رسید و قتل راه تر از زندگی جاوید است پس پیروز بن
 مهاجر جعفری قدم در میدان مبارزت نهاد و در محابه و متقاتله او مردی و مردانگی بداد آخر الامر ز با حرات
 مستعار غاری رری بجای نهاده عنایت حضرت باری آورد و ساکنان این سکون باله و امر گاه بلا افتاده
 و در شام راه فدا ایستاده اند یکبارگی و دواغ کرد و بعد از ان ایس بن صبی رومی بمحاربه مجار آورد و چون بدیل

در این کتاب آمده است که در روز دوشنبه نهم ماه رجب سال ۶۰ هجری قمری در این محاربه که در میان حبیب بنی و دشمنان او بود کشته شد و در این کتاب آمده است که در روز دوشنبه نهم ماه رجب سال ۶۰ هجری قمری در این محاربه که در میان حبیب بنی و دشمنان او بود کشته شد

مخرج و نوح سیال جوی خون از ایشان روان کرد و باطلی گشته و دشمن بر حلق ایشان میرانند و مدح امام حسین
و مناقب قوم خود و جزوی میخوانند بالاخره در فتح مقدس شش از نخلهای جسمانی بقضای ریاض روحانی و صحرای
رضوانی میرانند و بعد از آن عابس بن شیبثه ایشان را کشت و از غلام خویش شوقب پرسید
که امروز با ما در چه مقامی شوقب جواب داد که در رکاب تو شمشیر میزنم تا کشته نشوم عابس گفت فلان بن تو کجاست
بود اکنون قدم پیش نه که امروز روزیست که طلب کنیم و عظیم از خداوند کریم که بعد از ارم و از اماند گیر عمل نمی آید
غلام گفت ای خواجده بلند بخت چنانچه فرمودی فرصت عمر عنایت است و هنگام امر از دولت آخرت
پس هر دو با اتفاق غریبت را بر تربی ال انفاق تقسیم دادند و عابس پیش امام حسین آمد و گفت یا ابا عبد الله
بجزا سوگند که بروی زمین هیچکس نیست که نزد من دوست تر و عزیز تر از تو باشد و من دین مدت خدمتی
لایق نگردم و تخته فراخ را این حضرت بنیاب ستیاب نیامده و لاجرم از نجاست لایش و سر و پیش دارم و دست
چگونه سر نجاست بر آوردم بر دوست که که غدا می بماند بر نیاید از دست و حالا اگر چیزی می نغیس تر از نفس خود
میدانم آنرا فدای ذات مقدس و نفس ماکرم نمی گردانیدم اگر اجازت فرمائی بمیدان مروی علم مبارزت را بفرانم
و اگر قبول نمائی جان شیرین فدای راه تو سازم امام حسین بده آخرین کرده دستوری داد و عابس با اتفاق
غلام روی بمیدان نهاد و مقتل و میوهی از بیج بن تقیم نقل میکند که چون من عابس را در مبارکت دیده بودم
و مهرهای او را مشاهده نموده چون چشم من از دور بروی افتاد که بمصاف می آید بالشکریان گفتم که کسی متوجه
نشما شده که هنگام جنگ بر شیر ثریان میل و مان غالب می آید باید که هیچکس متصدی حرب متفرق حال او
نشود و دشمنای این قیل و قال عابس نزدیک رسیده فریاد برآورد که یحیی بن جحلی مروی مروی لشکریان بسجین
من از مبارزت او ترسیده بودم کسی بمیدان او غنبت نکرد و عمر سعد گشت چون بگریه می رسید یکبار حمله برد
کنید سپاه روی ایست نهاد و آغاز محاربت کردند عابس که این حال مشاهده کرد و خواهر و سرور از تن بیگانه و رو
به لشکریانها و غلام از عقب پیش رفت و بمیدان شد سجده ای زمین آسمان که دیدم که زیاد از دوستی که در پیش
انداخته میرانند و میزد و می کشت بیج گویر من با کسی آشنائی و اقوام گفتم ای عابس سر برهنه و تن بی زره خود را
در دریا ایستاده از غراب هلاک نمی اندیشی عابس جوابی داد و منموش اینک که بمیدان می آید چون در هر چه
زخون ریزی مترسایم کسی کابش ز سر بگدشت از طوفان چه غم دارد و با خراش طراف و جواب در آمده
زخمهای متعاقب بروی و رفیق می میزدند تا وقتی که خواجده غلام از دار الملام روی توجه بامان دار السلام
نهادند مصرع رفتند رفیقان رسیدند بمقتل از پس ایشان حجاج بن مسروق صحیفی مؤذن لشکر امام حسین
و گفته اند رکاب دار آنحضرت بود و سنوری شاهزاده روی بمیدان نهاد و کمان زبیا مانند قوس قزح بر نه

شما و عابس بن شیبثه غلام او

شما و عابس بن شیبثه

کرده و خدنگی چون تیره مظلومان که سحرگاه از قوس ظلم بیهوش قاپ قوسین انگشت در آن پیوسته رجز خوانان بطریق و جولان در آمد خاک میدان باوج کیوان میرسانید و با تشنه شیر آبدار باد و غرور از دشمنان بیرون می برو سپاه مخالف از دینک آمده تیر باران کش کرد و زخمی بوسه رسید و به بیشتر ساسانید بعد از و سبعت بن حارث بن سیرین با سپهر عم خود مالک بن عبید بن سیرین گریه کنان بهرعت تمام بهای یوس فرزند خیر الانام شتافتند خناب پرسید که سبب گریه شما چیست جواب دادند که ما برای نوی گریه می بینیم که دشمنان ترا احاطه کرده اند و دوستان بروی ایشان قدرت ندارند امام حسین در شان ایشان دعای خیر گفت و آن دو مبارزکاری چون شیر مرغ را می بکار زار در آمده و ادا داری و او ندو بوسه سوار و پیاده را از عرصه حیات بدر و از قتل و فوات فرستاد و با خراشین ظلمت خانه پر وحشت و ملال می بترست آباد و قرب ذوالجلال نهادند شاهزاده بران و دو جوان که با حسرت ازین جهان رفتند بگریست امزش ایشان از حضرت غفور نشان استعدا نمود و فرمود که با تصادم مقتضیات تقدیر جزو ساقین و تسلیم شدن چه ندمیر نا حکم فیه العلی الکیبر و الیه المرجع و المصیر چیست نیست کس را ز دوست مرگ نجات که اکثر و اذ که هادم اللذات بعد از آن غلام ترک که قاری قرآن و حافظ صحیفه قرآن بود و باروی خشنده و چهره چون آفتاب تابنده پیش امام حسین آمده و زمین افتاد و گفت نفسی لی نفسیک ایضاً کوی جان فدای جان تو با و یاس رسول الله چنان می بینم که از لشکر ما یکجای زنده نخواهد ماند و ستورق و دامن نیز پیش تو جان فدایم و خود را با عالم قرب و مغربان متقد صدق آشتا کنم امام فرمود که نزار از براسه پس فر و زین العابدین خمیده ام و بدو بگشیده برو و از اجازت بطلب را می گوید که درین روز امام زین العابدین بیمار بود و در خیمه بکلیه داشت غلام بیاید و گفت ای محمد و تراوه من از حضرت پدرت اجازت حرب طلبیدم گفت توان آن نور دیده منی اختیار تو او دار و وحالی رو بستانان عرش نشان تو آورده ام و امید میدارم که مرا محروم نگردانی و دستور کار نزار زانی داری امام زین العابدین گفت ترا در راه خدا آزاد کردم و دیگر تو سیدانی ترک نیا و خصال پاکیزه جمال صادق نیست صافی طوبیت بگو و خیمه بیاورد و از همه مالی و مالی محلی طلبید و گفت مرا من است که خدا قیامت مرا باز طلبید و هر چند در خدمت تقصیر کرده ام از من فراموش بکنید و یارایان است برادر بیکر با و مست امام حسین رفته صورت حال بموقف عرض رسانید و از اختصرت اجازت طلبید روی مصیبت جانها و خبر امام زین العابدین رسید که غلام بمیدان میرود و فرمود که دامن خیمه برداشته و شایان راه نظر میکرد که آن ترک با عذاری چون گل شکفته در خساری چون ماه و مهفته در میان هر دو صفت با نیتا شمشیر چون شعله برق درخشان و مانند شهاب ثاقب شیطان سوزانش در روی آن سپاه و سپاه جنبانیده مبارز طلبید گای بفرنی رجز

شهادت سیدت بن حارث و مالک بن سیرین

ذکر شهادت غلام ترک

می خواند و گاهی بلبنت ترکی کلامی بر زبان می راند و ترجمه جزای او بنظم ابوالمفازین است منزل ای حسین
 ای که روی خانی داشتی مکرمت سبحانی، ای منم آن ترک که سلطان باشم مگر تو ام هندی حضرت خانی بی بیج بر
 دست من از معجز تو بود بر بر خشم کشتی خانی، چه شود اگر تو بروی خوش خویش، سرخ روی ایدم گردانی بروی
 بر روی من غمگین نه، چون کنم ترک سمری خانی یا مبارز می آمد و بر دست او کشتی شد تا بسیاری از مخالف
 بقتل رسانید و تشنگی بروی غلبه کرده باز گردید و دیگر باره بدر خیمه امام زین العابدین آمد امام زاده بروی آفرین
 گفت و بر مبارزت او بسیار خشمین کرد و به بشارت شربت کوثر و قره و قد ضحاک کین الله که کین و بیعت و
 مشررش گردانید ترک صادق دل و دست و پای امام زین العابدین را بوسه داده و دیگر باره از محذرات حجرات
 عصمت بکلی طلبیده از سوز مفارقت ایشان بهای های بگریست پس روی به میدان نهاده و بلا می گنجیت و
 خاک پاک برفق مبارزان تیره روی میر خجست عاقبت سرش عالم غیبی و منادی عرصه لا ینی ای ای حی
 الحادیک بسم روح شریفش رسانید و خطاب مستطاب داد و حی جنتی از فضای ساحت قریب تبا العباد
 بجوش هوش آن ترک پاک اعتقاد رسید عیبت روی دل در حدیقه جان کرد و منزل اندر ریاض رضوان کرد
 و اکثر کتب مذکور است که آن ترک زخم گران یافته از پای در آمده و امام حسین را بر دیده او زاید زخمیه امام زین
 العابدین رسانید و از هر کسب فرود آمده سرش در کنار گرفته بروی بروی و می نهاد امام زین العابدین را وجود
 مرض بر سر بالین می بایستاد و فلام چشم باز کرد و سر خود بر کنار امام حسین دید و امام زین العابدین را بر سر خود
 مشاهده نمود و چشم گمان بر پدر و پسر سلام گفته روی اجدیده را السلام آورد و بعد از آن خطبه بن سو عجمی در میان
 هر دو صفت آمده اند اگر که من بر شما از عذاب قوم فوج و عقاب گروه عادی و مشهود می نرسیم اگر خواهم که سخن حق
 تشوید دست از قتل حسین کوتاه کنید و بمناسل خود باز گردید امام حسین گفت یابن سواد زین بن یکنز که این
 جماعت را استعداد عذاب الهی و استحقاق عقاب نانتناهی حاصل شده عوت ترا اجابت نخواهند کرد و که بر
 خیر و فلاح و فوز و صلاح از ایشان توقع توان نمود که برادر صلاح ما را کشته اند و حال اقا صد جان ما کشته خطبه
 گفت صدقت یابن رسول الله اکنون عجب ارم که با خوان خود ملحق گردم امام حسین فرمود که برویم منزل که
 بهتر از دنیا و اخیاست این سعد فرمود که سلام بر تو و بر اهل بیت تو باد و امید می دارم که حق سبحانه و تعالی
 ما را در بهشت بجز دست نورساند امام حسین آمین گفت روی به میدان کرده بر مخالفان حمله آورده
 جنگهای مرده کرده تا بدر خیمه شهادت و ذروه سعادت رسید از عقب می نیز بدین زیاد الشعبا بهشت تیر سحاب
 اهل غدر و نفاق انداخته بنج تن از آنها بر زمین افکند و پیر تیر که می انداخت شهاب زده می فرمود که اللهم
 صد در میتة واجعل ثوابه الجنة خدایا تیر او را بهر طرف ثواب رسان و بهشت انوار است فرمود اگر

شهادت خطبه
 بنج

شهادت
 بنج

باخر مخالفان غلبه کرده و شکار تیر انداز اهل گردید از عقب و سینه تنگ از او برای محمد خفیه بود اجابت طلبیده
 غریمت میدان قتال کرد بکوه پیکری باو جنبش و زمین نوردی آتشین جوشش سوار شده تیغی چون قطره آب بر میان
 بسته و تیر خنجر بگوش مرکب دست کرده میشت بگردید پیش و پس و چپ و راست و بالیتا و و اگر هم آورد و خواست
 هر مبارز که بمیدان می آید اگر دور بود بطعن تیر انداز و جان رب و دگر نزدیک مار بجز نبیند نفع حیات
 از دستدست عاقبت بکشم بکشم کشتاب روز نامه حیانتش با خجام رسید و رقم اجل رقم کل حق علیها فان ط
 بر صحیفه زندگانی او کشید بعد از جناده حارث انصاری کمال مسلح شده بمیدان آمد و بعد از کارزار بسیار از قنطره
 عبور و تیر تیر عبور و رسید پس سرش عمر و بن جناده بمضمون کلام حکمت اعلام آلوده شد کجایه عمل نمود و
 اقتضای آثار پدر عالی مقدار کرد و اندک زمانی را بوصول آن حمیده خصال رسید مصرع مرگست که دوست را
 رساند بدوست و از پس این و وزیر گشت انصاری بن ابی مره غفاری چون شهر بشکار می بصره که و آمد و بدو دنگی
 از سپاه کوفه و شام رسید بدین گوی که هر دو در بهر بدو هر یک در آمد فی الحال بجز تیر و تیغ جان شکارش و دوازده آن
 تیر روزگار بر آمد عاقبت الامر از مجلس دارالبواربعین بختان بخشنی بن شعیب کاکه غنای انتقال نمود و خطا عابیه
 ملکوت را بر منازل فانیه عالم ناسوت اختیار فرموده آورده اند که محمد بن مقداد و عبداللہ ابو وجانه بایکدیگر از ان
 سید و سرور و ستوری خود اسنه بمیدان رفتند و حربه های کلی کرده لیاسته را کشته و خسته کردند و خواستند که بکلا دست
 شاهزاده آیند و بجه سوار از لشکر فجار گرداگرد ایشان فرو گرفتند سوار کلام المومنین علی بود اینچنین از موالیان
 و بنده گان امام حسین چون قیس بن سیرج و شعث بن سعد و عمرو بن قحطه و غطفه و حماد و بنده و ایشان نسبت بوسط
 کثرت مخالفت و ضربهای متوالی و متراوت هر شش تن از این شش نفرانی متوجه مناظر شش گانه بهشت جاوید
 شدند و بنوا ان الله علیهم اجمعین طودین محل از یاران و چاکران ملازمان امام حسین خواجه و سه تن شربت
 شهادت چشیده ازین جهان فانی رحلت فرموده بودند و از مردان غیر از شاهزاده و امام زین العابدین نوزده تن
 باقی مانده شاهرود تن از خویشیان و برادران و فرزندان بودند و دوتن از یاران و یکتن از غلامان چنانچه بتفصیل
 مذکور می شود مشغولی چون بخت بآل هم رسید به جهان جامه صبر بر تن دریدند ازین شکر پراز فتنه و ولولہ فاک
 گشت بر سوزش و غلغله از زبان روزگار بر آری زاری گفت بیت چلیست یارب کاشتی و در عرصه عالم زوید
 فتنه آگجتند و حال برهم زوید و فلک و دار بایسان اضطراب و اضطراب و فتنه و این سخن را بگوش جانیان می
 رسانید بیت تا شده روز قیامت اهل عالم را چه شده تا و مبدیه صور فرزندان آدم را چه شده چون امام حسین
 دید که از یاران و دواداران کسی نماند سوز و دل آنحضرت غالب گشته است شجاک بر کشید و اهل بیت
 دانستند که مال آنحضرت برای ایشان است همه متفق الکلمه بنشدای خود دیده صد سن رسالت و سر نشسته

شهادت حسین
 شهادت حسین
 شهادت حسین

شهادت حسین
 شهادت حسین

شد پس دست زد و کمر بندش بگرفت از پشت مرکبش در گردانید و فی الحال بر مرکب و سوار شد اسب خود را بتمام
 واد و نیزه از زمین جدا کرده مبارز طلبید و جزئی میخواند که ترجمه بعضی از ابیاتی است که در این
 جگر سوخته باز آید پیش شمع مظلوم روح در روان را با دود لبت جاودید و غوغا در دهنش در دهنش و در دهنش
 جهان را که زان پیش که باشی بخاک بر آید که این جمیع سگان را راوی گوید که چون سلاطین بن قدام
 شجاعت عبداللہ را بدیدم سوار گشت اسپه سالار را که من جز به اسب آرزو ام و بسیار بسیار از آن کاسه بیخ
 کارزار اسب بجز آن و شجاعت این جوان ناشی کسی بنظر من در نیامده است سالها لعب نماید در آن چکان
 قدری تا چنین شاه سواری سوی میدان آرد اما چون سپاه مخالفت آن مغرب حرب را مشاهده کرد و در آن
 از جسم ترسان و سر اسان شده هیچکس از زهره آن نبود که پیش او بیرون آید عبد اللہ ساعته با اسب و مبارز
 و برابرش نیامد از تشنگی بی طاقت شده بر میخیزد لشکر حمله کرد و میبندد را بر هم زده چندین مرد و مرکب او را در دهنش
 افکند از جگر و جگر میسره را که از انقیاد لشکر خوارج تهر و ان بود و پیشتر کامل بن حمیر الفخر قاصد مرگ در انداخت
 پس از میبندد بر گشت و قطره قطره خون از شمشیر او می چکید خود را بر قلب لشکر زد و قریب بیست کس را بقتل
 رسانید صالح بن فضال هم آنجا گشت از انجاری میسره نهاد و او مردی بداد و با فدا میشتی که پهلوان لشکر
 بود و بر ابرافنا و شتر او نیز کفایت کرد آنکه خواست که بشکر خود باز گردد و پیادگان سواره بروی گرفتند و جدا
 و شمشیر ناگاه از عقب و آمده یک ضربت بر دو پای او پیش آید و او را پای و دامن و دامن
 سبک از مرکب فروخته خود را بر زمین استوار گرفت و نعل بن فخر احم جیسری بطعن نیزه و گویند خود را بر صبح
 صید او می نیز ختم تیر آن خلاصه فاندان عقل و عقل ساحت فطرت در دهنش خورشید آسمان کمال و غروب
 کرد و از او شرف برج زوال که های روح شریفین کشاد ببال بر رفت تا بنشین فانی باشیان وصال و
 چون غم او جعفر بن عقیل بر او زاده خود را کشید و دید و بخون آغشته و بیند از راز راز بکسیت فانا نام حسین و ستوری
 خواسته بروی بیدان نهاد و در جزئی خواند که ترجمان در نظم ابوالمفاخر این است نظم قره العین و عقیم من
 و مولای حسین و دل جهان پاک ز آلائش هر هست و شین و پسر عم من است این شک و شتر زاده که هست و قره
 العین بنی چشم و چراغ تعلیل این حسین بن علی است که جبرئیل امین بر او و زش داده و بر او حال آنچه چنین
 هر مبارز که بیدان آن صفدر می آمد فی الحال از جهان و جهان بر می آمد نهال نهاد و ایشان انصاف تیغ از
 تیغ می گند و بر گوشه از کشته رفته می افکند چون آن سگان مروح خوار در مانده کارزار او شدند یکبار در میان
 گرفته طعن و ضرب بر او کشاد عاقبت سفینه مسکینه اش در گرداب خطرات و کشتی و قار و اصطبلانش در
 غرقاب شجاعت و خطرات افتاد و در دریای شهادت و خط خورده گوهر شرف بکف آمد و میبست و در فرقت

شهادت جدال الحسن بن علی

شهادت بنی امیه

شهادت کوفه بنی امیه

آن نور دل راحت روح با جان نامه محزون شد و لعلها به محروح که چون فرزندان ارحمنه عقیل از عقله دنیا
 باز دست برداش عبد الرحمن عقیل جرب در آمد کمر دی بر میان بسته و بر مرکب تازی تازانست شمشیر
 چون قطره آب حایل کرده و در یخ چون شعله آتش بدست گرفته پست وادم بدان حرب مرد کش با بدم کشتی
 دست میگردوش با عاقبت بسیم عبد الله و ده خشمی از جام سداوت شربت شهادت چشید و عبد الرحمن عتبه
 الرحمن بمقتدر صدق رسید و چون اولاد عقیل شهید شدند نویت فرزندان جعفر طیار در آمد و پیش از همه محمد بن عیسا
 جعفر نژاد آن سرور آمد و گفت که شهباز بلند پرواز از اوج ولایت و عقایم برای جان فزای قاف قرب
 و هدایت مراد ستوری حرب و ده که آرزوی من آنست و بد عای خاطر فاطم چنان است که پیش از آنکه با جید
 پاکیزه سرشت در قضاای هولای بهشت طیاران کنم و ببال شهادت روی با ثبیان سداوت آرم چنانچه مرغ و آ
 بر می چید و نه وجود این جعفر صفنان ویرانه و بار و بوم سیرتان آشیانه انکار و تشکیک را را اعتبار کارزار و ع
 میدان بریم پنجم امام حسین او را اجازت داد و محمد روی بمیدان نهاد و در خبری آغاز کرد و نور الایمه آورده که
 که جز برادر این است که ای دل کوفه و نا ایشام غزل باشا کارزار خودم کرد که بر شما کارزار خودم کرد و بر سر اول حسین علی با خود و شارب خودم کرد
 تا کنم و دستم را کوفه ماه با بجزب خودم کرد و شکویش جعفر طیار از شامی تا خودم کرد که تریب بگرد و میدان از مغر و سر لیر از چرب بگرد و تا
 با خبر جانبی آشیان قدس پرواز نمود و مرغ روح مقدس در حوصله مرغان سبز بال بهشت آرام باقت رست
 خواهر حسین در فراق فرزندان و بند خود بنالید و حسین او را نسائی داده خاموش گردانید و ابرادر محمد که عون بن عبد الله
 بود برادر را کشته دید بجه اختیار خود را در میان کشته گانداخت قاتل برادر او دید بر سر روی ایستاده اول بیک
 ضربت کار او را آخر کرد و نزد امام حسین آمده و عذر خوانی که ای خال بزرگوار از فراق برادر و یخود بودم و از
 حضرت شما استجازه نمودم حالا کرم نمائید و مرا اجازت فرمائید امام حسین او را پیش طلبیده در کنار
 گرفت و دوداع فرموده و ستوری داد و عون مبعر که در آمده و خبری میخواند که ابوالمنافخر ترجمه برین
 وجه آورده و غزل ما نیم بقوت عیانها بر خاسته از ره کمانها در معرض رغبت شهادت
 بردست نهاده و نقد جانها چون اختر تنخ زن کشیده باور دیده اهر من سنا نهاده ای قبله
 طرازدین تازی با طالیقه نیستیم از آنها که خدمت اولول گردیم و ز بر و ز بر شود جهانها
 یا بفر و شیم حاش الله وصل تو با وصل خان و ما نه که بکینید برادر مبارز میخواست و به تیغ نولا و
 شلخ حیات از درخت نهاد و ایشان می کاست عاقبت از سر زندگی عاریتی برخاست و
 منزل بل آحیث اعیننا قیظهم را بقدم مبارک خود بسیار است بعد از شهادت خواهر
 زاده امام مظلوم نویت برادر زادگان هموم و محوم رسید اول عبد الله بن حسن حوائی

بود و خاصه چون ماه ناکاسته و سرد آراسته پیش عم عزیز خود آمده گفت ای خلاصه خاندان رسالت
وامامت و تقاده و دوامان ولایت و کرامت مرا دستوری ده که طاقت فراق خویشان ندارم
و بارها جرت حرب البیتان را تحمل نمی آرم امام حسین گفت آه ترا چگونگی اجازت حرب کنم و تو مرا
یا دو کار برادری و نزدیک من با جان شیرین برابری عبداللہ سوگند بر شاهزاده داد و اجازت یافتند
روئے بمیدان نهاد و میگفت شمع ان تنکرونی فانافرع الحسن بسبطلبتی المصطفی المصطفی
و اہم سیات ابوالمفاخر و ترجمہ رجز او این است و بس دریا گفت غم دل خواجہ بہر و وہ جان جہد میں آہ
جید و دیگرے ذوالمن است پدر محترم و مختتم فورینائی تر بہر احسن است و بن شہنشاہ گرانمایہ حسین
ما دی راہ حق و عجم من است ذوالمن است اندھین آنکہ امر و امام زمین است تو جہد معنی
و ترا خارجیان را روشن و پرورش اندر چہ فن است طایر قدسم و عجم پدرم شاہ طیار و مصرع بدین
حاصل عمر شما اہل تفاق طاعت و پیروی اہر من است از و در فتن بفر کار شما است جان ر بدن
ز بدن کار من است راوی گوید کہ چون عبداللہ بمیدان درآمد بطالب مبارز توقف نکرد و از گرداہ روئے
بقلب لشکر عمر سعد نہاد و تا بنزدیک رسیدن بہ سپہر سعد تر من عمر بہ بیت و دو کس را با و فبا و او عمر سعد از بیم
تبع شاہزادہ عثمان بر تلافی در میان سواران گرخت و عبداللہ بمیدان بازگشتہ زانی بر آسودہ آنکہ مبارز
طلبید و چون عمر سعد دید کہ عبداللہ روئے بعصرہ گاہ بمیدان آورد بانہ پیش صفت لشکر آمد و مردان
بر حرب جریں میگردد و وعدہ زد و خلعت و غلام و مرکب میداد و بختی بن عمر و شامی پیش وی آمد کہ ای
سپہر سعد و عوی سالاری سپاہ میگفتی و در عید سپاہ سالاری داری اینک میگفتی از تیغ ابن جوان ہاشمی
عمر سعد بخل زدہ شد و گفت ای بختی جان عزیز است و عمر بے عوض اگر نگر خیمتہ جان از کت
او برو و عمر عزیز را و داغ گردی و اگر خواهی کہ راستی سخن مرا بدانی اینک این سپہر میدان الیاد
و ویدہ انتظار در راہ مبارز نہادہ بر و تا دست برداشتمیان بینی و از درخت کارزار ایشان
میوہ ناکامی و بے سرانجامی بچینی متوفی سر و تلجہ از و عوئے انجمنی ہاشمی ہاشمی
بر و تا بہ بینی کہ ابن مرد کبیت بدانی کہ انجام ابن کار چیست چو آن جاری بر
تو کین آورد ز تندی گرہ بر جہن آورد و چنان و ہدالش تیغ تیز کہ یامرگ خواہی
از و یا گریز بختی از سخن عمر سعد منقل شدہ و آتش غضبش مشتعل گشتہ با پانصد سوار
کہ خاصہ او بودند و روئے بعید اللہ نہادند و از صفت سپاہ امام حسین محمد بن انس
و اسد بن ابی وجانہ و پیر ذرا بن ظلام امام حسین بہر کار می شاہزادہ آمدند و پیر ذرا بن

[illegible]

نیز گریان شد و برفت او درین پیچ و دور پائی از غم و حسرت یاران و وفادار و رفیق باز گشتند بیکبار
درین باب بلب تشنه بخون عرق برفتند انسوس با ما بماندیم بعد حسرت و توبه درین غم و دیگر باره شانه زاده مؤمن عبید الله
الحسن دست توکل و رحمت المبین حسبی الله استوار کرد و دو پای یقین و در رکاب و صفا و فقیه الا بانه آورده
دل از دنیا و مافیها برداشته و عنان اختیار قبضه ارادت پروردگار باز گداشته و بیست روان کرد و خوش
عنان تاب را با برنجیت چون آتش آن آب را در وی به لشکر مخالف آورده مبارز طلبید و هیچکس را داو علیه
حرب اوفتد و هر چند عمر سعد بمالعه میکرد و کس سخن او نمی شنید پس سعد در غضب شده لشکر خود را و ششام میداد
و نفرین میکرد و یوسف بن الاحجار اسپ فرار پیش را ند که یابن سعد بنشور ملک می تو گرفته و علم سپه سالاری تو
بر افرشته بر پیش منبردی و ما را نکوهش میکنی عمر سعد گفت مرا میر جلیل نفرموده که خود حرب کنم بلکه این لشکر را
در فرمان من کرده تا ایشان را بحرب فرستم پس تر افرمان من باید بروند مرا فرمان تو برو و با این سپهر حرب
کن اگر نه از تو شکایت پیش سپه زیاد کنم یوسف بن الاحجار بفرسید و مرکب برانگیخته بمصافات عبید الله آمد
گردا نه نیز حواله سپیده عبید الله کرد و شانه زاده طعنه دار در کرد و نیزه بر حلقوش زد که سر نشان از قعایش آشکارا
شد و آن شقی نگو سار از مرکب در افتاد و جان بداد سپرش طارقی بن یوسف چون حال پدیدان گونه مشاهده کرد
روی بمصافات عبید الله آورد و زبان به بیوه و کشته و در هم حیا و ادب بر یک طرف نهاد و و ششام میداد و عثمان
نانه را میگفت عبید الله را طاقت بر سیده به نیزه بر طارقی حمله کرد و طارقی به سیکدوشی تیغ بر اند و نیزه عبید الله
را بدو نیم کرد و خواست که همان تیغ را بر عبید الله فرو آورد که عبید الله دست مبارک بپایزد و دست او با تیغ
در هوا بگرفت و چنانک شمشیر ترافت که استخوان ساعدش در هم شکست و تیغش بیفتاد و عبید الله بدست دیگر نزد
کمرش بگرفت و هر دو دست از خانه ریش در بر بوده چنان بر زمین زد که همه استخوانهایش خرد شد و این طارقی
را بن غمی بود و نامش بدرک بن اهل از کشتن سپهر غم خوارالم و غم بر او لش نشسته بمیدان آمد و غش بسیار نیست
حیدر که را در فرزندان نامدار او بگفت عبید الله تحمل خانه یعنی محرم بر و فرود آورد که سر و هر دو دست یک نیمه
از تنش بر زمین افتاد و بعضی از بدن ناپاکش بر زمین بماند شانه زاده در اند و پالیش گرفته از اسپ و انداخت
و از مرکب خود فرود آمد بران مرکب که ناچیز تازی خوا و سوار شد و مبارز طلبید لشکریان از ضرب تیغ او هر اسان
شده سر و پیش انداختند و هول و بهیتی از وی در دل دشمنان افتاد و عبید الله چون دید که هیچ مبارز در میدان
نمی آید و لشکرتانک شد و خواست که خود را بر سپاه دشمن زند تا گاه نیزه قوی و صحر افتاده دیدنی الحال در ر بود
که در سر بر و انبیه و روی بمینه لشکر نهاد و صفا ایشان را از جا بر کند و از ده کس را بطعن نیزه بفرگند و برگشته
تزو یک امام حسین آمد و گفت یا عم العطش العطش امام حسین فرمود که ای روز شای ویده عم و اس

بهجت افزای سینه پر غم جد و پدرت تر آب خوانند و در سیم راحت بر جراحتهای دل تو خوانند نهاد پس عهد الهی
 بدین بشارت مسرور گشته روی بمیدان نهاد و قریب پنج هزار مرد و یکبار بر و حمله کردند و به تبر و تیغ و سنگان و دمارک
 و زوین و خنجر زخم بر روی میزدند تا از کار باز مانده و حمله کرده خواست که بکیطفت بیرون رود و در
 نگر و عباس بن علی که علمدار لشکر بود علم را بدست علی اکبر داد و خود با برادرش عون بن علی عهد و عهد الهی
 آورده و از میان لشکر بیرون آوردند و عبدالله زخم بسیار خورده بود و آهسته می رانند ناگاه فیهمان بن زبیر از
 عقب و دوامد و ضربی بر میان دو کتف و میزد و چنانچه از مرکب و افتاد و بدان افتاد و قدم و بر عالم
 قدس نهاد و عباس باز پس نگرست و آن حال مستی بود و در تاخت و میک ضرب تیغ سر فیهمان را و دو گام
 دور انداخت پس سرش حمزه بن فیهمان خواست که نیزه بر عباس زند که عون علی پیش دستی کرده به تیغ تیر و دست
 و نیزه حمزه را بمیدانشت عباس تیغ دیگر کار آن ناتمام را تمام ساخت و عبدالله را بر داشته پیش خیمه امام
 حسین آوردند و محذرات اهل بیت را دل بر جوانی و جمال او می سوخت و مادرش باه گم شعله آتش سینه
 سوخته می افروخت محبت از بلغم ناز رفتن سر وی چنین و این گنجی چنین نهفته بر نیزه زین و این با افسوس
 از آن تمال گلشن کامرانی که در اول بهار جوانی نجران اهل بیفرده شد و در تیغ از آن چشمه آب زندگانی که از
 هجوب هر صحرای ناگهانی چون نفس زهر بر یاد وی افسرده گشت رباعی در واکه دل از حاو و غمناک افتاد
 در دیده و سیل اشک فاشاک افتاد و نواده باغ عمر از شاخ امید بی آنکه رسیده بود بر خاک افتاد و
 راوی گوید که چون قاسم بن الحسن چهره برادر خود را که گل بوستان ناز بود و بخاران حانه جان که از خراشیده
 دیده از نهاد او بر آمده پیش عم بزرگوار خود آمد و گریان و دل بر آتش حسرت بریان و گفت آشنای زاده و و بهمان
 مراد بگر قوت مفارقت اقارب نمانده و زمانه از سر بر سر و در جهم بر خاک اندوه و مصیبت نشانه و ستوری
 و تالکینه برادر باز جویم و سوال اهل ضلال را به تیغ زبان و زبان تیغ و سنگان جواب گویم
 امام حسین گفت ای جان غم تو مرا از برادر یاد گاری و درین صحرا انیس دل افکاری من ترا چگونه اجازت
 دهم و در غم فراق تو بر سینه پر غم نم ماور قاسم نیز از خیمه بیرون دوید و دامن قاسم بر دست پیچید و فریاد کرد
 بهیت آید که گرفته و الطاف کن از نظر مرد و هم سینه چو نتوی منم دیدم تو شهادت قصه قاسم اجازت حرب نیافت و برادر
 امام حسین تهنیه محاربه میکردند قاسم خیمه در آمده سر برانوی اندوه نماده ناگاه باوش آمد که پدر تو نیزی بر بار و
 در سینه بسته بود و فرموده که در محله که اندو لب یار و ملال پیشمار بر تو غلبه کند این تو نوز را باز کن و بر خوان و بر تیر و بار
 زشته است کار کن قاسم با خود گفت که تا من بوده ام مرا حالتی چنین نیفتاده و در پیشان طالعی دست نهاده
 سیه یا تو نوز را بخوانم و منون آنرا بدیلم پس آن تو نوز را از بازو باز کرده بکشاد و دید که نام حسن بخیمه را که خود نوشته است

ذکر شهادت امام حسین علیه السلام

ای قاسم وصیت میکنم ترا که چون برادرم و عمت حسین را زنی ور که بلا بدست شایبان و عدا کوفیان بیوفاکر قمار نشده
 زینهار که سر خود را قدم دس اندازی و جان خود را برای فسه روان در بازی و هر چند ترا از مصاف باز دار و تو مبارک
 نمائی و در الحاح و ابرام افزائی که جان فدای حسین کردن منتلاح باب شهادت و وسیله اقبال سعادت است
 میست که ام کشته عشق دی است رو بر خاک که جان کشته بخونش غرق حجت نیست ای قاسم این وصیت
 نامه فرود خواند و از شادی نداشت چه کند و از جای بحجت و بخدمت شانه راوه آورده نوشته بدست و داد
 چون شاه شهیدان آن بکتوب را بدیده سوزناک از جگر بر کشیده راز را بر بنالید و گفت ای جان عم این وصیت
 بد رشت بر نسبت تو و میخواهی که بدین وصیت کار کنی و مرا هم درباره تو وصیتی دیگر فرموده من نیز فارغی دارم
 که آنرا بجای آورم بیات ساعته بدین خمیه و رانیم و بدان وصیت قیام کنیم پس دست قاسم گرفته خمیه در آورد
 و برادران خود خون و عباس را طلبید و مادر قاسم را گفت جامهای نو و قاسم پوش و خواهر خود زینب را گفت
 صیبه جامه برادرم حسن را بیا رفی الحال بیاورند و در پیش می حاضر کردند هر عیبه را بکشاد و در اعانه حسن و یک جامه
 قیمتی خود و قاسم پوشانید و دستار زیر بادت مبارک خود در سر بست و دست و خنجر که نامزد قاسم بود
 گرفته گفت ای قاسم این امانت بد رشت که تو وصیت کرده نامزد زو یک من بود اکنون بنان پس خنجر را باو
 عقد بست و دست قاسم داد و از خمیه بیرون آمد قاسم از یک جانب دست عروس گرفته می تگر و دوسر
 در پیش می افکند که ناگاه از لشکر عمر سعد آواز آمد که هیچ مبارز دیگر مانده است قاسم دست عروس را بگرد و
 خواست که از خمیه بیرون آید عروس فاش گرفت و فرمود که ای قاسم چه خیال داری و عزیمت کجا می کنی عیبه
 بگو که بر من چرا میروی ای مرا می گذاری کجا میروی ای قاسم گفت ای نوز دیده غم میدان دارم و همت
 بر دفع دشمنان می گذارم دهم نگذار که عروسی و مادامی با بقیامت افتاد ای سیه غباری بر میسد
 از راه بیداد و شلیخون که بر سرین و شمشاد و برادر بر سر از دریای اندوه و فر و بار بیسی ده تالوه از رو
 دشت باد نهد بر خاست بهوار که در با خاک زمین راست رسید از عالم غیبی جدا می ده صدای تندی آشنائی
 که حسرت ازمانه وی زمین زده عروسان را بدادان چنین ده عروس گفت که میفرمائی که عروسی بقیامت افتاد
 فردا قیامت ترا کجا جویم و چه نشانه بشناسم گفت مرا بنزد یک پدر و جدت طلب و بدین آستین در بر
 شناس پس دست فرار کرد و مرا آستین بدرید بغیر یوا ز اهل بیت برآمد میست قاسم این چه ظلم بیداد است
 این نه آستین در رسم و اما دلیست اما چون امام حسین دید که قاسم بمصاف میرود گفت ای جان
 عم بیای خود بجای دشمنان میروی بدین گونه نتوان رفت دست بزودگیانش چاک نه و هر دوسر دستار
 برو جانب ویش فرود داشت و لباس شکل کفن در پوشید و تیغ خود بدست و داد و بمیدانش فرستاد

قاسم روی بپوش که آورده آنجا کرد و ترچمه بعضی آیات رجز بر سر مجید ابوالمقاهر برین منوال است **مغرول**
 دل خریدار جاه خواهم کرد با جان شکر ریز شاه خواهم کرد با لباس و داماوی با غم و ترتیب را و
 خواهم کرد با چشم هر کس و سینه شاه و دماوی تباہ خواهم کرد با آب هندی و دماوی تازی را با بر شهادت گواه
 خواهم کرد با بیل آیین بنجرهای حنین با نانک و اسبده خواهم کرد با کبریا و اکیل خواهم ساخت با **مصطفی**
 را پناه خواهم کرد با بانول و علی شکایت قوم با در حریم آله خواهم کرد با طریقه حیکر و دوجولان می نمود و مبارز طلب
 می فرمود تا بسیار از تن بر بود و از بسیاری که ولی این را از جهان بر آورد و بگریه مبارز آهنگ حرب می
 نکر و قاسم در برابر لشکر آمد و عمر سعد را آواز داد که ای جناب کار جوفا و تیره روزگار و دراز صغالی یاران و دهاواران
 حسین را شهید کردی و از خویشان و اقربای منی و در بر آوردی اندک بجای بریشان حال مانده اند هیچ وقت
 نیامد که دست از ما باز داری و باین مدبران روی بکوفه آری و ما را باین تشنگی و بی برگی بگذاری و از آنچه
 کردی پشیمان گردی و فرود گرد بصدحرم تیغ برکش ز نهاری از آنچه بادل با کرد و پشیمان باش با عمر
 سعد جواب داد که شمار وقت نیامد که از ستر تا فرمانی در گنزد و بدو بباقت خود فرزند و پسر و سلامت بر خود بختی
 و به بیعت برید و متابعت پسر زیاد و در آئید قاسم بروی او ام ای منی نظرین کرد و گفت ای شی وین را بدین
 و فی نفر و خسته و متاع فانی امانت را با تهن خیانت سوخته بدین عجزه خدا فریقته گشته و تو بباله خوانندگی
 او را بدست غرور نوشته و نداشتی که او بقتل می که در آید و در روزی میباید با او پناید و فرود بید
 ایست عمر و س جہان نمی خوش باش با که این مخدره و عقده کس نمی آید با اے عمر ام وراسپ خود را آب
 داده گفت آری آب داده ام آنجا بر نشسته قاسم گفت و طایک یا بن سعد وای بر تو ای پسر سعد
 و عوی مسلمانی نمی کنی و اسب را سیلر بیداری و شسوازان میدان امامت را نشسته می گذاری و در اوقات
 و اطفال اهل بیت را از تشنگی جان بلب رسیده و تو آب از ایشان بازمی گیری و پند مذکر از ذکر که الله فی
 اهل بیتی نمی پذیری آخر از تشنگی قیامت بر اندیش و از شرمندگی و پیش ساقی کوثر یاد کن به قش و در دل عمر
 سعد افتاده جوی آب از چشمه چشم بکشاد و چون از خاکساری نقد وین بیا داده بود هیچ جواب نداده آردی
 به سپاه خود کرد که این سوار راجی شناسید قاسم بن حسن است که در روز رزم اگر شمشیر الحاس فعل زمر و قاسم بنید
 از الب اسل خوبان طرا از پنداشته بوسه کاری آن میل میکند و اگر تاب هیچ کند بنظر وے و در آید حله
 چین زلفت ماه رخا خطا انگاشته بدست دماوی بآن رعیت نماید **سپاه** ارچه باشد جهان در جهان
 نترسد ز حرب که با و همان که شما بیکان بیکان پیش ادم وید و تیر بر آن کنید او را در میان گیرید لشکر
 ترسان و لرزان غم آن کرد که روی بقاسم آمد و قاسم از آن حال بیخبر چون دید که مبارز پیش او

بیرون نمی آید روی بنجیمه عروس نهاد و چون بدر بنجیمه رسید آواز دختر امام حسین شنید که بر مفارقت او می
 نالید قاسم نیز بسیار آرزو مند ملاقات وی بود و کلمه بدین مضمون او را و همیشه بیرون آتد کی جاتان که
 بسیار آرزو می نمود و در غم نژدیک است و دیدار آرزو مند می نمود عروس آواز قاسم شنید از بنجیمه بیرون و دید
 و گفت همیشه خوش آمدی ز کجا میرسی بیابن نشین بیابا که می دهمت بزود و دید و جانشین قاسم از مرکب
 فرود آمد و نزدیک وی رفت و گفت ای دختر عم دای ایس دل پر غم جانی نشستن و مجال سخن در پیوستن
 نیست که سپاه خشم خیرگی و چهرگی می نماید می خواهم که بصورت تیغ آید آتش جرات ایشان را فرو نشانم
 و حقا که بی اختیار از تو مفارقت می نمایم و زود دیدار تو ام دوری ضرورت میشود ورنه نمی نخواهد هیچ موجودی
 که جان از تن جدا باشد که پس قاسم او را فرود آمد و فرمود و غم نیست مر حبت بمیدان حرب نمود و از زبان
 حال عروس این نکته بگوش هوش و دامادی رسید و با غمی لازم زودیده ای گل خندان چه میروی که چاکم
 چو گل نغمه بدان چه میروی که سروی و چاکه سر و بجز بویار نیست که از جو بیار دیده گریان چه میروی که
 اما چون قاسم بمیدان آمد و مبارز طلبید و بچکس اجابت نکرد و شعله آتش قهرش زبانه زد و گرفت چهار بار
 خود را در میبند و میسره و قلب ده بسے دلیران را با خاک یکسان کرد و هر بار که از ناخشنو فارغ می شد میسر که
 می آمد و مرد می خواست و درین نوبت که قاسم طلب مبارز میکرد و عمر سعد از رقی سعد را بخاند و او پیله لاریض
 از لشکر شام بود پس گفت آرزوی هر سال ده هزار دینار از زیدی ستانی و طغفنه شجاعت با شجاع و لا و را
 شام و عراق میسرانی چرا بیرون روی و کار این جوان را فیصل خبری از رقی گفت ای عمر این سخن از تو غریب
 است مرا که در ولایت مصر و شام پادشاه سوار بر ابر گرفته باشند بجز کوه که می فرستی و من خواهم که نام و ناموس را
 در هم شکستی مرا رنگ آید با بے محاربه که در آن عمر سعد بانگ بر کوز و کای بد بزبانست الان این سپهر حسن مجتبی است
 و بنیره حضرت مصطفی است صلی الله علیه و سلم و فرزند فرزند خدای است بخدای که اگر قدرت تشکی دور ماندگی
 بنو و او را غار آمد که با ما سخن گفتی برو بهانه میار تا پیش منم و نزد پسر زبانه و خشم گردی اندک گفت
 اگر اعضای مرا بمقتضی فده ذره سازند که من بجز و سزوم اما چون تو مبالغه داری مرا چهار پسر است همه
 شجاع و دلاور یکدیگر را بفرستم تا بمیدان رفته میروی را بیا و دل ترا ازین اندیشه فارغ ساز و پس پسر بهتر را
 بخواند و از مرکب خود فرود آمده او را سوار کرد و شمشیر خود بر میان و کشت پسر از رقی باز و تنگ حلقه و خود
 فولادی و ساقین و ساعدین روی بمیدان نهاد و کمری از ز سرخ بر میان بست و تیره خطی شهره زد و در
 گرفته بار سنگی تمام سچو لان در آمده و بر قاسم حمله کرد و قاسم که در ابدان شکوه و آراستگی ابدید بمقدار ذره ماند نشید
 و بانگ بر مرکب زد و پیش حمله او باز رفته نیزه حواله سینیه و سکه کرد و روی سپهر فولاد و پیش روی ها و در و نیزه

قاسم بر سپهر آمده شانش شکست فاشم شمر گرفته نیزه میگذرد تیغ بر کشیده بوسه ور آید و نیزه نیزه میگذرد و تیغ از
 نیام بر آید و ده حواله قاسم کرد قاسم سپهر و پیش آورد تیغ سپهر از رزق سپهر را و نیمه ساخت پشت دست قاسم
 مجروح گشت اما شمر انزل از لشکرگاه امام حسین و دید که قاسم سپهر ندارد از جای بر جست و سپهری محکمی فراخ دامن
 بوسه رسانید و دید که قاسم بر پشت دست زخم رسیده قدری از عمامه خود دریده بر آید تا جابست و بلاشکرگاه باز
 گردید و قاسم سپهر و دست گرفته آهنگ نمودی خود کرد و سپهر از رزق دیگر یاره تیغ بر آورد و تا بر قاسم زندک پیش سپهر
 در آمده و از پشت مرکب در افتاده شمشیر برهنه شد و بر سرش نمودی و از دهشت قاسم از پشت مرکب یازید
 و نمودی او را بر دست چپیده مرکب بر آن بگجخت و او را از روی زمین در روده گردید بدان بگردید
 پس از دست میگذرد مرکب بر و و انید چنانچه هم عصبانیش بر شمر شکست پس تیغ او را که بس گر انما به و قیمتی
 بود برداشت و نیزه در روده و بالستاد و مبارز طلبید از رزق چون نگاه کرد و سپهر را و دید که بدان زاری و
 خواری گشته شد بگریست و سپهر نمودی چون دید که پدر او می گردید اجازت نا خواسته بمیدان رفت و گرد
 قاسم گردید رفت و گفت آبیر هم بجستی جوانی را که در همه ولایت شام نظیر نداشت قاسم گفت یا عدو
 الله هم اکنون ترا بر اوردت رسام و در آمد و نیزه بر پهلوی نه زد که از دیگر جانب بیرون رفت پس دیگر یاره
 مبارز طلبید برادر سوم که آن بدید جامه بدرید و خاک بر سر کرده بخروشید و نزدیک پدر آمده و دستور می طلبید پدر
 او را بغایت و دست میداشت و اجازت نمیداد و می گفتار پدر التفات نکرده بانگ بر مرکب زد و نفرین
 کنان و بر برابر قاسم آمد قاسم چون بخنان پیوده او استماع فرمود و نیزه بر شمشیر زد که از پشتش بیرون آمد
 از رزق و دید که دیگر سپهرش گشته شد از اسب فرو داده خاک بر سر میکرد و دیگر گیسو سلاح بر تن نمودی راست
 بغیریت آنکه بحرب قاسم بیرون آید سپهر چهارمی نگاه کرد پدر را بدان حال و دید از پدر هیچ نه پرسیده بانگ
 بر اسب زده و بر برابر قاسم آمده آغاز دشنام کرد و قاسم بخواب و التفات نمانوده آهنگ حرب فرمود و سپهر از رزق
 نیزه حواله قاسم کرده شانه او تیغ کرد و دست داشت و دست راست وی بانیزه قلم کرد و آن مدبر بر
 گشته روی بغیریت نهاد و خون از وی میرفت چون نزدیک لشکر خود رسید از اسب در افتاده حیان
 بداد و با چون از رزق هر چهار سپهر را گشته دید جهان روشن بر چشم وی تا یک شد از غایت خشم سلاح بر خود
 راست کرده بر مرکب تازی شاد سوار شد چنان موی که باین خانی و گرم روی با آتش بوضع اللبمان و از
 پییر گامی و خوش خرا می بابا و صبر العنان بودی نظم ز نعل او همه روی زمین گرفته ملال از گوش او همه روئے
 زمین گرفته موانه و در فاصل اوستی از ماب رکاب آید و طبعی صفا و نفرتی زیاده عتاء و آهنگ میدان
 کرده در مقابل قاسم ایستاد و گفت استگدل بی انصاف چهار سپهر مرا کشتی که در تمام عراق و شام ایشان را

مثل و مانند نبود قاسم فرمود که چه غم ایشان میخوری هم اکنون ترابان من مثل رسام که ایشان نزول کرده اند
 اما چون امام حسین دید که ازرق در برابر قاسم آمد بروی تیر سید چه آن مدبر بمبارزت شهرت می کامل
 داشت پس امام حسین دست بدعا گشاده نصرت قاسم از حضرت پروردگار خواست می نمود و مردم
 از دور نزدیک نظامه آن دو مبارز میگردیدند ازرق به نیزه بر قاسم حمله کرد و قاسم حمله او را قبول نموده و
 سددور آورد و هر چه او می بست این میکشاد و او از ده طعن در میان ایشان رد شد ازرق در غضب
 شده نیزه بر شکم مرکب قاسم زد و اسب از پای جدا افتاد قاسم پیاده بماند امام حسین میانش را گفت و ریاب
 جگر گوشه برادر من را و این جنیت بود رسان محمد انش حینیت امام حسین را از نزدیک قاسم آورد و تا
 سوار شد و بر ازرق حمله کرد و ازرق بر اسب گالگونی نشسته بود چون کوه پاره و برگستان مغربی بر افکنده کنار
 آن بنزدیم آراسته پیش حمله قاسم باز شد و سه طعن دیگر میان ایشان رد و بدل شد و عاقبت ازرق تیغ بر
 کشید و قاسم درآمد قاسم تیغ چون برق سوزان از نیام بر آورد و چون رعد خروشان لافند و نعره بر کشید و گفت یا
 تا بگویم که در هر کاری و از هر برای مردان چه داری شوقی بیا تا خبر دلیران کنیم و درین رزم که جنگ شیران
 کنیم ما بگویم که تا بلند می گزستی و درین کار فیه فرمندی که راست است چون ازرق حدنگر گزست و آن تیغ در دست
 قاسم بدید گفت ای قاسم من این تیغ را بنزد و دنیا خریدم و دنیا رو نیار و دیگرش بر نه بر آب داده ام حالا بدست
 تو چگونه افتاده قاسم گفت این یا دو کا پست است میخوام که ترا شربت این تیغ بخشایم و بفزندانیت در رسام
 ای ازرق تو مرد پشایی باشی همین که سوار میروی تنگ اسب را احتیاط کنی تا بدین زودی سست
 شده و نزدیک است که زمین از پشت اسب در گرد و ازرق پشت خم کرد تا تنگ اسب را نگاه کند که قاسم
 به تنگ وی در آمد و ضربتی زویش بر میان چون خیار تر به زمین شد غرور از لشکر شام بر آمدنی الحال قاسم از مرکب
 فروخته بر اسب سوار شد و جنیت امام حسین را انجام گرفته به لشکرگاه خود آورد و چون نبرد یکس امام
 حسین رسید از مرکب پیاده شده رکاب سعادت آتشاب غم جای خواب خود را بوسه داد و گفت و اعماه
 العطش العطش حقا که اگر یک شربت آب یابم و از این لشکر بر آمم امام حسین فرمود نزدیک است که از دست
 جدت شربت کو فروش کنی این همه غمها و المیای کلی فرموش کنی برو که مادر است و فراق تو می گردید و حی زار و
 و همه اوقات باه و ناله می گذارد و آتش جگر از ناله بر سبیده آن نامراد و ناهوده و دست شوق رخسار تابانست
 ابواب حرمان بر روی آن درو منند گشاده میست خرابهاست اندر جانانش از دست فراق تو و دلش
 پیوسته می سوزد و در دشت نیایق تو با قاسم روی بجهتیکه مادرش با عروس فراتجا و نذر و ان شده و از مادر
 شنید که میگفت آفر زنا جنت و ای آرام دل در منند آخر کجائی و چرا ویدار عزیز بمانی نمائی بی بیست

رفتی از دیده من میسر و پایم تنی تو با تو کجائی که ندانم که کجایم تنی تو مدعوس نیز می نالید و بصدر زاری از اینک
 میست برقت آناه ماد و دل از وی صد هوس مانده باغم بجران او با جان شیرین تنه من تنه من مانده با قاسم
 این جدا شدن خروش برکت میداد و عروس خیر یافته از خیمه بیرون دویدند و در دست و پا می قاسم
 غلطیدند تا قاسم ایشان را دل داری میداد و به صبر و تحمل ارشاد می نمود و میگفت اگر عزیزان امر و زور نیست
 کنیم بهجت و مهر و بر ریاض قلوب و در نمی و زود و پیغم فرج و دست بشتام ارواح ارباب مهر و محبت
 میسر شد چنین که چنین زندگانی شمارا نصارت نموده گلشن کامرانی من هم بطراوت گشته است و چنانکه
 شمار طاقت جدائی نیست از من هم قوت شکیبائی کنار حبه اما این دوری ضروری و اضطرار است و این
 مفارقت از روی بی اعتباری آب و گل را روی بمیدان است و جان و دل را تو به جانب جانان میست
 مایه قیمتی دل آواره در کویت بماند و جان نماند از جبر و در دل حسرت رویت بماند و چون قاسم عزم رفتن نمود
 مصنون این کلام جگر سوز و فحواي این سخن محنت اندوز زبان باز ماندگان از صحبت او جاری شد میست
 دیده از بهر تو خنبار شد ای مردم چشم با مردمی کن مشوا ز دیده خونبار جدا ما قاسم بمیدان آمده پیش بر علامت
 این زیاد افتاد که بر سر سحر سحر شده بودند عنان بدان صوبت طوف گر داند و بهت برنگو تساری آن علم
 مصروف ساخت و یکبار روی بقلب سپاه نهاده چشم از آن عالم بر زمین داشت و می خواست که خود را به علمدار
 رساند و علم را بگویند اگر داند پیادگان سر راه بروی گرفته و همین که بر حرب پیادگان شول شد سواران از گرد
 درآمدند و تیر و نیزه و گرز و شمشیر و اله وی کردند قاسم در دریای حرب غوطه خورده قریب سی پیاده و پنج
 سوار را بنیگته و صف سواران را بر در دیده خواست که بیرون آیدم کیش را تیر باران کرد و در سپاه از پانچ و تن
 و شیت بن سعد نیزه بر سینه قاسم زد که سر نشان از پشت مبارکش بیرون آمد و قاسم در آن حرب میست و تن
 زخم خورده بود و خون بسیار از وی رفته از اسپ در گشت و گشت یا عثمنا کاذر کینی آواز بگوش امام حسین
 رسیدم کب در ناخت و صف پیاده و سوار را بر هم زده قاسم را دید و میان خاک و خون غرق شده و شیت بر زخم
 سر و ایستاده میخواست که سر مبارکش از تنه باز کند اما حسین صرخت بر میان می زد که بدو نیم شد آنکجا
 را در دیده و ناخیمه آورد و هنوز رفتی در تن می باقی بود امام حسین سرش در کنار گرفته بود سر بر رویش می نهاد
 و مادر و عروس آنجا ایستاده می گریستند قاسم چشم باز کرده و را ایشان نگر نیست و تنه من فرموده میان بجهان
 آخرت تسلیم کرد و خروش از بارگاه امام حسین بر آمد و خدات اهل بیت یتاله در آمدند مادر قاسم میگفت که
 مظلوم ما و رویت از ماه رخسارت که بر شپه شباب رشک آفتاب عالم تاب بود پیش از آنکه عرصه جهان با شمع
 ظهور روشن سازد و بحق خرقا گرفتار گشت افسوس که از چشمه حیات فایض البرکات که منبع رحمت بود و

جلال بود قبل از آنکه تعطشان بودی شوق را میرا بگرداند بخاشاک هلاک مگر شد عیبت در دنیا که
 پشمره شدند گهانی بگل مرغ دولت برود جوانی ز دیده باز کن ای قاسم دختر عیبت بدین حسرت تو و ابایی
 در دولت برآمد عیبت با حسرت ازین جهان فانی رفتی ز ناخود روی از زندگانی رفتی ز دختر امام حسین
 دست و زخون می می لید و بر سر روی خود می کشید و زبان جالش میگفت قطعه بدلیانی که باریشان بچیده
 به رخ روی چون بیا کنند تو و دسان تنوی کشته ولی ز سر و پا چنین نگار کنند ز روی گوید که بعد شهادت
 قاسم ابو بکر بن علی پیش امام حسین آمد و گفت ای برادر و دوستوری ده تا کینه خویشان ازین بدکیشان باز خوام
 را حسین چنین گفت آه شما یک یک میروید مرا بجهنمی گذارید ابو بکر گفت اگر بدست می آید که من تو را که تخته بجز
 آرم و نه دستم که تخته لایقی این حضرت باشد امر و زنی بنیم که بی هیچ بدیه لایق تر از جان نیست بخوام که این تخته را
 قدم ملازمانم که ریاضی امر و زکمه بدارم مرا میوهان است نه بخشن جان و دل مرا سپیان است ز دل را خاطر
 نیست سخن در جان است ز جان افتخاتم که روز جان افتخاست ز پس شانه زاده شرف اجازت از دانی
 فرمود ابو بکر میدان آمده طریقه کرد و جولان نمود و بچوگان مبارزت گوی سربازان می آید و در جزی که تجمه
 بعضی ادبیات آن نظم ابوالمفاخر این است ادا می نمود و خردل شاه دید او زین است اختر آسمان زین با
 بهتر و بهتر زمان قبله و قدوه زمین با لاله روضه صفا گلبن باغ صطفی چه چشم چه رخ مصطفی میر و امام استین
 گوهر کان اتینی مهر سپهر امتدی ز طره نشان طاهره کسای یار حسین با من نبرد او در دیم خادم و چاکر دیم
 پیش و دیده شما خاکیان تیره دین ز تخته جان و دل بکف آمده ام بدر کش ز دیده و رخ بر آستان تیغ
 و کفن در استین ز امام حسین او را بدعا و آفرین می فرست و او مرکب تازی نژاد که در تندی برابر واد استین
 بروی و در تیز روی سپیک بک پای و دم را مانده کرد عیبت بگرمی چو آتش بنری چو آب مگر و پرو
 از آهوان و زشتاب بهر طرف می تاخت و رایت شجاعت بدست جرأت می افراخت و عرصه میدان از
 نام و ان می می ساخت تا وقتیکه نقد حیات بر سر باز شهادت و ریافت راوی گوید که ابو بکر را عیبت یک
 جازم رسیده بود و آخر زخم نیزه قدما مصولی و گفته اند زخم تیر عبد الله بن عقبه غنفری یاز جریں بد زخمی عیبت
 زخمت ازین منزل فانی برست با بطرب خانه حیوید شست بعد از و عمر علی و ستوری طلبیده حریب
 و آمد و بقوت مبارزت از سران محارک تنال بر سر آمد و در زخم رنقا قبیل بیت بالماس نصاحت می سخت
 و زخمی تنال بر این مضمون بزبان نیاز میگفت قطعه با عافیت نثاره در و کرده ایم جان را بمن یزید
 عدم فر و کرده ایم زین بحر آب گون چو کسی آب خوش نخورد که دل را ز آب شور و جهان سو کرده ایم پس
 از محاربه بسیار سبب غلبه فخر از عالم خدار زخمت بر لبسته در روضه صفا چو رودگار خرا گرفت و بعضی

نور چشم

شهادت عیبت

شهادت عثمان بن علی

گفته اند عمر علی در آن حرب حاضر نبوده و این قول نزد علمای نسب الصبح است اما مشهور آنست که در آن روز به سعادت شهادت قایم گشته و بعد از عثمان علی با جازت سبط نبی و ولی طاعت نگاهار از پیش صف پراگشخت باز بماند و ریاضت فرورخت در حربی مردانه و پیوست و دست مبارزان بشوکت مردی فرو بست در جزئی میخواند که بنده بیت از ترجمه آن این است لفظ آورده عثمان بچنگ تیغ بیان در میان که خورده به قتل شهادت برادر پسرین به شامی در هر چراغ تیغ کشید بر حسین بنیگشت و لش را بگردیده انصاف بین صحیح شهادت و مید وقت صبح من استند سر شوم و مبدوم از قدح جو عین که بعد از حرب بیکران بر خرم گران زید بطی شمع حیات آن چراغ دودمان ولایت سیاد اجل سلفی رشید و آن گنج جواهر زوایا علی زید خاک فکات خفگی گشت طاعت رفت و کل روشنی در چشم عالم بین نماز بیکرک عیش و کامرانی و دل غلغله نمائند از عقب او خون علی جوانی بود و خوب صورت زیبا سیرت صفائی نیت پاکیزه طوین نزد امام حسین آمد و گفت ای برادر مرا ضرر نیست که مبارز طلبم که در آن تاخیر و توقفی میرود و من در قتل اعادتی بخیل دارم اجازه فرما و همتی از زانی دار امام حسین گفت ای برادر لشکر دشمن بسیار است و مخالفت ما از سوار پیاده پیشا خون جواب داد که باین رسول الله شیر از اجوم در باده اندیش و خیمه نکر و دشمن باران بسیار ای که یکست تری روی نماید و شوی بگو شوم درین حرب مردانه و از پیاده اندیش از لشکر پیشا مرد دل و دست باز و بکار آورم که جهان بر عدوتنگ و تار آورم باین بگفت و مرکب برانگشخت و بر قلب سپاه دشمن حمله کرد و در دیای بیجا به پشتی باز و توانا و خط خور داین الاحجار باد و شهر پیاده و سوار گرداد و فرگشتند خون علی بشیر با صحت آن قوم را از هم بدرانید و لشکر از پیش خود بریانید و عثمان بجای امام حسین مغفلت گردانید امام حسین برو آفرین گفت و فرمود که می بینم مجروح شده برو خیمه و زخمهای خود را به بند و زمانی بیاسای خون گفت که برادر بزرگوار بروان جدت محمد شجاع علیه الصلوات الملك الجبار که مرا از حرب بازدار که از تشنگی به ملک نزدیم و می بینم که ساقی کوتر جامی پر از شراب بهشت در دست دارد و بمن اشارت می کند و من زود تری خواهم که خود را از تشنگی برانم و بعد و رفیق طریق شهادت که قافله سالار کاروان سعادت است بگریخته خود را باب زلال فردوس سامن پس امام حسین فرمود که اسپا و هم که حضرت ابیر و حال حیات به حواله کرده بود و بفرمان تا زین کنند و برگستوان نکرتی برافکنند و سوار شو خون بفرمود تا آن مرکب را کامل کرده بیاوردند و سوار شده زره داودی پوشید و پیراهن سفید صقول بر بالای زره در افکند و تیغ بیانی حایل کرده و نیزه رومی کردار بدست گرفته روی بمیدان نهاد از زبان زمان این صد البصره در نگاه افشا طاعت چه آفت است که باز این سوار پیدا شد که دام سر و بالای زین بردن آمد با صاحب بن بسیار که چشم بروی

بجای شمشیر

افتاد و پل زده و راند و کینه و برینه او مست تجدید یافت و سبب عداوت او آن بود که در زمان خلافت مرتضیٰ علی
 او را است بجهت علی ایشان آوردند و ما بهر سبب خود عجل گفت که او را مشتاقان زبانه برن تا از حق سبحانه و تعالی عجل او را
 بحسب شرع و حکم پدر مشتاقان زبانه زده بود و کینه آن و رسیدن او خفی مانده تا درین وقت که خون بمیدان
 آمد صلاح باطالع انجام یافت و آن صورت تیغ از نیام کشیده و زبان بچرخش و شام کشاده برآمد خون
 از کلمات سفاقت امیر و خشم گرفته بیک طعن نیزه از پیش در گردانید برادرش بدرین سیار برادر را بدان
 خواری افتاده و دیگر کینه او بر خون حمله کرد و در برابرش آمده خواست که زبان بچرخش بکشد که خون او را مجال نداد
 و نیزه بر دهنش زد که سر سنان از قفاش نمودار شد و قیامت نهرا سرور از میهنه و نهرا از میسر چپ رست
 وی در آمدند و طعن و ضرب بروی روان کردند و آن سواران را در وقت صاحب و الفقار با ایشان به نبرد درآمد
 و بر سر سوکه حمله میکرد و مار از سوار و پایوه بر می آورد و تا زخم بسیار بروی نذر و طعن نیزه قتال درین طلحه از مرکب در
 افتاد و گفت بسم الله و یا الله و علی علیه و سلم رسول الله صلی الله علیه و سلم این رسول الله هوای تو در
 در معرکه دنیا آیدیم و در وفای تو بمیدان آخرت رفتیم طبع اگر سرم خاک رفت بر در تو با و جاناساوندت سر قوا
 آنچه برادر و دیگر که جعفر بن علی گفتند از غم برادران سر سپید گشته با جاذبات نام حسین روی بمیدان نهاد و او را و گوی
 و جرات و فرزانی بیداد و اندک زمانه را از همان شربتیه که برادران عزیزش نوشیده بودند جرعه چشید و بیاب
 چشم زدن در نقد صدق بدیشان رسید عبد الله بن علی با ویده گریان و سینه بریان پیش شانه زده و دو جهان
 آمد و بزبان حال میگفت رباعی ای عنایت اصل شاد و میناه وصل تو اصل کامرانیها میروم کو بهاس
 غم بر دل نمی برد از ورت گرانیه ای برادر طاقتم از فراق برادران طاق شده و غم در میدان چرخان با خیال
 تو گشته شرف از غم بار زانی دارا نام حسین او را دستور وی داد و عبد الله روی به صاف بجای نهاد
 کس را در جهلکه خوات انگذده بود و زخم مانی بن نویب خنجر می از مرکب و افتاده نوبه
 و میست سخات یافت از بن دامهای رنج و غم از نزول کرد و جگر از حسرت الما واد اما
 نام حسین بود چون احوال برادران بران نوال مشاهده نمود و دل خون از ویده محنت
 و دیده سوختن است میست کایا برادران دغیران کجا شدند و در وشت کرایا همه از هم جدا شدند
 پس علم برداشته پیش امام حسین آورد و بالای سر برایش برپای کرد و گفت ای برادر علمداری ما بقیامت
 افتاد و عنایتی نهی و اجازتی فرما ای امام حسین بگریست و گفت برادر نشانه لشکر من تو بودی اما
 که تو بروی جمعیتها بتفرقه بدل میکرد و عباس گفت ای پسر رسول خدای جان من خدا تو با و دم انظم
 به تنگ آمده و آئینه سیخته از غبار از غبار زنگ گرفته میجویم که او خوش ازین تنگاران ستانم و به تیغ زحاک

نورینه
اشهدا
باب نهم

بعضی را ازین سربازان کوفه و منکران شام بی جان گردانم امام حسین فرمود که چون مراد تو این است باید که
 بمیدان روی و اول برین قوم حجت گیری و آنچه گویم بایشان بازگویی و اگر نشنوند پس از آن آغاز حرب
 کنی پس کلمه چند با او گفت و اجازت داد و عباس مبارز نامدار و شجاعی بنیابت عالمین قرار بود و جرات و قوت
 از حیدر کرار میراث داشت و پیوسته در محاکم مقاتله رایت نصرت برمی افراشت و درین محل هر کس
 نیز یاری آهمن خای رعد صدای برق خای سوار شده بایشان مصری و سپهری و خود روی روی بمیدان
 نهاد و پیشت برقی گرفته در کف دابر روی به پیش روی ماهی تهاوه بر سر و چرخ بزریران که روی هوا
 را از تراکم غبار چون شب تار گردانید و صحن زمین را از طرید و جولان چون عرصه گلستان مسور و خرمین گشت
 و چون میان جنگ جای رسید همان مرکب باز کشید و گفت که قوم این سید و سرور دین فرزند
 ستوده پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم می گوید که برادران و خویشانش و یاران و دهوادران مرا کشتید و
 خون پاک چندین بزرگان دین از صحابه و تابعین رضوان الله علیهم اجمعین بر خاک پاک ریختید اکنون
 ما را چندان آب دهید که اطفال و عورات نبوشند و تشنگی ایشان کمتر شود و مرا بگنجد بید که نایز خیزم و
 باقی اطفال که مانده اند برگرفته بطرف روم یا به بلاد هند روم و جزیره عرب و ولایت حجاز باشند که دارم
 و شرط می کنم که من فدای قیامت بشما خصمی نه کنم و فعل شما را بخدا حواله نمایم تا او هر چه خواهد کند چون
 عباس این پیغام جگر سوز داد و غلغلله از سپاه پسر زیاده برآمد جمعی خاموش شدند و قومی دشت نام آغاز
 کردند و بعضی پشیمانی می خوردند و گریه زار زار میکردند و می گفتند ای الجوشن و شکیبایی و یحیی بن الاحجار
 هر سه پیش آمدند و گفتند ای پسر ابونزاع با برادرت بگویی که اگر همه روی زمین آب فرو گیرد و دو لقمه
 ما باشد یک قطره از آن بشما ندیم مگر وقتی که بریزید بیعت کنید و مطیع و شغوا و پسر زیاده شوید عباس بر ایشان
 گشته باز گشت و نزدیک امام حسین آمد آنچه بشنوده بود بدو عرض رسانید امام حسین سر مبارک و پیشانی
 افکنده آب در دیده بگردانید که ناگاه از خیمه فریاد و فغان برآمد و صدای العطش العطش محیط آسمان
 رسید عباس خروش و زاری اهل بیت شنیده بی طاقت شد و مشکلی دو و مطهره برگرفته نیزه در بر و دو
 روی باب فرات نهاد و گفت میروم تا آبی بروی کار باز آرم یا دوریای خون غرقه گشته از گشته بودن
 دشت نه دیدن و افغان تشنگان شنیدن باز هم به باغی در بحر جبین غوطه خواهم خوردن یا بفرقه شدن
 یا گریه ها آوردن یا این کار مخاطره اسپ خواهم کردن یا باروی بدین سرخ کشم یا گردن باروی گردید چهار
 چه آفت با فرات موکل بودند و دینار پیاده و دو دینار سوار چون عباس می پلید آب نهاد و این چهار هزار
 راه بروی گرفتند و عباس گفت که قوم شما مسلمانانید یا کافر گفتند ما مسلمانیم عباس فرمود که و

شهادت حضرت عباس علی

شهادت عبد الله بن

سماقی کجاء و باشد که سگ و خوک و دود و دود و چرند و پرند همه ازین آب میخورند و شاف ازندان مصطفی
صلی الله علیه وسلم و دیگر گوشگان فاطمه زهرا و شرم می سازید و ازین آب منع می کنید از تشنگی قیامت
اندیشه نمی نمائید و از خجالت و خند است آن روزی و ای آری و حال شما اوقات بربط ثرات می گذرانید و از
حال تشنگان صحرای که بلا خبر ندارند چیست تر که در و نباشد و حال با چه تفاوت که تو سوز سینه چه وانی که
بر کنار فراتی بنشیند و گهی آن فرات این کلمات بشنیدند یا نقد پایوه پیش آمده بر عباس حمله کردند عباس
سپر و روی کشیده دیزه برگوش اسپ نهاد و بر ایشان حمله کرد و شست و گش را از پای آورد و باقی همه را
بر گردانیده و متفرق ساخت تا رسیدن سواران اسپ خود را و آب افکند و برین محل سواران در رسید
آهنگ حرب کردند عباس بانگ بر مرکب زده از آب بدر رخ خواندن بر ایشان حمله کرد و از ترجمه جزا و
این ابیات مشهور اند غزل عباس علی است شیر غازی که از بشیه خسرو مجازی آورد و در بیدان و در
و صحت آب بمی و باد نازی که سحری بازم مگر که پیامم از نزدیک خدای سرفرازی که بر آل نبی سپه کشیدن
کاری است که نیست کار بازی که غافل مشوید از آنکه نبوه و پیوستن بدین درازی که مردمان از خوف
نیزه و بیم شمشیر او در میگردید و دیگر باره اسپ و آب را ندبار دیگر بر سوار بر او حمله آورد و ند عباس زده و در
آب افکند و تیغ بر کشید و از آب بیرون رانده حمله کرد و پیر سوی که روی آوردی مردم بر میزدند و تا وقتی
لب آب از ایشان بزدن فرو و آمد و مشک پر آب کرده خواست که آب خود را بخورد تشنگی تمام حسین
و زنان و کودکان اهل بیت یا و کرد و آب ناچشیده سوار شد و مشک در دوش راست کشید و سوار و پیاده
سرا راه بروی گرفتند و او با ایشان حرب در پیوست تا گانوفل ابن ازرق پیچید و در عباس را رسانید
و او با دیگر مشغول بودند آن در جز به حواله عباس کرده و دست راستش از بدن جدا شد عباس اینجا
رجزی میخواند که یک تیش این است شعر والله لو قطعتم بمینی للاحین صابرا عن دینی
و ترجمه جز این است فقط اگر کاست دشمن ز من دست راست من وین و ز مردمیم چیزی نکاست
و تم تیغ و ند بشیم اندر گنج یا که بی آب بر گشتن از من خطا است اگر آب یابم و گرنه کوفن که سر اندر مرکب
که دله را دست بپس عباس اندوی مردوانگی مشک در دوش چپ کشید و دست چپش نیز بتیغ بستند
مشک بد تداوی و دوش کشید و بر کاب و تن را از پهلوی تیره و دور میکرد و ناگاه تیری بر مشک آمد و سوار
شده آید با بر حین زبان حال عباس میگفت ای کجا چه حکمت است که ای خلق ما تشنگان نمیدانیم و ندای
فی بی ندایم که شمشیرهای بهشت بر شما آماده کرده اند حیث باشد که لب بدین آب ترکند و نظم
آب شور جهان ترکین لب و حنث که شربت تو بنیا است از شراب پلور و برین ضیق قنول نمند که جاس

و گرد برای عشرت تو بر کشیده اند قصور پادشاه عباس از آن دوزخ منکر از اسب و رافنا و گفت یا اخواه
 اندک اشک ای برادر برادرت را در یاب آواز او بگوش امام حسین رسید داشت که بنزد و بکشد و پادشاه
 آید امام حسین برآمد که زمین کربلا از هیبت آن پادشاه در آمد قطعه سپهر گردون زمین مصیبت جانم جان
 چاک زد و خسر و انجم نگاه خسروی بر خاک زد و قامت گردون دو تا و چهره مه شد سیاه برق این آتش
 مگر برقیه افلاک زد و در بیشتر تواریخ مذکور است که امام حسین بعد از شهادت عباس فرمود که الان انکس
 طهری این زمان پشت من شکست و قتل حیلانی و اندک شد چاره من چیست برفت آن ماه و من
 بجای کشتم بزرگویی خوشدلی و آواره کشتم مرا و ی گوید که محمد بن جعفر در پیش شاهزاده الیتاوه بود چون آواز عباس
 شنید و گردید امام حسین مظلوم بید پیاده روی بدان موضع نهاد که عباس افتاد بود و چون بد بخار سیاه و او دید
 میان خاک و خون جان داده و از دندان خماروی بگلستان بقا آورده و خود را بر روی او انداخت و نشیون
 در گرفت جمعی سوار و پیاده که آنجا بودند یکبار بر روی حاکم کردند و در ده گشت اعضای او بسر کوفته
 در بودند مصرع او هم بشنیدان و گریخت شد پس امام حسین ماند و در کبر علی بن ابی طالب و علی بن ابی طالب
 اصغر و گویند او عبدالمطلب داشت و نسبت آن کینت امام حسین با عبدالمطلب مقرر شده اما چون امام حسین
 دید که از یاران و برادران و خویشان کسی نماند سلاح بر خود راست کرد و خواست که بمیدان رود و علی را که چون
 پدید اوید که قصد میدان دارد و فرزند و دوست و پای و اسب و گفت ای پدر مرا و اسب و کس بگوید
 و یک ساعت بی تو در جهان باشم و او را که مراد میان ظالمان بگذاردی چندان حرب خود را در توقعت از
 که من جان در قدرت بیاورم و دل پر خون خود را از غصه این دنان پیر و از هم مراد امام حسین خوابان و خمر
 از خمرهای من و دیده و دوست و پای علی کبر افتاد و در مش گردان آواز محرابه و او مبارک بود امام حسین
 نیز اجازت نمی فرمود و علی کبر زاری و تشنه می نمود و سوخته با غنیمت پر پر میداد و قطرات اشک از چشم
 چشم می کشا و پس امام حسین از بسیاری ناله و زاری او بدست مبارک خود سلاح و روی پوشانید و دره و
 جوشن بر روی راست کرد و کمر اویم که از آن حضرت شامیر بود بر میان او بست و منقر فولاوی مرز و بر فرق
 مبارکش نهاد و بر اسب عقابش سوار گردانید و در خواهرش از رکاب و عثمانش را و نخواست و بجای آب
 خون از دیدار نامیر بخشد امام حسین فرمود که دست از روی بردار که غنیمت سفر آخرت و در و بیت آن بر جات
 سفر آسنگ میکند و صحر اوشت بر دل ماتنگ میکند پس علی کبر ایشان را در اع کوه روی به صاف با
 آرد و او جوانی بود هر ده ساله باروی چون آفتاب و گیسوی چون اشکتاب از روی خفا و شایسته
 از وی بر رسول خدا می طلعت و علی کبر و سلم کس نبود چون بمیدان رسید راحت آن معرکه از شعل رخسار و

در عهدت امام حسین

منور شد لشکر عمر سعد و حمله می متحرک مانده از وی پس بزد که این کیمیت که تو ما را حیرت و می آورد و ره را می
این کیمیت سواره که بلای دل و دین است با صد خانه پر از خنجر و خنجر این است که ما می است و خنجر شده
چو بر پشت سمنار با سر و لیست خرا منده چو بر روی زمین است که چون عمر سعد و زنگار لیست و او را بر اسب
عقاب سوار دید گفت این پسر بزرگ حسین است که در شکل و شمایل بحضرت رسالت صلی الله علیه و آله و سلم میماند
و در روی او آیت آمده است که هرگاه شوق تقایب عالم صلی الله علیه و سلم بر اهل بدینیه غالب شد بیا بندگان
و در روی علی اکبر نظر کردند و چون شوق اتماع کلام تیدانام علیه الصلوة و السلام بر ایشان غلبه کرد سخن
شکر شایسته را شنودند و چون با قامت چون سرور و ان و طلعتی افروخته تر از گل انخوان اسب و در صند
میدان بخولان در آورده میگفت شهنشاه اعلی بن حسین بن علی بن ابی طالب بیت الله اولی بالتبلی
از پنج بیت رجز لیست که شایسته را شنودند و از غرض و شرف و نسب خود خبر میدادند و یوالموید آورده که علی
اکبر میگوید که مبارزت جلوه گمان در آمد و حلقه گیسوی مشکین بر روی رنگین افکنده و آن شایسته چهار گیسوی
باقیه نمانده مجید معتبر مسلسل معطر داشته که دوازده پیش و دوازده پس می انداخته و زبان روزگار در وصف آن
شهر سواری بدین ابیات نغمه می برداشته و رباعی خنجر و شمشیری قلام تو باد، تو سن چرخ و رجم تو باد، سبزه
خنجر فلک مندر شست، ابلق روزگار دم تو باد، شایسته را در خنجر و در مناقب خود اهل بیت خود میخواند
که ترجمه بعضی از آن در منظومات نور الایامیه خوارزمی برین منوال است نظم منم علی حسین علی که خنجر منم، خنجر
سخت فلک کترین غلام منست، من از ترا دشمنی ام که قدر او میگفت، که خطبه شرف سرمدی بنام منست
عنان ز سر که خنجر منم بخوارم، آنست که تو من نند سپهر ام منست، که تو می گوید که هر چند علی اکبر مبارز طلبیده کسی
در برابر او نیامد شایسته را خود را بر لشکر خنجر زده شور و میمه و میسر و قلب و جناح آن سپاه افکنده و چندان متقابل
کرد که آن گروه انبوه از حرب او بیستوره آمدند پس مراجعت نموده پیش پدید آمد و گفت و آیت الهی ای پسر زکریا
ذبحی العطش مرا سیکند و هلاک میگرداند تشنگی و آلتی الحید و گران میسازد و در خنجر می افکند مرا
آهن سلاح فصل الی شریک ما من سبیل آیا بشریت از آب بیخ راه توان برو و برای حصول مقصد ای
از آن بیخ چاره توان کرد حقا که اگر قطره آب بخلق من رسیدی و ما را از این قوم بر آوردی ما را حسین را و را پیش
طلبید و خاک از لب و دهان او پاک کرده انگشتی رسول خدای صلی الله علیه و سلم و دهان و نهان و پاکباید
اندکی تشنگی وی تسکین یافت و گریه را رویید آن آورده و در خنجر و در صورت حال خود داد اگر و که بود الفاخر
ترجمه آن آورده که غزل ساقی کوثر آب بنحو ابد، میر مجلس شراب بنحو ابد، بچه شیر و حلقه خنجر راه آب
از کلاب بنحو ابد کیمیت که کوز فرط بی تشنگی، دل زهر آکیاب بنحو ابد کیمیت، و آن بیخ حسین بن کیمیت که خوش

میخواستند که بموتان و بر پشت و منکر را بسوی دوزخ شتاب میخواستند و درین وقت که شاهزاده مبارز طلبید عمر سعد
 طارق بن شیبث را گفت برو و کلاه سپهر حسین مبارک را من بکمرت رفته و موصل از سپهر زیاد برای تو بستانم طارق
 گفت منی ترسم که فرزند رسول را بکشم و تو بدین عهد و فاکتی عمر سعد گویند خود را که ازین قول بزرگوارم و اینک
 از گشتی من بستان و نگار طارق از گشتی عمر سعد را در گشت کرد و به آرزوی حکومت رفته و موصل
 روی بحرب علی اکبر نهاد با سلاح تمام بمیدان آمده و نیزه و الا علی اکبر کرد علی اکبر نیزه او را زد و در آمد و نیزه
 بر سینه شسته زد که مقدار دو وجب سالن از پشتش بیرون آمد و طارق از اسب در گردید علی اکبر مرکب عقاب
 بروراند تا همه هفتاد و او بیستم مرکب ریزه گشت پس عمر طارق بیرون آمد و بپیش پیکش طلسم بن
 طارق از غم پدید و بر او بسوخت و مرکب را بگفت چون شعله آتش خود را بشا پنهان رسانید و فی الحال بک
 گریانیش گرفته بطرف خود کشید تا از مرکبش در انگشت علی اکبر دست فراز کرد و گردن را بگرفت و چنان بر خنجر
 خور و بشکست و از تریش در بر بوده بر زمین زد که غریب از لشکر برآمد و نزدیک بود که مردم از هول وحشت و زور
 و شوکت شاهزاده متفرق شوند عمر سعد بن رسید و مصرع بن غالب را فرمود که برو این جوان با منی را دفع کن
 مصرع هدایت زده که اگر کم بود نیزه حمله کرد علی اکبر شجاعت از حد و پدید و میراث داشت نعره زد و چنانچه همه
 سپاه از هول نعره او بلرزیدند و بمصرع در آمد و به تیغ نیزه اعدا را کمر و مصرع خواست که شمشیر بکشد که علی اکبر
 خدا را یاد کرد و بر رسول صلوات فرستاده تیغی زودش بر سر خنجره تیر روی زمین بدو نیم شد و دو پاره از مرکب
 در افتاد و سپاه در خروش این سعد حکم بن طفیل را با این نوبل طلبید و بر سر کلاه سپهر از سوار داده و بحرب علی اکبر
 فرستاد و ایشان از کم راه بر علی اکبر حمله کردند شاهزاده بیک حمله آن دو هزار سوار را بدو شت تا قلب لشکر
 بدو انداختند شمشیر گرسنه در همه افتد میزد و میکشت تا شور و لشکریان افتاد پس با گشته پیش رو آمد و فریادش
 برآورد و امام حسین فرمود که ای جان پدر غم مخور که دیدم از عرض کوشش سپهر خواهی شد علی اکبر بدین خرو
 دل شاد گشته باز گردید و یکبار لشکر استوار از زمین و بسیار بر حمله کردند و زخم بسیار بر او واقع شد
 آخر طلسم نیزه این نمیزد و گویند بضر تیغ منقذ بن مره عبیدی از مرکب در افتاد و نعره زد که ای پدر این از یک
 در افتاده را در یاب و دستگیر کنم بره کند و چون خاکم همان ای بخت بد بدین طرقت برسان تا زمین سوار
 مرا ای برم زخم این بار جان برای خدا خبر بریز زمین باز نگسارم اما آواز و بگوش امام حسین رسیده در
 تاخت و او را از میان در بر بوده بدو خیمه آورد و از مرکب فرو آورده سرش در کنار گرفت و گفت ای
 فرزند ارجمند ای آرام دل حد و منند با ما و پدر سختی بگویی علی اکبر دیده باز کرد و سر خود بر کنار پدید و خروش
 ما و روزا هران نشنید گفتید یا بپناه می بینم که در پامی آسمان کشاوه است و حوران جاهاست شربت

بر دست نهاده مر اشارت می کنند که بیا این کلمه بگفت و دودلیست روح باز سپهر و خروش از حرم امام حسین و
 و خواهران و دخترانش برآمد و امام حسین نیز می گریست و میگفت اگر زن خود را و روان جهان بدیدی نبرویک
 جد خود رسیدی شهرنهای نوشین بنوشیدی و خلعتهای بهشت بنوشیدی ما را در میان اعادوی بگذاشتی و
 خود راه جنات عدن مفتحة لهم الابواب بروستی نظم لے عزیز پدر کج رفتی، و زکنا ر پدر چر رفتی بر
 خورده ز پوستان حیات، سوی کاشانه یقارفتی، نه کنین کلمه قنارستی، بسپرده یقارفتی، بمصلحت
 بدست یدام که به نزدیک مصلحتی افتاد و نهم و نهمی بودی، سوگند و مصلحتی افتی که شهر باو گفت دین از ان چنان شافی که طراوت و بهار جوانی
 او بعد از آن ابل شپرده افشون ان لایا که هنوز از طراوت جفا پاشستی و فتنه نیاخته چون غنچه از شکوت قارفا و فوات در پرده شد
 پرده شد طلیعت ماه نور اچرا اتفاق افتاد که چنین زود در محاق افتاد و در دوا بیتی دیگر آمده است که
 محل که علی اکبر بر تمام لشکر حمله کرد و او را در میان گرفتند شاهزاده از نظر پدر غائب شد امام حسین از عجب و در آمد
 تا تفحص احوال وی کند و نهمه میزد که یا علی یا علی ناگاه آواز علی اکبر برآمد که یا ایتا آه آه کشتی ای پدر مرا
 دریاب امام حسین مرکب از انجانب راند و گفت یا علی از طرف دیگر نعره برآمد که ادد کشتی یا ایتا که دریاب مرا
 پدر امام حسین از عجب آواز رفت و او را ندید باز آواز داد که یا علی جواب نیامد و سبب آن بود که مقتدر بن نهمان
 زخمی بر فرق او زده بود و دیدان نزدیک شده که شاهزاده از مرکب در افتاد خود را بر روی نگاه داشته و بال اسب
 را گرفته عثمان را باو گداشته اسب او را بجای بیرون برد که بجانب لشکر گاه امام حسین بود و چون تدری راه
 بر رفت علی اکبر از اسب و افتاد و اسب روی بجانب میدان نهاد اما چون امام حسین نعره زد و جواب شنید
 بی طاقت شده صفت لشکر از اجم بدید علی اکبر را ندید و سخن میدان نگاه کرد و او را گشته نیز نیافت قضا را
 مرکب امام حسین از حوالی لشکر گاه عمر سعد رو بجانب بادیه نهاد و هر چند امام حسین عثمان و باز کنش را پشیمین کرد
 تا مقداره راه از میدان قتال معرکه جدال دور شد یا علی یا علی نعره میزد و در آرزوی فرزند پسندیده آب
 از دیده محنت دیده می بارید و زبان حال میگفت بیست ز فرقت تو ولی دارم و بهراران و در و زهر تو فتنه
 دارم و بهراران آه ای فرزند دلبد تو کجائی و چرا رخ نازنین خود به پدر سوخته جگر نمی نمائی ای پسر از جفا
 دشمن ولی ریشم پرورد دست آریه ریشم دل مرا نمک هجران در خور است بیست من خود از آزار این سنگ دلان
 زار بودم گشتم اکنون زار تر و در آشنائی این حال نظر امام حسین بر مرکب علی اکبر افتاد و علی را ندید خواست که اسب
 را بگیرد و اسب رو به بادیه نهاد و امام حسین بی اسب را بر داشته میرفت تا بموضع رسید که اسب ایستاده بود
 نگاه کرد و علی اکبر را دید افتاده بود و چون مرغ نیمه بل می طلپید و بخودانه در میان خاک و خون می غلطید امام
 حسین فی الحال پیاده شد و پیش او بنشست و دست بر پیشانی او نهاد و علی اکبر شیم باز کرد و حال با کمال پدر

را وید گفت یا ابته ای بی ایا امام حسین گفت چه چیز را بینم گفت برای پدر و محروبه بین که جدم حضرت مصطفی
صلی الله علیه و سلم و وقیح از شربت بهشت بردست دارد و یک یمن میبید بد که بنوش و من میگویم هر قوی
بمن ده که بغایت تشنه ام میفرماید که ای علی تو این یک قیج بنوش که آن دیگر را برای پدرت آاده کرده ام که و نیز
بالب تشنه دل خسته بترو من خواهد آمد این بگفت و فقه جان بجانان تسلیم کرد امام حسین او را بر اسب عقاب
بسته تا در خمیره آورد و مادر و خواهرانش خروش زاری در گرفتند و بر اسب می میشتند و میخواندند چنانچه قبل ازین
سمت ذکر یافت درینا که بلال نوکستر آسمان ولایت که از اقی امامت و هدایت طلوع یافته بود هنوز بر مدارج
سحاب کمال بدریت مرتقی و مشتعل نگشت به سجده غروب نقاب اقبل محتجب خجسته گشت و نهال طلوعی انشال
بوستان کرامت که بر کنار جویبار فتوت و شهادت فشو و نمایه گرفته بود پیش از طهارت از بار فضایل اشخاص عالی
تصیر هر اهل ایامی درآمد بیست تا دامن آن تازه گل از دست بردن شد چون غنچه دلم به آغشته بخون شد
شورش این دیو را غم و اندک بواقع نم اندوز فرزند ی دلبندی سوخته باشد و خراشش این زخم را میبست
رسیده شب که بخاوشه بگر سوزی مفارقت و لبندی از جندی مبتلا گشته بود و میبست هلاک جان کن آن
پیر و اندام که روزی از جوانی دور ماند است به القصه چون امام حسین دید که از هیچ طرف یاری و مدد و گاری روی
نی نماید و از هیچ جانب آواز غمگساری و مواداری نمی آید و مخدرات حجرات عصمت بطهارت خروش بر آورده اند
و قحان و شبیون آغاز کرده فرمود که ای پروکیان حرم نبوت و ای پرورش یافتگان در تنی عفت و فتوت قنوت
باشید تا دشمنان شماست نکشند و صبر و شکیبائی را شمار و تانچه و سازید که در بلا جریخ کردن موجب محرومی
از ثواب است و ثواب صابران نزدیک حق سبحانه و تعالی بیرون از سر حد حساب و یابان نیاز فراق زدگان
اهل بیت خوی این سخن را داد امیکه فرمود دل ندارد و طاقت بار فراق که این دل است که شاد سنگ خاره
نیست و ناطقه حال شانه آده در جواب میفرمود که راست می گویند و فرمود صبر کردن در فراق چون منی بخت
و شوا است لیکن چاره نیست پس دختر خود سبکینه را بنواخت و خواهران را گفت سبکینه من امروز شتم
خواهد شد زیرا که بعد از من بمانک بر وزنید و یا اولی التفاتی نکنید که دل تمیان نازک باشد و پس از واقعه من
موی بر من نه کنید و طیار چرخ بر چهره نه زید و رو سینه تخرائید و جامه پاک نشازید که نه عادت اهل جلالت است اما از گریه
منع نمی کنم که شما غریبان و بیکیا تیر مظلوم و بیچاره شده محروم و آواره گشته و با این همه مصیبت من مبتلا
خواهید شد و بشهادت من هر سیه و شید اخرا سیه گشت و درین محمل زینب و ام کلثوم و شهربانو و سبکینه بیضا
شده گریه آغاز کردند و هیچی که صومعه طران آسمان از آه و ناله ایشان بفریاد آمدند امام حسین همه ایشان
را تسلی داد و بر مرکب سوار شده خواست که میمیدان رو و ناگاه خروش عظیم و غلغله بزرگ از زمین برخاست

و می رسید از سبب آن پرسید گفتند ای سید و سرور زمانه شکار بر ما خواری می کنند و علی همت از تشنگی زاری میکنند
 شیر در پستان مادرش خشک شده و آن طفل شیر خواره به مالکست نزد یک گشته امام حسین فرمود که اورا نیز دیک
 من آرید زینب اورا برداشته پیش امام حسین آورد و امام مظلوم اورا فرستاده و پیشش قریب بن گرفت و
 نزد یک صفت سیاه مخالفان رفته بر روی دست آورده آواز داد که ای قوم اگر بزم شامن گناه کرده ام
 این طفل باری هیچ گناه ندارد و دیر یک جرعه آب و سید که از غایت تشنگی شیر در پستان مادرش نموده آن
 جفا کاران سنگین دل گفتند به محال است که بے حکم پسر زیاد یک قطره آب بنویزد و فرزندان تو بی رحم نامرد
 از قبیلۀ از که اورا حربه بن کابل گفتند سیر سیر در کشیده بسوی امام حسین انداختن تیر بر حلق علی صخر آمده
 گذاره کرده و در بازوی امام حسین نشست امام حسین آن تیر را از حلق آن مصوم زاده بی نظیر بیرون کشید
 و خون که از حلق او میرفت به این پاک میکرد و نمیگذاشت که بر زمین ریزد پس روی خیمه نهاده مادرش را
 طلبید و گفت بگیر این طفل شهید را که از حوض کوثرش سیر برگردانیده شهر ما و خودش بر آورد و خوانین این
 قنار برکشیدند و امام حسین نیز بر حال آن طفل مظلوم گریه می فرمود **قطعه** تا به گشتی از کنار پدر تیره شدنی تو
 روزگار پدر که فلک ساز پدر تو بودی و گشتی که بی تو یاد تو نگار پدر که تو بر رفتی ز پیش من و تو یاد دل ماند
 یادگار پدر که شهر با تو در فراق تو دیده مصنون این حکمات بر زبان میراند ریاضی رفتی و سیر ندیده سرخ
 تو دیده هنوز نگارش یک نکته ز لبهای تو نشنیده هنوز به چید دست اجل ای خیمه نوزسته ترا که گل از شاخ
 ابلح سرست تو تا چیده هنوز و ابوالمنافرا گفته ریاضی ای دل و دیده روان پدر که بنویزد و خورند و جان پدر که
 ای گل سرخ ناشنیده هنوز باز و در رفتی ز بوستان پدر که راوی گوید که با علی الصخر همتا و دو دژن بودند که شربت
 شهادت شنیده رخت زندگانی را بدار الملک بقا کشیده و با امام حسین به چکس نمائند غیر از امام زین العابدین
 و ابلح بیت چون شاهزاده خود را تنها دید آه سوزناک از جگر گرم برکشید و از تنی فرزند و عزیزی دلی
 کسی ایشان براندشید خود را از گریه نتوانست نگاه داشت غم ای درینا دیده الفصاف اگر بنیادی
 سبط پیغمبر چرا و گر بلا تنها بیدی که بر غریب حسین دور و او بگریسته حضرت ختم النبیین گران صحرایی که کی
 توانستی کشیدن تیغ بر رویش کسی که علی مرتضی با ذوالفقار آتجا بده که فاطمه از حسرت داند و آن
 لب تشنگان به بنامه برتن چاک کرسه گردان خود خابده که حسن بود و زین العابدین گریه بلال و غم سوز
 برادر داله و شیدای بده که راوی گوید که با حضرت امام حسین از مردان یک نام زین العابدین ماند و پس او نیز سوار
 بود چون پدر را تنها دید از خیمه برون دوید و نیزه برداشت اما از غایت ضعف از پی می کشید و از بخوری بدن
 مبارکش می لرزید با چنین حال روی بمیدان نهاد و چون امام حسین بر روی افتاد که بمصاف جاکم رود

و نور چشم من قرضی است، نه هستم جعفر طیار کاندراغ خلد؛ و ای پاره واز تو آشتیان کبریا است، یحضره شریف
شهبان، ان باشد هم بدید این چنین اصل و نسب در جاده عالم کرامت، ای تنگاران نیکین دل که خلاق شما بیوفائی
و نفاق و حیل و جور و جفا است، ای جمله فرزندان و خوشان و عزیزان مرا قتل کردید این چه آئین است این
طغیان کرامت، وین زمان بهر ملک من کمر بسته اند یک گشتن من در کد این مذمب و ملت روست، نشسته
لب رفتند بایران و من از پی میروم، در قیامت حضرت حق حاکم ما شما است، پس گفت ای قوم تبرید از حد که
که شب بر دور و دور آورده و بیمید از دهنده گرداندر روزی و بد و جان نماند اگر بدین خدای اقرار دارید و بر سولش
محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم که جبرئیل است ایمان آورده اید بر من تخم مکنید و بیدار و دانداید و برانید و بشید از آنکه قوا
در عرصات قیامت جد و پدر و داورم بر شما شخصی کنند و شمار از جوش کوثر آب نهند اینک نهقا و وودتن از
برادران و برادرزادگان و اقربان و یاران و موالیان من بگشته اید و حال قصه جان من فریاد اگر برای ملک است
سرمه مرا بگذارت تا بروم یا بگشته بازگشتان هم و عیال مرا که از تشنگی جگر ایشان کباب است مقداری آب بچشاید
تا من بر شما شامی ختم و اگر نه چنین کنید که حکم و لایه و صیقل و قصه الله مردمان شام که این چنین بشنیدند از من که
بر میدند و کوفیان بگریستند و بالیدند بخیری بن ربه و شعیث بن ربه و شمر ذی الجوشن و دینار که کار از دست رفت
و نزدیک شد که لشکر با مرای خود حیرت در آیند و برابر امام حسین و آمده گفتند این بی تربیت و بی فکر و بی تدبیر
و این کبر از سر خود بنده و بیایا ترا پیش پسر زاید و ریم تا بریزد بیعت کنی و ازین مهلکه خلاص یابی و الا ترا برین وجه
میداریم تا از تشنگی بپاک شوی امام حسین سربارک و در پیش انداخت و عمر سعد چون گریه لشکر و فغان ایشان دید
تبرید و از قلب لشکر بیرون تاخت بانگ برپا و دگان زد که بگذارید که پسر الوتر از بیخ سخن گوید و دوشیر یاران
کنید بیکبار مقتدر با نژاده هزار کس تیر بار کمان نهاده از شست برآوردند و قصار یکی بر آن حضرت مگر بی تیار
تیر اندازان خطا کار متعل گشته بازگشتند و امام حسین بنجمه باز آمد نور الله علیه از امام جبار الله علیه نقل میکند که در آن
وقت که امام حسین در کربلا تنها مانده بود و نظم و رای پرده نشینان و کورک بیچاره و نمانده هیچکس و دیگر از تنبار حسین
حسین گریه کسان در دواغ فرزندان و ستاده لشکر جید در انتظار حسین و شام آمده بود که حمله کند که ناگاه
اگر وی در غباری بدید آید چنانچه هیچکس هیچکس را نمی دید و شمارن برین حال شخصی هیچکس با شکر هیچکس بر سر کسی
نشسته که سر و دستش بسرو دست و سببی را نیست، و ای پادشاه شاهی پادشاه پیش امام حسین آمده سلام کرد
بدین عبارت السلام علیک و علی ائمتک و علی اصحابک امام حسین جواب سلام او باز داد و گفت
تو چه کسی ای نیکوخت که در چنین وقت بر منظر لولمان چپاره و غریبان آواره سلام می کنی گفت یا بن رسول الله من
هنر پرانم و مولای سید اختران و چاکر شاه مردانم مرا از غم ترا میگویند و لشکر من برین برابان است و رشت

و گفت که پنجاه هزار عالم در آمدند و دیوان را بضر و زوال فقار مسلمان ساخت پدر مراد ایشان عزتیه ازارت داد و
 بعد از وفات پدر من همه در قرآن شدند و ستوری ده تا بالشکر خود بیاچم و در ازین قوم بر آرم همیشه و در میان
 راز او گردانم و توفیق خدای بگویند و تمام کاران سرکش را در اندازم زبانی با امام حسین گفت ای زعفر خداست
 به بنکوی مژده و شاد و ستور قتل او میان نیست از آنکه شام طبعید ایشان شمارانه بنید و شما ایشان را
 به بنید و بختید این فلام باشد اما ما که در حرب بدر و حنین نزد یکدیگر آمدیم بر کفار حرب کردند آن بکلم خدا
 بود تو باز کرد و ما مثل خود معاودت کن زعفر گفت ای سید و سرور ما خود را خود را بصورت او میان بد ایشان
 نمایم و حرب کنیم اگر از قوم کشته شهید راه تو باشیم امام حسین گفت جز آنکه الله خیر ایاد غصه و دم از زندگانی
 دنیا سیر شده و در عالم الما یادیده ام که من امر در بقای پروردگار خود و خود را هم رسید تو برای خاطر من باز کرد و معتصر
 این قوم مشهور و معروف است که در حال آن عمار فروشت است اما چون امام حسین دید که اهل عمار را اسکار و جدال
 می افزاید و از خصوصیت عدالت متحمل نمی نمایند و دیگر باره روی بمیدان نهاده مبارزه طلبید و تیمم فحشیه یکی
 ام ای شام بود و مردی نامدار در میان قوم خود و عاقله ایشان امام حسین باز آمد و گفت کسیر علی اتالی خصوصیت
 کنی فرزندانست زبیر پاک نوشیدند و اقربا و چاکران را اسارت یافتند و پادشاه پادشاه جنگ میبختی و یک تن تنها
 نیست هزار کس سینه سپر فی امام حسین فرمود که ای شامی من بجنگ شامه و امام یا شامی جنگ من آمده اید من همراه
 شما اگر قتل ام یا شامه بر من گرفتار بود و در آن و فرزندان مرا بقتل رسانیدید و اکنون میان من و شما جو شمشیر چه
 تواند بود و بیا بگو و بیا ناچه و این گفت و از روی مفاخری یک نفره از بزرگ پرستید که هر دو برخی از لشکریان
 آید کشته تیمم سر سپرده شده و شمش از کار فرودماند شانه او یکنه زوش برگردن که سرش چنجاه قدم دور افتاد
 پس حمله کرد و مسجیه و دشمن از ضرب تیغ او ترسان شده بیکای او رسید و نیزه بطی بانگ بر لشکر زد که
 ای بی جانیان همه و رانده یک تن شده اید به بنید که من کاروی چون می سازم پس سلاح بر خود راست
 زده پیش امام حسین باز آمد و مبارزت در عهد شام و عراق مشهور بود و بجز است و شجاع است و ولایت در خدمت
 معروف و در کور سپاه عمر سعد چون او را در مقابل امام حسین دیدند از شادی شمره بر کشیدند و اطفال و عورتان
 اهل بیت ازین معنی واقعت شده بهتر رسیدند امام حسین بانگ بر طبعی زد که مگر مرا نمی شناسی که چنین گستاخان
 پیش من می آیی اهل طبعی جواب داد و تیغ حواله امام حسین کرد و شانه او پیش و تنی خود به تیغ برگزشت زد که چون
 چهار تیر بدو نیم شد پس آهنگ لب لب که بسیار کشته بود و شمر بانگ لشکر زد که زینهار زینهار بگریه که حسین
 آب خور که اگر یک شه بنده آب بیا شامی را از مانده نگذازد پس لشکر علی که در میان امام حسین و آب خور
 اهل کشته شد امام حسین با تیغ کشیده مرکب و الجناح را بر گنجینه حفر نری و در مفضل است تیغ شانه او فرموده

نظم تیغ گوهر دار و الحی ز نیکو گوهری آتش هم رنگ آب و آب رنگ آتشین مگوهر او تا بنایک و آتش او تا بنایک
آب آتش گشته یکجا هم قران و هم قرین مگر و از خون لیران در صفت میدان جنگ یافعل خا کو ب اسپش خاک
را با خون عین یغیرنگ چاک غنان پولاو هم خارا شکاف یخرد و سر کو چاک مان لاغر میان فریه سرین یاشیر
صوت پیل پیکر کوه کن دریا گذار عذیب برق سرعت با جنبش نیز بین یابنت مرکب انیت راکب
انیت تیغ و انیت مرد ای سزای آفرین بر جان پاکست آفرین یامام حسین یحیی مر کب بر گنجت یحییان
تیغ سر باغیان چون برگ رزان بر زمین میرنجیت تاسه صفت لشکر را بروریده و راه بر خود کشاوه ساخته بلب
آب رسیده بهین که اسپ و رجوی فرات راند و کفی آب برگرفته خواست که بیانشاد کیسه آواز داد که ای حسین
آب میخوری و لشکر و خیمه عورات افتاوه غارت می کنند امام حسین را غیرت آمده آب بر بخت و چون باد بد خیمه
را ندکس را ندید و انست که این سخن را بگر و غدر گفته بود و اندام حکم دوست چنان بود که امام حسین آن شب
روزه را بشراب بهشت کشاید آورده اند که امام حسین از لب آب ناخیمه رسیدن چهار صد کس را بیفکنده بود چون
بنجیمه رسید فرو افتاد و قدم در سر پرده نهاد و مخدرات اهل بیت همه بخد مت او حاضر شدند فرمود که ای پرده گیان
حرم چادر بابر سر کیندر میانها استوار بر بندید و مصیبت مرا آاده باشید اما جامه مدیریت و فرع منهاید و پتبان مرا
نیکو و اید پس امام زین العابدین را در برگرفت و روی او را بوسه داد و گفت لفظی بر ایا جانان و دو اجم کن با بی
آتش منشان که تیغ از انخوان بگذشت و آب از فرق و کار از جان یار از ان پیش که حلقم بریزد و من از خون
شده و مرغ دل پاکم تراب که بلایان کنارم گیر که بویست شود جان حزین خرم یسخن کو تا ز گفتار دل
غما گین شود و شادان ای پسر چون بدینرسی دوستان اسلام من برسان و بگو پدرم حسین گفت که بگاه
بر سج غربت قبله اشوید از غریب من یاد آورید و چون گشته به پیغید از حلقی باقی بریده من فراموش کنی چون
آب خوش خوردید از لب تشنه و جگر تقبیده من پر اندیشید و غم اهل ای همدان شفق دای دوستان من
یاد آورید از دستان من در جوی دیره چشمه خونین را که کینید از بهر آب دادن مهر و روان من
ز و آسمان تمامه شور شیر بر زمین آندم که غرق گشت بخون طلیسان من پر مرده شده غم گل صد برگ آفتاب
یادید غرق خون رخ چون ارغوان من آب فرات گفت بس و سر بنگس از و وقتیکه تشنه شد لب تشنه نشان
من مگو نیر چون تیغ بریت من که میرسد به صد گونه فیض جان شمار از جان من شمشیر با نو پیش آمد که ای سید
سهر و من و این ملک غم بهیم و غمخوار و غمگسایه ندارم خواهران و دوستان تو را داد حضرت سرالذین علی
علیه السلام کسکه را بر ایشان دست می نیاشد و در لایقه زیست ایشان نگاه دارند اما سه و خیر زی و عو شیه یا غم خیر
ز تو کسکه ندارم مگر از که دشمنان از جگر تو قصد من کنند و در دست تو ختم تو نموده اند که امام حسین گفت ای شهادت

غم نخور که کسی را بر تو دوست نباشد و همیشه مکرّم و محترم خواهی بود و روایتی است که امام حسین فرمود که در آن
 ساعت که من از پشت مرکب در اندازم در مرکب نرو شما خواهد آمد تو بر نشین و عثمان بدو سپار که او ترا از میان
 بیرون برد و بجای من که خدای تو را بد برساند اما صبح آنست که شهر را فوج اهل بیت بشام رفته الفقه امام حسین یک یک
 از اولاد و دواغ کرده سوار شده آن دواغ آخرین و ویدار باز رسیدن بود پس دیگر باره سوار شده بزبان حال میگفت
 مغرل لا ابالی و دوستی بر جهان خواهم فشانم هر چه دامن گیر دم دامن ازان خواهم فشانم و دامن آخر زمان
 دارد و بخار ما شد آستین برد دامن آخر زمان خواهم فشانم پای غیرت بر سر کون مکان خواهم نهاد و دست است
 بر رخ جان و جهان خواهم فشانم از سر صدق و صفا چون صبحدم خواهم زدن و دندران دم و در هوای دوست
 جان خواهم فشانم که راوی گوید که چون شاهزاده روی بمیدان نهاده مبارزه جست عمر سعد گفت اقوم بدانید که
 یکس یک حریفان نیستید و او حال نشسته است و بهلاکت نزدیک شده بیکبار بروی حاکمید لشکر از جا بجنبیدند
 امام حسین را در میان گرفتند و آن سرور شد چون شیر غران بانیخ بران در میان ایشان افتاده ارکان زمین را
 یصدای رعد آسای انار بخت و تسوّل الله و زلزله می در آورد و شمع تیغ برق نمایی صاعقه فرا بخت چشم اهل خصم
 را خیره و رخسار امیدش را تیره میکرد و غباری که میان زمین و آسمان برخاسته بود بباران خون فرو می فشانند
 و زاری که جان ناپاک مخالفت ابا بدین تیره اشقاق شده بود حکم شمشیر قاطع فیصل میداد و از زبان جلالش گوشت
 هوش اهل بیت که نظاره حرب اوی کردند مضمون این تفسیه و فحواهی این نکتته می شنید وند طبعیت الوداع
 جان که جان خواهم فشانم دست هست بر جهان خواهم فشانم و در بعضی روایات هست که باید دیگر شاهزاده
 خود را بلب آپ برسانید که آسب برواشته خواست که برایشان از تنگی اطفال و غرات برانداید و آن آب بر خشت
 و نقشه هست که آب پیش دهن آورد و هنوز قطره کجای مبارکش نارسیده حسین بن زینب تیر بر دهن مبارک
 آورد و آن آب فسیب و نشه آموهان آنحضرت زمان زمان پر خون می شد و بیرون می انگزد و شمنان حمله
 می آوردند و تن نادین شاهزاده را بخروج میکردند از بسیاری زخم شاهزاده و دست از حرب بداشت و مرکب
 نیز از کار مانده بجا نجا که رسیده بود عثمان مرکب باز کشید عمر سعد و برین حال که شاهزاده را ضعیف حال دید آهنگ
 دی کرد امام حسین گفت که تو خود می خواهی که مرا بقتل رسانی عمر سعد شرم داشت و عثمان آب با کشید و از آنجا
 بازگشت اما غمخیزان را گفت که دوسه بگیرد بهین که پیاوگان حوالی امام حسین فرو رفتند همیشه حواله ایشان
 از همه نهم شدند شمر خجل زده شد و با طایفه ازان بگین دلان قصد کرده پیش امام حسین را نند و بعضی لشکریان
 خوانند که بنیما و آمدند تارک کنند امام حسین آواز داد که ای آل ابوسفیان اگر چه شمار اوین نیست از عار نیز
 نمی اندیشید که تفرق من حرم من میکنید شمر گفت حسین مقصد تو چیست فرمود که عرض شما قتل من است اینک

من اینجا ایستاده ام و با شما جنگ کنم تنهای من آنست که کسی قصد حرم من نکند تا من زنده ام شمر گفت اے
 پسر فاطمه این التماس با اجابت مقرون است آن جماعت را که بجانب خیام توجه کرده بودند باز گردانیده گفت
 از تعرض اهل خمیه چه حاصل مقصود اقتل امام حسین است اگر کاسے می کنید اینجا سعی کنید و اگر باره آغاز جنگ
 کردند امام حسین همچنان ایستاده بود و در ایشان می نگرست و میگفت عجب حالتی که چند آنچه نگاه میکنم یاری
 و هواداری نمی بینم و هر چند نظری نگارم هر بانی و نگارسی نمی یابم لفظی بر کسی نگویم و روی کند سوائے من به
 میان این همه بیگانه آشنای نیست یکجا روم حکم زده چگونه گیرم پیش پا درین میان بیابان که ره بجائی نیست
 راوی گوید که ز حیدر بن سوار و پیاده که بر حضرت شانزده حمله کردند نزدیک و رسید به یکی از ترس قدم پیش نمی
 توانست نهاد و از بهیست امام حسین چشم نمی توانست گذارد و آخر غم تیر باران کردند و امام حسین از مرکب
 فرو افتاد تا زخمی بدان اسپ رسد که باو کار جد و پیزی بود لشکریان که ویران پیاده دیدند و لیر شده آهنگ گشت
 کردند نامرئی تیر بر پیشانی نورانی آنحضرت زد و امام حسین تیر را بر یون کشید از موضع جراحت خون ماند
 آب جوی روان شد آن سرور دست مبارک بران زخم می نهاد و چون بر خون می شد بر سر دروی خود می مالید
 و میفرمود که بدین بنیات با جد خود محمد رسول الله صلی الله علیه و سلم ملاقات خواهم کرد و حال کشندگان خود باز
 خواهم گفت راوی گوید بشناود و زخم نیزه و نیزه و تیغ بروی زده بودند و درین حال شانزده روی بقبله
 نشسته بود و سر آنحضرت کبریا پسوسته یک یک و دو و و بقصد قتل او پیش می آمدند و چون نظر ایشان بر روی
 می افتاد و مشرم می داشتند فی الحال باز گشت می گفتند ما نمی خواهیم که فدای قیامت این خون دگر دران باشد
 و ما را بدین مواخذه نمایند میست سهل کاری نیست خون آل محمد رحمتی خاک غم بر فرق فرزند محمد جنتی آما
 شمر چون دید که لشکریان در قتل امام حسین تعلل می نمایند بانگ بر ایشان زد و که بن همه توقف و تاخیر چیست
 ز رعب بن شریک و رآمد و زخمی بر دست آنحضرت زد و دو تن دیگر بقصد آن سرور کمر بسته و نزدیک آمدند
 و هیچکدام را یارای آن نبود که پیش آید نشان بن اش نیزه بر پشت شانزده ز و چنانچه بقیه و غولی بن برید ای
 از اسپ فرو آمد که سر مبارک آنحضرت را از بدن جدا کند و دستش در لوله آمد و بر او شمشیر بن برید و تصدی
 آن امر قبیح شد امام اسمعیل بخاری آورد که در وقتیکه شانزده افتاده بود یکی بیاید که کار وی تمام کند
 امام حسین در ونگرست و گفت برو که کشنده من نه توئی و مرا در پنج می آید که تو با قتل و ذبح گرفتار شوی
 آن مرد گریان شد و گفت یا بن رسول الله تو بدین حال رسیده و هنوز زخم مایه خوری دینی خواهی که با تیش
 و ذبح بسوزیم پس آن تیغ که جسته کشان امام حسین کشیده بود و در دست بچینا بنید و دو ان پیش آنحضرت
 عمر رسید که چپ کار آمدی کدام امام حسین را بسا خنجر گشته اند که کار ترا بسازم و تیغ خواهی عمر سعد کرد

[illegible]

فرشتگان و جوف هوا ناله بر داشتند چنان از توحی که بلا بنوحه در آمدند آسمان دامن از خون پر گردانید زمین از
غضب الهی بر خود بزرگوارید مرغان هوا از آشیانها متفرق شده نعره غراب الین برکشیدند ماهیان دریا
از آب بیرون آمده بر خاک خواری طپیدند دریا با موج حسرت باوج فلک رسانیدند که همالصدایا
در آینه زوایای محنت انگیز ناله بیدار آواز گریه از جوانب و اطراف بر فراست کسی نمیدانست که آن فغان
کیست و آن نعریت کجاست غزل اندرین غم نه زمین ارض و ساگر نیستند، کجای عالم از شرایا نثری اگر نیستند،
آفتاب و ماه و عرش و کرسی و لوح و قلم و در غم شاه شهید که بلا بگریستند، و در هوای آن لب محروم از آب فرات
های اندر آب و مرغان و دیو بگریستند، او لیا گشتند بهر مرغی زاری کنان، انبیاء اتفاق مصطفی بگریستند،
در قصه حبش الفروغ حوران سر سبز از برای خاطر خیر النساء بگریستند، دل سپردان احمد مختار علیه السلام ملک
الجهار از وقوع این حادثه بلیله در مقام تجرد و دایره دار سرگردان است و جان بوداران اهل بیت اطهار از
حدوشتان واقعه ناله در محاسن تفکر چون نقطه مرکز پای بند احزان هرگاه که شعله این حکایت در کانون بیتم
برمی افروزد دل محرومان را کباب می سازد و جگر پر خون را می سوزد و قطعه بر فلک دوش از خردش
منزل اختر بسوخت، شعله آهیم چو پروانه ملک را بر بسوخت، زاهد و سوز غمش لب خشک و صوفی دیده تر،
آه ازین آتش که چون زو شعله خشک و تر بسوخت، احمد عثم کوفی رحمه الله در تاراج خود نقل کرده که مقارن
قتل امام حسین غبار سرخ پدید آمد جهان تاریک شد چنانچه مردم یکدیگر را نمی دیدند گمان بودند که مقدمه
عذاب خداوند تعالی است اما بعد از ساعتی غبار رفع گشته عالم منجملی شد و اسب امام حسین بعد از قتل
و می رسیده بهر جانب دویدن گرفت و بعد از لحظه آمده موی پیشانی خود را بخون آنجناب خضاب ساخته
و آب از دیده باران کرده روی سنجیده امام حسین نهاد و آنچون ایامی حرم شاهزاده اسب را دیدند که رو
خون آلود می آید و سوار پیدایست فریاد از نهاد ایشان برآمد و مرکب را مخاطب ساخته می گفتند اے
ذوالجناح شاهزاده را چه کردی و چنانچه بروی چربا باز نیاردی و دست داد که او را در میان دشمنان یکدستی
ولی او راه بسوی لشکرگاه او برسی لطمه چو کردی خداوند اسلام را چه کردی شهنشاه ایام را چه خاک است
ای اسب بروی تو، از خون که سرخ است این موسی نواد ایشان نوحامی کردند و ذوالجناح سرور پیش فلک
قطره های آب از چشم می بارید و روئے خود را پای امام زین العابدین می مالید ابوالموید خوارزمی آورده
که آن اسب چندان سر بر زمین زد که نفش انقطاع یافت و ابوالمناثر گفته که بجانب بادیه فرورفت
و کس دیگر از نشان نداد اما بعد از قتل آنحضرت شمر و دو تابعی مطر و در تخیمها نهاد و بهر متاعی که دیدند
بغارت و تاراج برده گرد و غرات نگردیدند و شمر چون سنجید که امام زین العابدین بکیه گشت در اندیشه شیر کشید

خواست که اورا بقتل رساند حمید بن مسلم گفت بجهان الله از سر کشتن این کودک بیمار در گذرو بعضی گفته اند
 عمر سعد هر دو دست شمشیر را گرفته گفت از خدای نمی ترسی و شرم نمی داری که بر قتل این جوان بیگناه که در دام
 مرض اسیر است دوازده قتل پدر و برادران و عماران با ناله و فغان اقدام می نمایند شمر بسبب بیالتمه سپهر
 از آن فعل شنیع متعجب شد با سرهای شمر و جماعت لشاعر کم کوفه نمودند و باقی این سخن در باب دهم
 بین الاجمال و التفصیل گفته آید و در فصل اول و الله اعلم بالفرع و الاصل

باب دهم در وقایعی که اهل بیت را بعد از حرب کربلا واقع شده و

غزوات مخالفان که پیش از آن حرب نبوده اند فصل اول در وقایعی که بعد از حرب کربلا اهل بیت را
 واقع شده بیاید دانست که در پنج وقتی از اوقات روزگار ول آشوب نژاد و فتنه شمری اهل بیت قصه
 نبوده و هیچ زمانی از ازمنه قرون و احصای سوز ترازا حادثه کربلا صورتی روی ننموده و بواسطه غارت این حال
 است که از روز شهادت امام حسین تا تاریخ تالیف این کتاب که هشتصد و چهل و هفت سال است هرگاه که
 ماه محرم نوشو و رقم تخمید این ماقم بر صفحات قلوب اهل اسلام و برادران اهل بیت سیدانام علیه الصلوة والسلام
 کشیده می گردد و از زبان ما کف غیبی و ندای عالم لاری نسبت یا مصیبت دران اهل بیت این ندا شنیده
 می شود و غم غمیزان در غم سبط بنی افغان کنیده سینده را از سوز شاه کربلا بریان کنیده ز چرخ آن
 نشند لب بر خاک ریزید آب چشم در میان گریه یاد آن لب خندان کنیده چون ز خاک و خون او بیاور
 آورید ای دوستان می نمزدگر چون سحاب از دیده خونباران کنیده سخل قدش را ز جوی دید با آبی
 و بسید اندران ساعت که گشت گلشن و لبان کنیده در چین چون روی گل بسیند از شوق رخسار
 بادل پرورد و بچو بلبلان افغان کنیده اگر رسد از سنبل سیراب بوی در شام بیاور آن چو سیاه و موسی مشک فشان
 کنیده بزرگی فرموده که ماه محرم بود حسین علی شاه ششم آن معاندان جابل و متکبران نالین دل حریت
 ماه بجای آورند و نه شصت شاه نمک ادا شستند ماه محرم یکی از ماههای حرام و روز عاشوره روز با احترام و یوم المحرم
 سید ایام و وقت نماز و توبه محل اجابت دعا و استمداد دعا و مرام و چنین ماهی قصد چنان شای
 کردند و در عاشورا شور از اهل بیت بر آوردند و در چنان روزی رخسار چنان و لعل و زری سحر و جلال
 و در چنان ساعتی برای چنان صاحب دولت از پای در انداختند عجب روزی که ارواح انبیاء و مرسلین و زمره
 ملائکه مقربین بر می افتند سید اولین و آخرین آنان واقعه گریان بودند و حوران بنشینست و چنان پاکیزه شست
 در مصیبت و غم و غریبت و الم با بتول قدر انفاق نمودند دران روز عالم عشرت نگویند و بود و خیل و ششم شدت

و محنت و الم بیش ازین نمی نالید که امروز روز عاشورا است زمان فریادی زود که روز نشتن و شتر و شتر است غم علی
 بیابگر می که عاشورا است امروز که جهان تاریک و بی نور است امروز با حسین کوفی را فرود دیده است بدست
 خصم مقهور است امروز که پیریه خلق و تشنه لب جا خون در سر از تن تن بر سر و در است امروز که سرخ چون
 آفتابش ای درینا بیخ بیخ مستور است امروز که در آن روز شمر لعین خنجر کین بر خلق نازنین آن شاهزاده
 نهاده است و در آن روز گیسوهای محطرش که پیغمبر صلی الله علیه و سلم بدست گرفت در خاک و خون افتاده است
 و در آن روز سگان محله اشدالت و حوکان بادیه جهالت سیراب بوده اند و شیر چکان بشینه اماست که راست
 از تابش مکی منظر آب می بخورده در آن و هم محرم گرد آن محترم فرو گرفتند بر خم تیر و تیغش مجروح ساخته اند و
 در آن هم ماه سربارک آن شاه بدست تنش بر خاک کر بلا انداخته اند که قطعه روز عاشورا است برگیرد برین
 کبریا و خدین با هم پلاس عجز بر گردن کشیدند چاک سازید از غم شاه شهیدان حبیب گجان قطره های خون
 نه جوی دیده در دامن کنید که هواداران اهل بیت درین روز از شادی و عشرت کرانه نمایند و دهکاه اندوه
 و محنت بر روی دل سوخته باشند نیز زمانی اشک ندیدم از دیده ببارند زمانی آه سوزناک از سینه برآرند
 در عیون الرضا مذکور است که روز عاشورا بگریید و این روز را روز محنت و مصیبت خود و بنده ترک جهان دنیا
 کرده بطرح مصیبت قیام نمایند که هر که روز عاشورا کارهای دنیا را بر طرف نهند حق سبحانه و تعالی را در فرج و
 و آخرت او را برآورده و هر که این روز را در عالم و غم خود شمارد و خدا را تعالی را روز قیامت را روز فرج و
 سرور می گرداند و دیده وی در روضه جنان بحال اهل بیت روشن گردد و هم در کتاب عیون و حدیث
 در بیان بن شیبیه آمده که یابن شیبیه اگر سخاوی که در جنت اعلیٰ برویات اعلیٰ بابا باشی پس برانده و اندوهناک
 باشی و نعم مانگین شود و بزود بدوستی ناکه هر کسی را دوست میدارد و در آن کس حشر خواهند کرد ای پسر شیبیه اگر
 بگری بر حسین بختی که قطره های اشک بر رخسار تو روان گردد حق تعالی ایام زندگانی ترا از صغیره و کبیره
 و اندک و بسیار یابن شیبیه اگر خواهی که بخدا برسی و ترا هیچ گناهی نباشد زیارت کن مر حسین را و اگر خواهی
 که در عز و جلال بهشت ساکن شوی نفرین کن بر قاتلان حسین و اگر نشاء و میگردد و اندک یابی ثواب کسانی
 که در ملازمت امام حسین شهید شده اند هرگاه که از دافعه کر بلیا و کثی بر خاطر بگذران که کاشکی مس در آن
 معرکه حاضر بودی تا بران شاه مظلوم جان نثار نموده و همیشه جان فدا کرده بختی خدای بود می گرد
 بر روزگار حسین آورده اند که عمر و لیث پادشاه خراسان بود و قاعده داشت که هر امیری از ازمای او که هرگز
 مرد کامل بر وجه حق کردی که ز زرین بوی دادی روزی مجموع لشکار و عرض میکردند صد و بیست امیر با گرز
 زرین در دفتر نوشته شد و هر یک هزار مرد و کمال داشتند چون این صورت بر عرض رسید عمر بن حبیب گران

شده خود را از اسب در انداخت و روی بر خاک نهاده بسیار وقت باناله و زاری پرداخت بعد از زمانه
 که حال خود آندینمی که با وی بسیار گستاخ بود سوار گردید و کای ملک بیست این نه وقت گریه و فریاد است
 وقت شاد می و مبارک باد است ملک واری و سیح و امرو و زما سطح کارهای ساخته و مهات پرداخته
 صد و بیست هزار سوار آراسته نهال اختیار در بوستان اقامت آریسته سبب گریه بود عمر و گفته چون لشکر
 خود را کتل و سلاح دیدم و چشم و خدم خود را کاری و کارزاری مشاهده کردم دانفتم که بلاد پیش من آمد و آرزو
 بروم که چنان روز باین لشکر جبار دران صحرائی خود بخوار بودم که بوقتی که شاهزاده حسین در میان لشکر دشمن
 در مانده بود من باین جماعت حاضر شدم و در مار از دشمنان اهل بیت برآورد و یاجان خدا کرد و یاراه
 فتح و ظفر بپایان بروم و القصد بعد از وفات او را بخواب دیدم نه حاجی مکتل بر سر و دو حاجی مرصع در یک کمر
 آراسته بخواب بر میان و بر هر کس از کربشتان علمان نازک بدن پیشاپیش می رودان و دلان
 حسین تن بر چپ و راست وی دو ان گفتند ای امیر حال تو بعد از وفات چگونه گذشت گفت خدایه مرا
 بیامرزید و خصمان را از من خشنود گردانید بسبب نیستی که در روز عمر من لشکر کردم و معاونت شهید کردید که بخاک
 آوردم و رفتی که جنت شهدا از من صادر گشت و آنچه درباره مظلومان بر دل من گذشت و ازین سخن
 نکته معلوم میشود که بجز و نیستی که جنت نصرت امام حسین بر دل کسی میگذرد و موجب نجات است پس شهید
 جزای آن شهیدان رقت عرفات و علو درجات خواهد بود و نظر شهیدان را چشم کم مبین کالیشان بهتر نمی نماید
 اینجا یافتند آخیز رحمت مرحی دارند اگر رفتند با در و الم زین عالم ناخوش بدار الخلدی در و الم خوش
 عالمی دارند و هم در عیون الرضا فرموده که هر که مصیبت مارینی قصه کرد با رابا و کند پس بگریه و کس را
 اگر باند چشم او نگریه و روزیکه همه چشمها گریان باشند و هر کس که مجلس عزای که فکر را ازنده سازد دل
 او بنیر و بوقتی که همه دلها از بول بمیرد ای عزیز جند کن تا درین ایام غم انجام قطره آب از دیده بیاری و کان
 قطره رضایت نه نداری که بدیده تو تو که کینقم کمال و کینون آبدیده و سوز سینه خواهد بود چنانچه گفته
 و شکر بر آلوده و گنج بر آلوده است و ملک استبان با تو الایمه آورده که ای شهنشاهان این بیت
 بگریه و ای محبان خاندان ناله و زاری کنید که روح مقدس شاهزاده از هرج و مرج قدس باتشک شامی نگرود
 و در ماتم و ازان خود از روی شغفت نظر میکنید روزی که امام حسین مکر شفاعت بر بند و هر که امر و زبر را
 گریه فرود الب امیدش از شادی یافتن مرا و بخند و عینیت آخر هر گریه با خنده است ایام و آخرین مبارک
 بنده ایست امام اسماعیل بخاری روح الله در در سیر کبیر آورده که امام زاهد قدس سره در مجلس عاشورا
 میگفت ای مسلمانان این مصیبت را سهل مصیبتی شمارید و این تفریت را آسان تفریتی میدانید یا

زمین ماتم از سپهر بقانون گریسته یا از چشم اختران همه شب خون گریسته چون ابر کا شکی همه تن چشم بودی که
 تا من درین غم از همه افزون گریسته قبل ازین گشته شد که در روز مقتل امام حسین بر سنگی و کلاخی که در حواله
 بیت المقدس برداشته در زیر آن خون تازه یافتند و شواهد آورده که زخمش می در کتاب سید الابرار روایت
 کرده است از مهند خواهر زاده ام معبد کلام معبد فرمود که رسول صلی الله علیه و آله و سلم و خیمه من خواب کرده چون
 بیدار شد آب طلبید و هر دو دست مبارک خود را بشست و مضمضه کرد و آب مضمضه درین غاری که در طرف
 خیمه بود ریخت چون بآمد که دیدیم از آن موضع درختی بزرگ رسته است و میوه بار آورده پس بزرگس
 بوی او چون بوی عطر طعم او چون طعم شهد اگر گریسته بخورد و سیر شراب و اگر تشنه تناول کردی بسیار
 گشته و اگر بیمار بخورد و سیر بوی گشته و هیچ شتر و گوسفند و گاو را نخورد و سیر شیر او بسیار شده و اما آنرا
 شجره میار که نام نهاده بودیم مردم از همه باو بیابان طلب شفای بیماریان بسوی می آمدند و از میوه آن فرامیگرفتند
 یک روز بآمد که دیدیم که میوه های آن ریخته بود و برگها خوشبویه فزع بسیار کردیم ناگاه خبر وفات
 حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم رسید و بعد از آن میوه میداد اما اندک چون ازین واقعه سی سال گذشت
 یک روز بآمد که دیدیم که از بیخ شلخ وی همه خار بر آورده است و میوه های او فرو ریخته ناگاه خبر مقتل
 امیر المؤمنین علی رسید بعد از آن دیگر آن درخت میوه نداد اما اندک آن نفع می گرفتیم و بیماریان از آن شفا
 می یافتند تا یکبار بآمد که دیدیم که از ساقی فیه خون خالص بیرون آمده است و برگهای او پژمرده
 گشته گفتیم آه این نوبت حادثه عظیم واقع شده است و چون شب شد آواز نوحه و زاری از دیران درخت
 می شنیدیم و کسی را نمی دیدیم در میان آنکه مملول و مغموم و مخزون بودیم ناگاه خبر مقتل امام حسین با رسید بسیار
 بگریستیم و جزع کردیم و بگریه مصیبت قیام نمودیم و بیست این زبان محنت است اول می خرم مباحش
 خون گری در ماتم امر و زار درختی کم مباحش اما رویان این خبر جان سوز و ناله ای که در غم اندوز چنین آورده
 اند که چون صورت واقعه شاه شهیدان روی نمود و زمانه بیوفادری که ب و بلا روی تشنگان کر بلا یعنی
 محمدرضا آل عباس است و در حقیقت و لشکر حوادث از کمینگاه عذر و حیل به بیرون آمده کمان غنا و نیزه کردند
 و با تیرهای جگر شکار و تیغهای زهر آبدار روی بسرخسار اهل بیت سید اختیار آوردند و در لطمه دریائے
 فتنه موج زد و دشمنان چو سیل خود را بران امام و قواد را ریختند و پرمای بلبلان سخن گوی سوختند و خونها
 طلویان شکر خوار ریختند و هر میوه که بود در بستان مصطفی اما همچون شکوفه بر سر خار ریختند آن
 سر و بستان در حالت زاری افتاد و دران سر شک بر گل خسار ریختند و در غان کر بلا ز پی ماتم حسین
 خون بلب نرات ز منتقار ریختند و روی عالم اجبار اندوه تیره چشم فلک از دود آه غم و کان خیره گشت

نورانی که در آن ساعت عرش عظیم بر روی کرسی وسیع از جای بجنبید آسمان خون شفق در و من
 رخت زمین غبار حیرت بر غرق روزگار نهیخته دریاها در جوش و راهیان در زوش آمدند مرغان فریاد و
 فغان در گرفتند فی الحال کبوتر سفید از هوا آمد و در خون امام حسین غلطید پروبال خود را سرخ کرده
 پرواز گرفت و پران پران ببارید رفته گرداگرد روضه رسول الله صلی الله علیه و سلم می پرید و قطره قطره خون
 از پروبال او می چکید باطل بدیده در آن صورت حیران بودند و در مثل آن خفته تا ملات می نمودند تا بعد از چند
 روز خبر واقعه امام حسین رسید و آنستند که آن مرغ نامه حال شهید که بایر بال شکسته خود به جهت اعلام
 بسر و صحر سیدان نام آمده غیبت بنامه که پرومغ اگر نویسم حال باز سوز واقعه من بسوزدش پروبال با
 قطره خون آلودگی مرغان در کربلا بسیار است و از جمله آن در کشته الغرائب آورده که یهودی و خنثی
 داشته جمعیله ناگاه مرغه پرومغ طاری شده هر دو چشمش نابینا شدند اصراف غلط می گوی را فرود گرفت
 چنانچه دست پایش از کار رفت پدرش را و خارج شهر روستائی بود و بر اجست تبدیل مکان و تغییر آب
 و هوای آن موضع بر دنا باشد که هوای آنجا بعضی از بیماری های او را زایل گردانند و شتر در بوستان ساکن شد
 و پدرش و ایم پیش می می بود و او را با انواع سخنان تسلیه می نمود و روز سه پدرش بفرودنی مشوجه شهر شد و دختر
 را تنها در باغ گذاشت و قصداً مهم پدر فیصلی نیافت شب در شهر ماند و دختر در زیر درختی تنها شب گذراند
 و علی الصبح از درخت دیگر آواز مرغی شنید که زار زار می نالید و دختر نیز از بیماری خود ناله ناله
 مرغ را تامل فرمود بجانب او میل نمود و در عجب در و ل او پدید آمده خود را بهنجار آواز آن مرغ پیاسه
 درخت رسانید و با آنکه چشم ندانست سر بالا کرده توجه بدرخت نمود و قصداً قطره گرم بر چشم می چکید فی الحال
 آن چشم روشن گردید و دیگر نسبت مرغی دید که قطرات خون از بال او می چکید ناگاه قطره بر دست وی چکید
 گیرانند دست فرا پیش داشت تا قطره دیگر بر دستش چکید و چشم دیگر بالید آن نیز بر پشتش یافت قطره دیگر
 فراگشت و در دست دیگر بالید متحرک شد قطره در پای بالید روان شد دختر تندرست و دروشتن چشم بر خاسته
 که بلخ می گشت و بهر طرف طلوعی می نمود پدرش باز آمد زنی دید که گرد باغ میگرد و در بنجایش نرسید که این
 زن دختر او می تواند بود پرسید که ای زن تو کیستی من درین باغ در پای درخت و خنثی و چشم نابینا و شل
 و اعرج او کجاست دختر پیش او دید و گفت یا اینا کوانا انتنک ای پدر من آن معلول بلنگامی تو پدر از
 شادی بهوش شد و چون با خود آمد کیفیت قصه در خواست نمود و دختر تمام حکایت بازگفت و پدر از آن
 درخت آورده که مرغ بر آنجا بود یهودی مگه که در مرغی وید با پروبال خون آورده گفت ایها الظالم المذنب
 حالک ای مرغ بمایون بال فرخنده فال خسته فال این خون بر بال تو چهر است و اثر صحت سترت برین خون

از کجاست مرغ بالهام آتی جنت آنکه سبب هدایت یهودی گرد و گویا شد و زبان فصیح گفت حاجتی یلیدر بودیم
 که از آشیانهای روز برز اینیم تا بطلب آب و دانه خود روییم هر مرغی بگوشه بیرون رفتند و نیم روز بود که از فاش
 حرارت هوا اکثری ایشان بر درختی که در طایف باو بود جمع شده هر یک از آنچه خورد و بودند خیر میدادند
 ناگاه ندانسته رسید یارب درخت بحسب فهم ما که ای مرغ فرخ حسین بن علی از آب در کر بلا بریان است و
 دشمناناه با سایه آورده اید اهل آسمان و زمین با تخم و حصیبت مشغول اند و شما در غم آب و دانه مانده اید بالهام
 آتی بجای آب کر بلا روان شایم چون رسیدیم شام نهاده را شنید کرده بودند و هنوز خون از تن شریف و گنیزفت
 ناحیه بروی بگریستیم و من خود را بروی افکندم و پر و بال خود را در روی مالیدم این آن خون است که از
 بال من می چکد و هر جا قطره از چکد از و خیزد و برکت میزند یهودی که این سخن بشنید گفت اگر حسین بر حق منبوس
 و برکت در فرزند ان اویافت نشده و فرزند من از نیست قطرات خون حسین صحت نیافته پس با تمام
 اهل بیت خود بدایره اسلام درآمد چون سبب سلام دی می پرسیدند این حکایت غریب الشرح و مبسط باز
 می یافت مصراع و زکرت خدای چنینها غریب نیست را وی گوید که بعد از شهادت شام نهاده شمر دی الجشن
 دست بیمار است الله اصحاب امام حسین برکشود و خواست که امام زین العابدین را بقتل رساند حمید بن مسلم
 نگذاشت و امام زین العابدین گفت جز بت یا حمید خیر او شمر نفره میزد که اقتل و شلی فراشتد بکشتید
 این پسر را بر زمین فراشت که تکیه دار و القصد عمر سعد فرمود که منادی کرد که خبیثه زنان در میان و مشرق حق این
 صبی میشود و دست از غارت بردارید و آنچه برده اید باز دهید این سخن را کسی اطاعت نکرد و هیچ چیز باز نداد
 اما دیگر غارت نکرد و در تاراج او حقیقت و خیر می اندکوار است که عمر سعد را امام حسین را بخوبی بنزدید و صبحی داد
 نزد پسر زباده فرستاد و خود در و در و دیگر در کر بلا قرار گرفته کشتگان لشکر خود را جمع کرد و بر ایشان نماز گزارده
 بفرمود تا دفن کردند و بدن مقدس شام نهاده و سایر شهدا را همچنان در میان خاک خون گنجانده صبح
 روز سوم خوابتین اهل بیت را فرمود تا جامها پوشیده و رو به بار لبند بر شتران سوار شدند و روان محل گنجان
 بر سر که حصار افتاد تنهای آن کشتگان دیدند غرق خاک و خون و سرهای ایشان پیدایی آورده اند که زینب
 تن برادر خود امام حسین را دید فریاد برکشید که حاجده و الله ایاد رسول الله این زن حسین نیست که
 بوسه بروی او میدادی و روی مبارک بر سینۀ او می نهادی این اهل بیت توان بدین غفاری و داری در
 کسبت غرمت اگر قیام کرده این زن جگر گشته است و درین صحرای توده خیر افتاده و تضرع بجای غایب بر دست
 خاک و خون آلوده گشته غایب آسای مشکسای حسین پسر شریف بجای پراشک یا غالی ما که آب می طلبیم
 جان فدای حسین مذلت شده بر سر خالستار تا آب بنیرد که پوشش شده از پی غریبی حسین که الله عز و جل

در شب دوست و دشمن می گریستند و عمر سعد رؤس شهیدان بر قبایل مقسوم ساخته بیست و دو و سه هزار تن داد
و چهار هزاره سر به بنی تمیم و سرداران ایشان حسین بن نمیر بود و سیزده سر بقبیله کنده و امارت ایشان بقبیل
بن اشعث تعلق داشت و ششصد نفر بنی اسد که همت ایشان بلال بن غرور بود تسلیم نمود و پنج سر بقبیله از و
سپرد و دوازده سر دیگر بعهده تغنیف کرد و بجانب کوفه روان شدند و سر امام حسین را پیشتر بدست خولی
فرستاده بود و رای گوید که خولی سر امام حسین را بر دوش گرفته روی بکوفه نهاد و او را منزلی بود بیک فرسخی از کوفه
در منزل خود فرو داد و زن او از انصار پیوسته به بنی راجحان و دل دوستدار خولی از وی بترسید و سر امام
حسین را بیاورده در تنوری پزیرا کرد و بیاید و بجای خود و بشت ز نش پیش آمد و پرسید که درین چنین
روز کجا بودی گفت شخصی بایزید باغی شده بود بحرب و گرفته بودیم زن دیگر هیچ نگفت و طلعمای بیاد و نما
خولی بخورد و خفت و آن زن را عادت بود که بنام شب بر خاسته و تهنید کند و در این شب برخاسته و آن
خانه که تنور در آنجا بود و رآمد خانه را بمشاهده روشن دید که گویا صد هزار شمع و چراغ برافروخته اند چون تکیه نکرد
و بیکه روشنائی ازان تنور بیرون می آید از روی تعجب گفت بجان الله من درین تنور آتش نکرده ام و دیگر را
نیز نفرموده ام این روشنائی از کجا است در آن حیرت دید که نور بسوی آسمان میرود و تعجب او زیاده گشت
ناگاه چهار زن دید که از آسمان فرو آمده بسر تنور شدند یکی ازان چهار زن بسر تنور فرافت و آن سر را
بیرون آورده می پوشید و در میان سینه خود می نهاد و می نالید و میگفت اشید مادر و ای مظلوم مادر
حق سبحانه و تعالی از تو قیامت داد من از کشندگان تو بماند و تا او من ندید دست از قایم عرش باز نگیرم
و آن زنان دیگر نیز بسیار گریستند و آخر سر را در آن تنور نهاده غائب شدند زن انصاریه برخاست و بسر
تنور آمده بسر را بیرون آورد و نیک و روان نگریست چون امام حسین را بسیار دیده بود و شناخت نکرده و
پیهوش بینیا و در آن پیهوشی چنان دید که باسفته آواز داد که برخیز که ترا بگناه این مرد که شوهرت مواخذه نمود
کردن از هانت پرسید که این چهار زن که بسر این تنور آمده گویه وزاری کردند کیان بودند ندائی رسید
که آن زن سر را بر روی و سینه می مالید و بیشتر از همه میگفت ای نالید فاطمه زهرا بود و آن دیگر مادرش
عذیبه گبری سوم همیم مایور عیسی علیه السلام چهارم آسیه زن فرعون و فاطمه آن زن با خود آمد کسی با ندید
سر را بر گرفت و بپوشید و بمشک و گلاب از خون پاک شست و غالب و کافور بیاورد و بروی مالید و کیسه
مبارک شاه پزوده را نشان کرد و در موضعی پاک نهاد و بیاید و خولی را بیدار ساخته گفت ای ملعون و دل و
مطعون زبون این سر کسیت که آورد و درین تنور نهاده آخر این سر فرزند رسول خداست صلی الله علیه و آله
و سلم برخیز که از زمین و آسمان فغان برخاست و فوج فوج ملائکه می آیند و آن سر را زیارت می کنند و

و زاری می نمایند و بر تو لعنت کرده و توجہ بفلک می نمایند و من بیزارم از تو درین جهان و در آن جهان پس
 چادر بر سر کرده و دو قدم از خانه بیرون نهاد و خلی گفت ای زن کجا میروی و فرزندان را چرا میگیری گفت ای
 لعین تو فرزندان مصطفی را صلی الله علیه و سلم میگیری که روی و پاک داشتی که فرزندان تو هم میگیری شون پس آن
 زن بر رفت و دیگر هیچکس از وی نشان نداد اما چون ببادا و شد خولی سر امام حسین را بر داشت بر طبقه نهاده
 پیش لیسر نهاده و آورد آن بی حیا قصیه در دست داشت بر لب و دندان شاخه نهاده میزد و زید ابن ارقم رضی الله
 عنه از صحابه کبار در آن مجلس حاضر بود و خودش بر آورد که یابن مرجمانی این چوب بر تنایای حسین مزن و
 ترک این بی ادبی کن که بخدای که بعد در شامی تو اغم آورد که چند بار خیره ام که رسول صلی الله علیه و سلم
 بوسه برین لب و دندان میداد و انگاه با او بلند میگرفت و حضار مجلس نیز بگریه و داندند این زیاد در خشم
 شد و گفت ای زید اگر نه آنست که تر کبر سن و ریافته است و شرف شده والا اگر دست از روی زید از آن مجلس
 برخاست و گفت که شمر عرب حق تعالی از شما شنود و میگوید که پس فاطمه را کشید و ابن مرجمانی را بر خود امیر کرد و دید و
 از دار الاماره بیرون آمد پس زید او گفت این سر پیش لشکر باز برید و بر نیزه کرده با سرهای دیگر بشمار در آید
 مشهور می شود فرزند را چند تنی بپرسد نیزه نیست بواجبی که سر آن سر و بوستان بخوبی جلوه گر چون شکفته
 سر چوب نهاده اند که بعد از دو روز که لشکر عمر سعد سرهای شمر را بر داشتند و تنهای ایشان را در کربلا بکشدند
 اهل عارضه یعنی بی طلی را خبر شد باید ندانستند چند تنی سر افتاده و دیدند آواز نوحه و زاری بی آنکه کسی را ندانستند شنیدند
 و در جماعت جنیان بودند که بر نوحه می کردند و قصائد و مرثیه ایشان میخواندند و از جمله یک بیت
 ایشان این است شمر نساء الجن سعیدان نساء الها شقیات بنات المصطفی ارحل امام
 للبدیات یعنی زنان پری و رانم و نوحه گری می خواندند گفت کردند بازمان تنی شمر یعنی زنان برگزیده اخبار
 احمد مختار علیه الصلوات و السلام که پیشوای همه آفریدگان و مقتدای مجموع برگزیدگان بود و در شواهد آورده
 که یکی از ثقات گوید که بامدی از قبیلہ طی گفتم که بپرسیده است که شما نوحه جنیان را بر امیر المومنین حسین شنیدید
 گفت آری هیچ آزاد و بنده را زین قبیلہ پرسی مگر که ترا زین معنی خبر دهد گفتم من دوست میدارم که از تو
 بشنوم آنچه خود از ایشان شنیده گفتم من از جنیان شنیدم که می گفتند اللهم صل علی محمد و آل محمد
 فله بريق فی الجن و د یعنی آنست که حضرت رسول صلی الله علیه و سلم بسو و جنین و اورا یعنی بیت شمر گفت
 یا ربوی مبارک پیشانی او را مسح فرمود و بارقه نور جمال بواسطه آن لمس در رخسار مبارک او ظاهر بپا بر بود
 شمر ابوا و من علیا قریش و وجه خیر الجن و د پدید و اورا یعنی علی و فاطمه از بزرگان قبیلہ
 قریش بودند و بعد از این حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم بنظر بن اجداد بلکه شرف آبا و اجداد و اولاد و اولاد

اهل خانه تنه بخیز نمودند بر ایشان نماز گذارند و در آن حرب گاه و فن فرمودند و علم سعد چون بیک غرسه کوفه
رسید سرانام حسین را نزد و سکه آمدند پس سر آن سرور را با سیه های دیگر بر سر نیزه کرده روی بکوفه نهاد و نساء
و جواری امام حسین را در محراب انشان روی بردند و آنکه در بعضی کتب نوشته اند که سر و پای برهنه بر شتران
بجای چهار نشاندند و بر وند قول ضعیف است و بصحبت فرسیده بلی برین وجه که می بردند آن نیز به نسبت این بیت
ایمانت بود چه ایشان پر دگیان حرم عصمت و ستم داران حرم عصمت بودند آفتاب جهان تاب فرق مبارک
ایشان سایه ننیداخته بود و دبا و عالم گرد اگر و حجره پاکیزه ایشان تراخته قطعه عفاف حرم دین که پیش سده
ایشان به بهشتیان همه بار و ب کرده و حجه مطهره طوف حمله ایشان نمود و ماه سبک روی نه سایه بر
سر ایشان فلک زده مهر منور و چون خبر آمدن لشکر یابن زبیا و رسیدن نمود و ماندی کردند که اهل کوفه هیچ
سلاح داری با استقبال بیرون نرو و دوه هزار سوار فرستاد تا سر که چهار را اگر فتنه تا کس فتنه بکنند و
خو غای عام بر نیاید پس مردم از شهر بیرون آمدند و هر کرا چشم بر آن سر باو نظر بران محملهای افتاد
فغان در گرفته بهای های می گریستند و بعضی محافل آن نیز از کرده پیشان شده نومه و زاری و ناله
و تفراری می کردند امام زین العابدین می فرمود که چون لشکریان بر قتل پدر و برادران و خویشان می
گریند پس کدام جماعت ایشان را کشته اند ابوالموید آورد که اهل کوفه در حوالی محال اهل بیت غلو کرده
می گریستند و بیست از درون بونج خود آواز داد که ای اهل کوفه و اهل مکر و حیله و دروغ و غسل سجدا
که شما و حد ما کس دروغ کردید و روی تو حجاز من نفاق بر برادر من آوردید و بیخاها می آرزو بر آمیز دادید
و نامهای مشتمل بر حیله و قدر فرستادید و در ملک آل رسول سبب شدید و بدترین عالمیان با بر بهترین
آدمیان مسکط ساختید و از دور نظاره کنان بهضرت و مساوت حق نبرد و خنثی کنون بروی دریا
پیش با اشک بارید و از روح مقدس حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم شرم نمی دارید و در میان قوم
پیرایه بود از خواجگان کوفه بسیار می گریست بنوعی که از محاسن او قطرات اشک فرو می ریخت و میگفت
راست می گوئی ای دختر خاتون قیامت پیران شما بهترین پیرانند و جوانان شما شرفترین جوانان اند
خواتین شما پاکیزه ترین خاتونان داین صورت که ارفع شد تا قیامت موجب بدنامی کوخیان خواهد بود
نظم این چه جور فاحش است که کوخیان بی وفای دین چه ظلم ظالم است ای شامیان شوم روی در زمان
حرب با ما خند و یا های می و پس قتل شهیدان گریه با های و پویی را وی گوید که بر که نظر بر مبارک
امام حسین می انداخته است از هیبت و سطوت آن حضرت بهیوش می شدند آن سر در میان سرهای دیگر
چون ماه در میان ستارگان می درخشید در شواهد از بدین رقم می انداخته قتل کرده که چون بر سر نهاده را

کو چہای کوفہ میگرددانیدند من برخود خائنه خود بودم چون در برابر من رسید از سر دسے شنیدم کہ می خواند اَمَّ حَسْبِنت
اَنَّ اَصْحَابَ الْکُفْرِ وَالْقَتْلِ اَيَاتِنَا عَجَبًا اَنَّهُ سَبَّتَ اِيْنَ جَالِ حَوِيٍّ بِرَعَضَائِیْ مِنْ بَرِخَاسْتِ وَنَا
کہ روم کہ واند سر شست این باین رسول الله و امر تو عجیب تر است و غریزی دیگر فرموده کہ چون سر ما را بر کوشک
پسر زیاد رسانیده از نیزه ما فرو گرفتند من نزدیک سر امام حسین بودم و دیدم کہ لب مبارکش بے خنید گواش
فرمودم این آیت تلاوت میکرد فَلَا تَحْشَسَنَّ اللّٰهَ غَافِلًا تَعْلٰی لَظِلْمُوْنَ انا چون سر ما را بداد وند پسر زیاد
و گرد باره سر امام حسین را برداشت و در روی و موی او می نگریست لرزه بردستهای و افتاد چنانچه آن سر
نگاه نتوانست داشت بر روی ران خود نهاد و ازان سر لورے می تافت بر شمال ه شب چهارده از گیسو
مشکینش رانچہ بمشام می رسید خوشتر از غالبه که با حضرت فاطمه انوار قدس سره اشارت بدین بنی فرموده اند
چشت بوی جان می آید از با و میا این بوجه بو است بمشک ران حدیث باشد گشت گیسوی او ست لایو
المقاخر آورده کہ چون پسر زیاد سر امام حسین را بر ران خود نهاد و قطره خون بر قبای می افتاد و قباچه پیر این
و این از روی را سوراخ کرده بگوشت ران می رسید و از طرف دیگر بیرون آمد و رخت و تخت را سوراخ کرده
بر روی زمین غائب شد و آن سوراخ در ران او بماند و هر چند علاج کردند بپاشد و از زخم او نفعی عظیم ظاهر
می گشت چنانچه هیچ شانه استحل نشدین آن نبود و پیوسته نافه مشک آن سوراخ میست و با وجود آن رانچہ
کہ بر آن زخم بر روی مشک غالب بود و بهین پلا میزدای بود تا بقتل رسید و آبکیم اشتر او را در میان
کشتگان بدین علامت بشناخت چنانچه در مختار نامه مذکور است اما راوی گوید کہ چون نستان دو و مان
رسالت را بجلس این زیاد آورد و نذرینب و پیش ایشان میرفت چون مجلس آمد بگذشت سلام ناکرده
یکسے التفات نمانوده نشست ابن زیاد پرسید کہ من اَلْجَالِسَةُ اِيْنَ زَنْ ثَمَّہِ کَسْ است گفتند زینب
بنت علی و خواہر حسین است پسر زیاد گفت شکر و سپاس هر من خدای را کہ شمار او ساخت و سخن شمارا
در مرغ گردانید زینب جواب داد کہ تا و تا لبش در خدا وندے را کہ را بہ پیغامیر خویش صلی اللہ علیہ وسلم گرامی
کرد و بحکم و یطیتر کہ قطعیید امارا از ارجاس پاکیزہ گردانید و خدای فاسقان را رسوا سازد و سخن بدکاران
در مرغ گردانید زینب گفت چگونہ دیدی منخ خدای را در شان برادر و اہل بیت خویش زینب گفت بجز
نیکوی بیسے ندیدم اہل بیت من جمعی بودند کہ راوہ از لیل القتل ایشان نقل پذیرفته بود و جد بزرگوار و پدر
نامدار من برادر من ازین حال خبر داده بودند و ایشان انتظار حکم سجمانی و تقدیر ربانی نمی نمودند و بدان رضی
گشتہ بمضایح خود در دنیا و منازل خود در آخرت تشرب لب فرمودند و می پسر زیاد و تقرب خدای تعالی
نزد ایشان در یک موقع جمع گشت تا باز منجمست نمایند بر این ای ولہر جانہ کہ نزد آن روز ظفر و نصرت

باشند یا ایشان را عید دادند زیاد ازین سخن در غضب شده قصد قتل او کردند و بن جریت مخرومی گفت ایها
الامیر لشکران را برگزیده ایشان خواسته نمایند تخفیف زنمان ماتم زده صیبت رسیده را پس زیاد از سر
قتل و گردن شست و گفت آنخواهر حسین خدای تعالی الغیر مرا از دود غم طغیان برآورنت آسایش داد
و بکشته شدن وی و متابعتش در دوزخ از خاطر من برگرفت زینب گفت نیکو کاری ساخته و طریقه می برد
که سبب آن روح و رحمت فراغ بال توقع میکشی ای از خود بی بهره داندانشنی نصیب از شراب غم و در
ست شده و بواسطه حجاب با پدر از دست شده ع فرات کند خوار کا کونستی یا تو هیچ میدانی که چه کار
کرده هست و بهتر خاندان نبوت را کشتی و اصل فرخ شجره بوستان سالت را قطع کردی اگر این معنی شفا
دل شست و درین زدوی زود تشفی روزی تو کردی که آمار آن بر صفحه روزگار بماند و جبرای علی غل نامرغنی خودی
عیت پنداشت شکر که ستم با او کرد و در آن او بماند برانگشت ای پسر زیاد روی از وی بگردانید و متوجه
امام زین العابدین شده پرسید که این کیست گفتند علی بن الحسین ابن زیاد گفت من شنیدم که خدا بکشت
علی بن الحسین را گفتند آن علی کبر بوده که قتل رسیده زین العابدین گفت والله ان الله سطا لب
یوم القیمة آری برادر بزرگتر من بود که کشته شد و بخدای که او را کسی خواهد بود که مطالبه خونش کند پسر زیاد
و غضب شده فرمود که این را بر دو کوشک گردان برید و سرش را نزد یک من برید و کمان قصدش کردند
زینب برخواست و بر چسبید و گفت ای پسر زیاد هنوز از کشتن اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و سلم سیر نگشتی و پس
نبود ازین خونهای ناخکی که برینجی اگر البته او را بخوابی کشت بر چنین خون بناختی اقدام خواهی نمود خست بر تقبل
رسان زین العابدین گفت ای عمه تو زمانی سخن با من گفت از تاجواب او یکم پس رفته بود که روگفت
یا این زیاد تو مرا از کشتن می ترسانی تقبل تهدید میکنی و منیدانی که قتل و قتل از اولت است و شهادت نهایی
خود را عین که امتها حضرت الهی شناسیم بدان که قالب ما را باب محنت سرشته اند و تخم نجات را بخت
قدرت در کل ماست و هلاک اعدا صاعقت ماست و دریافت شهادت بهینت رایعی را اقبال روشن
بدیش عاوت است یا اهل بی نبی حرب نمون سعادت است یا تهدید یا چهر شهادت کند کسی یا خوار گردد
ول شهادت است یا این زیاد لحظه متفکر شده ملازمان خود را گفت مرا از گفتگوی و ابرام این جماعت خاص
کیند و ایشان را ازین قصه بیرون برده پهلوی مسجد جامع در قلان سرای فرود آید بوجوب فرمان او عمل
کردند و ایشان را از منزه کرد که مقرر شده بود فرود آوردند و هیچکس از مردم که بواسطه ترس پسر زیاد ایشان را
پرسید و بعد از چند روز پسر زیاد تهدید سبب سفر ایشان کرده از حرم قیاس مخصوص بن ثعلبه شمر وی را بگوشتن
را با پنج هزارم و مقرر کرد تا آن سر را با اهل بیت بشام ببرد و ایشان را متوجه و قطع منازل و طی امر اسل

میگردند و در هر موضعی که ارسته دیگر روی می نمود و بر بان دیگر ظاهر می نمود و بعضی ازان حکایات که بطور
 اقرب بودند که گوی کرد و در ادبی گوید از آنچه در راه واقع شد یکس آن بود که چون بحران رسیدند بر سر
 نخی خفته بودند و مردی یهودی که اندکی حیرانی گفتند که با استقبال آن مردم بیرون آمد و آن سرمارا نظاره
 میکرد و ناگاه پیش بر سر امام حسین افتاد و دید که لباس او می جنبی پیشتر رفته گوش فرا داشت این کلمات بسبع
 اورسید و سید علم النبی بنی اهل کربلا ای منقلب یثقیلون یحیی از مشاهده این حال متعجب شده پرسید که
 این سر کیست گفتند ازان حسین بن علی گفت پدرش معلوم شد و او را فرستاد که بگوید که گفتند فاطمه بنت محمد صلی الله علیه
 و سلم یهودی گفت اگر دین خود فوخی بخوای این بران از کس پدید نیاید پس کلمه شهادت بر زبان
 راند و عمامه و قمری از سر برداشت قطعه قطعه کرده بخواتین داد و جامه خنزی که پوشیده بودند از او نام
 زمین العابدین فرستاد و بانرا در رم کسین را در میان بختلج خود صرف نمایند جماعتی که مایل آن سر را بودند
 بر و زدند که این بچه کار است که پیش گرفته و دشمنان دانی شام را حیات می کنی از اگر دین اسیران
 دور شو اگر نه سرت بر داریم بچی را فو ق حیات در یافتند و فرادمان خود را فرمود تا شمشیر ویرایا و دند
 و تکیه گویان بر ایشان حمله کرد و پنج تن از ایشان بکشت عاقبت بدرجه شهادت رسید و امر و ترتیب او
 بدر و دانه حران معروف و مشهور است و ترتیب بچی شهید می گویند و آنجا دعا استجاب شود همیشه
 در هر دو جهان گرای روی طلبی با بگذر بسر خاک شهیدان بخش نقل کرده اند که این لشکر در شامی طریق چون
 بنزد یک موصول رسیدند کس با می موصول فرستادند و پیغام دادند که شهر را بیاری و با استقبال ما بیرون
 آیی و طبقهای سیم و زرهتیا ساز که برانرا کنی و بآمدن ما بمثل تو بر تمام اهل جزیره مباحث و افتخار
 کنی که سر حسین و فرزندان و برادران و اقربا و دوستان او همراه داریم و اهل بیت او را نیز می آریم امیر
 عمواله و لکه که حاکم موصول بود اهل بیت شهر را جمع کرد و صورت حال با ایشان در میان نهاد و گفت آقا قوم
 زینهار که بدین سخن من در ندیدید و بدین قضیحت هم داستان نباشید موصدیان همه با او متفق گشتند نزل و
 علاوه راست کردند و پیش ایشان باز فرستادند و گفتند آمدن شما بشما مصلحت نیست پس یک فرسخی
 شهر منزلی بود ایشان را آنجا فرود آورند و در آن موضع سر امام حسین را بر سنگی نهاده بودند و قطره خون
 از سر مبارک شانه زاده بر آنجا چکید بود هر سال روز عاشورا ازان سنگ خون تازه بر وی می و در دهان
 از اطراف و جوانب آنجا جمع شده بر اسم مصیبت قیام نمودند می و همچنین می بودند ازان حکومت عبدالملک
 مروان او بگفت تا آن سنگ ازان مقام برداشتنند و دیگر ازان سنگ کسی نشان نداد اما آنجا گنبد ساخته اند و
 را مشهور فقط نام نهاده و هر سال که ماه محرم در آید مردم آنجا آمده شریطه تقریب بجای آورند و شیخ او حدی حمه

اندک مناسب نوشدن تغزیت شهدا در ہر سال چند بیت فرمود و بعضی ازان این است نظم ہر سال تازہ
 می شود این در دینہ سوز سوزی کہ کم نگر و دور و دے کہ بے دوست ماند شفق ہلال محرم کہ بہین کہ بہت
 چون فعل اسب شہ کہ بخون غرق گشت راست مدای تشہد فرات یکی دید و باز کن یکر آب دیدہ بر سر قبر تو و جہا
 است مدای غریز و میدان خون تازہ از رنگ عجب است عجب تر آنکہ در بعضی از بلاد روم در کہی صورت
 شیریں بست از رنگ ترا شیدہ ہر سال از روز عاشورا از دوششم آن شیر و چشمہ آب روان شود تا شبیان آب
 میرود و مردم حوالی آنجا مجتمع گردند و تغزیت اہل بیت بدارند و ازان آب بخورند و بجانہای خود بر ہم تبرک بکنند نظم
 کوہ از حسرت آن تشہد بہان میگردد یا بحر از حسرت آن خستہ و لان میجو شدہ آہ ازان سنگد لے خجیری تیرہ و دن
 کہ از حسرت نگشتہ آہ و زخم خروشدہ و در روایت آمدہ کہ چون موصلیان لشکر خمر را نگذشتند کہ بشہر وصل نمایند
 و ایشان را دور تر از شہر فرود آوردند و دیگر ایشان از بالای شہر موصول دی نصیبین آوردند و بہ منصل بن
 ایلاس کہ امیر آنجا بود کس فرستادند کہ ما شہر را بیا راست ہمین کہ ان لشکر بشہر واردند بقدرت الہی از
 ابر قہر و غضب یا دشامی برقی پدید آمد و یک نیمہ شہر را کہ آئین بستہ بودند بسخت مردم ہم بر آمدہ و حبل
 زدہ گردان لشکر نگشتند و ایشان از آنجا بشہر و یک کہ رئیس آنجا سیلمان بن یوسف بود توجہ نمود و سیلمان
 را دور آورد و یکے و جنگ صفین بر سر مرقضی علی القبل رسیدہ بود و یکے دیگر را بن برادر و حکومت شریک
 بود و یک و روازہ شہر تعلق بجے مبداشت اوراد و عجب شد کہ سر بار از روازہ خود بشہر درآمد و سیلمان
 میخواست کہ از روازہ اول بشہر و آیند میان برادران جنگ شد و سیلمان کشتہ گشتہ فتنہ و خوف پدید آمد لشکر
 شہر آنجا نیز سر پیہ گشتہ روی بحلب نہادند و در حوالی حلب کہے بود و بر بالاسے کہ دیکسے آبادان چہا حکم
 و از امور کہ گفتند و گویند حالانیز معلوم است خود آنجا کو توالے بود و عزیز بن ہارون اہل آن حصار با ہمت ایشان
 ہمہ یووی بودند و حریری با فتنہ و جاہلے ایشان در حجاز و عراق و شام باز کی و خوبی مشہور بود چون
 آنجا رسیدند و پای کوہ کہ آب و علف بسیار داشت فرود آمدند و چون شب درآمد و خدمت شہر با تو
 کثیر کہے بود بغایت زیباروی اورا شیرین گفتند و در لطافت شیرین زمان بود و در ملاحت لیلی دوران
 بہت و در شکر چون عشق آب داودہ و دو گیسو چون کند تاب اوہ ہمیش شہر بانو آمد و آواز گریستین کہ و در گریہ
 اورا سبب آن بود کہ شہر بانو را پدید آوردند صد کہنہ کہ با او بود آن شب کہ بشہر رفت زفاف نام حسین مشہور گشت
 چہا کہنہ کہ را از او کرد و چون علی زین العابدین متولد شد چہل کہنہ کہ و گیراختہ آزادی داد و باشے وہ کہنہ کہ
 ماند و در میان ایشان این شیرین کہنہ بکنا و بجمال بی عشا بود و روزے شیرین بخانہ درآمد و شہر بانو با شہزادہ
 نشستہ بود اما حسین در شیرین نہر گیسو بمطالعہ گفت ای شہر بانو شیرین عجب رو کردی و خوشتریم دارم

شهر بانو گمان برد که امام حسین را بوسیله پدید آمده گفت میان رسول خدا و ابوبکر خنجر دم امام حسین دریافت که او چه گمان برده است فی الحال گفت که من هم او را آزاد کردم شهر بانو برخاست مسرعه بجهت خود و کشتاد و خلعتی نفیس قیمتی و شیرین پوشانید امام حسین گفت تو چندین کنیز کان را آزاد کردی و امید می بیکایم را مثل این جامه پوشیدی شهر بانو گفت آیت ما آنرا آزاد کرده نمند و این آزاد کرده تو پس بیان ایشان فرستی باید امام حسین او را دعا گفت و شیرین بچنان در ملازمت شهر بانو بسر می برد تا دین شب که در پای این کوه فرو آمدند شیرین و رجال شهر بانو نگارست که جامه نه فرار و غرور و پوشیده بود و یادش آمد از آن جامه مضاعف که در نظر امام حسین پوشیده بود که به بروی افتاد و از شهر بانو اجازه طلبید که بدان و بدو رو خضعت آنکه اندک پیرایه که با سینه مانده بود و بپوشد و برای شهر بانو از جامه های که آنجائی یافتند جامه سبز و آبی چون شیرین و دستورس خواست که بان وید رود شهر بانو گفت تو آزادی و آزادان را کسے نگاه نمی دارد و با سیر نمی گیر و حرارت میجو ابد بر و شیرین برخاست و بکوه بالا رفت و بر در حصا آمد و رسته بودند و پاسی از شب گذشته بود و در افرو کوفت عزیزین مارون واقع و دیده بود و ورپس در حصا آمده انتظار می برد و از داد که می کو بنده در شیرین قوی گفت آسے در کشتاد و بر و سلام کرد او را بسر می خود برده بتخلیم تمام بنشانند شیرین عزیز را بر سپید که نام هر اچکونه دانستی گفت اول شب خواب شد مومسی و مارون را علی النبی و علیهما السلام دیدم سر و پا برهنه و آب از دیده روان آه زنان اثر تضرع بر ایشان پیدا و علامت مصیبت از صفحہ حال ایشان هوید اکنم ای میدان نبی اسرائیل و برگزیدگان رب جلیل شمار چه رسیده است و سر و پای شما چون مصیبت زوگان برهنه از سبب چیست و این آه و ناله و گریه شما از برای چیست گفتند تو ندانستی که سبط بنیامین آخر الزمان محمد مصطفی را صلی الله علیه و سلم بظلم بکشتند و اکنون سر او را با اهل بیتش بشامی برند و اشب و وزیر این کوه فرو آمده اند من گفتم شما محمد صلی الله علیه و سلم را می شناسید و بدو اعتقاد دارید مومسی علیه السلام گفت ای عزیز چون نشناسیم و او پیغمبر حق است و حق سبحانه از ما و باره او پیمان فر گرفته و ما بوسه ایمان آورده ایم هر که بدو نگر و دو او را راست گوی نداند جای او و در رخ است و ما و همه پیغمبران از آن کس بیزاریم من گفتم مرا نشانه پدید آکنید و علامت بنمائید که یقین من بفرز اید و درین کار و رفتوحی بر من بکشانید گفتند بر خیز و برو ما بدو طلعه چون آنجاری کنیز که شیرین نام که آزاد کرده حسین است پیش دروازه خواهر رسید و معلقه پر در خواهر زونا او شیرین است متابعت او کن که او را و جبهه تو خواهد بود و بدین اسلام در آید و نزد حسین رود و سران مشر را از اسلام برسان که جواب خواهی شنید پس من از خواست و آدم و فی الحال برخاسته بدو طلعه آدم و تود و فرود کوفتی بدین واقع دانستم که نام تو شیرین است و چون مرا گفتند که تو ضلال من خواهی بود رضا میدی که زوجه

من باشی گفت روا باشد بشرطی که ایان آری و شهر بانو اجازت فرماید پس شیرین بازگشت و بخدایت شهر بانو
آمده تمام قصه بصورتی رسانید شهر بانو از آن قصه متعجب شده بانبات و اخوات امام حسین بازگشت همه متعجب
گشتند اما چون توحش دید جهان آرامی و در باید بینا از سر کوه طلوع نموده معموره عالم را روشن گردانید عین
از طرف کوه شرق گشت هویدا ایت برینا نمود چون گفت موسی ای عزیز بیاید و هزار درم رشوت بخو کلان
و از تا دستور داند که در حق اهل بیت خدمتی بجای آورد پس چون دست و پا یافت و آمد و بر سر یک
از خواتین حجرات عصمت طهارت جامه قیمتی پیاد و هزار و بیست و پنج امام بن العابدین نهاده بروست
بشهر سلام مغرور گشت و ترو سر شانه او آمده گفت ای سید سلام موسی و یار دین علیها السلام شما آرد
ام از سر امام حسین آواز آمد که سلام خدای بر ایشان یاز غریب گفت یاسیدی خدمت بفرمای که مرا رضا
حق سبحانه حاصل آید اما حسین فرمود که آنچه لایق بود بجای آوردی چون اسلام قبول کردی خدا
و رسول خدا از تو خوشنود و چون در حق اهل بیت من احسان فرمودی جدید و برادرم از تو راستی
گشتند و چون سلام دو پیغامبر من آردی رضای من دریافتی و در قیامت در میان اهل بیت باشی
خواهی شد آنکه شهر بانو شیرین را گفت اگر رضای من بجوایی عزیز را بشوهری قبول کن پس اهل بیت غریز
در آوردند و جمیع اهل قلع و سلاطین گشتند فرمود سایه اهل بی چون بر سر ایشان افتاد در زمان هر ذره خورشید
عالم تاب شد اما نام اسمعیل آرد و بر ایت ابو الخنوق که هر شب بر آن سر بانچه مرد و کل بود و شبی من میان
آنها بودم نگاهبانان همه خفتند و مرا خواستند آذناگاه از جانب آسمان صد شنیدم که نزدیک بود که
جهان زیر و زبر گردد و در سفید جامه نورانی بلند بالای گندم گون دیدم که از آسمان بزرگ آمد و سر خود را بر من
کرد و سر امام حسین که در صندوق بود پیرون آرد و بر روی او بوسه میداد می گریست من برخاستم و پیچتر
شده خواهم که آن سر از دست تمام و در صندوق نهم پیش از آنکه موکلان بیدار شوند چون فراغش رفتم یک
بانگ برین زد که گستاخی نکن و پیش مر که این آدمی است علیه السلام که با تمام فرزند حبیب خدا آمده ناگاه
نفره دیگر شنودم که فرح بخج علیہ السلام فرود آمد و بچنین ابراهیم علیه السلام و اسمعیل علیه السلام فرود آمدند
و در آخر حضرت پیدایشا علیه الصلوٰۃ و السلام با صحابه کبار و حیدر کرار و حمزه و حسن و جعفر طیاران همه
گیسوان باز کرده ترو دل نمودند و یک یک آن سر را برداشت و تنظیم کردند پس کسی از نور بر آوردند و مسافر
عزیز عظیم یعنی سید زین العابدین علیه السلام را که در کافرش است خاکش بر آفرین بر جان پاکش بران
کسی نشسته و انبیا گرداگرد او بر زمین نشسته پس فرشته پدید آمد بر یک دست او شمشیر و عمو
از آنش دست دیگر آن فرشته دست مرا گرفت من فریاد بر آوردم که یا رسول الله من دوستدار خاندانم

و مرا این قوم بگراه همراه آورده اند آن فرشته مطهر بر روی من زد که موضع آن طپانچه سیاه شد حضرت
 رسول صلی الله علیه و سلم آن فرشته را گفت دست از وی بردار فرشته مرا بگذاشت و من بهیوش گشتم
 تا صبح بدمید بهیوش باز آمدم از آن نگهبانان آنچه اثری پیدا نبود و سه ماه حسین اویدم در صندوق نهاده
 و هر بار که در آن صندوق تو ده خاکستر بود و راستی گوید چون باید او شد شمر ابو الخنوق را طلبید و دید که یک نیمه
 روی او سیاه است احوال پرسید ابو الخنوق هر چه دیده بود باز گفت و آنچه بگریه و بیفتاد و جان بداد
 نگاه کرد در زهره او تر قیده بود آن اهل لشکر ترسیدند و بعضی از آمدن پشیمان شده جز رفتن چاره ندیدند
 همیشه او را که باره سفر را ساز کردند پی رفتن شتاب آغاز کردند ابو سعید ثقفی گوید من همراه
 آنجماعت بودم که سه ماه حسین بنیام می بودند چون نزدیک دمشق رسیدند خبری در میان مردم افتاد
 که مسیب بن قحطل خزاعی لشکر حسین کرده میخواهد که شبی خون آرد و سر مار باز سستماند سر واران لشکر
 مضطرب گشته با احتیاط تمام می رفتند شبانگاه رسیدند و در آن منزل دیر می محکم دیدند که
 ایشان بران قرار گرفت که آن دیر را پناه سازند تا اگر کسی شبی خون آرد کار می تواند کرد و راستی گوید که شمر بر روی
 آده نفره نه و پس که سر حلقه اهل دیر بود و بالای بام برآمد نگاه کرد لشکری و دیگر و اگر دیر واریت داده و شمر پیش
 دیر نفره میزد پس رسید که این چه لشکر است و تماچیه کسانند شمر گفت ما از مالزبانان پسندیدیم و از کوفه بدمشق می فریم
 پس گفت بچه هم نتواند چه شام شده این گفته و در عراق شخصی با دیده باغی شده بود و با جریب و کوفتیم و او را با کسان
 او کشیم و اینک سر شمس ایشان بر نیزه کرده ایم و اهل بیت او نیز آورده ایم و ما پیش بریدیم پیر نگاه کرد و شمر و
 بر نیزه گفت سر منتر اینها که ام است اشارت بسرازم حسین کردند پس و دیگر است بیتی را سر امام حسین دل و خفا و
 گفت کرد و برین پیر آمده این شمر گفت شنودیم که جمعی اتفاق کرده اند که برایش خون دارند و سر او را بران
 بستانند می خواهم که امشب بیدار شود و آنچه هر کس گفت شما لشکر بسیارید و دیر من گنجایش چندین مردم ندارد و شما این
 سرها و عورات را بدین دیر من و در آید کرد و اگر دیر فرود گرفته آتشها را فرود نید و بشمار بسیار باشد از شجون
 امین گردید و دزدان اگر نیابند و غلایب خود نه بینند باز گردند و کسی خود برین دیر دستی ندارد و شمر گفت بگو
 می گوئی پس سر امام حسین را و صند و قفسه محکم بران زدند و سر را از لشکران گفتند هم صند و
 بر روی آید و شب آنجا باشند هیچکس قبول کرد و چون از واقعه ابو الخنوق ترسیده بودند این قدر کردند که صند و
 را بدید و آوردند و دو خانه مضبوط کرده و قفسه گران بر در آن خانه زده بر قفسه و امام زین العابدین با اهل بیت
 در آن خانه دیر و دیرانی ایشان را بمنزل نیک فرود آورد و صند و قفسه را در خانه نهاد و دیر پیر کرد و آن خانه میگردید
 و شمر است که سر را که امام حسین را از نزدیک با بیند ناگاه دید که آن خانه که صند و قفسه در آن است چنان

و چرخ روشن شد پیرتجرب گشت گفت آری این روشنی از کجا است قصداً در پهلوی آن خانه خانه دیگر بود که روزی درین خانه دشت پیر بدان خانه درآمد و از آن روزی می نگریست و دید که آن روشنی هر ساعت زیادت می کرد و تا بجاییکه هیچ دیده تاب مشاهده آن نور نداشته نظم در داد که هیچ دیده ندارد و درین جهان تاب اشعه لمعات جمال او آنجا که دوباره نور او ظهور داد که عقل دم مزین که نباشد مجال او القصة بعد از غلبه نورانیت مستف آن خانه بشکافت و معماری نازل گشته از آنجا خاتون خودی بیرون آمد با کتیران بسیار که نه بخواری دنیا مانند بایستندای زنده که طر قواطر قراره و سپید که مادر همه در میان یعنی خواص صفتها اند میگذرد و بهمین دستور حرم محترم خلیل الله ساراه مادر اسحق و باجره مادر اسمعیل فرود آمدند آنکه ایل و اور یوسف و صفورا و خضر شعیب و کلثوم و اسم حضرت موسی و آسیه زین فرعون و مریم مادر عیسی که تولد فرمودند ناگاه خروید برآمد و معماری در رسید و در و خدیجه کبری و بعضی از اذن ج طاهرات حضرت مصطفی صلی الله علیه و سلم و علی اجمع و الانبیاء المرسلین فرود آمدند و سرایان صندوق بیرون آوردند و یک زیارت کردند که ناگاه ناله و وزاری عظیم پیداشد و معماری نورانی پدید آمد و یکی بانگ برپیر ترسانه ازین سوراخ نگاه مکن که خاتون قیامت می آید پیر از حیرت بخود و چون با خود آمد حجابی در پیش نظرش بود که کسی را از آن زندان نمی دید ولی خروش و فریاد ایشان می شنید و آواز یک اذن می آمد که السلام علیک ای مظلوم مادر وای شمشیر هوم مادر وای مرغی بنوم مادر وای نور دیده من ای فرزند پسندیده من غم نخور که من داد تو از خصمان تو بستانم و شعله بعضی از آب انتقام فرو نشانم و در اخبار آمده است که فاطمه و آن شش پتی چند در مرثیه آن امام مظلوم فرو خواند که خروش از آن خاتونان متق عصمت برآمد بعضی از آن کلمات از خوی این ابیات معلوم می توان کرد و غزل که به نسبت ابرئیمان همچون بگریسته چشم بیرون سحاب قطره غن بگریسته کاشکی صد دیده بودی مردم چشم مرا تا بعد دیده بران خورش من بگریسته رشته موجی حسین آغشته شد در خاک و خون چشم شب کو تا بران مشکین رس بگریسته یوسف مصری را جامه بیرون شد کجا است دیده یعقوب تا بران بگریسته کوه را اگر گوش بودی تا شنیده ناله اش با همه مشکین می کوه از حزن بگریسته طفل خرد شهر با تو نقش لب شد آب کو تا بران لب شمشیرین و من بگریسته پیر ترسانه آتاع این سخنان بیوش شد چون با بوش آمد از آن عمارها و اوالی آن نشان نمی دید بر خاست از آن خانه بیرون و دیده قفله که آن بران بران در زده بودند در هم شکست و بخانه درآمد قفل صندوق را نیز بکشد و پیش صندوق در خاک غلطیده بسیار بگریست پس سر آن سرور را بیرون آورد و به شک گلاب شست بر سر سجاده نهاد و دو شمع روشن کرده پیش آدوده اند و در بنوای ادب و آمده در آن سر نظاره میکرد و بگریه و زاری میگفت که ای سرور و سروران

عالم وای حشر و بهتری آوم چنان گمان می بریم که تو از ان جاعلی که وصف ایشان در تورات موسی و انجیل
عیسی خوانده ایم بحق آن خدای که ترا این جاه و مملکت داده که همان سرلوقات عصمت بزیارت توی آیند و
خو تو نان سر برده نبوت برای توی می نمایند که مانع کن تو چه کسی فی الحال بفرمان حضرت ذوالجلال
سلام حسین سخن آورده گفت ای پسر نام ظل و من ستم رسیده ام اناه هم و من غم و پیره و محنت کشیده ام
انامه مقتول من پیوسته دشمنان گشته ام ایضا غریب من از خاندان آورده گشته ام قطعه متم خسته بی بی
مانده که بیار من کاسه در خانه نه مانده امیری غریبی شهیدی حزینانه نه همراه این نه از کس مانده
پیر گفت که ذوق زیادت کن سلام حسین گفت ای پسر از حال حسب و نسب پرسی یا از سوز تشنگی و تعب و
می کنی اگر از نسب پرسی انابن النبی المصطفی من سپهر پیغمبر برگزیده ام انابن ادلی المرتضی من
پسر ولی پسندیده ام لطف من نور و چشم مصطفی ام که فرزند علی مرتضی ام که سر و فقر خاندان خوشم که بگزیده
حضرت خدا می کنی که غریب و مستمندم که مظلوم و شهید که بلا ام که پیر و دیرانی که این خندان اشک غم و فانی الحال پیدا
خود را طلبید و ایشان بفتاد و دوتن بودند و صورت حال با ایشان باز گفت ایشان فریاد بر کشیدند و جواهر
دیدند و باتفاق پیش امام زین العابدین آمده بیکبار ز نار بر میدند و کلمه شهادت بر زبان رانده دست و
پای شاهزاده بپوسیدند و گفتند یا این رسول الله اجازت فرمای تا از دیر پیرون فقه بشنوخن برین لشکر نیچول
خود را برین ناکسان دون و دیران مطعون خالی کنیم امام زین العابدین فرمود که جزاک الله خیر اخدای تو مانده
شما اجزای خیر و ما و ایشان و بدم سخرای خود خوانند و دید و خدای تعالی از ایشان انتقام خواهد کشید و به
پادش خود خوانند رسید عیبت ظالمان ابکر و کارس پار و تاجران و دیر براری زار و آنا چون ز رشده سطر
وال بیت را از دیر پیرون آورده روی براه نهادند و منازل و مراحل طی میکردند تا به شهر عسقلان رسیدند
بعقوب استقلالی اندک شام که در حرم امام حسین حاضر شده بودند و حالا با این لشکر همراه آمده حکومت
این شهر تعلق بوی میداشت بفرمود تا شهر را این استند و مطربان آغاز سرود کرده بر غزوات شستند
و مجلس خمر بپا راستند شادی و نشاط میکردند و آن سرکار ابا اهل بیت گرد شهر روی آوردند و خانه باز گشتند که
او را ز بر برخواستی گفتند که آن روز در بازار عسقلان آینهاده بود و مطرب و مجتبت مردان می دید و از هر طرف آواز
مبارک با و می شنیدند از کس پرسید که آراستن شهر را سبب چیست و این همه سترت و فرحت چرا کیست آنکس
گفت مگر تو غریبی گفت آری و بر دیرین شهر رسیدیم و امروز چنین شنته و بدم مع موجب این حال نه
که چیست آنکس جواب داد که جمیع خاندان برید که در عراق علم باغی گری برافراشته بودند و رسوم مطاوعت
فرود گذاشته بروست امرای شام و کلمری کوفه بقتل رسیده اند این سرهای ایشان است که بر سر نیزه گرد و شهر

[illegible]

حوالی خود ندید برخاست و روان شد مشهدی بود و در عثمانان که حضرت سیدمان علی بن ابی طالب علیه السلام ساخته
بود و بسیار که از پیغمبران و پیشانیان و گمان و در آن مشهد مقدس آسوده بودند زیر حجر و کوفته از ترس دشمنان
پناه بدان مشهد پرچون و آمد جانشین او مجبان و پدید سر با برهنه کرده و با جواهر چاک زده و آب از وید با کشت و
و آتش در پیشه برافروخته زیر گرفت شمارا چه حالت است که مردم این شهر همه در طرب اند و شهادت شرف همه
در عثمانان اند و شهادت همه در تهنیت اند و شهادت نیز بیت ایشان جواب دادند که ای عزیز وقت شای
خارجیان است و زمان ماتم مجبان خاندان اگر دشمنانی بمیان ایشان باز رود اگر دوستانی بنشیند و یا ما
در غم و اندوه و مساز شو اگر در و مندی و در و مندان را نهوا و اگر سوخته تالی بنشیند با سوختگان مساز و فر
ای شمع سیاتامن و تو زار بگیریم یا کما حوالی سوخته هم سوخته و اندک زیر گرفت حاشا که من از مخالفان با هم
و حال من از دست قاتلان امام حسین جان بحد حیل بیرون آورده ام و از خوف محاندان روی بدین مشهد
منوره پاکیزه کرده پس صورت حال تمامی باز گرفت و جز احتیای خود بدیشان نمود و با اتفاق بحسبیت
اهل بیت مشغول شدند و تا سفت میخوردند که کاش در کر بلا بودی تا جانها نثار شدند انچه می توانم تمام امام حسین
از دشمنان باز کشیدند زیر گرفت حالی هم انتقام می توان کشید القصد زیر مالهای خود را همه سپ و سلاح
خرید و صد و ده تن با ضعیف بیعت نموده روز جمعه خروج کردند و خطیب را قتل رسانیده و اروعه را بدست
آوردند و قصه ایشان در کتابی علیحده مذکور است اما چون تیر آن لشکر آوردن سر آن سرور بدشوق رسید
حکیم شد تا شهر را آیین به بندند و مردم شهر تماشا بیرون روند و کثرت الغریب از ابو العباس که از سهیل
ساعدی رضی الله عنه نقل میکند که من به تجارت بولایت شام رفتم بودم روزی در حوالی دمشق دیدم
ریدم مردم شادی می کردند و دهل میزدند با خود گفتیم که این مردم را عید چیست برای عید هاسه مردم
از یکی حال پرسیدم گفت آشیخ مکر تو اعرابی گفتی من سهیل ساعدی ام صاحب صل علی الله علیه و سلم آن
کس آه سوزناک از سینه بر آورد و گریه در گرفت و گفت عجب است که درین تیر بیت از آسمان خون ببارد
و ازین مصیبت زمین اهل آنرا فروتنی بزرگ گفتم که ما تمام است گفت خبر نداری قطعه آسمان را حبه کبیل
مرصع برگرفت یا ترک گردون اندرین ماتم کاه از سر گرفتند و زیره همچون چنگ گیسوهای خود را باز کردند
پس بناخن چهره خراشید و افغان و زگر گفتند که گفتم روشن تر ازین بگو گفت این مرد امام حسین است که اهل
عراق بسوی یزید پدید فرستاد و اندک مردم شام فرج و شادی می کنند گفتم آن سر از کدام دروازه شهر
ورمی آورند گفت از باب ساعات پس در پیش دیدم و بسج کشته ام تا خود را بمیایا خشنه ان اهل بیت
ربنا میدم بر نیزه سر می دیدم که لبه مبارک رسول صلی الله علیه و سلم شبیه بود که بر سر انعامی از غور است اهل

بیت مابین سخن آمد که ای پیر حیا می گفتم صحت است تو کبیتی من بیکینه ام و ختر ام حسین گریه من زیاد
 شد گفتم ای فرزندان تو قیامت من بهل ساعدی ام از صحابه جبر ز گوار تو هیچ حاجتی داری که بدان قیامت
 گفت آری این نیزه داران را بگوئی تا سر پدرم را با سرهای دیگر بشیند بر تاج غلبه البصائر شامیان بدیشان
 بود و اندک از نظر خلق دور با شیم پس من پیش رفتم و حال آن سر بزرگوار را گفتم بتو حاجتی دارم اگر قبول کنی چپا
 صند درم شود هم گفت حاجت چیست گفتم تقدیم کن ای امام حسین آن مرد چنان کردن ز بر بوسه دادم خواستم
 که نیزه اهل بیت با تو آیم از غلبه دم پیشتر نشد و از حاتم بگریه رسید که از باب ساعات درآمدن تهنیتور می شود باز
 گشتند و از دور و از نزدیک و از دور و از وی گوید که چون بشنود آمدند که ایشان به پیش مسجد حرام افتاد و در
 پیش مسجد پیرایه بود و با محاسن سفید چون پیش بر امام زین العابدین افتاد و آن عورت را در مهر و جها
 بدید گفت شکر خدا را که اگر شمار اهلک گردانیدم در دمان را از فتنه شما آسایش داد و نیز پدر ابر شما مستولی
 ساخت امام زین العابدین روی بدو کرد که ای پیر قرآن خواند و گفت آری گفت این آیت در قرآن
 وَ تِلْكَ اَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا فِي الْقُرْآنِ كُنْتُمْ اَنْتُمْ وَاُولٰٓئِكَ كُنْتُمْ اَنْتُمْ وَاُولٰٓئِكَ كُنْتُمْ اَنْتُمْ وَاُولٰٓئِكَ كُنْتُمْ اَنْتُمْ
 فَتَحَنَّنَ ذُوْی الْقُرْآنِ عَلَیْكُمْ اَنْ يَّخِيْبَكُمْ فَاُولٰٓئِكَ كُنْتُمْ اَنْتُمْ وَاُولٰٓئِكَ كُنْتُمْ اَنْتُمْ وَاُولٰٓئِكَ كُنْتُمْ اَنْتُمْ
 خوانده که ای ایمانداران! الله! این هفت تن که از حبس اهل البیت و بیعت کردند تهنیتور گفت خوانده ام
 شاهزاده فرمود که ما یم آن اهل بیت که بابت طهارت اختصاص یافته ایم پیر چون این سخن شنید زمانه سرور
 پیش افتاد آنکه گریه بروی غلبه کرد و گفت یا بن رسول الله سعد و دم دار که ندانستم که شما چه کناسانید پس
 روی بقبله گاه دعا آورد و گفت ای از دشمنی این قوم تو به کردم بپیر از دشمنان ایشان و تو لا دارم
 بدوستان ایشان پس خود را در پای شتر امام زین العابدین انداخت خود خاک می غلطید و میگفت خدایا
 اگر تو بمن قبول کرده و از من خشتو گشته باشم بر دار دعای آن پیر یا قضای ملک قدیر موافق افتاد و فرمود
 زود فی الحال جان بداد و خوش از اهل بیت برآمد و امام زین العابدین با همه خوانین بر سر بگریستند
 عثموی پیر در کوی محبت جان بداد و جان بر او وصلت جانان بداد و چون ز سر دوستی آگاه شدند
 با شهیدان در زمان عمره شده شد و ای گوید که اول روز سر بارید و روزه در آوردند از بسیاری مردم که بظلمت
 و تماشا آمده بودند نماز دیگر بکوشاک نیرید رسیدند نیزه فرموده بود که تا کوشاک را بیا راسته بودند و پروردگار
 زنبوری در آویخته و تخته از ساج و عاج موصول گردانیده و بزر و جوا بر سر مکمل ساخته و یک صفه نهاده و دریای
 روی و ششتری بر روی افکنده و کرسیها بر عالی تخت وضع کرده و امر می شام بعضی نشسته و برخی ایستاده
 چون سخن بان دوامیر بگریه رسیدند حکم شد که در آیند و سر با اهل بیت و آید چون اهل بیت آمدند و ایشانرا

صلی الله علیه و آله وسلم بیگیتی و بنامش فرزندان عزیز او برین نوع بجای می آری حاضران ازین سخن شکر می نمودند
 نزدیک بان شد که غنچه حادث گردید آخر الامر غنچه را از مجلس بیرون بردند و نرید خود را بسخن دیگر مشغول گردید
 ابوالمکارم راضی آورد که تا بسکه یهودی آن روز در مجلس نرید حاضر بود پرسید که این کسبیت که در پیش خود
 نهاد و گفت این سه کس است که در عراق برین برون آمده بود و میخواست که خود را امیر المؤمنین نام کنند کار
 داران کن باو ترس کرده اند و سر او متابعان او را پیش من فرستاده یهودی گفت مگر صاحب این سر شریفست
 که در عین امانت داشته نیز بید گفت آری او شریف بوده و پدر او از اشراف نبی هاشم بود و یهودی پرسید که نام او
 چه بود گفت حسین گفت نام پدرش گفت علی گفت ماورث چون نام داشت گفت فاطمه گفت فاطمه دختر که بود گفت
 دختر محمد مصطفی صلی الله علیه و آله وسلم یهودی گفت پس صاحب این سر بنبره پیغامیه شما باشد نیز بید گفت آری یهودی
 سر خود و جنبانید و فریاد کرد کشید که دای بر شما اگر این پیغامیه شایسته بوده باشد ای نرید میان من و او و پیغامیه
 هفتاد و شصت واسطه اند و جووان بدان سبب مرا حرمت تمام میدارند بنور محمد عربی صلی الله علیه و آله وسلم و یروز
 از میان شما بیرون رفته است ما روز باو زندان و این می کشید لفظ جواب حدیث شما را اگر سوال کنند محمد عربی از
 شما بر فرزند که آن چه بود که با اهل بیت من کردید و چون بکاک بفراقت از سر می فنا می خورای آنکه شما را می نمودم راه
 رو بود که چنین با من رسد ز شما نیز نرید ازین سخن در قهر شد و گفت خاموش باش ای یهودی اگر نه آن بودی
 که پیغامیه صلی الله علیه و آله وسلم فرمود که اهل ذمه را امر نجانیه که هر که از ارد می رساند من محکم می باشم روز قیامت و
 الا بفرموده نامه شما از بدین جدا کنند یهودی گفت ای ابله بی بصیرت کسی که از برای جهود می کشی آیا برا
 جگر گوشه خود و چا خواهد کرد و ای بر تو روز زمانی که جبرش پیغامیه خدا صلی الله علیه و آله وسلم بختی تو بر خیزد و فاطمه زهرا
 در عرض چشم بر داشت و او نیز دلتش غضب نرید باشتغال در آمده گفت جلا و را بطلبیده یهودی بر حسبیت
 و سر نام حسین برداشت و گفت یا ابا عبد الله من مولای تو ام و از دل پاک سلمان ششم اشکبار آن لا اله الا الله
 و ان الله و انت محمد رسول الله ای سید خرد پیش جدت بر ایمان بن گوای وی نیز بید گفت اکنون که
 دانستی که ترا بخواهم کشت مسلمان می شوی گفت ای نرید بن ابرحسین بن علی فاضله تر نیستی و او را فرمودی که کشتند
 مرا هم بفرمای که بقتل رسانند و امید میدارم که بحکم المرء مع من احبته مرا از مرده شهادتی که بدارا نگیرند و در میان
 ایشان چشمه کنن نیز بید حکم کرد و آن نوسلمان را شمشیر کردند و در کتاب دیگر مذکور است که ترسانی با پایچی گری از
 جانب قصر روم آمده و حبست نیز بدختن او و پیا به سبب آن چو چون سر نام حسین را وید آینه زول بر و رو
 بر کشید و گفت ای نرید من در زمان حیات پیغمبر صلی الله علیه و آله وسلم برتم تجارت بدارید رفته بودم می خواستم که
 وید ای پیه برم از صحابه پرسیدم که حضرت رسالت صلی الله علیه و آله وسلم چه چیز دوست میدار و گفتند بوی خوش بایل است

و نوافل مشک و قندریه عطر شرب بر داشته بخانه و سرفتم و وی در خانه ام سلمه بود و مردم و جمال آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم را مشاهده نمودم از رخسار مبارکش چشم مرا روشنی بفرود و دل من و البته شربت او گشت برود
 سلام کردم و آن عطر را پیش من نهاد و گفت این چیست گفتم محقر به بیست که بخدمت شما آورده ام و بیست
 پای منحه تزیینات برون عجیب است ولیکن بهتر است از موی آنحضرت رسول صلوات الله علیه
 علیه گفت نام تو چیست گفتم عبد الله گفت ترا عبد الوهاب نام کردم و اگر اسلام قبول کنی پدرت را قبول کنم
 و روئے نگرش دانستم که آن پیغمبر است که عیسی علیه السلام بار از خود داده عیسی نام چو بایام مژده
 داد از زمین نام او نقش جان بجزده داد فی الحال بردست و ایمان آورد و بروم باز گشتن دین خود را پنهان
 و شتم و حالا چند سال است که من با پنج پسر و چهار دختر بمکه مسلمان در میان رویان می باشم و وزیر ملک
 روم و سیکس از حال من آگاه نیست و در آن روز که در خانه ام سلمه در ملازمت پیغمبر صلی الله علیه و سلم بودم این
 عزیز که پیش بخاری در پیش تو می بینم کوک بود از دوزخ و در آمد و حضرت رسول صلی الله علیه و سلم را بازگشاده و او را
 در کنار گرفته بوسه بر لب و دندان او میداد و می گفت از رحمت خدا دور باو آنگاه که ترا بتاحق بکشد روزی بگر
 در مسجد نبی امیر صلی الله علیه و سلم بودم این جوان بابرورش که از دوزخ گریخته بود و بپایه نذر گفتند یا جبراهه ما یا
 یکدیگر گشتی گرفتیم بی یکدیگر بگریه را نتوانستیم افکندن و میخواهیم که قوت که ام ما زیادت است آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم فرمود که جانان جد گشتی گرفتار مناسبتی با حال شما ندارد و بر وید و هر یک خطه نویسی خطی که ام بهتر
 باشد قوت او زیاده تر بود ایشان گرفتند و هر یک خطی نوشتند بیاوردند و بدست پیغمبر صلی الله علیه و سلم
 دادند حضرت تاملی فرموده گفت جانان جد نزد پدر خود برید که خط نیکوی شناسد تا بگوید که خط کدام از شما بهتر است
 ایشان بر فتنه و حضرت سالت صلی الله علیه و سلم برخاست و من هم بیرون آمدم میان من و سلمان
 دوستی بود و برادر پسریدم که چرا حضرت پیغمبر صلی الله علیه و سلم میان بنییرگان خود حکم نکرد و
 نگفت که خط کدام نیکوتر است سلمان فرمود که آنحضرت صلی الله علیه و سلم هر دو را دوست میدارد و
 و تامل فرمود که اگر گوید خط حسن بهتر است دل حسین ملول شود و اگر گوید که خط حسین بهتر است
 غبار اندوه بر دل حسن نشیند لاجرم این مهم را حواله به پدر ایشان کردم و من گفتم ای سلمان بخدمت یاری
 و برادر می و بحق دین اسلام که تحقیق کن که پدر میان ایشان چگونه حکم فرمود سلمان قبول کرد و از هم
 برگزیدیم روز دیگر ملاقات واقع شد گفتم ای سلمان مسمی له و پدر را تا گفتم کجا رسید گفت
 ای برادر ایشان نزد یک پدر که رفتند بودند همانی نوع که بر ضمیر منیر حضرت پیغمبر صلی الله علیه و سلم
 گذشته بود بر خاطر عاظم او نیز نه سست نه حواله بپدر ایشان فرموده و گفته نیز و بنول غبار و دید

تا آنچه که بدین که پیش قاطعه رفته اند و نیز رض رسانیده که جدا فرمود که بروید و خط بنویسید هر که خط او بهتر شود
او بیشتر خط نوشته باشد مستجد بر وییم ما را حواله بپردازد و همین که نزد پدرم رفتیم ما را بجلال مست خود فرستاد
و اکنون میاید و خطهای مانگر بر استی حکم کن قاطعه با خود اندیشید که ده که جدا بر گزار و پدر نامدار ایشان شود
از که دل هیچکدام لول شود من چگونه کنم پس گفته که شامی و نایب که من خط ننویسم قاطعه و عذر خود نشین بهفت
و اندر واریه دارم بر سر شامی که هر که ام که بیشتر چینه خط دوی بهتر وقت او کامل تر باشد پس آن گوهر
را بر ایشان فشانده من سگوه بر چیده و حسین سگوه بر دست آورده فی الحال از حضرت عزت
بجبرئیل بن فرمان رسیده که زود بر زمین رود و بر دیال بافر خود بگذارد گوهر را بدو نیم کن تا هر یک نیمه بر
چینه دلی هیچکدام اند و بگویند نگر و جبرئیل بفرمان ملک جلیل یک دانه گوهر را بدو نیم کرده و هر یک از
شاهزادگان سگوه بر نیم چیده اندای یزید ازین سخن فهمی شود که مصطفی علیه السلام و مرقضی
و زهر اغیار نیم بر دل ایشان روانی داشته اند و حضرت خداوندی خواسته که هیچکدام لول شود
من جد و دم شنیده ام که کسان تو یک برادر را زهر داده اند و شمر است الماس چشاییده و هم نهاد و دوباره
جگر از دس برآمده می بینم که سر این دیگر با منسا و دو دوسر در نظر تو نهاده اند و ای بر حال تو و شایان تو و نظر
لای ناکسان به نسبت فرزند مصطفی باشد هیچ وجه رو کین چنین کنید بر حلقی نشسته شد وین تیغ کین نهیب
در خاک و خون نهاده رخ نازنین کتیده چون سخن بد بخارید غریز حاضران مجلس بر آمد یزید بر سید و گفت
عبد الشمس ملک را بر من می شورانی و رعیت را با شوب می آری اگر نه آلت که تو رسول قیصری و لای فی الحال
تر ایست میسر ساقم عبد الشمس گفت که بے شرم نا انصاف حرمست رسول قیصر میداری و حرمت رسول اکبر
فرمودی که تازی یزید با ناک بر ملازمان تو که این مرد را از مجلس من بیرون برید مردان و پیرا بیرون بروند و زود
یا خضر رسیده بود و فرمود که بعضی از زنان را بیا برید تا سخن گویم ام کاشوم وزیرین العابدین پیش آمدند و زید
را که چشم بر سر بر او افتاد و فریاد بر داشت که و اجل او فاحش است پس روی به یزید کرد که هیچ میدانی که
چو میکنی زنان خود را در پس پرده نشاند و دختران محترم رسول الله را صلی الله علیه و سلم در پیش خلق بخت
ندارم که در وقت بازخواست از عهده این عمل چگونه بیرون آئی یزید بر خود بلر زید و پرسید که این چه کس است
گفتند خواهر حسین است و دختر قاطعه زهر ناگاه ام کاشوم بر پای خاست و گفت اجازت ده تا من بر او دم بزنم
و دیدار با نسبین که نیم دست روی یافت بر دست و سر نام حسین برگرفت و لب خود را بر لب دس نهاد
و بهوش شد پس بر او زد و گفت که یزید امید می دارم که درین دنیا رحمت نه بینی چنانچه ما را در رنج
افکندی یزید گفت این زن در زبان هم خواهر حسین است گفتند آری این ام کاشوم چون دیدی که

خداي ظن شما بدو رخ کرد و آنچه برانکر کرده بودید بر شما واقع شد ام کلثوم فرمود که خدای من افتخار و رخ کرد
خوانده که **اِنَّ الشَّافِعِينَ لَكَ اَوْثَانٌ وَبِالْاِثْنَانِ لَعْنَتٌ** کرده و هر دو عذاب فرموده که **وَيَعْنِي بِلَا شَأْنٍ فَيَقْبَلُ**
وَالْمُنَاقِبَاتِ وَبِحَدِّهِ که اهل بیت پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم از کذب نفاق متبر او معترانند نیز بدو رسد
بگردانیده توجه بزرین العابدین کرد و گفت این کوک که است گفتند علی بن الحسین گفت من شنیدم که علی
بن الحسین کشته شده گفتند ویرانه سپرد بود علی اکبر و علی اصغر کشته شدند و این علی اوسط بجا بود و او را
گرفته آوردیم نیز دید گفت ای جسی تومی دانی که پدر تو خواست که بنبر با خطبه بنام او کنند و مسند
خلافت تمام او بود و شکر خدای را که مقصود زبید بزرین العابدین گفت ای زیبا این منبر باید بران بنهاد
اند باید این کو خلافت از پدر من باز میا تر بود که در راه دین جهادی کردند یا زیبا بران تو که بدرگاه الهی
شکر می آورد و زنا ما هم و تو در قیامت پر سپیده خواهد شد و سبب عالم کنین **فَلَا اِيَّاهُ يَنْقَلِبُ**
يَتَقَلَّبُونَ قَطْعُهُمُ روزی که اندرون جگر از هول خون بود حکام را الوای عمل سرنگون بود ای ازیر لے
و شبیه دون داده و بن بباد اندیشه کن که حال تو آن روز چون بود نیز بزرین سخنان و غضب شد و
سنگی را گفت این را بیرون برو سرش باز کن و پیش من آرسر سنگ دست علی بن الحسین گرفت
ام کلثوم بر حسب و هر دو دست و روی زد و گفت پس زاده همد دست ازین کو و کس بدو را شد
همچو کس نموده است که دختران محمد را صلی الله علیه و سلم محرم باشد الا این کو و کس پس این بیت انشیا
كَوْشَعْرَانَا دِيكَ يَا جَلِيلًا يَا خَيْرَ مَوْسِلٍ حَسْبُنَاكَ مَقْضُولٌ وَنَسْلُكَ ضُلَّاجٌ چون نیز دید این
انتماخ کرد و زره بر اعضای شمس افتاد و فرمود تا دست از روی برداشته و نزدیک خودش خواند و در پهلوی
سپهرش نشاند گفت یا علی پس من درین تیر نزدیک است توانی که باو کشتی گیری امام بزرین العابدین
گفت کار کشتی سهل است هر یک را کار دسده ماد نظر تو محارب کنیم و هر که غالب آید مغلوب را بکشد
و تو تماشا کنی را وی گوید که درین محل قناره شام فرو کو فتنه پس پس نیز دید گفت ای پیغمبر این نوبت
پدر من است نوبت پدر تو کجا است امام بزرین العابدین فرمود که زمانی تا مل کن تا جواب تو باز و هم نگاه
آواز قناره فرو نشست و مؤذن آغاز بانگ نماز کرد امام بزرین العابدین گفت پس نیز دید این نوبت جدو
پدر من است که می نوازند تو نوبت پنج روزه غره مشد که درین سر افان رخ هر کس پنج روزه نوبت است
اما نوبت دولت با تا قیامت باقی است و در الضرب است سکه سعادت بر نام ما خواهند زد و بر بنابر
غرت و کرامت خطبه فضیلت بنام ما خواهند نوشت تا دور روزگار بود و دور ماست
تا نام کائنات بود نام نام ما است پس نیز دید خاموش شد حاضران از فصاحت شاهزاده نیز در زمان

حجب نه در میان نرید و نام دین العابدین با خرات بسیار واقع شد چنانچه ذکر آن بطول می انجامد القصه سخن رسید علی بن الحسین
 تحت کبریا بر حیرت من مضانه با فردا که میافزانه شش آیت تطبیق بر حق مانا شد یاور حق شمارم بودت و القریا و یاوره است
 یاور باره شما چنان میگفت تا عرشه برین پادشاهیت ازین سخن بر و طاری شد گفت یا بن الحسین من حاضر جوخه نادر ام گفت قاتل
 پدرم را بمن ده تا بکشم نرید سرداران کو در اطلبیده گفت که حسین را که کشت گفتند خولی بن یزید نرید نمرد
 تا اورا حاضر کردند پرسید که حسین را تو کشتی چون خولی میاست بشیر بن مالک را دیده بودی بترسید و
 گفت حاشا مرا بکشتن چکار گفت پس که گفت منان بن انس اورا آواز دادند و پرسید که
 که تو کشتی حسین را گفت فی لعنت بر قاتلان حسین باو یزید نزدش رس گفت اورا که کشته است گفت
 شمر ذی الجوشن دس فرستاد تا شمر را آورند پرسید که حسین را تو کشتی گفت مساذ الله نرید گفت
 همه مردمان منتظر اند بر آنکه اورا تو کشتی گفت ای یار دروغ می گویند غضب یزید ستولی شد پرسید
 که پس اورا که کشته است شمر گفت من راست بگویم که حسین را که کشته است آنکه قبایل عرب را
 جمع کرد و در بیت المال بکشا و لشکر را اسب و سلاح و نفقه و خلعت داد و گفت بروید و با
 حسین حرب کنید یزید را انفعال عظیم دست داد گفت بر خیزید لعنت خدای بر همه شما باد و آنکه رو
 یا امام زین العابدین کرد که حاجت دیگر طلب کن گفت سر پدرم را بمن ده با هر که دیگر تا ببرم
 و بدستهای ایشان بکنی سازم گفت این حاجت تورا است حاجت دیگر نخواه گفت مرا با اهل بیت
 من اجازت فرمات تا بجدینه رویم و بر سر روضه جد بزرگوار خود صلوات الله و سلامه علیه بطاعت و عباد
 مشغول شویم گفت این مراد هم حاصل است از روی دیگر خواه گفت فردا روز آید است مرا اجازت
 فرمات تا برین روم خطبه بخوانم نرید گفت این آرزویت نیز برآرم و خطابت فرما تا بگویم انما چون روز
 دیگر شد یزید و عده خطابت امام زین العابدین پیشان شده خطیب فصیح شامی را مقرر کرد که
 خطبه بخواند و منادی کردند که همه کس مسجد جامع حاضر آیند چون مردم نماز آویدند حاضر شدند و
 خطیب بر منبر رفته بتائش آل ابوسفیان زبان بگشود و در مذمت آل ابریطالب مبالغه بسیار
 نموده بطلان حسین را بیان کرد و تحقیق داد و لو بیت یزید را عیان کرد زین العابدین بطایقت
 شد خود را نگاه نتوانست داشت آواز داد که یا شامی باش خطیب قوم انت ام و شامی بد خطیبی تو مر
 این قوم را رضای مطلق را بر خط خالق اختیار نموده و دین را بد نیامی و ون بدل کرده قطع پیروی
 نفس هوا میکنی که راه حق این است خطا میکنی در حق خیار را نونی سخن بدست اشرار دادی
 کنی آل عبا از همه فاصله نرند و من چنین قوم چرامی کنی پس روی بریزید کرد که بوعده که مر داده

و فاکن دوام عهدی که بنده از دهنه خود ادا کن و اجازت ده که بر منبر روم و چنان خطبه که رضای خدا و
رسول بدان باز بنده باشد بخوانم و کلماتی که مستعان است معانی او گشته مشاب و جاور شوند ادا
کنم نیز یک گفت بر منبر رفتن حاجت نیست بهم اینجا بر پایی ایستاده سخنم که خواهی بگویی اهل و عشق بلفغان
آمدند و شرافت شام بر پایی خواستند و در خواست نمودند که میخواهم که الفاظ و عبارات اهل
حجاز بشنوم و میبینم که فصاحت و بلاغت حجازیان تا چه مرتبه است نیز یک گفت که ای اهل شام
این پیش از منی باشم است و ایشان افسح عهد میداد که چون بر منبر رو آید بوسیله آن به نصیحت سازد
و منی امید استخوان ناله گوید کار گفتند او هر دو سال است چه تواند گفت ما را هر سال است که از جد خود
سخنی نقل کند که در آن ما را موعظه فتنه گری بود و بدین الناس بزرگان را را نتوانست که اجازت داد
شاهزاده بیالای منبر آید و خطبه شمل بر جسد آبی گفت حضرت رسالت صلی الله علیه و آله فرمود بر
و چنانکه که سهام او با هم فصیحای شیرین زبان به هدفت تعریف آن رسید و بصائر ضمایر بلغای زیبا بیان
با سرار توصیف آن راه نیاید بدایع الفاظ و لکشمای آن چون در ویح مسایل اهل دین بر خواص مضی بلات
محتوی و حقایق معانی جانفزایش مانند و قایق و دلائل ارباب یقین بر لطایف بدایت و فصاحت
مشتمل و منظوم نظم و مع کلماتش چو مهر عالم گیر نظر العین سخنانش چو ماه نور افزای بدیدین لطافت و
خوشی او اندک و ده کس که پاس ایزد و اوصاف خواجده و دو سکه و بعد از حمد و صلوة موعظه فرمود که همه
و لهذا تاثیر آن نرم و مجموع سینه از تصرف آن گرم شد و بیت فلام آن سخنانم که آتش را فروز و زده
بطوطیان خردنامه حق آموز و دایس از آنکه دیدهای اشکبار و ولهای بی آسم و در قرار شده بود
فرمود که اهل شام هر که مراد اند و اندر و بر که ندانسته باید که بدانند تا این الرسول المختار انا ابن المصطفی
سید الاحیاء منم سپهر صاحب معراج و خداوند تاج و دواج منم فرزندان اکابر الباق و افضل همه پیغمبران
باتفاق منم سپهر سفر سبحان آتشی است و مجاور حرم کان قباب تو سین او ادنی منم خطیب قاضی
الی اعباد و ما ادعی و عند یس کش علمه شد بدید القوی منم سپهر خواجده شیرب و بطی و صدر سهند
اجتبا و اصطفای منم سپهر حبیب حضرت آله یعنی محمد رسول الله صلوات الله و سلامه علیه منم سپهر سوار
مضار طهراتی و شهر را بختگاه لا فقی منم مفتاح خزائن انامد نینه العلم و علی بابا منم سپهر صاحب
مناصب و منظر عجائب و منظر غرائب یعنی علی بن ابی طالب رضی الله عنه هر گاه که گفته انا ابن غریب از خلق
برآمده بعد از تعریف جدید فرمود که منم سپهر خیر المرسلین سیده انصار العالمین منم سپهر گوهر و برج قلم
بضعة منی و اختر برج من اذ احاطت اذ انی منم سپهر ادوات و شیع عرصه عرصات بتول عذرا

یعنی فاطمه زهرا منم و فرزند سبط رسول و قره العین بتول امام سوم محمد تقی یعنی امیر المومنین حسن منم و فرزند شهید
مظلوم و غریب مهجوم نور دیده مصطفی سرور سینه مرتضی مبتلای میدان کرب و بلا یعنی حسین شهید کربلا
و برین محل خروش فغان برخاسته از آواز گریستن مردم غریب و زخمی و مشتاق افتاد و یزید ازین غلغله
بترسید و از بیم خو غمای عام بر خود بلرزید و مؤذن را اشارت کرد تا بانگ نماز بگوید و سخن را برین العابدین
منقطع گرداند مؤذن برخاست و گفت الله اکبر امام زین العابدین فرمود که نعم لا شیء اکبر منه
مؤذن گفت اللهم ان لا اله الا الله امام گفت تعبدت لک بهی الحبی و شعری و دینی و بشری
مؤذن گفت انما محمد رسول الله زین العابدین عمامه از سر برداشت و مؤذن با فکند و گیسوی
مشکین بریشان کرده گفت مؤذن یحیی بن محمد صلی الله علیه و سلم بر تو سوگند که یک زمان توقف کن مؤذن
خاموش گرد و شانه زده روی بدیزد آورد که ای سید معاوی بن رسول کریم حد تو بود یا حد من اگر گویی که حد تو
بوده دروغ گویی و همه عالم داند که دروغ گفتی و اگر گویی که حد من بوده که علی بن الحنفیه من ترا چه چیز بر آن داشت
که پدرم را که بهترین عترت این حضرت بود و یزید مودی تا شهید کرد و در مخدرات سر و فانی غصبت طهارت
را چون اسیران بلده به بلده بگردانیدی و مرا بشیم ساختی و رخنه در دین جدم انداختی و با این همه کلمه میگوئی
در روی بقبله می آری و منم نمیداری پس دست کرد و گریان جامه بدرید و گفت آمد و آن هیچکس نیست
از آنکه جدا و پیغام میروده باشد غم از من فریاد از مردم برآمد و گریستن بر اهل مشق افتاد و بعضی بهیوش شدند
و قیامت در مسجد جامع پدید آمدند بر باری خاست و بانگ بر مؤذن زد که قامت بگو پس قامت گفته
شد و نماز گذاریدند مردم و غلغله آمدند و بدید و عوام افتاد و یزید تیرید که مردم را با اصلاح آرد و محجور
ساخته همه کابر شام را طلبید و یزید مؤذن را شمر و امرای کوفه را حاضر کردند و عثمان رشت بر رویشان گفته را ایشان
نظرین کرد و گفت من از اطاعت شما بدون قتل امام حسین رضی بودم و اگر نه او را زنده می آوردم من
حق خدمت او بجای می آوردم نسبت بر سپهر حرمانه با و که به چنین امر اقدام نمود و مرا در عراق و شام بدنام
کرد و در تاریخ العالم آورده که یزید این سخنان بجهت آن بر زبان میزد که مردم بقتله امام حسین مصحاب
او نفرین می کردند و یزید را تو بیخ و سمر زدن می نمودند چه این کارند آسان کار است و این عمل سهیل
کرداری قطعه ناله پیچیده است نا حق سر بر بدین شهر باری را که بو شمس حضرت روح الامین گهواره جنبانش
نه سهیل است از عطشش تشنه کرده کربلای نوبهائی را که کله تابخ رسالت رسته شد سر و خمارانش با نده آسان است
کردن بر سر نیزه سر شاه است که داد و بیداد بر سر سلطان سل بر روی رخشانانش با بوقت قتلش از سر زده آورد
می آمد که نفرین خدا بر دشمن و بر انصار او عا نشود و گنم انرا پ آورده که یزید اهل بیت را در درون

کوشک خود بجائی مقرر ساخته بود و امام حسین روختری داشت چهار ساله و بسیار او را دوست داشتی
و او نیز پدر را بنایت دوست میداشت و تا پدرش شهید شده بود و ایم می پرسید که این آئین کجاست
پدر من می گفتند بجائی رفته است و او را با انواع تسلی می دادند و او را بیدار پدر اشتیاق عظیم
بود درین وقت که در کوشک یزید بودند شبی این دختر پدر را در خواب دید که او را در کنار گرفت از
غایت شادی بیدار شد و پدر را ندید شوقش زیاده گشت و آقا را خطراب کرده فغان در گرفت حال پرسید
گفت حال می بینم که در کنار پدر نشسته ام چون چشمم باز کردم او را نمی بینم مرا بگوئید که پدرم کجاست
که مرا بیش ازین طاقت فراق نمانده و هر چند می گفتند ای دختر صبر کن و شکیبائی پیش گیر جواب میداد که
بیت بی علم اند مرا تاب شکیبائی نیست ای طاقت روز فراق و شب تنهایی نیست یک یا پدرم را پیش
من آرید یا مرا پیش فرستید چون اهل بیت این سخن بشنیدند یکبار فریاد نهاده ایشان برآمد و
خروش در گرفتند و پدر را ز غوغای ایشان از خواب برآورد و کس فرستاد تا خبر گیر که اهل بیت را
چه واقعه شده ایشان صورت واقعه باز گفتند و خبر بریزید رسید که دختر امام حسین پدر را در خواب
و دیده و برای دیدار پدر بریطاقتی میکنند یزید گفت بروید و سر پدرش بدو بخانجیه شاید تسلی یابد
یزید آن سر را در خانه خاص خود نگاه میداشت خادمان یزید آن سر را بر طبق سجین نهاده
و مندی بی از سندس بران افکنده نزد اهل بیت آوردند و گفتند یزید می گوید که سر پدر را بدو بخانجیه
شاید که او را تسلی بید آید اما چون طبق را پیش می نهادند پرسید که این چیست گفتند آنچه می طلبی
این است همین که مندیل برگرفت سر را دید بر آن طبق نهاده آن سر را برداشت و نیک در آن
ننگر گیسیت سر پدر خود را دید آه از سینه برکشید و روی در روی پدر را لیب و لب خود بر لب وی نهاد
فی الحال جان بداد و دیگر باره اهل بیت را تعزیت امام حسین تازه شد و مصیبت شهادت پدر پذیرفت
عزل اهل باز این چه غوغا و جهان انداختی که ابراند و می برآورد می بلان برق حسرت
وز زمین و در زمان انداختی که شورشی در روزگار انس و جان کردی پدید آتش در خرمن پیر و جوان
انداختی که یزید چون ازین حال خبر یافت ایشان را تعزیت رسانید و ام کلثوم اجازت طلبید که در خارج
کوشک بنشیند و روز و تعزیت اهل بیت میداد و اجازت یافته بمنزل که جهت ماتم مقرر کرده بودند
تشریف فرمود و زمان اکابر بنقریت و حاضر گشتند و او مرثیه که در احوال تاریخی اهل بیت خواری
شهادت گفته بود می خواند و خاتون عمر بآساید و پیر می یار بودند و از غم اهل بیت میزاریدند و یک
بیت از قصیده ام کلثوم ازین است سحر مانت و جمال و آفتی الموف ساداتی و ذادنی حسرت من

بعد از عافیه عموّل فریاد که بی مونس و محواریم بماندیم با رفتن غریزان و زخم خوار بماندیم با آزاد شدن از غم
 این دو گدای و دایه در ملک فتنه گرفتار بماندیم با افکار رشتن از غم دل ایشان و رفتن ما ناله گمان بادل
 افکار بماندیم با در خاک بختند و رخ از ما برفتند افسوس که در حسرت وید بماندیم با عیسی انجیلی
 بود طیب همه لهما بگذشت همه بادل افکار بماندیم با دور روایت ابوالموید چنان است که نزدیک است
 سفر اهل بیت ساخته همه را جامه داد و در راه چنانچه لایق باشد تعیین نمودن اهل بن بشیر را مقرر کرد تا با سی
 سواد کملی در ملازمت ایشان باشد و در محافظت ایشان مبالغه بسیار کرده بجانب مدینه روان ساخت
 و امام زین العابدین سر پیر بزرگوار با سر راهی دیگر در گذشت میاید بکر بلا در بیستم ماه صفر سر آن سرور
 ببدن اعظم انتقام یافت و سرهای شهیدای دیگر یا بدان ایشان پیوست و در آن راه نعمان بن بشیر
 در ملازمت اهل بیت پیچ و پیچ فرونگذاشت قاعده تعظیم و احترام ایشان کما بین معنی و داشت
 نزول از شمال اهل بیت بر موجب خواه ایشان بود هر جا خواستند که نزول فرمودند که در هر گاه
 اراده کردند که رحلت نمودند و در وقت فرو آمدن و سوار شدن اهل بیت ملازمان نعمان دور
 و در شدند که تا ایشان را حجاب نبود و بمشایه اوبالایشان نگاه داشته که چون قریب بآمدند
 رسیدند ام کلثوم باز بنیب گفت که خواهر حقوق نعمان بر ما واجب گشت ما هیچ چیز نداییم که بوسیله
 و هم زمین فرمود که صدقت راست گفتی ما لئالی نیست ما را چپ نگر اما تحلیلنا کردیم که دیو را و پیر را
 که ما را هست بدو فرستیم پس آن پیر ایها از دست گوش و گردن و انگشتان بیرون آورده بدو فرستادند
 و عذر خواهی نمودند که این بعضی از جزای خدمت است و دنیا و باقی پادشاهان مصاحبت تو در دنیا
 بتو خواهیم رسانید پس نعمان مطلقاً چیزی را از آن قبول نکرد و همه را پیش ایشان فرستاده پیغام داد که اگر
 هم ای ما بشما اشرافان نزدیک بود اما رعایت حرمت شما بفرضی از اعراض نیامی واقع نشد بلکه برای ششوی
 جد بزرگوار شما کردم و بجز آنکه خدمت من قبول اهل بیت نمی صلی الله علیه و سلم اقتاد و من شکر این نعمت
 چگونه توانم کردن و سپاس از بی این موهبت که نامزد من شده چه نوع بجائی تو انتم آورد و همیشه
 لید الحمد که او را یوری بخت بلند به چنین منصب شایسته ندادم و دو نعمت که اهل بیت (اوراد های
 خبر کردند و ایشان را به مدینه رسانیده باز گشت اما راوی گوید که چون اهل مدینه خبر آمدن اهل بیت شنوند
 فغان از ایشان برآورد و ملازمها و انصار از صفار و کبار حتی زنان و کودکان ایشان قرین ناله و
 وزاری و رفیق گریه سوگاری بانها را اضطراب و بغیراری با استقبال ایشان بیرون آمدند و چون امام
 زین العابدین را با دو نفر از احمسین و خواهران شما نداده کوتین بدیدند پیر و دل و سوز جگر در خاک

غلطی نداشتند و با دیده گریان و سینه سوزان منقول این کلام مع اهل بیت میرسانیدند قطعه عالمی را جان و رین
 ماتم پریشان گشته است ای خانه دلها ازین اندوه و بیان گشته است ای آفتاب از بر تیر رفته سوی
 که بلاء با یس کرب و بلا در خاک پنهان گشته است ای در زمره الرایض آورده که بیخ نوبت در
 مدینه حضرت رسالت خبر غمی و فزونی افتاده که مردم گمان برده اند که قیامت قائم شده اول
 آن روز که حضرت رسول صلی الله علیه و سلم در حرب احد بود که شیطان نداری و او که الان تحملاً
 فنی قتل خروش فغان از زن و مرد برآید چنانچه حیران حیرات رسالت صلی الله علیه و سلم و بنات کلام و متول عذرا
 بی اختیار بجانب صدوران شدند و شمه ازین حکایت بقی ذکر یافته دو روزی که حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم ازین
 حجره فانی متوجه ریاض رضای سبحانی شده یکس خواب و از اهل مدینه الا که در غم و غصه و ماتم بود و سوم و نهمی که خبر
 شهادت مرتضی اعلی از کوفه با سماع اهل مدینه رسید فغان برکشیدند و گویا ماتم پیغمبر صلی الله علیه و سلم تازه
 شد چهارم زمانه که امام حسین اعظمیست مکه کرده بود و عجمه کوفه داشت و خواهران و دختران
 را می برد و اهل مدینه را دوع میگرداند و میگرداند و میگرداند که اهل بیت از شام در رسیدند و اهل مدینه استقبال
 نموده تعزیت در گرفتند اما اهل بیت که مدینه رسیدند از گور راه بروند مصطفی صلی الله علیه و سلم رفتند
 با و از سوزناک از جای چاک چاک نعره برکشیدند که حاجت اهل مدینه است و اسنبل و اسنبل و اسنبل و اسنبل
 خاندان تویم غریبان و دو مان تویم سوزان و گریان از غم فرزندان تویم محنت کشیدگان با و یه هجران
 تویم مظلومان صحرا می در و بلا تویم پوچران بریا بان رخ و عنایم گدازد بختی کوفیان پوچ تویم از روده
 خنجر شمشیر بی شرم و جیایم تشنه لبان آب فرایم گدازد بختی کوفیان پوچ تویم از روده
 دلیند تو آورده ایم داز شرارت اشهراد چاه بروند عرش شبنامه تو آورده ایم قطعه یار رسول الله برآر
 از روضه سرتابگری اهل بیت خوشنشین را ناز و بهار و حزن و اندوه پلای و شمعان وین گرفتار آمده
 کس بهاداد در جهان هرگز گرفتار این چنین اهل بیت اینجا گریان و نالان که تا کاه ام سلمه رضی الله
 عنها از حجره طاهره خود بیرون آمد غریوان و نالان شیشه خاک که بلاء که خون شده بود در دست گرفته
 و دختر امام حسین را که بیار بود در دست دیگر گرفته چون اهل بیت مادر مومنان را دیدند و آن خاک
 خون شده را مشاهده کردند و در سوز ایشان منتضا عفت و متراوت شده دختران امام حسین
 و خواهران شام سلمه را در کنار گرفته و دختر شانه زده را پریش بسیار کردند بیان این تعزیت
 که بر سر روضه حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم واقع شد از سر حد تقیر بر شجاعت است اقصای
 وادانی مدینه وین ماتم مهیم و خواص عوام ازین مصیبت در اندوه عظیم بیست مظلومان در جهان کون

فساد کس چنین نغمیت ندارد و یاد آمد سلسلہ اہل بیت راستی بسیار داد و کسائی را که از غم امام حسین می گریستند
وعدہ بنو ابیہار فرمود و گریہ بر امام حسین ثواب بی غایت دارد و چنانچہ قبل ازین گذشت کہ گریستن
و گریانیدن موجب قبول بہشت است و در عیون الزمان کو بہشت کہ پسرخیل خزاہی روایت کرده کہ چون ہر دم
را اوقات حاضر اندر زبانش بہشت شد و در ویش سیاہ گشت من ازین واقعہ تیر رسیدم و این صورت
را از مردم پوچشیدم و گفتم تا اورا پنهان بخشند و دفن کردند و من از جہت بسیار بلول و محزون ہوں
شبانہ و برادر خواب دیدم کہ باروی روشن و جامہ سفید نیک پوشیدہ گفتم ای پدر رخ سبحانہ و تعالیٰ
باتو چو کہ گفتم مرا بیا نزدیکم بوقت مرگ علامات عجب بر تو پیدا آمد گفت آے سیاهی روی
و کہ تو کہ زبان من از ان بود کہ خرمی خودم و چون مردم را بہتہ اندر آورد و نہ ہچنان باروی سیاہ و
زبان گنگ بودم تا گاہ دیدم کہ رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم باید و گفت و خیل توئی گفتم آے
یا رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم گفت بخوان آن مژہ کہ در رخ شہیدان اہل بیت من گفتم بر خاتم شہر
لا اضرک اللہ سنن الی ہر ان ضحکت و الی الی الی عطل و من قل قمر و الی الی الی ایام شہداء
و حضرت رسول صلی اللہ علیہ وسلم میگفت چون شعر تمام کردم فرمود کہ نیکو گفتم و مرا شفاعت کرد تا بہ
بخشدند و این جامہ رسول خدا است کہ در بردارم و ازین خبر معلوم میشود کہ یہ حقیقہ معلوم موجب
از جہیل و جزای جزیل است شہیدی دیدہ کہ بہر شہید را باشد شہید را یکبار یاد از نور سعادت روشنی روز شہداء از عشق شہداء
شاہ شہیدان یاد کن کہ ہر اشک از جزو دیدہ خونین بر آید ہر کہ او را در گریان است از جہلین یا بالہن من و فرود آمدن او

فصل دوم در عقوبت قاتلان امام حسین رضی اللہ عنہ

فصل ازین حدیثی و بہ عقوبت قاتلان شاہزاد از صفحہ رضویہ نقل افتادہ کہ کشندہ
امام حسین و زناوتی است از آتش دوست و یارے او بسلاسل آتش متغیر و عقوبات او فزون از حد
و حد و باشد و ہم و صحیفہ شریفہ اسناد عالی حضرت رضویہ مذکور است کہ حضرت رسالت پشاه
صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کہ موسیٰ بن عمران بعد از وفات ہارون علیہما السلام دست و عابد رگاہ کبریا
برداشت کہ الکی برادر ہارون شہرت فوات چشید و رخت از زندان فنا بوستان بنہا کشید
مرا در ایام رخت سبحانہ بر دوشی فرستاد کہ اگر از من آمرزش اولین و آخرین میطلبی دعائے ترا
اجابت کنم و ہمہ ایام زخم مرا قاتل حسین بن علی را کہ من بخود انتقام حسین از قاتل او خواہم کشید
و ہر کس کہ او پنهان خولی بریزد چنان افتد کہ ہرگز بر نخیزد و کہ کشتن از ریب آورده کہ ہرگز بریزد

همه ناراد و نرخ ماری است که در اشد بیدار و هر روز بمقتاد و بار می لرزد و از دهر می بریزد و حق سبحانه و تعالی میفرماید
 که ای شدید چه میخوای میگوید آتی حق و سبقت فاطمان حسین را بمن حواله کن تا زهر پای خود بر ایشان ریزیم و
 حقتعالی با او میگوید که ساکن شو که عقاب ایشان حواله است همه ابیدریغ خواهی گردید و دوران عقوبت
 مختصی کانی خواهد شد که بعد از این خود عقوبات آخر ایشان است که پایان ندارد و در میان نیز همه محاربان
 کوفه و شام که در آن محسره که حاضر بوده اند از پاسبان و نظار گیان و آنکه حاضر نبوده اما
 بقتل امام حسین شادی کرده هر یک به بلای بزرگ و منای عظیم مبتلا شده اند و کفر الغریب از امام
 سلمی نقل کرده اند که فرمود که یکی از خوارج نزد ما بود و ما از قتله امام حسین سخن میگفتیم شخصی از
 اهل مجلس گفت هیچکس شاد نگشت بکشتن امام حسین الا آنکه در بدترین جای هر دو آن خارجی گفت
 دروغ نمی گوید یا اهل العراق من شاد و گشتم بقتل وی و مرا هیچ کردی نرسیده است و هنوز در جمع
 ما بود که شراره از چراغ بحسب و بقدرت الهی در ریش وی افتاد و آغاز سوختن کرد آن کس بخواست
 و بسوخته آب و دیده خود را در جوی افکند و هیچ وجه آن آتش فرو نه نشست و در درون آب
 گوشت و پوست او می سوخت تا در میان آتش و آب بر دو سر او افتاد و خداوند آنجا بر دیده او و الا با
 تپاوه که فرو آب نماند و شهیدان را چون آتش در زوی با بادت بیشک میان آب و آتش سوختن
 امام حسین بصری نقل فرموده که مردی پیش ما می آمد که مرا مسائل شرعی تعلیم میداد و از صحبت او نصرت
 عظیم بود زیرا که در وقت تکلیف از وی می آید که هیچ شانه طاقت آن نمی آورد و ما از مردم می آید که سبب آن
 تن از سوسه با بر سیم آخر او را در زنده از آن حال سوال کردیم بنایت تحمل و تحمل شد و گفت من از حال
 خود شکار خبر دهم اما از سر انکه بدیدارید که من با آن نمایان بودم که بر لب آب فرشت نگهبانی میکرد و ندا لشکر
 امام حسین آید بر نماند و دید که نمی آید و او را از آب منع میکردیم بعد از واقعه که با شمشیر و خواب بریدم که
 قیامت قائم شده و من در لشکر عظیمم که تمام واکا بر صیای لب آب خود نشسته اند و برخی دیگر از
 اصحاب بر پایه ایستاده و صبحی ستایان مردم را بر سر میهند من پیش حضرت رسول صلی الله علیه و سلم
 آمدم و آب طلبیدم حضرت فرمود که آتش و میوه هیچکس آب بمن نداد تا سه گشت من است تا شهیدم کردم
 و هیچکس نشد بر آید و بر سید و آب بر عطش من نماند و من چهارم که فریاد مردم حضرت رسالت صلی الله علیه
 و سلم فرمود که هر آتش میوه بگفتند یا رسول الله این کس از شما است که بر کنار فرات نشسته بود
 و تشنه گان لشکر امام حسین را آب نمیداد حضرت رسول صلی الله علیه و سلم فرمود اسقفه قطرانها
 ادر فرمود که از قطران بیا شما نمید چون از آن قطران بپیمید و بیدار گشتم این تن با خود یافتیم و هر چه خوردیم

قطران می شود و راجحه آن موجب کراهت مشام مردان است امام حسن بصری فرمود که دیگر نزد ما میباید آنرا
 خاطر مار و اهر و اورا عذر خواستند و اندک زمانی را بخجاری تمام بگردیدند اعدای تراد و خداوند
 هر گز که از آن تبر نیا شد ابو الفخرا آورده که مرصع را در طواف خانه گنجیه دیدند نقاب بر و فرود گذاشته
 می گفتند خدا یا مبر ایما مرز و دایم که نیامری سادات و مشایخ حرم گفتند ای عزیز تو میدی از رحمت
 خدای کفر است و هر چند کسی را گناه بسیار و جنابت بسیار بود چون بدرگاه حق رجوع نماید و پدید تو بد
 و انابت و زاری و ندامت پیش آید امید آفرینش است پیش اگر چه جرم بیش از پیش داریم
 بالطف خدا امید داریم که تو چهر اظهار ناامیدی بی کنی و از ناظر زید بن خنی خبر میدی آن مرد گفت
 بیا مید و قصه هر ابش نوید نماید ایند که نمیدی من از چسبیت گفتند بگو تا بشنوم و هر یک حصه
 عبرت از قصه تو بر داریم گفت من و آن لشکر بودم که با امام حسین جنگ میکرد و در و لب را از
 شهادت آنحضرت رفیق آن خیل شدم که سر مبارک شاهزاده بشام می بردند و ما پنججاه
 کس بودیم که نگهبانی آن سر بامیکر و دیم آن بدایر پیروز و خمیر بر با فرمی آمدند سر مبارک را در میان
 می نهادند و گرد و برگرد آن حلقه زده نمیزدند و من از ویرایشان می نگارستم و گاه گاه بر احوال شقاوت
 مال خودی که تسیم شبی از شهر بامان عادت خود بعد از شرب خمر مست شدند و تحقیقت و من در جواب
 نمی شدم ناگاه آواز ناله زاری شنیدم و کسی را نمی دیدم و شانه این حال بالا نگریستم چنان بنظر
 من آمد که در آسمان بکشدند و معاينه دیدم که خمیه از نو فرود آورده و در برابر سر امام حسین و در هوا بایستاده
 و سه تن بار و بهای روحانی ایستاده پرسیدم که اینها چه کسانی گفتند مقربان درگاه صمدیت اند یکی
 جبرئیل است و دوم میکائیل و دیگر اسرافیل ناگاه جبرئیل علیه السلام بر خمیه شد و گفت انزل
 یا صفی الله فرود آی ای آدم صفی الله دیدم که آدم و شیت و اوریس فرود آمدند و سرشان را در
 زیارت کردند باز بر خمیه شد و گفت که انزل یا یحیی الله دیدم که یوحنا و سام فرود آمدند و زیارت
 دیگر فرمود که انزل یا خلیل الله ابراهیم و اسمعیل و اسحق فرود آمدند و دیگر باره فرمود که انزل یا کلیم الله
 موسی و هارون نزول فرمودند بار و دیگر گفت انزل یا کاو ح الله عیسی و شمعون نازل شدند و بر سر مبارک
 که فرمودی آمد سر مبارک امام حسین را زیارت میکرد و در آخر بر خمیه آمد و گفت انزل یا حبیب الله
 حضرت مصطفی صلی الله علیه و سلم نزول اجلال از زانی فرمود و بزرگان صحابه و اشراف اهل بیت
 چون امیر المؤمنین علی و امیر المؤمنین حسن و حمزه و جعفر طیار و اما چون رسول صلی الله علیه و سلم از آن خمیه
 بر زیر آمد دیدم که سر امام حسین از جاسی خود حرکت کرد و نهفتاد قدم پیش باز و پدید سر نورانی خود بر پشت

پایه آنحضرت نهاده با دوازدهمین گفت یا ایچله بی بین که از شما کاران بوفنا و اباجا با وجود جفا بمن چهار سید سید
عالم صلی الله علیه و سلم آن سر را برداشت و در کوسارک و در کوفه لایق دیگر برآورد و همه انبیا بوقت آنحضرت
حی گریستند غریب آدم و بن عزیم و در و مبتدا است شتی فوج غرق طوفان ابتلا است یا ای خلیل ز آتش
نزد و دم مرگ یا این شعله بین که در جگر شاه که بلا است از نگین چهرست پیر من موسی ز نزل که در دست خسته جبهه عیسی
چرا قیامت است یا گویند بر امام سلطان بن حسین یا خدین خروش و ولوله و خیل نبیا است یا اینها غم از بر لعل
مصلطه خورند آن خورشید غمهاست که بر جان مصطفی است اگر تفتی بگریه ازین غصه و خور است یا در فاطمه بنابر ازین
حاله دارد است که نشسته بر زمین بود و بیکه بر سر و در هر که بگریه و غم مبتلا است جبرئیل علیه السلام پیش آن گفت رسول الله اگر
فرمانی با اهل کوفه دشنام آن کنم که با قوم لوط علیه السلام که دم حضرت فرمود که آن میخواهم
که فردای قیامت بر ایشان خشمی کنم جبرئیل گفت یا سید التقلین جمعی ملائکه فرو آمدند میگوبند
که ما را فرموده اند که این نجاه تن را بپاک کنم رسول علیه السلام گفت گویند آنچه ایشان را
گفته اند آن فرشتگان هر بهایه ایشان درشتند هر که را حربه بر روی زدند و آتش در و
اقدا و بسوخته تا چهل و نه کس سوخته شدند چون نوبت بمن رسید گفتم الا مان یا
رسول الله گفت برو لا غفرانك الله لك خدایت میام زادن شک ندارم که سخن
پتیا مغلط نیست اهل حرم گفته نقاب چرا فرو گذاشته گفت از بول آن واقعه هیات
من تغییر گرفته است پس بمبالغم مردم نقاب برداشت رویش چون روی شوک بود و دندانهاش
چون مشک که از دهن بیرون آمده سادات و مشایخ حرم گفتند و در شوا از نزدیک ما
تا شامت تو بحاضران نزد آن شخص نقاب فرو گذاشته از حرم بیرون رفت هنوز
ده قدم خارج حرم نهاده بود که صاعقه از هوا درآمد و آن ناپاک را پاک بسوخت نظم
از برق سستم بر که زو آتش بشهیدان یا شد سوخت صاعقه خشم آگهی یا وزیر که الم یافت
دل آن شه مظلوم یا حفا که بیاد ملی نانتها بی راویان معتبر آورده اند که بعد از شهادت امام
حسین و سایر شهدا هیچ یک از امر او سر و ازان لشکر سپه زیاد سوار و پیاده و خاوم و محمد و ام ایشان
و می با سایش نردند و آبی بخوشد لی نخوردند و اندک زمانی را هر یک بعقوبت و دیگر که سبب
عبرت عالمیان بوده پاک شده اند و در شوا آورده که بصحت رسیده است که هیچکس از
قاتلان امیر المومنین حسین و اصحاب و نماز که پیش از مرگ نصیحت نشد و مبتلا گشت بقتل
یا بیلا که دیگر در کفر الغرایب آورده که بعد از شهادت شاهزاده جایزین برید از و سعه عمامه

مغز و پیرایه داشته بر سر نهاده فی الحال دیوانه شد و مانع وی می‌تنبه مجنونا گشت که بسلاسل مقیدش
ساختند و در آن قید فوت شد برنجیر سلسله ذرها سبوت فلکها سلسل گشت و جوت
حضرتی فیض مظهرش از تن پاکیزه بر کشیده پوشیدار ص شد و در آن کرته پاک صد و هفتده سوراخ
شمرند که آثار زخمها و جراحتها بود و گفته اند قمیص آنحضرت را عبد الرحمن بن حصین پوشید و بر صحنه
و موی سر و حاس او فرو ریخته عبرت عالمیان شد اسود بن خطله یک شمشیر آنحضرت را بر گرفت
علت جدام بروی پدید آمد و خوره در همه اعضای وی افتاد و سقط گشت مالک بن بسیار
جوشن شاهزاده را بر گرفت از عقل بنیاده یاده گوی شد و مردم با وی نعل و خربیت میگردید و سنگ
بر وی میزدند عاقبت کسی بازی بازی سنگ بر سر زد و بدان صحنه مغزش بریشان شد
و در شواهد آورده که شمر فی الجوشن مقتدر سرخ در میان بارگاه امام حسین یافتند بود و بعضی از آن
بدنتر خود بخشنده و خزان را بر زگر می داد تا ز برای وی زیور ساز و چون زرگران زر را با آتش
بر و در آتش بسیار ناچیز گشت چون شمر آن را شنید زرگر را طایفه باقی زر را بدو داد که این
را در حضور من در آتش نه چون زرگران را در آتش نهادن نیز ناچیز شد و می آرد که سینه خیز
از شاهزاده مانده بود آن بدختان آن را بگشتند و به بخت چنان تلخ بود که هیچ کس از آن
لقمه نتوانست خورد و قصه عقوبات قبله امام حسین در دنیا و قتل ایشان با لوناخ خواری
و شقت بسیار بوده بدست ابراهیم اشتر و مختار و غیر ایشان از دوستان ان ل بیت سید اختیار
که در کتب مذکور است و مسطور و الله علیه بذات الصد و امام یافعی در کتاب مرآت الایمان
آورده که بعد از قتل امام حسین اندک وقت را سر عبید الله زیار و بدار لاه کوفه آوردند و آن
سر خبیث ندیم را آنجا که سر طیب مکرم امام حسین نهاده بودند نهادند و امام ترندی به سینه خود
از عماره بن عبید نقل میکند که چون سر سیر زیار و اصحاب او را میسجد کوفه آوردند و لویه نهادند من بدینجا
رسیدم و آواز مردم شنیدم که می گفتند آمد آمد ناگاه مار سی بریاد و بمیان آن سر مار
آمده بسوراخ بینی عبید الله زیار در رفت و اندک زمانی درنگ کرده بیرون آمد و بر رفت
تا از نظر مردم غایب شد باز فریاد مردم برآمد که آمد آمد و بید که همان مار بیاد و همان عمل که پیشتر
کرده بود تکرار نمود و چند نوبت این عمل مشاهده افتاد امام یافعی فرمود که علما فرموده اند که این کافران
آن فعل بود که با سر امام حسین از و ظاهر شد و این از نشانه های عذاب آشکارای دینست برین
نقل در شواهد نیز مذکور است و هم در شواهد آورده که یکی از بدختان در مدینه خطبه خواند

و قتل امیر المومنین حسین اطهار بشاشت کرد و شبیه آنرا در برتبه آواز شنیدند و صاحب آواز را
 ندیدند و گفتم بیت شنیدند که میخواند و یکی از آن این است **مَنْ مَشَى إِلَى الْقَاتِلِ كَجَمَلٍ وَاحْسِدْنَا**
ابْنَهُ و ابا العن ابی القاتل ای کشتندگان حسین از روی جهل و بیخردی قمره با و شمارا لعناب
 و نوح و به بند و سخن حسین و ترجمه بیت دیگر آنست که هر که در آسمان است بر شما نفرین میکند
 از ارواح انبیاء از ملائکه و گروه مقربان معنی بیت سوم چنین است که شما لعنت کرده شداید
 بر زبان پسر و او یعنی سلیمان علیه السلام و بر زبان عیسی که صاحب ایل است علیه السلام
 و هم در خواب نقل کرده که از غازیان ارض و م گفته است که در کنایس ایشان دیدم که نوشته
 بودند **مَنْ مَشَى إِلَى الْقَاتِلِ كَجَمَلٍ وَاحْسِدْنَا** شفاعت هجده بودم الحساب پرسمم که این را
 که نوشته ولی نوشته اند گفته اند میبایدیم ابوالمنافر گفته که این چهار بیت است و در تاریخ مشرق
 این ابیات هم در تحت او بوده حساب کرده اند پس بعد سال پیش از مبعث حضرت رسول صلی الله
 علیه و سلم بوده و ترجمه این بیت که مسطور شده این است که آیا میدارند استقامت بر سجیل
 تعجب است یعنی چگونه امید میدارند که در به که امام حسین را شهید کند شفاعت جدا و را
 در روز شمار و بس غریب است که کسی فرزند کسی را بظلم و جفا بقتل رساند و خوابد که پدر آن ظالم
 مقتول او را شفاعت کند قطع تعجب است که مر از آن بعین که از سر جهل انداشت حرمت
 اولاد پاک مصطفوی بر سخت خون جنین و هنوز میدارد طبع لمطع خدا و شفاعت نبوی امید
 بعنایت الهی و حمایت حضرت رسالت پناهی صلی الله علیه و سلم آنست که از مواسب فضل احمدی
 و میامن شفاعت احمدی صلی الله علیه و سلم قسطی اتم کمل و سهمی اتم اتمل بر روزگار محنت زوگان آخر الزما
 که در اتم شاه شهیدان بادیده گریان و سینه بریان و ماضی شوند و داستان تکایات جگر سوز
 و روایات غم اندوز شهید اگر بلامی شنوند و اصل و متوال را و فرمایند کتاب خوانند و شنوند
 و نویسنده را از مشوایات آن نوشندگان شربت شهادت و کرامت آن نوشندگان
 خلعت سعادت محروم و به بهره نگذار و به باغی ای جهان آفرین بجان حسین بغم و در و بیکار
 حسین که رسائی ثواب آن شهدا به بصیبت رسیدگان حسین آیین یارب العالمین
 خاتم و روزگار و سلسله و سلسله بعضی از ایشان بیاید آنست که
 حضرت امیر المومنین علی را قبول شهادت و شش فرزند بوده و پسر و پسر و پسر و پسر و پسر
 الدین علی بن ابی طالب فرمود که فرزند پسر بوده شش در حال حیات و متوفی شده اند محسن بجا میباید

و سیزدهمین و بیست و نهمین پسرانند از حسن و حسین محمد خنید ابو بکر عثمان عون جعفر عباس و فضل
عباس و حسن و عثمان و در کربلا شربت شهادت چشیدند و ابو بکر که چهارم نام داشت و عثمان و عون
و جعفر و عباس و فضل و عباس بقول یحیی عمر علی بن عمر در آن حرب بوده و شهادت شهادت قاضی گشته
و از پنج پسر ایشان عقوبت مانده حسن و حسین و محمد اکبر که محمد خنید گویند و عباس شهید و محمد اطرف و ما
انجاء از کربلا و شهادت ایشان سید بن علی بن جعفر و اسامه بن ابی العباس و ابی العباس و ابی العباس
یا کنیم و در دو مقصد **فصل اول** عقوبت بنده شهید ابی محمد حسن بن علی بن ابی طالب که اکبر
اولاد امیر است و ایام دوم است لقب **وختیله** و سید ولد است و در نصف رمضان
تأش من الهجرة بود و فالت شیت بنده نیست و نهم هجری است **وختیله** من الهجرة عمر شریفش
چهل و شش سال بوده و پنج ماه و نیم و او را شانزده فرزند بوده یازده پسر و زید و حسن و حسین
و طاهر و اسمعیل و عبد الله و حمزه و یعقوب و عبد الرحمن و عمر قاسم ازین جمله عباس و قاسم
با عمر بزرگوار خود و در کربلا حاضر بودند و نیز شهادت مسته گشته غریمت دار القادر نمودند و از چهار
پسر او را عقوبت ماند زید و حسن و حسین و کثرت سادات حسنی و انبیا و ائمه از ایشان کاشش
فی نصف النهار یکبار شهادت رسیده مصرع عمر آیت آفتاب محتاج حقیقت است و درین اوراق
بعضی از اکابر از نسل این دو بزرگوار علم ظهور بر او افتاده اند یا و کتب لطیفه که سید حسب و نسب
جمال الدین احمد عتبه رحمه الله در مؤلفات خود آورده و ذکر عقوبت هر یک بر سبیل اختصار
و فضل جدا گانه بیاریم **فصل اول** اما عقوبت زید بن حسن که او را ابو الحسن گفتند که از
پسر او حسن بن زید است که کینست او ابو محمد بود و در زمان دوانقی امارت مدینه تلقین بدو داشت
و او را از مہمیت پسر عقوبت است ابو محمد اسمعیل اولاد چهارتن اندک اند و از ان سه تن بسیار آنها
که کمتر ندیده است و از نسل او قبیلہ خطیبان اند و دوم زید از نسل او بنو طاهر اند و در ایشان
اختلاف است سوم عبد الله اولاد او نیز اندک بوده اند چهارم ابراهیم و فرزند ان ابو
بغیرت افتادند و در طر حش از مہمیت و نصیبین با و جیشہ اما آنها که اولاد ایشان بسیار بوده یکی
اسمعیل است که داعی الکبیر و داعی الاول نیز گویند و مدتی و طبرستان پادشاه بود از نسل
او است و قبایل ایشان بسیار است و دیگر علی است که امام **عظیم** که در مسجد الشجره بنواچی است
و در ارومی حاجت روا تلقین است از فرزندان او است دایشانرا نیز بیوت و عشا میرزا یاده از حد
سوم قاسم و اصح است که عقوبت و عبد الرحمن شجر نیست و محمد بطحانی و بس ابی طحانیان بسیارند

در سینه و یاد ابوالحسن بر احمد و برادرانش سیدان بنی از نسل هارون بن یحیی انان و ابوالحسن بن یحیی
 و ابوالحسن بن محمد بن زینب بن علی بن ابی طالب و ابوالحسن بن محمد بن زینب بن علی بن ابی طالب
 و ابوالحسن بن احمد بن زینب بن علی بن ابی طالب و ابوالحسن بن محمد بن زینب بن علی بن ابی طالب
 رسید از نسل حسن بن قاسم بن علی بن ابی طالب که پادشاه یاسه بود و سبکیده از انکه زیدیه است
 هم از نسل عبدالرحمن است و یحیی که کنیه اندا و شجره است از نسل ابی و سادات و از نسل ابی و سادات
 و طبرستان هم از عیبه الرحمن اند اما شجره یاران ایشان نیز جماعتی بر که بوده اند محمد بن مسلم و حسن
 زهرین که ابوالحسن را نیکویم از نسل محمد بن شجره اند و نیز شکار و نبوده هم از بن قبیله اند و ابوالحسن بن احمد که داماد
 حسن بن زید و ابی الکبیر است از نسل علی شجره است و ابی القیصر نیز از ایشان است و محمد بن حمزه
 تا عقب حسن بنی از نسل پسر است و حسن بنی را ابوالحسن گفت که در بنایت جمیل و جلیل بود
 و او را او عیبه آن شد که یکی از نسلان هم خود حسین بن علی را بعقد خود در آرد و حسین و دختر
 خود فاطمه و سکنه را بر دوش کرد و گفت اسامی پسر برادر من هر کدام از بن و دختری
 اختیار کن تا بعقد تو و بر آرم حسن بنی شرم داشت که یکی را اختیار کند و مبارک
 در پیش انداخت و خاموشی بایستاد حسین گفت یابن اخی من از برکت تو فاطمه
 را اختیار کردم که بسیار بهادر من فاطمه زهرا قبول عذر امثالها است و او پس دختر خود
 فاطمه را بخت داد و دختر اسامی گفت که حسن را از دختر حسین پسر و ابوالحسن الله
 محض و برادر اسیم غم و حسن مثلث و ایشان بر همه سادات فخر کردند که ما و ما دختر
 حسین است و پدر ما برادر حسن را و پسر دیگر بود و او و دو جعفر و ما و ایشان ام ولد
 بود حبیب بن رومیه اما ابوسلیمان و او و بن حسین در حبس منصور و ابی قتی و افتاد مادرش
 التجا با امام جعفر صادق نمود و امام او را عاسی نعیم فرمود که در روز استفتاح
 بخوان تا پسر است از زندان خلاص یابد امام داود آن دعا را در روز مذکور بخواند و فرزندش
 از آن مجلس نجات یافت و مالا همان دعا را روز استفتاح بخوانند و بدعا که ام
 داود مشهور است و عقب داود از پسر و سلسله سلیمان است و بنو قتیاده در مصر
 و ابوتغلب و روسای نصیبین و سادات آل طاووس همه از نسل سلیمان اند اما
 ابوالحسن جعفر بن حسن مرد بزرگ و مشهور بود و سادات یحیی از نسل محمد بن سلیمان
 که پسر حسن جعفر بوده و یحیی که امیر کوفه بوده و در زمان مامون خلیفه پسر عیبه الله

بن حسن جغتو و محمد اوج پسر عیسی اندامیر است و بنو الملوک من از اولاد او است
 اند و بنو الکیش در ولایت شام از نسل ابو سلیمان محمد بن عبید الله اند اما ابو علی حسن شمش
 از اکابر و در خود پوده و ابو الحسن علی بن عابد از اولاد او است و ابو علی عابد بن حسن
 علی شمش صاحب فتح است که در زمان پادوی خروج کرد و جماعت مساوات علوی یابد
 بودند پادوی کس فرستاد تا همه را شمش کردند و از امام محمد تقی منقول است که بعد از
 قضیه که بلا یسج واقع شد اهل بیت مار شمش تر از واقعه فتح نبوده اما عجب الله محض و ابراهیم
 عمر کثیر الاولاد بوده اند و از اعتقاد ایشان بسیار بزرگان خاصه اند و ما شمش از
 عقب هر یک در وصله ایراد کنیم و حاصل عیسی الله محض شیخ بنی هاشم بوده
 و در زمان خود او را محض گفتند یعنی خالص چه خلاصه و سبب بود مادرش فاطمه بنت ابی طالب
 و پدرش حسن بن الحسن و ادبنا بیت شمش بوده حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم و از او پسر پدید
 که شمش است محض همه می مانند گفت با آنکه همه کس را از زود است که از ما پسر شده و مادر زود است
 بر کم و از دیگران هاشم بیست و در از وی زبیده ماند و دیگران ما را پسر شده و اگر آن نیست از زود و
 عقب او از شمش پسر است محمد و ابراهیم و موسی و یحیی و سلیمان و در لیس اما محمد صاحب
 نفس زکیه بود که او را ابو القاسم می گفتند و در کابر زمان او را مدعی النسب و او در چه نام او محمد
 بود و کنیتش ابو القاسم و نام پدرش عبد الله و در حدیث مشهور آمده که مهدی از فرزندان
 من باشد نام او نام من و نام پدر او نام پدر من و در حدیث دیگر است که کنیت
 او کنیت من و عظمای بنی هاشم همه بوی سمنطه و نودست و در حدیثی شایسته از جعفر نقل کرده است
 که در چهار سال در شکم مادر بود و چون متولد شد در میان دو کشتاد خالک سیه بود و پسر پدید
 او خروج کرد و در مدینه و امام مالک رحمه الله قدر می میداد و مردمان را که با وی خروج کنی و یاری
 در و گاری و بعد اداری او فرو گذارید و ابو جعفر و ابی شکر مبرک فرستاد و بالشکر خود را استقبال
 بدون آمده محاربه واقع شد و او را حجاز از بیت بقتل رسید و چون در حدیث واقع شده
 بود که از فرزندان من نفس زکیه با حجاز از بیت کشته خواهد شد اما نفس زکیه عیسی و او در عقب
 او از پسرش ابی محمد عیسی الله شمس الکابلی است که او بعد از شهادت پدرش گریه بولا بیت بسته
 رفت و در کابل شهید شد و ابو جعفر نقیب کوه و ابو اسد بن یحیی و ابی ابراهیم کاشی و ابو طالب
 محمد بن جبرائیل از بنی اشتر اند اما اینهم قبیل یا حمیری کنیت او ابو الحسن بود و قریه او ناخدری

قتل کرده اند که دم شتر مرده گرفته و بر جاسه بسته و بودی نیز که شتر بر فتی دوم او در دست
 ابراهیم بماند و او از کبار علما بوده و در شب دوشنبه غزه رمضان ۱۲۵۵ هجری بمصره خرمیج کرد
 و پس از کار برید و بخت کرده بود و ند چون امام عیسی و عباد بن منصور و بخت رسیده
 که امام عظیم ابو حنیفه کوئی رحمت اندیز و بخت او بوده و خروج با وی و میا و نشت و نصرت و س
 فتوی میداده و پسر خود حماد را چهار هزار درم به نزد وی فرستاد و نامه نوشت و در آنجا یاد کرد و اگر نه
 حفظ امانات و در این مردم که نزدیک سن است مراد من میگردد و الا بتولاحتی شده تقویت تو
 میکنم و این نامه بدست دو انبیتی افتاد و بر ابو حنیفه رسیده و تغییر شد و او را ایذائی کرد که سبب قتل
 وی گشت و آوردند که بخورده بنزد امام عظیم آمد و گفت تو فتوی دادی پسر مرا بخروج بیا ابراهیم
 و اورفت و کشته شد امام فرمود که کاشیکه من بجای پسر تو بودی الفتقه دو انبیتی لشکر بفرست
 فرستاد و ابراهیم نیز از بصره برون آمد با عسکری دو انبیتی محارب نمود و بعد از انهم لشکر
 دو انبیتی تیر بر پیشانی ابراهیم آمد و شهید شد و در دیده یا حمری و او قریه است قریباً بکوفه
 و عقب او از پسرش حسن است و پس و بنوا لارزق و صاحب خانم و رزق الله ملقب بجناب پس
 از نسلش اندام موسی کنیتش ابو الحسن است و چون لون مبارکش اندکی سیاهی مایل بود و او در شش
 او را چون لقب او و عقب او از پسر است اول عبد الله که شیخ صالح گفتند و او را نیز رضا القتب
 و او بود و موسی بنحو است که او را دلی عهد خود سازد و با نمود و بگریخت و در بایه اقامت نمود و تا
 بهما بخاند عوتقی را البیک اجابت فرمود و دوم ابراهیم و عقب او از ابراهیم یوسف اخضر است
 و یوسف امیر و ابو جعفر حاکم میامه و بنو جمیدان همه از نسلش اندام شیخ صالح عقب او از بنو
 پسر است موسی ثانی و سلیمان و احمد یحیی و صالح و از اولاد صالح آل ابی الحسن کاند و آل حسن
 و آل بنیم اما یحیی ملقب است بسویتی و اولاد او را سولقیون خوانند و ابو الغنائم و آل ابی
 الحمد از نسل یحیی اندام محمد ملقب است بمسور که در حرب بس سوار می نمود و اولاد او را احمد یون
 خوانند و ایشان بسیار اند همه اهل زیاست و حکومت و بنی عمق آل المطر و آل حمزه و کرامیون
 و آل عرقه و آل جاز و آل سلمه و بنی السراج همه از نسل احمد مسور اند اما سلیمان سیدی و جیه
 و او و صاحب باس و سطوت و بشجاعت و سخاوت مذکور و مشهور او را ایکس پسر بود
 و او نام او و بن پسر داشت ابو الفاتک عبد الله و حسین شاعر و حسن مخترق و علی محمد

مصطفی اما اعتقاد بر مصطفی اندکی بود و عقوبت او از علی بن سلیمان حسین عاید شد است حسن
محقق باو پیر نشین بود و اعتقاد بر نیز قلیل بود و در حسین شاعر را اولاد است از حیدر
عبد الله المکنی را بی المندی اما ابو القاسم اولاد او را فاکتور گویند و قدیم دریا است و است
حسینی ایشان را بوده و ابو القاسم در و بیست و پنج سال بزرگیت و اولاد او در حفا بین بنو ک
بودند و او را شست پسر بوده اول اسحق و او را فارس بنی حسن گفتند که وجود و حرکات و کرم و خلقت
خاصه و اولاد او که بوده و عقوبت او از محمد و علی و ادیس قاسم است و دم محمد و بنو ابراهیم
و رقیه و در طریقه از نسل وی اند سوم احمد که ابو جعفر گفتند صد و بیست و هفت سال عمر یافت
و عقوبت او بسیار اند به نیاور و سا و ابو طالب عباس و قاسم از اولاد و اند چهارم ابی القاسم و
صیحه است که اولاد او نمانده اند پنجم جعفر آل مضاف از نسل وی اند ششم قاسم شایه او نیز
معتوب است هج و سراج از فرزندان وی اند هفتم داود و موسی قار شش حسین مبارک
از اولاد وی اند هشتم عبد الرحمن ابی فاکم صد و بیست سال بزرگیت و بیست و یک
پسر داشت از جمله یازده معتوب بودند و ابو الطیب و او دین عبد الرحمن که اولاد او را آل ابی
الطیب گویند عقوبت او بسیار است و بنو هاشم و بنو علی و بنو حسان و بنو قاسم و بنو شعیب
اینها همه اولاد ابی الطیب اند و بنو شامخ و بنو کثر اولاد او که اند اما عقوبت او هاشم بن ابی
الطیب از شش پسر است محمد و خازم و مختار و مکر و صلاح و حمزه و آخه بن و هاشم
والی که مبارک شد بعد از وفات امیر تاج المعالی شکر بن ابی الفتح و حمزه را از چهار کس
عقب بود و عماره و محمد و ابو القاسم یحیی و امیر المصطفی عیسی و عیسی را پسر که بود علی بصر بن
و فتح اللاد و حاکم صاحب اختیار که بود در ایام حکومت او بکه امام عامه جبار الله شکر الله
سبعه کتاب کثافت را بر نام او تصنیف کردند و تعداد بسیار در هر کس و استانشان و او بنو در
ز محشری ایمان دارد و عقوبت او بسیار است اما موسی بن الشیخ الصالح که موسی ثانی گویند
کبیرت او ابو عمر است و در شش که او را شهید کردند در ایام معتز از خلفای عباسی
و اولاد او را موسی بن گویند و اماره حجاز از آن ایشان بوده و شهرد پسر داشت از یازده
نزد معتوب نماند و بیست تن معتوب در ادیس بن موسی و ابو الرضا و ابو الشریکات پسران
و است اما میر حده و نقیب بطایع از نسل ایشانند و آل علقمه از نسل حسن بن ادیس است
نیز این موسی که نقیب به فقیه است عبد الله و بیاج پسر است و آل ابی الیاس از نسل احمد بن

یحییٰ اند صا مح بن موسیٰ ملقب بارت است و گویند رت سپرد بوده و مراد را عقوبت هست حسن بن موسیٰ
 اولاد او درینغ و نواحی آن ساکن بودند و صا مح امیر فارس که اولاد او را صا محیون خوانند
 از نسل محمد بن حسن است آل بدر هم ازین نسلند علی بن موسیٰ سپرد عجب الله عالم است عقاب
 دارد و اولاد او سپرد موسیٰ او را عقوبت بسیار است صلاح الله و آل الشرقی و آل نزار و آل یحییٰ قال
 عطیة از نسل می اند و قطب الاقطاب سیدی محی المله و الدین عبد القادر قدس سره مشهور است
 بعبد الله بن یحییٰ بن محمد الرومی بن داود الامیر محمد اکبر بن موسیٰ الثانی که او را ثانی گویند که بعد از خروج
 کرد و رایام مشر عقوبت او از پنج کس است اول عبد الله اکبر باشد از نسل هاشم اولاد او حسین بن شید
 دوم حسین امیر و عقوبت او از سه سپرد است ابو هاشم و ابو جعفر و ابو الحسن یحییٰ امیر از اولاد ابو
 الحسن است حسن محرق از نسل ابو جعفر و اول کسی که از نسل نبی الحون در ملک شد او بود و اولاد
 ابو هاشم را ابو هاشم گویند و امرا نیز خوانند سوم علی و بنو علی اولاد وی اند و آل شهم و آل مقن
 بجملة از نسل علی اند چهارم قاسم و او را برادر خرد او حسن را که عقوبت پنجم است حرانی گویند که در حران
 با عادی جنگ کردند و عقوبت حسن از سلیمان و محمد است و عقوبت سلیمان از هاشم اما بیستم
 حرانی را عقوبت و اولاد بسیارند آل کشیم و آل درین و آل ابی الطیب و از شجره بنو مالک معلوم
 میشود که نسب این شاهراده بزرگوار فلک اقتدار بقاسم میکشد چه والد عالی مقدس است و الساد
 و نشاء الیرکات و السادات سید سلاح الدوله و الدین موسیٰ از جانب پدر و از نسل علی
 بن مالک است و از طرف والد هفت و ثار از نسل سلطان السادات العظام و برهان
 القافه الکرام جلال المله و الدین امیر سید بر که بن محمد بن مالک است و نسب مالک برین چه
 در شجره مسطور است مالک بن الحسن بن حسین بن کامل بن احمد بن اسمعیل بن علی بن عیسیٰ بن
 حمزه بن وهاس بن شکر یحییٰ بن محمد بن هاشم بن قاسم الحرانی بن محمد التایر بن موسیٰ الثانی
 بن عبد الله الشیخ الصا مح بن موسیٰ الحون بن محمد الله المحض بن الحسن المثنیٰ بن الحسن بن علی ابطا
 رضی الله عنهم پس دانسته شد که سلسله نسب این شاهراده عالی نسب الی حسب از جانب
 والد بزرگوار سبط الرسول المومنین امیر المومنین حسن امیر سر و بیاد از اطلاع بر این معنی این نیز بیاید و است
 که از طرف والد هفت و ثار از نسل سلطان الاعظم قمران الامم خاقان الورع مغر الدوله
 و الدین بالیقیر است که برادر اعیانی عالی حضرت خلافت پناه سلطان السلاطین مغر السلطنه

والدین و الدین ابوالغازی سلطان حسین بهادر خان است خلد الله ملکه و سلطانه و ایشان فرزند
 بزرگوار حضرت سلطان مبرور سلطان غیاث الدین منصور و او فرزند سلطان کشورستان
 باقر سلطان و او فرزند خاقان مغفور امیر زاده عمر شیخ و او فرزند حضرت سلطان صاحب
 قران قطب السلطنة امیر تیمور گورکان انار الله بر بانه و باز این شانزده عالی قدر بیشتر مصاب
 عالی حضرت خلافت زینت جم جایی ظل الهی شاه ابوالغازی خلعت سلاطنته کما مدت
 و عایم عظمته معزز گشته و گوهر مکتب از ان حد فث شرف ظهور نموده مستی به حمیر که که آثار دولت
 ابد یوندا زینتی است احوالش ظاهر است و محال نیست در از نون زوجات اقبال و افعالش
 لا یج و باهر مشعر ان الهلال اذا کانت منوره ان سیکیز یزید کما کامه لا یست
 صفات او خبیر میسر در اول وقت که که شاه ملک معالی شود و را خرکار را لادال مؤید بعنا
 انجیل فی ظل والیه النبیل امیر بن عبد الله محض او صاحب یم خوانند که در گیلان خروج
 کرد و عقب او بسیار است اما سلیمان بن عبد الله پسر او محمد را در مغرب اولاد بود و تحقیقت احوال
 ایشان معلوم نیست اما در لیس بن عبد الله عقب او از پسرش در لیس ابوس قصی و عمر را مدینه
 زیتون و علی تا هرتی که رسول سلطان مصر بوده بساطان محمود و غازی از نسل نجفی بن در لیس
 و وصل ابراهیم بن الحسن الشی کینت او ابوالاعمال است و او را بهجت کثرت بود و سخا و عمر عقب
 و او را سید شریف بوده راوی احادیث جد بزرگوار خود و صلی الله علیه و سلم و در حسن و زینتی وفات
 کرده و وفود نه سال عمر داشته و عقب او از پسرش اسمعیل و بیاج است و این عقب او از حسن تیج است
 و ابراهیم طباطبائی و عقبین تیج از پسرش حسن است و بنو الیچ لقب اولاد او است و عقب
 او از ابو جعفر است و از ابی القاسم علی بن المرفوع بابن البعید و صاحب مسجد عبد الجبار
 کو فی از آل معیه است و اکابر آل معیه بسیار بوده اند از تقبا و خطبا از جمله نقیب ملج الدین جعفر
 که او را از غایت فصاحت لسان آل حسن گفتند که ما ابراهیم طباطبائی پیشوای قوم بود
 و سبب نقیب او طباطبائی آن بوده که در محل طوق لیمیت او پدرش خواسته که بر آن
 او حایم بدوز و او را خنجر ساخته میان چپ و قبا و بنوز زبانش بر کام فصیح جاری نبوده فرمود
 که طباطبائی یعنی قبا قبا و بعضی گفته اند که او را ابل سواد بدین لقب خوانند و معنی طباطبائی
 بلذت بنطی سید سادات باشد و عقب او از سه فرزند است قاسم رسی و احمد و حسن طباطبائی
 طباطبائی محمد صوفی مصری است و ابراهیم و ابوالحسن بلقب بحیل بنو المسجد و بنو الکری از نسل

حسن اندام احمد طباطبائی که ابو عبد الله گفتند عقب او از ابی جعفر و ابی اسمعیل است و ابو البرکات
 و ابو المکارم از نسل احمد اندام اقسام سی کینتش ابو محمد است و بخت نزول او در جبل الرسس
 او را سی گفتند و عقبت و زاد بوده و عقب او از هفت پسر است یحیی سی والی رمله بوده و انجا
 عقب دار حسن سی حاکم و رئیس مدینه بوده علیان بن حسن از اولاد او است اسمعیل سی عقب او
 از پسر ابی عبد الله محمد شعرائی است که نقیب طایلیان بوده بمصر و عقب محمد شعرائی از اسمعیل
 پسر او است که بعد از او در مصر منصب نقابت داشت و از ابی القاسم احمد نقیب و نقباء مصر
 همه شعرائی بوده اند و سلیمان سی قسیم عدل از اولاد او است و بنو تورون بمصره از اولاد محمد بن ابراهیم
 بن سلیمان اند و حسین سی سیدی کریم بود و او را ابو عبد الله گفتند که پسرش ابو نعیم
 یحیی هادی امام بزرگ بوده است از ایمنه زیدیه و رایام معتقدیه بن ظهور کرد و او را هادی
 الی الحق لقب دادند و اولاد او ملوک و ایمنه بن اند و حسن قبلی پسر او است و آل الی الصفا
 از نسل محمد مرتضی این یحیی اند و احمد الناصر بن یحیی الهادی او را ناصر بن الله لقب
 دادند و ناصر از اولاد او سلیمان اند و عقب ایشان و بن و خورستان است و محمد سی
 نقباء و قضاة شیر از اولاد وی اند نقیب النقا و قاضی القضاة قطب الدین ابو زرعه از اولاد زید اسود اند و
 او پسر ابراهیم محمد سی است و ابن طقطقی صاحب اموال و ضیاع و عقار از اولاد اقسام الرئیس بن محمد است و
 سی بمصر بوده و عقب او انجا بودند و آخری سی ایشانند سی آخری ابراهیم طباطبائی اند و ایشان آخر
 بنی اسمعیل و بیاج اند و اسمعیل پسر ابراهیم غم و او پسر حسن بن حسن بن ابی طالب صنی الله عظم این بود شمه
 از انساب عقابا شده که بر سبیل ایجاز و اختصار رقم ذکر یافت و از بن عقب سبط ششم میر و یعون الله
 تعالی مقصود ثانی در ذکر عقب سید و شهید بنی عبد الله حسین وی امام سوم است و ابو
 الایمه است لقب و سید و شهید و اولادش سکنه اربع من الهجرة بوده و شما و تش دهم محرم
 سده هجریه و میان ولادت برادرش حسن و حمل و پنجاه روز بوده و طهری نیز گفته اند و
 مرضه او ام الفضل بوده و وجه عباس بن عبد المطلب را بن قثم بن عباس و او را
 چهار پسر و دو دختر بوده اما پسران علی اکبر است و علی او سبط که زین العابدین گویند و علی
 اصغر و عبد الله و بروایت دیگر شش پسر داشته چهار مذکور و محمد و جعفر و در تاریخ العالم
 بجای محمد آورده و الله اعلم و پسر تقدیر که اولاد او از علی زین العابدین است و پس
 و از بن حضرت امام هدی تا امام اند از ایمنه اثنا عشر لاجرم مطالب این مقصود را در نه فصل

ایراد میکنند **فصل اول** در عقوبت امام زین العابدین و می ایام چهارم است از انجمن
 اثنا عشر و گیش ابو محمد است و نقشب زین العابدین در شواهد آورده که یک شب در
 نماز تہجد بود شیطان بصورت اثر دایمی تشبیه شد تا ویر از عبادت مشغول سازد امام بوی
 هیچ انتفات نکرد و شیطان آمد و انگشت یک پا در انگشت دیگر زد و گفت که این خبیثان کرد که در تو
 شمر هنوز نماز خود را قطع نکرد و من خدا را تعجب برو منکشف گردانید که آن شیطان
 است و امام ویراد شنام داد و طیا نچه زد و گفت در شواهد معلوم خواهد و دلیل چون دور شد
 برخاست که در خود تمام کند و از دست بند و قابل را ندید که سه بار گفت انت
 دین العابدین و دیگر سجاد و وی الثقیات و آدم آل عیالیم از القاب اوست پیش
 حسین بن علی سبط النبی العربی صلوات الله علیه و آله و سلم و مادرش شاه زنان و قبیل شهر بانو
 بنت کسری یزدجرد بن شهریار بن پرویز بن هرمز بن نوشیروان ملک عادل از انجا گفته اند
 که زین العابدین حج کرده است میان ثبوت و ملک و چون قاطعه خواهر زین العابدین هم
 از شهر بانو بوده و حسن بن حسن و اده اند پس اولاد حسن شنی را بنواست و پادشاهی
 حج باشد و اولاد زین العابدین بقول سده و ثلثین بوده از حیرت و قاتلش
 خمس و پنجمین و سیچ پس از خواص و توام و در دست و دشمن در فضایل و شجاعت
 و اوران لیس و نه و خیر بوده و عقب او از ششمین است محمد باقر و عبد الله و زید و شهید
 و عمر اشرف و حسین اصغر و علی اصغر و عقب او از پسر حسن فطس است و علما و نسب را
 در و کس سخنان است از جلال ابو جعفر ثابیه قطعه دارد که مطلقش نیست شتر افطسیون انتم
 اسکتوا لکم موا و حق آنست که میان شکر و امام جعفر صادق و با حشره واقع شد و چون
 طعن بد و از آن سبب است انداز روی نسب و عقب او از پنج کس است اول خزری
 و حسین نامکدیم پسر حسن بن علی خزری است و ما مکدیم را عقب هست و تاج الدین
 حسن اقصی قضایه بلاد قرآنی و ابو الفضل نقیب نقباء ممالک او لجا بن محمد هم از نسل حسن
 اند و هم عمر بن حسن قاضی امین الدوله ابو جعفر ثابیه از نسل است و اعقاب او بسیارند
 سیم حسین بنواشکران از اعقاب و اند و علی و پیوری پسر حسن بن حسین فطس است و ابو
 هاشم محبتی که نسایه ری بوده از نسل و پیوریست چهارم حسن موقوف پسر و کس
 علی قبیل انبیین است و ثبوتش از نسل و اند و بنو سمان اولاد حمزه بن حسن موقوف

اند و نورس از اولادنا سیم برین آمد و بنو زماره که در بنی الاقطس خانواد از ان شریفتر نیست از
 نسل عقیب بن قحط و بن سکن کشتوت اند پنج پسرند اند شمشید اولاد او و عقیب و سبک و سبک یار اند
 از جمله ابوطالب محمد قحط و بنو الحمرق و بنو الاعرج و بنو محسن بن ابی انسل طایفه بن عبدالمطلب
 و بنی بیست و یک پسر داشته پسر را علی نام نهاده و انبیا را ایشان بکشتیا بوده ابوالمطلب
 و بنو ابی انسل از نسل ابوتراب علی بن حسن بن ابی انسل اما حسین بن ابی انسل از نسل
 کس عقیب از اول پسرند از عراج و کشتوت اولاد علی است و در پاس او اند که تقصاتی واقع
 بود و بدین لقب است نهاده باقیست و در عقیب ابی انسل از نسل تقصید ضرور است زیرا که بطون
 و انما و عقیب را و سبک یار اند و عقیب از نسل سبک یار است جعفر کج و علی صالح و محمد جوانی و حمزه
 و عقیب حمزه اندک است و بنو یحییون از نسل حسین بن حمزه اند و محمد جوانی مشوب است بخونیم
 و آن قریه ایست بدیده ابو الحسن محمد محدث بن حسن محمد جوانی است و بنو الجوانی از اولاد
 ابوالحسن اند در مصر و واسطه و ابو جعفر محمد متوکل هم از نسل اوست و علی صالح بزرگ بوده
 و ریاست عراق تعلق با اولاد او داشته و کینت او ابوالحسن است و مستجاب الدعوات
 بوده است و عقیب از طایفه اند و ثانی است و از ابراهیم و بنو طفیسه در کرخ و بنو الحمرق
 از نسل حسن بن ابراهیم اند و عقیب اند ثانی پسر می داشته علی تام مراد ابراهیم بوده عقیب
 ثالث و پسر دسسته امیر ابو اسیم بن محمد اشتر است و او محمد و ابو طیب است و عقیب
 فرزند داشته همه بزرگ وجود بوده اند و ابو یعلی نقیب واسطه و ابو المعالی و ابو الفضایل
 داشته اند و بنو کاتبیه و بنو عزام و بنو عقیب و بنو الضایم و بنو ملج و بنو ابی الغنایم و بنو اجمد
 و بنو طیب و نقیب و عراق را مراد صالح اغلب از نسل اشتر اند و ابو السلاسل احوال
 امیر حاج که کیش عقیب گویند ولدانی علی محمد امیر حاج بن اشتر است و عمر مختار نقیب
 امیر الحاج پسر اوست و بنی المختار که نقیب و سادات بزرگوارند از عقیب و اند ما جعفر کج
 امرای مدینه و نقیبای بلخ و نرند و لوک آنجا از عقیب و اند و اولاد و پسر بوده حسن
 و حسین حسین بن جعفر پسر سادات بلخ است و عقیب حسین از ابی الحسین یحیی
 بن نهاید است و بنو نکه و بنو علون و بنو خوارس و بنو عیلام و بنو الاعرج از عقیب
 علی بن یحیی اند و بنو جلال کج و بنو شقایق و بنو خزعل و بنو مناز نسل طایفه بن یحیی اند و
 حاحده از نسل عبدالمطلب بن الکلب بن حسن و حاحده نیز از بن نسل دوم از اولاد حسین

اصغر عبد الله است و جعفر بیخ پسر دوست و عقب او از سه پسر است محمد حقیقی که اولاد او را حقیقیون
 گویند و بنو الموسوس از نسل می اندو بکر اسماعیل منتقدی که در دار المنقذ که بحدیه ساکن بود و اولاد او
 بسیار اند و ایشان را منتقد یون خوانند از جمله علی کیا که جد ملوک رمی است و آل عدنان که نقیبا
 و مشق اند از نسل می اندو و بکر احمد منتقدی اولاد او ابراهیم و جعفر و حسن و حسین و عبد الله
 همه معتقد اند سوم علی و او را نیز عقیب بسیار است حسن و محمد و پسر حسین که علی از او را موسی
 بن علی اند و بنو الکراش و بنو الفیل و بنو المصنیر و از اولاد عیسی کوفی بن علی اند چهارم ابو محمد حسن
 پسر اویس است و پسر عبد الله محمد و او را دو پسر زوده محمد سیاق و بخت سلاقت لسان
 یعنی نیز زبانی بدین لقب مشهور است و حسن که اولاد او ولادری بودند از اعقاب سلیمی اند و دیگر علی
 مرش نقیای شیر از اولاد وی و عبد الله ماسطری نیز از نسل او است پنجم سلیمان و اولاد او را به بلاد
 مصر و مغرب بنو القواطم خوانند اما عمر الاشته بن زین العابدین برادر پیرمادری از بدیه شهبید است
 و اسن از و عقب او از پسر او علی اصغر محمد شاست و او از غم زاده خود جعفر صادق روایت
 کند و علی از سه پسر عقب دارد و قاسم و عمر شجری و ابو محمد حسن و عقب قاسم از پسرش ابو
 جعفر محمد صفوی است که در ایام مختصم بطالقان خروج کرد و او را گرفته شهید کردند و نقیبا و علم
 و شترانیان از نسل عمر شجری اند و حسن را نیز عقب هست مانند طبری از اولاد احمد اعزالی است
 و احمد پسر او ابو جعفر محمد بن حسن و ابو جعفر محمد لقب طبری از نسل جعفر و یا به بن حسن است و بنو
 زهران نیز از بن نسلند و ناصر الکبیر بطبرستان که پادشاه دیلمه بود و ناصر الحق لقب او است
 پسر علی بن حسن است و او را عقب هست بگیان و اعقاب او ملوک و حکام اند اما زید شهید
 کینت او ابو الحسن است و مناقب و فضایل او در حد حساب نگیرد و او پس از آنکه در کوفه
 خروج کرد و پوست نقی بفرمان بهشام بن عبد الملک با و به محاربه نمود و را شد که ملوک
 یوسف بود و تیر بر میان دو آپر وی زد و بران زخم شهید شد و او را برهنه بردار کردند
 و بفرمان آلهی آن شب عینا کسب بروی تنیدند چنانچه عورت های از البهار مردم پوشیدند
 گشت و زید را چهار پسر بود و تحیه و حسین و فالد و مع و فالد مع نیز گویند و عیسی و موتمن الاشبال
 و محمد اما تحیه بعد شهادت پدر بگریخت و در خراسان بجز جابان افتاد و نصر بسیار جمعی را
 فرستاد تا ویرا شهید کردند و از عقب نامند و حسین و فالد مع سه پسر داشت اول تحیه
 و او را معتقد پسر زو اول قاسم و عقب باندک است دوم حسن زید عقب او نیز کم است و بنی

لشک و بنی خالص از نسل و بنده سوم حمزه بن یحیی عقیب بسیار داشت بنو الامیر از اولاد و بنده چهارم
 محمدا صغر اقصای بن یحیی منسوب است با قیاس و آن ویسے بوده در نوای کوفه و اولاد او همه
 سادات معظم بودند احمد موضح و علی زاهد و محمد قره العین از نسل علی ترابند بنوز برج از عقیاب
 محمد بن اقصای پنجم عیسی بن یحیی عقیب او در بلا و ویا مشتهر اند بنو طلق و بنو الابرز و بنو مریم و بنو
 الخطیب بنو المقرئ از عقیاب و اند ششم یحیی بن یحیی و ابو الحسن علی کتیل از نسل اوست و بنو کزبرز
 و بنو قتیل از اولاد وی اند و بنوزین الشرف از نسل کتیل اند و بنو مقبل و بنو میحان نیز کتیل اند هفتم عمر بن
 یحیی عقیاب او از همه برادران پیش است یحیی اسپرش در ایام متعین خروج کرد و بدرجه شهادت
 رسید بنی الغدان و آل آشیلان و نقباء مشهور عمری از بنی اسامه مجسم از نسل محمد عجم اند و دم
 حسین قدس ذوی الدعجه اکثر سادات فارس از نسل شمس اند سوم علی بن ذوی الدعجه عقیب
 او از نوید پیشیه است و او نسیا به بوده است و کتب بسوخته و رانساب نوشته نه نقباء بعد
 و بصره از نسل و بنو اما عیسی موم الاشبال کنیت او یحیی است او شیرازی است که چکانی است و بنو یحیی
 الاشبال عقیب شد یعنی پنجم کننده شیر چکان احمد مخفی پسروم و سه و جیه بود و سپرش محمد علم بود و بنو
 عرب و عقیب علی بن عیسی در کرمان و خراسان هستند و از اولاد و بنو عیسی اکابر بسیار در اوزان و عراق
 عرب و مصر هست و عقیب محمد عیسی نیز یک کثرت رسیده و محمد علی مصطفی از نسل او بنی از بن نسلند و از حسن
 عضد بن عیسی بنو عقرون اند و بنو حاکم امام محمد بن ابی الشهدا از اولاد و بنو است و او را ابو جعفر گفتندی
 بغایت فاضل و کامل بوده و نیز هر هارمون شریف شده و عقیب و از سپرش ابی عبد الله جعفر ساه است و محمد
 خطیبی چهارمین و قاسم اولاد و اند و صاحب الرضا از عقیاب است و فرزندان و بنو عقیب بزرگ
 بوده اند اما عبد الله المظاہر از غایت غلبه نواز نیست بر دشمنان مبارک و بدین لقب لقب گشتن او با محمد یار
 برادر اعیانی بوده و عقیب او از سپرش محمد اقطر است و عقیب اقطر از اسمعیل و او را و سپرش حسین بن یحیی و محمد ایل
 و رخ از نسل حسین اند و عقیاب او در قم بوده و محمد کوی هم از اولاد او است و بنو الشرق و در شام و مصر از
 نسل محمد اسمعیل اند و نقباء ای روی یک البیان و کویان همه از نسل اقطر اند و الله تعالی اعلم و محمد یار
 و در عقیب امام محمد باقر وی امام پنجم است کنیت او ابو جعفر لقب و باقر و بسبب لقب او بدین الخط
 هست و بیست و تخر است و معلوم و گفته اند این لقب مراد از قول رسول خدا است الله علیه و سلم آورد
 اند که چشم جابر بن عبد الله انصاری رضی الله عنه در آخر عمر پوشیده شده بود و روزی محمد باقر نزدیک
 وی آمد و در میادوی جوانی خود و بر و سلام کرد و جابر جواب داد و گفت تو کیستی گفت محمد بن علی بن

الحسین گفت ایید فرشته آسمانی محمد پیش آمد دوست بود او جابر دست و پیرا بوسید پس کرد که یای ویر نیز
 بوسه زند نام نگذاشت جابر گفت یا بن رسول الله ان رسول الله یقرئک السلام بدین معنی که رسول خدا
 ترا سلام میرساند نام فرمود که و علی هو الله السلام و رحمة الله وبرکاته پس گفت جابر این حال
 چگونه بود جابر گفت روزی با حضرت رسول صلی الله علیه و سلم بودم مرا گفت جابر شاید که تو بانی تابیدن وقت
 که ملاقات کنی با یکی از فرزندان من که دیران محمد بن علی بن الحسین گویند خدای تعالی او را نور حکمت خواهد داد و برادر
 من سلام برسان و روایتی دیگر از جابر بیان است که پیغمبر صلوات الله و سلامه علیه مرا گفت شاید که باقی باشی
 تا وقتی که ملاقات کنی که یکی از فرزندان حسین که دیران محمد گویند یقین علم الهی بن بقرا بشکافد و برون آورد علم دین
 بیرون آوردی پس حق او را ملاقات کنی سلام من بر برسان و لا اله الا الله و در مدینه بود روز جمعه سوم ماه صفر هجری
 سبع و خمسين من الهجرة او را شام عبد الله فاطمه بنت الحسن بن علی و از سادات حسینی اول کسی که مرور
 ولادت حسن و حسین شد او بود و از حسینیان اول عبد الله محض را چنانچه رقم سبقت یافت
 وفات وی در سال هجری و قمر و در تقویم است نزدیک شهر مقدس پدر بزرگوار وی و از وی که را
 و خوارق بسیار نقل کرده اند و او را هفت فرزند بود چهار پسر جعفر و عبد الله و ابراهیم و علی و عقیب از پسران جعفر
 صادق است و پس از جعفر سوم و نزدیک عقیب نام جعفر صادق وی از اهل شام است از ائمه اهل بیت کینیت و ابو عبد الله
 و شهر القاب و صفات مادرش ام فروه دختر قاسم بن محمد بن ابی بکر ولادت و در مدینه بوده است روز و شنبه
 هفتم ربیع الاول ششصد و نهمین من الهجرة و وفات و نیز در مدینه واقع شده روز و شنبه پانزدهم ربیع
 هجری و قمر و در مدینه است هر که قبر مقدس پدرش و وی از عظامی علمای اهل بیت بوده و میفرموده که علم ما را جابر
 و دیگران و نکست قلوب و تقرا سمع و نزدیک ماست جعفر احمد و جعفر ابیض و مصعب فاطمه و جامع نیز که هر چه مروان
 بدان محتاج اند و روی ثبت است و علم ایشان بسیار بوده و جعفر خافیه از مصنفات ایشان است و کرامات
 و مقامات ایشان از حد حصر بیرون و فضایل و مناقبش از حیر حساب افزون و او را هفت پسر بوده
 اسمعیل عبد الله موسی اسحق محمد عباس علی و عقیب و از این پنج فرزند است موسی کاظم و اسمعیل و علی
 عریضی و محمد مومن و اسحق مؤمن و اما ابو محمد اسحق مؤمن برادر عیانی موسی کاظم بوده و در صورت میراث
 با حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم مشابهت تامه داشته و تشریح حدیث میکرده و چون سیفان بن عیینیه
 از او نقل حدیث کرده برین وجه او فرمود که که حدیثی التقیه الرضا اسحق بن جعفر بن محمد بن
 علی بن الحسین بن علی بن ابیطالب و او را عقیب اسم پسر بود محمد و حسین حسن و ابوالوارث و در کار نسل محمد
 اسحق اند و حمزه بخارا زنی وارث بوده و او را حسن اسحق و مصر و عیین بن عیین بن عیین از ایشان است و حسین

بن اسحق بجران افتاده و اولاد او در زرقه و حلب بسیار اند و محمد حرانی بن احمد حجازی و نقباء حلب بن عقیب اند اما
محمد مامون که از جهت حسن جمال و راجح دیباچ گفتن عقیب از سه پسر نووه یکی حسین و اولاد او منقرض شده
دوم قاسم و بنو الشیبیه از اولاد وی اند و بنو الطیاره که بصره و بنو العروس و بنو الخوارزمیه هم از اولاد قاسم اند سوم علی حارثی
و عقیب از دو پسر است حسن حسین و عقیب بن دو فرزند بسیار اند ابو السجاء محمد ضرب بن ابی طالب حمزه و ضراب بن
نسل حسین بن علی بن محمد دیباچ است از اولاد محمد بن حسین که ملقب به بده بود ابو البرکات است اکابر بسیار از نسل و بنده
و ابو طاهر که اولاد او بیشتر از اولاد حسن عقیب است اعلی عربی کنیش ابو الحسن است عالم بزرگ بوده و در کودکی از پدر
باز مانده و از برادر خود موسی کاظم علم آموخته و نسبت ابو البرکات است آن قریه است بر چهار میل اندین و اولاد
او بسیار اند و ایشان را عربیضیون گویند و عقیب از چهار پسر است محمد و احمد شترانی و حسن و جعفر اصغر اما
جعفر اصغر عقیب از علی پسر است و حال این عقیب پوشیده است و حسن عربیضی را عقیب از پسر او عبد الله
است و اولاد او در مدینه و مصر و فیصیبین اند و بنو بهاؤ الدین و بنو خوار و بنو سنجی از نسل حسن اند اما احمد
شترانی و بنو الحمد از عقیب بنده و صاحب السجاده و حمزه الداعی و ابو العشاء یار هم از اولاد وی اند و محمد علی
عربیضی اولاد او بقایت بسیارند و منفرق در بلاد اولاد سبکی محدث و بنو ثوابه و بنو الحسن از نسل عیسی روحی
اکبر اند و او پسر محمد عربیضی بوده اما اسمعیل کنیش ابو محمد لقبش اعرج اکبر اولاد او نام جعفر بوده و او را بسیار دوست
میداشته و در زمان حیات پدر وفات فرمود و نابوت او را مردمان از عربین نامیده بدوش آورده و عقیب اسمعیل
از دو پسر محمد و علی است و عقیب محمد از اسمعیل ثانی است و جعفر شاعر بنو البغضیان از اولاد جعفر شاعر و عقیب جعفر
و مغرب بوده اند و انیمه مصر که مستولی شدند حکومت کردند از نسل جعفر بن اسمعیل اند بنو البزار و حله از اولاد
صنوبر اند و حسن صنوبر از نسل اسمعیل ثانی است و بنو التمام نیز و سواد از نسل وی اند اما علی بن اسمعیل اولاد او
در دمشق و عراق عرب بسیارند و فصل چهارم در عقیب امام موسی کاظم وی امام هفتم است کنیش
ابو البرکات است و بسبب حلم و فروخ و روشن شم او را کاظم لقب دادند و او تسبیح و ابواب و میان مکه و مدینه روز
یکشنبه هفتم ماه صفر سنه ۱۲۸ هجری در حبس بایرون کشیده شد روز جمعه ۱۸۶ سنه هجری در روضه مدینه
و سه در بدر او است عابدترین اهل زمان و کمترین ایشان بود و فضایل و کمالات بسیار است و آنحضرت
را شصت فرزند بوده سی و هفت دختر و بیست و سه پسر از فرزندان و بعضی را عقیب نبوده و در بعضی
اختلاف است و آنچه حالا نموده است که او را از سینه ده پسر عقیب بوده اولاد چهار تن از
اینای وی بسیارند و از آن چهار تن متوسط و عقیب پنج تن کمترند و چون بیان این جماعت بزیاد
محتاج است هر یک از عقیب سه گانه را در وی دانیم و فصل اول از پنج تن که اولاد ایشان قلیل اند عباس است

و یارون و اسحاق و اسحاقیل و حسن امام حسن یک پسر شریف جعفر نام و حالا حقیقت عقرب او معلوم نیست و گفته اند
جعفر بن حسن را سه پسر زوده و اولاد علی عزیزی از نسل و نیز امام اسحاق بن موسی را پسر بوده موسی نام و عقرب او
پسر جعفر است و بنو ابی العساف و بنو الوراق از نسل و نیز امام اسحاق بن موسی را پسر گفته اند عقرب او را سه پسر است
عباس و اسحاق و موسی پسر است و بنو الماموس از فرزندان و اند محمد و اولاد او اندکی بودند در بلخ و طخارستان
و حسن بن اسحاق ابو جعفر صورانی از اولاد اوست و بنو الوارث از نسل صورانی اند اما یارون بن موسی گویند از
عقرب نموده و این طباطبائی آورده که عقرب از احمد بن یارون است و امیر کابلطوس از نسل اوست اما
عباس بن موسی اولاد او در غایت قلت اند و عقرب او را قاسم بن عباس بوده و حاصل و موهب اما مستور سلطان
و عقرب زید النار است و عبد الله و عبید الله و حمزه و حمزه را ابو القاسم گفته اند و در بلاد و حمزه عقرب او
بسیار اند و عقرب او را قاسم و حمزه است حمزه بن حمزه را عقرب هست و بلخ و بعضی در بلاد خراسان و
قاسم بن حمزه را اولاد هست و ابو جعفر که مروج بدیع بهمانی است و بابا لک آل سامان مخالطت
در زیدی از فرزندان اوست و احمد مجد و از نسل قاسم است و عبید الله را عقرب از سه پسر است
محمد یانی قاسم و جعفر محمد یانی نیز گویند عقرب او را ابراهیم است ابراهیم از ابو جعفر و احمد شمرانی اکثر اولاد
ابو جعفر و در حجازند و ابو القابز که در شیراز با عصبه ولد بوده از نسل ابو جعفر است احمد شمرانی را نیز عقرب هست
اما قاسم بن عبد الله را نیز عقرب بوده و حمید الشرف از نسل وی است عبد الله بن موسی او را عقرب از محمد
و موسی علی بن حسن الاحوال از نسل محمد عبد الله است و جعفر سو و از اولاد موسی بن عبد الله و بنو ناصر از نسل و نیز زید
و قتی که بر بصره مستولی شد خانهای بنی عباس را سوخت و خلسان با ایشانرا آتش زد و بدین سبب او را
زید النار گفته اند و از او اگر گفته ببرد و بر هر سامان شهرت شهادت چشید و او را از چهار پسر عقرب بوده
حسن و اولاد وی در قزوین و ان مغربند و حسین محمد را نیز عقرب است به قزوین و جعفر را بار جان و بنو ضعیف و بنو
المکام از نسل موسی امام بن عبد الله اند و الله علم و حاصل معلوم که نسل از اولاد امام موسی کاظم چهار اند
امام علی رضا و ابراهیم مرتضی و محمد عابد و جعفر امام جعفر راحواری گویند و اولاد او را حواریون و شجر یون نیز خوانند
و جعفر را عقرب از موسی حسن است و موسی را عقرب او از حسن الحقی است و حسن پدر محمد بلطی است و بلطی را احمد و
و قتی و رستمی بوده و فارسان عرب بوده با قوت و شوکت و در حجاز و عراق عرب امام محمد عابد عقرب او
از ابراهیم مجابست و ابراهیم را از پسر عقرب بوده محمد حایری و احمد بقصرین و پسر علی که مانند بنو احمد
اللی الغازی و بنو الی مزین و اللی الحارث از نسل محمد بن محمد حایری اند و بنو الصریح و اللی الحارث از نسل حسن
بن محمد اند و عقرب احمد و علی مرتضی نام ابراهیم منکر که عقرب است بر قتی و عقرب او از دو پسر است

موسیٰ ابو یحیی و جعفر امام موسیٰ اور از هشت پسر عقوب است چهار متقل و چهار کثر نامقلون عبید القدر است
 و اولاد او در بصره و املند و عیسیٰ اولاد او بفارس اند و علی اعتقبا و در دینور و شیرازند ابو علی صحیح است و
 ابو الفضل ازین نساند جعفر در نزد فرزندان دارد اما کثرون یکی محمد اعرج است و عقب او از موسی ابرش است
 و پس او را سه پسر متقی و ده ابو طالب محسن اولاد او و بصره اند و ابو احمد حسین بن موسی ابرش نقیب نقیب است
 بود و او را دو پسر بوده محمد رضی و علی رضی علی الهادی و مراتب ایشان در علوم بنایست رفیع بوده و بعضی نواز محض نیست
 که در کتاب خانه علم الهادی بنشاند و هزار مجلد کتاب بوده و ابو عبد الله احمد بن موسی را نیز اولاد بسیارند ابو البركات
 نقیب سام و نجم الشرف ابو القاسم هبینه الله جد بنی الموسوی ازین بیت اند دوم احمد اکبر نقیب و از حسین و علی است
 و ابراهیم و علی احوال آل رافع از نسل علی ابو محمد و بنی الذررق از نسل ابراهیم اند و آل طلحه و اولاد حسین و علی است
 و سید احمد رفاعی از نسل حسین است سوم ابراهیم عسکری بنو امیخ از اعتقبا نیکو و خوش بنشیند و موسی هم
 ازین نساند و بعضی اولاد ابراهیم و ابرقوه بوده اند چهارم حسین قطعی نسل او بسیار است و همی میشود با بنی الحسن علی
 الدیلمی و عقب او از ابی الحرفه محمد است و حسین اشقر و حسن برکه و ابو انیس بجای و آل ابو السعادات از نسل ابی ابرش
 اند و حمید و بن حسن از نسل حسین اشقر و ابن هبینه الله و مشتق از نسل حسن برکه و الله علم فصل پنجم در عقب امام
 علی رضا و امام ششم است کینش ابو الحسن ولادت کرد در مدینه بوده روز پنجشنبه یازدهم ربیع الآخر ۱۵۳ هجری و شهادت
 در سنابا و طوس در جمعه بیست و یکم ماه رمضان ۲۰۵ هجری هر چه از مناقب و برزبانها مذکور و از فضایل او در کتابها
 مستطوره است یا معالی ذات عالی اصح چو یک قطره است از دریای زخا و ابن یمن قطعه ای نازل آمد رخس
 ترجمه میکنند برین وجه که نظم به بند این یمن گفت و موسی که توئی که شعر است که بر آسمان رسیده مژش
 چرا مدح سرای رضایمی نشوئی که در جهان نبود کس به پاکی گهرش بیک گفتش که نیام ستود و اما ای که جبرئیل
 بوده خادم پدرش و آنحضرت پنج پسر بوده محمد حسن جعفر ابراهیم حسین و عقب از فرزندان گزاش محمد تقی است فصل ششم
 در عقب امام محمد تقی دی امام ششم است از ائمه آل بیت کینش ابو جعفر است و لقب و تقی و قانع و جواد و ولادتش در جمعه
 بوده یازدهم رجب ۱۹۵ هجری در عهد خلافت معتظم و گویند بر سر شهید شد و قبرش در بغداد است نزدیک شهید
 مقدس جد و موسی کاظم و از کمال ادب و علم و فضلی که داشت با صغیرن با مومن مشتوق وی شد و دختر خود امام الفضل از بنی
 بوی داد و همراه و بجهت روان کرد و هر سال هزار هزار درم بوفرتادی و کارامات مقامات و بسیار از عقب او از دو
 پسر موده علی کاوی و موسی میرق و رقم وفات یافت و اولاد او را رضوی گویند و بیشتر ایشان با شمس و درین اوقات
 جمعی بیشتر مقدس رضوی رضی الله عنه انتقال فرموده اند و عقب موسی از احمد است و نسایچ پیوری گفته که محمد بن موسی
 هم معقب است و انتساب بنی انتساب بدوست اما عقب احمد بن موسی از محمد اعرج است و بقیه اولاد از نسل ویند

فصل ششم در عقوبت امام علی هادی و سبب امام دهم است از ائمه اهل بیت کتبتن الحسن است و اورا ابو الحسن ثانی گویند
 ابو الحسن اول علی مرتضی است و دوم علی بن موسی الرضا و سوم علی هادی و لقب اوستی و عسکری نیز هست و ولادت و در مدینه بوده
 سیزدهم ماه رجب سال ۲۱۷ هجری در وفات وی در زمان خضر علیه السلام در سن ۵۰ سالگی و در روز و شب آنرا یاد جمادی الاخره ۲۵۷ هجری
 و قبرش در سمرقند است و در مقام و کسب و نقایب و بزرگواران از حد شمار است و اورا سیزدهم نو حسان و حسین و جعفر
 و عقوبت او از دو چیز است حسن و جعفر را جعفر کتبتن ابو جعفر الله است و کذب با لقب شذری که بعد از وفات برادر دعوی امام است
 که دو اورا ابو الحسن گویند و در بیت فرزند داشت و عقوبت و از شش فرزند است بعضی نقل و بعضی اکثر و بنامی او
 اسمعیل حریقان است طاهر و حکیمی صوفی و هارون و علی و ادرب و ناصر و برادرش محمد ابو البقا از فرزندان اسمعیل اند
 و ابو النبیاح و قاتل و ابو یحیی و دلال و اولاد و ظاهر و ابو الفتح و سایر از نسل یحیی صوفی و عقوبت و در عصر اند و سادات صیدا
 از بلاد شام از اولاد هارون بن جعفر و حمزه نازوک اولاد و ابائی النازوک گویند از نسل علی بن جعفر و عقوبت ابی بن جعفر را
 قاسم گویند نسبت به ایشانی قاسم بن ادریس غلامات و بدو و دینی کسب و واجد همه از قاسم اند **فصل هفتم** در عقوبت امام حسن
 زکی وی امام یازدهم است از ائمه اهل بیت کتبتن ابو جعفر شکی و خالص و سمرقند و نیز چون پدر خو و عسکری
 مشهور است ولادت و سبب مدینه بوده است سال ۲۲۳ هجری در بصره و در بیت و در سن ۱۱ امی و از وی که است
 بسیار نقل کرده اند و خوارق عادات در کتب متبر آورده از جمله در شواهد مذکور است که یکی گفته که پیش ابو جعفر زکی از فقر شکایت
 کردم نایبانه بدست داشت زمین را بان بکا وید و بسیم که زرموازی پانصد دینار برون آورد و بمن داد و
 دیگر که نقل کرده که رفته بودیم و نوشتم و در آنجا سئله پرسیدیم و میخواستیم که از تب
 رنج نیز سوال کنم اما فراموشش کردم و نوشتم و سبب نوشت که جواب سئله تو نیست
 و میخواستی که از حقایق رنج نیز سوال کنی و فراموش کردی این را که قلنا یا مادر که لایب داد
 سلاما علی ابو اهییم بر پاره کاغذ بنویس و بر گردن محمود بیا و یز چنان کردم و آن محمود
 شفا یافت و اورا یک پسر نو محمد محمدی و پس **فصل هشتم** در ذکر محمد بن الحسن و
 امام دوازدهم است و کنیت و سبب ابو القاسم و لقبش قبول امامیه حجت و قایم و مهدی
 و منتظر صاحب الزمان و بعد سبب ایشانی خاتم ائمه اثنا عشر است ولادت و سبب در سن
 ۲۵۰ بوده در بیت و سوم رمضان سال ۲۵۰ هجری بصره و اب و آمد و در سراسر خود مختفی
 شد و در شواهد مذکور است که چون متولد شد بر خدای امین و سبب نوشته بود که
 جاء الحق و زهق الباطل ان الباطل کان ذکھوا و درایتی است که چون از
 مادر بزرگوار او آید و انگشت سیاه با سمان برداشت پس عطسه زد و گفت الحمد لله

دب العالمین و بزرگی نقل کرده کہ نزد امام حسن عسکری شدم و گفتم یا بن رسول اللہ
 خلیفہ و امام بعد از تو کہ خواهد بود بخاندہ و راہ پس برون آمد کہ و کہ بروش گرفته
 کہ گویا ماہ شب چہارودہ است و سن سہ سالگی پس فرمود ای فلان اگر نہ تو پیش
 خدا می گرامی بودی من این فرزند خود را بتو نمودم ای نام این نام رسول است
 صلے اللہ علیہ وسلم و این کتب و این جہان را پر داد و عدل کند همچنانچہ بر جور
 و ظلم شدہ باشد و بقول بعضی کہ اورا زندہ میداند میگویند و اقصاء بلاد مغرب
 شہر ہا و تصرف اوست و اورا فرزند ان اثبات می کنند و حق سبحانہ و تعالیٰ
 بدین معنی و اثبات است اللہ یعلم الستر و اخفی بلیت ہر گنہ کہ آن زمان ہاست
 بر علم خدا می عیانست و این بود کلمہ چند از انساب سادات بزرگوار و عظام
 عالی مقام دارالکان حاکم نقابت سرشدان مسالک نجابت ستارگان سپہر
 سعادت سیارگان سبل سعادت شہر کرام لہم عین الامامة منبع و شمس لہم
 برج الکرامۃ مطلع و فبا سبک التمس ایض و اضواء و یافان ہامزہ العجم و
 آل پیغمبر حرم کبریا و محرم اند و آل پیغمبر حرمت فخر آل آدم اند و نسبت آل نبی با سیار
 خلق جہان نہ اگر گنتی ضرب المثل بحر محیط و شہنم اند و روح اللہ اودا حیم و قدس
 بنکال الافعال اشباحہم کہ بعد و الطاف ربانی و عطاف سبحانی رقم زدہ کاک بیان
 شد و الحمد للہ حق حمد و حق سبحانہ و تعالیٰ ارواح مقدسہ ایشان را بسلسل اتصال
 و تسبیل قرب و اتصال و در روضہ جنات عدن مفتحة لہم الجواب پیوستہ تازہ و
 سیراب دار اود و واضح میا من برکت و فو اتح ہوا ہیب جمیعت از حدائق روح و رحمت
 روحانیت ایشان بمشام کافہ اہل اسلام برسانا و وسایہ دولت این حسب انسب
 ملوک انام امجد و اسعد و وی الاجلال و الاعظام ملاذ سادات انخافین
 خلاصہ و دایح ایتی تبارک فیکمہ الثقلیت قطع سلطان نشان عالم اقبال
 و مکرمت و سند نشین منسب اقبال و اقتدار و خورشید آسمان نقابت کہ
 کہ جوہ ہست و سادات را بحضرت عالیش افتخار و تزییدہ سلطنت کبرایہ چراغ
 و دودہ خلافت عظمی نقادہ السلاطین خلاصہ انباء الماء و الطین قطب فلک الشوکتہ
 مرکز دایرۃ العظمۃ و اسطوۃ ربانی خسر و حشمت پر جام و دایرۃ علم و شاہ کیخسرو چشم

سلطان اسکندر قنایه سرور عالی نسب وین پرورد عالی حسب یز آفتاب برج شاهی سایه لطف خدای
 مرشد الدین شاه عبید القدر که حکم ازل یز در ممالک شتر باشد بید میرزا لایزال الت دو حقه الاقبال
 موزقه بجلاله ولعه الذی وکله مشرقه من افق کماله سالهای بی تاهی به فیضان فضل
 آسمی بر مفاوق اعظم کرم واکارم عظام مبسوط و مخلص متدایم باد و فرزند بزرگوار عالی
 مقدار شش که قره عین نیادت کامله و غره جبهه شامه است گوهر صدف شرف شتر
 یاری لمحوظ نظرات عنایات حضرت آسمی غزل ششی که از لمعات دل منور او نه صد آفتاب
 تجلی کند منظر او بجلال و ولت و ملت محمد کریم که تاج مهر بود گوهری ز انفس او که بسی
 بجز شرف غوص کرد عقل شریف یز در می نیافت به پاکیزگی گوهر او ترینه الله بعلو المرتب
 و شرف در بسیم المناقب و ظل ظلیل و الدنیل خود با علی مراتب آبا عظام و اقصی مراتب
 اجداد کرام خود بر ساد و طیت پر نور باد چشم پیران چنین پسر یز موفور باد قدر پسران چنان
 پیر که امین رب العالمین و المحمد للملک الحق المبین و الصلوة والسلام
 علی سیدنا محمد و آله و اصحابه جمیع الطیبین الطاهرین

خاتمة الطبع

الحمد لله المتبرک که کتاب روح الشہداء بحسن اوارت کار پر وازان دکان شیخ آسمی بخش
 محمد جمال الدین کشمیری بازار لاہور - زیور طبع پوشیدہ دوم دوم

اسلام
 برو دکان شیخ آسمی بخش محمد جمال الدین تاجران
 کشمیری بازار لاہور

کتاب نوع و ہر فن نسبتاً از زائل موجود است با تاجران رجائے مزید
 کتبہ محمد امجدان

معیار الحقائق شرح کفر الذہاب

مجموعہ خوانی

مفسد فاضل اجل مولانا
مولوی نسیا الدین محمد حبیبی
الحنفی رحمۃ اللہ علیہ حاوی کل مسائل
فقہہ - یہ کتاب لاجواب ہے - جو
طلباء کو دوسری کتب فقہہ و فتاویٰ
سے مستغنی کر دیتی

اس کتاب کو حضرت مولانا کامل
کریم رحمۃ اللہ علیہ نے حبیبی
الخ قتلغ بہرام خان رحمۃ اللہ علیہ تسلیم
فرمایا - یہ کتاب مفتیوں اور فاضلوں اور
طلبا کو دیگر فتاویٰ و کتب فقہہ سے
مستغنی کر دیتی ہے -

الکتاب
کیت خانہ
عصر

جاری ہے

قیمت
۱۰

اور بے ضلالت لے روڈ افروز ٹی ہے
ناظرین! ایک نیا بازار بنا مارے ہوں ایک فہم اس کے معاملہ کیا
اسکی خوش معاملگی کے ماح و شتا خواں میں اس میں ایک ابھاری خیرہ ایک قسم
کی کتابوں کا شہرت موجود رہتا ہے یعنی قرآن مجید حوالہ میں مندرجہ کتب حدیث
فقہ صرف مخصوص اصول طب فارسی دہری کتابیں قصہ جات فارسی اور
گو کہھی سکرت ناول نیا ایک مشہور و معروف لوگوں کی سوانح و مریاں کتب انجمن
حاجت اسلام لاہور کتب اسلام اومی غلام قادر صاحب پبلیشری - کتب اسلام
مولوی رحیم بخش صاحب غیرہ وغیرہ کا کافی ذخیرہ موجود رہتا ہے
ایک دفعہ آزمائش شرط و خواہش بھیجا اور خبر پر

مسلم العلوم
عشری عوامی پبلیشری
کج تک اس عہدگی سے مسلم العلوم
ہیں نہیں چھپاؤ شکار کاغذ نقطی مرزوں
قیمت
صرف ۱۷

الفاظ الادویہ
مع ریاض الادویہ در سالہ
مارعین وغیرہ کل ادویہ نانی
شہر بابیت و خواص ادویہ وغیرہ وغیرہ قیمت
۴

درخواست کرنے
مفتی ابراہیم
پورک

الکتاب
نیا بازار لاہور